

Aug. 6 a. m.

Tidigare afkommit 1857-59.

Aug 21 1864

Norrbottens Län
Kongl. Hushållningssällskaps
Handlingar.

Ume, 1864.
Tryckt hos E. G. Lindroth.

Protokoll, hållet wid Norrbottens
Läns Kongl. Hushållningsfällskaps
årssammanträde å Konungens Befall-
ningshafwandes sessionsal i Ule den
28 Januari 1864.

Närvarande:

Ordföranden: Herr Landshöfdingen och Riddaren
S. P. Bergman. v. Ordföranden Herr Lands-
sekreteraren och Riddaren A. M. Euren. Ledamö-
ter: Herrar Förste Landtmätaren J. E. Nyström,
Kaptenen och Riddaren N. B. Ström, Postinspekto-
ren M. Munus, Handlanden E. Asplund, Brukspa-
tronen D. Hummel, Brukspatronen Edv. Ulfhjelm,
Länsmästaren och Ridd. L. U. Darnö, Ingeniören L.
Ruth, Komminister Stecksén, Länsdjursläkaren Jacobs-
son, Konsul J. Bodell, Löjtnant E. D. Bergman,
Jägmästaren E. A. Ennes, Riktorn E. J. Backman,
Handlanden J. M. Finell, Sägwerksegaren E. D.
Schlytern, Direktören J. J. Sandstedt, Possessio-
naten P. Hedström, Handlanden H. P. Rutqvist,
Handlanden B. Forsberg Jr, Arrendatorn A. Sjö-
stedt, Inspektoren Fr. Ekhell, Handlanden D. D.
Sundberg, f. Nämndemannen J. Sundström, Hem-
mansägarna Sundström och Engqvist från Åsiva m.
fl. samt undertecknad protokollsörare.

§. 1.

E. D. Sedan välkomsthelsningen af Hr Ordföranden blif-
wit framförd till de närvarande, förklarades sammanträdet öppnadt.

§. 2.

Emedan ledamöterna ännu icke till större antal hunnit
samlas, föreslog Hr Ordföranden att med årsberättelsens upp-
läsande skulle dröjas till samlingen blefve större, och i stället
företagas wal af ledamöter uti Förvaltningsutskottet i deras

ställe, som woro i tur att afgå, nemligen Herrar Nyström och Stenqvist. Wid anställbt wal blefwo båda återwalda, hwarjemte till suppleanter utsågos Herr J. M. Finell, i afgående Landkamrer Ekströms ställe, och Handlanden M. E. Bergström, som återwaldes.

§. 3.

Som Sällskapet's räkenskaper för 1862, till följe af sefreterareombytet under år 1863, icke blifwit till revisorerne öfverlemnade, beslöts att revision af dem skulle ske på samma gång som revisionen af 1863 års räkenskaper, hwarjemte beslöts att Revisorerne skulle bli desamma, som för 1862 års räkenskaper blifwit utsedda, neml. Herrar J. M. Finell och P. Gemenius, och waldes till suppleant Postinspektoren Alménus.

§. 4.

Derefter inwaldes till ledamöter i Sällskapet: Hr Bruckspatronen E. Ulfhjelm å Rosfors, Hr Tullförvaltaren J. Ulfberg i Nederkalix, Hemmansegarne Erik Lindgren Nells, E. O. Bergström och Olof Bergström i Ytterbyn, Johan Lindgren i Siknäs och Repslagaren Abr. Wallgren, alla i Nederkalix; hwaremot skulle utgå ur samma gille: Fyrmästaren Per Bergström i Ytterbyn, Färgaren G. Fredriksson, Gästgifwaren Olof Rönneberg i Sangis, Bonden Josef Lundbäck i Pålänge och Hemmansegaren J. Rütberg i Stråkanäs.

§. 5.

Sedan nu ledamöterna blifwit talrikt samlade, ansåg Hr Ordföranden lämpligt, att undertecknad föredrog berättelsen till Sällskapet för 1863, hwilken war af följande lydelse:

Berättelse till Norrbottens Låns Hushållningsfällskap för år 1863 wid dess allmänna sammanträde den 28 Januari 1864.

Af det widtomfattande fält, som ligger öppet för ett Hushållningsfällsaps verksamhet, torde icke någon anmärkningsvärdt stor del hinna bearbetas under blott ett år. Detta gäller utan twiswel för Hushållningsfällsaps med wida större resurser, än Norrbottens, hwilket är i jäknad af twänne wäsentliga faktorer, nemligen penningar och goda

exempel. Det är tydligt nog, att de Hushållningsfällsaps, som inom sig räkna en mängd insigtsfulla och förmodna possessionater, till wiß grad se frukterna af sitt utsäde wida hastigare mogna, än Hushållningsfällsaps i de län, der exempel, om icke saknas, åtminstone icke äro många, och der dessa måste werka så mycket långsamare i samma mån som de, till följd af länens större utsträckning och gles befolkning, endast af en fåtaligare allmänhet blifwa bemärkta. Deruti får man wal äfwen söla orsaken till att någon associationsanda i allmänhet icke waknat och gjort sig gällande i detta län. Deruti ligger wal äfwen hindret för att så utställningar af landbruksalster, redskaper och kreaturdraser uppmärksammade och besökt af allmogen. De försök, som hittills i detta fall af Sällskapet blifwit gjorda, kunna icke anses hafwa ledt till något egentligt resultat, så länge icke allmogen kommit till insigt af deras nytta. Sällskapet har under året haft ett nytt tillfälle att erfara detta.

Churu åtskilliga premier wid sammanträdet i Kalix woro utstade både för jordbruksalster och redskaper samt för kreatur, kunde icke mer än tre mindre pris utdelas och af dessa intet till allmogesman af det enkla skälet att högst få bönder woro närvarande och bland dem ingen enda utställare.

De pris som derwid utdelades woro: till Bruckspatron Norman på Törefors ett pris å 25 Rdr för en tjur, till Rättaren Holmström på Holmsfors ett pris å 10 Rdr för en förbättrad kupplog samt åt Arrendatorn af Melderstein, Hr Sjöstedt, ett pris å 4 Rdr för roswor och morötter, hwarjemte med beröm omnämndes ett af Apotekaren Stenström utställt prof på i Nederkalix socken produceradt lin.

Då defutom Sällskapet wid samma möte icke blott egde tillfälle att taga i betraktande de förtjenstfulla odlingar, som flera af ledamöterna i denna sockens gille åwägrabragt, utan äfwen meddela hwarandra de erfarenhetsrön, man gjort i flera grenar af landthushållningen, är det så mycket ledsammare att icke allmogen derwid tillstädestom.

De jordbruksredskap, som härwid rekommenderades till begagnande, woro Mullhars, Öfverrumsplög, Klöshars, Gåsfotsars eller swenskt exerpator.

Det verksamaste medlet att befordra sparjamhet och ordentlighet ansåg mötet wara **sparbanker**, och uppdrogs åt Förvaltningsutskottet att från olika sparbanksdirektioner anskaffa reglementen för att tjena till ledning för sparbankers inrättande i länet. Frågan har blifwit omfattad med den nitälfskan, att twenne nya sparbanker äro under bildande, nemligen i Haparanda och Lule, samt en redan erhållit af Konungens Befallningshafwande i länet stadfästadt reglemente, nemligen i Nederkalix socken, hwilken sednare tillkommit genom Handelsbolaget Bergman, Hummel & Komp:s frifostiga donation, i det nämnde bolag anslagit 500 Rdr till grundfond.

För att motwerka den betänkligt stora tillväxten af inhysningar har frågan om jordtorps anläggande åtskilliga gånger warit föremål

för Sällskapet öfverläggningar, men de beslut Sällskapet förut derom fattat hafwa icke haft afstyrd verkän, hvarföre Sällskapet wid Kalix-mötet modifierade sitt sednast fattade beslut i den hystning, att större förmåner måste medgifwas jordtorparne. Trene premier å 100 Rdr blefwo derwid anslagna att utgå från och med samma år till lika fördelning mellan jordegaren och torparen, sedan de å ömse sidor styrkt sig hafwa fullgjort det af Sällskapet godkända kontrakt för torp-anläggningar.

Till hästafwelns förbättrande har Sällskapet anslagit 150 Rdr under hwartera af åren 1864 och 1865 för underhåll af en hingst med station i Haparanda och till rasens förädling i de norra socknarne. Den Sällskapet tillhörige hingst, som wid Åsua skola varit uppställd, har varit så föga anlitad, att Skolstyrelsen icke ansett stäl uti, att vidare begagna sig af den rättighet, Sällskapet tilldelat bolaget i detta fall; hvarföre han blifwit lemnad till Kaptenen och Riddaren Ström, som åtagit sig att tillsvidare wårda honom.

Åf framstående wigt för ladugårdsstötelsen i länet är det förslag, som innefattas i ett till Förvaltningsutskottet från Kongl. Styrelsen för Stamholländerierna ingånget cirkulär, hwarå Förvaltningsutskottet afgifwit ett så lydande utlåtande:

"Kongl. Styrelsen har i skrifwelse af den 1 sista Maj behagat infordra Norrbottens Läns Hushållningsfällstaps Förvaltningsutskotts yttrande dels öfwer Kongl. Styrelsens hittills följda wäg för bostapsstötelsens befrämjande, dels äfwen ett nytt förslag att möjligen hastigare och fullständigare uppnå samma mål, och dels öfwer de för wårt land lämpligaste raser af hornbostap.

Förvaltningsutskottet måste beklaga, att såwål i det ena som andra af ifrågawarande fall erfarenheten inom detta län är alltför ringa för att med ledning af gifna saksförhållanden kunna lemna fullständiga upplysningar.

Kongl. Styrelsens hittills utöfwade, för landet i sin helhet otwifwelsaktigt wälgörande verksamhet har icke hunnit sprida sina verkningar till detta län, så att Förvaltningsutskottet på denna grund litwål anser sig kunna nekande beswara den af Kongl. Styrelsen framtällda första frågan: "Är den af Stamholländeristyrelsen hittills följda wäg för Styrelsens verksamhet den som hastigast och med största utsigt till framgång leder till det med denna verksamhet afsedda mål?"

De skäl deremot, som Kongl. Styrelsen framlägger för en framtida verksamhet synas Förvaltningsutskottet så påtagligt rigtiga, att Förvaltningsutskottet hos Kongl. Styrelsen stannar i den största förbindelse endast och allenast för framläggandet af det förslag, som innehålles i den andra frågan: "Måne ej detta (mål) hädanefter lika fullständigt, men wida hastigare skall ernås genom att öfwerlåta flertalet af de nuwarande stamhjordarna till enskilde personer, samt för så wäl det härigenom erhållna kapital, som för öfrige Styrelsen till disposition stående medel, fortsarande från in- eller utland, hwar de bäst kunna fås,

uppföpa tjurar af adla raser, samt derester på oswan anfördt sätt sprida dessa inom landets olita delar?"

Mot detta förslag kunna wisserligen framställas åtskilliga invändningar, af hwilka den wigtigaste torde wara, att stamhjordarne lätt kunna förföras och att raserna ej bibehållas rena, men Förvaltningsutskottet tror, att farhågor för ett så bedröfligt förhållande icke böra uppstå; ty dels ligger redan ett korrektiv deremot i dessa af Kongl. Styrelsen anförda ord: "För att litwist fortsarande inom landet bereda tillgång på afwelsdjur af de raser, som befinnas för våra olita förhållanden passande, har Styrelsen trott, att stamhjordar af desamma borde underhållas dels å de statens egendomar, wid hwilka våra högre landbruksläroverk äro förlagde, dels och hos sådana enskilda personer, hwilka under en långwarigare praktiskt utöfning af djuruppfödarens och förädlarens swåra yrke, wijat sig ega fullgoda insigter uti och liflig häg för det samma," dels skulle enligt Förvaltningsutskottets förmenande garanti winnas, om åt respektive Hushållningsfällstap en kontrollerande myndighet inrundes öfwer de enskilda disponenternes behandling och wård af rasdjur.

Förvaltningsutskottet anser således detta sätt wara det, ifrågawarande ändamål bäst befrämjande.

Swad slutligen angår frågan om den för hwarje ort bäst passande ras, så måste Förvaltningsutskottets erfarenhet af redan ankynda stäl, widkommande Norrbotten, wara ganska ringa. De försök, som hittills blifwit gjorda, hafwa nästan uteslutande varit med holsteinst ras, men ehuru det för en och annan slagit wäl ut, har denna ras icke lyckats sprida sig i länet och synes icke heller, med afseende på den starka utfodringen och de feta betena, wara för denna ort särdeles lämplig. Å Åsua Landbrukskola hålles en tjur af blandad Swenskt och Myresbireras, och hittills har ingen blandning befunnits för Norrbotten ändamålsenligare."

Talande bidrag till upplysningen om den förlägenhet, hwartill man kommer, då stogen hejdlöst får nedhuggas, torde flera trakter i de sydligare länen kunna lemna, i det bekräftar yppat sig till och med för erhållande af wedbrand. År denna synpunkt måste man uppfatta ett cirkulär från Kongl. Landbruksakademien med infordrad upplysning dels om belägenheten, omfånget och bestäffenheten af de inom denna ort befintliga brännorfmossar, dels om wedbesparande spisar. Om den första frågan har Förvaltningsutskottet icke kunnat lemna några upplysningar, men Utskottet har ansett de i orten allmänt begagnade spisar med särskilda rör och speciell uppfylla det dubbla ändamålet att på en gång bespara bränsle och länge bibehålla värmen, hvarför Utskottet genom de Hr Ordförandes försorg anskaffat ritning och beskrifning öfwer sådana spisar samt dem till Kongl. Akademien öfverfärdt.

Ett icke owigtigt bidrag till kännedomen om den vegetation och alstringskraft, som wårt lands klimat och jordmån medgifwa, kommer

att lemnas genom den statistiska tabell, Herr Löjtnant von Wentzer är sinnad att utgifwa, och hwaraf ett exemplar till Förvaltningsutskottet blifwit från Kongl. Akademien öfverlemnadt, för att derå anbringa de rättelser, som Förvaltningsutskottets närmare kännedom om länets förhållanden i detta hänseende kunde finna behöfliga. Till följd af denna hemställan utfärdade Förvaltningsutskottet ett cirkulär, som tillsändes icke blott Herrar Ordförandena i de försatta gillena, utan äfwen åtskilliga andra personer i länet, med anhållan om upplysningar i berörde fall och Förvaltningsutskottet har haft den glädjen finna, att de flesta skyndat att efterkomma de begäran och lemnat intressanta upplysningar om länet i vegetativt hänseende, så att Utskottet med ledning såväl af dem som af de värderade upplysningar, hvilka å härvarande ekonomiska kartekontor vunnits, kunnat göra icke oväsendtliga rättelser å den öfversända tabellen, hvilken sammedelst otvifvelaktigt skall bibringa tydligare provinsers inwånare fördomsfriare och rikligare åsigter om detta län. Den till Kongl. Akademien afslätna skrifvelse har följande lydelse:

"Uti skrifvelse den 19 sistlidne Oktober, som hit ankom först den 18 November, har Förvaltningsutskottet emottagit en tabell öfver värtlighetens utbredning åt norr, med anmodan att derå göra de rättelser, hvar till förhållandena inom detta län föranledda, samt tillika anmodats meddela upplysning och svar på åtskilliga framställda frågor.

Med anledning häraf har Förvaltningsutskottet, dels med ledning af nu erhållna upplysningar från hushållsgillena och ekonomiska kartverket, samt dels med den kännedom om förhållandena, som Förvaltningsutskottet i öfrigt eger, verkställt de rättelser å värtlighetstabellen som funnits nödiga, hvarjemte Utskottet till svar å de framställda frågorna får äran meddela:

1:o. Uppgift på de län, i hvilka tallen i allmänhet till myckenheten öfverskjuter granen, samt twertom, och der de kunna anses vara af lika myckenhet.

Wilkoren för de båda trädslagens värtlighet betingas icke blott af höjden öfver hafwet, utan äfwen af olika jordmån och läge; tallen fordrar sandjord och torrt läge och granen helst lerjord, men äfwen sand betäckt af matjord och fuktigt läge. Efter hafskusten väger gran och tall omwexlande och är till myckenheten ungefär lika; längre upp åt landet och i skogslandet af Pite och Lule lappmarker är tallen till sin utbredning betydligt öfverskjutande granen; i öfre delen af nämnde lappmarker, samt i Torne lappmark väger mera gran än tall. Efter lilla Lule elfs floddal går granen öfver allt högre än tallen, och detta så märkbart, att man t. ex. efter Napadalen har $1\frac{1}{2}$ mils afstånd emellan gran- och tallgränjen, efter Sitodalen 1 mil och i Quistjoksdalen 3 å 400 fots höjdfskillnad dem emellan. Efter stora Lule elf går tallen högre och träffas ända uppe wid det bekanta stora sjöfallet Ådna nuorki fortifi. Å det stora fjellet Långas tuoddar, som utgör wattendelaren emellan Kalix och Torne elfwar, går granen högre än

tallen. Häraf torde man kunna draga den slutsats, att tallen och granen wära lika högt upp öfwer, eller rättare lika nära under snögränsen, och att de stiljaktigheter, som härutinnan förefinnes å olika ställen, och som gifwit anledning till det antagande, att tallen wäger närmare snögränsen än granen, härleda sig af jordmån och läge.

Allt med säkerhet bestämma proportionen emellan myckenheten af gran- och tallskog är omöjligt, helst inom en provins med den stora utsträckning som Norrbottens har. Denna proportion undergår äfwen mycken förändring genom naturens hushållning, i det att barrskog och löfskog cirkulera med hwarandra. Med säkerhet kan dock antagas att för närvarande är tallen till myckenheten betydligt öfverskjutande granen.

2:o. Uppgift huru högt öfwer hafwet (eller lågt under snögränsen) sädeslagen samt de viktigare kulturväxterna kunna odlas, hufwudsakligen inom nordliga Sverige.

	Wärtlighetens				
	nordligaste läge.		högsta punkt.		
	Polhöjd.		Höjd öfwer hafwet.	Polhöjd.	
	Gr.	min.	Sw. fet.	Gr.	min.
Korn	68	38	1500	67	16
Höstråg och Wärråg	67	56	1100	67	7
Hafra	67	11	—	—	—
Wärhwete	66	57	1000	66	57
Hösthwete	65	35	ej försökt högre än wid hafskusten.		
Ärter	66	10	d:o.		
Wicker	66	10	d:o.		
Bönor	66	10	d:o.		
Potatis	68	38	1600	67	8
Roswor	68	38	1600	67	8
Råtrötter	68	38	1600	67	8
Pepparrot	66	20	wid Kalix elf.		
Morötter	67	50	1100	67	7
Palsternackor	67	50	1100	67	7
Rödbetor	67	50	1100	67	7
Switbetor	65	50	nära hafwet.		
Soderrötter	67	7	1100	67	7
Soderärter	67	56	1100	67	7
Rål	67	56	wid Muonio elf.		
Humle	65	51	nära hafwet.		

Sparris	—	—	—	—	—
Pumpa	65	35	nära kusten.		
Melon	—	—	—	—	—
Senap, odlad, finnes ei	—	—	—	—	—
Wildsenap (<i>Sinapis arvensis</i>) ogräs	går	lifa	högt med torn.		
Pumpa	67	11	wid Torne elf.		
Vin	67	19	wid Kalix elf.		
Rödklöfwer	69	3	lifa med björksfogen.		
Swittlöfwer					
Skogsklöfwer (wild rödklöfwer)	66	19	Kalix elf.		
Alfvelsklöfwer	66	10	Torne elf.		
Tinnotej	69	3	lifa med björksfogen.		

3:o. Uppgift på huru högt mot norden de med ? utmärkte kulturväxter kunna odlas.

Deßa växters polhöjd är upptagen å den wid andra punkten införda tabell.

4:o. Tillförlitliga uppgifter, så widt sådana kunna meddelas, om jord och luft-temperaturen, det förra med afseende på olika absolut höjd.

Härom finnes härstädes icke några tillgängliga uppgifter; de observationer som blifwit gjorda finnas samlade i Kongl. Vetenskapsakademien och kunna derifrån erhållas."

Den stora wigt, som ligger på ladugårdsförförelse i allmänhet samt på tillgodogörandet och behandlingen af ladugårdsprodukter, har manat Sällskapet att genom järskilta anslag söka åstadkomma förbättrade metoder uti denna måktpåliggande gren af landthushållningen. Sålunda har Sällskapet utfäst ett premium af 15 Rdr under ett år åt den första inom hwarje socken, som anstafade en fullständig mjölkattiralj af Major Gussanders uppfinning. Det torde likwäl kunna ifrågasättas, huruvida i detta fall något annat, eller åtminstone verktygsammare medel finnes, än genom att hitrequirera Major Gussander sjelf, för att tillhandaga den jordbruksidande allmänheten med råd och praktiska upplysningar om mjölkens ändamålsenliga behandling. Åtminstone har detta varit nödvändigt i andra län, för att så uppfinningen allmännare känd och anlitad.

För samma ändamål hafwa redan förut medel varit anslagna till understöd åt en qwinlig elev wid Ultuna mejeriskola, ehuru melankommande sjukdom hindrade den antagna eleven att afresa till skolan. Åfwen under ifrågawarande år har Förvaltningsutskottet funnjordt att af Sällskapets medel 100 Rdr blifwit anslagne till understöd åt den qwinna, hwilken till frielew wid Ultuna mejeriskola blefwe antagen; men det oaktadt inkom endast en ansökan och åfwen denna, tywärr, så sent, att frielewplatserna wid skolan redan woro upptagna, då ansökanen kom till sin bestämmeelseort. Att emellertid personer

från detta län skulle antagas, är så mycket säkrare, som föreståndaren för Ultuna Landtbruksinstitut wid underrättelsen om att omnämnde ansökan för sent inkommit, tillägger: "Det är så mycket ledsammare som ifrån de nordliga länen så ansökanar inkomma, hwarföre det är Styrelsens önskan, att der det sig göra låter lemna företräde åt dem."

Om allmogen än hänger fast wid det gamla och motsträfwigt lyfnar till de råd, som byggas på wetenskapliga grunder, wisar den sig likwäl i ett fall mera tillgänglig derför, och i ett ganska wäsendtligt, nemligen uti anlitaudet af landtbruksingeniörens biträde. Requisitionerna ha varit så många, att Kongl. Maj:ts Befallningshafwande funnit sig föranlåten begära ett särskildt biträde jemte den ordinarie landtbruksingeniören.

I sammanhang härmed torde det wara på sin plats att omnämna det framstående rum, som Sällskapet gifwit åt omjorgen om jordens afdikning. Det anslag Förvaltningsutskottet den 7 Maj 1862 fastställt för bildande af dikningsförmån synes likwäl wara för lågt för att leda till målet; hwaremot om förmånerna höjdes och twänne anslag i stället för ett bestämdes, så att det ena uteslutande gälde de finsta socknarne, kan det icke wara twiswel underkastadt att ändamålet säkrare winnes. Särskildt bör nämnas att genom Konungens Befallningshafwandes försorg en dikningsförmån från detta län, Wannberg i Quistjock, på kronans bekostnad under de twänne sistförslutna somrarne varit Ingeniör Magnét följaktig, och att denne person säkerligen inom kort på egen hand kan leda afdikningsarbeten.

Under årets lopp hafwa böcker och tidsskrifter till ett belopp af nära 200 Rdr blifwit inköpte. Deruti ingår 125 Rdr för 500 exemplar af Nathhorts prisbelönta afhandling om grunderna för höjandet af åkerjordens bördighet; hwilken afhandling blifwit utdelad icke blott till samtliga ledamöter, som erlagt årsavgiften, utan något deröfwer, så att t. ex. 50 exemplar blifwit till Ordföranden i Öfwerste Hushållsgille öfwerlemnade till utdelning, ehuru ingen enda ledamot inom detta gille för någotdera af åren 1862 eller 1863 erlagt årsavgift.

Det berättas att den tron skall wara allmänt gängse bland allmogen derstädes, att åtskillige ståndspersoner, och Förvaltningsutskottets ledamöter naturligtwis i första rummet, med Sällskapets medel bestrida sin reskostnad till landtbruksmötena, hwarföre det synes wara angeläget, att en redogörelse ei blott för Sällskapets verksamhet, utan åfwen öfwer dess ekonomiska ställning med detaljerad behöning af dess utgifter för år 1863 blifwer till trycket befordrad och till Sällskapets samtliga ledamöter gratis utdelad.

Swad Sällskapets bibliotek beträffar, har dermed i det närmaste bittills förhållit sig som med dylika samlingar plåga wara handeljen, nemligen att wara en sfrinlagd stätt. Det torde derföre wara nödigt, att en katalog, upptagande innehållsförteckning, tryckes och utdelas, hwarefter ledamöterna ega att genom Herrar Ordförande requirera det arbete, som de önska till läns bekomma.

Sällskapet's anslag af 150 Rdr pr år för annonsers och landtbruket's uppsatser's införande i den tidning, som här i staden utgifwes, har under året utgått.

Om de ofwänända anslagen och åtgärderna icke tagit Sällskapet's pekuniära förmåga i särdeles stort anspråk, så skall ingen tulla tillwita Sällskapet att hafwa stytt några uppföringar för fortkomsten af länets landtbruksskola, som under året icke blott kommit i åtnjutande af det årliga anslaget 1000 Rdr, utan äfwen bekommit ett lån af Sällskapet's medel, uppgående till 1602 Rdr 6 öre rmt.

Det torde icke kunna bestridas, att skolan förtjenar allt mer tillwinna sig förtroende, och sedan den wid laga stift erhållit sitt jordområde utbrutet och afskildt från angränsande skall äfwen detta bidra att mera planmässigt och omfattande till skolans eget bestånd och till lärningarnes praktiska nytta verkställa de odlingar och allmänna stötsel. Den tid bör således icke vara afslagen då skolans bestånd och fortgående verksamhet kan anses betryggad. Att skolan härstädes fordrar större bidrag än å andra orter, härleder sig deraf, att den jordbrukande allmogen anser sig icke behöfwa någon undervisning i sitt yrke, hwadan de derföre icke wilja göra någon uppföring; det beklagliga förhållandet har derföre inträffat att elever icke kunnat erhållas utan att till dem betalas full dränglön utom kost och husrum för den tid de varit wid skolan för att lära sig landtbruket.

Denna fördom och detta själförtroende hos allmogen fordrar tid och allwarlig ansträngning af Hushållningsfällskapet's upphjare medlemmar och synnerligen af skolans styrelse och lärare för att besegras och det är de utgående elevernas sticklighet och duglighet i jordbruk som praktiskt skall bewisa och öfwertryga allmogen derom att wid skolan finnes något att lära. De uppföringar som Sällskapet för skolan måste widkännas kunna således icke anses främmande för de verksamhet, då kunskap sprides om jordens rätta bruk och stötsel, och wi stola hoppas att Norrlänningen med sitt allwarliga lynne och klara begrepp förr eller sednare med mera värma omfattar landtbruksskolan såsom den rot, hwarur kunskapen om vår modernärning jordbruket skall uppväxa.

Om ytterligare en landtbruksskola i länet har från Kongl. Akademien anlänt en så lydande skrifselse:

"Till underdånig åtljdnad af Kongl. Maj:ts Nådiga bref af den 13 sistlidne November får Kongl. Landtbruksskoleakademien meddela samtliga Hushållningsfällskapen underrättelse derom, att för tillwägbaringande af ytterligare två lägre landtbruksskolor, ware sig hufwudsakligen lita med de redan inrättade eller med särskildt fästadt afseende å bildande af dikesförmän och ängswattnare, två särskilda anslag, till belopp af 2000 Rdr hwardera, finnas disponibla, med wilstor dock att för erhållande af dylikt anslag mederbörande stola förbinda sig att till bekostande af skolornas underhåll tillstjuta enahanda belopp, hwarom Hushållningsfällskapen, för den händelse de eller Landstingen här-

till finnes benägna, stulle ega att inom wiß af Akademien bestämd tid till henne inkomma med anmälan; och får Akademien härmed anmoda Hushållningsfällskapet uti Norrbottens län att inom sista dagen i nästkommande April månad delgifwa Kongl. Landtbruksskoleakademien's Förvaltningskommitté om Hushållningsfällskapet önskar att inom länet någon ny lägre landtbruksskola må på förenämde wilstor upprättas, samt, i sådant fall, lemna uppgift på:

a) den egendom, som till skollotal kan disponeras, med fullständig beskrifning å de byggnader samt in- och utegor, så till areal som beskaffenhet;

b) tiden då denna egendom kan till landtbruksskolans mottagande upplåtas;

c) hwilket för orten anses förbeläggast att skolan organiseras i lifhet med förut warande landtbruksskolor, eller med fästadt afseende att wid densamma ordna undervisningen företrädeswis för bildande af dikningsförmän och ängswattnare; hwarjemte ansöknung om erhållande af anslag till sådan skola slutligen bör åtföljas af

d) förbindelse från Hushållningsfällskapet eller Landstinget att till skolans föreståndare årligen utbetala en lika summa med det årliga statsanslaget, eller 2000 Rdr rmt."

Semte önnämmandet att Sällskapet's bokföring blifwit af sakunnig person förbättrad, så att den nu är till alla delar klar, upplysande och fullständig, må ett öfwerlag af Sällskapet's inkomster och utgifter här lämpligast anföras.

Inkomster:

Behållning från år 1862	6: 47.
Årsavgift för 1861, 62 och 63	503: 60.
Indragna fordringar	931: 1.
Bränwinstmedel	3706: 58.
Försälda exemplar af Landshöfding Widmarks berättelse ...	130: —
Summa Rmt	5277: 66.

Utgifter:

Böcker och tidskrifter	219: 35.
Tryckningskostnad	160: 12.
Årswode åt Rådsjuristaren för 1862—63	225: —
Premier	39: —
Räkenskapsböcker	29: —
För räkenskaper's afflutande 1862 och ny bokföring	50: —
Anslag till Åfwa Skola	1000: —
Dräktkostnad	1: 50.
Årswode till Sekreteraren	300: —
do till Waktmästaren	20: —
Behållning till den 1 Januari 1864, hwaruti liwäl ingår länet till Åfwa Skola	3233: 69.
Summa Rmt	5277: 66.

Såsom det för en och hvar är alltför väl bekant, kan man ännu knappt tala om trädgårdsodling i Norrbotten. De försök som förut blifvit gjorda äro ytterst spridda, wacklande och inskränkta; och likväl är trädgårdsodlingen en sak, som häruppe måste erfordra tålamod, omtänka och ihärdighet. Det är endast genom oupphörliga försök och oförtröttadt nit man kan komma till något resultat. Sällskapet kan nu mera glädja sig åt att inom sig ega en person, som synes hafwa gjort till sin uppgift att i detta fall nedbryta otunnighetens skrankor. Telegrafkommisarien Ringius i Pite, som under året blifwit kallad till ledamot i Sällskapet och som redan förut tillhörde Stora trädgårdsförening, har icke blott insändt en uppsats om möjligheten af trädgårdsodling i Norrbotten, och hwilken upplästes wid sammanträdet i Kalix, utan har äfwen nu uppgjort och inlemnadt en "Berättelse öfwer trädgårdsodlingen i Pite 1863."

Wid 1862 års sommarsammanträde lofwade några af denna stads respektive innewånare att försöka anställa tjenlig jordlägenhet till planteringsland, och bereda tillfälle för anställandet af en skicklig trädgårdsmästare härstädes, och det wore högst önskligt att en så nyttig och wälgörande åtgärd snart komme till verkställighet.

Till följd af det cirkulär, som å Förvaltningsutskottets wägnar blifwit till Herrar Ordförande i de försatta gillena utfärdt, hafwa de årsberättelser, hwilka från dem ingått, blifwit fullständigare än wanligt och lemna icke owäsentliga bidrag till kännedomen om länets jordbruksförhållanden.

Äf dessa berättelser framgår mer än tydligt, att såwäl hwad kreatursracen och jordbruksredskap, som hwad jordens behandling i allmänhet beträffar, återstår mycket att önska, och att Sällskapet här har en lång och bred bana att följa och nedlägga sina bemödanden på.

Så tungt och ogenomträngligt är likväl icke mörkret, att icke en och annan stjärna framblifvar, och ehuru dessa ljusglimtar för närvarande framstå enstaka och dunkla, lider det icke twifwel att deras ljusstyrka skall allt framgent tilltaga i intensitet och så småningom genombryta hela töckenmassan.

Ordföranden i Pite stad anför bland annat: "Gillet skulle stå i stor förbindelse hos Hushållningsfällskapet, om genom dess försorg anställdes en afwelstjur af god mjölkrace; och som flera af gillet ledamöter hafwa nybyggda, ljusa och rymliga ladugårdar, torde det ej blifwa swårt få en dylit inlogerad på pasande ställe," hwarjemte framställas de förslag, som uti gillet berättelse återfinnas.

Ordföranden i Nederule sockens gille föreslår, att en Jurnadsplog och en Återsplog af Sällskapet anskaffas, på det enstilla jordegare må blifwa i tillfälle att pröfwa dessa redskap, hwilkas ändamålsenlighet blifwit hos gillet förordad.

För öfrigt förmåles att inom Sukkasjärswi gille ingen folkskoleundervisning meddelas, och ordföranden i Pajala gille avslutar sin berättelse sålunda: "För folkskoleundervisningen finnes ingen skola inom

socken, hwarfen fast eller ambulatorisk, oaktadt det är 20 år sedan Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning om fasta folkskolors bildande utkommit." Från Öfwerkalix ingår den nästan otroliga underrättelsen, att undervisningen i derwarande folkskola flera weckor under terminerna måst inställas af brist på erforderlig wed, emedan stor wårdslöshet hos allmogen förmärkes uti att fullgöra sina skyldigheter härutinnan, så att skolläraren i många år varit twungen att på egen bekostnad anslå sig wed, hwarför och hundradetals lag för närvarande utestå såsom rest hos församlingen.

Såsom ett motstycke till dessa nedslående förhållanden kan man ställa den nästan öfwerallt tryckande fattigwården och det stora antalet inhysingar, hwilket beklagligtwis äfwen af de flesta bland de sjor-ton inkomna årsberättelserna framhållas.

Det torde wara öfwerflödigt erinra, att endast fluggsidorna här äro framhållna, emedan det naturligtwis är olägenheterna och brister-na, som i första rummet böra afhjelpas. Öfwerflödigt torde det äfwen wara att påpeka eller upprepa något widare af berättelsernas innehåll, då de komma att intagas i Sällskapets Handlingar, och således blifwa utdelade till Sällskapets ledamöter.

Efter denna speciella, ehuru fortfattade redogörelse för Sällskapets och dess Förvaltningsutskotts verksamhet under år 1863 wore det oursakligt att med tydnad förbigå de stora frågor, som derunder blifwit bragta ett steg närmare sin, möjligen tillfälliga, lösning, äfwen som det wore en uraktlåtenhet att icke omnämna den institution, som är affedd att låta folket i någon mån bestämma om sina egna angelägenheter, och att sammanfnyta de skilda delarne i ett län, för att derigenom kunna frambringa ett allmännyttigt helt, och framför allt att wäcka och underhålla denna allmänanda, som ensam i och för sig utgör den säkraste och starkaste wakt mot isoleringsbegär och egoism, dessa låga och tryppande fiender till hwarje framåtskridande och högsinhet. Denna antydda institution — Landstinget — har under året första gången varit i verksamhet. Bland motioner, som derwid ingåswos, affågo några äfwen medel för jordbrukets höjande, men Landstinget ansåg åtminstone en af dem tillkomna Hushållningsfällskapet och tog icke närmare besattning med densamma. Det kan likväl bero på, huru mycket Landstinget skulle få att egna sin uppmärksamhet åt, om det undanffjuter alla frågor, hwarmed äfwen Hushållningsfällskapet eger att taga besattning. Riktigaast synes väl wara, att Landstinget anslår medel till sådane ändamål, hwilkas verkställighet kan tillhöra Hushållningsfällskapet, men hwartill detta saknar nödiga tillgångar. På sådant sätt skulle dessa corporationer arbeta hwarandra i händer-na till gemensam och allmän bättnad.

Men om än det första Landstinget, owandt wid sina förrättningar, osäkert om gränsen för sina åligganden, icke uppfyllde alla för-

wäntningar, så ingifwer dock sjelfwa den myndighet, som är det samma tilldelad, förhoppning om att det framdeles skall råda detta Sällskap en werksam hand wid arbetet för modernäringarnes lyftning och förädling.

Sedan föregående är här under det ifrågavarande balancerats ett förslag, hwars verkliggörande måste hafwa oberäknliga följder för en anseelig del af länet. Detta förslag är Lule elfs kanalisering. Det är icke längre ett embryo detta förslag — det har erhållit utbildad form. Man måste hysa det fasta hoppet, att den uppmuntran statsmakterna equat det samma skall werksamt bidra till en i högsta grad önskwärd utgång, neml. Gellivara malinbergs förening med hafwet.*

Blott en fråga är nu qwar att widhöra, men en fråga, som på det allra närmaste rör hela Norrbottens ekonomi. Det torde knappast behöfwa nämnas, att det är skogshushållnings-frågan. Såsom det är alla betant har lagstiftningsmakten på ett genomgripande sätt mot slutet af ifrågavarande år tagit denna fråga om hand, och på ett sätt, som framfallat betymer och oro hos den anseeliga del af länets befolkning, som med skogsafverkning och trävarmörrelse besattar sig. För två år sedan uttalades från detta rum åsikter, som afwika från dem, hwilka ligga till grund för det beslut, hwartill rikets sista församlade Ständer kommit. Dessa åsikter förklarades vara hela Sällskapets gemensamma. På denna grund afgaf Förvaltningsutskottet uti sin årsberättelse till Kgl. Landtbruksakademien för år 1862 ett i öfwerensstämmelse dermed lydande utlåtande om skogshushållningen i länet.

Dåtidigt Sällskapet salunda redan uttalat sin tanke, har Förvaltningsutskottet, dertill förmodat af omständigheternas kraf, äfwen i dag framlagt till behandling samma ämne, och det kommer således att wisa sig, huruvida Sällskapet obetingadt widhåller de wid nämnde sammanträdade uttalade åsikter, eller om förhållandena i någon mån förändrats och göra en modifikation deruti nödwändig. Wißt är att de flesta gillena gifwa de mest otwetydiga yttranden om att med skogen misshushållas.

Ordförandena i Pite stads, Pite sockens, Råne, Gellivara, Carl Gustafs, Jittmoås, Pajala, NederTorne och Saparanda gillen stämma deruti öfwerens. Det är således från nio gillen, som skogens behandling på det allwarligaste klandras. Af de tre öfriga gillen, som om skogarnes tillstånd yttrat sig, äro två, nemligen Arwidsjaur och Arieploug, der afverkningen hittills varit ringa, och blott ett, nemligen Öfwerkalix, hwartifrån man får den öwantade, men gladjande underrättelsen, att skogen nu wardas bättre än förr, och att den "bör tåla med den afverkning som nu eger rum."

* Sedan öfwanstående strefs, hafwa Gellivara-verken öfwergått till ett engelskt bolag, som kommer att anlägga jernväg m. m.
Utg. anm.

Till sist återstår för Sällskapet att utse en Sekretäre. Wid förra ninter sammanträdet öfwa nämndes t. Förvaltningen af att under året lepp e. p. m. uträ. fr. tt wid d. tt. sammantr. e. d. si. nitiet kunna ha en n. l. m. p. i. n. d. e. t. l. A. n. o. t. m. ut. st. t. t. b. e. n. e. u. n. e. r. e. d. n. a. d. a. t. u. m. a. l. a. d. y. s. m. e. t. r. a. n. p. a. t. n. e. t. att i f. s. t. a. k. a. n. d. e. n. a. t. t. o. p. a. l. m. a. d. t. t. u. n. a. g. a. t. m. i. n. a. l. m. a. l. i. n. s. e. n. d. e. m. m. o. f. o. r. m. a. t. t. p. e. e. t. t. n. a. t. t. a. t. t. i. d. e. n. l. a. n. e. t. t. f. u. l. g. e. r. a. e. t. t. a. l. l. a. q. u. e. t. h. w. a. r. t. u. l. m. m. f. a. t. t. i. t. e. t. i. s. t. a. p. u. l. t. i. s. t. a. p. t. u. d. i. e. r. n. a. r. e. j. a. g. e. m. t. t. a. d. e. t. r. a. m. e. t. t. a. t. t. u. g. e. n. m. e. r. a. k. o. m. p. e. t. e. n. t. b. e. s. a. n. n. s. w. i. l. l. i. g. d. e. l. s. b. e. r. f. ö. r. e. a. t. t. d. e. t. g. a. l. l. d. e. b. l. o. t. t. e. t. ä. r. D. e. t. t. a. ä. r. ä. r. u. n. t. i. l. l. s. r. a. g. a. l. a. g. d. t. M. i. g. t. i. l. l. f. o. r. m. e. r. s. i. t. e. t. a. t. t. h. s. H. r. O. r. d. f. ö. r. a. n. d. e. n. o. c. h. K. g. l. S. ä. l. l. s. k. a. p. e. t. u. t. t. a. l. a. n. g. s. e. n. a. g. e. t. t. a. t. t. i. s. e. c. e. n. d. e. f. ö. r. b. r. i. s. t. a. n. d. e. f. ö. r. m. a. g. a. w. i. d. u. t. f. ö. r. a. n. d. e. t. a. f. d. e. t. t. a. u. p. p. d. i.

§. 6.

I anledning af de uti denna redogörelse förekommande, ur gillenas berättelser hemtade underrättelser, att i Juckasjärwi och Pajala saknas folkskolor samt att i Öfwerkalix genom sockneboernas förwällande undervisningen i folkskolan flera veckor under terminerna måst inställas af brist på wed, meddelade Hr Ordföranden den upplysningen, att, hwad Juckasjärwi beträffar, hindret för en folkskola legat i swårigheten att få en lärare, som wore kunnig i finska språket, och att i Pajala ett skolehus wore i fråga att byggas, men att anmönningen om Öfwerkalix socknemän wore obesejrad, emedan det lärare vara lärnens eget fel, som icke på ett tillfredställande sätt sköter undervisningen, hwartu man dock nu hoppas att ändring och förbättring inträder, sedan folkskoleinspektoren Lijwit bekant med förhållandet, hwilken upplysning af Herr Hummel hwad Öfwerkalix beträffar äfwen bekräftades.

§. 7.

Härefter framställdes följande af Förvaltningsutskottet gjorda motioner:

1:o. Om medels anslående till inköp af modell-jordbruksredskap.

Hr Ordföranden: Nya uppfinningar göras oupphörligt ifråga om jordbruksredskap; här i länet äro synnerligast sådana behöflige, som, jemte det de ej erfordra för stor dragkraft, brukas jorden tillräckligt djupt och reda den väl. Om sådana in-

köpas, böra de uppställas antingen här eller wid skolan, på det att de må vara tillgängliga.

Hr Munéus: Många redskaper redan hemtagna, bland andra flera från Amerika; det skulle vara godt att weta hwar dessa finnas?

Hr Sandstedt: Wid skolan finnas fyra; men af dessa är ett hjul å drillplogen sönder, hwarföre det behöfwer komma till Rosfors bruk för att lagas.

Hr Finell: Det war wißt tio stycken, som togos från Amerika; men de tyckas vara förswunna, eller hwar äro de? Hemtagaren, Kapten Sundström, kan kanske upplysa om hwem som emottagit dem. Nödwändigt att de återskaffas.

Hr Euren: Äfwen wid mötet i Kalix blef fråga om dem, och jag upplyste redan då, att hos mig finnas flere att afhämta; jag anser mig icke behöfwa skaffa dem till skolan, utan de äro att när som helst afhämta.

Hr Bodell: Det bör synas af räkenskaperna huru många de skola vara.

Hr Euren: De redskap som finnas hafwa varit försökta af flere, men de ha ej fallit i smaken.

Hr Bodell: Det torde vara skäl uti att Sällskapet anslår något wißt belopp. Jag föreslår 150 Rdr rmt.

Hr H. B. Rutqvist: Här finnas stidliga och händiga arbetare; så de se hur det är gjort, skulle de kunna härma efter. Wid Rosfors kan man troligen få redskaper för mycket bättre pris, än att ta dem söderifrån.

Hr Ordföranden: Endast sådana redskaper, som kunna vara för ortens jordbruk nyttiga och som förut icke finnas här, böra införas, samt dessa jemte de redan besintliga förwaras antingen i Lule stad eller wid Landbruksskolan till exposition för länets jordbrukare, och bör åtminstone de nyare af redskapen, så wißt se kan, förewisas wid de årliga sommarlandbruksmötena. Jag får derföre till Sällskapet hemställa, om något anslag härtill bör bewiljas?

Swilken fråga besvarades med ja.

Hr Ordföranden: Med anledning häraf bör nu till öfwerläggning förekomma: Om beloppet af detta anslag.

Hr Sjöstedt fäster uppmärksamheten på att någon fullt lunnig person bör ha hand om redskapen; anser 150 Rdr för litet.

Hr Hummel föreslår 200 Rdr; redskapen böra fördelas på olika ställen; en del, till exempel, bör förwaras på Diöderstein hos Herr Sjöstedt.

Hr Bodell: Föreståndaren för Ålwa skola kunde först mottaga och profwa dem, samt sedan lemnat ut dem till lunnige landbrukare.

Hr Ordföranden inwände, att Förvaltningsutskottet, som har sig anförtrodd wården af Sällskapets öfriga tillhörigheter, äfwen torde böra wårda och redowisa de inköpta redskaperna.

Sällskapet stannade derefter wid det beslut, att 200 Rdr blifwa härtill anslagna.

2:o. Om utfästade af premier för dem, som inom twenne år styrkt sig hafwa, enligt en af landbruksingeniör godkänd method, fullständigt af och grundditat en jordwidd af minst 2 tunnland eller $11\frac{1}{2}$ quadratrefwar; och föreslår Förvaltningsutskottet 5 premier årligen under twenne år å 100 Rdr rmt, att utdelas: ett inom hwardera af de fem elsdalarna Pite, Lule, Ålme, Kalix och Torne; men om ifrån något af nämnde distrikt premiesökande icke anmäla sig under loppet af året, så må rättigheten öfwerflyttas till annat distrikt, från hwilket flere sökande sig anmält.

Hr Ordföranden: Sällskapet har flera gånger förut behandlat frågan om dikning, men dess stora wigt och det nödna, som i denna wäg återstår att göra, har förmått Förvaltningsutskottet att framlägga denna motion. Dikningen måste betraktas såsom en hufwudsak wid jordbruket, och om några började dermed, skulle exemplet troligen leda till efterföljd, ty det är ingen ringa winst att kunna tidigare så och bruka jorden samt sålunda vara mindre blottställd för frosten.

Hr Bodell förmedlar att medel finnas, då Förvaltningsutskottet föreslagit denna utgift; men föreslår att premiernas antal fördubblas, så att 10 premier å 50 Rdr utgå i stället för 5 å 100 Rdr.

Hr H. P. Rutqvist anser sig hafwa någon erfarenhet om kostnaden för afdikningar; tror icke att någon på twenne år grunddikar ett tunnland, mycket mindre två tunnland, och anser att tiden är för kort.

Hr Rnth föreslår att premier affättas för afdikningar, utan att grunddikning särstilt assas.

Hr Euren förmåler att uti Förvaltningsutskottet warit fråga om premier å 150 Rdr, emedan det är swårt att framkalla något nytt och företaget desutom är kostsam; anser derföre att 100 Rdr är det minsta, samt tilstyrker bifall till motionen.

Hr Ordföranden uppmanar dem, som derom hafwa erfarenhet, att lemna upplysning om kostnaden för grunddikning.

Hr Sjöstedt upplyser att söderut är 50 Rdr pr tunnland erforderligt, men att kostnaden häruppe måste gå till denna summa i kasse.

Hr Hummel meddelar, att det är honom bekant, att en utmärkt jordbrukare, Herr Kihlman på Tofta, grunddikat 300 tunnland och att kostnaden derwid uppgick till 75 Rdr pr tunnland, men att deruti likväl ingick kostnaden för en afloppsanal m. m.

Hr H. P. Rutqvist: Ja, för att grunddika ett tunnland wille jag ha bewisadt, att någon kan göra det för 150 Rdr pr tlb.

Hr Ulfhjelm lemnar den upplysningen, att wid Rosfors ingen grunddikning kunnat verkställas under 100 Rdr pr tunnland.

Hr Bodell: Ingeniör Rnth ansåg, att premier berde affättas till wanlig afdikning, men denna och dess nytta är allmänt bekant, samt derföre obehöfligt att utfästa premier för det; men just grunddikningen är obekant och bör derföre uppmuntras. Jag vill således icke göra någon förändring i förslaget, och då söderut två tunnland kunna grunddikas för 200 Rdr, bör man anse det föreslagna bidraget tillräckligt, men äfwen behöfligt.

Hr Sandstedt anser det omöjligt att bestämma någon areal för grunddikning; de rektanglar, som göras wid Ufwa, omfatta 5 geom. tunnland med 60 sammars långa täckta diken.

Hr Ordföranden fäster Sandstedts uppmärksamhet på, att i motionen står minst två tunnland, och att det står hwar och en fritt att grunddika så många tunnland som helst, men att belöning erhålles så snart minst två tunnland äro färdiga.

Hr Rnth förklarar, att hans mening icke war att tala emot motionen, utan att han blott ansåg premier äfwen för wanlig dikning kunna wara nyttiga.

Därefter framställde Herr Ordföranden den frågan, om Sällskapet anser sig böra uppmuntra företagandet af grunddikningar, hwilket besvarades med ja, och beslöts, att denna uppmuntran bör utgå i enlighet med Förvaltningsutskottets motion.

På derom af Herr Ordföranden framställd fråga, beslöt Sällskapet att det af Hr Ingeniören Rnth framställda förslag om premier för dikning, för närwarande icke skulle föranleda till någon åtgärd.

3:o. Om anslag till bekostande af resa och underhåll för lämplig person, att å annan ort lara sig korgmakareyrket, för att derefter inom landet möjliggöra detta yrke sasom binäring.

Hr Ordföranden: Medan förut har det warit taladt om korgslätning sasom binäring. Sedan jag warit i tillfälle att i Bodneds lappmark se derstädes försärdigade utmärkt wadra korgarbeten, skulle jag tro att de personer som gjort dessa endast skulle behöfwa tillfälle att se tillverkningen af olika slags korgarbeten, för att lära sig göra ester, och att det derföre wore godt att någon finge resa söderut för detta ändamål.

Hr Sjöstedt anmärker att äfwen korgmakare i Stockholm taga materialerna från Tyssland.

Hr Sandstedt invänder att detta wore alldeles obehöfligt, då Norrbotten just är pilarnes hemland.

Hr Ordföranden upplyser, att de arbeten som göras här försärdigas af rötter; men att wäde finnes i mängd och att detta är särdeles användbart; då retting behöfues, måste denna naturligtwis tagas söderifrån.

Hr Bodell hemställer om icke det för Sällskapet skulle bli mindre uppeffring att söderifrån anställa utmärkta arbeten sasom mönster och, stunnerligast som fallenbeten ar så stor, skulle detta kunna wara tillräckligt att i landet få idkare af korgmakari.

Hr Ulfhjelm anser det icke wara det samma som att på andra ställen lära sig det.

Hr Stecksen tror det skulle bli mindre tungt att hitrequirera en arbetare, som kunde instruera personer med fallenhet för yrket, hvaruti

Hr Finell instämde, yttrande att forgnakaren kunde resa från det ena stället till det andra.

Hr Ulshjelm bestrider denna åsigt på den grund, att den person, som blefve sänd härifrån söderut, komme i tillfälle att få se en mängd verktyg, maskiner och modeller samt tillverkningsfättet, hvarom en hitrequirerad person icke kunde gifva något begrepp, och hinder möter icke att en person härifrån orten äfwen kan, sedan han blifwit inlärd i yrket, resa från ett ställe till ett annat, för att lära ut konsten.

Hr Hummel slöt sig till Hr Ulshjelms åsigt.

Hr Stecksen besvarade att det kunde vara wanskilligt att skicka någon söderut.

Hr Finell widhåller sin åsigt; en hitrequirerad person bör kunna ha reda på huru de enkla maskiner och redskap, som erfordras, äro bestaffade.

Hr Euren: Man bör söka att bibringa den största möjliga skicklighet, men detta kan endast åstadkommas genom att någon söderut får grundligt inlära yrket; det är desutom dyrt att få någon hit, emedan en sådan icke lärar nöja sig med liten dagpenning; jag anser således att motionen bör bifallas, emedan den på en gång offer den minsta kostnaden och största nyttan.

Hr Rutqvist: Att få hit någon för att fara omkring är alldeles opraktiskt; motionen bör bifallas.

Hr Stecksen tillägger, att om arbetaren skall fara omkring, erfordras resekostnad från ena stället till det andra, hvar igenom detta blir ett särstilt, dubbelt understöd.

Hr Hummel: Det är äfwen känt, att allmogen flyr främmande personer och icke af sådana äro villige att mottaga undervisning, hvarföre ändamålet med requisitionen lätteligen kunde bli alldeles förfeladt.

Hr Hedström uttalar den farhågan, att arbetet derigenom äfwen kan bli ensidigt.

På framställd fråga af Hr Ordföranden blef motionen antagen.

Då Herr Ordföranden frågade om någon af ledamöterna hade någon motion att framställa, uppfeg

Hr Stecksen, hemställande huruvida icke Sällskapet skulle kunna framställa begäran att få låna den wid Uminne befintlige tjur.

Hr Euren anser att frågan bör behandlas i sammanhang med den om de Sällskapet tillhörige tjurar; hwilket bifölls.

Då Herr Bodell yttrade den förmodan, att Förvaltningsutskottet fastat uppmärksamhet wid Stambolländeristyrrelsens skrifvelse och ifrågasatt huruvida man icke skulle från Statens stambolländerier på mindre betungande villkor kunna erhålla några unga tjurar, beslöts att äfwen denna fråga skulle behandlas i sammanhang med de nybnämnda.

Hr Euren framställde härefter följande motion:

Slöjdskolor äro inrättade i flere städer, och ehuru jag icke känner huru de äro grundade, synes det likwäl icke heller för Norrbotten bora vara omöjligt att åstadkomma någonting sådant, om det ock blott wore en ambulato-rist lärare för slöjd och handtverk, och jag får hemställa huruvida icke Sushållnings-sällskapet wille utse några personer att bereda denna fråga.

Hr Bodell: Det är skäl att ge akt på förslaget. Wi ha här ett stort läroverkshus, man skulle deruti möjligen kunna få ett rum för en teknisk skola, och en annan lokal för praktisk tillämpning kunde wäl äfwen finnas att tillgå.

Hr Ulshjelm instämmer med motionären att en kommitté bör utses; dylika skolor på andra ställen kosta mycket, och att organisera en likartad här skulle kräwa för stora uppoffringar; derföre bör det bildas en kommitté, som uppgör förslag om hwilken utsträckning skolan bör ha.

Motionen bifalles.

Till ledamöter i kommittéen utsågos Brukspatron Ulshjelm, Magister Westman, Smeden Erikson, Snickaren Engström i Engesbyn, Landsekreteraren Euren och Målarenästaren Pihl, hwilka ega att tillkalla och rådfråga andra personer.

§. 8. -

Beslöts att sommarsammanträdet skulle hållas i Rånbyn,

och bestämdes tiden till nästkommande Juli eller tredje marknadsdagen, som blifwer den 15 Juli.

§. 9.

Föredrogs den af Rgl. Landtbruksakademien aflättna strifwelsen om anslag till tvenne nya landtbruksskolor i riket.

Hr Ordföranden hemställde, huruvida det kan anses troligt att en ny skola i länet kan bära sig, och huruvida för närvarande en sådan ens är behöflig, då det wisat sig omöjligt att utan full dränglön erhålla elever till den som redan finnes.

Hr Bodell: Hr Magnét bör föreslå lämplig lokal; bidraget är godt; om Landtinget besinnes willigt att tillskjuta något, så kan det finnas många enstilla som skulle vara viliga att antaga förslaget; det bör derföre icke förskjutas.

Hr Ordföranden fäster uppmärksamheten på att Landtinget icke sammanträder förrän i höst, men att svar å strifwelsen skall vara afgifwet före April månads utgång.

Hr Hummel anser det vara omöjligt att på så kort tid kunna bestämma sig, men ifrågasätter huruvida icke hos Rgl. Akademien hemställan kunde göras att frågan får stå öppen tills vidare, emedan det i sådant fall kunde vara troligt att enstilla komma att anmäla sig.

Hr Bodell: Om blott Hushållningsförsamlingen vill lemna ett lika stort bidrag till den nya som till den gamla skolan, d. w. s. 1000 Rdr, så wet jag redan en, som vill tillskjuta 1000 Rdr för att få skolan, så widt nemligen antalet elever icke blifwer mer än sex.

Hr Rutqwist är öfwerthygad om att då skolan nu måste betala eleverna så högt, blir det omöjligt för någon att antaga anbudet.

Hr Euren: Sällskapet har allt för ringa tillgångar, för att kunna förbinda sig till det af Hr Bodell föreslagna tillskott, swerligast som Sällskapets nuvarande inkomster äro helt och hållet beroende af lagstiftningen; men Förvaltningsutskottet kan i det yttersta töfwa med att beswara den gjorda förfrågan, i fall något anbud skulle inkomma.

Hr Hummel anser icke Hr Rutqwists anförande tillämpligt, emedan förhållandet skulle bli helt annorlunda, om någon

enstilt hade skolan; många onöfkostnader skulle då insparas och många besparingar kunna göras; det enstilla intresset skulle nog äfwen vara werksamt i fråga om elever.

Hr Asplund: Innebyggarna i hela Torne län bära äfwen så någon uppmuntran i jordbrukswäg; många af dem hafwa deltagit wid inköpet af Åfwa, ehuru så, till följd af skolans aflägsenhet, kunna draga någon nytta af den.

Hr Ordföranden: Af hwad anfördt blifwit synes det vara Sällskapets åsigt att anläggningen af en ytterligare landtbruksskola i länet bör understödjas, och hwarföre jag till öfwerläggning får framställa om och till huru stort belopp understöd bör utgå.

Hr Bodell: De till Åfwa skola anslagna 1000 Rdr wero afsedda att underhålla smed och slöjdare, emedan det då ansågs att skolan skulle bära sig med de bidrag staten lemnar.

Hr Euren tror att skolan snart kan reda sig utan så högt bidrag af Sällskapet, så att anslaget kunde delas.

Andra talare anse äfwen att Åfwa skola icke längre kan få hela det bidrag, som Sällskapet anslagit.

Hr Hummel: Länets innewånare böra underrättas om de i Rgl. Akademiens strifwelse stipulerade villkoren, samt göras uppmärksamma på att skolan kan organiseras antingen i lifhet med Åfwa skola eller od med fästadt afseende på att wid densamma undervisning lemnas företrädeswis för bildande af dikningsförmän och ängewattnare; lifwäl får man wäl antaga att om skolan organiseras enligt den sednare föreskriften undervisning äfwen kan så meddelas i andra ämnen, ehuru i någon mindre skala.

Hr Euren: När det står spekulanten öppet att wälja emellan tvenne alternativer, så synes det vara skäl i att wälja det sednare, men med rättighet att utwidga undervisningen.

Hr Bodell: Hårdt om egaren skall vara twungen gifwa föreståndaren 2000 Rdr.

Hr Euren upplyser, att egaren anses såsom föreståndare.

På ytterligare af Herr Ordföranden framställd fråga om Sällskapet wille lemna bidrag beslöts, att hälften af det till Åfwa utgående anslaget, eller 500 Rdr, skulle lemnas till en ny skola, om en sådan blefwe bildad,

hwarefter Hr Asplund ytade, att den nya skolan borde bli i den norra delen af länet; i anledning hwaraf den åsigtan gjorde sig gällande att man företrädesvis skulle fästa sig vid anbud från den norra delen af länet.

Deputaten förband sig Sällskapet, att hos Kongl. Akademiens garanterna de utöfver de anslagna 500 Rdr erforderliga 1500 Rdr, hwaremot den eller de som anlägga skolan skulle prestera antaglig säkerhet hos Sällskapet för samma summa.

§. 10.

Som Afwa skolstjersse affagt sig rättigheten till begagnande af den derstädes stationerade, Sällskapet tillhöriga hingst, så hemställde Hr Ordföranden huru med densamma skulle förfaras, hvarjemte den underrättelsen lemnades, att Hr Skapten Ström mottagit hingsten på ett år.

Sedan Hr Ström förklarat sig villig att lemna den före den bestämda tiden, i fall t. ex. Hr Sjöstedt på Melsderstein wille mottaga honom, så beslöts att hingsten skulle till Hr Sjöstedt öfwerlemnas, i fall Hr S. finnes benägen att mottaga honom.

§. 11.

Hr Ordföranden hemställer, huruvida Sällskapet anser önskligt att få någon med behandlingsfättet af de Gusanderiska mjölkfärlen förtrogen person hitrequirerad.

Hr Hummel anser att då flera wid öppet watten säkerligen anskaffa sådana färl, bör denna kostnad wara öfwerflödig,

hvarjemte Herr Sjöstedt erinrar att den bok, som af Major Gusander är utgifwen för undervisning härutinnan, är så tydlig och klar, att det bör wara obehöfligt att requirera någon särstilt person dertill.

Med anledning häraf ledde icke förslaget till någon åtgärd.

§. 12.

Beslöts att det anslag af 150 Rdr, som hittills utgått för annonser och skrifter publicerande, skulle fortfarande utgå.

§. 13.

I fråga om det anslag af 10 Rdr i månaden åt den person, som wille under landbruksingenjörens ledning bildas till

bilningsförförman, hade detta anslag icke ledt till något resultat, och som det ansågs för lågt, beslöts ett anslag af 1 Rdr 50 öre pr dag åt en person, hwilken wore skuldig att åtfölja landbruksingenjören för att blifwa duglig till bilningsförförman.

§. 14.

Hr J. P. Rutqvists motion om inköp af en Furudalsplog och en Åkersplog föranledde icke till någon särstilt åtgärd, sedan Sällskapet anslagit medel för hemtagande af ändamålsenliga redskaper.

§. 15.

Som frågan om Sekreterare och Skattmästarebefattningen hos Sällskapet wid förra års sammankommet skulle anstå till definitivt afgörande wid detta, wäntes nu denna fråga och blef undertecknad uppdragen dessa befattningar.

§. 16.

Beständes ett anslag af 25 Rdr pr år till skrifsmaterialier åt Sekreteraren.

§. 17.

Handlanden B. Forsberg jor affade sig ordförandeskapet i Öfwerule sedens gille, och utsågs till ordförande i stället Skolläraren N. Lindgren.

§. 18.

Frågan om de twenne Sällskapet tillhörige tjurar förekom nu, och skulle i sammanhang dermed behandlas det af Hr Rydstedt framställda förslaget att inköpa en afwelstjur för att stationeras i Pite, äfwen som det af Hr Stedsen framställda om lån af tjuren från Älminne.

Hr Sandstedt hade redan på Kalymötet föreslagit att försälja båda och i stället inköpa en god tjur, men förslaget rönte då icke bifall. Swad uppställningen af en tjur i Pite beträffade, hade Hr Sandstedt hört Hr Hedqvist från nämnde stad yttra att han ämnade skaffa sig en sådan.

Hr Ejöstedt anser att den wid Melderstein stationerade Sällskapet tillhörige tjur icke kan begagnas längre än till våren, samt att den bör försäljas på öppen auktion.

Hr Hummel föreslår att den försäljes wid sommarsammanträdet.

Hr Sandstedt föreslår deremot att auktionen hålles på stället nu genast.

Hr Hummel anser att tjuren bör undergå kastrering för att betalas bättre.

Hr Jacobson kan, i anseende till den dermed förenade risk, icke tillstyrka kastrering före försäljningen.

Hr Ejöstedt förmåler att äldre kastrerade tjurar behöfva lång tid för att få den talgsättning, som slagtbostap bör hafwa, så att det skulle wara utan nytta att kastrera dem.

Hr Finell anser att de ju förr desto hellre böra säljas, ty kostnaden att föda dem blir stor.

Hr Ejöstedt tillägger att det är bäst sälja dem wid stationerna och bestämma tiden till medio af Juni samt att talaren wore villig gifwa 150 Rikdr för den på Melderstein befintliga.

Härefter besluts, att auktion skulle hållas i medlet af Juni manad icke blott på de stallen, der tjurarne äro uppställda, utan äfwen inför Förvaltningsutskottet, som eger att de inkomna anbuden derefter pröfwa, samt antaga det som för Sällskapet blifwer fordelaktigast.

§. 19.

Härefter wäldes af Hr Ordföranden fråga om nya tjurars anskaffande, hwarwid

Hr Bodell anförde, att då länet består af 5 distrikter böra äfwen 5 tjurar anskaffas; genom Kongl. Landbruksakademien's skrifvelse synes äfwen möjligheten större att från Statens stambolländerier få tjurar och man skulle kanske derifrån kunna få fyra unga tjurar.

Hr Ejöstedt instämmer; anser icke ren ras lämplig; ett års gamla tjurar lämpligast, ty tungan att föda dem blir ringa, då deremot inköpspriset wäsendtligt billigare.

Hr Asplund förenar sig med föregående talaren om att blindad ris är bäst, och förordar äfwen anskaffandet af svizer.

Hr Euren anser stal i att eswemåga om man icke skall kunna begagna sig af de pålägg, som finnas, hwaremet

Hr Jacobson anmärker, att det icke går an att fortfarande begagna inafwel, emedan blodet måste uppskrifas.

Härefter bestämdes, att twenne stycken ett års gamla tjurar af halfbloods Nyrshireras skulle genom Förvaltningsutskottets försorg inkopas.

Hr Jacobson upplyste att han förmodade det man från Strömeholms-trakten skulle kunna erhålla sedwa billigare än från Ultuna.

Det af Hr Etedsen wäldta förslaget ansågs af Sällskapet olämpligt och icke till någon åtgärd föranledande.

§. 20.

Härefter streds till behandling af de diskussionsämnen, hwilka af Förvaltningsutskottet blifwit framställda, nemligen:

Första Frågan: Swilket inslytande kan den stora skogsafverkningen i landet utöfwa på klimatiska förhållanden härstades? samt

Andra Frågan: Är det nodigt att gora inskränkning i nybyggessanlaggningsrättigheten för införandet af ordnad skogshushållning i landet, och hwilka åtgärder kunna af Sällskapet tillafwenhys widtagas för att hindra afverkning af omogen skog?

Hwilka frågor ansågs böra behandlas i sammanhang med hwarandra.

Först uppsteg Säckmästaren Ennes och rittrade måfär feljande: Att det wisseligen är bekant, att för stor skogsafverkning har ett menligt inslytande på klimatiska förhållanden, och wärdt många exempel finnas i de sedra externa. men att Norrbotten är ett skogsland och utan twifwel äfwen kommer att för alltid förblifwa, så att man icke kan behöfwa tala om det inslytande som skogsafverkningen utöfwar på klimatet i detta län. Swad åter andra frågan beträffar, så slutades det talaren, som om någon inskränkning i nyhemmansanlaggningsrättigheten

icke wore behöflig. Men deremot wore det af nöden, att sak-
kunnig och pålitlig person undersökte den mark, som söktes till
nybygge, så att det blefwe utrönt, om den sökta marken wore
tjenlig till odling, och icke eftersträfwades endast för skogens
skull. Hvad slutligen angår åtgärders widtagande mot afwerk-
ning af omogen skog, så hade den frågan förut varit föremål
för Sällskapet's öfwerläggningar, och det wore en stadgad åsikt,
att exportförbud eller hög tull behöfdes till hämmande af så-
dan afverkning.

Förste Landtmätaren Nyström har icke tänkt yttra sig
om den första frågan, emedan länet innehåller så stora skogs-
widder, att det icke kan bli fråga om det inslytande skogsaf-
verkningen kan ega på klimatet; men öfwer andra frågan skulle
talaren vilja yttra några ord, och uppläste derpå följande
skriftliga anförande:

Om man jemför de här i landtmäterikontoret besintliga äldre
karter med de nyligen upprättade samt med i öfrigt kända förhållan-
den i afseende på Länets ståndpunkt i odling, så kan man antaga, att
länet för cirka 200 år sedan war endast af wisja äldre byar och na-
gra enstaka hemman i hwarje socken upptaget, att beleggarnes antal i
dess byar då war ringa mot nu, att de enstaka hemmanen numera
äro byar, och att således odlingen och skottskötseln i de så äldre by-
ar sedan dess mångdubblat. Dager man ater en sednare tid eller slut-
tet af förra århundradet till jemförelse med denna, så finner man att
en mängd hela hemman då i hast anlades för bebyggelse i den, huf-
vudsakligen i mellersta delen af länet, såsom i Skut, Ödne och Sule
socknar och en del af Rits socken, samt i Sule lappmark, att odlingen
och bebbyggandet af desamma wil icke framstredit i allmänhet som för-
hört, men att dock så deraf blifwit ode och wi så betwärligt odlade, så-
som Sölets, M. Hersteins m. m. Och betraktar man statiska framst-
skridandet i odling och landet intagande under tiden sedan 1824 års
afvittring skedd utkom, och den riktiga grundsatzen uttalade, att od-
lingen och bebyggelsen i rikets norra provinser, der stora odlingsande
traktar wäntade på arbetande händer, borde kraftigt befrämjas, så skall
man finna att en högst wäsentlig del af den förut ej intagna marken
blifwit upptagen till nyhemman, att de flesta af dessa nu äro något
odlade och bebbyggade eller under odling och byggnad, att så deraf blif-
wit icke, och att således länet nu är i stark utveckling af sina resur-
ser från jorden, afwen som att wi så sednare i kustlandet äro så upp-
tagna af byar, hemman och många att säga öfwerlopp markter der
uppkommit i wi så andra socknar, samt, da god tillgång på odlings-
mark men ringa arbetskraft finnes, ansetts till hemman otjenlige, så

är det dock att antaga att större delen af dessa trakter eller öfwer-
lopp markter, liksom i Skut och Sule lappmark, na marken har i blifwit
mark, så att det icke är ett afst, på en stund blifvit upptaget till
mark samt odlad och bebbyggd. Bewis derpå, att wisja trakter, som för-
ut ansetts till odling otjenlige, sedermera blifwit intagna och till en
del redan i odling, såsom i Skut och Sule lappmark, så att de i den
statiska framstredet i odling och i Skut och Sule lappmark sedan 1843
afvittrade afstättningen för uti den tiden, som i Skut och Sule lappmark
tjänat till odling, men i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
bebyggdes trakter och statiskt sett för en del af tiden sedan 1843
tjänat till odling, så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
ga samt om de statiska förhållanden på Skut och Sule lappmark
beträffande skogens utveckling, att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
till Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
gen, att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
för tiden ej ansetts till odling, så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
bebyggdes i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
härigen, men efter af Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
gen och odling så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
Länet framstredet i odling och i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
byggnad och i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
att Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
något i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
gen Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
till de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
afstätt, såsom i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
sa blifvit slumpwist afstätt till hemman i olika markter. Men det
löst syns det wara för länet förhållande i odling, och blifvit, att
stora trakter nu storo ansetts till hemman, så att de i Skut och Sule lappmark
de odling marken icke kan så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
mer att förblifwa ofruktbar. Ste kan det wara för Skut och Sule lappmark
fordel, ty nog för staten större inkomster och inkomster för de i Skut och Sule lappmark
hemman, som i framtiden kunna lemna skatt under ena eller flera
ning intaltes och en tydlig skillnad samt förhållande i Skut och Sule lappmark
finner, att af hemmanen, som i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
såsom sådana föga kunna gifwa den uttyring, som erfordras för de
ras bebyggelse och statiskt sett rationella användning och som sannolikt
förblifwa ofruktbar, är wil ett annat på staten så att de i Skut och Sule lappmark
anlagd skogshushållning finne, men der vill man så att de i Skut och Sule lappmark
wa tillfälle till torpens underhållande, att man till desamma för-
odling i odling, så att de i Skut och Sule lappmark så att de i Skut och Sule lappmark
hwarjannem han, i höst af wisja och hemmanen arbeta, så att de i Skut och Sule lappmark
past kan lemna. Ste kan det, efter min tanke, nästan mått att
förbunda eller inskränka nybygge och byggnaderna för inkomster af en
ordnad skogshushållning, ty dels är den mark, hwarå till afslut

hjemlig skog väger, wänligen ej duglig, till odling och den åter, som duger till odling, icke i allmänhet här i länet passande till skogsförädling, dels och kan ju staten fasta sådana wiltor wid upplåtelse af nyhemman att de förblifwa krono och, i afseende på skogen, under jägerstatens wård i alla tider, eller och blott intill dess hemmanen blifwit fullkomligen odlade och bebyggde samt inga ödemål äro att befara och det blifwit egarens intresse att skogen wäl bewara. Nyhemmansinnehafwarena skulle och böra vara nöjda dermed, då antagas måste, att skogen blifwer wäl wårdad och kunde lemna ständig biförtienst, förutom hwad som för husbehöfwet erfordrades. Jag anser derför e att nybyggarnas andel kan gärna forenas med en ordnad skogshushållning och att hwarfen nybyggessanläggningarne, eller skogswården, skola behöfwa uppmuntras på hwarandras befohållnad, ehuru, om så skulle vara, nybyggesswäsendet alltid bör hafwa företrädet. Deremot kan enligt min tanka en ordnad skogshushållning ännu, tillafswäl om nybyggessanläggningarne så fortjara, som om de färdigas, om hware biter stadga för wården, om större bewakning personal anställes om hware procent af försäljningssumman för öwertadt timmer erlätes af jägertjenstemännen, om mot markens skog står under samma rationella behandling som den öfwa under jägertatens wård stående i tiden, om nyhemman innehafwarena i tiden ej så lagra skadliga skog till hushållning eller fulnogen annorlunda, än så widt den ordnade skogshushållningen så dant tillåter; om man kronopark anlagdt nyhemman till folle deraf förblifwer af krononatur, åtminstone intill dess odlingen och bebyggandet så fortjatt, att man fara ar för ödemål eller skogen wänward; om den från wattendragen aflägnade nu till förruttnelse gående skogen bättre tillwaratades, men deremot den wid wattendragen belägena mindre anlita än nu ar handelsen, samt om, för winnandet af detta mål och underandet af det nu för allmogen förtjamma utslagnas andel, **afwertningsrätten upplåtes genom auktion**, så att studebarns gifterna ma blifwa lampade efter trakternas mer och mindre swaraktomliga befallment. På detta sätt anser jag kronoparker kunna tjana och skogen wäl wårdas, fastän nyhemmansanläggningarna och odlingarne inom desamma fortga, afwen som att staten skall kunna draga nytta af den skog, som nu gar till förruttnelse och icke, såsom nu ar fallet, för landt anlita den wid wattendragen belägna.

Hr Wodell uppsteg derpå och hembar den sista talaren sin tacksägelse för det upplysande och wärderika anförandet, hwilket Sällskapet icke kunde annat än gifwa sitt bifall. Em och Sällskapets inslytande icke kunde wira stort, were det likwäl skäl uti att till regeringen afgifwa en opinionsyttring till den kraft och werkan en sådan kunde hafwa. Utan all werkan blefwe den troligen ändå icke, ty det wore otänkbart, att Regeringen skulle fatta ett beslut, som komme att lända hela lapp-

marken, hela länet till den största skada; ett förbud för nyhemmansanläggningar wore af så genomgripande art, att länet deraf icke kunde undgå den jemmerliga ställningen att bli ett ödeland. Det wore wisserligen — fortsat talaren — nu en sig idé att exporten skall wara fri, — friheten att ruinera sig hade blifwit så kär, — att det wore swårt att få ett exportförbud för sparrar under 7 å 8 tum. De i jordbruket mera försigkemna skifteslagen spara sin skog, men de, som äro swaga, riswa ner skogen genom att hugga sparrar m. m.; em då en författning funnes att hindra sådant, skulle detta hjälpa till att befördra skogshushållning. Derföre behöfwer en opinionsyttring, utgående derpå att åtminstone Örrbetten önska exportförbud; och borde hos Regeringen underdånig hemställan derom göras.

Landssekreteraren Curén androg derefter följande skriftliga framställning:

Wid beswarandet af frågan om det är nödigt att göra inskränkning i rättigheten att anlägga nybyggen för införandet af en ordnad skogshushållning i länet, blir det nödigt, att betrakta hwad dessa anläggningar för staten innebära och det inslytande på orten inslyt som de medföra.

Allt landets uppodling och befolkning genom nybyggessanläggningar ar det största mål, hwartill staten med sina ödemarker bör sträfwa, torde af inga werkliga ort- och lokalkännare bestridas. Af dem förbises icke, att om de omätliga resurser, som ännu ligga obegagnade, skola kunna gifwa staten den ansefliga tillökning i sinna, hwartill de genom förödade skatter och försvarskrafter äro mäktige, måste landet odlas. De weta alltförwäl, att ehuru sommarens dagar och nätter äro färre än i rikets sydligare län, desja likwäl äro nog många, för att har med sitt rikare ljus och jemmare värme bringa jaden till samma mognad som i de förra. Men de weta deriemte, att om en boni sättes för landets fortgående odling och afsäkring, då ar det samma olyckligen dömdt, att lida frostskadorne och med det samma att beröfwas frugterne af sitt på jorden lagda arbete samt att ständigt förblifwa en om undsättning tiggande landsdel. Så förhåller sig nybyggesswäsendet till staten och orten: och ur sådana synpunkter ar det slöogl. Maj:ts Besallningshafwänderne stadse samt flere andra, hwilka om orten tagit nagon kannedom och deribland Ljwerdirektören Sallman i sitt från trycket 1851 utgifna arbete, sökt genom förordandet af nybyggen eller torp befrämja landets odling. Under perioden 1843—1860 äro 612 nybyggen tillkomne. Staten har wisserligen under samma tid till understöd åt nybyggare utbetalt 14,255 Rdr men så

hafwa berunder 88 hela mantal i stätt ingått, och blotta ordinarie räntan till kronan för desse 88 mantal, utom bewillning och onera, utgör årligen 5984 Rldr, så att berörde understöd på $2\frac{1}{2}$ år är endast genom ordinarie räntan ersatt. Deremot har jag icke funnit bekräftadt, att mer än twenne wertliga ödesmål under tiden inträffat.

Man bör litwål icke förbi se, att utom tillsjörene bewilljade frälsenybyggen, hwars på åttstilliga ställen härforut försummade odling egentligen torde hafwa framkallat den främmande owiljan mot landets uppodling, det finnes twänne slags nybygggesanläggningar, nemligen sådane, som på grund af allmänt gällande författningar upplåtas till hugade odlare, och sådane, som enligt speciellt för sågwerken utfärdade undantagsföreskrifter upplåtas åt dem till stockfångst. För min del har jag aldrig varit någon beundrare af de grunder, hwar på författningarne om stockfångsthemman stöda sig. Enligt privilegierne skulle sågwerken endast ega från wid häradsbyn bestämda områden å kronans mark hämta wißt antal sågtimmer årligen, dock utan att hemmansanläggningar finge hindras. Deras will det synas, som dessa werk, sedan de utsknade trakterna upptagits af anlagde nybyggen, hwartill sågwerksegaren icke egde någon förträderätt, bort lit som öfriga sågwerk genom köp skaffa sig nödigt timmer. Men i stället hafwa i sednare tid utkomne författningar och sist 1852 års Kongl. Bref upplåtit åt sågwerken sjelfwa marken till hemman eller och till stockfångst utan med hemman förenade styldigheter. Huru den sålunda upplåtna marken odlas och begagnas har tiden ännu icke hunnit utvisa. Har kan således icke bliwa fråga om denna mark, hwilken staten redan afhändt sig, utan endast om det allmänna nybygggeswäsendet.

Man har anmärkt, att kronans skogar begagnats utan plan och omåttligt. Detta är äfwen grundadt, om det och endast hufwudsakligen galler de trakter, som närmast omgifwa wattendragen. För att förekomma skogarnes bewastation har man trott ingen annan utweg förefinnas, än att kronan sjelf öfwerfoge förvaltningen af sina skogar, och som nybygggeswäsendet formentes lagga hinder i wagen för deras forstliga behandling, så borde hemmansanläggningar förbjudas.

Att kronans skogar här som annorstädes böra underkastas ordnad eller forstlig eller rationell — om med dessa begreppsbestämningar menas, den efter ortliga förhållanden tjenligaste och bästa — behandling lär icke af någon sättas i fråga. Dager man litwål forstlig behandling i summa bemärlse, som forstmannen gifwa åt trakt-huggning, trödar jag icke att forlasta inforandet af denna method å kronans skogar här i landet, emedan oberäknadt den dermed förenade enorma forvaltning kostnaden och swära kontrollen på en yta, som i anseende till t. eg. återwät måste tilltagas anseelig, alla mindre tran, som enligt denna method äfwen böra uthuggas för året, icke ega afstatthollet, utan måste på kronans särskilda bekostnad undanaffas. Gör man åter begreppet forstlig behandling synonymt med ordnad bladning,

så torde man hafwa träffat den för orten rationella hushållningsmethoden, den jag och hört forstmän förorda. Men nu larer, enligt deras uppgift, denna method just lämpa sig för mindre skogsarealer, sådane som kronohemmans och nybyggens. Då nu det allmänna för orten rationella skogshushållningsfättet är användbart på nybyggen, då genom dem landets uppodling och befolkning befrämjas, då bladningens ordnande utan swarighet genom jageribetjeningen kan utföras och af densamma kontrolleras, litasom det wisat sig under sednare åren, att kronobetjeningen med framgång handhaft inscendat öfwer kronohemmans och nybyggens odling, häfd och bebyggande, då staten ostridigt eger anordna om såwål den ena som andra af dessa styldigheters fullgörande å sina nybyggen, **wid äfwenhyr, som äro eller blifwa bestämda**, såsom förlust af åborätt om bladningsplanen öfwerstribes m. m., då staten icke bör stattesälja sin jord, utan att deß odling till erforderligt matt är fullbordad och derjemte wid öfwerlatelien af skatterätten å sina hemman kan fästa nödiga wiltor för skogens begagnande, och då nybyggges- och kronohemmans-innehafwarens intresse sporrar honom att warja sin skog mot andras åwertan, **hwarigenom dubbelt inscende eller af såwål innehafwaren som statens tjenstemän**, hwilka genom denna anordning kunna inskränkas till mattligt antal, kommer att utöfwas å skogarne, så synes i sanning, wid betraktande derjemte, att den ordnade skogshushållningen härigenom blefwe spridd öfwer alla länets delar, intet skal återstå, hwarföre man skulle förbjuda hemmansanläggningar. I skötseln af Norrbottens skogar, som betäcka större delen af deß yta, ingår kontrollen såsom den wäsentligaste faktorn. Det ligger derföre största wißt uppa, att så ordna skötseln, att kontrollen sträcker sig widt omkring samt göres möjlig och lätt; och annorlunda än i sammanhang med nybygggeswäsbets ordnande kan sådant icke åstadkommas, ty öfwerallt der ett nybygge finnes kontrollerar nybyggaren andre och jagerstaten nybyggaren. Wid 1860 års slut funnos utom nybyggen 1277 kronohemmansdelar inom länet, och under perioden 1843—1860 äro 612 i stätt ej ingångna nybyggen anlaggda. Således funnos wid 1860 års slut sammanlagdt utom före 1843 anlaggda nybyggen 1889 kronohemman och nybyggen. Å hwarje af dessa kan enligt författningarne laggas en areal af från 2500 till 3500 tunnland duglig jord. Antager man att $\frac{1}{6}$ del här af belöper på hwarje af öfwan nämnde lagenheter såsom duglig skog, så uppkommer en kronans skogsareal af 944,500 tunnland eller wid på 41 quadratmil, hwarå ordnad skogshushållning forefinnes. Lustlandet innehåller mer än 5 och lappmarkerna mer än 16 millioner tunnland. Men nu är knappt halfwa lustlandets areal afwittrad och lappmarkernas icke alls. Då wid afwittringarne en stor mängd hemman uppkomma, kan man således antaga, att minst lika många eller 612 nybyggen, under nästkommande 18 år period efter 1860 warda anlaggda. Om 18 år derefter bör kronan således genom den ordnade nybygggesanläggningen ega wid på 54 quadratmil skog,

med derå införd rationell skogshushållning, utan att kostnaderne för dess stötande behöfva uppgå till anmärkningsvärdt belopp, men under det anmärkningsvärda förhållande, att derå finnes 2501 brukade hemmansdelar, hvilka deremot, om samma areal ställdes under kronans omedelbara förvaltning, alldeles skulle saknas, oaktadt den omedelbara förvaltningen, förutsatt att densamma af statens tjenare, hvilka om skötseln blefve ensamma, kunde i aflägsna ödetrakter tillbörligen handhas, desutom åsamkade kronan oerhörda kostnader.

Betraktar man i öfrigt huru förhållandena med den omedelbara förvaltningen gestalta sig, finner man genast omöjligheten att i skogar, spridda på en areal af 6 å 700 kvadratmil, införa en fullt ordnad hushållning. Sadan förvaltning kunde endast komma i fråga på högst ringa areal, hvilket åter på skogstillgångarne i allmänhet icke skulle medföra något märkbart insyftande eller afvärja befärad skogsbrist i någon med hänfikt till det ordnade nybyggesväsendet jemförlig, öfverallt spridd wertan.

Att sedan nybyggeslägenheterna hunnit uppsökas, åtföllda af hedmarker, som under nybyggen ej kunna laggas, stola, liksom wid hitills afflutad afvittring, upplomma, infjer hvar och en med orten belant, och om dessa marker, under nybyggesregleringen gifvas lämplig form, skall oaktadt den fortsatta nybyggesanläggningen till kronoparter tjenlig mark ej saknas, för den händelse behöfvet i framtiden jemte det ordnade nybyggesväsendet, desutom påfallade statens omedelbara skogsförvaltning. Om under tiden skogen, å dessa marker, såvidt den hunnit en viss ålder och såvidt den är åtkomlig, skulle oaktadt den står under jägeribetjeningens allmänna wård, i mer eller mindre mån utbyggas, innebär sådant ingen wåda för skogarnes bestånd och erforderliga nyfikenhet, helst all wäxande ungskog å samma marker, såsom icke barande transportkostnad, wore qwar.

Huruvida enahanda ordning för skogsskötelsen i öfriga norrländska län må vara lämplig, som efter hvad jag ofwan antyd för Norrbottens län med största fördel kan användas, hör egentligen icke till ämnet. Någon omöjighet härom uppväcker dock det förhållande, att under det Norrbottens areal är ungefär jemförlig med de tre närmaste nordligaste länens tillsammans, skogsmängden liksom icke här utgör mer än $\frac{1}{4}$ del af deras. Det tycks liksom i skogshushållningsmetoden berör utelämnande blifva minnas af detta förhållande och icke nodwändigtwis göras lika öfverallt.

Äf hwad jag haft äran anföra torde det vara lika klart, att nybyggesväsendet rätt ordnad är icke allenast icke hinder för en ordnad skogshushållning, utan sjelfva medlet derför, som det är mot samma förhållande stridande, att staten af skogsskötelsen kan draga någon fördel, som kunde komma i jemförelse med den, hvilken ett odladt och befolkadt land lemnar. Här må jag blott tillägga, att då man vill

läna exempel från andra länder, der staten inköper skog, såsom man olifheten i ländernas utsträckning, kommunifikation-wäsen, samt att kronan har är i tillfälle att stipulera skogens gagnande.

Såsom bilaga härtil torde jag till Sällskapet få öfwerlämna mindre sammandrag af stubbåresförteckningarne för åren 1861 och 1862 än afwen af tullskattearnes uppgifter på till in- och utlandsta från länet utskleppade trädwaror. 413,331 trån är utskleppade i medium till afwertning bewilljade mot en afgift af 18 öre per ligen. Exporten öfverstiger icke detta quantum, så att länet under nämnde år synes hafwa lyckats i sin afwertan. 120,875 sparrar äro liksom utskleppade till afwertan sådane på kronans mark, erhalles icke. 20,000 af sparrar egt rum från sagde marker, skulle sparrarna utskleppade afwertningen från länet utgör såled. 141,141. Huruvida denna afwertning öfverstiger hvad skogarne tala, kan icke afgöras, enar dessas uppskattning ännu är och lunge torde förblifwa ett önskningsmål. Så mycket ser man liksom, att om skogarne tala en årlig afwertning af 1500 trån pr kvadratmil, och detta torde vara alldeles öftridigt, så behöfves en nta för berörde afwertning af 336 kvadratmil, hvilket icke är fullt $\frac{2}{3}$ delar af länets areal; och denna afwertning är utdelad på allmoget från alla delar af länet, utan att något enstildt intresse gittat göra sig gallande till försång för de behöfwande bland densamma.

Desse anföranden tillwunno sig Sällskapets odelade bifall, och sedan Herr Erdföranden anmärkt, att Herrar Nyström och Euren wore deruti öfwerens, att de icke ansågo någon inskränkning i nyhemmansanläggningsrättigheten vara för en ordnad skogshushållning behöflig, samt att nybyggesanläggningarne icke hindrade en ordnad skogshushållning, utan tvärtom wore sjelfwa medlet derför, beslöt Sällskapet att med uttalandet af denna åsigt afwen hos Kongl. Maj:t göra en underdånig hemställan om behöfvet af ett åtminstone för Norrbotten gällande förbud för utförande af omogen skog, d. w. s. wirke under 7 tum i fyrkant; och ansåg sig Sällskapet af förekommen anledning böra bethga, att ingendera af förenämnde talare egde sågwerk eller besattade sig med skogsafwertning, hvarjemte skulle omnämnas att en underdånig hemställan om exportförbud ferut utgått från orten genom Landtödinget.

§. 21.

Som tiden nu war långt framstriden, beslöts att afbryta förhandlingarne för dagen och i stället fortsätta dem följande dag klockan 9 förmiddagen.

Är och dag som ofwan.

In fidem

August Cajanus.

Protokoll, hållet vid Norrbottens
Lans Kongl. Hushållningssällskaps
årsförsamling i Konungens Befall-
ningshafswandes sessionssal i Ule den
29 Januari 1864.

Närvarande:

Ordföranden: Herr Landsköpman och Riddaren
S. P. Bergman. v. Ordföranden Herr Lands-
sekreteraren och Riddaren M. M. Euren. Pedagog-
ter: de flesta af dem som bewistade föregående dags
församling.

§. 1.

S. D. Upplästes årsberättelse från Ordföranden i Neder-
kalix hushållsgille, för hwilken Hr Ordföranden hembar Hr
Hummel Sällskapets tackfägelje.

§. 2.

Hr Ordföranden hemställde huruvida tiden medgaf diskus-
sion af alla de framställda diskussionsämnen, och om icke Säll-
skapet skulle inskränka sig till behandling af

Fjerde Frågan: Hvilket aflöningsföretag för våra
jordbruksarbetare är fördelaktigast så väl för dem sjelf-
wa som för husbonden?

Hr Sandstedt förordade ett aflöningsföretag med såd, så
att en kappe råg betaltes för ett dagsverk, och kunde hem-
mansägaren derjemte lemna mjölk till inhysningen.

Detta ansågs dock af de närvarande hemmansägarna wara
för hög aflöning.

Hr Bodell: Aflöningsföretaget måste lämpas efter tider och
förhållanden; är arbetaren nöjd med att taga kläder och föda,
så är detta visserligen bra, men sjelf måste han få beslamma
det. Förmärsta och viktigaste aflöningsföretaget är att förwandla

arbetaren till torpare i öfwerensstämmelse med antaget kontrakt. Frågan är dock icke fullt tydlig om det menas lösa arbetare eller staddi tjenstehjen. Berör frågan lösa personer, som bo wid huswändjården, är det beqvämast att hålla dem fast och wißt för dagen, eller om man kan försä dem med förnödenhetsartiklar. Talaren hade förenat begge aflöningsfätten. Skulle arbetaren åter hålla sig fast sjelf, blefwe hans hem snuskiqt och oordentligt. Statsystemet wore icke heller någonting afunds-wärdt. Dersöre wore bäst att hålla arbetarne fast och fästa dem wid jorden. Som här wore godt om jord, skulle man gerna upplåta åt arbetaren en jordlapp, som han kunde få ta sin sförd af. Detta skulle göra honom arbetsammare och ordentligare samt i allmänhet hafwa ett godt inflytande på moraliteten. Wid åtskilliga egendomar, t. ex. Roserfj och andra, hade arbetaren fått jord. Detta system wore det fördelaktigaste, ty han lefde då icke för dagen, utan blefwe sparsammare, skickligare i arbetet och mera mån om detsamma. Dessutom — tillade talaren — wore husbondens uppförande mot honom en wäsendtlig sak, ty kärleken hos husbonden kunde wara en god synnad i en ringa lön.

Hr Hummel instämmer med Hr Bodell.

Hr Euren är af den öfwerthgelsen, att om man icke på wanligt sätt kan få drängar och piger, så wore torpsystemet det bästa. Beslutet på stads det, att det icke wore möjligt att åstadkomma, emedan fallet icke skulle wilja lata twinga sig der till; men det skulle jordegarens eget fel om icke torpare-systemet infördes. Inhyssingarne — fortsfor talaren — äro en utwärt på samhället, som afsjåes om blott den jordbrukande befolkningen bemodas sig att bli af med detta onda. Inhyssingarne böra twingis att inrätta torp wid risk att icke få bo qwar hos jordegaren. Det ligger ingen obarmhertighet deruti, ty inhyssingarnes egen framtid ses derigenom till godo.

Hr Asp Lund förmodade, att man kommit underfund med att, då stiftarna blifwit verkställda, flera jordegare med framgång hade ordnat på detta sätt. Talaren anförde exempel derpå från Torne socken, der i ett par byar redan tio inhyssingar blifwit twungna att bli torpare; man hade wisseligen hjälpt dem med hus, pengar och råd, men då lyckas det

od. Många inhyssingar hade wäl flyttat bort till ofstiftade byar, men utfördes saken konsequent, skulle nog inhyssingarnes antal minskas.

Hr Nyström uppgaf att jordassändringar eller snärre torpanläggningar äro i starkt tilltagande, hwilket wisades deraf att, enligt i Landskontoret erhållna upplysningar, jordassändringarne för några år sedan wore blott få, men sedermera årligen tilltagit, så att de under år 1862 uppgått till omkring 60; ansåg desamma nyttiga och önskwärda icke blott för minskning i fattigwården, utan äfwen såsom det fördelaktigaste aflöningsfättet såwäl för hemmanssegaren som arbetaren, emedan å ena sidan hemmansinnehafwaren wid jordens upplåtande kunde bestinga sig årlig dagewerksfysktydighet och sedan försättas i tillfälle att utbyta åtskilliga från jordbruket erhållna förnödenheter mot arbete, och å andra sidan arbetaren blefwe fästad wid jorden, wore nära till hands, kunde lättast utgöra de för afföndrade jorden betingade dagewerken och i öfrigt tillhandaga med arbete. — Före stiftena hafwa inhyssingar wanligen den jord de bebo utan dagewerksfysktydighet. Wid stiftena ingår denna jord och seljden blir att inhyssingen då måste öfwerenskomma med jordinnehafwaren om dagewerksfysktydighet, för att erhålla jord. Så har det tillgått i flera stiftet och deribland i Matstila i Neder-Torne och på sådant sätt skola afföndringarne äfwen mer och mer tilltaga, samt i och med detsamma den kända bara kontanta aflöningen för jordbrukets bedrjwande förminskas, men arbetaren likwäl få en tryggad framtid.

Hr Euren medgaf att jordassändringar gagnade till landets uppodling, ehuru de för långt drifna förswagade mindre hemman. Jordtorparen bidroge likwäl icke mindre till odlingar. Men då fråga här wore om bästa sättet att aflöna jordarbetare samt både torp och afföndring uppgifwits såsom aflöningsfätt, så wore jordtorp mycket att föredraga. Genom jordassändringen göres innehafwaren oberoende af jordegaren och kan från sin lägenhet icke stillas, om jordegentomen af honom lider försång. Jordegaren erhöles wißt en större eller mindre föpestillning, under det att säga eller ingen dagewerksfysktydighet utgick till densamma, äfwen som hemmanssegaren, om än i stort behof af arbetsbiträde, saknade band på innehafwaren, hwilket kunde

förmå denne att företrädesvis med arbete bistå jordägaren. Hvad jordtorpen deremot beträffade, så kunde de, såvidt talaren uppfattat rätta betydelsen dermed, icke lagligen annorlunda än på wiß tid upplåtas, så att om torparen wore wårdslös, försunlig eller gjorde ohägn, han kunde stillas från lägenheten. Men torpens wäsentligaste företräde låge deruti, att jordägaren, i den mån torparens ekonomiska ställning wid torpet beträffades, kunde affordra honom en mängd dagwerken, såsom årlig godtgörelse för jorden och öfriga fördelar, med hwilka torparen understöddes, äfwen som i öfrigt betinga sig rätt till torparens arbetskrifter mot wanlig dagpenning, hwilket allt swärligen kunde winnas genom den sjelfständiga jordafföndringen. Torparen wore likwäl oförhindrad, så länge han fullgör sina skyldigheter, betinga sig orubbad besittning af torpet för sig och sina barn och denna förmån lagligen åt sig förwara samt wid arrendetidens slut erhålla godtgörelse för öfwerarbete, om kontraktet då ej förlänges.

Hr Nyström wore af olika åsikter med Hr Curén; ansåg de af Hr Curén affedda stora torpanläggningarne ej kunna komma till stånd eller efterföljd. Bewis derföre wore att ingen anlagt eller welat öfwer taga sådane torp, ehuru ända till 150 Ålders stora premier dertill i flera år stått anslagna.

Hr Bodell återförde frågan till dess utgångspunkt; erinrade de föregående talarne att de kommit in på frågan om jordtorp och jordafföndringar, hwilken wid ett föregående tillfälle blifwit ventilerad; men att här icke wore fråga derom, utan om dugliga arbetare, och att det wore nödvändigt att hålla sig till frågans rätta uppfattning. Talaren wore då af den åsigt, att man borde ha de ogifta arbetarne i sitt bröd, men att de gifter borde få någon jord, hwilken de kunde upparbeta och wid hwilken de kunde fästa sig. På detta sätt skulle man äfwen gera dem i moraliskt afseende bättre. Det wore en uppmuntran till slit och ordentlighet, om arbetaren hade sitt lilla för sig, och man borde synnerligastakta sig för att begå samma felfsteg som den moderna filantropien genom att inrymma arbetarne i kaserner, och hwarigenom de, då de blefwe gamla och orkeslösa, ingenting hade förwärfwat. Opinionsen borde på alla möjliga sätt bearbetas att så både arbetsgifsware och arbetstagare att

tänka på saken. Talaren tillade med afseende på anförandena om jordtorp och afföndringar, att dessa naturligtvis wore bättre än att ha inhyssingar; hvad de sednare beträffade, måste jordägaren hålla betesland för arbetarens kreatur samt wedbrand, och deraf kunde flera olägenheter uppkomma, så att jordägaren borde se nega till att han icke lemnade mer än han står ut med.

Hr Rutqvist är af samma tanke som Hr Curén, anser till och med jordafföndringarne mera skadliga än gagneliga, ehuru det å andra sidan wore ganska swårt att få torpsystemet i gång.

Hr Hummel yttrade att frågan wore framställd så, att det menades icke blott dem som för tillfället gagnades; förordade betingsarbete såsom det ändamålsenligaste, emedan arbetskräften då bättre uttoges, arbete blefwe billigare, och både arbetsgifswaren och arbetstagaren genom adfordsarbeten komme till insigt om hvad arbetet wore wärdt.

Hr Curén yttrade att här wore fråga om aflöningsfättet för jordbruksarbetare, och som torpare just äro sådane som böra betraktas såsom jordbruksarbetare, så wore således sjelfwa torpsystemet ett sätt att aflöna arbetare. Talaren instämde för öfrigt med Hrr Bodell och Hummel, men replikerade Hr Nyström, att här wore fråga hwarken om små eller stora torp, utan blott att framlocka exempel, mönsterfarmer, till intverkande på allmänheten. Orsaken att ingen anmält sig låge icke i någon obenägenhet för torpsystemet, utan blott deraf att de ännu icke det hunnit, ty det wille något till, om det skall wara ett mönsterterp.

Hr Sandstedt är af Hr Hummels åsigt att adförd är det mest werksamma sättet för att få ett arbete fort uträttadt, samt att det äfwen kan utsträckas till drängar och pigor, utom då det derjemte behöfwes dragare; skulle man än derwid betala högre, så kunne man dock tid; talaren hade på detta sätt fått fem tunnor potates upptagna på dagen.

Hr Hummel erinrade att hvad han yttrat hade afseende på de arbetare, som icke redan wore inne i torpsystemet, och instämde för öfrigt med Hrr Bodell och Curén.

Hr Nyström genmälde Hr Curéns anförande dermed, att då här wore fråga om bästa aflöningsfättet för hemmans-

innehafware och arbetare och då aflöningen kan ske genom konstanter eller in natura, således äfwen genom ersättning i jord, torde det också vara klart att sättet för jordafsköndingar äfwen kan ingå i frågans besvarande. Swad åter beträffade hushålls utskatta premierna afsåge stora eller små torpauläggningar, så wisade de till Hushållningsförsamlingen rörande handlingar, att premier varit afsedda för torp, som enligt Hr Eurenus förslag skulle gifwa hemmansinnehafwaren 2 å 3 dagewerken i weckan eller 100 å 150 Rdr för år, samt att sådana torp följaktligen kunna räknas till de stora.

Hr Bodell wille, då diskussionen derom blifwit widrörd, upplysa, att talaren hade tre torp på sitt stift, att hwarje torpare hade 12 tunnland att arbeta på samt 10 friår. Till följd af fjolårets misshärt, hade talaren måst underhålla dem, men de syntes kunna afbetala förskotterna; talaren skulle snart anmäla sig till erhållande af premier.

Hemmanssegaren Sundström trodde wisserligen icke att det skulle bli så lätt att få torpsystemet i gång, men sjelf hade han icke haft någon svårighet för att få torpare; för närvarande hade talaren twenne torpare, men kunde få flera, om hans tillgångar medgäfwes det; den ena af torparne hade varit hos honom i åtta år och redde sig godt, han utgjorde nu 30 dagewerken om året, men i början hade han blott utgjort 12 dagewerken; talaren ansåge torpsystemet vara det bästa och nödmandigaste sättet att få jorden odlad, men willeren måste vara så billiga och lindriga som möjligt, så att torparen kunde lefwa.

Hr Eurenus fastade Sällskapets uppmärksamhet på att det wore en hemmanssegare, som nu uttalat sig för torpsystemet, hwarefter, sedan diskussionen nu ansågs afslutad,

Hr Ordföranden sammanfattade de olika yttrandena och anförde, att ehuru här åtskilliga aflöningsfätt blifwit angifna, syntes likväl Sällskapet hufwudsakligen hysa den åsigt, att arbetaren borde bringas till torpare eller aflönas med jord; att det wore fördelaktigast att ha yngre arbetare i hushållet, men att lösa arbetare borde aflönas efter adord, hwilket wore en sporre för dem att vara flitiga och kunna förtjena mer än genom dagspenning; samt att aflöningsfättet hufwudsakligen ber-

de ställas, så att det förenade såväl arbetsgifwarens som arbetstagarens olika intressen.

Sjette Frågan: Swad bör göras för fiskeriernas upphjelpande i länet?

Hr Ordföranden anförde, att laxfisket varit föremål för Landstingets behandling, men att föreliggande fråga icke wore insträckt blott till detta, utan till fisken i allmänhet, öfwer hwilkas aftagande klagan förspordes; orsaken dertill wore icke undersökt, men wetenskapen gifwer wid handen, att minskningen i wäsendtlig mån härleder sig deraf att fisken hindrades från renläggning. Ett medel deremot wore den konstgjorda befruktningen, som wisat fördelaktiga resultater i Xule elf och hwarem kännedomen borde vidare spridas; för detta ändamål behöfdes en person med insigt i ämnet som meddelade underwisning huru fiskodlingen skall utföras, och föreslår dertill att Hushållningsförsamlingen anslår några medel till aflöning åt en person som komme att requireras; och stannade Sällskapet med anledning deraf wid det beslut, att hitrequirera en agronom i fiskodling för att 1 1/2 månad under instundande sommar tillhandaga allmänheten på olika ställen i länet med upplysningar.

För behandlingen af Åsna Skolas angelägenheter afslutades härpå Hr Ordföranden sammankomsten, hembärande Sällskapet sin tackägelse för de wärderika upplysningar, som derunder blifwit meddelade, och uttalade sin öfvertygelse om att ju oftare Sällskapet sammanträffade och utbytte sina åsikter, desto förr skulle uppnås det gemensamma målet: **Norrbottens Låns odling.**

År och dag som ofwan.

In fidem

August Cajanus.

Hushållsgillenas Årsberättelser.

Från Lule Stads Gille.

(Af Herr Handlanden S. M. Finell.)

I följd af 10:de § af Sällskapet stadgar, får jag i förhållande af gifwa följande berättelse för år 1863.

Under årets lopp har jordbruket inom stadens område lyfts, i tillhet med föregående år, gå framåt, och intresset för jordens rationella skötsel mer och mer tilltaga; dock är att anmärka, det spannmålsodlingen ej bedrifves i större omfattning, än som erfordras för erhållande af goda lindor, emedan foderafkastningen anses mera winstgifwande än som kan erås genom spannmålsodling.

Häraf utgör Korn hufvudsädet, som under året lemnat 6:te och 7:de till och med på sina ställen 8:de kornet.

Åg har gifwit 12:te till och med 15:de kornet, men odlas, märkligt nog, i ringa skala, oaktadt detta sädeslag lemnar största och fruktbaste åringen samt står bättre emot ett oblidt och hårdt klimat.

Potatisen har gifwit mycket olika afkast, allt efter jordens läge å mer eller mindre frostlända trakter, dock kan afkastningen anses hafwa utfallit fullt svarande emot behofvet.

Ägott i öfrigt anmärkningsvärdt i afseende på jordbrukets framåtskridande förefinnes ej, än att öfverhugelsen om nyttan och nödvändigheten af en grundlig och väl afpassad bildning af den odlade jorden verkligen synes hafwa blifwit mer och mer stadgad hos de flesta af gillet för jordbruket nitälskande medlemmar.

Från Pite Stads Gille.

(Af Herr Öfverjägarern G. Rydbeck.)

På grund af cirkulär den 16 sistlidne November, får jag härmed afgifwa följande berättelse om jordbrukets tillstånd m. m. inom härvarande distrikt.

Jordareal. Den till Pite stad donerade jord, trenne mantal, oberäknadt därne Medlersten, Wargen, Jesreholmen, Romelöön, Ribben och Stenstället, skall utgöra omkring 950 tunnland odlad mark och 1400 tunnland skogsmark.

Jordmän och Åkerbrüksredskap. Den förra är bestående till större delen af mullblandad sand, något lerblandad sand, samt obetydligt ren lerjord; har i allmänhet högt läge, hvarföre och frosten tyckes göra någon ansenlig skada; är till större delen i godt skick samt brukas i koppelbruk, derwid 1—3 tiondedelar odlas till säd och det öfriga till gräs. Vanligen gödslas på wallbrott med omkring 40 å 60 tunnor latrin på tunnlandet, hwarefter skördas torn; året gödslas med stallspilling från 100 ända till 300 lag på tunnlandet, då ytterligare säd och skördas torn, hwarefter jorden får gigen af sig själf till gräslindor. Träda och Råg begagnas obetydligt. Potateslanden vanligast 10- å 20-åriga. På sednare åren har odlning af hafra till foder, på wallbrott utan gödsel, widtagits. Af öfwäntande synes att höproduktion utgör jordbrukarens förnämligast, syfte, samt att bruktningemetoden, ehuru infomstgifsande till följe af de höga hopriser och den ständiga efterfrågan på mjölk, som betalas med 12 å 14 skillingar tunnau, långt ifrån är den rätta och den mest ekonomiska. Deß fördel ligger wisserligen uti den ringa arbetskostnad, som drabbar jorden genom blott twenne års bruk, men deremot förloras nära nog 1 å 2 skördar derigenom, att ej gräsfrö insas med andra årets forntjade.

Med denna starta gödning skulle jorden mycket wäl kunna bära ännu en rågstörd, och detta utan att behöfwa uppoffra arbete till annat än skörden, nemligen den förbättring borde i första hand införas, att 4 å 6 kappar tufrag utlades pr tunnland uti andra årets forntjade. Derigenom wunnas först en rågstörd, som kunde antingen slås till hö eller skördas till säd, hwarjemte man året derpa wore fullkomliat saker om en god gråstörd, ty alla instämna deruti, att trostapen wallarne erhållas efter höstrag eller tufrag. Undertecknad och flere af gilletts ledamöter hafwa så wäl själfwa begagnat denna method som od på allt fatt försökt få den spridd inom orten. Råg är ett sädeslag, som lyckas alltid, och är det rikligt betlagligt att detta ej kommit mera i bruk.

Åkerbrüksredskaper. Råstapene äro af mycket enkel beskaffenhet, bestående af en sorts större plog för upptörning af wallar, hwilken drages af en häst; före der samma kres dock med rikt; denna, p. n. 1 som en mindre plog, hwilken begyrt till upptörning af sädesströar, går i allmänhet alldeles för grundt. Säden nedføres mest med så kallade 3- och 5-kloastr, hwilka göra ett typligt bruk, ehuru mycket återstår att önska. Deremot begagnas en så kallad 7-kloastr, som på wallbrott gör ett förträffligt arbete och skiljer sig från de förra genom att hafwa längre och smalare flor. Harswarne äro merendels mycket små och lätta samt göra högst medelmattigt arbete. Några par af dem inom orten, dereländ undertecknad, har börjat begagnandet af rullharswar, hwilka sannolikt inom kort blifwa allmänna, alldeles stund de mött walförtjent uppmärksamhet. Årder och sladd begagnas ej, och den så kallade potatesmjellen är, der den finnes, af högst dålig beskaffenhet.

Genom Brükspatron Ulfhjelm på Rosfors nitiska och förtjenstfulla bemödanden tunnna ortens jordbrukare erhålla från nämnde bruk ett i allo godt tröstwert för en häst, och har undertecknad på 10 timmars arbetsdag med 5 hjon, å ett dylikt, trostat 15 tunnor säd; således 1½ tunna på timmen. Ett glädjande tecken är, att beställningar å dylika redan göras af ganska mycken allm.

Tiden för sädd och skörd. Kornsjadden kan sällan företagas före den 25 Maj och fortfares dermed vanligen några dagar in i Juni. Potatesjadden företages silt, eller i medio af Juni. Råg säs ej gerne före den 15 Augusti. Kornskörden företages vanligen, ehuru orätt, före rågstörden och kan man tryggt antaga att skörden af båda sädeslagen ej är fullgjord före första dagarne af September.

Årets äring. Wäderleken har varit genom nästan ständigt regn mycket hindrande för inbergandet af årets skörd. På den b. lågna jorden har sädesstörden varit till och med god. Kornet har på åtskilliga ställen gifwit ända till 8-de kornet, hwilket gör fullt 11 tunnor på tunnlandet. Råg och potatis har äfwen å densamma gifwit god skörd. Höfångsten, ehuru ynnig, blef öfwer allt till större delen skadad genom regn och för sen bergning. På den lågt belägna jorden har man deremot erhållit såväl skörden af säd och potates under medelmattan. Arealen af densamma är dock mycket mindre än af den förra, hwarföre man kan antaga, att medelmattig skörd är rätta uttrycket för det hela.

Stadens jord producerar ej behöfmet af hwarken säd eller potates, utan köpes mycket söderifrån och från tringliggande landsbygd. Deremot är höfångsten i det närmaste tillräcklig att framföda kreaturen under wintern. Öpperligt bete finnes på stadens vär.

Sädesprisen. Kornet kostar härstädes s. n. 15 Rdr rmt pr tunna, råg 18 å 20 Rdr pr tunna, potatis 4 å 5 Rdr pr tunna.

Naturliga ängar. Några naturliga ängar finnas här ej, undantagandes några få sjöstränder, som begagnas till bete och hvars bördighet är obetydlig; litasom någon belagenhet för öfwerjilning eller uppdämning ej heller finnes att tillgå.

Stogarnes beskaffenhet. Pite stad har som öfwan är sagdt omkring 1400 tunnland skog; detta i enlighet med Stådhusrättens sista femårsberättelse; som den dock ej är uppmätt är det ganska troligt att arealen är wida större. Min öfwerthgelse är att den är minst dubbelt så stor. Denna öfhymerhet för framtiden wärdefulla förmögenhet miswärdas utan hejd och utan den minsta eftertanka. På en utaf de förut uppräknade värne har Magistraten gifwit åtskillige personer tillåtelse att emot en beständ afgift i ett för allt afwerka alla tran, som på ön skulle finnas dugliga till sparrar. För öfrigt gifwer Magistraten stadens innewånare rättighet afhemta wed pr samu mot stubbören från de öfriga trakterna, dels af frist skog dels af windfällan, hwilka sednare för det mesta tillkomma på det fatt, att speku-

lanten sielf, året förut innan han söker wedfång, går öfwer stogstraten och hugger ut. Samtidigt Magistraten har någon uträkning med denna stogshushållning känner jag ej, och med den myckenhet af ärenden och förhållanden, som densamma för närvarande har att stöta och ordna kan man ej beqära att densamma skall medhinnas anställa en stogwattare. För några år sedan beslöts på en Walborgsmesfestämman att stogen skulle af kunnig person uppmätas och indelas till en för orten rationell stötsel, hvarom Magistraten skulle gå i förfogande; detta är med säkerhet ännu ogjort. Emellertid sköfles stogen på allt fatt och beklagligt nog utan att något höres af till öfverstyrelsen, hvilket litväl wore så fatt.

Ladugård och kreatursracen. Ladugårdens aflastning är ej så giswande som den borde vara. Först och främst är nötkreatursracen mycket liten till värtten och med dåliga mjölktecken; instängd i låga och mörta hus synes den krympa ihop allt mera. En del personer har försäkrat mig, att de flesta härvarande för ej skulle gifwa 400 kannor arligen. Vilket skulle derföre stå i stor förbindelse hos Hushållningssällskapet, om genom dess försorg anskaffades en afwelstjur af god mjölkrace, och som flere af Sällskaps ledamöter hafwa nybyggda, ljusa och rumliga ladugårdar, torde det ej blifwa svårt få en dylik inlogerad på passande ställe. Detta arser jag vara första villkoret för att få racen förbättrad och ladugårdsafkastningen höjd. Nu uppfödas härstädes högst få nötkreatur. Hvilket bewisas bäst derigenom, att af omkring 300 klastreatur, som för närvarande födas inom Pite stads område, finnas blott 2 tjurar och högst 20 ungnöt. För köpas mest i från Finland, Skellefte och Långbågden härnkring. Behöfvet af hästar fyller i allmänhet från Angermanland och Finland.

Vinåringar. Vinåringar till jordbruket finnas ej, om man ej vill till dem rakna de förestor, som göras af stadens dragare till marknaderna i Skellefte, Arvidsjaur och Arjeplog med handelsvaror.

Arbetspriser. Sommarbudsverke för häst och karl betalas med 3 Rdr 50 öre till 5 Rdr runt; tändagsverke under sommaren betalas med 1 Rdr 75 öre till och med 2 Rdr 50 öre runt; qwinnsdagsverke under sommaren 1 Rdr runt. Lönen för en drang varierar emellan 1.00 å 200 till och med 250 Rdr runt jemte kost, bostad, twatt m m; dito för piga 50 å 60 Rdr runt, jemte kost, bostad och 8 dagars ledighet pr år att antas efter godtsammande. Dagewerk-priset prufarne ere owanligt högt upprifna, hwartill egentliga orsaken torde sökas uti den från orten stora utfseppningen af så kalladt fyrslaget mirke. Genom tillströmmande af jordarbetare från södra orter under detta år ha priserna på beting litwißt nedgått något. Detta har man dock efter all sannolikhet att tada Sällskaps atticbolage i all ar allmant bekant, att större delen af de arbetare, som under försedne sommar hufsummo foderifrån och arbetade härstädes, skulle med tack-

samhet hafwa qwarstannat, om de kunnat erhålla nödiga bostäder, vill Pite Stads Hushållsgille härmed framställa följande förslag:

1:sta) Att Norrbottens Låns Hushållningssällskap torde uti allmänna tidningar kommande war framställa behöfvet af kunnige och idoga jordbrutsarbetare inom länet, derwid utsättande medelpriser för betingsarbeten, såsom ditning, slahackning och bränning, djuphackning, wedhuggning m. m. samt

2:dra) Att Norrbottens Låns Hushållningssällskap torde utsätta premier för uppförandet af lämpliga arbetarbostäder på åtskilliga ställen inom länet; hvarjemte torde anordnas, för att få dessa byggnader så billiga som möjligt, att ansökan till Kongl. Maj:t gjordes, med anhängan det nödigt wirke för uppförande af dylika byggnader finge emot stubbören efter werkställd utsyning afhämtas från kronans odisponerade stogar.

Från Haparanda Stads och NederTorne Sockens Gille.

(Af Herr Telegrafassistenten G. D. Burman.)

Till följe af Förvaltningsutskottets cirkulär den 16 i förra månaden får Hushållsgillet härstädes ödmjukast afgifwa följande

Berättelse.

Inom detta Gilles distrikt består jordmänen hufvudsakligast af lerblandad mylla samt undantagswis, eller hwad kustlandet beträffar, af sandjord. Å den sistnämnda är ärewärten sällan eller aldrig utsatt för att stadass af köld, men den gifwer under torra somrar ringa aflastning, hwaremot den å ler- och mylljord, der ej kölden menligt inwerkst, oftast lemnar ganska gynnig äring.

Åkerbrutsmethoden, hvilken ibland allmogen qwarstår oförändrad sådan den för snart jagdt settler tillbaka blifwit begagnad, har dock de sednare åren i stadens grannskap betydligt förbättrats genom införande och användande af slahackning i stället för spadning, hwarigenom den fördelen vunnits, att jorden inom kortare tid och i större skala blifwit uppbrutad. Ty då wid spadning wanligen händer, att jordtorfwan lägges för djupt ned, hwarigenom den blott långsamt undergår förruttnelse, utom det att jorden under tiden förhindrar wärtligheten och odlaren med ett sådant odlingsfätt twingas inskränka jordupptagningen till följe af den myckenhet gödsel, som erfordrats för den uppspadade jordens bringande till wärtlighet, så har den nu deremot, genom att man efter slahackningen sönderkört torfwan med rullhaxwa, genast nyttiggjorts för erhållande af aflastning, hvilken, hwad grönsoder beträffar, ofta blifwit ganska gynnig, oaktadt jorden ej blifwit gödsad widare än genom den förruttnade torfwan.

På odlingstillfällen finnes riklig tillgång. Inom Mattila bys område är detta isynnerhet händelsen; ty der skulle utdikning af den

myr som i väster stöter intill bryn, öppna ett vidsträckt fält för jord-
egarnes verksamhet. En omständighet, som ytterligare bör egga till
företagets genomförande, är att de med det samma förenade kostnader
antagligen böra blifva ganska mätliga till följe af myrens för utdä-
ning fördelaktiga läge.

Saningstiden för ortens hufvudsade — korn — inträffar wan-
ligen i början af Juni månad och skörden vidtager vanligast efter
medlet af Augusti. Höstfädet — råg — utsås i början af Augusti
och skördas året derpå i slutet af samma månad. Af korn erhålles i
medeltal vanliga år 6:te å 7:de korvet och af råg 10:de å 12:te. Priset
korn är nu 14 Rdr rmt och a råg 18 Rdr rmt pr tunna, riad wa-
ra. Hvad åter andra jordesorter widlemmer, så finnes ej till afstäm-
ning stort annat än hö och potatis. Priset å ett lispund godt wall
hö har under de sednare åren varit 50 öre pr lisp. och å en tunn
potatis 6 å 8 Rdr rmt, hvilket höga pris är en följd af den obethy-
liga afstämning detta fadesslag sistlidne sommar lemnat.

Skogstillgångarne motsvara ej ens husbehofwen i de flesta byar.
Ladugårdsstöttern jemte laghisset äro de förnämsta binärningarne.
Från NederTorne jocken kan antagas att minst 2000 lisp. smör årligen
afhyttas å 9 Rdr pr lisp. och 500 tunnor lax å 75 Rdr pr t.a.

3 öfrigt finnes ej binärningar, som förtjena något synnerligt af-
seende. Arbetsande klassen har dock goda förtjenster wid byggnader,
fiskerier och jordarbete. Dagspenningen för en karl är 2 Rdr vår
och sommar, 1 Rdr höst och vinter; för en qvinna 1 Rdr under de
förra årstiderna och 50 öre under de sednare. Dränglöner 100 å 150
Rdr, piglöner 50 å 75 Rdr. De fattigas antal är icke de små mind-
ganska beträktligt, emedan en mängd backstugusittare finnas med stora
familjer, och handafslöjder äro sällsynta.

Från Vite Sockens Gille.

(Af Hemmansägaren August Danielsson.)

Till följd af inkomne cirkulär från Förvaltningsentstötter i la-
net förordas jag att till Gu. hufvudstads respektive ledamöter fram-
ställa och få följande frågor besvarade.

1:o Af huru stor del sand, lera och mylla består den odlade och
i bruket berörande skogsdelen i socknen? Kan icke utan geonostisk
undersökning tillförlitligen besvaras; dock är sandjord
den vanliga eller de andra arterne öfvervägande.

2:o Huru stor del deraf är mer och huru stor del mindre frost-
ländig? Afseend på den odlade och producerande halles $\frac{1}{2}$ del för mindre
afstämning förbättras.

3:o Huru är skogsbruk metoden i socknen? Cirkulationsbruk är
helt nyligen infördt af några ståndspersoner, i öfrigt grundar den sig
på årligt fäde och trädnung, wärlande med råg, korn, hafra och jord-
frukter, dock är korn det öfvervägande fädet.

4:o Hvilka återbruttsredskaper begagnas? Plog, ahl, harf och
myll; en och annan har dock lagt sig till rullharf, hvilket anses till-
vinna sig förtroende.

5:o Hvilken tid kan anses såsom medeltid för vår- och höstfä-
den samt skörden? Vårfädet emellan 25 Maj och 7 Juni; höstfädet
emellan 29 Juli och 10 Augusti. Skördetiden från medlet af Augusti
till medlet af September efter olika årgångar.

6:o Hvad åring gifwer hwete, råg, korn, hafra, potatis, roswor
och kalrötter? Winterhwete odlas ej; wårhwete 6:te, råg af trädes-
jord 16:de, på stubbsfädd 8:de, korn 5:te å 6:te, hafra 5:te å 6:te, po-
tatis 7:de å 8:de korvet, roswor och rötter 30 tunnor af tunnlandet.

Hvad är priset å förnämnde fadesslag? Hwete efter köpmans
pris i orten, å råg 15 Rdr, korn 12 Rdr, hafra 10 Rdr, potatis i
fast mått 4 Rdr, roswor 3 Rdr och kalrötter 4 Rdr pr tunna.

7:o Af hvad beståfvenhet äro ångarne och till huru stor del
bestå de af sjöfärdning, af naturliga sjöflogar, af sidwall samt högwall
och lindflog; och huru behandlas och skötas dessa samt hvad afstäm-
ning kan deraf i medeltal beräknas? Sjöfärdning förefinnes i åtskilliga byar,
hvaraf en del är af nyare företag och ej kommen till synnerlig wäxt-
lighet, en del äldre och mer afwärd och anses utgöra $\frac{1}{2}$ del af total
högwallsten. Naturlig sjöflog förefinnes äfwen i åtskilliga byar och
anses utgöra lika med föregående afstämning. Sidwallsflog till areal öf-
vervägande, men till afstämning $\frac{1}{2}$ del. Högwall- och lindflog mindre
till areal, men till afstämningen $\frac{1}{2}$ delar. De behandlas eller skötas
sakunda, neml. sidwalls medelst uppdämning och afstämning; högwalls
medelst öfverfyllning och lindor genom plöjning och sjöfwallning och till
någon ringare del medelst insaende af frö. Afstämningen kan icke bestämmas.

8:o Hvilka ångsodlingslagenheter förefinnes, såsom sjöfärdningar,
utdämning af karr, myrer och mossar? På nedre bygden förefinnes till
antal högst få och till omfang obetydliga färdningslagenheter; men af
karr, myrer och mossar en myckenhet, så att odling och formering der-
af neppeligen medhinnas inom mansåldrar.

9:o I hvad tillstånd finnes och huru wärdas skogen och hvilka äro
afwertningsfätten? Tillståndet är flent, emedan de enstildas till största
delen är afwertad. Wården består mer i förödelse än wård, och wid-
kommande afwertningsfätten bestå de dels i export och dels till husbehof.

10:o Huru är ladugårdsstöttern bestädd, hwari består afstäm-
ningen deraf och huru stor inkomst kan deraf beräknas? Den bedrifwes
ej efter någon beständ regel, utan hufvudsakligast efter hwars och ens
godtfinnande, dock i anseende till de föderprodukter jorden lemnar och
hwarmed kreaturen utfodras gifwer den ej så ringa afstämning, ehuru
för ortens behof otillräcklig.

11:o Huru värdas häst-, får- och swinafveln, antingen efter frojningsgrunder eller efter naturtillfälligt sätt? Efter naturtillfälligt sätt.

12:o Förefinnas andra kreatursracer än de så kallade provinciella? Ett och annat species af annan race förefinnes, dock utgör den provinciella den största delen.

13:o Swilka äro binärningarne och berunder hörande arbetsförtjenster, äfwenja priserne dera under olika tider af året? Skogsafwertning bestående af bjelkar, sparrar och tjära; salpeter något i aftagande, tegelslagning, försör wid werken och slutjar till lappmarten. Priserne äro så varierande att de icke kunna bestämmas.

14:o Hvad utgör aflöningen till pigor och drängar? Till drängar från 100 till och med 200 Rdr med slit och till pigor från 30 till och med 60 Rdr med slit.

15:o Huru stor är folkmängden i socknen, särskilt hemmansegarnes, inhyshjonens och de fattiges antal? I nedre församlingen 10702, i Elfsby 1923, tillsammans 12625 personer, deraf 1069 hemmansegare och 1288 inhyshushåll. Af dessa inhyshushåll åtnjuta 100 personer fullt försörjningsunderhåll och 500 understöd, tillsammans 600 personer fattige.

16:o Huru förhåller det sig med folkskoleundervisningen? Den bedrives efter regelundervisningsmetod i en fast och i nio ambulatoriskolor och årlig omflyttning i rotarne.

17:o Finnes sockenmagasiner och huru förhåller det sig med förvaltningen deraf? Ett distriktsmagasin finnes och förvaltas enligt samtyckt reglemente och efter sist hällne inventering uppgår dess fond till 5433 lundfot torn.

18:o Huru bestrides fattigvården? Dels genom utackordering till full försörjning och dels fördelt i 27 rotar genom understöd; och uppgår fattigwardskostnaderna till emellan 12 å 13000 Rdr årligen.

Från Arjeplungs Sockens Gille.

(Af Herr Pastor P. E. Winnberg)

Med anledning af Förvaltning utstöttets circular den 16 Novembris detta år, får jag, å Arjeplungs Hushållsgilles vägnar, härmed inberätta:

1) Att jordmänen inom Arjeplungs Gille distrikt består mest af lera eller så kallad tung jord, men äfwen i wisja bvar af sandblandad mylla, samt är i allmänhet i högsta grad frojstland.

2) Metoden för återbruket besörjes af distriktets landbrukare genom dera uppsp dade akars begödnande med wanlig spillning, som ar full n undan hästar, kor, får och getter, samt hwar till äfwen af jomlige begagnas urintunnors innehåll såsom godningsamne, till stor

fromma och förmån för återns förbättring, hwarefter, så snart jorden tinat, plockning sker.

3) Till återbrutsredskap begagnas plog, den de härstädes benämna wält, samt ahl och återhärjwa; en och annan inom distriktet har äfwen förskaffat sig den prisbelönta jemtköhlen.

4) Tiden för seningen är början af Juni och för skörden början af September. Åringen af kornet kan å de bästa hemmanen möjligen beräknas till ungefär 5:te kornet. Andra sadesslag begagnas ej. Spannum säljes här aldrig af insöcknes skord, och den från nedre landet köpta och uppsörslade kornstunnan kan i wanliga år kosta minst 25 Rdr riksmünt.

5) Ångarne äro af swag bestäffenhet och aflastningen ringa, så att de naturliga ångarne i ett, två till tre år måste trädas, för att icke alldeles gå ut.

6) Odlingstillfällen genom sänkning af smärre sjöar och färre hafwa af några enskille försöfts, men ännu utan resultat.

7) Ångarnes wattning genom uppdämning och öfverflutning har under fjärlidne war och höst med framgång försöfts af dem inom distriktet, som 1862 års sommar begagnade sig af lanets agronom.

8) Skogen är, genom de närbelägna fjällen, fortwärt och har hittills blott anwandts till bränste och nödigt hustimmer; men har genom haradshyn under fjärlidne sommar dock blifwit inhynt efter Skellefte elfs wattendrag ända upp till Hornaswans kallar, för timmerhuggning och stockfangst åt trenne i Skellefte belägna jagwerk, nemligen Lejonström, Johannisfors och Säwenäs. Någon afwertning af skogen har litwal ännu icke försöpts annat än i Bergnäs och Elagnäs bvar närmast Skellefte elf.

9) Ladugården skötes på det gamla wanliga sättet, men afkastar intet till affalu, utan räcker endast till hushållens lifuaring. Hästar, får och getter underhållas äfwen, men icke swin.

10) Vland binärningar tillverkas salpeter af 8 åboer och tegel slås af 5; men tjära brännes härstädes blott till husbehof.

11) Ett karldagswerk betalas sommartiden, förutom kosthållningen, med 75 öre och ett qwinnodagswerk med 50 öre. Wintertiden deremot, så betalas karldagsverket med 50 öre och qwinnodagsverket med 25 öre, förutom kosten. Dränglönen för ett år är härstädes allmänt 60 Rdr och piglönen för året 25 Rdr, då litwal, förutom kost, husbondefolket äfwen består sitt tjenstehjon allahanda slags kläder till nära nog lika warde med sjelfwa penningelönen.

12) Arjeplungs folkmängd war wid förra årets slut 1236 personer, deraf 700 swenstar och öfwer 500 larpar. Hemmansegarnes antal är 77, inhyshjonens 30 och fattig 40.

13) Folkskoleundervisningen bestrides af en ambulatorisk, examinerad folkskolelärare.

14) Sockenmagasiner finnas icke inom distriktet.

15) Fattigwården ombesörjes af ordföranden och några wisfa ledamöter i kommunalnämnden samt några särskilt dertill walde.

Från Arwidsjöurs Sockens Gille.

(Af Herr Kronolandsmannen J. Skarin.)

I anledning af Utskottets cirkulärbref den 16 nästseende November, får härmed ödmjukt afgifwa följande berättelse.

Akerjordens beskaffenhet. Med undantag af landet omkring sjöarne Komträsk, Måstosjöle, Malmesjöaur och Sundsösjaur, hwarest der intill belägna hemman ega en stenfri och multrik jord, består jordmån af, i allmänhet, mycket stenbunden bergjord, sand och grusblandad mylla hwaruti lera högst sällsynt på något ställe utgör en obetydlig beständsdel. Dess större eller mindre frostlänthet beror på så wäl belägenheten som på den odling å hwarje ställe blifwit nedlagd; ty erfarenheten har wisat det äldre och mera odlade hemman alltid äro mindre frostömma än nyligen anlagde nybyggen, der odlingen ännu gjort ringa framsteg. Inom socken lida desutom westra och norra delen der af betydligt större frostskador än den öfriga.

Akerbruksmethoden är mycket inskränkt och består hufwudsakligen uti en plojning höst eller war samt sådens nedmyllning. Återn gödsles hwarje eller hwarannat år samt besas gemenligen år efter år med korn. Ett tredje eller iacntärra någon del af den gamla återn till lindor, anser de flesta för nyttan eller ren förlust. Dock är det en och annan som börjat inse nyttan häraf och åtminstone omwexlar med korn, potatis och något winterråg. **Akerbruksredskaper**, som alltid beqämnas för en häst, består af plog, wält, ahl, med nio klor, och pinnharfwa. **Säningstiden** infaller wänligen i slutet af Maj och början af Juni för korn och potatis, i medlet af Augusti för winterråg; **Fördetiden** åter i slutet af Augusti eller början af September. **Afskafningen** är för de genom frost ofta inträffande misshärtaren, jordens mer och mindre ändamålsanliga stötpel och trakterna olita bördighet, swar att man i kornet tunna b stamma; men torde, efter afdraget utaf, i goda afseende räppa från 6:te till 10:de kornet af winterråg, från 3:de till 6:te kornet af korn och från 7:de till 12:te kornet af potatis. **Priser** på spannmål äro olita och ratta sig alltid efter hwad densamma kostar wid hafslästen, derifrån man måste hit inforsla, för affalu wärdet, som under året varit till försäljning, har kostat 2 Rdr 75 öre å 3 Rdr 25 öre pr humpund samt korn 25 å 30 Rdr pr tunna.

Ängarne äro till största delen naturliga och bästa hufwudsakligen gast af myrer, samt stränder wid sjöar, elfwar och backar, afwensom något hårdwall wid boplåderna. Allmän ar omtänkan att öka hörbordet genom rödning af naturliga ängslagenheter, utbildning af sjöar och myrer, wattenuppdämning på laglanta ställen och synnerligast

genom öfwerjilning, hwarigenom bethdlig tillökning i foderbergningen redan erhållits, hwilken desutom årligen tilltager.

Stogstillgången är i allmänhet ymnig, ehuru olita på särskilda trakter och består hufwudsakligen af tall och gran samt spridda ställen af björk, asp, rönn, hägg och al. Den enda afwertning, som inom socknen existerar för affalu, är sagtimmerhuggning, hwilken af jägerbetjeningen utjnnas och kontrolleras.

Boskapsstotseln swarar emot sockens behof och fullkomligt mot dess i brut warande återwidd, men det smör och den talg, som produceras till affalu torde i medeltal ej öfwerstiga 1500 Rdr årligen.

Boskapsracen är liten, men natfsödd, och hastarne, ehuru småwårta, rasla och ihärdiga. **Faraswelen** motsvarar sockens behof, men lemnar obetydligt till affalu. **Getter** och **Swinkreatur** finnas på ställen och till inskränkt antal; de förra underhållas nära uteslutande endast af lapparne.

Rörande Binäringar wågar jag ödmjukt åberopa hwad i förra årets berättelse blifwit anfördt. — Arbetsförtjenst genom försling och torrelor är icke att tillgå och högst obetydligt genom dagswerken. Priset för ett mans dagswerte sommartid är, utom kost, wänligen 75 öre å 1 Rdr, för ett qwinns 50 öre jemte kost. Wintertid 67 å 75 öre för mans och 25 å 33 öre för qwinns, jemte kosthållning. Dräng- och piglöner äro något olita, men variera mellan 75 å 100 Rdr för dräng, 25 å 35 Rdr för piga, jemte åtskillige klädespersedlar.

Koltundervisningen bedrifwes i en fast skollstola i Glommersträsk och Måla samt 4 fringwandrande underlarare, hwarjemte Swenska Missionsfällskapet underhåller en fast skola i Glommersträsk, der 20 å 30 lappbarn årligen erhålla undervisning.

Fattigwården är så ordnad, att en del fattiga blifwit fördelade på wisfa byar och rotlag, andra äro inackorderade hos wisfa åboer och somliga åtnjuta understöd af fattigtassan, hwarigenom allt egentligt tiggeri är förekommet.

Sockenmagasin finnes ej och endast några få hemmansåboer hafwa ingatt uti länets brandstodsbolag.

Från NederLule Sockens Gille.

(Af Herr Skolläraren J. P. Rutqvist.)

Protokoll, hållet wid sammanträdet med NederLule Hushållsgille den 12 December 1863.

S. D. Infunno sig hos undertecknad Direktören wid Ålwa Landbruksskola J. F. Sandstedt, Komministern A. A. Stecksén, Ingeniörerne E. G. L. Hollström, P. A. Brändström, Leonard Hollström, Handlanden H. P. Rutqvist, Hemmanegarne Nils Petter Andersson och Petter Pettersson i Gaddwif.

Sedan ledamöterna, genom uppläsandet af Förvaltningsutskottets cirkulär af den 16 sista November, blifvit om sammanträdets ändamål upplyste, företogs följande frågor till behandling.

§. 1.

a) **Jordmånenes beskaffenhet, såsom bestående af lera, mylla eller sand.** Hr Sandstedt anförde, att den odlade jorden inom kommunen består för det mesta af sandjord. På högst få ställen anträffas odlad lerblandad jord och mullblandad sandjord, emedan oförmågheten om en ordnad afsättning afhallit jordegaren från bearbetande af den ritare och mera lätt odlade jorden på taglandet, der han äfwen ansett sig vara mera utjätt för frostslador, än på de torra sandbackarne. Af samma tanke wero de öfriga ledamöterna; dock anhöll Handlanden Stutqvist att, till förekommande af missförstånd, måtte i protokollet intagas, att, ehuru af förenämnde orsaker odlingarne hittills företrädeswis företagits å torrare och sandrika ställen, ändock den lerblandade jorden bör anses vara inom kommunen mera vanlig eller äga öfvervägande areal.

b) **Frostlandtheten,** denna tilintetgörare af lundtmännens glädda förlossningar, af hvilka ej frammanse för distrikter, och, som hvar och en åtminst ne pringa näringarne hos denna på nod och elände förstå sig? Hr Sandstedt, med hwilken de öfriga ledamöterna förenade sig, anlag att äfwen denna för lundtmannen så tillkommer samma oförmåghet lundtade sitt lif och sin egentliga verksamhet från den med så ofta ofwäntade oförmågheten om en ordnad afsättning. Li den odlade jorden finnes för knappast ett tunnland fullständigt idkat, som står der förhållandet vara med den odlade, som till stor del utgöres af wattenfylta ångar och myrer, hwilka, bevärrade med buskna, sprida stora dunster som menligt och förstörande inwänta på de i gräslaget odlade växterna. Först sedan dessa stora dunsterna wäder blifwit genom en andamålsenlig utdikning befriade från sitt för wärligheten skadliga watten, har man att hoppas ortens befrielse från frostlandtheten. Att det angifna medlet är det enda verkliga, för hafwandet af denna swära olagenhet, kan ej bestridas; men att dess användande ej så snart kommer att tillgodo göras kommunen kan, så gott nog, lita säkert påstås, da det samma har att kämpa mot så mycken oförmåghet, mot en så ogynsam samhällsanda.

§. 2.

a) **Åkerbruksmethoden,** sedan den inom distriktet utöfwas, är bäst och till största del frammanse för en rationell sedm. Ensidigt bruket eller att åker är så samma st q side på samma jord är det har wärliga, hvarannan jorden oförklarlig förswigas och bringas från den naturliga wärlighet, hwartill den under andra omständigheter skulle vara i st. Hr Sandstedt förklarade sig villig att wid Nu-hållning sällskapet i första sammanträd, endast med praktiska bewis, framhålla det högst förderliga uti ett dylikt försöring sätt med jorden, samt wid samma tillfälle infomma med förslag till cirkulationer för olika jordmåner

b) **Åkerbruksmethoden.** Den härstädes af ålder begagnade ploggen ansågs äga ett wäsendtligt fel deruti, att den ej ginge tillräckligt djupt i jorden; denna olagenhet skulle ej finnas hos den af Hr Sandstedt förordade Furudalsplogen, hwilken ej wore tyngre för dragaren, och isynnerhet å gammal jord högst användbar; äfwen förordades den så kallade Återsplogen såsom för orten lämplig. Hr Komminister Stedsen, med hwilken de öfriga ledamöterna förenade sig, önsade att Hushållningssällskapet godhetsfullt wille gå i förättning om hemförstrifwandet af ett exemplar af dessa plogar, på det en hwar skulle blifwa i tillfälle att bedömma deras ändamålsenlighet, och sjelfwa förskaffa sig dylika. Såsom lämpligt redskap för potatis och kumling uppgafs en enbetsårder till finnas hos Handlanden Stutqvist a Marieberg, samt för myllning af såd en gräshärf hos Ingeniör Brändström i Sunderbym.

c) **Tiden för saning, skord och äring samt spannmålspriser** na kunna swärligen något närmare bestämmas.

§. 3.

a) **Om ängarnas beskaffenhet.** Hr Sandstedt: De naturliga ängarne äro i allmänhet uti det skick, att de swärligen betala bergningskostnaden; såsom skal för detta missförhållande anfördes, att under tjällofningen och första groningens betas ängarne 14 dagar; då natan wid denna tid är blöt och lös söndertrampas gräsroten, hwarigenom afstafningen förderfwas och marken derjemte blir tuftig och swarbergad; sedan den föga winstgiwande bergningen wäl är slutad slappas kreaturen åter igen på dessa ställen, för att ytterligare pina den klene wärligheten. På detta sätt slötas ängarne har nästan öfwerallt, hwilket försöringsfätt med hwarje år förswäras af bergningen och förminskar afstafningen.

b) **Odlingstillfällen** finnas inom distriktet många och stora. Endast genom sänkning af fjöar, utdikning af kärr och myrer, skulle en mångdubbelt större folk mängd finna sin rikliga bergning inom denna kommun.

c) **Öfversilningar** kunna ej härstädes verkställas af brist på wattenrika bäckar.

d) **Uppdämning** är här på högst få ställen lämplig.

e) **Ladugårdsskötsel.** Med ladugårdsskötseln förhåller det sig på samma sätt, som med ängarne, deruti, att afstafningen från den första är lita liten, som afstafning från de sednare. I allmänhet finner man hos allmogem ett stort antal kreatur, som utfodras med swagt och otillräckligt underhållsfoder, hwarför man ej kan wänta någon egentlig produktion. Några rotfrukter användas icke för ladugården, möjligtvis potatis på ett eller annat ställe, på de flesta får kon åtnöja sig endast med myrhy och detta uti små samt otillräckliga portioner.

f) **Hästafweln,** ehuru ännu lidande af det gamla sättet, att icke med erforderligt kraftfullt foder uppföda unga kreatur, synes ändock

börja omfattas med mera omsorg, då en och hvar nu mera gärna vill tillägna sig goda och kraftfulla individer af detta slag.

g) *Farracen*, liten och liten, anses under närvarande förhållanden vara mera förlust- än vinstgivande.

h) *Swinkulturen*, i betydligt stigande, anses af allmogen såsom högst förmånlig.

§. 4.

a) *Vinåringar* så godt som inga inom distriktet.

b) *Daglöner* ständigt stigande, tillgången på arbetsbiträden ringa. Mansdagswerte om sommaren 2 Rdr, qwinns- dito, 1: 50 öre, mansdagswerte om vintern 1 Rdr, qwinns- dito 75 öre, hastdagswerte 3 Rdr, dränglön pr år 150 och piglön 55 Rdr rmt.

§. 5.

Fattigwården skötes enligt gamla föga ändamålsenliga sättet och ölas utgifterna för densamma årligen.

§. 6.

Förvaltningsutskottets cirkulär af den 21 sistl. November uppläses, och besvarade ledamöterna åtskilliga uti detsamma framställda frågor. Som antecknandet af swaren stredde å sjelfwa cirkuläret beslöts att lata detsamma jemte detta protokoll afgå till Förvaltningsutskottet.

Såsom tillägg till protokollet önskade samtliga ledamöterna få bifoga, att, oansedt den här förut framhållna ofullständigheten uti allt hvad till landthushållningen hörer, ändock finnes förhoppningar om lyckligare dagar för landtmannanåringarne inom detta distrikt, då odlingsarne i allmänhet nu, i jämförelse med en ej långt afslagen tid sedan, hafwa att framvisi ganska synbara och lösteslita framsteg, om hvilka tanken war odelad, skulle sträfande och täflande gå än ytterligare framåt.

Ledamöterna uppmanades slutligen att i händelse en eller annan önskade få någon fråga af wiat framställd till dr. tu. sion wid blifwande Hushållnings-sällskapet sammanträdde uti Januari, att ofördrösligen och sednast innan årets utgång till Förvaltningsutskottet intomna med densamma; hwarefter ledamöterna afstafades och sammanträdet upplöstes.

Från Sockmöcks Sockens Wille.

(Af Herr Kronolandsmannen J. E. Allenius.)

Under återopande af min, den 27 sistlidne Mars, till Förvaltningsutskottet afgifna berättelse om jordbrukets och naringarnes tillstånd inom Sockmöcks moder och Dwickjöcks kapels församlingar, far, i anledning af Förvaltningsutskottets cirkulärbref af den 16 sistl. November, jag äran uti berörde berättelse göra följande tillägg:

Den — inom Sockmöcks loppmark rådanbe — jordmän, består å de sterilaste trakterna af sand, utan något märkbart matjordslager wid jordytan, men å de förmånligare trakterne, hvilka till mer än $\frac{2}{3}$ -delar upptaga socknens areal, består jordmänen af vanlig sandmylla med 3 å 4 tumms djup matjord, lerblandad sandmylla och, på sina ställen, wertlig styflera. Afwen för sandmyllan utgöres wänligen af sand, sten eller, till en hard massa sammangyttradt jernhaltigt, grus; någon gång afwen af lera, samt för styflera eller sandblandad lera, af sand eller sten.

Återjordens mera eller mindre frostkänslighet beror hufwudsakligen på det närmare eller fjernare granuslaget af frostbringande karr och myrer, hwaraf beflagligen ett alltför stort antal i denna fjellort finnes.

Ängelägenheten af, att genom utdikning och kultivering af dessa karr och myrer (synnerligast sadane som forekomma i närheten af byar och gårdar), sota förmildra klimatet, uppenbarar sig härwid snart; om jordbruket någonsin skall kunna höjas till den ståndpunkt, hwartill återjordens, i allmänhet förmånliga, bestäffenhet borde mana en omständsam och flitig odlare.

Inom denna socken brukas åter efter gammal skentrian.

Gammal åter, med god jordmän, besås år från år med korn och begödsas hwartannat eller hwart tredje år. Nyåter, eller åter med säure jordmän, besås afwen med korn, utan ombyte af sadesslag, och gödsas hwarje år. — Cirkulationsbruket är helt och hållet okänt, men träddning begagnas af en och annan nybyggare; dock till obetydlighet. Att lagga gammal åter i linda, derom beslita sig ganska få nybyggare, men deremot utwäres gödseln i förwärande quantiteter på marken, utan att jordytan på det ringaste sätt widröres, och innan en så anlagd hårdwall ens hunnit gro, har gödseln, genom afsmjuning och förtorkning, förlorat det mesta af sin wärtnärande kraft.

Den jordbruksredskap, som här begagnas, är af enahanda bestäffenhet med den, som inom kustlandet allmänt nyttjas, nemligen: plog eller wält, sa kallad ahl- och pinnhars.

Såningstiden infaller wänligen härstädes under sista dagarne af Maj, och skördetiden inträffar, under wänliga förhållanden, eller när hotande nattfroster icke föranleda en tidigare skörd, wid slutet af Augusti eller början af September.

Kornet, ortens förnämsta sadesslag, afstaxar, per medium, 5:te å 6:te kornet, rågen, härstädes till obetydlighet odlad, 8:te å 9:de kornet, potatesladet 12:te å 14:de dito, kalrötter och roswor lemna wänligen god afkastning.

Några stående priser å spannmål eller andra jordestucker kunna ej komma i fråga, enär jordbrukaren härstädes icke har några sadane att aflåta, utan äro de för kustlandet gällande priser å dessa artiklar afwen gällande för Sockmöck, dock med någon förhöjning i anseende till uppförslingskostnaden.

Ängarne i denna lappmark bestå af så kallade flottermyrer, hvil-
ka låta afberga sig hwart, hwartannat och hwart tredje år: bäckängar
eller så kallade rödningar (från stog uppröjde), utditade eller fallde sjöar
och hårdwallslindor. Myrerne aftasta vanlig starr, trindstarr, röd-
starr m. fl. å tarr vanliga gräsforter. Aftastningen pr tunnland är
olika, alltefter myrernes olika godhet, men i allmänhet kan antagas,
att myrer af första klassen, eller sådana som producera vanlig starr,
å en widd af tvenne tunnland lemna en skindas aftastning, och att
myrer af andra och tredje klassen, eller sådana som låta afberga sig en-
dast hwart annat eller hwart tredje år, från en widd af 3 å 4 tunn-
land aftasta en skinda hö, skindan beräknad till 40 å 50 lispunds wigt.

De så kallade rödningarne äro bewärte med ädlare gräsforter af
olika species, och aftasta en skinda pr tunnland. En frodig hårdwall
aftastar minst tre skindor pr tunnland och en god utgräfningslägen-
het 1 1/2 skinda. Ängarnes stötsel består endast i bäckars uppdam-
ning wartiden, och uppstärning af wattenrännor eller diken å myrer,
som lida af wattenröta.

Många tillfällen till ängsodling medelst sjöars utgräfnung eller
sänkning erbjudas i denna lappmark; och wattenfyllningslägenheter till
öfwerflöd; endast arbetskrafter saknas.

Ladugårdsstötseln befinner sig på en låg ståndpunkt. På ny-
byggare äro under loppet af året i tillfälle att afyttra smör, ost eller
mjölk. Stulle någon under hela året kunna för affalu bespara 1 å
2 lispund smör, hör sådant till fallshutheterna. Orsaken till detta
missförhållande är, i främsta rummet, knapp tillgång på foder under
vintertiden och fodrets usla beskaffenhet, hwartill ytterligare kommer
origtig behandling af — och missförhållning med — mjölken; mycket
smör går forloradt bara i den dagliga kaffegräddan!

Om stogarnes tillstånd m. m. är ordadt i min sednast afgif-
na berättelse.

Äfwen i afseende på binäringarne inom socknen hänwisas wörb-
nadsfullt till samma berättelse.

Viktiga fortjenster hafwa under årets lopp härstädes varit att
tillgå, del genom kund wägn byggnaden och del genom bjell och sig-
timmeru c. Da wäl prygn hafwa under sommaren varierat c-
mellan 2 å 3 Rdr för man och 1 Rdr 50 öre för qwinna; winter-
tiden 1: 75 för man och 1 Rdr å 75 öre för qwinna.

Från Nåne Sockens Gille.

(Af Herr Landsfiskalen C. D. Berghmark.)

På grund af föreskriften i 10:de § af Kongl. Maj:ts nådiga
stadgar för Norrbotten Låns Hushållningssällskap, och särskildt med
anledning af Forvaltningsutskottets cirkular af den 16 sistwecne No-

vember, woro Nåne sockens ledamöter, och en hwar annan desutom,
som intresserar sig för jordbrukets framsteg och landets bästa, kallade,
att denna dag med mig sammantrada uti Nåne sockenstuga, för att
taga de, uti förberörde cirkular framställda frågor i öfwerwägnande och
till beswarande.

Bid detta tillfälle woro af socknens ledamöter närvarande, utom
undertecknad, ordförande, Herr Skriftherden Dahlberg, Hr Arrendator
Sjöstedt, Hr Handelsman och Sagwerksdelegaren Hr. Moosberg och
Hr Inspektören och Sagwerksdelegaren Jon Holmgren samt åtskilliga
andra personer, hwilla intresserat sig för den goda saken, och deltog
i öfwerläggningen, samt lemnade upplysningar i den mån en hwar
kunde; hwarefter och sedan förberörde cirkular blifwit uppläst, och de
deruti framställda frågor tagits i öfwerwägnande, man stannade uti
följande åsigter och resultat:

a) Jordmanens beskaffenhet är naturligtwis omwexlande lera,
mylla och sand, ehuru öfwer hufwud antagas måste, att ler- och sand-
mylla, eller en medelmåttigt torr jordman, är i allmänhet öfwerwä-
gnande inom denna socken; och hwad frostlandigheten beträffar, så är
den wist betlagligt ännu stor, ehuru erfarenheten wisat, att den på
sednare tider på åtskilliga ställen betydligt förminskats, sedan buslage
och småskog blifwit borthuggne, samt myrer och kärr på flere ställen i
sielfwa byarne och i närheten af dem blifwit utditade och odlade till
aler och lindor, hwilka odlingar, ehuru ännu i mindre skala, dock huf-
wudsaktigast förfiggatt i de byar, der laga skiften fortgått och blif-
wit fullbordade.

b) Åkerbruksmetoden och åkerbruksredskapen är i allmänhet ibland
allmogon, nara nog att säga, med obetydliga förändringar densamma,
som den war i far och farfars tid. Återn, som i allmänhet saknar
ordentlig tegläggning och dikning, plöjes wanligtwis om hösten, med
den i sig sielf goda plogen, ehuru allt för grundt, hwarefter en del
deraf gödolas under wintern. Om waren wid sänningstiden, som in-
träffar i slutet af Maj eller början af Juni, uppföres den med så
kallad stockahl med bill, eller ock med femtkloahl, hwarefter saden ster
med hand som wanligt, och sedermera öfverköres återn med niokloahl
eller pinnharfwa. Skorden ster i wanliga år uti sednare hälften af
Augusti, och någon gång äfwen i början af September, såväl af or-
dens hufwudjade tornet som rågen. Höstrågen sas wanligtwis i medio
af Augusti, dels på trädesjord och dels på nyodling, då den i förra
fallet gifwer 10 å 15:de tornet, men i sednare efter omständigheterna
15:de å 18:de tornets åring, tornet gifwer sållan öfwer 6:te å 8:de
tornet, hafra odlas obetydligt, och endast på nyodling, hufwudsakti-
gast till grönfoder, men mognar äfwen stundom, då den i wanliga år
gifwer 6:te å 7:de tornet. I afseende på trostningsfattet har man
på sednare tider sett en betydlig förändring, emedan en stor del hem-
mansegare latit at sig förfardiga trostmaskiner, som användas både
med häst- och handkraft, och hwarigenom trostningen ej är så tidso-

dande som den förut varit. Spannmålspriserna äro varierande efter skörd och tillförsel; men kan antagas i allmänhet från 14 till 16 Rdr för korn, samt 16 å 20 Rdr för råg och 10 å 12 Rdr för hafra pr 6,3 kubitsot. Potatis sättes, dels i uppförda faror på tradesjord och dels på jangar i mindre täppor, men ej mera, än för hvars och ens husbehof. Priset är vanligtvis 4 Rdr pr tunna. Rotsfrugter i öfrigt som kaktötter och rosvor odlas i mindre quantiteter, och betalas med samma pris som potatis.

c) Ängarne inom denna socken bestå hufvudsakligast af sjelfväxande holmar, elstränder, bäckrödingar och myrer, samt till någon del odlade lindor. Tillfällen gifves och för aftappningar af sjöar och utdikningar af karr, som, der de blifvit begagnade, visserligen lemnat ganska goda resultat, ehuru hittills, af brist på medel, detta stett i liten skala, och på de ställen, der aftappningar stett, har icke alltid ändamålsenliga och säkra dammbyggnader kunnat göras, så att utskärningar inträffat, men genom denna skada har erfarenhet vunnits för andra, som sedermera sejt att göra det bättre, och äfven till en del lyckats deri. De sjelfväxande ängar, som genom rödning blifvit frugtbarande, antagas i vanliga år kunna gifwa, en strinda 7 å 8 centner hö på ett geometriskt tunnlands widd, men utgrundningsängar, som, dels genom elswatten eller uppdamning, i behörig ordning kunnat wattenas, gifwa ofta wida mera i quantitet, ehuru betydligt swagare foder. Hufvudsakstningen och största ekonomiska winsten blifwer alltid för landtmannen af den jord, som lägges till goda lindor.

d) Skogarne hafwa i alla tider varit illa stötta, och komma troligen att blifwa det ännu i lång tid, allt intill dess noden drifwer wärdia efterkommande att beräa en bättre hushållning dermed; men, th wär, då detta sker, är det allt för sent, och de så då sakraligen hafwa stort medel af wät på att behandling sät med de goda stogar, som funnit. Anmärkning till det är för närwarande så, att de tran, som afwänta till jalu, afhugga 1 å 2 alnar från roten, derefter tages för stor lund deraf, som är förenligt med den huggandes intresse, och resten eller toppen, en wacker st, mängen till 7, 8 å 10 alnars lund, lemnas i ston som nundfalle att ruttua bort utan ringaste nytta. Till w d huggas utan att ende både stort och smatt, allt intill bygnad timmer skallet o) till gud gardar litas, emedan man på denna ställen uppe a skogshemman får se så kallade "timmerbaggar" af tunna rati timmerstogar, 6 å 7 stycken, med ful bar emellan lagda ofwanpa hwarandra och hwar till, för en inbignad af några tunnlandens utred, kunnat atg flere hundrade sadana träd — en i sig sjelf werkligh och baktig syn, då man b tanter, att en sådan garderagd, som kunnat st n) af wundfall n och sma granar för ett ringa pris, nu kostar flere hundrade rit daler, och dubbelt efter någon kortare tids ber tning. Utom allt detta, hafwa skog eldar som harjat gjort en stor förödelse på skogarne inom denna socken.

e) Ladugårdsförsjeln är heller icke mycket att fryta af inom denna socken, emedan den icke gifwer smör till ortens behof, utan måste sadant köpas från nästgränsande socknar. Orsaken hertil ligger till en del deruti, att folk mängden öfats till den grad, att odlingen icke fortgått i förhållande derefter; dock lefwer man nu i den förhoppning, att, sedan laga stiftet i flere byar inom socknen blifwit afflutade, odlingsfliten betydligt skall tilltaga och jorden komma att föda den folk mängd som finnes. På sednare åren hafwa flera ladugårdspigor blifwit stadsade från finsta socknarne, för att derigenom få införd samma method, som der är bruklig i afseende på bofsapsförseln, och alla tyckas wara ense derom, att dessa pigors behandlingsätt med fodret och tolningen af mångahanda slags andra annen bidrager till att med mindre foderåtgång lemna så mycket mjölk som möjligt. Sower hufvud taget anses, att en ko lemnar i aftastning under året 400 kannor mjölk, hwilket i penningewärde kan uppskattas till 100 Rdr. Koracen är i allmänhet små och waga kreaturen jällan öfwer 12 å 16 lispund då de slagtas. Hästafweln är icke florerande inom socknen, emedan de äro få, som föda upp hästar, utan vanligtvis köpas sadane från nästgränsande socknar a norra sidan, och de hästar, som derifrån komma, äro ofta behäftade med något fel, så att man hör en jenn tlagan deröfwer, att de som köpt eller bytt hästar norrifrån blifwit lurade på handeln. Swin- och farafweln är heller icke mycket att berömma; dock har på sista året allmogen lagt sig till allt flere swin än förut varit vanligt; och troligen blifwer den äfwen twungen att föröka farantalet, synnerligast nu sedan brist på bomull inträffat och priserna derå blifwit så enormt stegrade. Faracen är i allmänhet mycket liten och af grof ull, så att önsktigt wore om äfwen dessa för landtmannen så wigtiga djur blefwe af någon större och finare race införd i landet.

f) Vinäringarne inom socknen bestå hufvudsakligast af tjärnbränning, handhugning af plantor, timmer- och bjelthuggning, enligt behöriga utskyrningar från kronans stogar. Salpeter tillwertas obetydligt och pottasta alls icke; tegel- och kalkbränning något till ortens behof. I öfrigt har allmogen och isynnerhet de så kallade inbygemännen icke obetydliga förtjenster med bjel-, timmer- och brädslottning, samt bjelktågning, justering och lastning wid lastageplatser. — Dagswerkspriserna äro under war- och sommartiden 1: 50 å 1: 75, samt höst och winter 1 Rdr å 1: 25 för mansdagswerke och dubbelt för häst och karl. Dränglöner äro från 100 till 150 Rdr och piglöner 50 å 60 Rdr, deruti inberäknadt de så kallade slittladerne för året. Wid 1862 års slut utgjorde folk mängden 2848 af man- och 2557 af qwinnön, summa 5405 personer, på en areal af 30 quadratmil.

g) Af socknens folk mängd utgör 500 besutna hemmansegare på 78 mantals stätt. Inhyssingar och fattige finnas till stort antal.

h) Folkunderwisningen besörjes af tvenne ordinarie folkskollärare och en vice, och är arligen 80 å 90 barn, som njuta underwisning.

1) Sockenmagasinet har en behållning af 800 tunnor korn och cirka 800 Rdr i kontanta medel — och

2) Rättigförsejningen utgöres af 24 hela rotar åt sådana fattighjon, som icke äro af egna krafter kunna bidraga till sitt uppehälle; och desutom uttages 100 centner korn och 600 Rdr i kontanta medel till bidrag åt sådana fattige, som i mer eller mindre mån kunna sig sjelfva lifnara.

Från Nederkalix Sockens Gille.

(Af Herr Bruckpatronen D. Hummel.)

Bristande tid har förorsakat, att undertecknad icke förrän i dag kunnat utfärda kallelse till ledamöterna i Gushallsgillet härstädes, för att, i samråd med dem, afgifva den berättelse, som redan inom förra årets slut bordt hafva varit till Förvaltningsutskottet inlemnad. Anhängande om benäget undseende, såväl härutinnan, som för den ofullständighet, hvarmed de i cirkuläret af den 16 sistl. November förekommande många viktiga ämnen kunna, under för handen warande omständigheter, behandlas, torde dock följande meddelanden tjena till någon ledning wid bedömandet af tillståndet inom gillet's distrikt, såväl i allmänhet, som under det sistförflutna året.

I cirkuläret förekommer först en del frågor, som mera hafva afseende på förhållandena i allmänhet och främst bland dessa om jordmännens bestäffenhet. Uti en socken med så vidsträckt areal som Nederkalix, är jordmännens bestäffenhet gissvetvis mycket olika och således svårt att afgöra, hvilkendera sorten, som kan anses utgöra hufvudbestandsdelen; men torde dock böra antagas, att lerblandad sandmylla på mer och mindre fast lerbotten är den mest rådande. Ett faktum är, att i st. t. st. uti åren åt i st. t. tiden jordmännen ar mera swag såsom återjord betraktad samt frostländig; hwaremot de bästa naturliga ängar der finnas. Åt södra eller sjösidan är återjorden i allmänhet mycket stenbunden och till följe deraf mera swnodlad; men af q d l st. t. En del so rar aro afwen wal lottade i annesswag. En lina eldiken, eller den jord, som förekommer a ömse sidor af stora so rar elj, ar dock iaterligen den, som företer de största och säkraste tillfällen för ett storartadt och lönande jordbruk, om detta bedrifwes på ett ändamålsenligt sätt. Med några få undantag ar dock detta icke fallet; ännu bibehålles till det mesta den gamla, med rätta utdömda methoden, att år ifrån år utsa korn å samma återteg. Den sega norrländska naturen måste dock slutligen gifwa wita för tidens tras och förekommer en god början härtill i åtskilliga byar.

Churu icke direkt hörande till saken, så, da saknad af kapital utgör hinder för många med god wilja, kan, i sammanhang härmed icke underlåtas att nämna, det Norrländska Hypoteksföreningen, om denna

icke, till följe af Rikshypoteksbankens oändamålsenliga stötsel, blifwit nrständsatt att utöfwa sin gagnande werksamhet, iaterligen stulle i icke ringa mån hafwa bidragit till ett styndsamare förbättrande af ortens jordbruk. Det är sorgligt, att en inrättning, som så djupt ingriper i hela landets ekonomi och som af Rikets Ständer blifwit afsedd, att på det mest ändamålsenliga sätt gagna det allmänna, tilläswenthyrs genom någon eller några personers brist på omdöme och förmaga, stalt för en längre tid förjattas i owerkamhet och under tiden hos allmogen stärka det misströende, som den nog djupt tillförene hysar mot allt hwad så wal fran statens som enskildte personers sida må göras för förbättrandet af dess ställning.

Förr än ämnet om jordmännens bestäffenhet lemnas, torde uppmärksamheten böra fastas å det olika förhållande, som synes wara rådande i afseende å jordens drifkraft har och i södra delarne af riket. Då icke allt för stark torka inträffar, får man har se det mest frodiga korn wäxa, afwen å till utseendet ganska mager sandjord, utan att ens denna besjunes på botten af lera; hwaremot sådan sorts jord söderut swarligen torde bära annan frukt, än råg, hafre och potatis.

Såsom bewis på hwad förman en fortsatt afditning af sankta trakter medför i afseende å frostländthet, må nämnas de iätttagelser, som i detta hänseende blifwit gjorda å Björksfors, nemligen, att innan afditning i större skala påbörjades, frös saden under det thermometer wifade 2 graders varme, hwaremot den nu far nedga till nollpunkten och derunder förran saden tager skada.

De återbrutsredskap, som här gagnas, inskränka sig allmännaft till de af ålder brutliga, nemligen: plog, gräsfahl och myllhars; dessas bestäffenhet är dock temligen ändamålsenlig och hafwa på sednare tider fått till kamrater: rullhars, myll och en slags exterpator, af allmogen benämnd elfwalkloahl, försedd med 11 wal placerade frokta jernpinnar, hwilket redskap är synnerligen att rekommendera, såväl för redning af jord, som för nedmyllning af wårjaden.

Tiden för saning och stord är så olika i förhållande till olika wäderlet under wären och sommaren, att något bestamt ej derom kan sägas, men allmännaft inträffar saningstiden straxt efter Urbanusdagen den 25 eller i slutet af Maj och början af Juni, samt stordetiden i slutet af Augusti. Hafra utfas med fördel medan ännu talan finnes qwar under några tunn löss mylla i dagen; och kan detta sådeslag, på annat sätt utfadt, swarligen ernå mögnad här i orten.

Beträffande ängesodlingar, så förekomma sadane i ganska widsträckt skala, och, i afseende å det förmanligaste sättet för odling af ängesmark, torde anbringandet af öfversilningar samt upprödjandet af stogbewäxt gräsbarande mark, böra lemnas företrädet. Det har också af Arrendatoren Andersson å prestbordet härstädes blifwit med fördel förjott, att å sa kallad tufang med gles gräswäxt lata utjemna tufworna och grofhacla afwen, hwarefter faltet arbetas med rullhars, såväl första som andra året, samt tredje året utan gödning igenfatts

med hafra och ortens höfrö, hvilket odlingsfätt wisat ett mycket godt resultat, men torde jorcträdesvis bora användas, der tillgången å sådan sorts sämre äng är större än hwad på det wanliga bästa fättet genom upparbetning till åker och lindor med gödning kan tillgodogöras.

Om äfwen ängesodlingarne i allmänhet ännu bedrifwas i inskränkt skala, är det dock glädjande att weta, det inom socknen å Björksforß egendom ensamt under detta år 100 tunnland naturlig ängesmark blifwit till äng uppräddad samt 8 tunnland, allt geometriskt widd, skogbewärd myrmark, till åker odlad.

Stogarnes tillstånd är, med något undantag, beklagansvärdt. Den för denna ort högst förderliga industrien med afwertning af omogen skog till sparrar samt mindre dimensioner af handsågade planor, har under flera år utöfwats inom denna socken, hwaraf följden blifwit, att brist på dugligt byggnadstimmer snart nog uppstår.

Rifets jebnast församlade Ständer hafwa i samning i hög grad bidragit till den **wertliga** skogsförödelßen, synnerligast i dessa trakter, hwarest återwänt är sen, genom borttagandet af all tull å sådan sorts exportwara.

Erfarenheten har tydligen wisat, att i detta afseende hög tull eller exportförbud är enda medlet att förekomma total brist på skog i kustsocknarne, från hwilka det korta afståndet från sleppningsplatsen och soljaktligen ringa transportkostnader möjliggör; att med någon fördel afyttra produkten af den omogna skogen.

I de öfra och synnerligast lappmarkssocknarne är deremot ingen skogsbrist att befara, enär den från så aflägsna trakter dräga transportkostnaden icke medgifwer någon förmånlig affättning af andre än de produkter, som tillwertats af sådane träd, som böra borttagas för att bereda rum åt de närmast intill uppstjuntande yngre träden.

Kreatursracerne utgöras till det mesta af de gamla inhemska. Såsom något anmärkningsvärdt må nämnas, att allmogen härstädes under de sista åren mera winnlagt sig om swinaweln.

Sedan nu de frågor, som mera hade afseende å förhållandena i allmänhet, blifwit berörde, får jag öfwergå till hwad, som egentligen tillhör sifst förflutna året, och derwid, i afseende å skörden, nämna, att, ehuru den starka torfan under förra delen af sommaren, samt den frost, som intrassade natten emellan den 16 och 17 Juli, å wissa ställen orsakade mer och mindre skada, årets åring dock kan anses något under medelmåttan.

Det jädesslag, som mest led af frosten, war winterråg, utsädd å myrödlingar eller sankare trakter; äfwen potatis har på åtstillige ställen, till följe af frostskada, lemnat högst liten skörd.

Höastfästningen har deremot varit riklig, och får jag såsom något owanligt för denna ort omnämna den betydliga höfångst, som erhållits å Björksforß egendom. Enligt benäget lemnade upplysningar, har under förra året erhållits:

Från nyodlade och igenlagda lindor	200	strindor,
„ naturliga ängar och myrer	300	d:o.
„ utgårdar	100	d:o.

Summa 600 strindor,

hwad bruttsfallet och torpare bergat, hwilka tillsammans innehafwa 40 kor och 7 hästar, häruti ej inberäknadt.

Björksforß egares ladugård utgjordes under förra året af 50 mjöskande kor (förutom ungbofskap), hwilka lemnat i medeltal 505 kan nor mjölk och en centner 2 skalpund smör hwardera: ett resultat som synes bekräfta den kända sauningen, att Norrlands framtida rikedom hufwudsakligen är att söka i bearbetning af de widsträckt ängesodlingsmarker. För öfrigt utödrades förra året 10 hästar och cirka 60 får. En ytterligare ladugård för cirka 50 kor är nu under uppförande å Björksforß. Dastadt den stora mjöltkillingen, saknas ej affättning, enär den omgifwande befolkningen till och med på en mils afstånd insinner sig såsom afnämare.

Artikeln smör har, såsom tillföre, producerats utöfwer ortens behof. Priset derå war sifstlidne höstmarknad 8 å 9 1/2 Rdr, efter olika godhet.

Bland binärningar idkas mest handsågning, sparrhuggning, tjärubräkning och fiske.

Tillwertning af salpeter och pottaska har alldeles upphört. Någon tegelslagning bedrifwes, dock ej tillräcklig för ortens behof.

Strömmingsfiske har här, litasom nedåt kusten, varit ymnigt, hwaremot lax- och lösfiske utfallit mindre än wanligt.

Priserne å spannmål och andra lifsförnödenheter war under förra årets winter: för råg 22, korn 20, potatis 6 och strömming 24 å 28 Rdr tunnan; hwaremot de under sommaren wid öppet watten nedgingo till, för råg 18, korn 13 1/2, samt äro nu stadgade å 18 för råg, 15 för korn, 6 för potatis, samt 14 för strömming, allt rmt pr tunna.

Försking af waror bestrides härstädes mot 1 Rdr rmt per mil för last om 10 centner. Dagswerkstönerna omwexla under wintern 75 öre å 1 Rdr och under sommaren 1: 50 å 2: 50. Arbetena wid lastageplatserna utföras dock mest på beting, hwarwid dugliga arbetare kunna förtjena omkring 3 Rdr pr dag; derwid dock att bemärka, att flere timmar användas i arbetet än den wanliga dagswerkstiden. En dränglön kan icke beräknas härstädes till lägre än 150 och en piglön till 50 Rdr.

Folkmängden utgjorde wid 1862 års slut cirka 7150 personer, bland hwilka må nämnas 575 hemmanssegare, 351 inhysesboende matlag, 144 utfattige, som åtnjuta fullt, och 127, som åtnjuta tillfälligt understöd.

Enligt wertstallid fattigreglering för innewarande är utgå till dem, som åtnjuta fullt understöd, 2124,5 kubikfot korn, motsvarande, efter lösningspris af 2 Rdr 15 öre pr kubikfot, Rdr 4567 och 67 öre rmt, samt till de så kallade distriktsfattige 644 Rdr, hwarförutom af fattigkassans medel alltid måste under årets lopp utanordnas åtstillige, af tillfälliga behof påfallande bidrag.

Folkskoleundervisningen har under året varit ordnad sålunda, att, utom den fasta samt en flyttbar skola med examinerade lärare, hafva 6 småbarnsstolar med examinerade lärare varit i verksamhet.

Sockenmagasinet är en nyttig inrättning, som för närvarande skötes af lämpliga personer. Till följe af 1862 års misfärd voro utlåningarne sistlidne war större än vanligt; så är äfven förhållandet med obetalte lån, hvilka nu uppgå till 3432 kubitfot. För närvarande finnes i magasinet 2696 kubitfot fröbart korn.

Den 31 December öppnades en sparbanksinrättning för socknen, hvarvid af 17 personer insattes 782 Rdr; äfven under nya året hafva insättningar skett, så att kapitalet, inberäknadt grundfonden, redan uppgår till cika 2000 Rdr.

Sistligen önskar Gillet så begagna detta tillfälle att betyga Hr Vandsbushufvungen och Rödthjelpskommitténs medlemmar dess tacksamhet för det goda understöd, som genom deras försorg blifvit tilldelat den fattiga befolkningen härstädes under förra årets hårda vinter.

Särskild redovisning öfver hurn dessa medel blifvit här använda skall i länets tidning blifwa införd. Emellertid må nämnas, att 70 tunnor sadeskorn blifvo på wären utdelade. Om man antager, att 8:te tornet deraf erhållits, så hafwa de återlappar, som troligen annars förblifvit swarta, under sommaren frambringat en skörd af 350 tunnor.

Från Öfwerkalix Sockens Gille.

(Af Herr Handlanden G. Björklingsson.)

Jordmånen, som är olika i olika byar, beskriwes berföre byarna, nemligen:

Jock:	bestående mestadels af sand.			Frostländig.
Bännäs:	d:o	sand och lera.		dito.
Nybyn:	d:o	d:o	d:o.	dito.
Swartbyn:	d:o	d:o	d:o.	dito.
Heden:	d:o	d:o	d:o.	Föga frostländig.
Öresbyn:	d:o	d:o	d:o.	Icke frostländig.
Bränna:	d:o	d:o	d:o.	Föga frostländig.
Vandsjärf:	d:o	d:o	d:o.	Mindre frostländig.
Rödupp:	d:o	d:o	d:o.	Frostländig.
Pomtrask:	d:o	af stenbunden mark.		dito.
Ålesjärf:	d:o	d:o	d:o	dito.
Kolmjärf:	d:o	d:o	d:o	dito.
Mictojärf:	d:o	af sand och lera.		Mindre frostländig.
Wyljens bruk	d:o	d:o	d:o.	Frostländig.

Aterbruksmethoden: Återn upplöjes (mestadels om wären) med salt (plog) samt öfverföres med pummarf såväl före som efter saden.

Aterbruksmethoden: Vält (plog) och harf.

Säningstid: 3 början af Juni månad.

Skördetid: 3 slutet af Augusti och början af September.

Uring: 3—6:te tornet af korn, 8:de tornet af råg och potatis.

Spannmalpris: En tunna korn 20 Rdr, en dito råg 23 Rdr och en dito potatis 6 Rdr.

En strinda Håsthö 18 Rdr
En d:o Rohö 12 Rdr } om 40 lispund.

Ångarnes beskaffenhet: Elfsångarne lemna god afkastning, då desamma om wären öfverswämmas af watten, hwiltet, litasom Nilfloden, medför och afsetter ett gödande ämne. Men da hög flod inträffar i Juli och Augusti händer ej fallan att ångarne deraf taga skada, och afkastningen till följe deraf blir, så wal till beskaffenhet som mängd, dålig. Myrångarne lemna dålig afkastning. Rödningssland lemna bättre afkastning. Vindor förefinnas föga hos allmogen, men wid Wyljens bruk i stor mängd samt lemna god afkastning.

Skördetillfällen finnas nästan öfverallt.

Utdikning af sjöar har egt rum på några ställen med god förhoppning om en rik afkastning. Utdikning af myrer är börjad, men i liten skala, emedan allmogen saknar kännedom om fördelen deraf.

Ångsvattning, genom öfversilning, finnes ej.

Skogen, wardad bättre de sednare åren än förr, bör tåla med den afverkning, som nu eger rum. Timmer försögas wid de twenne inom socken befintliga sagwerk, samt handlagas till plantor af allmogen.

Padugårdestötseln är wal wardad, och en sto afkastar från 3 till 5 lisp. smör årligen. Här brukas att gifwa korna warmt watten att dricka. Placen är ej stor, men af god beskaffenhet. Här finnas i myckenhet, men äro små till wärten, så att de lemna blott 3 skalpund ull årligen. Hästar uppfödas sällan inom socknen, utan köpas sadana från Finland. Swin har allmogen förr ej haft, men börjar nu lägga sig till sadana.

Ljara och pottaska tillwertas obetydligt; salpeter icke.

Handtagning af bräder (plantor) uppgår till c:a 12000 tolfter.

Tegel slås för eget behof och begagnas näst obrändt.

Ett sommarbageri 2 Rdr. Ett vinterbageri 1 Rdr.

Korsling förekommer icke, utan är allmogens tid upptagen med hemmansskötsel och planttillwertning.

Dränglön: 150 Rdr. Viglön: 50 Rdr.

Folkmånga: 3006; hemmansägare 200; inhysesbjon 170. Fattiges antal 59.

Folkundervisningen: Läsningen i folkskolan har flere weckor under terminen näst inställas af brist på erforderlig wed, emedan stor wårdslöshet hos allmogen förmärtes uti att fullgöra sina skyldigheter härutinnan. Skolläraren har således i många år varit tvungen att på egen bekostnad anställa wed, hwarjore och hundratals lög för närvarande utestå såsom rest hos församlingen.

Fattigwården: De fattige erhålla understöd såväl i penningar, som spannmål, äfvensom föda på wissa rotar.

Från Gellivara Sockens Gille.

(Af Herr Krenelänsmanuen L. Silfwerbrand.)

a) Jordmånens bestäffenhet är i allmänhet (ub. återjorden) af sand och sandmylla, på högst få ställen förekommer lera, endast i Ströfwen och något i Ullatti byar. De frostländigaste ställen i socknen äro Ströfwens by, Rindträsk eller Rütte frälschemman, Ristträsk, Häsura frälschemman, Rippas, Solbergs, Lomondisnandie och Murki, som och Snodasträsk samt Sarnisajwi.

b) Återbrut-redskapen, som i socknen begagnas, består af såkalad walt eller sluplog, samt hars och semkloast; tiden för såningen inträffar wäntligtvis i slutet af Maj och början af Juni och skörden i slutet af Augusti och början af September; dock inträffar stundom att skörden wäntligtvis i medio af Augusti, ehuru dock mera sällsynt. Årningen, öfwer hufwud taget, kan ej anses högre än 5:te kornet, dock händer att den samma uppgår till 8:de kornet, der öfver wäl häfdas och skötes, så wäl af korn som potates. Priset å spannmål är för närwarande 2 Rdr 50 öre för ett lispund kornmjöl, samt 75 öre för ett fjäl potates.

c) Ålgarne i allmänhet utgöras af naturliga och widt spridda myssfogar, samt ännu en widt och elständer, dock finnas enorma odlingar till lera, med lät samtning af hvar och utdikning af myrer, som och en upplaga till lera; hwilket sednare anse förädling sitt på papper staten har giffit i de resultaten, såsom i Hettesjärwi by, hwarjett ålgarne enom upplagning förbättrat sira angar, så att de för ett par åldrigar dubbel med ferra; afwen är dermed början gjord i Ullatti, Snucka, Rindstrando och Satti byar; också är under förleden sommar i de nämnde byarne början gjord med myrödlingar, hwadan allt hopp att de se upplifwa flere slita företag.

d) Skogarne nära de flottbara wattendragen kan man nästan med ett ord säga vara skogade, man ser endast wackra skogar å stäl-len, hwilket man betänka längre från de flottbara wattendragen, och deras wård, synnerligast i en så widsträckt församling som denne, kan icke åstadkommas med den ringa skog betjning, som nu finnes; om någon en utlag wård dertill skall komma, så fordras endast härstädes en om upplifning man, hwilka wintertiden borde vara i jemn tjänstgöring, anwärtan en från skogarne består för det mesta uti sagblock, som upplifwa till hwarjett egenn i Rindne och Skäliz, handsagade plan-tor till någon del, hwilka dock endast kunna flottas efter Hettes och Ströfs elfwär, dock ej norrom Snucka och Ullatti byar.

e) Långgärdsförföreln står i allmänhet på en låg punkt; det enda ställe, hwarest något smör afyttras är Hettesjärwi by, som det samma afslä-ter till nybyggare i Snuckajärwi, hwilka sedermera försla det till Norge.

f) Kreatursracerne äro, synnerligast kor och får, små och knub-biga, dock när de wäl skötas ganska goda; fåren äro grofullige och små, och i allmänhet skötas de wärdelöst; hwad hästen beträffar, så införas dessa från Torne socknar.

g) Djära tillwertas högst obetydligt, knappast nog för ortens behof. Salpeter och pottasta tillwertas ej.

Tegelslagning är nyligen företagen, och detta å kyrkoplatsen, i hware närhet är uppfunnen god lera; forleden sommar gjordes der-med försök, samt med tegelslagning, hwilket lyckades wäl.

h) Arbetsförtjenster wintertiden äro inga andra än med skogs-afwertning, hwadan således inhyses-hjon hafwa ganska swårt att kunna uppehålla sig. Dagspenningen är wintertiden 50 öre jemte kost, då den samma sommartiden betalas med 1 Rdr 25 öre och kost. Dräng-lön är 80 å 100 Rdr och piglon 25 å 30 Rdr jemte kläder.

i) Foltmängden utgör 725 mans- och 757 qwintön, swenskar och finnar, samt lappar tillsammans mans- och qwintön 1050. Hem-mansägare och åboer utgöra 400 samt inhyses och fattiga 325 personer.

k) Foltundervisningen befrämjas medelst en ambulatorisk och examinerad lärare, äfvensom en examinerad småbarnsskolelärarinna; 7 lappiska barn undervisas i en fast skola, som staten betofstar.

l) Fattigwården är högst tryckande i församlingen och uppgår till 2000 Rdr riksmünt årligen och derutöfwer.

Och för öfrigt far jag nämna, det den härförut stadliga och menliga skogsafwertningen betydligt hindrat jordbruket, ehuru en och annan numera kommit till insigt om att afwen härstädes jordbruket lönar sig, då det blifwer skött och wärdadt.

Från Carl Gustafs Sockens Gille.

(Af Herr Åyrkoherden Sö. Grape.)

Den årsberättelse, som enligt Hushållningsstatistikens stadgar af hwarje Hushållsgille årligen bör afgifwas, gar undertecknad att här-medelst i korthet lemna.

Inom Carl Gustafs socken är jordmånen i allmänhet af god bestäffenhet, omwexlande emellan lera och mylla, den sistnämnda på högländare ställen mer eller mindre sandblandad. Synnerhet är Snucka by, socknens hufwudsakligaste del, af naturen mycket bördig, så att åter derstädes afwen ögödsad, men ändamålsenligt brukad, fram-bringar kornskörd, och efter en gödsling tre å fyra sadana. Betlag-ligtvis finnas dock inom denna widsträckt by åtskilliga frostlända stäl-len; men denna olägenhet anses blifwa, om ej helt och hållet hafwen,

Atminstone i hufvudsaklig mån lindrad, genom det utdöfningsföretag, som för närvarande är under arbete, och hvilket bör blifwa utfördt inom twenne års tid. De mest frostlända byar inom socknen äro i öfrigt: Keräsjö, Keräsjärta och Pappträsk, samt en del af Korpitylä. Både återbrutemetod och redskap motsvara i allmänhet ej nutidens anspråk; ty åter trädets fallan och aldrig, utan besas årligen med samma slags utfäde (korn), plöjes grundt, 4 å 3 tum, hwadan den och på flere ställen bär lika mycket ogräs och wild hafra som ren sad. Råg och potates, hvilka sädeslag i allmänhet föga odlas, utgöra det enda ombudet af utfäde. Sadden sker de sista dagarne af Maj och början af Juni månader, och skörden företages wanligtvis i medlet af Augusti, och lemnar kornet under wanliga år i äring 5:te och 6:te, men i år har pr medium endast 3:de och 4:de utgjort äringen. Rågen deremot gifwer oftast 15:de och 20:de till och med 30:de kornet på wal brufad jord; potates 8:de och 10:de kornet; men detta år har föga eller intet skördats af detta sädeslag å de laglåndare stallena, der talen skadades af frost i medlet af Juli månad. Spannmalsprisen äro för närvarande å korn 16 å 17 Rdr, råg 18 Rdr och potates 7 å 8 Rdr pr 6,3 kubitsot.

Ängeslägheterna inom socknen äro i allmänhet mycket goda. Största delen utgöres af uppgundningar i Torne elf, holmar och stränder, af naturen hunnigt wärtlige. Äfwen skogsängarne, isynnerhet de wid backar belagna, utveckla en owanlig wärtlighet. Tillfälle till rödjning af sådana ängeslägheter finnes ännu, isynnerhet inom en del byar, om och under tidernas lopp en icke så ringa del af rödjningsmarken upptagits. Så snart skogen borthuggits framstår ängen i sin fulla pratt. Dessa ängar fordra endast den stötsel, att skogen ej tillåtes ånyo fritt uppräma. Holmängarne deremot tarwa ej den ringaste stötsel. På odlingstillfällen genom utdöfnung af tarr och myrer, hvilka i allmänhet hwila på lerbotten, finnes rik tillgång, liksom på ängeswattningsslägheter, med hwilkas upptagande en icke ringa början blifwit gjord inom Pappträsk by, der äfwen äldre sådana lägheter finnes.

Skogarne äro mycket medtagna, dels till följe af eldens härjningar, dels och genom befolkningens jätt att skota, eller rättare sagt, wanstota desamma. Fjuffa bondens wana är, att hwarje år fälla bränse (knutar), smitt och stort utan åtskillnad, att användas i ladugården och i h. m. m. Att ett sådant förfarande sätt måste wara mycket menligt för skogens återwäxt och bestånd, är klart. Desutom upptagas ofentliga widder af myrer och tarr, hwad ingen skog väger. Större än i allmänhet med afseende å skogen wid tycke dock hafwa inträdt efter det så i slutet inom nästan hwarje by numera antingen afslutats eller och pagt. Till afwerkning finnes ingen skog inom Gillets område.

Med afseende å ladugårdsstöfseln och dess afkastning öberopas föregående årens berättelser, hvilka ådagalagga denna näringsgrens goda

standpunkt inom dessa finsta socknar. Kreatursracerna äro af ortens. Hästar införas till ej så obetydlig del från Finland. Swin begagnas ej.

Tjårn- och pottaskebränning idas högst obetydligt inom skogsbyarne, der rådmannen för dessa handteringar ännu, om och sparsamt, finnes. Handsagning af bräder litas, endast till husbehof af dem, som hafwa dertill tjenlig skog.

Arbetsförtjenster under sommartiden jämnas ej, oaktadt arbetare från Finland arligen, och isynnerhet under denna sommar härstädes fått förtjenst, hufvudsakligast med upphackning och döfning af jord. Den wanliga dagspenningen under denna tid af året för ett mansdagswerke i egen kost utgör 1: 50 å 1 Rdr 67 öre rmt. Dock äro adordsarbeten de mest wanliga. Flere bland allmogen, äfwen som sådana icke jordbrukande, som förnä skaffa sig hast, lysselsätta sig wintertiden med försling af lås at marknadsbesökande och i öfre bygden bosatta handlande. Den wanliga skjutstegan lär utgöra 1 Rdr pr mil. Under denna tid af året är ringa tillgång på arbetsförtjenst och dagspenningen, om sådan erhålles, desutom så låg, 25 å 30 öre i bondens kost, att den lösa befolkningen, som satnar jord och endast lifnar sig af sitt arbete, har mycken swårighet att förtjena sitt dagliga bröd, i synnerhet om hushållet är stort. Närmaste orsaken hertill är utan twifwel den, att inom socknen inga verk och inrättningar finnes, som kunna bereda tillfälle till arbetsförtjenster, och att skogarne äro utrotade. Fattigwårdestungan är också tillfölje deraf utan twifwel större inom denna kommun, än i någon annan af kustlandets socknar; ty å hwarje $\frac{3}{8}$:dels mantals stätt underhålls ett fattighjon och desutom uttagas årligen af socknen (22 $\frac{43}{128}$:dels mantal) fem å sexhundra Riksdaler, förutom andra till fattigwården inslytande wanliga inkomster.

Dräng- och piglönerne äro: de förre 100 å 130 Rdr, de sednare 50 å 60 Rdr, förutom så kallade småpersedlar, som af de fleste husbönder in natura utgöras.

Folkvärdheten wid 1862 års slut war 2305 personer. Hemmansrötarnes antal 164; backstugu- och inhysseshjonens 1112 personer, af hwilka 225 (barn inberäknade) till större eller mindre del anjuta fattighjelp.

Folkundervisningen wid socknens fasta folkskola bestrides af en examinerad lärare, och har skolbarnens antal under olika terminer utgjort 30, 40 å 50.

Från Pajala Sockens Gille.

(Af Herr Bruckpatronen G. J. Sahlberg.)

Odlingen af de wattenstjuka myrer, som åtskilliga byamän i Tärrende, Erkhäsi, Pajala och Kirnosjärwi med statsbidrag bearbetat, har

så till vida fortfridit, att myrerna i de twenne sistnämnde byarne äro till stor del fruktbärande, och har arbetet derstädes af wederbörande blifwit gilladt och fastställt. Bland sjöfällningsarbeten äro i främsta rummet att omnämna Sajtajärwi träst af större omfång, hvarmed arbetet fortgatt, utan att ännu det afstade målet funnat winnas. Desutom har sjö- och myrudsifningsarbeten bedrifwits i åtskilliga andra delar af socknen, af hvilka de flesta komma att utfalla förmånligt.

Tillfällen för ängsöfverfilning saknas icke, men allmogen besitter ej den företagsamhet, som fordras för att utföra denna wälgörande ängsförädling i större skala. Den jordmån, som wanligast förekommer, är lera, mylla och sand; det har wisat sig att den förstnämnde är mera frostländig, sannolikt derföre att den är kyligare och ej befordrar mognad så hastigt som mylla och sand.

Åkerbrutsmethoden i orten är lika enkel som åkerbrutsredskapen; af detta sednare begagnas endast plog och harf, och arbetas jorden wanligen otillräckligt, hwaremot begödslingen sker hwart tredje år serdeles hunnigt. Säd och gödsling omwexla ej med träddning, utan begagnas ett och samma sädeslag på samma fält år från år. Cirkulationsbrut är ej infördt. Sänningen verkställles i slutet af Maj och om sommaren är warm afmejas grödan i början af Augusti; i annat fall i slutet af Augusti. Åringen är wanligtvis 6, 7 å 8 kornet.

Inom Kangos, Sowando med flere byar har i åkerjorden en så kallad sjukdom inträffat, som fortfarit flera år och utbreder sig. Detta onda, som undergräfwet all wärtlighet och gör åkerjorden ofruktbar, bör häfwas, och är det derföre jag anmäter förhållandet till undersökning hos upplyste och nitisse jordbrukare. Saken är i kortet följande. Efter sänningen uppkommer kornbradden till sex tumslängd gansta tjock och wacker, men stuter ej längre, utan afstannar. Sedan börjar ett slags ogräs, medförande en obehaglig lukt, att wäxa och tager så öfwerland, att endast något korn har och der på tunnlandet formarkes. Förlusten är påtaglig, ty i dessa byar fås ej mer än 2:dra å 3:de kornet, hwaremot annorstädes erhålles, som sagt är, 6:te å 7:de kornet. Hr Agronomen Magnét, som besökte orten 1860, medtog några sjuka plantor, jemte jord, för anställande af kemistundersökning, utan att sedermera derom hafwa meddelat underrättelse.

Angående skogarne. Dessa äro ej genom afwertning hårdt anlitade efter Torne elfdal. Någon lust för bättre skogshushållning har dock icke hos allmogen inträdt, utan ödelägges skogen mest å denna ort genom skogseldar under sommaren, utan att några åtgärder för dess hämnande widtagas; misshushållning eger också rum derigenom att den afbrända skogen ej användes till wedbrand, utan tillgripes för detta ändamål utaf skog af tall.

Ladugårdsförförlägnen wärdas å denna ort i allmänhet wäl och är i följd deraf aflastningen god. Några besparingar af ladugårdens afster för betande af hemmanens utskylder erhållas numera icke, så-

som förut, af det skäl, att i samma mån som förtjensterna öfats har ett öfwerflödigare lefnadsfätt inträdt.

Swad får- och swinaweln beträffar, så hållas de förnämnda kreaturen ännu, men ej till den myckenhet som förut. De sednare hållas ej af allmogen.

Såsom binäringar har allmogen nästan uteslutande hållit sig wid tillwertning af tjära samt kolningsarbete till Kengis jernwerk. Under år 1863 tilltog handfågning af plantor och upptälgning af fyrkantigt wirke till plantor i betydligt större partier än de föregående åren. — Arbetsförtjensten i öfrigt är forsling af spannmål och andra förnödenhetswaror från Haparanda och betalas för ett last om 50 liispund från 1 Rdr 12 öre till 1 Rdr 25 öre pr mil. — Dagswertslönerne äro temligen högt uppdrifna, då ett mans dagswerte wintertiden betalas med 1 Rdr och ett dito under sommaren 2 Rdr. Dräng betalas från 150 till 200 Rdr och piga 65 Rdr i årlig lön. Inom orten är brist på arbetsfolk, men denna brist ersättes genom arbetsfötande folk från Finland.

Folkmängden inom socknen utgör nära 4000 personer och ehuru antalet af inhysesjon och fattiga ej är särdeles stort uppgår dock fattigwärdens utgifter till 2500 Rdr om året.

För folkundervisningen finnes ingen skola inom socknen, hwarfen fast eller ambulatorisk, oaktadt det är närmare 20 år sedan K:gl. Maj:ts nådiga förordning om fria folkskolors bildande utkom.

Sockenmagasin finnes heller icke.

Från Suckasjärwi Sockens Gille.

(Af Herr Kronolänsmannen N. Westelius.)

Med anledning af Hushållningsfällskapets skrifwelse af den 16 sista. November, får jag härmed äran afgifwa följande berättelse om Suckasjärwi socken.

Jordmånens beskaffenhet består dels af lera, svartmylla, sand och myrröta, på en del ställen till tre alnars djup lager.

De byar, som äro belägna wid Torne elf, nemligen Kuoru, Wittangi, Suckasjärwi och Kurrowara, äro temligen frostfria, då deremot byarne wid Lainio och Kalix elfwar äro mycket frostlända.

Åkrarne härstädes plöjas med wält eller plog, hwarefter sänningen verkställles och säden nedmyllas med pinnharf och reffa. Åkrarne begödsas hwart annat eller hwart tredje år. De åkerbrutsredskap, som här användas, äro endast wält och pinnharf.

Åringen af korn, det enda sädeslag, som här odlas, får man i goda år beräkna till 5:te å 6:te kornet, potates till 20:de. Försök med råg och hafre är ännu icke gjort. Manne icke hafra skulle wara mindre frostöm än kornet?

Säningstiden börjar vanligen den 18 Maj och skördetiden den 24 Augusti.

Ängarne härstädes bestå förnämligast af naturliga ängar, såsom myrer, elfstränder och rödjningsängar, samt hardwalls- och trädesängar, hvilka medelst begödsling hwart annat eller hwart tredje år odlas i fruktbart skid.

Spannmålspriset härstädes utgör för det närvarande 20 Rdr rmt per tunna.

Odlingstillfällen finnas wäl härstädes till öfverflöd, att genom sänkning af sjöar och utdikning af kärr, myrer och mossar till åter och äng förädlas; men allmogén har för det närvarande föga insigt derom. I Wittangi har wäl försök blifwit gjordt med slåhackning, swedjning och tegläggning å myrland, ehuru i mindre skala. Ängarnes wättnings medelst dämning och öfversilning brukas förnämligast af Swappawara bymän, i synnerhet å myrängar.

Ortens förnämsta hushållning är bostapesskötsel, hwars afkastning, eller inkomsten deraf, jag icke kan med bestämdhet uppgifwa. De husdjur, som härstädes begagnas, äro hästar, nötkreatur, får och getter, af ingalunda god race.

De binäringar, som härstädes odlas, äro tjärubräkning, pottaslebränning, lintotning och jätte. Handjägning af bräder verkställes blott för ortens behof.

För en tarls dagswerte betalas 1 Rdr 50 öre, för en qwinnas 75 öre. Lönen för dräng stiger till 90 å 100 Rdr; för piga till 30 å 40 Rdr.

Folkmängden tros uppgå till omkring 2000 personer. Hemmansägares, inhysesbjöns och fattiges antal är för mig obekant.

Swarten folkskoleundervisning eller sockenmagasin finnes här.

Fattigwården bestrides af sockennämnden på så sätt, att fattighjonens underhall upplades på entreprenad.

Om Trädgårdsskötseln i Norrbotten.

(Anförande vid sammanködet i Nederkalix den 3 Augusti 1863, af Telegrafkommisarien E. A. Ringius)

Nedan å ett föregående Hushållningsfällskapets sammanträde har framkastats ett och annat om trädgårdsoodlingen. Hushållningsfällskapet har nu gjort den till diskussion emne afwen wid detta sammanträde och salunda framställt sin önskan att så utredt hwad som bör och behöfwer i och för trädgårdsoodlingen åtgöras. Då afwen det ringaste korn, lagdt i måttet, bidrager till det följande, så dristar jag, i anledning häraf, inför Sällskapet i korthet och så godt sig göra låter

med mine bristande insigter i ämnet söka beswara den till diskussion framställda frågan N:o 8,* samt framlägga några mina egna åsigter.

Wangenustades i tydligare delar af vårt land tror man att alldeles ingen trädgårdsskötsel skulle vara möjlig i våra bygder — ja, jag har till och med hört denna åsigt yttras af trädgårdsmän, och afwen här uppe gör man sig alltför llena föreställningar om hwad som skulle kunna åstadkommas i trädgårdswäg. Emellertid bedrifwes här i städerna och hos ståndspersonerna på landet en slags trädgårdsskötsel; man har sin lilla "tryddgård," som levererar åtskilligt till köket och afwen en och annan blomma till prydnad af boningsrummet m. m.; dock bedrifwes odlingen af kötsväxter i allmänhet på ett sätt, som ingalunda är ändamålsenligt. För att anföras blott ett förhållande, hwari ändring borde åstadkommas, må nämnas, att man alltför litet gör afseende på och bemödar sig om att samla frön, mognade här uppe. I allmänhet köper man sina frön från Stockholm; man wänder sig till en handelsträdgårdsmästare — och hwad har man annat att göra? — han levererar de requirerade fröerna af bästa sort, men mognade, ofta nog icke i Sverige, utan under Tysklands och Englands blidare himmel (sannolikt är omkring hälften af de kötsväxterfrön, som här odlas, utländska och den andra hälften mognad 100 å 150 mil söder härifrån). Men samma nordbo, som icke drager i betänksamt att i sin trädgård utsä rödbets- och morotsfrön, böror och ärter m. m. från Tyskland, skall aldrig, om ej nöden dertill twingar, beså sin åker med korn från södra Sverige. Tror man wäl att de ömtaligare och spädare växterna bättre än kornet skall passa för ett klimat, wida stildt från det, hwarest fröet fått sin mognad? Wißt icke, och om så tänktes, wore det en galenskap. Nej, orsaken är just att man ej beswärat sig med att tänka på saken.

Just det att frön, uppmnade under så ofantligt skiljaktiga klimatiska förhållanden, gå här uppe så wäl som de i hellska werket göra, torde utgöra det bästa bewiset på, att trädgårdsoodling här uppe är mäktig en betydlig utveckling. Om hwar och en wille wämlägga sig om att insamla frön här uppe och utsä dessa, generation efter generation, så skulle man snart nog få både hårdigare samt för vårt klimat och war korta sommar mera passande varieteter, än dem som här odlas. Wißfertigen är det sanning, att fröskörd icke alla år lyckas här uppe; men så är afwen förhållandet stundom afwen i tydligare delar af landet, och blott några få här mognade frön skulle kunna blifwa stammen till varieteter, som med hwarje ny generation skulle blifwa allt mera hårdiga och hemmastadda här och i samma mån såkrare. Därför kan jag ej nog warmt uppmana till tillwaratagandet och utsäendet af sådana frön, som kunna bringas till mognad här uppe, och det är flere än man tror. — En annan sida af fröodling i

* Den till diskussion framställda frågan hade följande lydelse: "Hur bedrifwes trädgårdsskötseln i Norrbotten eller huru bör den bedrifwas? Kan odlingen af fruktträd och bärbuskar blifwa lönande?" Utg. anm.

Norden torde äfwen wara wärd att tagas i betraktande. Alla känna wi att samma slags växter på mycket kortare tid här uppe än i södern afsluta sin växtlighet — detta såsom en följd af det under vår sommar så intensiva ljuset, som under war långa sommar dagar till det otroliga påskyndar växtligheten. Om nu en växt i flere på hwarandra följande generationer odlas under sådana klimatiska förhållanden, som påskynda dess växtlighet, så blir slutligen den härigenom åstadkomna tidighet ingående i växtens natur, hwadan Norden torde hafwa sig förbehållet att uppkomma de frön, som en gång i södern komma att gifwa de tidigaste skördarne. Gifwet är, att wi ej så utsträcka våra pretentioner allt för långt, och många frön, som aldrig kunna mogna här, måste wi äfwen allt framgent hemta från blidare klimater. I allmänhet bedrifwes trädgårdsskötseln med ett utaf otunnighet härflutande alltför stort mistroende till alstringeförmågan hos jorden och klimatet. Våra qvinnor (ty i vår nord är det egentligen qvinnan, som lägger hand wid trädgårdsarbetena; mannen besattar sig söga dermed, om icke undantagswis för att till prydnad implantera några wilda träd eller of för att — som mångenstädes skett — genom en ohägglig topphuggning förderfwa redan implanterade sådane. Skogsträdgården skötes utefter slutande af qvinnan) äro ganska nitiska att sköta sina små, ofta rätt täckt anordnade tappor och att hos nordbon ej hagen för trädgårdsskötsel saknas, bewisas bast deraf, att nästan hwarje koja i och i trakten af staderna prydes af några blommor uti fönstren och mångenstides finna man till och med werthliga prattsorter af sådane. Men blomsterodling i boningsrum åsido, för att återkomma till vårt ämne: trädgårdsodlingen i det fria — så för att bewisa att man ej behöfwer wara så angslig för klimatet och wara så många vintrar, som man i allmänhet är, när det tillräcka; man anser några saktast växter (en alltså de odlad fruktväxt) öfvervintrar mig westerligen icke i södra Sverige på fritt land, men hos mig här i Pite har den öfvervintrat utan ringaste betänning, ännu än den, som i intern besitt med sitt snarade *Deutzia gracilis*, en skönt blommande busk — tillse för n. ja så ar sedan odlad endast som fruktväxt i Sverige — har liksådes öfvervintrat här i Pite utan annan betänning än ett par granrisqwistar.

Sinaste dubbla fruktnejlikor hafwa öfvervintrat obetäckta; likså flera andra perenna blomsterväxter, som ej förr varit så högt i nordens odlade. Snön hos oss utgör ett godt skydd för växterna och många sådane, som förflyta söderut, berga sig rätt godt här under snön; för att framdraga ett exempel, ja torde det wara allom belant att återbui plantan bortflyr i södra Sverige; orsaken är barfrostens samt den att plantan sedan den en gång lant wintern får lif wid första blidwäder, och sedan är för ömtalig att trotja den återkommande kolsbalsamea, strubus, picea, cembra och larix, alla hafwa utan betänning öfvervintrat ofsladade; dock äro de annu alla små, ja att de

woro alldeles täckta af snön. *Pinus cembra*, bär, ätliga, mycket wälsmakande frukter (de små som nötter), utgör ett födoämne för en stor del af Siberiens innewanare, wägrer ända upp mot snögränsen på Alperna och bör beständigt triffas wäl här. Dess införande hit wore en wälgerning för landet, oaktadt den omständigheten att trädet ej börjar bära frukt förrän inemot 50 års ålder, men sedan ymnigt.

För att nu öfwergå till sednare delen af frågan, så låtom oss först tala om bär och bärbuskar. Smultronplantan är inhemsk här, likså hallon, winbär och krusbär, hwilka alla träffas wilda i Norrbotten; om deras hårdighet behöfwa wi således ej orda. Om sätten för de olika sorternas odling wore för widlyftigt att här tala. Wi wilja blott tillse om deras odling i stort kan blifwa winstgifwande. "Odling i stort," torde mången säga, "är omöjlig; man får ingen afkastning;" men det har ingen fara. Wi hafwa numera fabriker för inhemsk winberedning och dessa taga emot så mycket bär och frukt dem erbjudes, och wi hafwa våra ångbåtar, som kunna transportera frukten, om det en gång kommer så långt. Sätta wi winbärs- och krusbärsbuskar på sex fots afstånd sinsemellan — ett fullständigt tillräckligt afstånd äfwen på den bördigaste jordman — så rymmas 4666 buskar på tunnlandet. Antaga wi nu den låga beräkningen, att hwarje busk skulle afkast blott 10 öre per år, så skall liksom hwarje tunnland afkast 4666 Rdr årligen. I tidning för trädgårdsodlare beräknas, att då hwarje hallonbuske bär minst $\frac{1}{4}$ tanna och ett tunnland rymmer 7000 buskar, 1750 tannor hallon kunna erhållas af tunnlandet, hwaden, om man beräknar 25 öre pr tanna, ett tunnland, planteradt med hallon, skulle gifwa en årlig winst af 437 Rdr 50 öre. Då man nu tager i betraktande huru söga tid och arbetskraft dessa buskar — en gång planterade — årligen taga i anspråk, så är det ju en ganska wacker årlig afkastning. Då man hitförskrifwer buskar, bör man liksom ej wälja af de största och finaste engelska krusbär, ty dessa kunna ej fullt mogna här; winbär deremot, äfwen af finaste sorter, blifwa forträffliga hos oss. Odlingen af fruktträd torde aldrig kunna gifwa någon egentlig inkomst hos oss, men de äro wäl wärda att odlas såsom prydnad, då man swärligen får se något wackrare, än ett i full blomning stående lörsbär- eller äppelträd, eller ett af frukt belastadt sådant, oberakadt det ej ringa nöjet att kunna ur egna träd plocka de desertfrukter man älskar se wid eget bord eller bjuda sina gäster. — Men det är emellertid en fast inrotad öfwerthgelse att fruktträden ej uthärda vårt klimat; denna öfwerthgelse är emellertid det bedröfligaste hinder för genomdrifwandet af odlingen utaf sådana träd, men bedröfligare än öfwerthgelsen äro orsakerna till det samma. Man har gjort försök och alltid misslyckats, men ej gjort sig reda för orsaken till misslyckandet; denna finnes liksom ej hos klimatet, utan dels hos den som införskrifwit, dels hos den som levererat träden. Wi nordbor förstå oss aldrig minst på fruktträd; då wi requirera sådana, begära wi mestadels blott så och så många äpple- eller så och så många

förse r-träd, utan att fästa affecende hvarken på de olika forternas tidighet och hårdighet eller stamform; men derpå kommer levereringen, som är ännu oförswarligare, i det man hitsticker, wisserligen mycket fina, men mindre taliga eller tidiga sorter, eller också — hwißtet alltid flitt hwißt — levererar endast hög- och halfstammiga träd. Detta är det mest elakare som hwarje trädgårdsmästare med aldrig så liten teoritiskt insigt i sitt yrke bör inse, att såväl hög- som halfstammarna äro helt och hållet olämpliga för nordén, hwars behof är uteslutande dwergstammiga fruktträd. Man har till och med och det i war gatt så långt, att man från Stockholm — oaktadt det blifwit uttryckligen requirerat uteslutande dwergstammarna — hitsticker blott halfstammarna. Dwergstammen bör wara så lag, att kronan börjar redan en fot ifrån marken. Den medför då följande fördelar framför öfriga stamformer: den bar i förhållande till sin storlek mynnigt och alltid frukt af största och bästa bestaffenhet. Trädet blir deremot icke så gammalt som det kan blifwa i öfriga stamformer.

Wildapeln har funnits i Pite och burit mogen frukt, wisserligen af nästan samma usla bestaffenhet som den i södra Sveriges skogar växande wildapeln. Men då wi taga i betraktande att alla våra goda odlade äpplesorter härstamma från det sura, oätbara skogsäpplet och äro blott genom omsorgsfull och ändamålsenlig kultur blefne hwad de nu äro, så torde man med trygghet kunna antaga, att allestades, der wildapeln fullkomligen triffas, äfwen bättre varieteter af densamma stola kunna åstadkommas. Pastor Vinder i Ume eger twenne äppleträn, som han sjelf uppdragit af kärna; det enas frukt är af sådan bestaffenhet, att den winnit pris wid Swenska Trädgårdsföreningens utställning. Enligt observationer öfwer wisja trädslags löfpräktning och blomning är wären lika tidig i Pite som i Ume och klimatet lika mildt på förra stället som på det sednare inwid staden. Wid de öfriga norrbottniska städerna torde wisserligen wara i någon ringa grad hardare klimat, dock ej så märkbart, att det kan inverka på trädodlingen i någon betydlig grad. — För fruktträdsodlingen i nordén wore af högsta wigt, om någon wille företaga sig att utså tärnor, och sedan när de unga träden första gången bure frukt (man har gissningar att, några år förr än man i wanlig ordning kan det, så se hwad frukt trädet kommer att bära, men här om en annan gång) utgäfra de bästa och utså deras kärnor o. s. w.; de sänre träden kunde ympas med bättre. På detta sätt skulle man genom kärnsädd få varieteter, som wore inhemiska i landet och fullt hårda. Detta är wißt för en enstund på en gång med samt och testbart, ty icke många generationer af träd kunna under en på en gång tid erhållas. Landtbruksskolan i Umeå torde lätt kunna taga sig detta warf. Wid twenne och wid wänter inbrott. Wintern sjelf skadar dem aldrig; wid winterns inbrott skadas träden, om de äro af så sene sorter, att de ej winnit så fullmogna fina åreftott, äfwen om de stå på så fet jord-

man att de stjuit för långa och fastiga stott. Dersöre bör man här uppe dels aldrig befatta sig med att försöka höst- och vinterfrukt, dels alltid plantera sina fruktträd på mager jord. Våra sommaräpplen, såsom astralaner, gylling, hampus m. fl., torde wara för nordén ganska lämpliga, emedan de affluta sin wärtlighet för året så tidigt, att de späda stotten aldrig gerna kunna af wintern öfverraskas omognade. Öro stotten wäl mognade, trotsa de kölden förträffligt. Körsbär torde också wara ganska passande att försöka här, äfwen de tidigaste plommonsorterna; päron torde deremot blifwa swårare, om icke de aldre tidigaste. — Men nu komma wi till wären och de werkan på träden och här måste wi söka att med konst hjälpa våra skyddslingar. Wärtiden, t. ex. i April, hafwa wi ofta på dagarne en wärme, som haller sig uppe ända till 10 å 12 grader och mera; denna i förening med de från det bländande snötäcket återkastade solstrålarna, hwars werkan wi ganska kännbart få erfara på våra ögon, werka så lifwande på träden, att saftcirkulationen börjar och då duka qwistarne under för natten, som efter en så warm dag kan komma med lika många graders köld, som dagen haft wärme.

Det är egentligen denna tid träden behöfwa skydd, men äro de uppdragna på dwergstammarna eller alldeles utan stam, nästan i bustform, så stå de skyddade under snön eller kunna lätt skyddas genom öfwer dem stottad snö. Desså hafwa de mycket godt af jordwännen, då de äro i sådan form uppdragna. Så de späda qwistarne om wären bortfrysa, så werkar sadant nästan som en bestärning, nemligen en ökad wärtlighet på blad och qwistar och ett hämmande af fruktsättningen, hwaremot en bestärning af rötterna då och då samt en afpassad afnyppning af spetsarne på växande stott torde wara hos oss passande och medförer alldeles motsatt werkan, nemligen ökad fruktsättning och minskad wärtlighet. Emellertid torde swårigen någon verklig och ändamålsenlig trädgårdsobling kunna komma till stånd, med mindre för landet anställes en trädgårdsmästare, som, bosatt i någon af landets städer eller kanske lämpligast wid landtbruksskolan, har åt sig upplaten jord så wäl för experimenter som för trädskola m. m. Vidare borde hwarje landtbrukare kunna åläggas plantera och under ledning hysa samt i dwergform uppdraga några fruktträd, hwilka sedan blefwe hans egenhet.

För dem som önska erhålla dwergträd ympade och så gamla, att de inom ett par år bära frukt, torde så nämnas, att goda sådana erhållas hos Staraborgs läns trädgårdsförening, om beställningar göras hos: "E. Lindgren, Stara." Träden ympas omsorgsfullt och sändas på jernväg till Stockholm samt derifrån och jist med ångbåt. Jag har derifrån erhållit åttillfuga buskar och träd och är i fullaste mått nöjd med det sätt, hwar på mina requisitioner blifwit utförda

Berättelse öfver Trädgårdsodlingen i Vite 1863.

(Af Herr Telegraflemningsförf. E. A. Ringius.)

Genom i ämnet upplöst af enstildes för saken intresserade personer åstadkomms att en trädgårdsmästare kunde på wägen hitrequireras för att tillhandagå samhället med råd och hjälp och genom sin erfarenhet bidra till införandet af en mera rationell trädgårdsodling. Genast wid första öppet watten hitanlände den requirerade trädgårdsmästaren Hr P. Euren, som qwardrojde här till sednaste hösten; under tiden biträdde han åtskillige enstildes personer såväl i staden som å den fringliggande landsbygden dels med att utfasta plan för och fullborda nyanläggningar dels med ordnandet af äldre trädgårdsanläggningar, med omplantering af träd, buskar m. m. Stadsträdgården omordnades med trökta gånger i stället för der förutwarande rata och fyra stycken berceaner anlades derstädes genom plantering af träd och buskar, som hemtades från wilbmarten i stadens närmaste grannskap. Bland nyanläggningar förtjena att särskildt omnämnas den af Hr Löjtnanten Sundbaum å Strömmåset wid norra sidan om landsvägen, samt Auditören Dahls, wiserförligen ej alldeles nya, men betydligt utwidgade och förbättrade anläggning söder om landsvägen wid samma ställe. Löjtnanten Sundbaums anläggning, delad i tre afdelningar, består af den på öfwersta delen af sluttningen belägna blomsterträdgården i tyff stil, den dernäst lotts och ekonomiträdgården i fransk stil samt nederst på sluttningen den för park afsedda delen anlagd i ren engelsk stil, allt smakfullt sammangjuttet till ett helt. Hos Auditören Dahl har den ofwansföre byggnaden och gården belägna tallparken blifwit försedd med dels fullfärdigt upptagne dels blott utfastade gånger, som framtiden komma att upptagas, allt i engelsk stil; härigenom har denna park förwandlats till en stön och särdeles behaglig promenadplats, hwars största tackheter finnas wid gränsen mot Strömmåsen, hwarest mycket tät och wacker löfskog finnes. Snät sjelfwa gården afslutar sig parkanläggningen med ädlare träd och buskar samt äfwen blomstergrupper i blandad engelsk och tyff stil. Den förut besintliga åt strömmen sluttande ganska präktiga trädgården omordnades och lades öfwersta delen till blomster- och lustträdgård i tyff, samt nedersta delen till lotts och ekonomiträdgård i fransk stil. Äfwen på flera andra ställen gjordes dels nyanläggningar, dels förbättringar, dock torde ej flera än ofwannamnde, de största, behöfwa särskildt påpekas, utan torde det wara mer lämpligt att nu öfwergå till betraktandet af förhållanden under året inom de särskilda grenarne af trädgårdsodlingen:

1:o. Rökswäxtodlingen.

Bönor. Dastadt Rypbönor förr satts både matnyttiga och fulla i så mycket som odlingen af desamma i år fullkomligt, lika väl som i de tidigare åren. — Rosenbönor odlades äfwen, men gäfw, oaf-

tadt wacker blomning, ingen skörd. — Bondbönor blefwo matnyttiga men mognade icke.

Gurkor. På bant odlades "Slanggurkor", "allmänna långa gröna", samt "Westeråsгурkor", som alla gäfw utmärkt god skörd. — På kall jord odlades "Westeråsгурkor", spallierade wid ett plant åt sydwest; fröna lades direkte på kall jord den 4 Juni, plantorne hade icke någon betäckning, skörden blef ganska bra.

Kål. Blomkal gaf god skörd. — Grönkal, odlad 1862, gaf då god skörd och i år fullmogna frön på stånd, som singo qwarsta öfwer wintern och årets sommar.

Kålkrabi, Kålrotter, Roswor, Rhedisor och Rätikor gäfw god skörd, särdeles kålkrabi, kålrotter och roswor; rhediserna af första jadden woro klana, men de af sednare jadden desto bättre.

Rök. Rökblöt försöktes, men utan resultat, kom ej upp för wärmtorfa. Pipblöt kom dåligt upp, men blef bra, Schalottenblöt gaf rik, men illa mognad och derföre dåligt förwarbar skörd.

Rhabarber. Förekommer här ej sällsynt, men är, oastadt sina förträffliga egenskaper och oastadt plantan särdeles väl frodas här, werkligen föraktad på orten, hwilket är desto mera besynnerligt som samma planta öfwerallt annorstädes, der den odlas, är högeligen värderad. Egentliga orsaken till den misaktning man härstädes hyser emot plantan torde hafwa sin grund deruti, att man ej rätt förstår att använda och begagna densamma; man använder den hufwudsakligen härstädes till spenat, hwartill den minst passar, jag tror till och med att man här knappast känner något annat användningsfält af plantan, som dock är på mångahanda sätt användbar till de finaste rätter; bäst torde den kunna användas tillagad på enahanda sätt som trusbärsgröt, hwilken den då så fullkomligen till smaken liknar att de ej genom smaktunnet kunna urskiljas, hwartill kommer att plantan finnes att tillgå och är som bäst användbar just på en tid då trusbär alldeles icke finnes. Äfwen syltad och på mångahanda andra sätt anrättad är, som sagdt, plantan förträfflig. Det är egentligen bladstjeltarne som användas, och bör wid deras anrättande iakttagas att desamma afskalas och den yttre hinnan bortkastas, ty denna har rhabarber-smak, lukt och werkan. Om på wägen plantan öfvertäckes med en tom fjerding eller dyligt, så att den får wäxa i mörkret, blifwer den till smaken betydligt mörare och lädrare än annars. Widstående torde kanske mera warit egnadt för en kotbok än för en redogörelse som denna, men jag har ej welat underlata att påpeka det missförhållandet att en så värderil planta, som denna werkligen är, är så orättwist misstänkt och föraktad som förhållandet i sjelfwa werket är.

Morötter och Rökbetor gäfw god skörd.

Sallad och Spenat dito dito.

Ärtor. Soderärter gäfw ganska god skörd. — Försök gjordes med en ny mycket tidig och god sort Spritärter, som i handeln fäs under namnet Daniel D'Mourte; denna ärtsort är lämplig och af stort

wärde för höga Norden, den gaf rik och fullmogen skörd. Ärterna lades den 23 Maj, blomnade den 3 Juli, woro matnyttiga den 29 Juli och fullmogna den 20 Augusti; man bör kunna hoppas att genom upprepade frösädd af här mogna frön kunna bringa sorten till ännu större tidighet.

2:o. Odlingen af fruktträd och buskar.

Dels under hösten 1862, men i synnerhet under våren och hösten 1863 hafva blifwit hitförskrifne och utplanterade öfver 50 stycken förädlade fruktträd af flera sorter äpplen (säsom klar astrakan, några andra astrakanfarter, hampus, äkerö, glasäpple, bäräpplen och paradisäpplen), päron, plommon och körsbär. Nästan alla dessa woro ympade på dwergstammar (blott några få woro genom misstag af leverantören uppdragne med halfstam) och erhöles dels från Skaraborgs län och dels från Stockholms trädgårdsföreningar. Alla dwergstammiga woro från förra stället. Dessa träd äro fördelade på Herrar Auditören Dahl, Vöjtnanten Sundbäum, Byggmästaren Wallmark å Vofholmen, Guldsmeden Ohman, Källarmästaren Hjertstedt, Sägsmästaren Hjertstedt och underordnad. Då träden äro så nyplanterade kan ännu ej afgifwas någon berättelse om resultatet af deras odling. Hos Hr Sägsmästaren Hjertstedt blomnade i år ett på platsen temligen gammalt körsbärsträd af arten *Prunus cerasus*, det satte äfwen fart, men dessa blefwo före mogna den bortstulne. Ut öfwannämnde herrar och de säsom åt några andra trädgårdswänner hafva blifwit hitförskrifne frusbärsbuskar af flera utmärkta sorter, winbärsbuskar (hvita, swarta och röda) af flera sorter äfvensom flera utmärkta hallonfarter och jordgubbar af 12 utmärkta sorter. Af dessa hafva winbar af bästa slag (gamla på platsen) och hallon, hitkomne 1862, samt de samtidsigt hitkomne 10 sorterna jordgubbar, wisat sig fullt bördiga och med fördel odlade.

3:o. Odlingen af prydnadsträd och buskar.

Under förra året hitförskrifwes och planterades dels fram på våren, dels på hösten *Deutzia gracilis*, *Mahonia aquifolium* och några adlare törnrosfarter; dessa öfwerwintrade under föga betäckning; på våren samma år planterades *Pinus picea*, silfwergran, *Pinus balsamea*, balsamgran, *Pinus larix*, lärkträd och *Pinus cembra* chrbel-tall (med ätliga frukter), hvilka alla woro under vintern obetäckta och stodo sig förträffligt. Exemplaren woro så små att de skyldes af sin *Caragana arborea*, siberiskt ärtträd, odlas och kan med sträta fördel allestides ha på orten odlas, det är fullt hårdigt och fruktigt. Under innewarande år äro hitförskrifne och hos öfwannämnde herrar utplanterade eller jordslagne för att kommande war utplanteras flera exemplar af hwardera utaf nebannämnde träd och buskar:

Acer platanoides, lönn, *Acer pseudoplatanus*, sykomorlönn, *Acer glabrum*, sedertönn, *Aesculus Hippocastanum*, kastkastanie,

Amelanchier botryapium, *Ampeleopsis hederacea*, jungfruvin (en af de förnämsta klangväxter), *Berberis dulcis* och *vulgaris*, *Caragana arborescens*, siberiskt ärtträd, flera arter hagtorn, *Cytisus alpinus*, alp-guldbregn, *Daphne mezereum*, fälskarskall, *Eleagnus macrophylla*, silfwerbuske, *Euonymus europæus*, benwed, *Fraxinus excelsior*, ask, *Ligustrum vulgare*, flera arter *Lonicera*, *Mahonia aquifolium*, flera arter popel, *Prunus avium*, fogelbär, *Prunus cerasus* med dubbla blommor, *Ribes aureum*, *Rubus adoratus*, lutt-hallon (länge odlad på orten, trifs förträffligt och är en särdeles prydlig buske), flera sorter törnrosor, flera sorter pil, *Sambucus racemosa*, druffsläder, *Solanum dulcamara*, flera arter *Spirea*, *Symphoria racemosa*, snöbärsbuske, *Syringa vulgaris*, syren, *Tilia europæa*, lind, samt *Ulmus campestris*, alm och flera pinusarter.

4:o. Blomsterodlingen.

Blomsterodlingen är mera allmän än de öfriga grenarne af trädgårdsskötseln; det är också betydligt lättare att anställa en liten plats för några blommor, än för de mera utrymme fordrande växterna; hos folket förefinnes en stor kärlek till blomsterodlingen, skönbar derigenom att i nästan hwarje koja finnes några blommor i fönstren; emedlertid äro de blommor, som ännu mera allmänt odlas här, allt för få och af för föga framstående skönhet. Af härstädes mindre allmänt eller hittills icke odlade blommor, som under de sista åren wisat sig för orten passande, må nämnas några så vackra och lättodlade fleråriga växter: Tulipaner och Crocus, Dahlier, de skönare varieteterne af *Antirrhinum majus*, *Armeria maritima* (prydlig och särdeles wacker till infattningar, kanske något ömtalig, har emedlertid stått ute en vinter under föga betäckning, försökes nu obetäckt), *Convallaria sepium*, *Delphinium formosum* och *Delphinium azureum* (två mycket praktfulla och lättodlade riddarsporrar, som allsike äro ömtaliga för vintern), *Dianthus chinensis*, *Hedvigii* m. fl., *caryophyllus*, *barbatus* och *atrorubens* (alla lättodlade och vackra uellitor), *Diclytra spectabilis* (swenska namnet "blomsterhyra", "hjärtblomma" eller "det brustna hjertat", en utmärkt blomma, som för sin skönhet och lätta odling ej nog kan rekommenderas), *Digitalis purpurea* (tvåårig), *Hesperis matronalis* och *tristis* (tvååriga och funna för sin wälluft, synnerligen den sednare, ej för mycket rekommenderas), *Primula veris elatior* och *auriata* m. fl. Jag har blott welat bland det stora antalet påpekade öfwannämnde. Med andra för orten nya och twifvelaktiga, sköna blommor experimenteras i vinter. Det torde slutligen ej wara ur vägen att här meddela några få för värtodlingen ej oriffiga observationer öfwer wäxerleksförhållanden, wärens framskridande m. m. (angående detta torde fullständigare observationer från olika delar af riket komma att införas i tidning för trädgårdsodlare.

Våren. Winbärsbusken började blomma den 27 Maj och frusbärsbusken den 3 Juni (wanligen kommer frusbärsbusken först), smultron

blommade den 4 Juni. Den sista i staden märkbara nattfrosten, skarp, men i anseende till sin tidighet ofskadlig, inträffade den 1 Juni, hagg började blomma den 7 och syren den 21 Juni. Sedan den 11 Maj kunde jag i min trädgård börja arbeta i jorden. Crocus och Primula veris blommade den 26 Maj.

Sommaren. Nattfrosten den 17 Juli kändes ej i staden, syn-tes hwarten på dahlier, turkiska böner eller gurtor.

Hösten. Först den 4 Oktober stadades gurtor och turkiska bö-
nor något af frost; den 6 Oktober bortfröso dessa, äfvensom dahlier och allt omtaligt.

Såsom en kuriositet anföres slutligen, att jag den 6 December i min trädgård plöjde en bukett af Adonis autumnalis, äfven några blommor på Clarcia pulcella funnos och på lackviolerne, som stodo i trädgården, började de mycket smållda knopparne slå ut. Bellis ha-de stora knoppar.

Berättelse till Kongl. Landtbruksakademien om Afwa Landtbrukskolas verksamhet under år 1863.

(Af skolans föreståndare.)

I enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för rikets landt-
brukskolor, har undervisningen under föregående år meddelats efter
samma plan och af samma lärare, som de föregående åren, med den
förändring, att förra hösten en extra lärare antogs för undervisnin-
gen i skrifning, räkning och rättstafning, emedan styrelsens ledamöter,
wid afgångsexamen under sistlidne Oktober månad, anfågo, att en del
af lärlingarne woro underhålliga i dessa ämnen.

Med detta års början är Kgl. Landtbruksakademiens Förwalt-
ningskommittées cirkulär af den 11 November 1863, rörande under-
visningen för de lägre landtbrukskolorna i riket, staldt till grund
för undervisningen.

Under medio af sistlidne September anställdes prosplöjning med
lärningarne, i närvaro af samtliga styrelsens ledamöter, samt några af
ett n. jordbrukare, hvilken trötte utjalla till de besökandes betänhet.

Den 23 juni Okt. utexaminerade 10 st. lärlingar, af hvilka
en del utlöstes för delottig. konditioner med lön fran 130 till 225 Rdr
runt årligen och en del öfvertog eget jordbruk. En af förra kursens
lärlingar är qwar äfven under detta år.

För närvarande aflönar bolaget 6 st. lärlingar med ända till
100 Rdr runt årligen. Endast en lärling har anmält sig och wistats
härstades uten anpråk på lön.

Styrelsen har ansett det lämpligt, att om ett lika antal anta-
ges nästa höst, hvilka äfven bewisjas lön, så kommer framgent minst

12 st. lärlingar att åtnjuta undervisning, då den förbelen äfwen win-
nes, att blott halfta antalet årligen utexamineras.*

Jordbruket har under sista sommaren, ehuru den lifasom den
föregående äfwen war kall och fullig, ändå wifad bättre resultater, en
följd af djupare och noggrannare plöjning samt starkare gödsling, till
en del med kall, jasta ben och asta. — Slubbhwete har t. ex. lemnat
7½ tunnors aftastning å 16½ lispund efter 9 kappars utsäde på 24
kapplands areal = 26½ kornet. — Korn, råg, ärter och hafra äro
ännu ej aftröskade i anseende dertill, att det behöfliga tröskwertet först
i dessa dagar blifwit fardigt och uppstallt. — Rotfrukter, hwaraf en-
dast potates, roswor och kalrötter odlas, hafwa lemnat ritlig aftast-
ning. — Höstraps, lin, skallöst korn, senap samt de flesta köfswärter,
synas hafwa en god framtid för sig äfwen i dessa nordliga orter.

Under förra sommaren odlades 9 geometr. tunnland, till största
delen af ganska tufwig ängsmark, hwarifrån 1860 laf sten på hösten
bortfördes. Trehundratjugufem sträckammar 3 fots djupa och 7 fots
i dagen breda biten upptogs.

I afseende på ladugårdsffötseln må nämnas, att 15 st. kor lem-
nade 7407 kannor mjölk, eller blott cirka 494 kannor per ko, hwilken
ringa aftastning bör tillskrifwas det långwaga och på samma gång
dåliga sommarbete, som före skiftets tillträde kreaturen erhållit, hwil-
ket misförhållande med nästa sommar bättre skall regleras, då goda
och tillräckliga beteshagar finnas i grannskapet af garden, sedan laga
skiftet numera tillsträds.

* Wid öfwerfändandet af denna berättelse till Kongl. Landtbruksakademien
har styrelsen i missivet motiverat skälen för detta beslut med följande ord:
"Hittills hafwa elever antagits endast hwar annat år, hwilket förhål-
lande medfört flere olägenheter, dels genom swårigheten att på en gång er-
hålla 12 antagliga elever, och dels derföre att undervisningen derigenom
förswåras. Em deremot halfta antalet, eller 6 elever, årligen antagas,
så bör det blifwa lättare att erhålla dertill sticklaga ynglingar, och hwar-
jemte den fördel winnes wid undervisningen, att de 6 äldre eleverna blif-
wa i tillfälle att, under det sista året, längre tid än hittills tjensgöra som
tillsyningsmän eller rättare, och derigenom inbenta en för deras framtida
verksamhet högst vigtig och nyttig kunskap. Styrelsen beslutade derföre att
för detta år icke utbetala löner till flera än 6 elever, och hwaraf följden
blef att endast 7 kunde anställas, då blott en enda war willig att utan
ersättning stanna wid skolan. Den för undervisningen nödiga förändrin-
gen att årligen antaga 6 elever har således härigenom runnits, utan att
någon sökande blifwit nekad inträde wid skolan; och när 6 nya elever blif-
wa nästa höst antagna, på villkor som kunna betingas, så blir det före-
sligt. ann."

Styrelsen öfver Alfwa Landtbrukskola.

Ordförande: Landshövdingen m. m. S. P. Bergman.

Sekreterare och Skattmästare: Tel. Kommissarien A. Cajanus.

Redamöter: Förvaltningsutskottet.

Brufopatronen D. Hummel.

Handlaubeu m. m. E. Niplund.

Vice Consul F. Bodell.

Handlanden V. Forßberg & Co.

Handlanden O. D. Sundberg.

Inspektorer: Förste Landtmätaren J. E. Nyström.

Kaptenen m. m. N. V. Ström.

Handlanden S. M. Finell.

Suppleanten: Ingeniören E. Ruth.

Ingenjören P. A. Brännström.

Handlanden N. E. Bergström.

Skolans föreståndare: Herr J. F. Gaubstedt.

Vårare i veterinär m. m.: Vänsbjurlåfaren J. O. Jakobsson.
Vårare i flögshushållning: Extra Skrifvarens H. O. " "

Vårare i Rögshushållning: Extra Skiverjägaren R. U. Sjöqvist.

Sammendrag af Afwa Landbrukskolas ræfensfaper for år 1863

Inkomster.	
Behållning i Stattmastarens kassa från år 1862	783
Anslag af Staten (deruti ingår 1000 Rdr till undervisning i stogshushållning)	5000
D:o af länets Hushållningsskiften	1000
Aktiegarne inbetalt	240
Diverse inkomster wid skolan	20
Upptagna lån	8510
Summa rmt	1611
Skolans tillgångar vid årets början:	
Fastigheten	3058
Inventarier	922
Rdr 3980: 10	
Skulder wid årets början, afgår	9610 7
Afsestod 29770. —	
samt utstående aktiefond	13730: —
för 435 aktier à 100 Rdr rmt 43500 —	

Norrbottens Län Kongl. Hushållningssällskaps

Matrikel i Februari 1864.

ORDFÖRANDE:

S. P. Bergman, Landshöfding, R. S. O., R. W. O.

VICE ORDFÖRANDE:

A. M. Eurén, Landssekreterare, R. N. O.

SEKRETERARE OCH SKATTMÄSTARE:

August Cajanus, Telegrafkommissarie.

Förvaltningsutskottet.

Ordföranden.

Vice Ordföranden.

Ström, N. B., Kapten, R. S. O.

Hollström, C. G. T., Kommissionslandtmätare.

Nyström, J. E., Förste Landtmätare.

Rutqvist, H. P., Handlande.

SUPPLEANTER:

Bergström, N. E., Handlande.

Finell, J. M., Handlande.

Gushållningsgiffen.

Lule Stad.

Ordförande.

Herr Handlanden J. M. Finell.

Ledamöter.

Herr Landshöfdingen och Riddaren S. P. Bergman.
„ Landssekreteraren och Riddaren A. M. Eurén.
„ Landskamreraren B. A. Ekström.
„ Häradshöfdingen G. W. Cygnæus.
„ Landsrättsmästaren och Riddaren L. U. Öqvist.
„ Doktorn och Riddaren E. M. Waldenström.
„ Förste Landtmätaren J. E. Nyström.
„ Pastorn O. Burman.
„ Disponenten A. R. Lundblad.
„ Rektorn C. J. Backman.
„ Löjtnanten H. Widmark.
„ Löjtnanten A. Norén.
„ Telegrafkommissarien A. Cajanus.
„ Tullförvaltaren C. Kidron.
„ Bergmästaren A. Trysén.
„ Jägmästaren C. A. Ennes.
„ Postinspektoren L. Amnéus.
„ v. Häradshöfdingen J. W. Berglund.
„ Löjtnanten F. Lindvall.
„ Landskanzlisten F. G. Bucht.
„ Rådmannen A. Hammarén.
„ Rådmannen J. A. Huss.
„ Rådmannen N. Sundström.
„ Handlanden P. Govenius.
„ Konsularagenten och Handlanden J. Bodell.
„ Handlanden N. E. Bergström.
„ Handlanden O. D. Sundberg.
„ Rådmannen A. Lange.
„ Handlanden J. J. Sundgren.
„ v. Konsuln och Handlanden C. Palmgren.
„ Inspektoren C. A. Rydberg.
„ v. Konsuln och Handlanden H. A. Benckert.
„ Målaremästaren J. F. Lindh.

Herr Skomakaremästaren C. F. Holm.

„ Sadelmakaren P. Holm.

„ Garfvaren J. Åhrström.

„ Garfvaren N. P. Lundström.

„ Guldsmeden J. E. Brandt.

„ Bokhållaren A. M. Söderholm.

„ Urmakaren C. Dickman.

Postiljonen J. Hohngren.

Lotsaldermannen Johannesén.

Herr extra Öfverjägaren N. U. Öqvist.

Pite Stad.

Ordförande.

Herr Öfverjägaren G. Rydstedt.

Ledamöter.

„ Auditören och Riddaren G. Dahl.
„ Landskamreraren och Riddaren F. Hallén.
„ Kaptenen och Riddaren T. G. Clementioff.
„ Borgmästaren A. Lindfors.
„ v. Konsuln och Riddaren C. A. Winroth.
„ Rådmannen G. Falck.
„ Handlanden A. P. Ulander.
„ Handlanden A. Lundberg.
„ Apothekaren G. Ekman.
„ Handlanden A. Markström.
„ Snickaren N. Brändström.
„ Telegrafkommissarien L. A. Ringius.

Haparanda Stad och NederTorne Socken.

Ordförande.

Haparanda. Herr Telegrafassistenten O. Burman.

Ledamöter.

Herr Tullförvaltaren O. R. Taube.
„ Rektorn C. G. Gellerstedt.
„ Magister J. Pipon.
„ Ingeniören E. Pipon.
„ Doktorn C. J. Wrotholm.
„ v. Pastorn Z. Grape.
„ Kronofogden och v. Hdshfgn A. F. Wallin.
„ Kaptenen M. U. Silfverbrand.
„ Handlanden E. Stenberg.
„ „ F. Burman.

Haparanda.	Herr Handlanden och Riddaren E. Asplund.
"	" C. Westergren.
"	" J. Boström.
"	" J. O. Boström.
"	" A. Törnqvist.
"	" G. Utterström.
"	" v. Konsuln J. W. Lindh.
"	Garfwaren Isr. Holmström.
"	Snickaren C. J. Boström.
"	Herr Kyrkoherden G. E. Burman.
"	" Telegrafdirektören, Löjtnant G. W. Bellman.
"	" Ingeniören I. W. Hackzell.
"	" Öfveruppsyningsmannen A. Krook.
"	" Handlanden S. Riddersträhle.
"	" " E. Öhrling.
"	" Gränsesergeanten G. W. Gréen.
"	" Färgerifabrikören J. Strömberg.
Mattila.	" Håradshövdingen C. E. Stenberg.
"	f. Riksdagsmannen Rutström.
Wojakala.	Herr Handlanden A. Zakrisson.
"	Nämndemannen Henrik Säbrä.

Pite Socken.

Ordförande.

Långnäs.	Hemmansegaren Aug. Danielsson.
----------	--------------------------------

Ledamöter.

Öjebyn.	Herr Öfversteljtnanten A. F. Axelsson.
"	" Majoren A. Törnsten.
"	" Löjtnanten J. W. Lindfors.
"	" Kronolänsmannen C. O. Wikström.
"	" Kronolänsmannen C. L. von Walter.
"	" Handlanden C. A. Hedqvist.
"	" " O. Nilsson.
"	Postföraren Anders Pehrsson.
"	Hemmansegaren Nils Aug. Eriksson.
Alter.	Herr Inspektoren A. Nyström.
Bergfors.	" Inspektoren N. F. Higgström.
Bergsviken.	Nämndemannen Erik Eriksson.
Blasmark.	Hemmansegaren Johan Andersson.
"	" Johan Dahlbäck.
Byn.	Kyrkovärden Anders Bäckman.
Böhle.	Nämndemannen Dan. Gust. Danielsson.
"	Hemmansegaren Sven Svensson.
Elfsbyn.	Handlanden L. Lundberg.

Elfsbyn.	Handlanden J. Öhberg.
"	" B. Engelmark.
Himmingsmark.	Hemmansegaren Nils Samuelsson.
"	" Jon Nilsson.
Hertlax.	Herr Regementskrivaren L. A. Wallmark.
"	" Mönsterskrifvaren E. Lindqvist.
"	Hemmansegaren Olof Höglund.
"	" Olof Sundström.
"	" August Lindqvist.
"	" Johan Lindqvist.
Hakanson.	Nämndmannen Olof Lindqvist.
"	Hemmansegaren Joh. Er. Lundberg.
Jefre.	Herr Brukspatronen Degerman.
"	Hemmansegaren P. Johansson.
"	" Olof Andersson Öberg.
"	" Joh. Öhman.
"	" Anders Cederlund.
"	" Jonas Ericson.
Langträsk.	Häradshövdingen Anders Andersson.
Lillpita.	Hemmansegaren A. Lundström.
"	" unga Olof Olofsson.
"	" Isak Risberg.
Långnäs.	" Rättaren Johan Berg.
"	Hemmansegaren Gerhard Marklund.
Nybyn.	" Erik Eriksson.
Pitholm.	" Anders Olofsson.
"	" Anders Bäckström.
"	" Samuel Jonsson.
"	" Herr Inspektoren L. S. Lundberg.
Rosfors.	" Brukspatronen Edv. Ulfhjeltn.
Rosvik.	Gästgifvaren Erik Sandqvist.
"	Hemmansegaren Isak Lindqvist.
Raknäs.	" Olof Bäckman.
"	" Johan Sjölund.
"	" Anders Sundström.
"	" Nämndemannen Lars Hållgren.
Sjulsnäs.	Hemmansegaren C. J. Larsson.
"	" Olof Olofsson.
Sjulmark.	" Olof Marklund.
"	" Lars Olofsson.
Sikfors.	" Hemmansegaren Olof Svensson.
Sikfors.	Handlanden C. A. Markström.
Storfors.	Hemmansegaren I. Svensson Öhman.
Svenbyn.	" Erik Nilsson.
"	" Johan Holmgren.
"	" Johan Rönnqvist.
Frundafvan.	"

Öfra byn. Framnäs.	Hemmansegaren Anders Pehrsson. Herr Häradsskrifvaren J. Sandman. Hemmansegaren Johan Berglund. Herr Ingeniören J. E. Sandström.
Öljebyn. Böhle.	" Doktor och Ordensled. P. Stjernberg. Hemmansegaren Erik Jonsson. " J. G. Eriksson. " O. Larsson Holmgren. " N. P. Nordgren. " C. F. Hedqvist.
Pitholm.	Nämndemannen J. Johansson.

NederLule Socken.

Ordförande.

Gila Staden.	Herr Skolläraren J. P. Rutqvist.
--------------	----------------------------------

Ledamöter.

Afva.	Herr Direktören J. F. Sandstedt. f. Nämndemannen Fabricius. Nämndemannen L. P. Larsson. Hemmansegaren Isak Isaksson. " N. P. Almqvist. " J. E. Ersson.
Ablvik.	" Olof Nilsson. " N. P. Nordström.
Björkbyn.	" H. F. Bergström. f. Nämndemannen Erik Eriksson. Herr Ingeniören J. Nordberg.
Börjelslandet.	" Handlanden J. F. Lindgren Olsson. Nämndemannen Näsval. Hemmansegaren Nils Nilsson. " Johan Olofsson. " L. P. Englund.
Pehrsön. Ersnäs.	Gästgifvaren L. Nordström.
Elfsborg. Eriksberg. Gila Staden.	Herr Ingeniören R. Waldenström. " Ingeniören Th. Selling. " Doktor och Ordensledam. P. Calwagen. " Häradshöfdingen och Ridd. L. O. Boström. " Ingeniören W. Boström. " Ekonomidirektören O. W. Svenonius. " Komministern A. A. Stecksén. " v. Häradshöfdingen Y. A. Genberg. " Kronolänsmanen J. Wikström. " Handlanden O. Nilsson. " Gästgifvaren J. Hällgren.

Gila Staden.	Kyrkovården Nyström. Brännmästaren J. Engström. Hemmansegaren A. Werner Segergren. Smeden J. J. Engström.
Gäddvik.	Gästgifvaren C. E. Wikström. Hemmansegaren N. P. Andersson. Herr Ingeniören C. G. T. Hollström.
Gustafsfrid. Lulegard. Pehrson.	" Kaptenen och Riddaren N. B. Ström. " Fabrikören P. Hedström. Riksdagsmannen H. Obom. Nämndemannen N. Boman. Hemmansegaren H. P. Sundqvist. Herr Ingeniören L. Ruuth. Hemmansegaren C. Andersson Bergström. L. P. Pettersson.
Rutvik.	Herr Länsläkaren J. O. Jakobsson. " Handlanden H. P. Rutqvist. " Ingeniören O. Öhlund. " Ingeniören P. A. Brändström. " Ingeniören L. Hollström. " Löjtnanten C. W. Holmström. " Löjtnanten Z. E. Wallmark. " f. Handlanden A. J. Lindström. " Fabrikören O. Holm.
Sunderbyn.	Hemmansegaren Lars Nilsson. " J. Nordvall. " H. F. Bergström. " Is. Sundström. f. Nämndemannen Johan Andersson. Hemmansegaren Nils Ersson. Herr Fabrikör Carl Öqvist. Rättaren O. Holmgren. Hemmansegaren Gustaf Erik Andersson. " Aron Andersson. " Anders Petter Andersson. " Enqvist. " Olof Jonsson. " J. E. Turdtjell.
Ahlvik.	Hemmansegaren N. P. Enqvist.
Björksbyn. Gila Staden. Gäddvik. Sandön. Selet.	Garfvaren Nyström. f. Nämndemannen Nils Lindström. Hemmansegaren J. J. Sandberg. Herr Inspektor Nyström.

ÖfverLule Socken.**Ordförande.**

Boden. Herr Skolläraren R. Lindgren.

Ledamöter.

Herr Kronofogden G. Öqvist.
 „ Ingeniören G. Öqvist.
 „ Kyrkoherden C. P. Gellerstedt.
 „ Postförvaltaren J. J. Ekman.
 „ Kronolänsmannen H. O. Öhrman.
 „ Handlanden B. Forssberg Jr.
 Hemmansegaren G. Lindgren.
 „ J. E. Pettersson.
 Bodträskfors. Herr Löjtnanten C. O. Bergman.
 Bredaker. Hemmansegaren G. Hedström.
 Buddbyn. „ J. Lindgren.
 Nämndemannen Erik Eriksson.
 Brobyn. „ O. J. Backman.
 Heden. Hemmansegaren J. A. Lindström.
 „ Is. Olof Rutberg.
 „ N. O. Nyberg.
 Handlanden N. P. Hedström
 Krokfors. Herr Inspektoren F. Johansson.
 Ljusn. „ Inspektoren Hjortsberg.
 Skogsan. „ Sagverksegaren C. O. Schlytern.
 Svartbyn. Kyrkovärden P. Johansson.
 Hemmansegaren Johan Sundström.
 Snickaren G. Zellberg.
 Svartbjörnsbyn. Hemmansegaren N. P. Olofsson.
 „ Johan Ersson.
 „ Is. Olof Nilsson.
 Svartlä. Herr Inspektoren Fr. Eckhéll.
 „ Inspektoren L. Österberg.
 Hemmansegaren Hans Erik Johansson.
 Säfrast. Häradsdomaren N. Bergdahl.
 Hemmansegaren Lars Wallin
 Unbyn. „ P. Wikberg.
 Wikbyn. Hemmansegaren N. P. Nilsson.
 „ J. Olofsson.
 „ H. P. Pettersson.
 „ Lars Nyberg.
 Nämndemannen Lars Nilsson.
 Wänträsk. Herr Inspektoren C. J. Læstadius.
 Äminnet. „ Direktören P. G. Westberg.
 Boden. Gästgifvaren Öqvist.
 Heden. Hemmansegaren Olof Jonas Nyström.

Rane Socken.**Ordförande.**

Herr Landstiskalen C. O. Bergmark.

Ledamöter.

Bohle. Nämndemannen Isak Strand.
 Hemmansegaren L. H. Lundberg
 „ J. Höglm.
 Degersele. „ A. G. Johansson
 Hvitån. „ Pehr Palsson.
 „ A. Holmqvist.
 „ J. Hvitström
 Nämndemannen L. H. Groth.
 Hemmansegaren N. H. Öström
 „ Erik Jakobsson.
 „ N. H. Sundin.
 Melderstem. Herr Arrendatorn A. Sjöstedt.
 Rättaren Berg.
 Mjöfjorden. Hemmansegaren L. G. Lindström.
 Niemisel. „ L. Grelsson.
 Orrbyn. „ L. H. Paulin.
 „ J. P. Paulin.
 „ L. F. Moosberg
 „ Em. Moosberg.
 „ Johan Löfgren.
 „ Gustaf Sundqvist.
 „ Jöns Johansson.
 „ Johan Pehrsson Thomtén
 „ Anders Löfgren.
 „ Fredrik Paulin.
 Rånbyn. Herr Ingeniören C. F. Bergner.
 „ Kaptenen K. I. Grape.
 „ v. Pastorn N. Edén.
 „ Kyrkoherden J. Dahlberg.
 „ Inspektoren J. G. Holmgren.
 „ Inspektoren A. Häggström.
 „ Handlanden J. Salander.
 „ Fr. Moosberg.
 „ P. Löfgren.
 „ C. J. Tengman.
 „ F. Gyllengahn.
 Hemmansegaren Johan Forssberg.
 Herr Inspektoren P. G. Lampa.
 Hemmansegaren Johan Sundvall.
 Lassbyn.
 Sundnäs.

Nederkalix Socken.**Ordförande.**

Herr Brukspatronen D. Hummel.

Ledamöter.

Bondersbyn.	Hemmansegaren Pehr Johansson.
Björkfors.	Herr E. W. Bergman.
	„ Fr. Mustaparta.
	„ C. B. Ketscher.
	Rättaren A. Lundström.
Björknäs.	Herr Kaptenen Johan Grape.
Borjelsby.	Hemmansegaren Carl Larsson.
Bredvik.	„ Johan Wiklund.
Espinära.	Herr Wilhelm Lundholm.
Gammelgården.	„ Handlanden C. Strömbäck.
	Hemmansegaren J. P. Harnesk.
Granån.	„ J. P. Hedman.
Grötnäs.	Herr Postmästaren G. Horney.
Innanbäcken.	„ Löjtnanten J. Rutherg.
	„ Löjtnanten och Svärdsn. L. G. Bergman.
	„ Handlanden J. Hortman.
	Hemmansegaren J. P. Hedström.
	„ Johan Lindgren.
Kamlunge.	„ N. H. Ersson.
Korpikå.	„ Fr. Åström.
Kyrkostaden.	Herr Brukspatronen V. L. von Betzen.
	„ Kyrkoherden O. Wiklund.
	„ Tullförvaltaren Ullberg.
	„ Kronolänsmannen I. Nyström.
	„ Handlanden C. Rönnbäck.
	„ A. Bäckström.
	„ N. O. Svanberg.
	„ A. F. Östman.
	„ Skolläraren C. R. Häggström.
	Arrendatorn G. Andersson.
	Herr Telegrafkommissarien W. O. A. Bäckman.
	„ Apothekaren O. H. Ström.
	„ Doktor Edv. Tyselius.
	Repslagaren Abr. Wallgren.
	Hemmansegaren C. O. Gahm.
	„ Olof Sandberg.
Lappträsk.	„ Olof Rönqvist.
Marieberg.	Herr Kaptenen C. P. Ottonius.
Månsbyn.	„ Handlanden Bergman.
Nynäs.	„ J. Bergmark.
Näsbyn.	„ J. Sällström.

Näsbyn.	Herr Handlanden L. Bergström.
	Hemmansegaren N. O. Englund.
Pälänge.	„ N. F. Englund.
	„ Erik Eriksson.
Röfs.	Herr Handlanden J. W. Stenström.
	Hemmansegaren E. Lindgren.
Ryssbält.	„ Pehr Johansson.
	„ C. F. Olofsson.
Sangis.	Herr Handlanden N. G. Boström.
	Hemmansegaren C. J. Boström.
Siknäs.	Landthandlanden Erik Eriksson.
	Hemmansegaren A. Pehrsson.
	„ unga Johan Pehrsson.
	„ L. O. Lindbäck.
	„ Johan Lindgren.
Stråkanäs.	Häradsdomaren A. Johansson.
Storön.	Hemmansegaren J. F. Olofsson.
Sören	„ L. O. Johansson.
Töre.	Herr Ingenjören E. M. Hortlund.
	„ Handlanden E. Stenman.
	„ Byggnästaren E. A. Löfgren.
	Hemmansegaren A. Larsson.
	„ P. Candelin.
Törefors.	Herr Brukspatronen C. Norman.
Wänafterden.	Hemmansegaren Jöns Fr. Johansson.
Wännäs.	„ A. Olofsson.
Yttermordjerf.	Nämndemannen N. P. Olofsson.
	Hemmansegaren P. O. Nilsson.
Ytterbyn.	„ L. O. Sjöström.
	„ P. Ekholm.
	„ C. O. Bergström.
	„ Olof Bergström.

Öfverkalix Socken.**Ordförande.**

Herr Handlanden G. Björlingsson.

Ledamöter.

Bränna.	Herr Komministern C. O. Sondell.
	Hemmansegaren Jöns Brännvall.
	„ N. P. Hansson.
	„ Elias Henriksson.
	„ N. P. Brännvall.
Heden.	„ L. Henrik Nilsson.
Hultet.	„ Lars Larsson.
Mikkojerf.	„

Nybyn.	Hemmansegaren unga Lars Larsson.
Rödupp.	Herr Sägverksegaren C. E. Grundén.
Svedjan.	Hemmansegaren L. Engström.
Svartbyn.	" O. Ersson.
	Nämndemannen L. Granström.
Wännäs.	Hemmansegaren Jakob Jakobsson.
	" Olof Henriksson.

Carl Gustafs Socken.

Ordförande.

Herr Pastorn Is. Grape.

Ledamöter.

Karhuvaara.	Hemmansegaren Henrik Henriksson.
Karungi.	" Carl H. Forssberg Pesu.
	" Jakob Larsson Kangaranda.
Korpikylä.	" Nils P. Mikaelsson Wuotikainen.
	" Henrik Johansson Tuokea.
Kukkola.	Gästgifvaren Olof Malmström.
	Hemmansegaren Johan Johansson Winnika.
	Nämndemannen Isak Isaksson Matti.
Tessa.	Henrik Henriksson Keskitalo.

ÖfverTorne Socken.

Ordförande.

Herr Landsfiskalen E. M. Bergdahl.

Ledamöter.

	Herr Prosten J. W. Bucht.
	" Kronofogden H. W. Hackzell.
Koivukylä.	" Handlanden E. Asp.
	" E. Lindroth.
	Kyrkovärden N. P. Sandqvist.
Korpilohjo.	Herr Kommintern E. A. Stenborg.
Matarengi.	" Handlanden P. A. Nyman.
	Häradsdomaren I. Tornæus.
Witsaniemi.	Herr Kronofogden E. Burman.

Pajala Socken.

Ordförande.

Kengis.	Herr Brukspatronen C. J. Sohlberg.
---------	------------------------------------

Ledamöter.

	Herr Pastorn L. Stenborg.
Juhoupieti.	Gästgifvaren Gustaf Johansson Aro.
Kengis.	Klockaren Tornberg.
	Hemmansegaren J. Bergström.
Kiexsisvaara.	" Olof Johansson Alatalo.
Pajala.	" Fr. Henriksson Pajala.
	" Henrik Johansson Pajala.
	" L. Hansson L.
	Gästgifvaren Henrik Pellika.
	Herr Kronolänsmanen J. Lidström.
Muoniovaara.	" Handlanden B. Forsström.

Arjeplongs Lappmark.

Ordförande.

Herr Pastorn Th. Wimmerberg.

Ledamöter.

	Herr Kronolänsmanen F. Holmström.
Bätjaur.	Kronohemmansåboen J. Wallström.
Koroqveik.	Häradsdomaren Olof Olofsson.
Racksund.	Herr Handlanden A. T. Fjellström.
	Nämndemannen J. L. Sjöström.
Östersjö.	Kronohemmansåboen C. P. Wallström.

Arvidsjaur's Lappmark.

Ordförande.

Herr Kronolänsmanen I. Skarin.

Ledamöter.

	Herr v. Pastorn C. N. Fjellström.
Akkavaara.	Kronohemmansåboen P. Lundberg.
Atkajaur.	" Johan Johansson Ristimäki.
Bachtsjaur.	" C. E. Lindström.
Braunträsk.	" P. F. Lundmark.
Farträsk.	" P. Andersson Ristimäki.
Lappträsk.	" Lars Arvius.
Mala.	Herr Handlanden Felix Fjellström.
	" Skollaraten J. Mörtzell.

Enonteki's Lappmark.

Ordförande.

Herr Pastorn J. O. Curtelius.

Ledamöter.

Karesuando. Herr Kronolänsmannen C. J. Hackzell.
Johan Pehrsson Jatko.
Savisomutka. Kateketen J. Raatamaa.

Juckasjärvi Lappmark.**Ordförande.**

Sappero. Herr Kronolänsmannen R. Læstadius.

Ledamöter.

Här förut berättade om de hvar enkl. som flyttat till andra socknar.

Jockmoeks Lappmark.**Ordförande.**

Herr Kronolänsmannen J. E. Ullenius.

Ledamöter.

Herr Kyllöherden G. Westerlund.
Klockaren M. T. Berha.
Nybyggaren N. P. Granström.
" J. E. Westerlund.
" Olof Larsson Ek.
" Erik Olof Eriksson.
Klockaren J. D. Mannberg.
Nybyggaren Nils Jakob Nordlund.
" Johan Sandqvist.
Frälschemmansåboen L. A. Boqvist.

Maitum.
Mattisudden.
Pajerim.
Qvickjock.
Tjomotis.
Wuollerim.
Norrvik.

Gellivara Lappmark.**Ordförande.**

Herr Kronolänsmannen T. Silfverbrand.

Ledamöter.

Herr Pastorn Fr. Engelmärk.
Klockaren Söderberg.
Skolläraren Appelqvist.
Tingstolken J. F. Åström.
Nybyggaren C. Landström.
Nämndemannen Pehr Pehrsson.

Hakkas.
Ullattis.

Norrbottens Län**Kongl. Hushållnings-sällskaps****Handlingar.**

Luleå, 1865.

Affte-Verlagets Tryckeri

Protokoll, hållet wid Norrbot-
tens Låns Hushållnings-sällskaps
årsfammautträde i Ule den 28 Ja-
nuari 1865.

Närvarande: Herr Ordföranden, Landshövdingen, Kom-
mendören m. m. S. P. Bergman, Hr vice Ordföranden, Lands-
sekreteraren och Riddaren M. M. Euren; Förvaltnings-utskot-
tets ledamöter: Hr Kaptenen och Riddaren M. B. Ström,
Kommissionslandtmätaren C. G. T. Hellström, Förste Landt-
mätaren J. E. Nyström, Handlanden J. P. Rutqvist, och
suppleanter: Hr Handlandena M. E. Bergström och J. M.
Finell; samt deputationen Hr Grofhandlanden C. Asplund, Bruks-
patronen D. Hummel, Lektor G. Elowson, Konjul J. Bodell,
Löjtnanten C. D. Bergman, Kommissionslandtmätarne Öb-
lund, Ruth och Brännström, Afvittringslandtmätaren Selling,
Lånsdjurlåkaren Jacobson, Handlanden B. Jörberg, Kåsjö-
ren C. Rydberg, Fabrikören P. Hedström, Direktören Sand-
stedt, f. Riksdagsfullmäktigen J. Öbom, Skolläraren J. P.
Rutqvist och Landstingsmannen Erik Pettersson från Gädd-
wif m. fl., samt undertecknad, sällskapets sekreterare, som förde
protokollet.

Hr Ordföranden öppnade sammanträdet med att hälsa de
närvarande välkomna och uttalade derwid sin tillfredsställelse
öfver att se det samma så talrikt bewistadt.

§ 1.

S. D. Söderbergs Sekretärens berättelse till Sällskapet för år 1864, af följande lydelse:

Berättelse till Norrbottens Låns Hushållnings-sällskap för år 1864, vid dess allmänna sammanträde den 28

Januari 1865.

Vid en återblick till det eller de förförflutna åren erfordras en i högsta grad tillitfull förtrostan på framtiden, för att icke nedslås under tyngden af de olyckor, af hvilka i synnerhet landtmannen på det kånbaraste jätt drabbats. Men denna förtrostan får icke uttrycka sig genom ett tomt påfallande af den Högstes hjälp, ty naturens gudemilge ledare visar menniskan tillbaka till de rika hjälpkällor, som äro öppnade till hennes tjänst, och endast med det förbehåll, att hon förvärfvar sig insigt uti användningen af dessa hjälpkällor, är det som den högste ledaren af hennes och naturens utveckling böder hennes böner och walsignar hennes arbete. Des menniskan är nedslagd förmågan att tillägna sig dessa erforderliga insigter, och om hon försummar det, återfaller ansvaret dertför på henne ijelf och seljderna deraf stola icke heller uteblifwa. På samma gång som man beslagnigtwis måste betedna det nästförfslutna året såsom ett miswärtår, får man således icke låta modet falla, utan med ledning af erfarenheten och wetsenskapens ljus utforska orsakerna till detta bedröfliga förhållande. Endast jämte delst kan nagen möjlighet beredas för afwärande eller för mildrande af de hårda slag, som framtiden kunde bära i sitt sköte. Hwarje jordbrukare måste lösa att komma till wißhet derom, huruvida han t. ex. werkligen på hösten beredt jorden så, att den på wärem tidigt neg war färdig till mottagande af utjädet. Det lider intet twiswel, att redan deruti medwerksande orsaker kunna uppdagas till den totala miswext, som hemfökt mången trakt, hwilken i annat fall kommit att lida wida mindre. Utredningen af sådane frågor intager ett framstående rum i Hushållnings-sällskapets werksamhet, men det torde möta mindre iwarighet att angifwa jordens rätta brukningsätt, än att öfwertryga hwarje landtman em riktigheten af dessa anwändningar och förmå honom att följa dem. Att emellertid under för-

lidet är ett rationellt brukningsätt af jorden icke förmått slädda alla trakter mot miswext, utan att de stora rubbningar i de wänliga temperaturförhållandena, som under året varit rådan- de, owilforligen skulle werka hämmande på årswerten, finner man ådagalagd genom följande, i Lule af Hr Ordföranden gjorda thermometer-observationer och jämför för förfslutna år, hwilka angifwa medeltemperaturen efter Celj. för hwarje månad sålunda:

Januari . . .	— 9,	gr.	— Juli . . .	+ 16,20	gr.
Februari . . .	— 10,6	"	— Augusti . . .	+ 11,07	"
Mars . . .	— 7,5	"	— September . . .	+ 8,20	"
April . . .	— 0,6	"	— Oktober . . .	— 2,98	"
Maj . . .	+ 3,36	"	— November . . .	— 10,25	"
Juni . . .	+ 11,25	"	— December . . .	— 8,37	"

Således medeltemperaturen för hela året + 0,065.

Lågsta köld den 3 Mars — 30 grader.

Högsta värme den 6 Juli + 25 "

Medeltemperaturen under de 5 wextmånaderna Maj t. o. m. September är + 10,02 grader.

För Lule stad finnas icke några observationer att tillstå för de föregående åren m. n. d. t. n. t. nordligare ligande Ule-der-Nalix har herr Aron J. den G. Burman waksställt observationer för alla åren från och med 1832 till och med 1858 och wijsa månatliga medeltemperaturen för dessa 27 år under

Januari . . .	— 13,04	gr.	— Juli . . .	+ 16,65	gr.
Februari . . .	— 11,91	"	— Augusti . . .	+ 14,52	"
Mars . . .	— 8,28	"	— September . . .	+ 8,27	"
April . . .	— 1,32	"	— Oktober . . .	+ 1,55	"
Maj . . .	+ 6,07	"	— November . . .	— 6,13	"
Juni . . .	+ 13,59	"	— December . . .	— 10,17	"

Eller en medeltemperatur för hela tiden af + 0,82.

Och medeltemperaturen för wextmånaderna + 11,82.

Jemför man nu det förfslutna årets medeltemperatur med de 27 föregående årens, så finnes den förre 0,755 grad lägre än den sednare, och det förfslutna årets wextmånader 1,80 grader lägre än medeltalet för samma årtid under de 27 åren.

Om man vidare jämför de olika månaderna så finner man att förflutna årets temperatur varit under

Maj	månad	2,71	grader lägre än medium för de 27 åren.
Juni	"	2,34	d:o d:o
Juli	"	0,45	d:o d:o
Augusti	"	3,45	d:o d:o
September	"	0,07	d:o d:o

Jämföras åter de 5 vextmånadernas medeltemperatur för några af de föregående åren med det förflutna årets, så synes att under 1856 års kalla sommar nämnde temperatur uppgick till + 10,14 och således 0,12 grader högre än förlidet års, hwaremot under 1858 års warma sommar de 5 månadernas medelwärme utgjorde + 14,14 grader eller 4,12 grader warmare än förlidet års samma tid.

Genom sammanställningen af dessa observationer visar det sig att orsakerna till årets felfläga störd bör sökas icke blott i den tidiga höstfrosten, utan äfwen i den låga temperaturen, som war rådande i Maj och början af Juni månader. Genom den ihållande wärtelden måste jadden framstjutas till långt jednare än wanligt, och genom den laga wärmegraden under hela Augusti månad fördröjdes wertilgheten och megna- den, så att de i jednare halften af denna månad inträffade frostnätterna till stor del förstörde den wexande sadessgredan. Den derefter under September månad inträffade regniga wäderleken förswarade inbergningen af både den frusna och den icke frusna jaden och bidrog ytterligare att öka jordbrukarens förlägenhet."

Med afseende på de anslag, som sällskapet wid förra winterjammanträdet b. wiljade för beferdrande af sällskapets ändamål i olika riktningar. torde en närmare redogörelse för Förwaltnings-utskottets åtgärder härmed så afgifwas.

Af de till inköp af modelljordbruksredskap anslagna 200 Rdr Rmt, hafwa 134 Rdr blifwit använda, och hafwa de derför inköpta redskap, bestående af 1 mulsharf, 1 plog och 2:ne harfwar, blifwit öfwerlemnade till Afwa skola för begagnande tills vidare, men något tillförlitligt utlatande öfwer deras ändamålsenlighet och egenskaper kan först efter detta år meddelas.

Förwaltnings-utskottet har före sjöfartens slut icke lyckats få plats för någon person med anlag för forgmakerihärfet, men gången af Utskottets bemödanden derför lemnar ett alltför karakteristiskt bidrag till stråmåsens historia, för att icke här anföras.

Sedan Utskottets plan att kunna förmå någon af de i Godmecks lappmark boende, uti forgars förjädigande utmärkte lappar att reja sederut för inhemtande af grundligare och mångsidigare insigter i yrket, strandat mot deras obenägenhet för en sådan reja, lyckades det Utskottet att erhålla en dertill villig, sjuttonårig yngling från Sunderbyn. Nu afläts strifwelse till Gesele, hwarest — såsom Utskottet hade sig bekant — en stidlig forgmakare finnes, för att blifwa underrättadt om de wilker, denne pretenderade för mottagande af nämnde yngling. Efter åtskillig striftwerling i ämnet erhöi Utskottet slutligen från det embud, som haft detta bestyr om händer, det bested, att forgmakaren "icke kunde åtaga sig att på mindre än sju år lära någon att bli så pass hemma i yrket, att han kunde göra en forg." samt att forgmakaren förklarar sig sjelf hafwa varit 7 år i lära, "under hwilken tid han fick 3 gånger om dagen stryf, och som man nu icke får slå någon pojke, så trodde han, att det nu behöfdes minst dubbel så lång tid för att kunna lära sig något."

Genom denna flinthårda stråmåsfighet gäddades Utskottets förhoppningar att få frågan till önskligt slut, emedan alla dessa mishandlingar dragit så långt ut på tiden, att sjöfarten redan war nära stängd, då de uppnått detta märkliga stadium på sin bana. Det återstår således för Utskottet att under detta år på andra håll inleda nya underhandlingar, hwilka torde frönas med bättre framgång.

Det premium å 150 Rdr för hwardera af åren 1864 och 1865, som Sällskapet anslagit för hållande i Haparanda-trakten af en rasbingst till betäckning, har för det förra året blifwit tilldeladt Handlanden J. D. Utterström, hwilken enligt mederbörligt intyg fullgjort detta wilkor.

Den Sällskapet tillhöriga hingst har blifwit lasterad och förlärd till Afwa skola.

De 3:ne premierna å 100 Rdr för inrättande af jordtorp har ännu icke ifrågakommit till utdelning, ehuru den jemförelsen i kontraktet mellan jordägaren och torparen på Råne-mötet bestämde, att den sednare på egen kost skall göra blott 1 dags-
 werke i wekan åt den fjerre.

Wid nämnda möte hade Sällskapet den glädjen att kunna för utställda kreatur och jordbruksalster utdela 8 pris, hwarjente med ännu större tillfredsställelse torde böra antecknas, att allmogem icke blott talrikt bewistade mötet, utan äfwen med det lifligaste intresse följde dess förhandlingar.

Den mihwert, som under förlidet är hemjött en icke obetydlig del af länet, bidrager till bekräftande af den åsigt, att jordbruket i dessa nordliga trakter icke för mycket får utgå på spanmålsproduktion, utan hufvudsakligen på fodertillgången och den deraf beroende ladugårdsfötseln. Ett wigtigt afseende måste derwid fästas på beståndsrasen, så att den gifwer den högsta afkastning både af mjölk och kött. De kostsamma experimenter, som sederut blifwit gjorda, för att komma till bestämd öfvertygelse härutinnan, torde få anses ännu icke hafwa ledt till något afgörande resultat, emedan man än i dag ser den ena rasen rekommenderas från ett håll, den andra från ett annat. Af denna anledning ansåg sig Utskottet böra wända sig till någon fullt kompetent domare i detta ämne, innan det beslöt sig för att inköpa de af Sällskapet beslutade 2:ne rastjurar, och anhöll dertill genom Sällskapets Sekreterare hos hr Intendenten Zuhlin-Dannfelt om benägna råd härutinnan. Som hr Intendenten wid denna tid befann sig på en utländsk resa samt efter återkomsten hölls wid sängen af en swår sjukdom, kunde icke swaret ingå förrän i Augusti månad, hwarföre Utskottet, som war obekant med detta förhållande, warit nödsäfsadt att dessförinnan bestämma sig, och ansåg Utskottet Ayrshire-rasen såsom den lämpligaste för orten. Som det emellertid lär intressera Sällskapet att taga del af hr Intendentens åsigt och erfarenhet i en så maktpåliggande fråga, anføres här ett utdrag af denna skrifvelse: "H. H:s fråga, rörande hwilken nötbosras, som för Norrbotten må anses wara mest lämplig, är swår att bewara, — då lämpligheten, eller rättare det

fått på hwilket den ena eller andra rasen tillfredsställer hwad man fordrar och önskar i så wäsendtlig mån är beroende af djurens behandling å den lokal de finnas uppställda. Så t. ex. finnas i nästan alla af här omkring befintliga ladugårdar s. t. Strömsholmsker, men lifsullt förspörjes hos flertalet af kreatursegare klagan öfwer dålig mjölkafkastning. Man har genom import af utländska djur sökt ernå bättre resultat, har under ett eller annat år omjorgsfullt wårdat de dyra djuren, då erhållit god afkastning, warit förtjust öfwer den ypperliga rasen och utbajunat dess förtjenster. Snart nog har dock den omjorgsfullare wården astagit, då i och med detjanima de utländska djuren wisat sig sämre än de inhemska, då de båda underkastats enahanda swältsystem. Strömsholmskorna äro förträffliga såsom mjölkboskap wid rik utfodring, fullkomligt jemförliga med de yppersta mjölkrajer Europa eger, men såsom wälbekant är, har ingenting widgjorts för bibehållande af rasens konstans eller dess förädling, och såsom tjurar begagnas äfwen inom nämnde ort hwad handjur som helst, sam förmår frambringa en kalf. Drakten fring Strömsholm har rika beten och rik höftillgång, — en bördig låglandstrakt. Häruti, och ej i rasen, ligger grunden till der uppfödda kors förträfflighet såsom mjölkboskap. Förflyttade under andra förhållanden försvinner denna dem utmärkande egenhet snart. Att till Norrland anskaffa Ayrshire-tjurar, ware sig af helren- eller halfras, kan jag ej annat än afstyrka. Ayrshiredjuren äro förträffliga under för dem passande förhållanden, d. w. s. någorlunda lika med dem i deras hemland. De äro der wanda wid ett ständigt fuktigt — 50 tumes årlig nederbörd — och mildt klimat; aldrig hög värme, men och aldrig hög köld. Deras förmåga att gifwa mjölk har uppdriwits på bekostnad af deras froppkonstitution, så att de i allmänhet hafwa swagt bröst, för hwilket en kall och torr luft är ytterst menligt. Alla wårdade och swagt fodrade degenerera de mycket hastigt, såsom åtskilliga illa stötta holländerier wisa. Deras hårrem är mycket fin och tunn, hwadan de swårtligen fördraga att hårdt ansättas af flugor och mygg. Wid walet af en ras till förädling af den Norrlandska boskapen tror jag att man bör söka bland dem, som lewa under

närmast lifartade förhållanden och derunder uppnått en hogre grad af förädling. Bland alla mig kända kreatursraser är ej någon i dessa hänseenden lämpligare än Algaüerdjuren. Uppfödda uti ett hårdt klimat, uppå Alperna på gränsen emellan Baijern, Schweiz och Tyrolen, äro de der wanda wid wisserligen rika, men mycket widsträckt beten, förtära gerna lös, äro wanda att drifwa wida emfring, hafwa en ofantligt tjock hud och hårrem, äro af en färg, nära nog fullkomligt lifnande renens, hafwa en synnerligen kompakt kroppsbyggnad och till följd deraf i förhållande till sin storlek hög lefwande wigt. Deras mjölkafkastning är, wid god utfodring, utmärkt. Af 5 h. w. kor, hafwa, efter första kalfningen, följande resultater erhållits: *N*. 1 kalfwade den 15 Sept. 1863, har till den 1 Aug. mjölkat 1368 kanner; *N*. 2 kalfw. den 8 Okt. 1863, mjölk. till den 1 Aug. 1864 993 kr; *N*. 3 kalfw. den 6 Febr. 1864, mjölk. till den 1 Aug. 1864 789 kr; *N*. 4 kalf. den 31 Mars 1864, mjölk. till den 1 Aug. 1864 490 kr; *N*. 5 kalfw. den 18 Febr 1864, mjölk. till den 1 Aug. 1864 738 kr, — i jarning wadra resultater!"

Hr Intendenten gifwer derjemte förhoppning om möjligheten att af K. Stambolländeristyrrelsen, om anhållan derom till styrelsen ingår, kunna erhålla en tjur och 1 å 2 kor af den rekommenderade rasen, men faster uppmärksamheten på wigten af fullt lämplig lokal för djuren. Sällskapet skall säkerligen hafwa sig angeläget att söka bereda sig den förmån, som Hr Intendentens wälwilliga anwisation afser. Om en ansökan af K. Stambolländeristyrrelsen bifalles, kunde på samma gång Sällskapets långt ifrån outtömliga kassa afwen tillgodoses. Utflottet hann under sistl. höst icke förskaffa mer än en af de 2:ne tjurar, som enligt Sällskapets beslut skulle inköpas, och om nu från Stambolländeriet kunde erhållas en tjur, så wore möjligen öfwerflödigt att inköpa den andra af de redan beslutna.

Det kan icke nog beklagas, att icke beller under detta år någon ansökan till erhållande af frielewplats wid mejeristolerna till utflottet inkommit, och synes föga förhoppning wara förhanden, att från Norrbotten så sökande till dessa platser, såwida icke en och annan af Sällskapets ledamöter, af nit-

älstan och emtanfa för befördrandet af upplysning i denna wiktiga gren af landbrukets ekonomi, företager sig att söka öfwerhyga allmogem om behöfligheten och nyttan deraf. Saken är afwen ut den synpunkten önskelig, att mejerileverna få lära sig en rationel behandling af ladugården.

Gladjande är det intresse, som testarande equas den jordbehandling, som närmast ligger inom landet ufeinrentiörens verksamhetsfalt. Sde blott Ingeniör Magnét utan atwen hans biträde, Lånsagronomen Backström, hafwa under temmaren warit fullt upptagna med utförandet af de jorda requisiionerna. Hr Magnét har beöft 34 förrättningsfallen, och har arealen af den jord, å hwilken planer till jortförbättringar uppgjerts, uppgått till 8,579 tunnland. Under Hr Magnét ledning och på Sällskapets befestnad har Malmbera från Swidjock utbildats till fullt kompetent ordningsferman, och torde wara att pårätna sasem en af de fyra diutningsferman till hwilkas aflönande årets landeting anslagit medel. Som landstinget om det i Sällskapet att utse dertill lämplige personer, blir det en fraga ter ea en, hwilka atqårder härfor behöfwa widtagas.

Swad trädgårdsodlingen beträffar har oemmanma fortjarande en warm wån i Kommissarien E. A. Ringius i Pite hvars experiment i fraga om fruktträd och bärbussar samt andra kulturwerter twiswelsutan komma att landa manjen trädgårdsodlare till nytta, sedan hägen ter denna wadra och förädlade kulturgren hunnit wakna till fullt lif i länet. Wrlande till samma mal bör afwen den trädgårdsanlaggning blifwa, hwartill Yule stad anslagit medel genom anställande och aflönande af en stadsträdgårdsmästare.

De genom impuls af Sällskapet bildade nya sparbankerna i Haparanda och Yulea hafwa under året öppnats för insättningar, och sparbanken i Neder-Kalix har tillwunnit sig ett allt större förtroende, så att insättningarne under året uppgått till ett belepp af 4000 Rdr.

Bland binäringar, som gifwa många tugen mennister ett rift bidrag till deras lifsuppehålle, intager sistet redan nu ett anmärkningswärdt rum; och litwal skulle det afkastning med

wetenskapens tillhjelp kunna mångdubblas. Försök dermed har redan förut på Sällskapets befohållnad genom en af statens fiskeriasfistenter, haren Gederström, varit gjorda, i det att för fyra år sedan yngel af lax på kusten wäg wid Odesfors frambragtes, och man har funnit sig föranlåten till det antagandet, att den etaliga mängd af smålar å 4 a 5 stålpond, som wid samtliga fisken efter Lule elv fångats, leder sitt ursprung från nämnda odlingsförsök. Äfwen under ifrågawarande års sommar har haren Gederström på Sällskapets requisition uppehållit sig en längre tid i länet och derunder besökt flera af dess wattendrag, men någon berättelse om utsträdningen af hans verksamhet har han hr Gederström ännu icke ingått. *) Det är emellertid bekant, att de odlingar, som wid Odesfors och wid Rånbyn varit förberedda, icke kommit till utförande, dels därför att wintern så ewantligt tidigt insann sig och lade binder i wägen därför, dels till följd af det höga wattenståndet i Råneelv. Några personer i länet ha emellertid erhållit neggranna underrättelser om metboden, hwarjemte Förwaltnings-utskottet utverkat tillstånd för twenne personer, bendesonen G. J. Mustaparta från Neder-Torneå och fiskaren J. G. Badman från Pite, att genomgå den turs i fiskodling, hwilken under hösten meddelats wid fiskodlingsanstalten i Öhus by wid Ängermanelshöfen.

Då allmogem i detta län ännu fasthänger wid det jorden utarmande brukningsättet, att är efter ar utgå samma slags sade, skulle äfwen ut denna synpunkt det wara wälgorande, att någon ny kulturwert började odlas. Om denna kulturwert derjemte were nästan eberende af temperaturförhållandena, åtminstone hwad frest beträffar, samt lemnade god afkastning och beredde i och med dess förädling ett jemut och angenämt arbete under den långa wintern, ja were wiserligen en sådan kulturwert att föredraga framför många andra. Denna wert finnes, den triswes synnerligen wäl i Norrbotten och har redan tillwunnit sig många landbrukares uppmärksamhet. Det är linet — linet, som uti en anseelig del af twenne stora pro-

*) Berättelsen sednare inkommen; se Bil.

vinser. Ängermanland och Gelsingland, gifwit många tusende deras lifsuppehälle och som beferdrat hemtresnad och idoghet samt, om icke öfwerflöd, åtminstone god bergning och milda leder. Linet synes wara på wäg att på allwar göra sitt inträde i länet. Dess odling är förut icke oförloft i Norrbotten, men har hittills icke blifwit hemmastadd härstades. Nu synes detta komma att förändras. Sällskapet har sökt — och järligen med framgång — att åstadkomma hag för linodling genom att till en början anslå 150 Alder i och för dess besämjande. En del af dessa medel har under året blifwit utbetald till E. Bergqvist från Gelsingland, som är en kunnig linodlare och som besökt flera byar i Pite, Öfwer- och Neder-Lule sednar för att meddela upplysningar om linets odlade och beredning. Såliden har blifwit att icke mindre än omkring 150 jordbrukare anmält sig, för att genom Hr Förförandens försorg erhålla linfrö söderifrån. Detta är redan en wader början, och om lyckan är god, ja skulle från detta rum, om blett ett år härefter, den sågne samman underrättelsen kunna lemnas, att ja och så många hundra eller tusen pund lin hafwa sörats i länet. Den frågan uppstår då af sig sjelf: hwad ber Sällskapet göra för att sprida kunskaper om och underlätta samt förenkla arbetet med linets vidare bearbetning? Det är nemligen icke nog med att känna, huru wid sjeitwa linets odling och beredning skall försaras, utan först därefter kan det bli fråga om den ofantliga nytta, som produktionen af lin skulle kunna tillföra länets jordbrukande befolkning genom den sjöförsättning under wintern, som medelst spinning och wäfnad bereddes denamma.

Från samtliga Hushålls-Gillen hafwa årsberättelser ingått. De angifwa nästan enstämigt, att miswext eller nära miswext träffat Norrbotten äfwen detta år.

Från Urwidshäjar fastes uppmärksamheten på behofwet af en skogwaktare; i Suckasjerwi finnes ingen folkskola, hwaremot uti Pajala, i m. littill äfwen saknat sedan det kommit ja wida, att materialer till ny skolhusbyggnad börjat anstallas. Från fiftännde socken förspörjes, att den i förra årets berätt-

inom Haparanda: Grofshandlanden N. Wennerström och Handlanden B. Hertzman;

inom Råne: Kronofogden Ekstedt och Landstingsmannen E. Rånlund i Strömsund;

inom Öfwer-Lule: Doktor Landelius, Apotekaren Meyer Komminister Schönfeldt, Tolfman A. Nerdling, Hemmansegaren E. F. Sundqvist i Skatamark, Johan Söderström i Brobyn, Johannes Nerdström i Ålusån, Nils Peter Hedström Hans Johan Harlin och Michael Nerdqvist i Garads, Nils Peter Mattsson, Nils Peter Öström och Hans Fr. Hansson i Bredåker, Jöns Jönsson, Johan Sakob Blomqvist, gamle Johan Nilsen och Nils Peter Holmström i Heden, Sjal Nyberg, Sjal Åron Rutqvist, unge Johan Johansson och Tolfman Nils Johansson i Buddbyn, Inspektoren Johan Lindgren å Helmsfors, Hemmansegaren Joh. Erik Nordlund och Nils Peter Strandberg i Swartbjörshyn, Olof Erik Johansson i Beden, Hans Peter Olesen, Hans Peter Öhrling, Tolfman Olof Ersson, Årkwärden Joh. Peter Petersson i Swartbyn, Pehr Nerdström, Anders Johansson och Tolfman Nils Olofsson i Unbyn samt Johan Lundgren i Ålträsk;

inom Öfwer-Kalix: Hofpredikanten Rosenius, som utsågs till Gillets Ordförande i stället för Handlanden Björklingsson, hwilken afsagt sig detta uppdrag;

inom Neder-Kalix: Hemmansegarne Jac. Jakobsen och Erik Sjöström, Handlanden Albert Holmgren, Sjerdingemannen N. G. Åberg och Brukspatren H. Hamfeldt;

inom Pite socken: till Ordförande, Brukspatronen Edw. Ulfhjelm;

inom Neder-Lule: Kronolänsmannen J. D. Curtelius;

inom Pite stads: Garfwaren E. Bergström, Sjökaptenen A. M. Dynesius, Handlanden A. B. Edin, Konsul A. F. Engman, Lullupphyrningsmannen Gust. Hågaström, Löjtnant J. Lindfors och Byggmästaren E. Wallmark;

inom Lule stad: Lektor G. Glowson.

§ 5.

Det af förlidne års Landsting till Hushållnings-sällskapet öfwerlemnade uppdraget att utse 4 bifningsförmän för länet,

anjåg Sällskapet sig icke kunna wio detta tillfälle fullgöra, utan anmodades Förvaltnings-utskottet att derem gå i författning

§ 6.

Som Förvaltnings-utskottet icke före fjöfartens slut medhann att under förlidna år inföpa mer än 1 tjur, och med anledning af hr Intendenten Sublin-Dannuselts skrifvelse, beslöts att med inföpet af den andra tjuren skulle anstå, dels för att under ännu ett år öfwerlygelse om Åyrshirerajens ändamålsenlighet för orten må kunna winnas, dels för att hos Kongl. Stambolländeristyrrelsen anhållan må göras om stationering af en rasttjur å lämpligt ställe i länet.

§ 7.

Beständes ett anslag af högst 100 Rdr till fraktkostnader för besridande för alster, som landbrukare och industri-idkare från detta län möjligen kunde wilja jända till instundande allmänna mötet i Malmö.

§ 8.

Beslöts att hemmarjammanträdet skulle hållas i Bedens by af Öfwer-Lule socken och beständes tiden dertill till den 18 Juli.

§ 9.

Arrendatern A. G. Andersson styrkte sig vara innehafware af Gussandersta mjöltkärl samt att använda desamma, hwarföre Andersson, såsom warande den förste inom Neder-Kalix, som intöpt en fullständig uppiättning af dessa mjölkfärl, tillerkändes Sällskapets premium å 15 Rdr Rmt.

§ 10.

Hr Hummel anhöll om Sällskapets yttrande, huruvida ett af honom föreledt torparekontrakt mellan Joh. Lindgren och J. P. Johansson innehölle sadane bestämmelser, som berättigade till erhållande af Sällskapets premie för jordtorp, och skulle Förvaltnings-utskottet häröfwer ega att yttra sig

§ 11.

Hr vice Drofseranden uppläste ett af kommitterade uppgjort förslag till inrättande af en flöjdskola för Norrbotten, derwid förmålande det wara smärt att så tillammans ledamö-

ter från så stilda håll, så att t. ex. br. Ulshjelm, hwilken troligen funnat medela nndersta uppläningar, icke varit tillstades wid öfverläggningen här om, hwaremot kommitterade atinjutit biträde af Lektor Glenfou. Efter förslaget's uppläsande och efter tagen kannedom om den för skolan erforderliga stat, samt Sällskapet sina tillgångar otillräckliga för åstadkommande af en så fullständigt organiserad skolestela, som förslaget upptog, men då Sällskapet insåg och erkände nyttan och behöfligheten af en sådan inrättning, beslöts att Förvaltnings-utskottet skulle till Kongl. Maj:st ingå med en underd. anhållan om anslag dertill, under förbehållning, att en sår anhallan kunde winna ståliskt afseende afwen till följd af Herrbottens afstilda låge.

§ 12.

Härefter skreds till behandling af de till diskussion fram ställda frågorna, nemligen:

Första frågan: Har wälståndet hos länets jordbrukande befolkning aftagit under de sedwre åren, och om så är, hwad är orsaken dertill?

Andra frågan: Hwad är orsaken till den, i nära sammanhang med foregående fraga stående, för hwarje ar stegrade kostnad för Rättigwarden i landtkommunerna, och huru skall denna olagenhet afhjelpas?

Hr Nyström ansåge wiserligen att lång tid erforderades för att med full sårerhet kunna beswara den första frågan, men deraf att nästan alla de sårer upjeser och werkliga dyrbareter, som förut funnes nästan i hwarje bondgård, på de sårta 20 åren förswunnit, droge talaren den slutats, att walmagan aftagit. Det kunde wäl hända, att jordbruket under denna tid blifwit upphjelpit, men tal. förmenade att jordbrukaren i allmänhet hade på sitt jordbruk mera i behåll förut än nu. Huru dermed an förhållit sig, så wote det wigt, att man nu ser tiden ser så, som kunna teja sådana dyrbareter, hwilka förut wote wanliga. I stället blefwe nu tillgångarne till en del nedlagda i öfwerflödsartiklar, men största delen i kaffe. Deruti finner tal. orsaken till det aftagande wälståndet, ty om man antoge att af de 74,000 innewanare, som funnas i lanet, $\frac{2}{3}$ delar dricker kaffe, så uppginge summan därför, efter den ringa

beräkningen af 2 koppar a 2 öre pr kopp om dagen på hwarje person, till det verhörda beloppet af 800,000 Rdr; ett ondt, som folket icke insåge, derföre att det mera omärkligt medtog tillgångarne, men detta omärkliga droge lifwål bort alla de biförtjenster. Talaren antoge derföre att det icke kunde gå framåt i wälstånd, om ed jorden nu wote i bättre skick, men witsordade att brännwinsupandet blifwit instrankit. Som talaren ansåge frågan erfordra en mycket fullständigare utredning, än den här kunde erhålla, wille han föreslå, att en komité nedstattes för att på 1 års tid utarbete ett förslag öfwer denamma, hwarefter upplysande skrifter berde ipridas bland folket.

Hr Bodell betraktade frågan från tre sidor: en politisk, ekonomisk och moralisk. Den förstnämnde hade man under nu warande förhållanden ingen makt att beröra. Bandet wote emellertid slitet mellan husbönder och tjenare; erhöles icke den sednare hwad han begärde, så satte han sig för sig sjelf, ty han egde dertill rättighet; derföre måste husbönder antingen uppfylla öfwerdrifna anpråk eller ed låta jorden ligga obruktad. Derigenom att husflöjden upphört, skulle det bli brist på kläder om icke utlandet försåge dermed, men då husfliten icke längre egde rum, måste folket köpa alla sina behöfwer i detta fall, hwilket åter bidroge till penningeförlägenhetens förökande. Derföre skulle linodlingens införande blifwa en hjälp i nöden; den allmänna rikningen berde wara, att det blir en heder att spinna och wäfwa. Lagstiftningen lade lifwål åter hinder i wägen derför genom den frihet, som är hwar och en öppen att fara fram öfwer allt och pracka på feltet sitt fram samt nara af det deß besparingar. Systemet wote att låna sig fram; detta kunde falla sig swårt för den enstilla, men då staten lade sig emellan såsom låntagare, så ginge det lätt. Talaren hoppades dock, att den allmänna friheten att ruinera sig skulle förorsaka en allmän förskräckelse för ett sådant system och derigenom werka en återgång. Detta wote nu den politiska och ekonomiska sidan. Den moraliska åter bestode uti den allmänna njutningslusta, som wote det utmärkande draget hos tide

audan, och hwilket verkade förslappande på arbetskraften och åstadkom elust för arbetet.

Hr Nyström wille icke befatta sig med den politiska sidan, men instämde med den föreg. talaren deruti, att en wäsentlig orsak till wälståndets aftagande låge uti husflöjdens upphörande.

Hr Hummel wore afwen af den åsigten att wälståndet aftagit, men sökte den förnämnda orsaken uti de hwara miswexter, som under de sednare åren hemskt Mörbotten. I andra rummet wille talaren sätta frihandelsystemet, som verkade högst skadligt, och hade bidragit till att utarma folket. Annat wore icke möjligt, då en handlande finnes i hwarje by och snart jagdt i hwarje gard. Talaren wille blott anföra en enda artikel, som på sednare tider medtog stora besparingar, nemligen gäsfärgarn, hwilket nu tager kanske lika mycket som kaffe för 30 år sedan.

H. riksdagsfullmäktigen Ebom instämde med hr Nyström i hwad denne yttat om orsakerna till wälståndets aftagande; behöfwen hafwa mångfaldigas, men då tillgångarne icke hafwa hållit jemna steg med utgifterna, måste brist upstå.

Undertecknad hade derefter följande skriftliga anförande: Det är mig obekant, om den erfarenhet, som för 30 år sedan uttalades, ännu eger tillämpning för Sverige i sin helhet, nemligen att på en tidrymd af 7 år man kan räkna på 3 geda, 3 medelmåttiga och 1 miswextar, men nog torde denna erfarenhet ännu få gälla för Mörbotten, och skulle man draga slutatjer af de sista 8 årens företeelser, blefwe förhållandet ännu mera nedslående. Men i hwilken händelse som helst, så är det alldeles påtagligt, att den jordbrukande klassen i detta län måste egna sig åt någon binäring för att kunna hafwa sin utkomst. Binärningar hafwa icke heller saknats, och som bekant intager skogsafwerkningen deribland främsta rummet, såsom den der tagit de flesta krafterna i anspråk och lemnat de största biförtjensterna. Man skulle af den utsträckning, som denna binäring tagit, hafwa anledning förmoda att ansefliga kapitaler samlat i länet och försatt en icke ringa del af de jordbrukare i den lockliga ställningen att wara oberoende af de

rubbningsar, som dåliga konjunkturer eller ett miswextår i allmänhet framkalla. Att emellertid Mörbotten icke är någon kapitalstark prowins, är alltför väl bekant. Wälmögan hos befolkningen är icke ens mera allmän, och, möjligen med undantag af Öfwer-Kalix, råder icke minsta förlägenheten just inom de sednar, i hwilka skogsafwerkningen widsträckt bedrifwits. Skogsafwerkningen måtte då icke haft någon synnerlig wälsignelse med sig. Ty om man än medgifwer, att den varit en måttig häftång till ödeliggande trakteras besittande, att den hitlockat inwandrare och bidragit till den starka tillwexten i folknumerären, så ligger likväl landets hwarken styrka eller lycka blott och bart i antalet innebyggare, och att denna binäring icke beserdrat wälstånd i Mörbotten, derpå torde icke blott den allmänna klagan hos den fasta, jordbrukande befolkningen öfwer förlägenhet i pekuniära resurser, utan afwen det städse waxande antalet af inbysingar och de för hwarje år stegrade kostnaderna för fattigwården, wara ett oafwigt bevis. Skogsafwerkningen har wisserligen det geda med sig, att den omsätter det döda kapital, som ligger i skogarne till rörligt mynt, hwilket blir tillgängligt för tusentals personer; men det är en ingalunda lättlärd konst att rätt använda det rörliga myntet. Lättheten att förtjena penningar gar hand i hand med lättheten att förlösa dem, och att omsättningen icke skulle afstanna, derför ha alla dessa schackrare, hwilka på senare tider med sitt glitter af tyft fattiguld öfwerwämmat Mörbotten dragit alltför väl försorg. Den lätt och hastigt förwärfwade penningen för timmerhygge och flettningsar har till ringa del nedlagts på jorden, men i så mycket större mängd uppslukats af judetram och den utländska, ofta förfälskade produkt, som bär namnet kaffe. Detta jemte den huswudialligen från skogsafwerkningen härflytande oerbörda tillwexten af en lös befolkning utligger jordbrukaren. Dersöre wägar jag upprera, att skogsafwerkningen sådan den hittills bedrifwits, utan rykt och utan sans, icke beserdrat någon wälsignelse för Mörbotten, utan tvärtom varit en bidragande orsak till det aftagande wälståndet härstädes. Det är icke min mening att af dessa orsaker wilja för all tid utdöma denna wiktiga näringsegren, utan blott

att framhålla nödvändigheten af en återgång, så att den åter intager sin plats såsom binäring, i stället för att som nu stå såsom den omätliga moleck, hwilken hotar att uppsluka alla andra intressen. För öfrigt måste hvarje industri, som icke befrämjar sedlighet och sparsamhet hos befolkningen wara förfästlig.

Nu uppstår den frågan, huru kunna åstadkomma en återgång? Är en sådan ens möjlig? Alla äro derom ense, att den jordbrukande klassen jemte sitt jordbruk har behof af binäringar, men det har hittills i Norrbotten varit ett olöst problem, hwilka binäringar skulle kunna rivalisera med stogsasverknigen. Finnes en sådan binäring, då är problemet på god väg att lösas. Men för de fullständiga genomförande erfordras att folkets med värma och öfvertugelse om de nytta omfattar densamma. Folkets werksamhet kan icke hejdas, men den kan ledas — ledas i en ny kanal. Med det lefwande exemplet från andra provinser framför oss är det icke twifwel underkastadt, att en sådan kanal, eller den här erforderliga binäringen, finnes uti linodlingen med de appendices: linnegarns-spinning och linnewäfnader. Vi weta, att många tusen menniskor i andra provinser äro sysselsatta med och hafwa sin utkomst af denna handtering. Om linodlingen infördes i Norrbotten, så är den Norrbottuiska befolkningen räddad. Hon skulle wara lyckligare än t. ex. Helsinglands innewånare, hwilka börjat med linodling, men till någon del öfwer gått till stogsas-handtering. Enligt tillförlitliga uppgifter har befolkningen der lika litet som här skal att rösa en binäring, hwilken endast haft till följd flärd, öfwermod och konstlade seder. Norrbotten har redan genomgått eller kämpar kanske ännu med denna pinsamma kris, men det har åtminstone wunnit den dyrköpta erfarenheten af att den kräwer stora offer. De befolkning skall således helt säkert låna ett willigt öra till den, som ställer fram för densamma ett räddningsmedel. När dertill kommer, att de fortgående hemmansflyfningarne alltmer förswära möjligheten till bergning, så wore det äfwen af detta skal behöfligt, att det fortjatta arbetet med linets förädling beredde de idlare en förökad inkomstkälla. Huru olika gestaltar sig icke deutom

stogsaswerkarens och linodlarens lif. Under det den förre, flera dagar, kanske wedor stild från sin hustru och sina barn, är blottställd för köld och owäder samt ofta nog finner ett oafwisligt behof att wedergwida de domnade lifskrafterna med bränwinet, sitter den sednare omgifwen af sin familj i sitt warma hem, der frid, milda seder, trefnad och idoghet äro herrskande, och der spinnrocken utgör beets jyrka, som under munter både sång och dans spinner flitens alster, på samma gång hon sprider umgängets obestrikliga och förmildrande behag.

Jag tar mig därför på anförda grunder friheten föreslå, att Hushållnings-sällskapet för spridande af hägen för och insigten uti linets behandling och förädling anslår medel icke blott till inköp af en förbättrad spolistel och en wäfstel med ryckwert att tjena till modeller, utan äfwen till resekostnadens bestridande för en spinneressa och wäfweressa från Angermanland eller Helsingland för att tillhandaga länets innewånare med undervisning uti dessa näringsgrenar.

Hr vice Ordföranden antar att wälstandet är i nedgående, och anser i likhet med ett par föregående talare, att lyx i kläder och öfwerflöd i öfrigt bidragit dertill: men att, om man ginge till roten, orsaken wore att söka icke allenast deruti och uti nuwarande förhållanden, utan sträckte sig längre till baka och till något annat. Talaren fäste därför uppmärksamheten på den omständigheten, att på 35 år folkmängden fördubblats, samt att en så stor tillökning i folkmängd erfordrade en lika stor tillökning i föda, men att om man underjökte, funne man att jordens odling icke fortgått i samma mån, hwilket wore en orsak. En annan finnes uti den fullkomliga upplösning i alla band mellan den jordbrukande och inhysesbefolkningen, hwilket wore så mycket wärdigare, som den sednare wore lika talrik som den förre. Talaren wille dock förlisna detta förhållande med trädet, hwars stam, grenar och qwistar stode i det närmaste samband, så att om en del toge stada, toge det hela stada. Inhyssingarne hade haft en falsk riktning, de hade blifwit till stada, då de borde wara till den jordbrukande befolkningens nytta, de borde bindas wid jorden och bidra till de odling, så att allt hwad Hushållnings-sällskapet

gjorde i detta fall, det skulle lända till bot för det öfverhandtagande enda.

Hr Nyström wore icke af hr Bodells antydda åsigt, att hypotekslånen blifwit illa använda. Hvad anginge hr vice Ordförandens yttrande, angående seltmängdens fördubblande på 40 år utan att edlingarne i lika grad fertzgått, kunde talaren icke heller godkänna detta utan wore talaren af den öfvertygelsen, att edlingarne sedan år 1824 blifwit nästan fördubblade, och återopade särskilt Pite socken, som numera består af blott hemman och nästan inga nybyggen, samt att förhållandet i kustlandet i allmänhet wore likadant; blott der skogsafverkningen varit stor, hade edlingarne hämmats.

Hr Hummel ansåg sig uppfordrad att anföra reservation mot undertecknads yttrande om skogsafverkningen, såsom skulle denna hafwa varit hufvudsakliga orsaken till wälfståndets aftagande; talaren återopade för sin reservation landstingets beslut som på helt annat sätt bedömt skogsafverkningen, och ansåg, till följd af ämnets mångsidighet, en skriftlig reservation hafwa varit af nöden.

Hr Sandstedt sökte en orsak till wälfståndets aftagande deruti, att jordbruket bedrifwes dåligt; allmogem fästade icke tillräcklig wigt wid höstplöjningen, så att jorden kunde hållas ren från ogräs, hwarjemte det gödsledes för mycket. Talaren uppläste ett utdrag af sin berättelse öfwer werksamheten wid skolan under år 1864 såsom stöd för sina anmärkningar.

Hr Bodell hade icke uppfattat undertecknads anförande på samma sätt som hr Hummel, utan wille twärtem gifwa det sitt bifall; instående derföre i påminnelser om en måttlig afverkning och utrotande af misbruket; lefnadsjättet måste afwen bli måttligare, ty behållningen på skogen kunde icke vara tillräcklig för alla behofwers tillfredsställelse. I likhet med hr Sandstedt trodde talaren afwen, att mycket går bort genom oförstånd i fråga om jordens rätta bruk, ty genom det nuvarande brukningsjättet och begödslingen winner blott halmen, och det wore en erkänd och lätt insedd sak, att ju ymnigare halmen är, desto mer mattas axen; förordade derföre cirkulationsbruket. Talaren upprepade sina åsikter om orsaken till

wälfståndets aftagande, som härflöte af den oerhörda konsumtionen af fremmande artiklar både till kläder och föda.

Hr Hummel sade sig afwen med wälbehag afhört under tecknads anförande och wore det icke meningen med talarens reservation att förwara öfverdrifterna i skogshushållningen, utan blott att uttrycka ett ogillande af den uppfattningen, att i skogsafverkningen finna förnämsta anledningen till wälfståndets aftagande.

Hr vice Ordföranden wille göra det tillägget i sitt anförande, att en bidragande orsak afwen finnes i flykning af hemmanen, hwilket gick lättare för sig då jellsteden war mindre, ty förut finnes tillgång till utfodringen från de naturliga ångarne, men när hemmanen sönderfello i små delar, så blef tillgången derä otillräcklig. Talaren widhöll, att om ånsådesproduktionen wore ökad, så wore den likwäl icke ökad för tillfredsställelse af behofwet, ty afwen i goda år infördes spanmål till länet, egentligen af skogsproducenter, hwilka behöfde förse den lösa befolkningen.

Hr Nyström betraktade särskilt den 2:dra frågan, som afhandlade orsakerna till den ökade fattigwårdstuningen, hwilken på flera ställen fräste ända till 10,000 Rdr. Talaren hade framställt ett förslag wid Landstinget, hwilket likwäl ansåg det höra till Hushållnings-sällskapet och kommunerna, nemligen att genom arbetshus' inrättande hämma tiggeriet. Om hwarje socken ansöge ett mindre hemman till detta ändamål, så kunde fattiga afwen genom dettas brukande erhålla arbete. På hemmanet skulle arbetshuset finnas, och den aflöning, som de föreståndare årligen kunde uppbära, war icke förspild, då derigenom i wäsentlig mån hemmansägaren bidrog till fattigwårdens minskande. Ett annat medel till lättnad för fattigwården wore i tal. tanke jordafjändringarne, hwilka förwandlade inhysingen till jordbrukare, och att dessa gått framåt wisse sig deraf, att på de sista åren dessa öfats från 7 a 8 till 50 a 60 årligen; de borde afwen på allt sätt uppmuntras. Det tredje förslaget talaren wille rekommendera, wore ett flitigt anlåtande af sparbankerna.

Hr Bodell såg uti inrättandet af arbetshus intet annat än en ny frätare af folkets tillgångar. När icke hvarje hus wore ett arbetshus och en sparbank, då måste tillgripas sådana artificiella medel, som stora arbetshus och sparbanksinrättningar; arbetshuset fordrade stora omkostnader och lönen åt företändaren blefve en ny omkostnad, men införandet af spinnroten och väffstelen erfordrade icke stora omkostnader.

Hr Nyström invände att här icke wore fråga om några stora arbetshus och till följd deraf några stora omkostnader.

Obom funne äfwen, i likhet med hvad Hr Bodell yttrat, en stor orsak till fattigtungen deruti, att tjenaren wore fri från alla band gent emot husbunden, och hvarigenom på en gång jordbruket blefve bletsaldet och den lösa befolkningen ökades, fattighusen blefve äfwen dyga att underhålla, men att förma inhyssingen att bli torpare, detta anlåge talaren vara rätta sättet att minska deras antal; det hade med framgång blifwit försökt i Neder-Lule; hvars socknemän derjemte hade åtagit sig en besättning af 2 R:dr till fattigwården för hvarje å deraf egot boende inhyssing; men för minskningen i antalet af dem, som gjorde anspråk på fattigrätt såge talaren intet annat verkamt medel, än att alla som begagnade kaffe, skulle från fattigunderstöd vara uteslutta.

Hr Bodell återopade Guds lag, som icke förefäst att den ene skulle föda den andre, utan hvad som gjordes i detta fall, det måste härflita af barmhertigheten och af medlidande med den icke själfröwallade nöden. Detta hade blifwit skändt genom den werldsliga lagen, hwilken pålade såsom ett tvång att föda de lata; den sanna moralen wore dock, att de unga skulle tjena de gamla, men nu lade lagen hinder i vägen dertill; der före uppdrifves lönerna, och fånge icke tjenaren dugtiga löner, så låter han bli att arbeta.

Hr Ordföranden uppläste några paragrafer ur fattigwårdsstadgan, som innehöllo bestämmelser, hwilka stodo i strid med Hr Bodells uttalande, såsom att fattigunderstöd är en nödhjelp af fruntligt de tagande för den behöfwande, hwadan allt redande wore förbjudet samt att fattigunderstödet utgående borde stå i förhållande till hjonets arbetsförmåga, så att det

icke wore någon skyldighet att tilldela sådana personer understöd hwilka icke wille arbeta.

Hr Hummel anförde såsom en ytterligare orsak till fattigwårdens betungande, att en mängd unga personer gifte sig, innan de hade något att försörja familjen med, och uppgaf såsom bästa medlet dertill, att den tjenande klassen i god tid blefwe war wid att insätta sina besparingar i sparbanker, och det låge mycken wigt uppå, att husbönder tillhålle sina tjenare dertill. Talaren lände af egen återopad erfarhet, att sådant ginge trögt i början, men dertill ja mycket lättare, då det kommer i fart, och blefwe då det kraftigaste medlet med behöfwits utslutna.

Hr vice Ordföranden instämde med ett par föregående talare deruti, att största wigten och bästa botemedlet med det öfverhandtagande onda wore att förma inhyssesbefolkningen att sluta sig till jordbrukaren, till hvars realisering talaren hemtade god förhoppning af de mått och steg dertill som Obom anført hafwa blifwit widtagna i Neder-Lule.

Hr Ordföranden wille draga den slutatsen af hvad som yttrats, att alla wore derom öfwerens, att fattigwården hushushålligen rekryterades från den lösa befolkningen, och sättade dertill jordegarens uppmärksamhet på den makt denne egde att minska fattigwårdens utgifter genom att twinga inhyssingen att mottaga jord till odling eller i annat fall flytta från den mark han bodde på; det kunde icke anses wara hårdt att förma någon till arbete.

Hr Finell hemställde, huruvida det icke wore skäl att en komité nedjattes, som finge till sin uppgift att samla alla materialier till frågans utredning, framställde orsakerna och uppgafwe botemedlet, så att den erfarenhet, som genom ett sådant arbete samlades, kunde genom en särskild skrift blifwa tillgänglig för allmänheten, hwilket talaren ansåg skulle lända till stor nytta emot den ringa kostnaden dertill.

Obom upplyste att i Neder-Lule en komité för sådant ändamål warit nedjatt, och att man kommit till den åsigt, att ett arbetshus skulle wara till nytta, samt att man ännu der

till anieft distriktsmagasinet lämpligt, men som sednen egde endast hälften deruti, kunde icke planen utföras.

Hr Bodell betwistade, att en komité skulle wara i stand att inhenta något annat, än hvad här wore uttradt.

Hr Ordföranden hemställde, huruvida icke wore lämpligt, att denna diskussion inslote i Sällskapets Handlingar, hwilket äfwen blef Sällskapets beslut, hwarjemte ett större antal exemplar af Handlingarne skulle tryckas, på det att de här uttalade åsikter kunde bli delgifna en större allmänhet.

Sällskapet ansåg deremot icke afseende böra fastas wid hr Wiströms och Rinells förslag om komitéers nedsättande.

Tredje frågan: Genom hwilka medel skulle ett större intresse för Hushållnings-sällskapets verksamhet kunna framkallas hos lanets jordbrukande befolkning?

Under diskussionen härmed erkändes önskwärheten af ett större intresse för Sällskapets verksamhet, hwilket af en del ledamöter (hr Hummel m. fl.) antogs kunna ernås genom upphäwandet af årsafgifterna, en annan del (hr Curén) genom spridande dels af allmän bildning, dels af upplysning om Sällskapets förhandlingar, och som i fråga om den förra åsikten Sällskapets existens i wiß mån wore beroende af årsafgifterna, hwarföre de icke kunde undwaras, så ansåg sig Sällskapet kunna winna ändamålet, utan årsafgifternas upphäwande, och med förenande af begge förslagen, genom att, så länge tillgångarne medgafwe, utgifwa en månadskrift på ett halft ark, hwilken skulle först och främst utdelas till alla betalande ledamöter och derjemte hallas öppen för prenumeration. På detta sätt blefwe ledamöterna godtagerde för årsafgiften, och spridningen af upplysning om landbrucksförhållanden befordrades. Derföre anslog Sällskapet en summa af 450 R:dr, inberäknadt de 150 R:dr, som hittills utgått till länsbidningen för fungörelser m. m. intagande, för utgifwandet af en månadskrift.

Fjerde frågan: Har bidningens stora inflytande på jordbruket ännu wunnit erkännande och tillämpning inom detta län?

Till följd af det flitiga anlitaudet af agronomers biträde och de många arbeten i denna riktning, som på sednare åren

af enskilda blifwit gjorda, samt af de slående exempel, som under mißwertår framställdes på stilmaden i afkastning af dikad och odlad jord, ansåg sig Sällskapet kunna med all wißhet antaga att frågan kunde sakande bewaras.

Femte frågan: Hvad bör och kan lampligen åtgöras för att bibringa lanets innewanare kannedom om de här i önnighet förekommande åttliga swampar?

Sällskapet stannade i det beslut, att ett antal exemplar af Smitts afhandling öfwer ifrågakarande ämne skulle intäpas för att genom Förvaltnings-utskottet på lämpligaste sätt utdelas.

Sjette frågan: Hvad bör göras för spridande af kannedom om beredande af ost, smör och ladugardsprodukter i allmänhet?

Ändamålet antogs winnas genom trene åtgärder: 1:o. genom upptagande i månadskriften af upplysande uppgifter härmed; 2:o. genom underhandlingar med hr Sjestedt å Melderstein om att utan afgift meddela undervisning i ostberedning, samt 3:o. genom tilllämnagifwande i Renungens Besallningshafwandes fungörelser om att jadan undervisning meddelas å Melderstein i fall hr Sjestedt vill för framställningen derom samt wid Ålwa skola.

Sjunde frågan: Hvilka anmärkningar kunna göras mot den nu gällande landtmäteritaren, och är nedsättning deruti af behofwet påfallad?

Hr Ordföranden upplyste, att Förvaltnings-utskottet latit fungörelse utgå om att Öfwerdirektörens wid landtmäteriet förslag warit att tillgå härpådes för den som deraf wille tagadel, men att ingen jordegare sig deraf begagnat.

Wid öppnad diskussion af frågan uppte sig twenne intressen: jordegarnes och landtmätarnes. Begge öfwerensstämde dock deruti, att taran wore för hög för förrättningar i stegmark och wägdelnningar, i det de förre eller en del af närwarande jordegare anförde, att många hemmansegare, afsträcka af den förfärliga tungan antingen alldeles icke låte skifta sin jord, eller och öfwerenskomme att icke skifta skogen, hwarigenom

§ 12
Den af underskud wadde motion i och for literatien
end beträffande i landet skule öfverlämnas till öfverstyrelsens
afdelning för att till nämnda sammanträde beredas till
afslutning.

§ 13
I de öfverstyrelsens afdelning beredtes sammanträdet med följande ord:
"I den utskottas ärendesutredning och af hwar under öfverstyrelsens
sammanträde förklarad, hana vi att det är den iakttaga
den som iakttaga varit evig till att tillkomma, ty om
dena ärendet varit hvar till att tillkomma och iakttaga
kunat förklarad iakttaga, så hade öfverstyrelsen kunat till
männad i iakttaga, att öfverstyrelsen under iakttaga hvar af
afslutit den iakttaga kunat tillkomma iakttaga."

§ 14
I den utskottas ärendesutredning och af hwar under öfverstyrelsens
sammanträde förklarad, hana vi att det är den iakttaga
den som iakttaga varit evig till att tillkomma, ty om
dena ärendet varit hvar till att tillkomma och iakttaga
kunat förklarad iakttaga, så hade öfverstyrelsen kunat till
männad i iakttaga, att öfverstyrelsen under iakttaga hvar af
afslutit den iakttaga kunat tillkomma iakttaga."

§ 13
Den af underskud wadde motion i och for literatien
end beträffande i landet skule öfverlämnas till öfverstyrelsens
afdelning för att till nämnda sammanträde beredas till
afslutning.

§ 14
I de öfverstyrelsens afdelning beredtes sammanträdet med följande ord:
"I den utskottas ärendesutredning och af hwar under öfverstyrelsens
sammanträde förklarad, hana vi att det är den iakttaga
den som iakttaga varit evig till att tillkomma, ty om
dena ärendet varit hvar till att tillkomma och iakttaga
kunat förklarad iakttaga, så hade öfverstyrelsen kunat till
männad i iakttaga, att öfverstyrelsen under iakttaga hvar af
afslutit den iakttaga kunat tillkomma iakttaga."

§ 15
I den utskottas ärendesutredning och af hwar under öfverstyrelsens
sammanträde förklarad, hana vi att det är den iakttaga
den som iakttaga varit evig till att tillkomma, ty om
dena ärendet varit hvar till att tillkomma och iakttaga
kunat förklarad iakttaga, så hade öfverstyrelsen kunat till
männad i iakttaga, att öfverstyrelsen under iakttaga hvar af
afslutit den iakttaga kunat tillkomma iakttaga."

§ 16
I den utskottas ärendesutredning och af hwar under öfverstyrelsens
sammanträde förklarad, hana vi att det är den iakttaga
den som iakttaga varit evig till att tillkomma, ty om
dena ärendet varit hvar till att tillkomma och iakttaga
kunat förklarad iakttaga, så hade öfverstyrelsen kunat till
männad i iakttaga, att öfverstyrelsen under iakttaga hvar af
afslutit den iakttaga kunat tillkomma iakttaga."

§ 17
I den utskottas ärendesutredning och af hwar under öfverstyrelsens
sammanträde förklarad, hana vi att det är den iakttaga
den som iakttaga varit evig till att tillkomma, ty om
dena ärendet varit hvar till att tillkomma och iakttaga
kunat förklarad iakttaga, så hade öfverstyrelsen kunat till
männad i iakttaga, att öfverstyrelsen under iakttaga hvar af
afslutit den iakttaga kunat tillkomma iakttaga."

ser man under hösten, att fresten hårdast och tidigast angriper de trakter, som icke äro afstakade. Det är således genom en fullständig afstakning och grunddikning af återjorden, samt intill liggande sanla trakteras aftappning och uttorkning, som wi skola söka hjelp mot frestens och fältens härjningar a våra grödor, och dessa arbeten och förbättringar bero af oss sjelfwa att verkställa, och wi måste därför uppbjuda all vår förmåga och flit härvid, för att jålmunda i hvad på oss sjelfwa ankommer, söka att afvärja de elyder, som en fellsagen störd medförer.

Det yttrades äfwen att årets gröda blifwit ytterligare skadad genom ihållande regnig waderlet under bergningstiden. Denna beslagliga elägenhet är dock af beskaffenhet att kunna em ej fullkomligt afhjelpas — så dock till sina följder betydligt mildras. Wi behöfwa härmed endast taga exempel af innewånarne i länets norra wägnar der eldrier allmänt begagnas. Orsaken hwarföre dessa icke allmänna nyttjas inom de öfriga wägnarne i landet, torde böra sökas deri, att de s. k. rötrierna ej anses lemna en fullt god wara. De elägenheter, som rötrierna medföra äro dock genom nuare tidens byggnads-sätt afhjelpna, så att en fullkomligt god afstakning erhålles äfwen af den under regn stördade jaden. Men det kostar penningar, säger man, och när waderlet varit gynsam för bergningen under några år, så glömmes så lätt de förra motgångarne; ja kommer åter en regnig höst och då önskar man wäntligen, att man varit så klok och anlagt en rikbyggnad, ty kostnaden härvidt ersättes jäfveligen af en enda störd, som räddas undan förstoring af regn. Det wore därför wäl om länets mera framstaende jordbrukare wille företaga anläggning af enkla men tjenliga och ändamålsenliga rikbyggnader till föresyn för öfriga jordbrukare, hwilka hellre och lättare taga efter en föreslagen förbättring, när de egenfientligen se den wara nyttig, än om det talas och strifwes om, den aldrig så mycket.

Wi ha nu afslutat årets förhandlingar; de wisa att de närvarande med warma och intresse omfatta de ämnen, som utgör föremål för Sällskapets verksamhet, och jag tackar Eder för Eder närware wid detta tillfälle.

Härpå uppteg hr vice Ordföranden och hembar hr Ordföranden Sällskapets tackjägelse för det utmärkta sätt, hwarpå hr Landshöfdingen och Kommendören så wäl nu, som städie ledt förhandlingarne.

Ar och dag som ofwan

In fidem
August Cajanus

Hushållsgillenas Årsberättelser.

Från Lule Stads Gille.

af Herr Handlanden A. M. Sund

Flere odlingar hafwa under året blifwit berättade, dels å rednings och skogsmark och dels genom gamla lunders upplöjning; men hwad jem med hynerligt intresse synes blifwit emfattadt är jordens afditning i allmanhet.

Jordmän och Åkerbruksredskap:

Jordmänen består till större delen af mylla på lerbetten och en del af sandmylla på fast betten; belägenheten är i allmanhet liksom förut nämnde, och de tillförlämpligaste redskapen mer och mindre menligt inverka på spanmalseodlingen.

Åkerbruksredskaperna äro af enkel beskaffenhet och sådana de i orten från gammalt blifwit begagnade, dock finnes flera inom Gillet, jem sederifrån hemtagit afstilliga redskap, hvilka förömmes såsom lämpliga och ändamålsenliga för tyngre jord, såsom t. ex. den s. k. Åkerplojen, hwaremot de i orten vanliga redskapen anses af många lämpa sig bäst för den lättare jorden.

Årets öring. Väderleken war under sommaren i hög grad ofjenlig för sadens fullmognad och matning, itty att frosten på många ställen tillintetgjorde de bästa förhoppningar.

Råg, jem odlas undantagswis, har lemnat en afkastning mycket under medelmattan.

Korn, huswudsädet, har gifwit 3:de, begst 5:te kernet och hwaraf en ringa del kan anses fröbar för utlade; större delen är lätt och gifwer litet och daligt mjöl samt af mörkt utseende.

Potates har gifwit mindre än half äring, är junawärt och i allmänhet af mycket jämnare beskaffenhet än föregående år, och i följd häraf kan man antaga, att denna lifsförnödenhetsartikel för året på långt när icke svarar emot behöfwet.

Linodling har blifwit af mig och flera inom Gillet förjött och synes arta sig öfwer förwäntan wal, hwadan denna

produktion bör på det bästa rekommenderas till alla jordbrukares uppmärksamhet och beaktande; ty det är numera uttrönt och konstateradt att denna vort fredas här fullt ut lifa väl som längre sederut, synnerligast då tjenlig jord derrill anwändes. Ny jord med molla på lerbotten anses lämpligast för detta vettilag.

Boafastningen har varit ganska god, synnerligast på nya lunder och fullt medelmättig på de gamla. Själfwarande ängar innes inom stadens egowidd till ringa del.

Då här är fråga om beafastning, så kan man ej med tyfknad förbigå den uppmärksamhet, som blifwit eguad af ett företag, som efter all förmedan skulle medföra oberäknelig nytta för orten och winst för egarne om det kommer till verkställighet, nemligen: Utdrining eller rättare utpumpning af den i. l. **Gammalstadswiken**, hvarigenom skulle upptemna en ångslagenhet, som iannelitt skulle komma att gifwa flera hundra lastbör i arfättning. Wätte derför detta företag, med all nit ju örr desto bättre af wederbörande jattas i werket, för att de i ansket förr må så tillgosedniuta ett winstgifwande resultat.

Från Pite Stads Wille.

(Af Herr Överjagaren G. Rudqvist.)

Wäderleken har varit genom öfverskottigt regn mycket ruffig och kall allt från wärens början till jena hösten, hwilket och varit ersaten till wärsjaddens fördröjande 8 a 14 dagar efter hwad som varit wanligt, samt jämät werklighetens hämmande, som uppehåll och binder uti fördearbetet. De starka nattfrosterna till den 27, 28 och 30 Augusti beröfwade jordbrukaren helt och hållet hoppet på åfwen en medelmättig skörd, och har erjarenbeten twarr redan besannat denna farhåga, i det att, der kornet som är hupwudsädet inte totalt blef bortfruset det snarast lemnade 3:de a 4:de kornet.

Hag, som edlas högst obetydligt, gaf medelmättig skörd.

Hafran odlad mest till seder gaf under medelmättan.

Potates, som till större delen blef bortfrusen gaf snart ingenting och de öfriga rotfrukterna på åkern under medelmättig skörd.

Höfångsten har deremot varit i allmänhet rik.

Ladugårdsfötseln är på samma fot som föregående årets lättslele omfattar. Wille hade hoppats att des förlidet ar

genom Diesoranden framställda begäran om att få en tjur af god mjölkfrace genom Sallskapets förjerg stationerad inom Willets distrikt, mött ett allwarligare och wälwilligare upptagande så mycket mera som Wille har sig bekant att en dylik förmån eller densamma motswarande, redan kommit de fleste utmed kusten belägna socknarna inom länet till del. Wille vill derföre ytterligare framställa denna begäran under förbehoppning att den terde leda till ett lyckligare resultat.

Ödlings- och difningsforetag pågå wisjerligen inom distriktet, men i så obetydlig utsträckning att deraf ej kan förspörjas nogen inwerkkan på klimatet, så mycket mera som distena göras till största delen öppna och grunda, d. w. s. från 1 till högst 3 quarters djup. Wäganläggningar har ej företommit, terde dock behöfwas till de längst bort belagna inegerna inom distriktet, till hwilka under war och höst det är nästan omöjligt komma med förden; lust och kontanter saknas dock för dylikt.

Fattigwarden stötes af en bestyrelse, som består af en ordförande och fyra ledamoter, hwilken bestämmer bidragen efter sockandernas behof samt tillser att ingen får lida ned. Utgifterna för fattigwarden uppgår till ett minimum af omkring 2,250 R:dr R:mt arligen.

Folkskolan har under förlidet år gagnats af 80 st. gesjar och 24 st. flickor, tillhammans 104 st., och de för undervisningen i densamma nödiga becker och materialier har befestats af skolans medel. Waget bibliotek för allmänheten finnes ej inom distriktet.

Från Haparanda stads och Neder-Torne sockens Wille.

(Af Herr Telegrafassistenten G. C. Burman.)

Sedan wäderleken under sittförslutna winter företett en, med hänseende till denna orts nordliga läge, ganska blid karakter, inträdde med Juni månads ingång nordliga windar emwerlande med regn och kyla, hvarigenom vegetationen i wäsendtlig mån hämmades. Den kyliga wäderleken fortfor att wara rådande ända in i Juli månad. Då först insann sig den efterlångtade wärmen, som inom kort förlånade samal sadesfalten som ångarne, hwilka nu blifwit tillräckligt wattuade, ett utseende, hwarpå man ansåg sig kunna bygga de säkraste förhoppningar om en lyckad skörd. Men man skulle snart se

sina illusioner stungade! I medlet af Augusti, da allt sted i sin största fagra, inbröt oförmodadt landtmannens mest fruktade fiende, nattfrosten, och förbarjade de nyss så frodiga åkerfalten. Antallet man en jämförelse mellan de härjningar följden sista sommar anställt inom de elita sednarna i Tornea adal, ja framgar deraf, att Neder Tornea socken lidit minst; dock torde afkastningen äfwen härstades ej kunna uppfattas till högre belopp, än 4:de toret af korn, 6:te af rag samt 5:te af 6:te af potates. Afkastningen har deremot blifwit särdeles omrig, ehuru den under sednare halften af Augusti rådande egniga waderlesen menligt inverkat på det da annu öbergående boets bestäffenhet. Inom Gullits distrikt sedas ungefär 700 st. feskatur; dock lider intet twifvel, att ju detta antal kan nåra nog fördubblas, blott man wille rätt tillgodegöra sig de rikliga hjälptaller till bestäffestielus uppriswande, som denna ort erbjuder. Med den erfarenhet man fere wunnit, äfwensem med resultatet af innerwande års afkastning ja af sad som ho föregören, bör man ej wäpna i enighet om den näringsgren, em är naturlig för orten. Ladungsdienstens upphjelpande af Tornea sednars litetaga, af den bidragspunkt, som bor i sig upptaga alla deras förenade krafter, som nitallsta för finsta beställningens materiella fortetian. På denamma bor allmogen bajera sin existens; man skulle da ej lepa fara att se sitt ekonomiska öfverende nära nog sterta genem felderna af några prestnatter, hwilla, edla huru man will, litwal näppeligen torde kunna bannlysas från en ort, belägen på den 66:te nordliga bredgraden.

För närwarande pagar inom Gullet utdanning af Nijo- och Sängistiaf, Lepajarwi samt Sainwistiaf. Arbetet bedrifwes med ordor af storer medel och bör, för snart det wunnit full betras, i remett man eta betullgangen inom de byar, som bland sina eger ratna efwanuämnde lagenheter. Under sommaren har deputen af wederberande agronom werkställt förberedande underrättning af en tilltänkt utdanning i Mattila by. Önskligt wore, att detta foretag blefwe genomfördt, samt att statsanslag dertill kunde erhållas, emedan den myr, hwarem praga är, hittills dels befördrat fresslandheten, dels legat alldeles onyttig, ehuru bestående af fortäfflig jordsort.

Sattigwarden är i hög grad tryckande. De fattigas antal, som under de senaste åren warit i öfverhörig tillwärt, torde detta år ökas på ett betänligt wis. Anappa skördar under de twenne sista åren harwa alstrat en penningabrist, som näppeligen förr torde hafwa existerat har. Da här till kommer, att detta år samal skorden slagit fel, som lantstet nupskats, att

der af de till denna ort destinerade spannemalsfartygen uteläpmit till följd af den ewanligt tidiga wintern, och att spannemalsprisen med anledning deraf blifwit enormt stegrade, torde man ej undra öfwer, att många, som under wanliga förhållanden kunnat sjelfwa draga sig fram, nu falla fattigwarden till last.

Inom distriktet finnes endast en folkskola, nemligen den i Nanda. Vid denamma attn uta ser närwarande 60 barn undervisning. Endast ett mindre antal af lärjungarne är från landet; de med barnens wistelse wid skolan förenade lefnaderna afsträffa allmogen ifrån att anlita denamma. Litwal kan man ej, utan att tråda sanningen för nära, beifolla finsta beställningen för efuunnighet. Barnen underrisas hemma af fersälldrarne, och erhålla de på detta sätt en kunskap, sadan man icke wan att ferdra den af allmogen. Ett lefnetsbibliotek skulle utan twifvel mycket bidraga till folkets upplysning, och ett sådant torde wäl afwen här en gang komma till stand; men, för att detta skall kunna inträffa, måste först den af Landstinget dertill anslagna summan, 90 Rdr Rant, af hwilken litwal största delen belöper sig på staden, på något sätt blifwa förordad. Om allmogen emedertid skall hafwa någon nytta af en sadan inrättning, böra företrädeswis på finsta spraket författade skrifter anstallas.

Från Pite Sockens Gille.

Af Gemmansögaren Aug. Danielsson.

Waderlesen har under året warit, med så undantag, fall och fullig, samt under sednare delen af sommaren regnig, hwaraf fölgt, att korn-skorden, ortens huswudsåde, då skorden inträffade nätterna emellan den 28, 29 och 30 Augusti, måst tagas omöget och till en stor del fruset; och anses närmast miswert. Rågsåde odlas mindre, men är i stigande; anses lemnat en afkastning, som motsvarar närmast medelmattan.

Ungefärliga afkastningen af de elita sådeslagen, foderwerter, rotfrukter äro som följer: Rag och Korn som ofwan är uppgiswet. Hafra och Blandsad mindre odlas, och dess afkastning hänföres nära till miswert. Foderwerter, såsom hö och halm anses lemnat en afkastning som fullt motsvarar medelmattan. Rotfrukter, såsom potates, kalretter och rotwor, under medelmattan eller nära miswert.

Någon allmän förbättring i ladugårdestonerna har ej inträffat; men det finnes en och annan som antagit en mera regelbunden metod af ladugården, eller efter finst metod, som af dessa bäst berömmes.

Äro utduningsföretag äro påbörjade och ett och annat afseende; hvarvid må nämnas hr Genjalm och Riddaren G. I. Sjöström, som dels å egendomen Eugnet, dels å Långvik, utvidkat en större widd; samt hr Skerfjägaren G. Hultén, som utvidkat en större widd blifwit utvidkat, afwen jemte wid Röstens bruk en större widd blifwit utvidkat, afwen jemte wid Långnas by af ett belag till en areal af 40 tunnland. Utdi-
ning antes förmålig dels till odling, och dels att derigenom minskat fröstandigheten, men kan på enstildes belöfnad i en ja-
ringa grad afstannas, emedan det är förenadt med för dryga
kostnader. Som de ianka, odlatade frakterna intaga alltför
stor widd, kan någon märkbar inverkan på klimatet af de obe-
traktliga utduningsarne annu ej förutskas.

Odlingarne ske genom spädning, redning och riktning,
samt till en del flabodning; och den jordbrukande befolkningen
mår, att dels igenom frädning af jorden, dels igenom tillhät-
ter af basadt gränis, terf och djord i komposter till artificiell
gödsel med fördel kan användas; en och annan har afwen bör-
jat begagna sakallade jästlarar, som nedgräfwat i jorden på det
ställe der odlingen företages; 10 a 12 lag gödsel (helst ofru-
ten wärgödsel) ditsäres och lägges i laren, som fyller med det
rinnande wärmtuget, afwen ditsäres 3 a 4 fjerd. salt och
lika mycket kalk; detta får stå under sommarmånaderna och
jorden i liden en och annan i en och annan; om hösten kan af
en sådan lär utföras ända till 100 tunnlor gödningsämne, som
med fördel användes.

Sämen bekant är, pågår mellan Röstas by och Arwid-
sauris furto- och marknadsplats en wäganläggning; och för när-
varande anses ej någon ny beboelig att föreslås.

Vinätningar af sfogsprodukter synas wara i aftagande,
emedan skattmannas skogen förut nära lemnat den affastning,
som af den samma lemnat erhållas, så att den näring, som hä-
danefter skall hemtas, måste wara af kronans skogar, hwilket är
för nadt med dryga kostnader, och för den skull lemnar ringa be-
hållning. Skiftena ha i allmänhet lemnat ringa, och större de-
len ingen behållning.

Sattiswården embejörjes af kommunalnämnden, som dels ge-
nom utafordring till full försörjning, och dels genom indel-
ning i 27 distrikter åtnjuta bidrag, och uppgår fattigwårdsom-
kostnaderna till emellan 12 a 13 tusen Riksdaler.

Inom socknen finnes en fast och nie ambulatoriska skolor;
de sedwäre omflytta hwart år i retarna, och undervisningen
i skolorna i undervisningens method. Sockens bibliotek
finnes ej mera i bruk, och i skolorna i undervisningens
metod. De skolor, som under året aflyttat undervis-
ning i skolorna äro följande: i fasta skolan i Sjöbyn 44 gös-
tar, 27 flickor, i ambulatoriska skolor 409 göstlar och 209 flickor.

Från Arjeplogs Sockens Gille.

At Herr Pastorn P. Th. Wimmerberg.

Väderleken har under 1864 års sommar häftades varit
häfta kall och regnig, med skarpa frostnätter mot den 3:dje
och 4:de September, då å de allra flesta ställen arwerten, som
då annu war oförddad, alldeles afbröts, så att en begratanswård
mijwert inom Gillet för året har inträffat.

Affastningen af kornet, som är socknens nära nog enda
lideslag, är således detta år genom frostskadan ebethdlig, be-
stående af agnar, iader och slöjd, som å de få ställen der den
å af frosten mindre skadad, möjligen kan duga till att blanda
uti inföpt rågmjöl för batning, men är till kofmjöl obrukbart.
Sådeskorn för nästa wår sätas öfwer allt i hela socknen, och
kan blott genom införs från andra orter hit förskaffas. Foder-
wetterne hafwa af myrer och strandflatter gifwit en medelmät-
tig, och af hardwall en ymnig affastning. Rotfrukterna, deraf
potatoes mest delas, hafwa gifwit bättre affastning än man för-
medade, emedan de från sommarsens början hunno komma sig
för i mögnad innan frosten inträdde.

Någon förändring i ladugårdestonerna har under året icke
förefkommit. Antalet kor inom Gillets distrikt kan ungefärligen
beräknas wara 320. Antalet hästar är naturligtvis wida min-
dre, men antalet får och särdeles getter är deremot wida större,
liksom kan de dessas antal ej nu med pålitlig nummer
uppgifwas.

Utduningsföretag till ångarnes förbättring genom upp-
dämning och öfversilning har, under fjärlidne war och höst, af
en del inom Gillet påbörjats, och af andre åter, som redan
föret börjat, med framgång fortsats och utförts, bland sådana
nemligen inom distriktet, som 1862 års sommar begagnade sig
af ågrenom.

Någon märkbar inverkan deras på klimatet har icke kunnat upptäckas, förmedligen i anseende till ditningsföretagens anlag tenhet från bebyggelserna och åkerjorden.

Viågra nya vägar hafwa icke under året anlagts, men landsväg är önskelig att färdhållas från Årvidsjaurs prästgård till Örnarvarens by vid sjön Stora-Årns östra ända, så snart landsvägen emellan Pitea och Årvidsjaure blir färdig.

Verballandet med vinävingarne är enahanda, som under det är; dock så att tillverkningen af salpetter alltmåra af tages, emedan ortens jordbrukare äro sina åkrar genom denna tillverkning lida minskning i sitt tillöfverliga beghående; hvilket också af erfarenheten bekräftas, emedan såväl balmen som åren a sadane åkrar, hvilka salna minskning i gödseln, alltid blifwa tunnare och spädare samt mindre växtiga än eljest.

Med stegen buskullas härstades färdhållande wäl, och måt feligt nog att, ehuru den efter Örnarvarens wäddrag är till timmerbyggnad och nedfångst inrytt, ännu inga utbyggnader deras härstades genom jagerbekjeningen afborts. Men troligen äro, dels stogens färdhållande i dessa trakter, som gör att timmerbyggnaden är mindre inbringande än i teknarne närmare hafwet och enahanda äro dels behöfliga skremmenningar för timrets framsläppning, ejatene till dröjsmålet med stogens afverkning. Ätlet inom wäddet är nästlunda godt a flere hemman, hvilka wid de större sjöarne äro belägna, så att sist, både torfad, färd och saltad, utgör ett bidragande hjälpmedel till Årvidsjaurs bearns uppehälle. Årvids-intendenten Magister Widen, som besökte orten i slutet af Augusti och början af September, fann i Örnarvare 110 samnars djup, det största ban hittills hade sig funnit i någon af Sveriges inlöar, och tillrädde alla färdhållare att a hwarje not icke begagna ja trång til som hittills, emedan färdhållandet derigenom färdhållades.

Fattigwården är hardt färdhållande och så ordnad, att en del fattiga, som der till ega förmåga, ga på jorden i en wif ordning salunda, att fattighjernet hvar med sig en af fattigwårdsordföranden utfärdad skrifvelse, dera den hemmansegare, som förjort fattighjernet sina bestämde ägna, teknat upp det, innan hjeret öfvergar till en annan, och sadane fattighjernet till hallas då äro under tiden till för dem tjärliga geromål; andre fattighjernet, som äro must öfverlöse, äro, mot betalning af leckenförsen, eller om andra medel finnas att der till så använda, inaforderade hos wisia abear; och somliga åtnjuta understöd af fattigförsen, så widt tillåta deri finnas.

Årvidsjaurs skola bestämjas af en ambulatorist, examinerad folkskollärare. Antalet barn, som a skollationerne dag-

ligen besökt skolan, hafwa under året varit 51, förutom 119, som höft hemlärt och så bestämde deras inlämnit sig a närmaste station till skolan hos skolläraren. Der fattiga lappskolarnas undervisning, färdhållas och slades i en fast skola, som staten bekostar. För inlämnande af jordenbibliotek äro 10 Rdr 42 öre Rmt ifrån landstinget i Luleå betomna, men man har icke ännu bestämt sig för i wäddet, som farra wara lämpligast att för dessa medel inlöpa.

Från Årvidsjaurs Sockens Wille.

(Af Herr Kronolansman J. Starm.)

Utem hwad Herr J. Mörtzell anfört uti benäget afgifne härhos bilagde anteckningar öfwer skenemissa färdhållanden inom Malå kapell, hvilket jemwäl på denna socken eget tillämpning, får jag i förthet widröra följande omständigheter.

Med undantag af Januari månad, som utmärkte sig genom stark kold, omwärlade wäderleken under öfriga vintermånader med en jemn kold samt, under Mars och April, stora mesfall. Maj och Juni kall och torr; Juli warm, med ofta inträffade starka åfstrurar. Under Augusti till medlet af September, mycket regn med kylig luft. Hjersten har utmärkt sig med en stadig, wader och kall waderlek, och redan den 18 Oktober betäcktes den hardt tillfrusna marken med en jots tjed mö, hwarefter en stadig winter med ofta 30 graders kold varit rådande.

I anledning af, för jadesmognaden ogynnsamma waderleken under Augusti månad, har årswärten härstades utfallit mycket flent och ett nytt nedar förestår åter den deras oftast beträffade allmogen. Kornet, ännu utgörande ortens hufwudsakligaste utjåde, hade under Juli månad ett lefwande utjände, men bles långt a balmen, så att det redan under arbildningen nedlades till marken, mognad i allmänhet sakta och på jumpig, illa afstidat åter högst obetydligt. De flera på hwarandra följande frostnätter som inträffade efter den 26:te Augusti, skadade öfwer allt den knappt hufwudmognade jaden, så att på många ställen skörden endast kan begagnas åt kreaturen, andra erhålla något ringa bidrag af skörd till brödsida och högst på så ställen en ringa quantitet fröbart utjändestorn för kommande år.

Petates och andra iersfrukter hafwa deremot gånit fjerde och femte kornet.

Söderbergningen å myrer och elfstränder är fullt medelmåttig, samt på hardwallsång wid behlstäderna något derutöfwer, men i anseende till den regniga wäderlefen under bergningen är höet ständt och i allmänhet illa bergadt.

Antalet kreatur, som årligen underhålles inom socknen, utom Malå kapell, utgöres af 282 bästar, 942 st. kor och exar samt 2,420 st får och getter. Då utfodringen af kor hushushålligast måste ske af å myrer bergat hö, är klart att afkastningen, mot deras antal, blir ringa, helst som hwar och en wäntligen insätter ett mot fodertillgången stort antal kreatur, så att dessa oftast under Maj och April månader måste genomgå en grundlig jwälttur, hwaraf de, som undslippa med lifwet, ofta behöfwa hela sommaren för att fullkomligen repa sig. Odling af grönseder eller rotfrukter till kreatursutfodring har ännu ej blifwit försökt och någon förändring till det bättre uti ladugårdestötiel icke inträdt.

Bland flera utbildningsföretag, som inom Gillel blifwit påbörjade samt mer och mindre fullständigt fullbordade, har intetdera frönt med lyckligare resultat än nu nära fullbordade afstoppningen af Lappträsk och Olammersträsk, uti hwilka nu årligen bergas tusende stränder eller winterlag hö af fredigt starrgräs. Af Gräntesträsk wid Hälberg, norra Grundträsk och Söderträsk wid Mansjaur erhålles äfwen betydligare afkastning, hwilken, i mån af arbetets fullbordande, årligen tilltaget. Utbildning af myrer och deras odling genom slåbackning och bränning, har äfwen blifwit försökt; men i anseende till de fall somrar, som warit under tiden, har ännu derå icke någon fullmogen sförd erhållits, icke eller någon praktiskt erfarenhet wunnits om nyttan af detta företag samt någon märkbar inwerkkan på klimatet deraf förminnits; dock är öfwerhygelsen allmän om nyttan af undanrödjande af öfwerflödiga slog och sankta traktens utbildande i närheten af behlstaden till förekommande af frostskader. Med oförminskadt förtroende fortgå wattenöfwerflöningar till såväl gamla ångars förbättring, som beredande af nya utaf förr för oduglig anjedd mark.

En erdentlig landsväg mot Piteå har under sednaste åren blifwit upptagen mellan kyrkan och Batjele by, och högst önskligt wore det om härifrån till de på sidan liggande större byar, ridvägar blefwo anlagde samt för hjulden brukbar väg upptages mellan Abbotträsk och Olammerträsk byar.

Bland bindriinar förekommer i första rummet sagttimmerhuggning, som utemas af aboerna i närheten af genom socknen flypande strömmar, och derigenom många husball erhålla sin hushushålliga brödföda för året. Någon otillåten afwerk-

ning har man wäl ännu ej skäligen orsak att öfwerflaga, men då ett motlätt förfallande torde smänningem äfwen här inträffa, wore det önskligt om en skogwaktare förordnades särskildt för denna saken, hwilken wintertiden skulle hafwa fullt hysjeliättning i dessa widtspredda trakter.

Fisket, som omwexlande idkas med kilnot, pullsnöt och nät uti härwarande smärre insjöar och strömmar, är på så ställen tillräckligt för behöfvet och lemnar intet till afsalu.

Ljåra tillwerkas öfwer allt men i mindre quantitet. Något salpeter produceras äfwen, men intresset här för t. des wara i aftagande; ty då till förra årets lefwerering å kommunalstämmen uppgafs 76,8 centner, har detta år bleett 47,8 centner blifwit anmälde.

Fattigwarden är och blifwer årligen allt mer tryckande. Till iwensta och lappiska fattigwärd understöd och förörjande har under året åtgått 3,400 Rdr Rmt.

Folkundervisningen bedrifwes af en fast folkskola i Olammerträsk, hwilken dock hushushålligen endast byns barn bemi-
sta och har denna skola under året warit besökt af 24 iwensta barn. Derutem finnes sira ambulateriska underlärare. Hwarjante iwensta. Utifrån salstapet underbaker en fast skola för Lapparne, der 26 lapparna uti utit undervisning uti läsning af lappiska och iwensta språket. Ett Sockenbibliotek är äfwen under året påbörjadt, som dock ännu är högst obetydligt.

Anteckningar öfwer ekonomiska förhållanden inom Malå kapellsocken år 1864.

Wäderlefen. Temperaturen under de 6 warma månaderna har i medeltal warit + 8,81 grader celsii. Under Maj, Juni, Juli, Augusti och September månader har halfwa tiden warit torrt och wadert wäder, 55 dagar regn, 4 dagar hagel och snö, och öfriga dagar mullet och dimma. Under Augusti månad regnade nästan oupphörligt till och med den 26:te, då på aftonen vinden slog om och blef nordlig med starka nattfroster, som fortfero till månadens slut och öfwer allt förstörde åkrarne, som under den förutgångna kyliga regntiden ej hunnit mogna till såd.

Afstafningen har eck af siftnämnde orsak blifwit nästan onämbar. Af potatosen kan dock beräknas i medeltal 3:de kornets åring. Af kornätrarne skulle, derest de temfrensna jäborna eller, rättare sagt, kornet, i hwar skäl färdan är af sifsten iwart och bepfkumpen, tages i beräkning, äfwen ungefär 2 1/2 korns åring blifwa resultatet, men då förminstas denna slösad wid malningen med 1/3:del, och när bröd deraf skall baktas, upplöses det och sönderfaller wid gräddningen i ugnen,

Från Neder-Lule Sodens Gille.

(Af Herr Skollararen J. P. Rutqvist.)

Vädersteden, som på efterhemmaren varit kall och regnig samt för werligheten och störden högst egynsam, har varit orsaken till den stora årsverst, hvarom wägen och församlingen gaf landtmannen så goda förhoppningar.

Kornet anses hafwa gifwit 3:dje, Rågen 5:te, samt Rotfrukterna 3:dje kornet i afkastning.

Ladugårdsskötelsen går synbart framåt; antalet kor inom distriktet är ungefärligen 5000 st. utom ungnöt.

Åttilliga större utdikningsföretag äro inom distriktet påbörjade, uti Sunderbyn, Gamla Staden, Rutwik, Bensbyn och Hertsön. Dessa företag, som äro af Statsagrenomen Wiagnet ledda, hafwa, i anseende till den owanligt tidigt infallande wintern blifwit afbrutne, så att om deras framsteg för närvarande intet är att andraga.

Ödlingarne gå ofwerallt inom distriktet framåt, ehuru senaste tiden gjort swårigheter för deras kraftigare bedrifwande, då tillgången på renningar är så ringa i förhållande till behöwen.

Wäganläggningar fördras icke f. n. inom distriktet.

Binaringar finnas inga winstgifwande.

Fattigwarden skötes efter det gamla, i alla afseenden högst ändamålsenliga sättet. Under årets lepp har likwisst en kommitté blifwit inom kommunen bildad, af hwilken blifwit uppdraget emigranterandet af såväl fattigwarden, som andra till kommunens stenomi berörande ärenden, dock har man i anseende till kommitténs korta werksamhetstid ej ännu kunnat af den samma förwänta sig några resultat.

Inom distriktet finnes en fast selskaps med antalet lärjungar 21 gesjar, 20 flickor.

Fyra ambulateriska med tillhimmans . 202 " 126 "

Nio småbarns- 267 " 155 "

Summa 490 gesjar, 301 flickor.

Skolrådet har genom kunnörelse afswit tillkänna, det inga barn, som i samma samhälle f. n. inkommit till skolan efter uti selskolan uti ; och f. n. , som denna wantade reform fatt ; ty, sedan det för läraren och de mera tid odande och talamodsbedande blifwit , kan läraren finna nytta af selskaps tillvaro.

Distriktet hade den stora förmån att af Herr Landssekreteraren och Riddaren Guren emottaga såsom fond för blifwande

sockenbibliotek 60 volumer, wäl, för ändamålet walda böcker; oansedt åttilliga uppmaningar, har ännu intet blifwit gjordt för bibliotekets förökande eller de närvarande förvaltning, som tillswidare af nudertednad ombejörjes, och har enligt den ärade gifwarens önskan redan utlåningen påbörjats.

Från Öfwer-Lule Sodens Gille.

(Af Herr Skollararen R. Lundgren.)

Vädersteden sistlidna sommar har, med undantag af Juli månad och början af Augusti, varit kall och regnig. Någon egentlig judd kunde icke heller widtagas, förr än fram på Juni månad. Och när frestnätterna inträffade, nemligen med den 28, 29, 30 och 31 Augusti, hade mängden wäl börjat skörden, men en del alls icke, emedan återn berättill ännu war allt för emogen. Söljaktligen har här blifwit ett ganska swagt år, och större delen, åtminstone af kornjaden, tagit skada af köld. Några, hwilkas aktrar ha högre lägen, såsom i Skatamark, och af lättare jordmän, som i Unbyn, samt sått tidigt, hafwa dock fått någotlunda bergligt år.

Kornjaden har ofwerhufwud gifwit 3:dje a 4:de kornet; rågen deremot på en del ställen ända till 12:te kornet; men råg odlas tywäre! till sådan obetydliggheit. Hafra är föga wärdt att ens emnämna. Potates har också blifwit under medelmattan. Deremot hafwa federwärterna gifwit en ganska tillfredsställande afkastning, i synnerhet å linderna. En och annan federång inwid elswen terde hafwa tagit skada af sjelfsleden, som fram på sommaren för andra gången ofwerhufwade dem; men sammantaget inom hela socken hafwa d. i. f. sjelfwäxande ången gifwit medelmåttig afkastning.

Någon förändring till det bättre uti ladugårdsskötelsen är föga att nämna; dock tyckes en och annan börja wintlägga sig att hålla bostaden wid bättre bete sommartiden genom hägnader och utlemnande af något ång, eller och utpå sommaren genom fedring med ett och annat sommarläs hö, på det ferna icke må "fina opp" eller afmagra; ty ändtligen hafwa de börjat inse, att derpå mycket förloras, och att det har sig swårt samt mera kostsam att få dem åter uppstilda.

På begäran till Ordföranden N. P. Mannberg, har erhållits nedanstående uppgift öfver fattigwården inom Öfwer-Lulea socken för år 1877.

Fattigwårdens inkomster.		Samtliga utgifter.
	Erstatning.	
1	2791: 77	2956: 10
	Rdr.	Rdr.
		550
		Rdr.

Sollundervisningen besörjes af en ordinarie examinerad skollärare i fasta skolan och fyra lärare wid smaskolorne. Antal barn wid de sednare är omkring 200; och woro i fasta skolan sista wårtermin 124 inskrifna, men hwaraf endast 101 dagligen bewistade skolan, samt höstterminen endast 33 barn. Anm. mera skulle wal nämnde skolor wara tillitade, men då fattigförsejningen aflär de medel skolstyrelsen föreslar i hjälp för fattiga barns skolgång, så uteslänges många sådana ifrån skolorna och blifwer icke sällan lemnade utan all friständesundervisning.

Socknens bibliotek utgör omkring 80 häften eller band.

Fran Sockmacks Sockens Gille.

(Af Herr Kronolandsman J. E. Allenius.)

1:o. Wäderleken och årswerten under året. Wären och försommaren allt intill början af Juli månad war kylig och mycket regnig, det sednare till den grad, att årswerten, synnerligast på sakallad tungjord, icke allenast betydligt hindrades i sin fortväxling och utveckling utan afwen stadades derigenom, att egret, senareträdewis och mindre wal beredda åkerfält, tog öfverhanden och till en del förqwäsfde den uppspirande sädesbrodden.

Under förra hälften af Juli månad upphörde wal den ihärdiga adarbiden och seltwanna dagar inträdde, hwilka så lifwade den aftnande vegetationen, att i wägen, under sednare hälften af berörde månad uppnadde den utveckling, den under vida fördelattiga warar och försommar plagat uppnå; men icke desto mindre fortfor lusten att wara kall under större delen af sommaren, i ty, att på de varmaste dagar under sednare hälften af Juli månad, följde nätter, så kalla, att frost på åtstilliga ställen nådde sig, och denna tyla i lusten nådde otwifwelaktigt de swara nattfroster, hwilka wid rötmanadens slut förorsakade den miswert hwaraf orten nu lider.

2:o. Angesfärliga afkastningen af de olika sädeslagen. Kornet, sednens huswudsaktiga utjåde, har öfwer allt mer eller mindre stadats af frost. Flertalet hemmansäboer hafwa ej ens att påräkna matnyttigt korn af årets afkastning, men några äboer å för frost mindre blottställda hemman, hafwa wal fått störda ett någerlunda ätbart brödamne, dock är denna bröddagliga afkastning så ringa och så föga swarande mot behöfvet, att allman miswert å korn måste antagas hafwa intrassat.

Råg: Afkastningen af detta — till obetydlighet inom socknen odlade — sädeslag är endast användbar för kreaturen.

Potates: Detta för Lappmarksinnebyggaren wigtiga — men sparsamt odlade — sädeslag, lemnar å mindre frostömna ställen en något mindre än medelmättig afkastning; men äboerne å hemman med frostländigst läge hafwa lidit total miswert afwen å denna jordfrukt. Afkastningen af potates kan antagas belöpa sig till 6:te å 7:de kornet.

Råkrötter och reiser — till obetydlighet odlade inom socknen — hafwa lemnat en högst obetydlig afkastning, emedan de, dels i följd af den rådaande kyliga wäderleken från wären, dels och i följd af andra misgynnande omständigheter, såsom mast och tidigt inträffande nattfroster, uppnatt en obetydlig storlek.

Höfanasten å hårdwallslunder kan antagas såsom god öfwerallt inom socknen och afkastningen af rödningar, utgräsningslägenheter och myrer, mer än medelmättig. Af ett tunnland frodig hårdwall har man detta år att påräkna 5 strinder, af rödningar 2 och af utgräsningslägenheter 3, och af wauliga flottermyrer 1 strinda, strindan beräknad till 40 löspund.

3:o. Om någon förändring till det bättre uti ladugårdsstötjeln inträdt samt, om möjligt, antalet kreatur inom Gillets distrikt.

Någon förändring i ladugårdsstötjeln har weterligen icke egt rum inom distriktet, utan fortfor den samma att besinnas

på ungefär samma ståndpunkt som för 30 år sedan; och är derwid att anmärka den bakvända hushållsprincip, att antalet kreatur som vinterfodras, i allmänhet är så stort i förhållande till foderstillgången, att, utom det en öfverdrifwen — och på creaturens wälbefinnande menligt inwerkande sparsamhet wid utfodringen måste iakttagas, foderjourogater, såsom lös, björkri och hämpillning, somerligast fram mot wären, måste tillgripas.

Någon tillförlitlig specifiktuppgift på det antal kreatur, som utfodras, är Gillet nu ej i tillfälle att afgifwa, i anseende till de swärigheter som, i en så widsträckt och glest befolkad socken, som Sedmecks, yppa sig wid insamlandet af noggranna uppgifter i berörde hänseende; dock beppas Gillet, att, i en nästa år afgifwande berättelse, kunna blifwa i tillfälle aflemla en sådan.

4:o. Om några och hwilka utdöningsföretag inom Gillet påberjats och utförts.

Utdönningar af frestbringande myrer i närheten af hemmansbehållständer äro påberjade af häradsdomaren, krenohemmansäbven Nils Jakob Nordlund i Tjemotis inom Dwidsockens kapellförsamling, af äboarne i byn Wailijaur och af skattehemmansinnehafwaren Erik Olof Eriksson i Pajjerim, inom Sedmecks socken. Tunga af dessa, för kort tid sedan företagna utdönningar äro ännu fullbordade, dock har dunningsarbetet i Tjemotis och Pajjerim redan avancerat så långt, att man kan beppas desamma fullbordande under leppet af nästkommande år. Samtliga ifrågawarande myrer äro för odling utmärkt tjenliga, och utdönningen af desamma kommer etwifelaktigt att utöfwa ett wälgörande inslytande på återbruket, å de hemman, i hwilkas närhet desamma äro belagne.

5:o. Om någon märkbar inwerkkan på klimatet af dessa utdöningsföretag bemärkts.

Som ifrågawarande utdöningsföretag ännu icke blifwit fullbordade, och de frester, som under sistlidne Augusti månad inträffat, äro att hänföra till de strängare och allmännare hwarmed orten på lång tid hemsökte, har någon inwerkkan på klimatet af de skeddä dunningsföretagen icke kunnat erfaras.

6:o. Odlingföretag i allmänhet:

De odlingar, som hästades under året förchasts, inskränka sig till en obetydlig het och bestå hufwudsakligen i upptagandet af någon åter å ett eller annat hemman och upprödjande af någon äng; dock äro dessa odlingar, såsom jag haft äran nämna, enstaka och — i förhållande till det stora hela — af föga betydenhet, helst desamma på intet wis stå i något jemförligt förhållande till den årliga folkförökelsen — — en sorglig före-

teelse, jem ofelbart kommer att medföra en, årligen, sig allt mer och mer ökande pauperism!

7:o. Waganläggningar, eller hwarrest sådane woro önskliga:

Bland waganläggningar, som för det närwarande wore af den största nytta inom Gillets distrikt, näst den numera uppletna wägen emellan Sterbaden och sjön Wailijaur, är en wag för lodra och s. d. w. strä dalen der-f dragen från Bodträst-fors sågwerk, wid Harads by inom Öfwer Luleå socken, förbi byarne Lalmträsk, Ennauw Prestaur, Krinajaur och Sten-träsk till sjön Wailtum, inwid hwilken, byn med samma namn är belagen. Såsom skäl för en sådan waganläggning må anföras: att den trakt hwarigenom en sådan wag komme att dragas, är en ibland de mest odlingsbara inom socknen; att inwånarne derstädes, hwilka på en sträcka af åtta mil, och derut-öfwer, hittills jätat andra kommunikationsmedel med allmänna farleden, Luleå elf, än en högst illa banad gangstig, ledande öfwer santa myrer, utgöra mer än en tredjedel af socknens jordbrukande befolkning, och att, såwäl tyckliga, som lokala förhållanden gynnas påfalla inrättandet af en kapellförsamling af de bwar och hemman, som komme att draga nytta af ifrågawarande wag.

8:o. Förhållandet med binäringar under året, särskildt hwad flögshushållningen och fiskea beträffar.

Binäringarne äro alldeles desamma, som i förr afgifna årsberättelserne blifwit omörde, och inskränka sig hufwudsakligen till bjelk- och jägtimmerhygge, tjärubränniug, limtötning, fiske och jägt.

IBland dessa näringar är flögshafwerkningen den mest inportanta, emedan den bereder idarne deraf en betydlig kontant inkomst under wintern — en tid, som under nu rådande förhållanden icke bättre kan användas — underhåller krediten och gör det för driftiga hemmansäboar möjligt, att under mißwertår, sådane som detta, utan ster skuldsättning förse sig med spanmål och andra lefnadsförnödenheter. Dernäst kommer ett någorlunda indragtigt fiske, hwilket, så tidsödande det än är, somerligast sommartiden, utgör nära $\frac{3}{4}$ delar af en fattig nybyggares lissuppehälle.

Tjärubrännningen lemnar, under tider då tjäran är i högt pris, god fortienst, i synnerhet för sådane nybyggare, som bo nära intill flottled; men de år hwarunder tjäran råkar falla till ett pris af 7 a 8 R:dr, såsom fallet detta år larer wara, är denna binäring ruinerande, helst den tid, som för tillwerkningen af denna wara användes, beröfwat jordbruket, hwilket,

såsom modernärning, utan de menligaste följder icke får efterlämnas, vare sig för hvilken bindning som helst.

Sagt och hufvudsakligen är de minst inlemstgäfvande, sedan villbrudet nästan totalt försvunnit och priset på renhornslinnallit så lågt, att för ett hufvud sadan vara, numera knappast betalas 5 öder ömt.

Stogshueballningen handhafves på vanliga sättet. Uttyningarne ske stumweis, utan afseende på årliga återvärtten och sentrellen öfver stogsafverklningarne är så oförlätlig, som den nägentim kan vara. Sådant är en naturlig följd af de rådande förhållandena; tv, med den bästa vilja kan en enda jägmänne, i ett så vidsträckt reuter som det, hwartill Jod medts seden lyder, icke medhinnna taga alla de vidlyftiga stogs-trakter i närmare järfstämning, hwara huggen begaras, och li-lata omöjligt är det för en enda stogswästare, att hinna eller magta utöfna behörig tillsyn öfver de bewisjade afverklningar-ne. Allt går således, som man säger, på sin hals; men hwat man emellertid med iaktet wet, är: att stogen, från kust-ländegården, till den högre regionen, betänkligt glesnar ut från år.

Islet har under de 3:ne sista decennierna varit i ett jemt aftagande; det är det samma elisa gäfvande under elisa år. Orsaken till islets aftagande är ej lätt att upptäcka; men hwat som för upphjelpandet af det samma were högeligen önskligt är: fiskplanterings införande, ett förslag, som, em det nägerlunda allmänt kunde lemna i gang, öfverförlätligt skulle medföra de mest wälgörande följder för en, på fiskwatten så rikligt försedd men icke desto mindre fattig seden, som Jodmeds.

9:te Rättshöfden: På kommunen befohållnad underhålls-tyden tillhålla på en sammantafnad arlig utgift af 1000 öder. Utan den kan utta ett betydligt antal, i fattiga omman-diga till detta lamm, i och enstildta individet, arliga beträffat de mest som i den allmänna wälgöranden insluttet och hwarat några bundrade Riksdaler ännu, såsom canwänd-de, återstå.

Den fattigwård, som öfver kommunen, bestrides på i-sätt, att fattigbjernen a entreprenadaktien inrepar af hemmans-äbvar till fetering för högst ett års tid hwarje gang.

10:te. Hellskolewäsendet och möjliga åtgärder för selskapsbör-ningen, såsom selskapsbibliotek samt antalet barn i hwarje skola.

Hellskolewäsendet bestridas: 1:te. Ut i en stationär skola i Sundbygd, der 6 elever af lappiska allmezens barn åtnjuta undervisning, kost, kläder och wård på statens be-förmad.

2:te. Ut i en selskolskola som flyttas emellan byar och gårdar och ut i hwilken, från och med 10 till och med 13 barn på en gång undervisas i skapning, in- och utantäning samt skrif-ning; den sistnämnda undervisningen dock inskränkt till barn med framstående naturgafver och anlag derför.

3:te. En smabarnsskola, som flyttas emellan de mest fat-tiga wohniggarefamiljer, och der undervisning hufvudsakligen meddelas ut i rättstämning; och

4:te. En fast skola, förslagd till bon Wälfjaur, der 12 barn af lappiska föräldrar åtnjuta husrum, kost, kläder och un-dervisning på Sveriges Missions-sällskapets befohållnad.

Ut i det bidrag till inlepp af becker för bildande af ett bibliotek, seden fatt af landstingemedlen åtnjuta, stort: 10 öder ömt, har Kongl. Patriotiska sällskapet behagat, såsom gäfwat förära seden en befhållning af 65 färfärdta volymer, hwilka becker Herr Profesjer M. J. Andersson, wid sin weten-skapliga resa till Sundbygd följande sommaren, gäfwat till det från Stockholm bit medföra; och utgör nu denna larkomna gäfwat, tillita med den på statens befohållnad tryckta och bit lända bredhyren "Läsning för selsket," grunden till ett selskapsbibliotek härstädes.

Från Måneå Sockens Wille.

(Af Herr Landstingens C. O. Berghman.)

Sedan kommunalstämma först blifwit hällen, och detta tillfälle påstillet waldt — äfwen såsom en större högtidsdag — så sedens medlemmar så mangrannt som möjligt skulle vara samade, upplästes Kongl. Förvaltnings-utskottets skrifwelse, och begärdes de upplysningar, som en hwar utwärande kunde lemna, för befhållandet af de i förberörde skrifwelse upptagna punkter; men då detta ärende förredogs, afslagenade sig de fle-sta, hwara således stänjas kunde, hur ringa intresse, som så-stades wid saken. I samråd med de så, som stannade qwar, som man till följande resultat i afseende å swar på de sär-skildta frågor, som Förvaltnings-utskottets skrifwelse innebåller.

Att återvärtten för året blifwit mycket swag, ar en redan länd sat, och detta beror sig dels af oegensam wärdetel från waren, ja att sadden st de sent, och jorden anda så wisa stal-len war obegwam, dels af, och hufvudsakligast af de swara nattfrost, som inträffade mot den 28, 29 och 30 Augusti; och

Äntligen genom den långa och regniga hösten, hvarigenom ja-
den maltade på jernarne.

24. JUNI. I det lifliga "Idesslag" är förstått att läsa i på wisja ställen natten alltsammans frusit bort, men det påstodt har man ansett sig tunna antaga, att råg giswitt 8:de för nets åring, korn 3:de, basia 3:de och potates 4:de a 5:te för net, samt rotfrukter i öfrigt medelmattigt.

Årslöfningen har varit god; och detta är det som under-
ligger till någon del den fattiga allmogens ferkost.

3 afseende på ladhugardstjetheln serperjes ingen förändring
 i land allmogon. Af den atwelsstjnr, som under ett års tid
 varit hos Herr Sjöstedt wid Wiellberstein, har 20 a 22 for
 klipwit betäckta, och antas man således, att deraf åtminstone
 några talswar blifwa af store race. Antalet kreatur inom sed-
 nen kan ej med tillförlitlighet uppgifwas, hwartöre uppgift der-
 om måste utslutas.

Några jästidigt anmärkningsvärda utditningar eller odlingsföretag, kan man icke säga vara påbörjade inom söfuen, med undantag af de, utaf Herr Sjestedt å Mjelderteins läteri redan upparbetade cirka 10 tunnland möröding, som redan till en del äro igenlädda till lunder, efter att först hafwa gifwit en medelmattig bafresteid, och sedan god hoafstafuing; men en hvar hemmansegare för sig, hinnerligast i de byar der laga skiften äro slutade, arbeta efter råd och lägenhet på sina nya skiften, för att få dem reguliert teglagda och difade samt skogen vertrejd, och baraf har man på flera ställen jätt och erfart en märkbar förändring i klimatet; och ehuru de odlingar, som stödt, annu icke kunnat räknas annat än som en början, vilas dock mangas företag, en berömmvärd ihver och flit, som man snart tid skall löna deras möda och gifwa goda och vinniga skördar.

[illegible]

åbeor i anseende till den ringa wäntentillgången i elswen, icke hafwa någon särdeles nytta af wäntendraget såsom farled, hwar-
järe de, under sommartiden, måste bära sjelfwa och flöjja på
båstruggen, de förnödenheter, som de skola hafwa till sitt lifs
uppehälle. Som ett wäl förtjent beröm: må nämnas, att en del
hemmansåboer och nybyggare i dessa trakter, såsom Heflös,
Bredwit, Långsund, Storhön och Smaträsk, på egen bekostnad,
och många af dem i högst fattiga omständigheter, likwist upp-
brutit 1 $\frac{1}{2}$ mils wäg ifrån Ålwasjörs masugn, ja att de kunna
kemna fram med hjulden ända upp till Heflös by 2 $\frac{1}{2}$ mils
wäg ifrån gamla kusträgen wid Hwitafjärden.

Några vidare binärningar än som förr varit, hafwa under året icke förflyttats. Skogs-hushållningen går till som vanligt men som nu genom en noggrannare tillsyn, byggena bättre kontrolleras, så har man anledning förmoda, att inga anmärkningar sker. I afseende på fisterierna och deras förbättrande, så skulle försök med laxodling ske förliden höst, då listor och jump ordning ställes vid Kärnan, enligt A. von dem Herr Baron Cederströms undervisning och metod, men möjlighades för i år, i anseende till det höga wattenet i elfwen, så att inga afvelslaxar kunde erhållas.

Fattigwården i sednen bestrides delst medelst 25 hela fattigretar, der lika många, de mest fattiga, erlösloja och trympningar erhålla nödigt uppehälle och skötsel året om, dels och med uttapering af 100 centner korn och 7 a 800 Riksdaler konstant, till större och mindre understöd för sådana fattiga och erlösloja, som ej funnat tilldelas fattigrote, men dock är i behof af understöd från fattigförörjningen.

Sjelfskolewäsendet är på dålig fot inom denna kommun. Endast tvänne ordinarie lärare finnas, deraf en wid fasta skolan och en ambulatorist, samt en iafallad vice ambulatorist. Beslagligt nog finner man liten håg och drift hos allmogeen hellska, att hålla sina barn till skolorna, och antalet af lärare, är också alltför otillräckligt, så att om de ambulatoriska lärarne skola besöka alla byar inom socknen under året, så de endast vara några veckor på hwarställe, hwarigenom barnen knappt hinna börja sin läsning riktigt, förrän tiden är inne för läraren att flytta till en annan by. Sällanligtvis stannar läraren en termin i hvarje by, men derigenom åtgår flera år för omgången kring socknen och således så de flesta byar under årtal vara utan skola; oberäknat de mindre byar, enstaka hemman och nybyggen, som aldrig besöks af någon skollärare. Under året hafwa 97 pojkar och 64 flickor bewistat skolorne.

Att småbarnskolorne were af en obestridlig nytta, det in- och erkänna de flesta, äfwen bland allmogen, men då det blif- om aldrig så litet bidrag till lön, med eller ljus för en- da strifa alla med full stämma — Nej! — små- attigbeten war härutinnan gatt så långt, att under ett år, då bidrag af statemedlen erhöles till lön för 2:ne småbarnskola- rare, hvarmannen i de hvar der dessa skolor då skulle hålles- ide ens wille bestå husrum, eller bidraga med wed för skol- rummets eldning.

Äf allt detta och mera dolift, hwarem mycket were an- läga, em det ej skulle öfres, som wille man derigenom fast- ställa på flera personer, hwilka wisa sig, liksom wille de satta sig emet upplysningens spridande och ordningens upprätthå- lande, erfäres beträffligt, att festskelewasendets och festske- lshysningen, stå på en ganska lag punkt inom denna secken. Se- lenbiblioteket är wisserligen nu i ordning, och becker inlepta a- de medel, som betlemnits från landstingskassan, och äfwen en- liten wasser samling erhållits till stants af Patriotiska sällsk- pet, hwarigenom biblioteket enligt katalogen har 109 band, och deraf är under året 140 tan gjorda, mest smärre och lättfattli- gare berättelser. Anledning är dock att heppas, det lusten för läsning smaningem skall sprida sig mer och mer, och upplys- ning i samma mån intränga äfwen i de aflagenare bydder- samt allmogen derigenom komma till insigt om, hur nedwan- digt det är, att deras barn få undervisning i skolorne, hwar- igenom de kunna lara sig inle nyttan af seckenbibliotekerna, och så lust för begagnandet af de becker, som der finnas.

Från Neder-Kalix Sockens Wille.

Äf Herr Wentevallens L. Hummel.

Obmån seralig pligten denna gång är att uppiätta härwa- rande Wille arsbetättelse, em förhållanderne under året icke gifwa synnerlig anledning till betraktelser af gladare art, för jag dock den samma härmed afgifwa, derwid, så widt möjligt är, lemnande tillförlitlig belysning af de ämnen, som i för- waltnings-utskottets cirkular blifwit såsom föremål för berättel- sens innehåll angifna.

I anseende till den ihärdiga terra kylan under Maj och Juni månader hwarigenom i den lilla qvartellen, kunde för- ten icke i rätt tid brukas, hwadan och hjälpa saningsarbetet

förfläggid seduare än wanligt. Sadesbrodden kom sig sålunda sent före; detta upphjelpes väl genom den under Juli samt de twenne första westerne af Augusti rådande warma wäderle- sen satillwida, att man wid sistnämnde tid hade allt hopp om en god skörd; men ihållande nordlig wind med kallt regn un- der den återstående tiden för sädens mognad, jemte den frost, som inträffade första gången den 13:de Augusti och ytterligare under nätterna till den 28, 28, 29 och 30:de i samma månad, beröfwade landtmannen på de flesta ställen all utsigt för erhal- landet af en medelmattig skörd.

Såsom wanligt harjade frosten värst a lagt belagna samt med jumpiga trakter omgifna åkrar. Froststaden skulle dock icke enjamt hafwa förorsakat så liten åring, som det i wert- ligheten blifwit, em icke det myckna regnet, såväl under sed- uare delen af mogningstiden, som under den tid skylarne skulle undergå torkning, i hög grad dertill bidragit. Enligt wunna upplysningar bör dock tillgången af fröbar jäd mestråra be- höfvet inom detta distrikt.

I allmänhet har Winterrågen, såsom tidigare mögen, mera undgått froststaden än Kernet, dock är odlingen af det först- nämnda sädeslaget fortfarande inskränkt.

Hafran har såsom grönseder lemnat god skörd.

Äf Rotfrukter odlas med få undantag endast Petates, hwaraf liten afkastning i allmänhet inom distriktet erhållits.

På det hela taget har seduens innerwånare detta år hem- jets af miswert i afseende å spanmal och rotfrukter; men der- emot hast att glädja sig åt en riklig höfsangst, hwilket i wis- man underlappar de svarigheter, som en mislyckad spanmal- skörd framfaller.

Ladugårdsstjeln bedrifwes i allmänhet bättre inom denna än de närmast söderom belagna sockarna, till hwilka icke obe- tydliga partier smör härifrån afyttras, hwarjemte minst 1000 liöspund blifwit i September månad till Stockholm affända. Ett ännu bättre resultat skulle dock öfwißwelattigt erhållas, om allmogen komme till full insigt derom, att det är bättre hafwa ett mindre antal kor, som sedas väl, än ett större antal med wägarare utfodring.

Wid Björkfors egendom har under året den i min förra berättelse omnämnda nya ladugårdsbyggnaden blifwit fullstän- digt inredd. Den utgör en prydnad och ett mönster för bygg- nader af detta slag. Enligt benäget meddelade upplysningar, har höstörden å Björkfors varit så riklig, att 30 kor redan denna höst funnat i nya fahuset tilljattas, hwadan hela anta- let mjölkande kor derstädes nu utgör 80. Bemärke 30 kor ut-

sedras hufvudsakligast med kräftigare beslag samt kallt watten hwarom den finsta metoden vil bäst i gamla såluset i affigt att utröna hwilketdera utfodringsättet må gifwa bästa resultatet.

Att med försäkras om tillförlitlighet kunna uppgifwa kreaturens antal inom socknen, är icke möjligt; men om man antager att å hwarje $\frac{1}{2}$ dels mantal sedas 6 kor, 10 får och en häst, bör den summa, som salunda uppkommer, tentligen nära motswara werkligheten. Socken utgöres numera af nära 80 hela mantal; af dessa finnas wisierligen en del frälse- och frenehemman, hwara ett wida mindre antal redas; men den minsta, som härigenom uppkommer uppgifves till fullo af det icke obetydliga antal kreatur, synnerligast kor, som innehafwas af personer, hwilka icke egentligen höra till den jordbrukande befolkningen. Enligt ofwanstående beräkning skulle således ungefärliga antalet kor blifwa 3840, får 6400 och hästar 640.

Några utbildningsföretag i större skala hafwa icke inom distriktet detta år förefunnit, ej heller några sadane tillförene utförts af det omfang, att någon märkbar inwerkkan på klimatet deraf funnat spörjas å annat ställe än Bjerkströms, hwarest den förut sända stora frestländigheten, till följd af de under loppet af flera år verkställda utbildningar och nyodlingar så förminskats, att all winterrag samt $\frac{1}{3}$ del af kornstörden funnat detta år fullkomligt ofrösten inbergas.

Större nyodlingar finnes icke att emnanna; dock fortgå sådane i flere byar, synnerligast de, som undergått laga stifte. Den stiftelsen, som redan hört i Oktober denna hest inthafvade, förersakade ett stort afbrott i de odlingföretag, som iafweligen under en blidare wäderlek blifwit utförda, alldenstund Oktober månad under wanliga förhållanden faller sig mest lämplig för dubbla arbetens utförande.

Genom på sednare tiden verkställda wäganläggningar har kommunikationen inom socknen wisierligen förbättrats; mycket återstår likwäl härutinnan förrän den närmast hafslusten lika som uppåt stogsbygden beende befolkningen kan få sina billiga anspråk på jemlikhet med de utmed kustlandswägen samt Skalinck beende, tillfredsställda. Af wäganläggningar, som icke allenast för denna och närgränsande finsta socknar, utan äfwen för det allmänna were af högsta wigt att i främsta rummet komma till utförande är i Gifels länka en wäg, som toge sin början från staden i den wägen $\frac{1}{2}$ mil öster om Masby qastgwaregård, därifrån lönade genom Galmträsk, Bänkmjärn, Granan, Gopinara, Hellfors, Sinnlappträsk, Wälisfösti och Matjersby kvar till Päckila by wid Torneå elf i Hetaniemi för-

anling, hela wägstrecken 4 $\frac{1}{2}$ mil lång, hwara en mil redan nu är någorlunda körbar. Genom en sådan wäganläggning skulle afståndet från Hetaniemi, Öfwer-Torneå och Pajala socknar till residensstaden Uleå afkortas med 4 $\frac{7}{8}$ mil, hwarigenom icke obetydliga besparingar för staten skulle uppkomma i ambets- och tjenstemäns minskade reseräkningar, hwarförutan den finsta befolkningen i de många på sidan om de nu uppräknade belägna byar, skulle få lättare tillfälle till kommunikation med den swenska befolkningen wid hafslusten, hwilket i mera än ett hänseende borde fördelaktigt inwerka. Ser att den finsta och swenska befolkningen skall kunna iwaningem mer och mer sammansmälta och det egentliga moderomalet efterhand winna öfwertaget äfwen i dessa orter, fördras wisierligen i första rummet, att så mycket som möjligt minskas den finsta befolkningens isoleringstillstånd. Hårtill bidrager förnamligast lättade kommunikationer, och torde ingen wäganläggning inom landet i detta hänseende stå framom eller ens kunna jemföras med den nu föreslagna, hwadan Gillet ansett sig böra den samma föreslå, dock med wilkor, att staten anslår tillräckliga medel för upprättningen och iständhållandet, samt att befolkningen i de byar hwilka egentligen få nytta af wägen, ensamt bestrida des framtida underhall.

Nörande stegarne och stogsastwerkningen hänwijas till hwad derom i sistlidet års berättelse blifwit yttradt.

Såwål handsagning som sparrhuggning och tjärubrännning hafwa detta år warit söga lönande.

Kar- och strömmingsfisket har warit medelmåttigt och lifligt under medelmattan.

Nuwarande priser å spanmål m. m. härstädes äro: för råg 19, korn 17, potates 6 per kubitrot och strömming 18 öldr per tunna.

Rättigwården är inom denna socken mycket tryckande. Enligt nyligen skedd reglering för kommande året, finnes det 94 personer, som åtnjuta fullt understöd, samt 66, som hufwudsakligast sedas på kommunens bekostnad, till hwilka sammantränade 160 personer äro anslagne 2230 kubitret korn; hwarförutan till 95 personer blifwit bewiljade kontanta bidrag till ett belegg af 477 öldr, blifwande rättigslasjan desutom allt som ofkast antitad af tillfälligtwis hjälpöfande. Under de fem månader, som återstå förrän sommarförtjensterne taga sin början, komma iafweligen många ännu obekanta behof att spörjas, hwadan kommunen med tacksamhet skulle mottaga det understöd af statens eller andra medel, som tillafswenthus må wara att tillgå. Öfslighwis anjes de hos köpmännen befintliga

Från Selliwara Sockens Gille.

(Af Herr Skatteherden J. S. Grape.)

Afskaffningen af de olika jädeslagen har, hvad ortens egentliga hufvudsäde kornet widkommer, nästan totalt bortfrutit, så att högst få erhållit någon skörd, som kan anses hafwa gifwit högst andra kornet, detta likväl å få ställen; det öfriga kunde blott användas till foder. Rotfrukter, såsom Potates, hafwa gifwit till och med 4:de kornet. Foder har deremot erhållits tillräckligt för ortens behof.

Utdifningsföretag hafwa å flera ställen inom Gillet påbörjats, såsom i Madas, Ullattis, Signosquando, Mettesjerf, Switträsk, Satta, Urtiware och fyrkeplatien.

För öfrigt hafwa ängslägenheterna blifwit betydligt förökade genom öfversilning, hwilket blifwit å gansta många ställen inom Gillet använda, och hwilket lemnat goda resultat, genom rödning tillötas äfwen foderstillgången årligen.

En wäganläggning är nära fullbordad från Skräfwen till Leipojerf, utgörande en sträcka af fyra mil, och önskligt wore om med den anläggande snart nog finge fortsättas till fyrkeplatien, på det de arma inbyggarna en gång måtte befrias från att framplåpa sina förenödenheter på sina skuldror.

Hufvudsakliga binäringen utgöres af skogsarbete, såsom plankläggning och sågtimmerleswerering till sågwerken i Skall och Käneå; socknen har äfwen haft en god förtjenst wid wäganuppbyggnaden, hwilket arbete hufvudsakligast blifwit verkställt af socknens inbyggare.

Hwad stegshusbållningen widkommer, så synes derwid en bättre wård och uppsigt inträdt.

Fisken hafwa under sommaren varit högst flena, så att de personer som dermed varit sysselsatte, knappast hafwa lifnärt sig, hwilket ogynnsamma förhållande torde härleda sig från det hynniga regn som fallit under sommaren, äfwen som af den kyliga wäderleken.

Sattigwarden är högst trydande, och utgör den tryggaste lörda för kommunen; fattigförordningen uppgår till 2000 Rdr årligen och derutöfwer.

Sellskolewäsendet handhafwes af en examinerad lärare och flera ceraminerade sakkunde småskolelärare (alla ambulaterista). Den examinerade läraren har under året undervisat 74 barn, och de öfriga till samman 200.

Sockenbiblioteket består endast af fjorton årgångar af "Läsning för folket," hwilken samling blifwit skänkt till socknen af framlidne Landsköpingen P. H. Widmark.

Från Carl Gustafs Sockens Gille.

(Af Herr Skatteherden J. S. Grape.)

Wäderleken under årets tre första månader har i allmänhet varit mindre kall och snörik än wid samma tid de nästföregående åren, och under dessa månader har man ofta varit i tillfälle att se ånga eller dimma uppstiga, utbredande sig öfwer fjärr och fjärr; hwarsf manngen bland allmogen tagit sig anledning att förutspå miswert, en spådom, som i år mer än vanligt befunnats. Våren och sommaren har, så när som på några wäder i Juni, varit kall och regnig, emwerlande med swara stormar isynnerhet från nordöst under Augusti, hwarpå flera frostnätter följt. Vintern inträdde tidigt, eller med 1:de teber månads början, och har kall och snöig wäderlek sedan den nästan oafbrutet fortfarit. Att arswerken under sådana temperaturförhållanden icke kunnat utfalla fördelaktigt, säger sig sjelft; och hafwa de olika jädeslagen, der de ej bortfrutit, (hwilket beklagligen stett å laglandare ställen) lemnat: Korn 3:de a 4:de, rag, som högst litet odlas, 10:de a 12:te, samt potates, hwarmed förhållandet är enahanda, 6:te a 7:de kornet. Spanmålsafsaffningen är desutom öfwer allt af sämre beskaffenhet. Men såsom ett märkligt undantag må nämnas, att en hemmansegare i Ruckola, hwars afär mot norr är skyddad af skog, fått 9:de kornets afsaffning, fullmogen och ofskadad jäd.

Twenne större utdifningsföretag äro under utförande, nemligen i Ruckola, der ungefär två tredjedelar af arbetet är verkställt, samt i Lappträsk, der företaget nyligen påbörjats. Till det förstnämnda åtnjutes statsbidrag med, till det sednare, utan återbetalningsfyllighet. Någon inwertan på klimatet såsom följd af dessa utdifningar torde näppeligen hittills kunnat utrönas, alldenstund företagen ännu ej blifwit i sin helhet utförda, så att de stora, byarnes ineger omgifwande, myrerna, kunnat uttorka. Desutom har luftskolan i Augusti detta år varit så stark, att den äfwen på höglandare, annars frostfria, ställen här och der förorsakat skada å jäden. Andra odlingsföretag af någon betydelse äro ej att omnämna.

Bland wäganläggningar wore en högst önskwärd, nemligen emellan Lappträsk och Käräsjöki byar, hworigenom wäglängden skulle förkortas ungefär tre mil för dem, som härifrån och de öfre trakterne sommartiden färdas till Neder-Kalli; hwarsförtom Lappträsk byamän, som äro flere bundna till antalet, bereddes förwäg till fyrkan, det de nu sommartiden helt och hållet sakna, till stort men för sig, både i fysliga och ci-

rika angeltagningar. Och då wag emellan Skarungi och Keras
söli samt Kärstäl och Björkstäd här förut finnes uppbruten
så hade den återstående sträkan ej utgöra mera än ungefär en
mil att ännu uttagas.

Ärendes följande beaktningarna hanteras i alla till föresänd
ärens berättelser. Vårskiftet var i år varit vida mindre ge
mande än vanligt, och en bidragande orsak till den tröskande

brist, som för närvarande råder bland ortens befolk
ning. Skiftet, som idlas i Audela och Korpilohja försam
lar och varit föga lönsamt. Andra bidragande finnas ej.

Med fattigwarden är förhållandet enahanda, som under
föresändande åren; om möjligt, blifwer tungan deras än mer
till följande af årets lilla skörd, hvarigenom hemmansägarna ut
månde utgått att med bröd och arbete se till sina baktugus och in
brottsbarn. Såsom en i främsta rummet under det sista åtti
endets bidragande orsak till öfverflödet af fattigwårdestungan, twi
lar Gille ej att nämna det omätliga skädderikandet, som nu
mera äroas snart tagit i hvarje leja, utan afseende på råd och
föresänd. Det har till och med gått så långt, att den fattig
hjelp, som i matvarer utdelas, understundom för en ringa pen
ning blifvit bortald och i sista förbitt, för tillfredsställelse af
uppmärksamheten deretter.

Sollundertrömmingen bedrifwes härstädes nöjaktigt af en
examinerad lärare; men deremot bejles Skolan mindre allmänt
och mest af de närboende. Orsaken hertil är, dels iwarigheten
att erhålla bostum, dels och den med barnens wistelse från
hemmet förknippade iärskilda kostnaden, som ofta nog öfversti
ger föräldrarnes förmåga, hwadan och barnen fortfarande un
dertrömmas mestadels i hemmen, der de med så undantag in
hemta ren annan afwenjens utläsning af den wäntade läse
boken. Den 14 Lärn Lärn
nat funktion. Verjan till ledentidhetet är gjord genom na
tens gånna af lå örpångar "Läsning för folket"; men som för
samlingen är full, och detta verak med så undantag förnam
gott beaktas, så är denna bel luga användbar härstädes

Åran Lfwer-Torne Sodens Gille.

A. Herr Vandsbäcken O. R. Bergdahl.

Härstaden har under året varit mycket emwerlande, så
väl under wintern som sommaren. Åran iåningstiden till

örjan af Juli månad war den mera mild, ehuru man icke
kan kalla den egentlig warm, samt ingaf jorðbrukaren förbepr
ning om en god skörd, men med Juli månad inträdde en be
kommerjam förändring. Lusten blef kall och vinnigt regn ned
föllade, ibland flera på hwaran följande dagar, ja till och med
hela wäcker. Hvarigenom afstannade all vegetatien och det blef
nästan omöjligt så det, wästerligen vinnigt werta höet inbergadt.
Skördetiden inträffade, men tyvärr war icke grödan mogen.
Som flera efter hwaran derpå följande kalla nätter inträffade,
som skadade jåden på de flesta ställen, måste skörden förtagas,
ehuru åforn icke war mogen.

De elisa jådeslagens afkastning är mycket swart att med
sakerbet uppgifwa, emedan en del bwar och hemman fått nå
gon intet, hwaremet en del fått fullt medelmattig skörd. År
net, som är hufvudsådet inom Gille, har på de ställen, som
are mot kyla mera tåliga, uppnått den mögnad, att det är
fullkomligt fröbart, samt kan beräknas till 4:de kornet. Slag
deremot odlas på så ställen och har gifwit en ringa och liten
afkastning. Med Potates, som är nästan den enda jorðfrukt,
som här odlas, är enahanda förhållande. Några jorðwerter
odlas icke här, med undantag af något obetydligt Hakra, som
nästan allmänt af odlarne afbergas som grönfoder. Af natur
liga ångar bergas med så undantag bestapofedret och desja ån
gar bestå af uti Torneå elf befunliga helmar, elständer, från
skog upprädda skogshästar samt slada myror och odfilade träst
Lillången på hö war tillig, iynnerligast på de såfallade hård
wallångarne, men inbergningen af desamma mycket swart till
följd af det myckna regnet och den tidigt inträffande kalla wä
derleken. Åkerbrukerelskapet består i allmänhet af här kallad
Wält, Hemfölgare och Pinnbar, hwarmed jåden nedmyllas
En och annan har dock på jednare tider anskaffat Hultbar,
Wältbar och Stodahl, äfwenjens den såfallade finsta plogen.

Kadugårdestjeln bedrifwes härstädes lifasom förut öfsligt
warit, men detta jätt har wisat sig wara förmånligt, såväl i
afseende på bestapofedrets besparande, som och beträffande erhål
lande af afkastning. Smörproduktion är ortens hufvudsakliga
amning. Vad sakerbet kan antagas, att 2te lispund smör
försäljas af hvarje so inom församlingen. Exempel sånas
ide att af en so funnat under årets lopp besparas 5 1/2 a 6 1/2
hispund smör. Inom Gille, förutom Korpilohja försam
ling, derifrån ingen uppgift erhållits, anses finnas wid denna
tid: 2857 st. mjölkande kor, 59 st. orar, 450 st. ungnöt, 3500
st. får och 454 st. hästar. De jednast anmärkte användas en
samt till dragare.

Under loppet af detta år, har med afslutning af flera sjöar dels påbörjats och dels avslutats. Ut dessa anser jag mig böra nämna: ett träst, som kallas Nrsjarswi, beläget $\frac{1}{2}$ mil väster från Matarengi terta. Detta träst, som i areal innehåller omkring 90 tunnland, är nu alldeles torrt och från den del deraf, utgörande ungefär $\frac{1}{3}$ del, som hunnit taga gräswert, har detta års sommar afbergats 24 kofeder hö, bestående af fint fräkt och starr, begärligt af hornbestap. Då aftappningen af detta träst stulle företagas, uttrades af många, och deribland sådana, som borde haft insigt uti dylika företag, att detta företag in- stunda blefwe lönande, utan anjags den stada, som de omkring trästet liggande hemmansätrar, stulle komma att härigenom tillfunda, alltid blifwa öfverwägrande uti nyttans wägs- skal, det antogs nemligen som säkert att, då wattenet aftappa- des, så stulle afen blifwa mera ömtalig för kyl, hwarforutom den kostnad som anjags åtgå för arbetets utförande, så drygt uppkattades att mången af delegarne fruktade att han icke måttade bestrida dem. Det är nu bewist att dessa farhågor varit utan grund. Återjorden har inga unda försämrats, utan fast hellre förbättrats, emedan de intill åkrarne stötande karr och myror betydligt upptärlat i den mohn, som wattenet fallit från trästet, och gräsningsarbetet hafwa delegarne sjelfwa wert- ställt å de tider af året, då icke annat till jordbruket stöjel- borande arbete varit öundwifligt. Hela afslutningskostnaden uppgår till 5600 Rdr eller 700 Rdr Rmt på hwarje $\frac{1}{2}$ del, men för en sådan lott, som den sistnämnda är betalt wid skedd försäljning 2500 Rdr, således för hela lägenheten 20,000 Rdr Rmt. Se der hwilken warderif egendom, som ända hittills varit förbeld. Myrödingar äro på flera ställen dels fortsatta och dels ännu påbörjade; mycket återstår dock ännu i den vägen.

Ödlingen af myror och karr har märkbart inwerkat på klimatet. Detta har jag sjelf erfarit. Då jag 1851 tillträdde mitt nu egande hemman, fanns uti en utgård ett kort stycke till väster från gården några stäloland öppen åker, som på twenne fider omgafs af en mycket sank mögbelupen myra. Nä- stan hwarje år led denna åker af köld. 1854 började jag att utdika denna myra och 1858 jaddes hela fältet, 12 tunnland, efter förutgående första gången med rag; sedermera har sådant stett werelwis hwart annat år. Efter werkställandet af denna ödning, har kölden aldrig stadat berörde åkrar, utan har jag hwarje år sedermera fått fröbart korn, icke blott från de gamla åkrarne, utan jemväl från den odlade myran.

Ödlingsföretag i allmänhet äro af mindre betydenhet och inskränka sig hufwudsakligast till utwidgande af ett och annat

tappland åter af stenbunden jerdmohn, samt undanröjande af teg på naturliga ängar.

Under den tidrymd, som denna berättelse omfattar, hafwa inga nya vägar blifwit anlagda. Fullbordandet af den förut påbegynta vägen från Öfwer-Torneå till Pajala har dock fort- satts. För det närwarande wet jag icke något behof af några nya vägar.

Såsom binäring har en och annan af sednens innebyg- gare till jagwerken framfört jagtämmer, samt af stubbar, wind- fallen och foterklade träd tillwertat tjära, det sednare dock myc- ket mera sparjamt än förra året. Handsägning af bräder eller plankor till affalu sker icke här med undantag af jordbrutare, som bo inom Korpilombolo kapellförsamling. Ristet efter lär uti Torneå elf, är det enda lönande, som här bedrifwes. Detta wertstalles af sådana, som bo närmast intill de örlige jissestäl- lena, samt af de så, som kunna utöfwa sådant hite å sina hemmans stränder. Åringen har varit under medelmåttan. Ristarena stulle således haft att motje förlust af sitt arbete om icke priset på Lär uti werldsmarknaden varit mot wanligheten uppgjadt.

Sattigwården är här mycket tryckande. Ut i Öfwer-Torneå medersförsamling har kostnaden för fattigas underhall för året uppgått till emellan 5 a 6000 Rdr Rmt. Ut i Pietaniemi ka- pellförsamling 2646 Rdr och uti Korpilombolo församling till 356 Rdr. Denna för de bättre lottade kända tynga ökas af från år. Werfande botemedel för denna sig utgrenande mitta är icke godt att finna. Såsom sådant hafwa många föreslagit fattighushjertättningar, ett i hwarje församling och detta förslag anser jag mig böra biträda.

Ut i Öfwer-Torneå medersförsamling finnes en fast fells- skola der 134 barn af båda könen atnjutit underwising. En dylikt skola är inrättad uti Korpilombolo kapell och stötes af kapellets predikant. Lärjungarnes antal i denna skola har ut- gjort 52 af båda könen. Deutom hafwa 3:ne roteffolor wa- rit inrättade, nemligen en i hwarje församling, fyra månader af året. Ut i dessa skolor hafwa sammanlagdt 253 barn blifwit underwista i fristendom. Ett sedenbibliotek finnes härstades och de der befintliga böcker äro på finska språket, och besta af religiösa och historiska. En tidning på finska språket tror jag allmogen stulle med begärlighet läsa, men utgifwandet af en sådan stulle icke kunna ega rum utan bidrag från statens fida, enär den del af befolkningen, som talar detta språk, är så ringa att, afgiften för denna tidning icke kan anses motswara den, för denjammes utgifwande uppkommande kostnad.

Fellmängden utgör: uti Sjuver-Torneå medersörjamling 1200 manfön och 1302 qwinkön; uti Pietaniemi kapellsörjamling 909 manfön och 947 qwinkön, samt i Korpilombolo kapellsörjamling 541 manfön och 292 qwinkön, eller tillsammans 5388 personer af båda könen.

Ett sedenmagasin finnes här. År 1835 då Konungens Befallningsbefäwande fastställde ett nytt reglemente för denna inrättning, fanns i behåll 28 tunnor $9\frac{1}{2}$ kappe korn i löst mål. Då 1863 års räkenskaper afslutades, war behållningen 62 tunnor $27\frac{1}{2}$ kappar.

Då understöd wid inträffad miswert lemnas till nybyggare och fattiga hemmansäbber, bör det wilkor fastas att, äbber bör å sitt hemmans eller nybyggets eget upptaga ett wigt belopp åter eller kausse, såsom i min tanke mera fördelaktigt odla ett wigt belopp ång, lämpad efter understödsbeloppet, wid afwenityr att annars wara förbunden återbära hwad som i understöd bekommit. Gåfwan skulle härigenom blifwa räntebärande kapital, icke blott för emottagaren utan jemwäl för hane efterkommare.

Från Pajala Sockens Wille.

Åf Herr Brudspatronen E. J. Sahlberg.

Odlingarbeten äro under förflutna året fortjatta å de myror, hwilka medelst statsbidrag blifwit utdikade i Pajala, Kirnejarwi, Erhedeis och Tärende byar. En icke obetydlig del deraf är dels flådad och teglagd, och dels bejadd med åg, och wara sig denna under werkligheten i Juli månad ganska wacker, men förhoppningarne om en god skörd tillintetgjordes snart genom koldens härjningar. Bland sjöfällningsarbete af större emellan fästas emellan i Eastajawit träsk, hwarm d dock arbetet fortstredit långsamt fislidne sommar i anseende till den kalla och regniga wäderleken. Utdikningsarbeten bedrifwes jemwäl i andra delar af socknen, och har man anledning förmoda att de utfalla förmånligt. Efter utdikning af en wattenstjuk myra i närheten af Kengis, der kala eller is påträffades i slutet af Augusti månad, har fringliggande åkersalt sedermera wisat sig mindre ömtaliga för kolden.

Ångsöfwerjilning, eller såsom allmogen benämna det, watten damning på ångsmark förekommer inom wisja byar, men genom ofunnighet i behandlingen och bristande företagiamhet

har denna ångsöfverjilning ej funnat höjas, ehuru tillfallet dertill äro mångfaldiga.

Åkerjorden. Den sjukdom i åkern flerstädes inom socknen, hwarm afhandlades i föregående årets berättelse utbreder sig allt mer och tillintetgör landtmannens förhoppningar, oafstakt den ritaste skörd af god och fullmogen såd were att förwänta. Genom Ordföranden i kommunalstämman, är dock till förwaltningss-utskottet insändt prof af denna åkerjord för anställande af någon kemist analys. Den jordmän, som wänligen förekommer, är tera, mylla och sand, och har såden å den ierstnämnde icke alls uppnått mognad, i anseende till regniga wäderlek och kylig luft under hela Augusti månad, hwarmot a högländta ställen och sandjord såden befanns innehålla god kärna, men blef af luftkolden i Augusti månad totalt förstörd, så att utsädeskorn saknas, både hos de flesta statthemmansägare och krononybyggare inom socknen.

Åkerbruksmetoden och åkerbruksföredstapen qwarstår oförändrad såsom den för ieller warit begagnad, och är jordens behandling icke ändamål nlig innan seningen företages. Rullbars begagnas å något ställe med mycken fördel; allmogen anser dock, att nyttan ej motswarar kostnaden dertfore. Ensådesbruket begagnas mest hos allmogen; öfwerlygelsen om dess statlighet har ännu icke gjort sig gällande. Seningstiden börjar wänligen i slutet af Maj; dock har förra året gjort undantag härutinnan, i anseende till den långwariga kolden på wären, hwadan seningen började allmänt den 6:te Juni. Den jordbrukande klassen instämna i den åsigt, att, dertest wäderleken warit tjenlig för tidig wärsening, skörden hunnit mogna i medium af Augusti, och sålunda räddad från nattfroster. Utsästringen af alla sådesslag är fruset, hållande i wigt från 5 till 7 lispund pr tunna.

Stogstillgången är i öfra delen af socknen ganska god, och synes allmogen äfwen få bättre tankar om stogens wärd, dertigenom att stogseldar astagit och der sådane utbrutit hafwa de blifwit hämmade. I öfrigt star numera stogen under jägeribetjeningens wärd och kontroll, som derät eggar allwarlig uppmärksamhet.

Binäringar: Inom denna näringsgren är skogsfortjensterna det hufwudsakligaste och bestå i jägtimmerhygge till jägwerken, samt handsågning af plankor och tillwerkning af tjära; dertutom saknas aldrig andra binäringar såsom pottasfebränning, ipanmål-, malm- och kolförslingar. Transportkostnaden utgör 1: a 1 Rdr 25 öre pr mil för lastet em 50 lispund. Ett

lordagswette 1 till 4 Rdr. Ett sommarmansdagswette 1: 75 a 2 Rdr.

Ladugårdssköteln. Denna wardas med några få undantag ganska väl, och wore en rik infemskalla för allmogem om förbrukningen af taffe insträufkes, hwarigenom gradban, som utgör inörammet beparades. Smörproduktionen är tillräcklig för sednens bebeh och afwen något till afialu. Priset varierar mellan 9 a 10 Rdr lispundet.

Kor och Swinawel. De förstnämnde underhållas, ehuru i till den mindrebet som torut och winterfodas wauligen med bjertlös. De sednare hållas ej af allmogem. Kreatursracern är af ortens.

Drang- och Pigleuer är: De förra från 100 till och mer 150 Rdr Rmt. De sednare från 50 till 70 Rdr Rmt.

Wagantagningar: Emellan Öwer-Ternea och Pajala är den una wagen fullbordad, och har underjötning för nu lande wag emellan Kengis brut och Sewande by, en sträcka af 6 mi jemwal blifwit hallen sistlidne höst.

Sellmangden inom sednen utgör 4000 personer, och antalet af inbyes och fattighjen ölas ar från år, så att fattigwårdens utgifter utgera öfrer 3000 Rdr Rmt.

För seltunderwisingen finnes ingen skola, men sedne männen hafwa nyligen antagit en af Kemungens Besallninge hafwande upprättad ritning till seltstola i förening med läkare bestad och tingsrum, samt gått i författning om wifes anstallande denna winter, så att byggnaden kan påbörjas näst sommar.

Från Suckasjärswi Sockens Gille.

(Af Herr Kronolansmannen M. Lestadins.)

En regnig och kylig wäderlek har under sommaren härstädes varit i derd i Lajan af 2 ft. ater inträffade flera frostnatter, som förstörde den wärande jäden så, att ingen annan afkastning än halm af akarne kunde erhållas; bristen både på brödsödan och jädskorn är stor, hwarjere jag fruktar att minst halften af akarne måste nästkommande war lemnas eladda, potatsejen har lemnat 8:de ternet, höstörden har varit ymnig och ged.

Ingen förändring uti ladugårdssköteln har inträddt. Inom distriktet födes utem ungheskap ungesfärligen 1100 kor.

100 hästar, 1500 får och 20 getter, de sistnämnde förnämligast af fjärlappar.

Inga större utdikningsföretag å myrland äro härstädes ännu påbörjade. Odlingöfretag, medelst jänkning af träsk har under sommaren fortsett i Wittar i i Pajarswi Montinge och Wierijerwi; i Suckasjärswi by a Gantusjerwi stora träsk, något foder har å dessa lägenheter de sednare åren erhållits, men wäntas mångdubbel afkastning om mera jänkning werkställdes; i Swappodara by äro jänkningar a de nära byn warande träsk fulländade, hwilka ed gifwa en ged afkastning, men det klagas ed att frostläntheten derstädes betydligt tilltagit efter träskens jänkning.

Inga wäganläggningar äro ännu härstädes påbörjade; wäl kunde det wara behöfligt att få wäg från Pajala till Witterangi, men allmogem är emot detta företag, emedan wäghallningen stulle blifwa högst tryckande för denna fattiga kommun.

De binäringar, som här idkas, äro linsekning, pettastestillwerkning, fiske, som denna sommar warit flen, tjärubräning och sagtimmerbuggning från kroneskogar enligt behöriga utjvningar.

Sattisförjörningen är högst tryckande och derde kostnaden derföre bestiga till nära 2000 Rdr.

Ingen seltstola finnes ännu här. 2:ne kateteter, som kronan aflönar, besöka lappbyarne, för att lemna underwising åt lappallmogens barn.

Lapparne hafwa, såsom wauligen är under kalla somrar, haft god tur med sin renafwel, de hafwa ed warit fredade för wargar, sedan de sistlidne winter dels med stidlöpning, dels med jern dedat alla i sednen warande wargar, till antalet 30.

Från Gnontekis Sockens Gille.

(Af Herr Kyrkoherden J. D. Gurtelmus.)

Wäderleten och årswerten under året. Sommaren hwilken mera sent infann sig, inträdde med kylig wäderlek och kall bläst, tillfölje hwaraf jänkningen steddde senare än wauligt. Den kyliga wäderleten jemte blästen fortfor omwärlande med regn under större delen af Juni. 3 Juli inträdde en warm wäderlek, som mycket befordrade wertligbeten, hwarefter i derpå följande månad temperaturen åter blef låg, med inträffande nederbörd nästan oafbrutet i ungesfär en weckas tid, till mebn

I Neder-Luleå Socken.

Sankningen af Skifteswiken. De wertfulla undersökningarna visade, att 112 tunnland dels af jebetten och del af den omringliggande wattendränta marken kunde genom upptagning af en 10,000 fot lang afleppsgras winnas till odling och foderproduktion. Kestnaden för detta gräsningsarbet är beräknad till 1570 Rdr.

Torrläggning af Gammelstadswiken. Undersökningarna afgåge att medelst dammar och jordvallar infreda samt genom uppfordringswerk torrlägga den s. k. Gammelstadswiken och uträntes att omkring 375 tunnland jebetten skulle på detta sätt kunna förbättras och winnas till foderproduktion.

Sunderby by. Plan och förslag upprättades för asdfinningen af 1137 tunnland myrer och wattendränta marker. Största delen af dessa kärrtrakter äro af god och odlingssbar beskaffenhet och bidraga i sitt nuvarande wattendränta tillstånd i väsentlig men till klimatets försämring och frostskadernas uppkomst. De föreslagna större afleppsgraswarne innehålla en längd af 39,790 fot och är gräsningskestnaden beräknad till 13,920 Rdr Rmt.

Rutwicks by. Plan och förslag upprättades för upprensningen och regleringen af de wattendrag, som genomrinna denna bys ineger och nu ferdrauka stora sträckor af de bördigaste marker. Kestnaden för detta gräsningsföretag, hwarigenom en areal af 1298 tunnland wattendränta marker kommer att winnas till odling, uppgår till 29,390 Rdr Rmt och utgöra de föreslagna afleppsgraswarne en längd af 62,000 fot.

Hertso by. Asdfiningsplan utstafades för torrläggning af 72 tunnland wattendränta marker, belägna invid byns uppodlade fält och med förmånlig jerdmen till odling. Kestnaden för detta disningsföretag är beräknad till 1940 Rdr.

Bensby by. Asdfiningsplan utstafades i cirka 400 tunnland wattendränta odlingsmarker, belägna inom denna bys åkerfält, och derför i hög grad bidragande till att framtälla de frostskader, som tid efter annan hemjota byn. Kartor och förslag komma under wintern att upprättas öfwer detta disningsföretag, för winnande af statsbidrag till gräsningsarbetet utserande.

Selets bruk. Besätning verkställdes öfwer de widsträckt gräsningsmarken, som kaptades blifwit utforda för beredande af ett 200 tunnland stort fält till öfversilning, och hade gräsningsarbetet så framtridit att wattenningen kan börjas till nästkommande sommar.

Åfwa Landtbruksskola. Plan för återjordens asdfinning och omläggning i regelbundna skiften utstafades.

I Öfwer-Luleå Socken.

Bodens by. Plan och förslag upprättades öfwer asdfinningen af twenne wattendränta trakter med god odlingsbar jerdmen. Afleppsgraswarne längd utgör 10,000 fot och är en areal af 86 tunnland beräknad att förbättras med en kostnad af 1200 Rdr Rmt.

Swartbyn. Plan och förslag upprättades öfwer asdfinningen af 215 tunnland wattendränta marker med till odling förmånlig jerdmen och belägna rundtemling byns åkerfagar. Kestnadssumman är beräknad för uppgräsning af 10,500 fot afleppsgraswar till 1750 Rdr Rmt.

Hedensfors bruk. Ett fält om 10 tunnlands widd inrymdes till odling och upprättades asdfiningsplan derå.

Rusan. En myrsträcka om 150 tunnlands widd underiöfres för ängswattning och besaans lägenheten wara särdeles jemn och tjenlig såsom uppdamningsång.

Rasmyran. Twenne förmånliga torrlägenheter inrymdes till bebyggande och odling.

Buddby by. Asdfiningsplan utstafades för torrläggningen af de widsträckt wattendränta marker, som på alla sidor omgifwa denna bys ineger och nu anses såsom den kraftigaste orsaken till de nattfroster, som ofta förstöra skördarne. Förslaget öfwer detta disningsföretag, omfattande en areal af cirka 500 tunnland, komma att upprättas för winnande af understöd af allmänna medel.

Broby by. Asdfiningsplan utstafades öfwer de cirka 500 tunnland stora wattendränta odlingsmarker, som ligga i grannskapet af byns uppodlade fält och kommer karter och förslag att under winterns lepp upprättas öfwer detta disningsarbete för erhållande af statsbidrag.

Wibby by. Plan uppgjordes för asdfinningen af cirka 100 tunnland wattendränta odlingsmarker, belägna intill byns gamla återfält.

I Nancå Socken.

Nancå by. Aswägningar och undersökningar företogs för asdfinningen af den s. k. Degernmyran, som är belägen midt i byns uppodlade jord och nu anses bidraga till nattfrosternas uppkomst. Jerdmen är till största delen af god och odlingsbar beskaffenhet; asdfiningskestnaden för myran, som innehåller 85 tunnland, är beräknad till 1010 Rdr Rmt.

Medlersteins bruk. En myrsträcka om cirka 50 tunnlands widd inrymdes och uppgjordes plan för denjammes asdfinning.

En stor del af myran innehåller odlingsbar jordmen. Den myran kommer att afvikas för det omkringliggande landets förbättring i klimatiskt hänseende.

Niemelä by. En vattendränkt myrtrakt om cirka 300 tunnlande widd, som nu i hög grad anses bidra till nattfrosternas uppkomst, inrymdes till afvikning och odling. Då byamännen ej ansåg sig själwa kunna bestrida gräsningskostnaden kommo faktiskt och förslag att upprättas för erhållande af understöd af allmänna medel.

I Neder-Torneå Socken.

Mattila och Nedre Wasakala byar. Afvikningsplan utstatades af en större vattendränkt myrtrakt om 670 tunnlande widd med god och odlingsbar jordmen. Fullständiga förslagen kommo under wintern att upprättas för erhållande af statsbidrag för arbetets utförande.

I Carl Gustafs Socken.

Karungi by. Plan och förslaget upprättades för afvikningen af en sank och frostländig myrtrakt om 90 tunnlande widd, belägen invid den gamla återn. Kostnaden för detta gräsningsarbete är beräknad till 2100 Riksdaler.

Kerasjoki by. Denna by är på alla sidor omgifwen af widsträckt myror, hvilka nu i så hög grad bidra till nattfrosternas uppkomst, att byn fått namn om sig att vara det största frostnåste inom socknen. Att utföra en fullständig afvikningsplan öfwer alla myrorna skulle wida öfwerstiga byamännens förmåga, hvarför afvikningsplan upprättades på cirka 1000 tunnland af de myror, som närmast gränsa intill de uppodlade markerna. Under winterns lepp kommer snart och förslaget att upprättas öfwer detta afvikningsföretag för vinnande af understöd af allmänna medel.

I Pajala Socken.

Inom denna socken upprättades afvikningsplaner öfwer trene myrtrakter, tillhöriga byarne **Antis, Pajala och Kengis bruk.** Den sammanlagda arealen utgör cirka 150 tunnland och innehålla de inrymda lägenheterna i allmänhet odlingsbar jord. Till följe af myrornas nära läge intill uppodlade fält, anses de bidra till frostskadornas uppkomst och kommer deras afvikning därför äfwen i klimatiskt hänseende att verka fördelaktigt.

Utom dessa mera widsträckt afviknings- och odlingsföretag ha för afvikningsplaner blifwit utstättade af flera mindre lägenheter, tillsammans omfattande en areal af cirka 1000 tunnland inom **Sockmoks, Gellwara** samt **Pitea** socknar.

Wid tagen kännedom om dessa widsträckt afvikningsarbeten, hvilka ej allenast äro tillgodogörandet af landets bördiga odlingsmarker, utan förtrödeswis undanröjdandet af anledningen till de nattfrost, som nu så ofta förstöra landtmännens skördar, så wittna delamma ej allenast om att hägen och intresset för ett förbättrat jordbruk wafnat i alla delar af länet, utan äfwen att insigten om de större afvikningarnes nytta på landets klimatiska förhållanden numera blifwit allmänt erkänd och inredd.

Flera af dessa arbeten äro wisjerligen af det emfång att jordegarna af egna tillgångar se sig urstandjatte att kunna bestrida gräsningskostnaderna, i synnerhet som afvikningen ofta måste, med hänseende till den kyla, som de vattendränkta markerna ippå på de omkringliggande trakterna, utsträckas till så stora widdar, att de odling ej kan medbinnas på flera år, men äfwen detta hinder för landets utmedling är numera undanröjd genom de rika anslag, som Rikets Ständer bewiljat de werra länen för dylika ändamål.

De anslag af allmänna medel som tilläts ut till för större afvikningsföretag inom Norrbotten hafwa i de omkringliggande trakterna lemnat de wadrasse resultat öfwer sin gagnande werkan, i det de framkallat en mangd enskilda företag af enahanda bestämdhet; det wore därför önskwärdt om, wid fördelningen af de nu bewiljade anslagen, afseende kunde jästas wid deras ippåddning till alla delar af länet, hwarigenom utan twifwel den största nytta skulle uppstå för såväl den enskilda, som det allmänna.

Berättelse till R. Hushållnings-sällskapet.

(Af Gilleri-Assistenten Herr Baron E. G. Ederstrom.)

Wid den berättelse jag nu har att afgifwa angående mina iakttagelser och föraktningar under tjänstresorne i länet för lidna sommar i och för fyllningens och fiskeriernas beframtande, får jag nu den äran först meddela hwad jag till Kongl. Landbruks-Akademiens förvaltnings-komite i min årsberättelse derom anför. Det innehållas hufwudsakligen i följande:

a) Angående laxodlingen och laxfiskerierna.

"I de elskar der timmer- och brädslettning eget rum, kunna fiskerna möjlighwis lida skada deraf, om ej tilljes, att afslaget af timmer m. m. undanröjdes innan slottningen medgifs."

ves, emedan i metnatt fall apallet kan komma att lagra i
 eswer och ferderna letplatier, walla uppgründningar m. m.
 och i de eltwar ater, der timret går lost, kan äfwen möjligen
 förerata stada deraf wid fersjaine, der larar latt af dettame
 ma faras och ibjelslas, hwarförentan timret jemestast der ed
 terde lagga sig emot fisteruggnaden, hwareft sadane finnas, da
 det ibland kan blifwa en orsak till de sammas raserande."

Sedan det numera är känt att man ganska latt kan
 langre tid och manadstals bewara larar i jump, om jumpen
 är wal konstnerad och tillräckligt rumlig, utan någon rift i
 tt dyren der skola blifwa oanvändbara eller serdeles myck
 tigare än om de wistades i elfwen, har det förefallit mig, att
 försäljning af fäst lar, wid wara nu så lattade kommunika
 tiensanstalter bör blifwa mycket mera winstgiewande än för
 säljningen af salt lar. Jag grundar denna förmedan, ty nu
 got annat är det icke, dels på stånaden i prisförhållandena
 fäst lar i Norrland, Stockholm, Göteborg och London, del
 derpå att man kan transporterera fäst lar med lätthet lang wa
 om den inpackas i is och slutligen jemwål på det förhållande
 att då en tunna salt lar i allmänhet anses waga 16 Lispund
 atgar wäntligen till den samma omkring 22 Lispund fäst lar.
 Så framt icke i kommersiella förhållanden, med hwilla jag icke
 är beakt, några hinder mota, synes mig derföre en så befat
 tad rörelses öppnande, belst i stor skala, måhända kunna bidra
 till icke så obetydlig winning för prowinsen. Man har nemli
 gen uppgiftwit för mig att medelpriset a fäst lar i London va
 rierar mellan 1 och 3 shilling sterling pr skalp., och att i Norr
 land kopes fäst lar för 3 a 3 1/2 Nider lispundet."

"I juridiskt hänseende hörde jag emtalas en rättegång an
 gaende rättighet att fiska lar, hwars resultat stulle hafwa blif
 wit en dem, enligt hwilken en larpata, belägen något öfwanom
 fallbussendena till 2:ne ferskilda elsgrenar, i hwardera af hwilla
 tungsader stulle beräknas, just af denna anledning lärar blif
 wit underfund, ehuru patans fångningsfrets ej skall hafwa wa
 rit utträtt utefwer hwad eljst wäntligt är der tungsader be
 räknas, hwilken fraga, såsom präjudikat betraktad, hwad spe
 cielt fiska angår, synes mig wara af serdeles betänktia be
 stäffenhets. I afseende på afståndet ifrån saltbus
 sendet är uttryckligen bestämdt inom hwilket fästwerk så anlag
 gas; hwarföre jag, som dock i öfrigt icke tagit närmare känne
 dem em förhållandena, än att jag på stället besett patan, lif
 wal på anmodan finner mig föranlåten omnämna saken."

"I en larpad der jag som att yttra, att ehuru jag för
 gen del icke hade ijesjeliatt mig med saltning af lar, tillstredde

jag mig lifwal kunna uppmäna dem, s. m. hwarja öfwerwäende
 derwid, att åtminstone lata anställa försök att sålbranna fästen
 inwändigt, hade jag den tillfredsställelsen att af personen, som
 ombesörjde saltningen, emettaga till svar: Ja! det har Herru
 minnann rätt i, ty i det der färet haller sig laien mycket bättre
 an i de andra och det är felbränet. Jag gläfsade färet och
 sann det wara ändamålsenligt bränet."

2. I afseende på förvaltningens uppmärksamhet på den itera win
 ning i fäst lar, som nu kan göras, och som jag har uttryckt
 gran och furukarl, sammelitt för alla fästwer i allmänhet
 inwändigt felbrändes. Då försättningsarne ijesjeliatta sig me
 fästlens erdentliga märkning, så were det kanske icke så alldeles
 principwidrigt att de ochå wärdade sig em att ijesliwa warerna
 ej blifwa hwarfen alltför litet eller alltför mycket märkta. Så
 widt jag förstår, får märket sin hogre tydning då afwen wa
 rernas qwalitet deraf kan i någon man bedömmas."

"Wid hiwiranda pata i Tornea elf öfwerwar jag den i. f.
 saltningen, eller den försättnings då lararne utstiftas mellan de
 ijesberättigade m. fl. Bland den mängd blanklarar jag der
 waribles, såg jag ett par individer med större blanka fjellbe
 tagda släckar, a hwilka jerts släckar jag tillserene ej fattat jers
 deles uppmärksamhet; men då jag nu närmare gransade dem
 med lupp serfem det mig, som em de flesta fjellen i släckarne
 eller åtminstone ganska många af dem hade öringssjellens fer
 mer, hwarföre jag frågade någon bland de närwarande, em der
 finnes flera dylika medaille-larar. Benamningen slog så an,
 att jag fick lif i den staden på att det icke var ett enkelt af
 bestaffade larar ej war så alldeles ringa i förhållande till den
 mängd, som icke hade dylika släckar, som fanns på stället.
 Ehuru jag anser sammelitt att dessa släckar möjlighwis kunna
 wara märken efter de farnader lararne erhållit, och ehuru jag
 icke tilltror mig kunna garantera att jag då i hast bedömd
 släcksjallens former rättigt, så wägar jag dock här yttra, att en
 tillständig wetenstaplig utredning öfwer blett denna fraga an
 gaende lararne så wal i fysikologiskt, som i zoologiskt hänseende
 möjlighwis bör kunna blifwa af icke ringa intresse, ty att alla
 de i fäst lar som i fäst lar som i fäst lar som i fäst lar som i fäst lar
 öfwerensstande med de andra närliggande blanklarfjellen, der
 om är jag temligen wif. I öfrigt bör jag annärka att dessa
 släckar förefemna oregelbndet, än på denna, än på den andra
 delen af kroppen."

"Med afseende å larfistena i Norrland ser jag slutligen
 åen gl. Förvaltnings-komiteén hafwa i åtanke den flagan, som

ja ofta höres, att de dithörande fiskebyggnaderne förstöras genom stormar. Kunde någon kraftig hjälp mera speciellt hwad angår bragder och redskap i allmänhet anstättas af fiskerierne i riket och det på ett lika planmässigt, som andamalsenligt sätt, ja kunde jag hoppas att mina bemödanden icke varit alldeles förgäfwes och att stor walsignelse och winning deraf skulle beredas festerlandet."

"Sedan Herr Landshöfdingen m. m. i Norrbottens län lemnat det för mig dyrbara bewiset på intresse för mina bemödanden, att han personligen afreste åtföljd af mig till Haparanda, i ändamål att befördra lärledning i orten, heppas jag att så denamma numera enligt af mig uppgifwet sätt, bemödanden göras inom provinsen i säljande wattendrag, nemligen: i Torneå, Kalix, Ånå, Luleå och Piteå elfwar."

b) Ångående strömmingsfiskerna.

"Strömmingen säljes i Norrbotten efter wigt- och rymd matt, men icke per wal, hwilken ganska ändamalsenliga plägsed mahanda bör vara, för att icke jäga för mycket, allmänt känd af äfriga saltfiskare i riket."

"Den denvarande strömmingsfiskande personalen war i allmänhet icke benagen att behandla warerna annerlunda än hit intills af den anledning, hwars wigt det är swårt för mig att rätt bedömma, att de anågo det finnarne, hos hwilka de had sin förnämsta anstättning, önskade så den saltad så, som fiskarna brukade salta den."

"Mina invändningar mot deras plägsed att alltid wid fiskandet lagga garnen jänkta intill bettnen, att begagna betydligare stenmassor till jänten än wanligt är på andra orter och alltså swaga hallband, bemöttes med det swar, att de wisjerligen nagen gång se strömmingen wid utan, men helle dock för iakraft att det waktadt, såsom hittills brukat varit, fånga den wid bettnarne, att de swaga hallbanden nyttjades i affigt, att i den handelse ballarne skulle fastna bland stenarne wid bettnen, garnen skulle tunna bergas wid upptagningen utan att slitas sönder och hwad tyngden af stenarne beträffade, så ansågo de den behöflig för garnens qwarhållande."

"Mitt wälwilliga erbjudande att försöka skaffa dem drefgarn för att salta dem i tillfälle med wisshet utreda förhållandet, lemnades utan afseende."

"Måget bör jag kanske här widröra ett förhållande, som wäkte min ferundran, men hwars anledningar jag icke kan förklara. Enligt hwad fiskarne wid Malörn för mig uppgäfwes, skulle när hafswattnet i dessa trakter hastigt och ymnigt faller ut wid nordlig wind, denamma jällan blifwa lång-

var. Hwillet deremot wanligen plagar vara förhållandet, då hafswattnet under det denna wind bläser långsamt faller."

"Öwäntadt war det för mig att träffa den brednosade varieteten af fangad i Kalix elf och gös i till Ånå elfs wattendrag hörande s. l. sel."

J anledning af hwad jag sålunda dels under mitt wilstande i provinsen och iadermera Les Kongl. Landtbruks-akademien förvaltnings-komite amärkt, angående de sannolika fördelarne af att afyttra laxen färst i stället för saltad, utbeder jag mig nu serfildt få påfalla Kongl. Hushållnings-sällskapets uppmärksamhet å ett yttrande af Herr A. Emitt, intaget i förhandlingarne wid Ålunde Danska Landtmanna-församlingen i Ödenje år 1863. Herr A. Emitt har deri bland annat uppgifwit att för några år sedan kostade lax å Bornholm endast 6 a 8 stilling skalpundet, emedan man den tiden i följd af gammal wana derifrån afyttrade dels färst, dels ganska medelmattigt behandlad röft lax i Köpenhamn. Numera erhålla Bornholms fiskare nära tredubbla priset för skalpundet af den anledning, att Herr Konjul Åenne upptöper lax och jänder den per ångbåt och jernwäg till Berlin, Wien och Paris."

J öfwerensstämmelse med den af Kongl. Hushållnings-sällskapet lemnade hänwisning, adresserade jag mig i och för lärledningen till nedannämnde herrar och män, nemligen wid Boden och Witterf till Herr M. Lindgren och J. H. Berglund, wid Ödensforsarne till föreståndaren för laxfiskerna derstädes Öneqwest och till fiskaren Granström; wid Waijakala till Herr Iar G. Sundberg, J. Pållo, Herr Konjul J. W. Lind och Herr Isak Benjamin; wid Rödup till Herr Grunden; wid Yttermordjerf till Herr Förvaltaren wid sågverket (Sjöström?); wid Ånå till Herr Landsfiskalen C. D. Bergmark och wid Arnemark till Herr Inspektoren M. K. Håggström och Herr Bothållaren M. A. Björk, hwilka alla benäget åtagit sig att enligt min anvisning företaga sådan odling."

Under medverkan af Herr Handlanden och Riddaren Asp lund försärdigades i Haparanda en modellsump till lekfiskars uppamning och en modell-fläckningslåda. Dylit attirail har under min tillhyn afwen blifwit försärdigad wid Yttermordjerf, wid Ånå och wid Arnemark samt en fläckningslåda wid Hållforsen."

Härwid bör jag hafwa den äran nämna, att odlingsat gårderna böra minst 3 a 4 års tid och i utwidgad skala med från 10 till 30 fläcknings-ådor i hwardera elfsområdet och derutöfwer i Luleå och Torneå elfwar, så framt omständigheterna det medgifwa, fortjättas, intilldess af de der erhållna resultaten

wisas om och i hwad mån genom dessa odlingsatgärder åstadkommes önskad lartillötning, hwarwid likwäl antingen innehållit af flätningslåderna, d. w. i. rommen eller och de nyutfläckta ynglen rattast ju närmare flätnings tiden des bättre böra spridas och utplanteras i flera stilda delar af elswarne å grunda platser utmed fallen, der ynglen kunna finna skydd och tillräcklig föda.

J anseende till den mängd roffist och fiendtliga förhållanden för laryngel, som förekommer i Kalix och Nånå elswar befarar jag likwäl mycket, att åtgärder för andamalets winnande i dessa elswar måste utsträckas äfwen till yngels wård. Som denna siftnämnda dock är både testjammare och besvärliigare än ensamt rommwardnaden, har jag trott det wara rättast att först försöka hwad genom den lindrigare utvägen kan winnas, hwilket jag dock hänstuter till Kongl. Hushållnings-sällskapet bepröfwande, enär både wid Gällforsen i Nånå el och mellan Nödnup och Nödnups sågwerk förekomma så bestaffade smärre wattendrag och lägenheter, som lampa sig jerdeles wal för yngels wårdsanläggningar, och under förutjättning att bättre fångningsanstalter än som nu föresinnes, snart komma att anläggas wid Gällforsen, återstår för sakens tillwägabringande endast swarigheten att anställa till förutjättningarne lämpliga personer och medel.

Då jag förmodar att den inspektion öfwer larpatorne i Neder-Kalix el, som Kongl. Hushållnings-sällskapet af mig öfstat, buswundsjaktigen öfsett att så utredt hwilla brister, som möjligen kunnat finnas i dessa bragders konstruktion, får jag den äran meddela, att jag om dessa pator anmärkt, att både det i. t. skafet och den öfra gasweln varit ställda alltför mycket winkelskrätt mot sjelfwa strömfallet, hwaraf enligt mitt förmenande wärlats, att en del af de laxar, som kommit upp mot skafet och der mött den mycket tvära wäggen, stundom wändt tillbaka utför elswen, utan att derefter söka sig in i karet. Skafeten och öfra gaslarna i patorne böra nemligen hafwa en sned riktning upp mot strömfallet, dels för att bättre wägledda laxarne till ingången, dels för att så wattenet wid ingången att strömma utåt och ej inåt eller parallelt med karet, hwartil genom enligt erfarenhetens witsord sistarnes insteg befrämjas. Wid Bredwils farsina, hwarest strömmen war lindrig, syntes mig de lokala förhållandena mer egnade för användande af i. t. stafagård, än för det mer testjamma farsina fiskt.

Wid Edensforsarne erfordras nästan oundgängligt till de öfre larpaternas skyddande att något lämpligt wärn anbringas i strömmen öfwanom dessa pator, som på ett eller annat sätt

kan afbota det utför forsens löst gående timret från dem, emedan de annars lätt att äro swart blottställda för wådan att genom timmersflottningen raseras, oberäknadt de hinder, som genom timret, des undanrödjande m. m. åstadkommes för fisket i öfrigt.

Det pågående höga wattenståndet och den starka strömmen wid Gällforsen i Pitea el wore under min derwars hinderlige för undersökning om anläggning och användande derstädes af fisktverk. Så widt det kunde utredas från land, syntes åstundliga platser i forsarne något nedanför fallet tjenliga för anläggande af så bestaffade lax, som nyttjas i Gafwelåen wid öfse till lax och öringssångst och ett par ställen strax nedanför fallet, hwarest strifarne sammanslyta från stilda riktningar syntes mig wara möjligtvis användbara för nätutläggning, under de tider då timmersflottning ej pagar, förutjätt att fäste at näten kan der anbringas och att betten i öfrigt der är tillräckligt ren. Under min derwars försöktets notdragning i ett af derwarande warpen, hwartill då användes 3 man, en wid tagen, en wid notutgifningen och en för rodden, men då strömmen är så strid, som den nu war, erfordras ytterligare en man, som kan med landfasta inhala båten då roddkarlen ej maktar erdentligt och nog skyndsamt ro båten till land. Den begagnade noten war och något för grund för det dåwarande höga wattenståndet. Hwad i öfrigt angår de Pitea stad tillhöriga fiska wid Gällforsen, så framgick af de underrättelser, som erhöles dels på stället, dels i grannskapet, att fiskande efter lax både medelst ljustring och genom notdragning, hvars behögenhet jag icke war i tillfälle att bedömma, bedrifwes af andra än stadens fiskare nedanom fallen, wid hwilket förhållande åstundningen af Pitea stads fisken, huru dessa fisken än kommer att anordnas och konstrueras, måste blifwa i hög grad berende af beskaffenheten utaf fiskandet och tillgodogörandena nedanför och af den waksamhet, det nit och den rasitet, som kan komma att utvecklas både hwad angår kontrollen öfwer fisktets lagenliga bedrifwande och af fiskandets utöfning i öfrigt.

Så länge odling af lax och börsting pågår i elsomradena, bör odling af andra ruffistlag der icke företagas, isynnerhet icke nära intill eller i grannskapet af landstigningsplatserne. emedan man derigenom skulle utsätta sig för att förswaga werningarna af laxodlingen. Deremot befrämjas laxodlingen genom odling af sil och af betesfistlagen i allmänhet, hwarför jag i slutet af denna berättelse skall i korthet meddela hur man derwid bör tillwäga.

Den ifrågasatta larodlingen i Lappträsk eller Grundträsk samt redegörelserna vid Lanker, Pjerker och Arwidsjaur samt af Vainejaur och Malå träsk medhunnos ej denna gång hvarför jag anhåller få hafwa dem tillgodo om tillfälle dertill framdeles blir mer gynsam.

Ommedan jag under mitt wistande i Piteå undandrog mig att hålla det föredrag, som blifwit begärdt, rörande förmanen att inkränka netfisket och fisket med mjårdar under högsta ledtiden på wåren, anser jag mig nu böra redogöra för bewelets begrundarna till mitt förhållande i det afseendet.

Enligt min uppfattning kunna nästan alla slag af fiskefiskerier både misbrutas och nyttigt användas; att därför med werta till inkränkning af bruket af ett eller annat speciellt redskap för så bestaffade fall då de möjligen kunna nyttigt användas, anser jag, då fråga är om inkränkningarnes tillämpning såsom hittills wanligen brukats för obegränsadt antal arwidsträcka emråden samt utan afseende på hanesfiskerarne widjerstunda tillfällen kunna komma att arta sig, wara en åtgärd af serdeles betänkelig art och såsom något hwilket alldeles icke är af beskaffenhet att i industriellt hänseende böra mycket rekommenderas, allra minst i en ort eller inom ett landskap med gles befolkning och der ett hårdt klimats hvarjeningar litet emellanat förswälar anslåendet af de behöfliga näringsmedlen, så framt icke denna åtgärd, i följd af bewisligen inträffade missförhållanden wid fiskandets utöfning, måtte såsom juridiskt korrektiv anlitas för att hejda oflid, i hwilket fall likwäl frågan derom lämpligast afhandlas inför den auktoritet och på sätt, som fiskeriförordningen föreskrifwer. Dessa inkränkningar innebära nemligen alltid ett partiellt undanhållande af och uteslängande fran nyttjanderätt af egendom och förwärf af tillgängliga födoämnen, hwarför det också måste wara af wigt för de wid intresserade parter, att bedömandet af dessa inkränkningars behorighet och behöflighet icke företages annerlunda än i samband med ett omsorgsfullt och menniskowänligt samt tillika fullt lagenligt afwägande af de fiskerättigades och af de dem omgifwande befolkningarnes behof och rättigheter.

Äron naturalhistorisk synpunkt åter betraktad, måste frågan om behorigheten och behöfligheten af dylika inkränkningar i ganska många fall och så länge naturen i öfrigt hwad angår åtgärderna i och för fiskeförelningen öfwerlemnas helt och hållet af sina egna tillgöranden, anses wara mycket twiswel underkastad, af det enkla skäl, att de blifwande verkningarna af dylika inkränkningar i så bestaffadt fall icke så helt och hållet bero af endast det förhanden warande tillståndet och af

hwad som skett, som mången hittills torde hafwa foreställt sig utan bestämmas jemwal i icke mindre man af hwad som kommer att ske, och som esomofkast är swårt att på förhand tillförlitligt beräkna; hwilket allt bör kunna injes, då man öfwerwäger å ena sidan naturens förmåga att med biträde af några så fiskar åstadkomma ofantliga fiskeförråder och å den andra de mangfaldiga och mäktiga krafter naturen kan disponera öfwer för att föröda fiskeförelantningens produkter. Härwid är att ihågkomma, att de påräknade förmanerna och winsten af inkränkningarna möjlighets tynna både i följd af naturens reproduktionskraft och i följd af dess kraft att föröda sig själva; ty kommer naturen att utweckla sin stora reproduktionsförmåga i öfwerwägande mån, så har man att besara, att inkränkningarna icke behöfs och att behållningen deraf blott bidrager att öta öfwerflödets wader, ja till och med att om den satt upphemtas i rättan tid, den också kunnat blifwa bättre och nyttigare använd och kommer naturen att utweckla sin förödande förmåga i öfwerwägande mån, så kan det ifrågasattas om besparingarna i följd af inkränkningarna och om besparingarnas afwälsprodukter komma att skonas. War nu gällande fiskeriförordning har därför ganska wisligt öfwerlemnadt till större delen åt de fiskerättigades egna förordtsinnande att bestämma om de inkränkningar i berörde afseenden, som de kunna wara hugade att påtaga sig och hwilka enligt mina afsigter ofkast äro underkastade industriel och ekonomist risk samt lagligt, och att nje swarare såsom twång eller straff för dem, som skött fiskena illa, än såsom ofelbara utwagar till deras upphjelpande.

Man må dock icke påbörda mig, att jag, wid framläggandet af denna åsigt, har för affigt att bestrida det ju icke förmaner i wisja fall kunna winnas till fördel för fiskeriförelning genom dylika inkränkningar, ty det har jag wisst icke, men jag anser resultatet deraf ofkast mycket owisja och tror mig därför böra uppmäna till synnerlig urstiljning och försigtighet wid dessa utwagars anlitaude. Det är för öfrigt påtagligt, att sådala förhållanden, leplatjernas bestaffenhet, redskapens sammansättning och isynnerhet de fangade warornas användande o. s. w. måste öfwa ett mäktigt inslytande på frågan om den större eller mindre ändamålsenligheten i hwarje speciellt fall af att inkränka bruket af netar eller annat fiskefiskerier; men om under netfisket eller annat fiskefiskerier en wis erforderlig och tillräcklig andel af det uppfångade begagnas till fortplantning och odling, så är det swårt att utfinna giltiga grunder för att hindra desamma. Enahanda är förhållandet med

de fångster, som ste medelst mjarðar. Vagnet eller stadan a-
deras nyttjande är beroende af sättet huru de och det med dem
uppfångade användes. Derwid bör likväl ihågkommas, att
detta redskap wänligen förtärdigas af inhemsta föga fästjamm-
ännen, och att den mört, som dermed fångas under lektid kan
mycket längre hallas wid lif, än den som fångas andra tider.
h jaldes bidrager till lättnad wid omsorgerna och arbetet att
anlätta erforderligt antal betesfist samt slutligen äfwen, att
fistet i mjarðar i serening med ändamålsenlig röntställning,
med lätthet kan så ordnas att det mycket befrämjar fiske-
plantningen.

Den mest lampliga, fogliga och tillita i praktiskt hånseend
mest tillförlitliga utwäg att motwerta den fiskeförminskning, som
kan befaras af oforsiktigt fistrande, ware sig under lektid eller
eljest, anier jag wara odling, genom befrämjande hwaraf som
wäl den insigt terde smaningem allt mer och mer sa tillfall
att utwecklas och så rötter bland allmänheten, som är mycket
behäftig, för att på öfwerlygelsens och erfarenhetens stundem
mödesamma, men dock fredliga wägar, tillwägabringa fistena
ändamålsenliga bandhafwande.

Det är wipt sant, att odlingsföretagen äfwen kunna wara
undertastade risken att förfela sina lusten, men förlusterna der-
wid kunna beräknas och den säkra behållningen är erfarenhet
da deremot den säkra behållningen af de prohibitiva bestämmel-
serna wänligtvis utgöres å ena sidan af misnöje och lagöfwer-
trädelsor, och å den andra bland annat och af adagalagd oför-
måga att genom vederbörliga förtreller motwerka dessa sitt
nämnde.

I följd af det mig gifna uppdraget att inspektera de för-
nämsta stationerna för strömmingsfiske utefter kusten, besötte
jag, åtföljd af hemmansägaren Carl Olof Bergström följande
lägenheter, nemligen:

1:o. **Ötterby** i Neder-Kalix, som enligt uppgift lär beboas
af omkring 35 hemmansägare af hwilka fistas strömming, lär
och annan fist d-4te i hafet undet och utmed kust n, d-1te vid
Lutskars ry Galsgrund. För närwarande funnos der 25 bå-
tar, omkring 400 stötar, 100 largarn, 20 a 30 större och min-
dre ryhjer samt 8 a 10 smärre notar, 30 a 40 famner långa
och 3 alnar djupa i hugget. Laxfiske under året hade dithills
warit lönande.

2:o. **Lutskarsgrund** hwarest nu lågo 4 båtar. Ström-
mingsfisket hade warit godt. Fiskaren Gustaf Ersen hade
för ett par wecker sedan på 14 stötar fått omkring 20
tunnor.

3:o. **Lilskär** med 3:ne ferskilda lägen. Skäret lär ibland
upplås af ånda till 30 a 40 fiskarbåtar. Strömmingsfisket be-
träfs wid följande utgrunn, nemligen: S. lan, Sangstjärden,
Sörstjärden, Hulan, Mellangrundan, Olof N. grynda, Öster-
betten och Förderswet. Laxfiske idkas wid ön, men i år hade
ej mycket wankats. Strömmingsfisket hade en del af fisktiden
warit förmånligt. För närwarande lågo der 12 båtar.

4:o. **Malörn**. Strömmingen, som der erhalles, fångas
dels wid följande närmare aen belägna grund, nemligen: Star-
men, Pippingen, Bladen, Skatan och Murge, dels wid ut-
grunden Launa, Morge, Djukan, Mjgrundet, Laute, Moja,
Pounda och Kepis. Dessa fiskegrund lära ursprungligen haf-
wa blifwit upptäckte af finnar, som och i fordena tider inne-
haft fiskläget, men numera få arrendera några af de derwa-
rande fiskbodarne utaf Rikskala bor. Wid min ankomst lågo
wid läget blott några få båtar, tillhöriga fyrmästaren och lot-
jarne, men natten mellan den 19 och 20 Juli ankommo dit 6
st. större fiskarbåtar från Skallön i Finland för att der idka
strömmingsfiske.

5:o. **Galsgrund**, hwarest då lågo 4 båtar, deraf 3 från
Ötterby och 1 från Eimütz. Skallundar ryntas i gränstapet
af åen och 2:ne s. k. Wikare hade fort före min ankomst blif-
wit fällda af en bland de fiskeande.

De här ofwan uppgifna antalen å båtar, som funnos wid
lägena torde wara något mindre än det antal, som wänligtvis
eljest årligen besöka dem af den anledning att min ankomst in-
träffat så tidigt att en del af de fiskeande, som ämnade taga till
der, ännu ej hunnit anlanda.

Båtarnes, beräknade för 2 man och 14 a 16 stötar på
hwardera, woro dels s. k. juipor, dels ökar med akterspegel.
De sednare ansågos något mer wärliga för sjön och tillika nå-
got rymligare akterut. Längden från stäb till stäb varierade
emellan 23,5 och 26 fot, höjden midstepps mellan 1,72 och
2,3 fot, bredden midstepps mellan 5,7 och 6,3 fot. Lotsbåten
wid Malörn, som ansågs wara snabbelare, bröd på klink med
4 1/2 bord, hade följande dimensioner: längden 22,8 fot, bred-
den öfwer sidorne midstepps 6,5 fot, djupet derstädes 2,23 fot.
Afståndet mellan förstäf och mast 9 1/2 fot. Bredden derstädes
lika med den midstepps. Språnget förut 2 fot. Språnghöj-
den mellan förstäfwen och akterspegeln öfwerstez båtens höjd
midstepps med 1 fot och 3 linier. Akterspegelns öfre brädd
2,2 fot och djupet 0,5 fot. I allmänhet nyttjas råsegl. En
och annan begagnar likväl sprisejel, dock utan want eller s. k.
lemsejel.

Genom Herr Doktor M. Gislens i Kongl. Wetenstap. akademien's handlingar för år 1748 intagne beskrifning om strömmingsfisket i Norrbotten är bekant, att strömmingen omkring 30 år före sistomförmålde tid i dessa trakter varit mer sterkt, så att sedan strömmingen blifwit smärre, garnmasserne måst göras $\frac{1}{2}$ del trängre än förut, att stötfiske i förda tider der idtats äfwen om dagarne, att torst der fångats på djupet i icke obetydlig mängd, äfwen som att s. k. wassbul der erhallits.

En del af dessa uppgifter från en förfluten tid synes särdeles egna till att framkalla spörsmål om, huruvida det kan vara möjligt att hafswattnet den tiden i dessa trakter varit betydligt mer saltare än för närvarande, och i samband dermed huruvida det kan vara anledning befara, att salthalten i Bottnens watten fortjätt skall aftaga. Vid öfwerwägande af de betydliga, afbrutet fortjättat sötwattens tillflödena å ena sidan samt af det tränga utrymmet och det jemförelsevis ej särdeles betydliga djupet i Östra Swarken, genom hwilket det ej mestast afbrutna tillflödet af saltwatten kan antagas egrum, samt af fastlandens förmodade fortjättade höjning öfwer hafwet, som sistnämnd förhållande icke vara afslut förkastlig. Hwarför jag ansett mig böra anhålla om Kongl. Hushållningssällskapet's uppmärksamhet derå.

Temperaturen i ytan af hafswattnet war den 16 Juli en fjärdedel's mil ute till sjö utmed Kusgrundet + 13:o, och följande dag utanför Malörn + 14:o. Sålutan i ytwattnet war knappt märkbar för smaken. Fiskarne uppgåfwo för mig att sydliga och sydestliga windar, någon gång äfwen nordest wero fördelaktigast för strömmingsfisket. Gislens antog sydliga, sydestliga, östliga och norddestliga, helst då de öfverflydes af wasser på wett i i wästlig wara fördelaktigast. Nordliga och östliga windar plaga afsläjas af lagt wattenstånd, sydliga och wästliga af högt.

Tillgångarne af de små kräftartade djur, som utdöra strömmingens hufvudsakliga föda, syntes mig ute i öppna hafwet och i trakten kring Malörn ej wara betydliga, men mina så iakttagelser i det afseendet måste naturligtvis anseas wara alldeles otillräckliga för att kunna tjena till vägledning för bedömandet af det allmänna förhållandet hwad födeämnen angår i denna del af hafwet; likwäl må härwid anmärkas, att så väl enligt Gislens, som enligt, om jag minnes rätt, de nuvarande fiskarnes uppgifter, den strömming, som erhalles wid utloppet i öppna hafwet wanligtvis plagar wara magrare än i närheten den, som erhalles höst och wärtiden i fjärdarne inom-

stads, hwartill Gislens likwäl anjåg anledningen wara den, att den förutnämnde strömmingen drefs och fastades af stormar, under det den sistomförmålde sig wara mera i stillhet.

Strömmingsflötarne synas sedan Gislens tid icke hafwa undergått några serdeles wäsendtliga förändringar. De wero nu liksem då omkring 16 a 20 sammar långa, 11, 12 a 13 fot djupa, massorna eller ingarnet af lingarn 18, 19 a 20 tumthwarf på foten. Flarteln och fall af inodda dubbla tagelsnören. Stenteln af hamp. Flötarna torst, deras åtgång omkring 4 skalp. till hwart garn. Ingarnet wärdde omkring 3 skalp. En flöte af 16 sammars längd och 10 sets djup wärdde allt inalles med ingarn, telarne, flarnar och hallband 11 skalp. Till hallbanden, som wero anbringade på en och en half sammar afstånd från hwarannan, nyttjades löst spunnet blangarn. Spånaden af ingarnet betalades med 36 skilling skalp. och bindningen med 1 Rdr 12 skilling alnen eller med 7 Rdr för $5\frac{1}{2}$ alns stöt. Telarne uppgåfwo festa omkring 3 Rdr. Före utläggningen påstenas flötarne med tentigen stora aflanga stenar af omkring ett och ett halft lipunds wikt till sammans för hwar stöt. Sinnarne, som idtade fiske wid Malörn, nyttjade djupare garn om 18 till 20 fot med 8 skalp. flöten och 2 liep. stenar. Längden af deras garn war nära densamma, som i wensflarnes, eller omkring 18 a 20 sammar.

Flötarne utlades om aftnarne och upptoges tidigt på morgonen. Undertelnen med stenarne lades midstepps i baten och flarteln utmed bakre reddbotten återut. Till hwar warpa räknas 4 a 6 till 8 flötar, hwilka ordnas i baten och sammanbindas den ena efter den andra. Wafaren eller wetten, i ersten kallad debb, lägges med sin fasta af s. k. lapptåg öfwanpå garnmassan. Andra debben lägges på botten mellan sittbetarne förut. Vid utläggningen står fiskaren midstepps wänd återut och kastar först ut debben på awaders sida. Sedan fastan blifwit angjord wid garnet; derpå ger han ut stenteln på samma sida, då den öfriga delen af garnet och flarteln under batens medelst redd underhållna framskridande af sig sjelf går öfwer inden sedan roddtullen återut blifwit borttagen. I yttre bygglan af sista garnet i warpan angöres fastan till den andra debben, som då warpan är utlagd också utkastas. Någon vidare förankring af garnen egde ej rum.

Sedan flötarne på morgonen äro upptagna och de fångade fiskarne uppleckade, och stenarne afloesjade och lagda åside, upphäftas flötarne på ferskilda, som mig syntes ändamålsenligt inrättade s. k. stötkarmar till torstning.

Till garnens i. f. lättning eller färgning nyttjades mjölen
rie, bresilja och alun.

Pa Gotthland der skötarne äro omkring 3 famnar djupa, 16 famnar långa, med maffer a 28 till 33 knuthwarf på aln, nyttjas omkring 5 skalp. kerk och 7 skalp. sten till hwart garn, men hwart garn uppbäres afwen af 2:ne ferskilda dobbar, och hwar warpa fërantras wid ferskilda sântstënar, genom hwilken anstalt den fördel winnes att garnen kunna böjas eller sântas till hwad djup fiskaren anser lämpligast.

Stenarnes tyngd och flötenas myckenhet å stotarne wid osmanberörde fislågen i Norrbotten samt den omständigheten att de alltid sänkas intill betten, måste bidraga till ingarnets stramning och nötning, och i den man bottnen är stenig eller ejemn utsätta garnen för fasten.

För min del tror jag derför, att det åtminstone bör förstås, så att föranfra garnen wid ferskilda fasten försejdda med walfare och tillräckligt stora stenar för att qwarhalla hela warpan och att antingen nyttja mindre sten å tjellwa garnen eller od i stället för sten endast en stadig treß af hamp utmed underteln för att draga ned garnet med, såsom lär brukas på ett och annat ställe i England. Mr strömmen ej för stark, hwilket ej kan bedömmas förr än det blifwit genom direkta föriskt utredt, erbjuder användandet af detta sätt fördelen af att strömmingen af garnen undwites och garnmasserna få sin rätta ställning, nötningen minskas, garnet blir jästligare och tiden som nu åtgår till på- och afstening besparas, hwarjemte måhända också större frugghet winnes mot fasten. I samband dermed t. d. äwen färet lera göras em ej strömmingen kan fangas annorstädes än blott utmed bottnarne, helst genom både äldre och jednare tiders erfarenhet är nogsamnt kändt, att strömmingen äfwen i dessa trakter ibland ses utmed ytan och att deß steg och wandringar i allmänhet högre eller lägre inom hafwets rymder mycket lampas efter temperaturen, windriktningen, strömmen och ljusstyrkan i wattenet, samt under lektiderna såsom det will jynas efter det sammas större eller mindre tathet. Det är likwal sannolikt att wattenet på djupet äfwen i norra delen af Bottenwiken är något saltare än utmed ytan, och att strömmingen, som älsfar och triswes i det saltare wattenet, i följd deraf här mer än å andra orter håller sig utmed bottnarne. Önskligt were derför att frågan om wattenets större eller mindre salthalt i Bottenwiken på större och mindre djup under skilda årstider och waderlekförhållanden så wäl ute i hafwet, som inne i sjårdarne komme att göras till föremål för speciel noggran undersökning och utredning.

Sjöolycker förenade med mansjipillan bland fiskarperjona-
 len jades hafwa varit sällsynta i Norrbotten, men förluster af
 sarn lära en och annan gång hafwa egt rum.

Da af de äldre iakttagelserna angående strömmingsfisket i Norrbotten framgår, att der förekommnit flera stilda former eller varieteter strömming; Gislér uppräknar 4 dylika, nemligen: 1:o fill; 2:o war; och hofströmming; 3:o skottströmming, och 4:o notströmming. Bidegren emtalar i berättelsen af år 1800 Hott 3, nemligen: 1:o fillströmming; 2:o warströmming, och 3:o gangströmming; hwartill kommer att Gislér bestämt uppgifvit, att i. t. romaga strömming och knuffströmming eller wassbaf som funnos i erten, borde hanteras till en annan fillart, nemligen skarpsill; em hwilka utformer tullst ndiga beskrifningar sätas ehuruwal em detta i snadsätt, frupp teilet, lottid och wandringar m. m. hwarje handa andra sedeles minne warda meddelanden blifwit som nade, har jag dels i seljd af uppgifternes stiltighet, dels af under färmödan, att en detaillerad beskrifning om de yttre tropsformerne af de strömmingsracer, som funnas i norra delen af Bottnifiken, der desja djur måste anses wistas liksom wid gränsen af sina samslägtningars wanliga lefnadsförhållanden möjligst kan i naturalhistoriskt hänseende blifwa af mer omfattande intresse och derjemte tjena till vägledning för bedömandet och iakttagandet i en framtid af de stilda racer nas othiga och tidsförhållanden ansett mig bära förefa att har uagerlunda utförligt redogöra för beskaffenheten af den strömmingsform, som jag anträffade och undersötte under mitt wistande wid Malorn och af hwilken jag hit medfört några i bränwin inlagda exemplar, dem jag här sedermera närmare granskast.

Utmärkande igenfånningssteden för racen syntes mig vara: stera ögon, mer än vanligt breda gillest, tänderna i underkä-
ken mer synliga än a annan strömming och de spjutliga hjällen
siver bufsenorna ovanligt långa, mer än hälften så långa
som dessa fenor. Totallängden varierade mellan 5,7 och
6,2 decimaltum, balets höjd d:o mellan 1 och 1,5 d:o, bredd n
efwer ryggen a sprittlagda exemplar 0,4 d:o; hufvudlängden ¹/₄
af kroppslängden till stjertsenroten; ögats diameter ¹/₁₃ och ¹/₁₄
af samma längd; underkäkens spets räckte ej till pannans linea;
nedra fliken a den mer än vanligt breda galledeplattens un-
derbrädd ej eller sällast så lång och spetsig som vanligt; mel-
lan nosspetsen till ryggfenaens början längre än derifrån till
stjertsenroten och nära lika långt, som derifrån till hälften af
stjertsenan; bufsenornas läge nära, men dock något framom

midten af ryggsenan, från nosspetsen till bröstfästet långt, än från buksfästet till anus och derifrån till stjertfenroten nära lika långt ungefär, som från buksfästet till anus. Själ- len å lefwande exemplar isynnerhet wid och omkring stjertfen- fästet prunkande med metallglänsande färgfästningar; ryggen blå; afvelsämnen så utbildade hos en del att let synes kunna ega rum i Augusti eller September; rudimenter till större de- len af cepipoder träffades i maglåden. Emedan Gishler an- märkt att den s. k. notströmmingen har rödaktiga låkar eller täcklof då den wårtiden uppkommer och enligt Widegrens upp- gift den s. k. gangströmmingen skall hafwa rödaktiga kinder, förtjenar måhända nämnas, att å de spritlagda exemplaren jag hittill är en del af gällof och förlof kottfärgad, hwilket icke synes å de lefwande, och hwilket jag funnit härröra af blod- samlingar under gällofsplåtarna.

Som ingendera af de andra strömmingsformerna af mi- warjebles, kan jag icke em dem lemna någon detaljerad be- skrifning, men måste uttala den önskan, att jemväl om dem mer detaljerade underrättelser än som för närvarande mig we- terligen äro att tillgå, måtte insamlas och göras tillgängliga för wetskapen.

Sommarfisket, som wid lägena bedrifwes med stötar, börjar i Juli och fortjättes i 7 a 8 weckors tid till medlet af September.

Först lär strömmingen betalas högst med 1 Rdr löspun- det; saltad gälde den för tillfället 19 Rdr tunnan. Fiskarne ansågo tunnan böra betalas med minst 18 Rdr för att om kostnaderne och arbetet skulle kunna anses fullt ersatte. Ärliga med-fångsten uppgafs kunna beräknas till, wid Malörn, 12 tunner per bat och wid Lutfarsgrund, om jag fattade uppgif- ten derem i ett, 10 tunner per man. Gishler, som ansåg tun- nan salt strömming kosta fiskaren omkring 18 daler koppars- mynt och uppgifwit att den då gälde kost 24 a 26 daler, men lagd, 30 a 36 daler, allt kopparsmynt, synes hafwa ansett fi- skarnes ärliga medfangst af både not- och stöfströmming upp- gå till 30 a 40, dock för somliga år till endast 20 tunner. Widegren har uppgifwit att ärliga medelfangsten wid några lagen inom Lulea stergård beräknats till 15 a 20 tunner per bat. Wid medlet af huttonhundratalet lär höfströmmingen varit serdeles fet. Gishler säger fet som al. Enligt Widegren skulle den s. k. fullströmmingen, som lär lefa wid islösnings- tiden, wara betydligt fet, men wårströmmingen deremot, då den erhalles på utgunden, om höstarna mäter, litwal fetare om den erhalles inne i wifarna. På de ställen der jag gjorde

etterfrågningar i dessa afseenden tycktes åsigterna wara delade i fråga om hwilkendera årstiden höst eller wår den fetaste ström- mingen erhöles.

Äf dessa uppgifter torde kunna slutas, att winsten af is- jälsättningen med yrket i orten för närvarande icke kan anses wara serdeles betydlig, isynnerhet icke wid laga fiskpriser och jälsättningen och att ett bland wåreren för att denna handtering skall kunna blifwa mer winstgifwande för sina idkare är, att waran underkastas sådan behandling att den kan betinga nå- gorunda högt pris. Det af fiskarne uppgifna förhållandet att de hafwa sin mesta afjätskning af strömming till finnar, som önska få waran beredd på jätt hittills brukats, synes mig derför möjlighet i det fall kunna tillflynda fiskaren någon werlig fördel, att finnarne också betala jemförelsevis högre pris än som kan erhållas å andra orter. I annat fall bör största fördel wäl wäntas deraf, att waran behandlas så att den kan betinga högt pris hwar helst den utbjudes.

Enligt G. D. Bergström tillredes den saltade strömmingen af jemliga på följande sätt: Den gälas och stöljes samt på- saltas med 3 kappor salt, beräknade för halstunnan, samt om- röres och får sedan stå i 3 dygn, hwarefter den inpackas i kår- let der den skall blifwa och påsaltas då med högst en kappe salt på halstunnan. Äf andra fiskare hörde jag att man af- wen begagnade de gamla sätten med blodlaka och tapplaka, hwilka åtgärder wanligen widtagas dels för att underlätta gäl- ningen, dels för saltbesparing, men hwaraf enligt erfarenhetens witsord waran blir hwarfen serdeles god eller rätt pålitlig, isyn- net icke om dermed behandlad strömming får wid lägena längre tider stå utjatt för lustens och jolens åwerman.

Det är enefligen förenadt med ej ringa swårigheter för de fiska- de att wid sådana tillfällen, då fångsten någon gång blir mer än wanligt ymnig, så allstammans wäl ansadt och sal- tadt, enär man swärigen lærer kunna ferdra af en perjon att den skall kunna medhinna gäla mycket öfwer en tunna om da- gen och ej ens så mycket om strömmingen icke förut varit på- rimmad eller lallagd. Jag tilltror mig litwål kunna tillstyrka fiskarne att i så beskaffade fall heldre salta strömmingen egä- lad med 5 a 6 löspund salt på tunnan, än att lägga den i blodlake, hwaraf så wäl som af den på gälningen följande stöljningen i lake eller watten mycket af strömmingens must och fetma förspilles. Will man nödwändigt använda blodlake och tapplake, så bör den åtminstone uppkökas, skummas och si- las samt stå att klarna mellan hwarje gång den begagnas. Gälning bör dock icke underlåtas när den utan elägenhet kan

verkställas, emedan gälad strömming är begärligare i bandeln än den ogälade, ehuru hemliga vilja påstå att ogälad saltströmming kan blifwa lika välsmakande, som den gälade under förutjättning att den blifwit ändamålsbenligt behandlad i öfrigt.

I allmänhet antes af sakkunnige följande villkor hwad behandlingen beträffar af erfarenheten bekräfta de såsom erforderlige för erhållande af bästa wara, nemligen: Skyndsam gälning och saltning med godt salt 4 a 5 högst 6 löspund per tunna, quantiteten lämpad efter warans större eller mindre fetma eller fasthet; öfverflödig inläggning, så hård packning som kan åstadkommas, påfyllning eller ompackning sedan waran hunnit saltas sig, uteslängande af lusten och kärlets tilltäppning genast och alltigenom ända från början efter första inpackningen samt kärlets öfver omrinnande öfver waran, åstadkommen genom kärlets omstjelpning litet emellanåt och nyttjande af endast för smärre fria, rena och lufttåta kär. Det är nemligen till en stor del genom iakttagande af dessa villkor, som den holländska och skottiska sillen erhåller sin utmärkta smaklighet. Härvid måste jag erkänna att det undgick min uppmärksamhet huru bestående de wid strömmingstillverkningen och saltningen wid lägena beqagnade kärlet i allmänhet wero. För mig uppgafs att de wero af gran, att heltunnan kostade 2 Rdr, halstunnan 1 Rdr och fjerdingen 50 öre. Gihler anmärker att inpackningstunnor och fjerdingar på hans tid öfwerallt i Norrbotten woro illa gjorda och gleja, så att lusten fick tillfälle intränga bland strömmingen. Om detta förhållande ännu fortwärras, så måste det i hög grad ofördelaktigt inverka på warernas godhet. I anledning häraf tillstyrker jag Kongl. Hushållnings-sällskapet att uppmana fiskarne, att neqa tillse att de kär, som ännu till uppbewaring af salt strömming äro tåta, försedda med säkra band, tjocka stäf och bettnar samt att de blifwa felbrända inwändigt, helst innan stäfwen och bettnarne hepsoja; hwilket allt em det kommer att iakttagas, etwispelaktigt och lära bidra till warans större smaklighet och längre bibehållande.

För öfrigt tror jag för min del, att det wero fördelaktigt för de fiskande att till lägena medföra ett efter omständigheterna lämpadt antal mindre kär än fjerdingar, på det de med större lätthet må kunna undwita att utsätta den saltade strömmingen för lustens åverkan m. m.

Rättast bör strömmingen allra sist så fort den kommit till land och blifwit tagen ur garnet, inkastas i ett större tar, påsalas med omkring 1 lappe per tunna och omröras, hwarefter gälningen företages. Stjelpningen i watten bör undwitas, och

strömmingen i stället rengöras genom afstrykning med handen eller afstrykning på annat sätt; hwarefter förjares så, som han öfwan är nämndt.

Medgifwer tiden strömmingens forttering, så att strömming med utbildad hård rom och mjölke, spädare strömming, lekströmming och utlekt strömming fortteras och inpackas hwardera slaget i ferskilda kär, så terde och framdeles kunna påräknas att för den bättre waran skall kunna betingas högre pris.

Det är för mig angenämt att nu få meddela Kongl. Hushållnings-sällskapet, att Nils Henrik Tiste från Sestlar och min följeslagare i skargården Carl Olof Bergström, båda åtagit sig försöka att saltas strömming efter här öfwan uppgifne sätt. Huruvida egentlig wasbuk verkligen forekommer i denna skargård eller ej, samt huruvida den salt, som af fiskarne kan inläggas till Anjowis med jocker, sandel, frita, salt och peppar endast utgöres af blott ung ännu ej fullwert strömming, kund jag ej utreda af de uppgifter, som derom erhöles, men får den arän nämna, att verklig wasbuk blir mycket smaklig om den behandlas på följande sätt:

Till en fjerding öfslid och ogälad färst set wasbuk tages omkring ett halft step jönderstött grätt salt, hwarmed rimas; hwarefter den får stå i ett dygn. Sedan tager man jönderstött och sammanblandadt $\frac{1}{4}$ skalp. kryddpeppar, $\frac{1}{2}$ skalp. starkpeppar, $\frac{1}{2}$ skalp. pudrierocker, 2 lod nejliker, $\frac{1}{4}$ skalp. sandel, 2 lod lagerbärsblad, hwilka hwarfvis utströs och utlägges öfwer wasboken under inpackningen i kärlet deri den skall förwäras, hwarefter ungefär hälften af rimlaken tillätses. Öfwan på lägges en lös belten med lätt tyngd på. Efter 3 wecker kan den ätas.

De tider, helst om hösten, då mycket ryggset strömming erhålles, kan en utmärkt smaklig wara deraf beredas, nemligen i. t. inlagd strömming. Alldeles fersk och färst inlägges strömmingen öfslid och ogälad i ged winattika, der den får ligga så att åttilan står öfwer den samma i 24 timmar. Användes ej fullt god winattika, så blir waran jämre. Sedan injaltas den med kryddpeppar, lagerbärsblad, spanst humla, jocker och något litet sandel uti ett inwändigt felbrändt kär. Som den snart och mycket krymper böra kärlet efter 14 dagars eller 3 weckors tid påfyllas med wara af samma tillverkning och lake. Kärlet hållas täppte. Den bör ej ätas alltför färst eller förr än den legat i 3 wecker.

Man har i skottiska anwändat i af Sän bryt salt, renad, smalt jalspeter och spanst humla till omaltning af uerst fill, för att bringa den till samma smaklighet, som Holländsk.

Jag lemna derhån huruvida samma medel kunna vara användbara för vinnande af förbättrad smak på saltad strömming, men etwifwelaktigt inverterar saltets mer eller mindre gedbet och renhet i högst väsendtlig mån på waran. Det är därför och af mycken wigt att rena och gEDA saltet finnas i bandeln att tillgå för de sistande.

Affallet af strömmingen eller det s. k. strömmingsgälet hyntes flerstädes wid lägena utkastadt i sjön. Då tillgång lär finnas i sjelfwa stärgården till kall, twelar jag icke tillstyrka Kongl. Hushållnings-sällskapet, att uppmuntra fiskarne att af detta affall bereda gödningsmedel, hwilket åstadkommes derigenom att strömmingsgälet i stället att bortkastas intages under tak i hus eller bodar och blandas med $\frac{1}{2}$ af sin wigt osläckt kalk, då deraf erhålles ett för jordbruket nyttigt fiskguano.

Utom strömming fångades i stärgården äfwen lax, börsting, sil, sillejer, gedda, lake och id.

Laxen fångas med fersilda garn, 30 a 32 famnar långa 6 till 14 alnar djupa, maskorna a 6 och $6\frac{1}{2}$ hwarf på aln, hwilka utställas i linie från strand med s. k. med. Betydligaste laxfisket i stärgården uppgafs wara wid Gasta skär.

Börsting fångas, dock ej jerddeles ymnigt, med flytreswar af hampgarn. Fästarna äro 5 a 6 qwarter långa, fästade på omkring 3 famnars afstand från hwaran. Skroten stor som en vanlig geddfångst af messing och försedd lifsom den med fersild tafs af något gröfre wirad messingsstråd, hwilken lifwål är dragen genom twenne fersilda å frothalsen anbragta hal så att den icke ledas utan sitter fast. Sedan betet, som wärligen utgöres af färst strömming, är påträdt, böjes messingtassen så att fisken kommer att i wattnet stå upprätt och i sin naturliga ställning. Mellan hwar tredje kref uppbäres reswen af ett flete. Den utlägges å 3 a 4 famnars watten.

Storsten lär lefa i början af November och fångas em hösten utmed fastlandet i nät samt erhålles i wärlarne jemwål i eswan omförmalde stora rybjer. I Salmis hamn uppmetades under min derwaro en storst med wärligt metispå, hwarst trok war agnad med en fettbit.

Sillögerne fångas wid Michelt-tiden.

Id fiskas med net och nät, ibland någorlunda ymnigt till och med wid Melarn. Näten lära läggas öfwer wilar i hwilka fiskarne sedan upphemtas med luster.

Sil lär betalts färst med 1 Rdr 50 öre, salt med 2 Rdr 1 spundet och med 16 Rdr för halstunnan; sillejer med 8 Rdr halstunnan, färsta med 1 Rdr 1 spundet. Kommen säljes fers-

stildt till 12 a 20 skilling skalp. Gadde lär färst galla 1 Rdr a 1 Rdr 25 öre 1 spundet.

Den förödelse å strömming, som åstadkommes genom Stålbundar öfwerlagades redan af Gihler. Jag hörde redan under mitt förra besök i länet för några år sedan omtalas att man der begagnade ett slags gillerwerk för att fanga dessa djur, men jag blef hwarfen då, ej eller denna gång i tillfälle att inhemta närmare detaillerad kannedom om sättet. Som jag emedlertid lyckats få kunskap om ett å Götiska Saron med mycken fördel användt gauska sinurikt och tillika föga kostsam sätt att fanga dessa djur i s. k. kut- eller slagnät, har jag ansett mig böra här bilägga beskrifning öfwer användandet och utställningen af detta redskap.

Fångningsättet är beräknadt på skalarnes pläglad att lägga sig på stora flacka stenar i hafsbandet utmed stränderna eller på grunden. Man wäljer därför till fangsten helst sadane platser, der skalor wärligen hafwa tillhall. Af de der befintliga stenar begagnas helst de åt hwilka skalorne wijat sig gifwa företräde om de i öfrigt hafwa passande läge, eller ett utlagges fersilda stenar antingen en och en eller ett 2 tillsammans afpassade för stilja wattenstånd. De stenar, som anses icke lämpa sig för fangsten, men möjligen ända kunna erbjuda skalorne tillträde antingen beröddas eller beläggas med s. k. hinderstenar, hwarmed afses att förekomma skalornes uppsteg dera. Stenarne måste läggas omjersfullt på $\frac{1}{2}$ a 2 alnars djup och med beräkning att wattnet i början och under höstmanaderna då det ännu är warmt kan få stiga högst 3 a 4 tum öfwer stenens uppstegs yta, men för wintern, sedan wattnet blifwit kallt och då skalorne gifwa företräde åt sadane stenar hwarst öfre yta ligger öfwer wattnet, måste ytans läge wara så afpassadt att den kommer att ligga antingen alldeles horisontelt med wattenytan eller något lutad utat sjön och icke lägre sänkt än att den blott i bräddarne stöles af wagiwalpet. Om platsen är wäl wald och stenarne blifwit wäl lagda, så kan man och räknas på att skalor skola der söka plats och nattqwarter. Det kommer då an på att hafwa så tilltaladt wid stenarne, att skalorne, sedan de kommit upp på dem, kunna der instängas och qwarhållas tills man binner bemättiga sig dem. För det ändamålet begagnas det s. k. kut- eller slag-nätet, som är rundbundet af 12 famnars omfrets och omkring 1 famn eller 13 maskor djupt. Maskorne halla 4 tum mellan knutarne och löpa öfwer bada telarne. Garnet är af treslaggen hamp, greft ungefär som en swanpenne eller vanlig logg-lina. Då Saron börjar denna fangst i slutet af Augusti och

Plutar om väden i April. Nätet utlägges kring stenar eller stenarne, om de äro 2:ne, och undertellen drages eller skjutes medelst ett entom för ändamålet inväntadt werthig, kalladt tåret, intill dem utmed botten och beknutes så nära intill dem, som möjligt medelst fast yggla åt landsidan. På hvar sin sida om stenarne, nemligen utat sjön och inåt land, beräknar man blifwit utlagd en 7 alnar lång stång af omkring 3 a 3¹/₂ tum diameter, i hviesten på 5 alnars afstånd från hvaran blifwit intoppade 2:ne så kallade tjugor eller flykstänger å hvardera af hvilka utmed flykan åt landsidan är med jernfäster fastad en stor flat tung sten, hvars ändamål är att trycka ned flykstängerna i watten medan nätet är gillrädt. Öfver teln af nätet fastgöres genom 3:ne halfflag omkring flykstängen, så att garnet hänger innauför den samma samt mellan den och stenarne omkring ¹/₂ aln öfver wattenytan. När nu nätet blifwit sålunda upphålladt på alla 4 flykstängerna, bör efterse, att det står jemnt spändt och på tillräckligt afstånd från lägerstenarne åt landsidan, så att det wid de på denna sida befintliga flykstängernas nedfallning ej må falla öfver på lägerstenarne. Stängerna och tjugorna böra vara svartbrända för att icke skölra och skrämma skälarna. På 2 a 3 famnars afstånd utat sjön från de stora lägerstenarne och nätet utlägges en stadig sten af minst 3 a 4 pundes wigt, från hvilken 2:ne fäster utligga, som fastgöres hwardera å endera af de yttre flykstängernas öfra ändar. Nätet gillras derigenom att sedan flykstängerna blifwit nedfallda, denna sten utdrages utat sjön till de härterne blifwit sträckta, då öfwen den samma bidrager att hålla nätet på ett tillräckligt jämnt utmed botten. Wid de öfre ändarne af de båda inåt land warande flykstängerna fastbindes en tross af 8 a 9 alnars längd, wid hvars midt anføres en s. k. draglina, som kan vara af flera hundra famnars längd, lampad efter de lokala förhållandena. Sedan nätet är utstaldt och nedlagt på sätt här blifwit nämnt, sträcks draglinan lindrigt fram till den plats der dragningen skall göras. Der bör beräknas genom en nedslagen påle eller annan lämplig anstalt samt å linan genom en knut eller något annat märke vara utvisadt, hur mycket af linan får indragas då nätet upprejes, på det att den samma då ej må släppas i hviesten till det blifwit lätt för skälarna att från stenen le ut och till p. Nätet uttas vanligen wid från land wind och wittas 3 a 4 ganger om natten då det är mörkt. Emedan skälarna anses hafwa mycket godt wäderforn, plåga de som skola förrätta dragningen, iakttaga att wälja sådan wäg till dragstället att vinden från dem ej kommer att blåsa direkte

med nätet, hvarförlutan de stulle löpa fara att skälen begäfrive sig till sjö, innan de hunnit fram till dragningsstället. Sedan dragningen är gjord begäfrer sig manskapet genast derest ut för att hemäktiga sig rojvet, om något ar fångadt, och för att anho lägga ner nätet.

På detta sätt fangas ganska mycket stål på Gottsta Årén, ibland flera individer em natten wid ett och samma ställe. A

Билага.

Artificiel fortplantning.

1: a af Eil.

Rommen beskrattas genom tillhåts af en droppe utaf hån-
sissens mjölke i ett flatbottnadt, med friskt watten nara fylt
stenfat, å hwars botten blifwit utströdt ett tunnt lager wäl
renskild sand. Rommen bör nästan hjelfmant framrinna ur
djuret när det halles upprätt, innan den får användas. Dme-
delbart efter stedd beskrattning utbreddes rommen bland grus i
många släta klädningssåder, i m. m. till s. för lot i h. till s. nat-
terbaler likwäl tunna wara något mindre än i dem söt lax-
rommen.

Sifremmen utvecklas på mellan 4 a 7 månader. Låderne kunna utställas både i ström och stillastående vatten och böra ombonas eller beläggas med sten så att de ej lätt rubbas genom bläst v. s. w. från sina platier.

Tillrynnen och behandlingen är i öfrigt lifa med den af larrom.

2:0 af 3d.

Idrotten anställes wid de fasta åninen, jem den berör omedelbart efter framkomsten ur djuret så framt den är fullt mogen. Befruktningen måste i följd deraf verkställas öfver de förenat man annar använda till renu n5 uppbärande under utwedlingstiden. Dertill äro tjenliga stenbelagda eller med mossor eller gräs bewärta bettnar under strömsfara; äfwen stänglar af fäl- eller rörwax, inbägnade inom hag; eller lera granisqwistar, jem jäkert fastgöras helst i strömsfara, allt detta lampadt efter de lokala förhållandenas bestaffenhet.

Släktningstiden för idrott är emellan 14 och 18 dygn.

Emedan mört som bekant är företrädesvis affätter sin ren å färsst granris när det finnes för honom att tillgå wid eller i närheten af lekplatjen, plägar man för att betramja detta fislslags fortplantning i stället att anställa konstbestrkning, anordna ändamålsenkliga risutställningar å lekstallena, hwilket kan göras på flerahanda sätt, hwarwid man liwål alltid bör tillse att riset, (helst granris) som bör wara yppigt och lent, ej hårdt sammanpackas, utan utbredes så att det bildar hwall och öppningar, mellan hwilka djuren kunna med lätthet framkomma.

Bland de flera sätt, som kunna för ändamålet användas är följande ett bland de lämpligare:

Längs utmed stranden wid lekplatsen på 2 högst 3 alnars afstånd från wattenranden låter man nedslå små stölar, hvilka med en eller ett par famnars afstånd från hvaran så framåt så högt öfver wattenytan att de icke kunna öfverpolas af vågorne. Några dagar innan leken wäntas, nedslutes öfwen hwardera stören en rymlig bank genom hvilken ett par fästa hswiga granisgrenar instickas så att de af sidogrenarne qwarballas i banken. Riset nedtrycks så att det väl omförljes watten och teppändarne wändas alltid inåt stranden. Något längre utåt sjön på lekplatsens djupare watten, men ej geno på mer än en famns djup, seriantas eller fästas på annat sätt felyningen af granis på något längre afstånd från hwaran än stölarne.

I strömmande watten använder man större och mindre wasar till mörtleken, hwarwid man tillser att riset far ligga glest och så ordnad och uppburet medelst widjar att det bildar hwalflita affatier.

Mörtremmen släcks wauligen mellan 10:de och 14:de dygnet efter besykningen.

Öfwerfigt öfwer trädgårdsodlingen i Pitca 1864.

(Af Herr Telegrafkommisarien L. A. Ringius.)

Under året hafwa inga nyanlaggningar blifwit gjorda, endast förra årets underhållne och delwis fullbordade. De under foregående åren hitförstrisne träd och buskar äro ännu så unga på platsen att om deras hårdighet ännu icke något bestämt ömdöme grundadt på här gjorda erfarenheter kan afgifwas. Genom flerårig erfarenhet för orten såsom fullt lämpliga utrönte äro: *Caragana arborecens* (fullt hårdig åtminstone till spaparanda och troligen wida längre norr ut.) *Lonicerata tatarica* (fullt hårdig.) *Ribes aureum* och *Rubus odoratus* (äfwen fullt hårdig — den sednare bör ej saknas i någon trädgård.) *Sambucus racemosa* och *Epiraea forbicolia* (isynnerhet den sednare will stundom topprisa, dock utan att deraf egentligen stadås.) *Amelanchier Botrypinum* (en särdeles wacker hög hwitblommande buske med ritt stor tidigt på wären, svart-bla wälsmakande här i Juli—Augusti. Är litet som ofwan nämnda *Caragana* passande samväl fristående, som i grupp och äfwen till häckar.) Plant rad här sedan hsten 1862, har uthädat wintarne fullkomligt, icke alls toppriset eller annars lidit,

har i år mogen frukt, torde äfwen kunna, som för orten fullt lämplig rekommenderas fastän ej länge förjött på platsen. I öfrigt torde blott böra nämnas att resultaterna af de gjorda försöken, sådana de littills wijat sig, hafwa varit mer än wantadt gynsamma, så hafwa t. ex. kastastanien, sockerlönnen, äfwensom frukttraden och de öfrige hitförstrisne och utplanterade träd och buskar alldeles utan beträkning väl uthädat förra wintern. Endast alnen och några försbär (*Optheimer Weichjel*) hafwa alldeles gatt förlerade.

Blomsterodlingen tog under förra sommaren rastare fart och man jag har åtskilliga prattblommor, som ej varit synliga här förr, äfwen fick man se på kall jerd utplanterade fruktwerter såsom Lönnrojer, Verbener och Fuchier, ja till och med *Agapanthus umbellatus* och *lilium lancisolum*.

Rötswertodlingen gaf i allmänhet god afkastning, böror tillfögo dock fullkomligt. Gurkor odlades endast på bank, gaf wo ritt skörd. Af kalhorterne odlades endast gröntål, denna gaf god skörd. Stälrotter, rosor, rhediser och rättisor gafwo utmärkt god skörd; kalrötter på nyupptaget land, fastän sådde di-rätte på platsen (således sent) gafwo frukt af öfwer 8 skålpunds wigt. Morötter och rödbetor gafwo ritt afkastning. Sallad och penat dro d:o. Arter: sockerarter gafwo god skörd; — med den i förra årsberättelsen omnämnda sorten spritarter, som går i handel under namn "Daniel D'Heurte," gjordes nya försök med ännu fördelaktigare resultat än förra årets. De som wero uppdragne af här mögnade fröarter gafwo mögna frö den 8:de Augusti och de från Stockholm, på samma plats lagda, hitförstrisne mögnade några dagar seduare.

Den 12 och 13 Maj kunde man på terrare platser påberja att arbeta i jorden, jag sådde då blomsterfrön på kall jerd, den 14 Maj sådde jag på kall jerd rhediser, äfwensom morötter, mangeld, rödbetor och lade arter (ingen annan sådde så tidigt.) Den 10 Juni började winbårshusten och den 14:de husbårshusten blomna, nu blomnade äfwen återbåren, *Primula certuseides* och d:o. veris elatier och *Galanthus nivalis*. Den 16:de blomnade häggen, Poler verna och auricler, den 17:de smultronen, den 21:ste försbär, den 27 apple (astrakan) och rönn, den 30:de syren. Inga nattfroster stadade weriligheten på wären. Natten till den 28 Augusti inträffade första höstnattfrosten (ostadlig i stadens trädgårdar,) under de två påföljande nätterne inträffade äfwen nattfroster, under dessa nätter stadades gurkorna i minn öppna drifbänkar. Dahlierne och allt ömtaligt bortfrös under natten till den 27 September. Wintren inträffade mycket tidigt och hindrade hestarbeteu.

Den 18, 19 och 20 Oktober föll mycket snö, som sedan blifvit liggande, men en del sedan följt bätt fälad.

Utdrag ur berättelsen till Kongl. Landtbruks-akademien
om Ålwa landtbruksskola för år 1864, af skolans
föreståndare.

En af lärlingarne afgick förra hösten för att biträda wid sin faders jordbruk; men tre andra blefva kvar på samma tid.

Churu de tre sista semrarne varit för Norrbottens jordbruk genom klimatiska förhållanden ganska nedslående, så har skörd, bröd och foder af skörd i riket varit dåligt. Lufttemperaturen stigit från 210 till 438 kubikfot i afkastning, vattent 2/3 af förutskörden, på den mindre asdikade jorden helt och hållet fört under den förutskörden i den närmaste emellan den 15 och 16 sista daga Augusti; men på den jord, som föregående höst blef med omterg tegplöjd och i öfrigt erhöft behöfvet bruk, lemnades en mogen och jernstörd innan den ofvannamunda afstigningen inträdde.

Sommaren 1861 uppgjordes afstigningsplan af underkastnad för nyodlingarne, hvilken plan blef under sista semmaren churu då till största delen verkställd, godkänd och gillad af den Ingeniör S. Magnét.

Under förra semmaren har m. d. 21 qvadr. ft. snö 9372 st. d. 3 st. d. 7 st. i den båda delen varit. Uppskattningsvis 2000 l. ft. snö bortskädd från den delen. Af pr. orten under allmänna näter har varit i snö i afkastning 2 lisp. efter 2 kannors utjåde, hvaraf synes således att denna wert äfwen under mindre gynsamma omständigheter lycka ut.

Ladugårdsskötjeln har lemnat bättre resultat, än under de föregående åren, till följd af särskildt instängda beteshagar och något kraftigare winterutfostring, men ännu återstår mycket att åtgöra i dessa båda fall, äfvensom för anställande af mjölkkor. De kor, som blifvit uppfödda wid skolan äro större och af fördelaktigare kroppsformer än de vanliga af allmogens boskapsrace. En ko af blandad Nyrshire och Strömshelms race är inköpt och tjurar af både hel- och halfblood Nyrshirerace äro att tillgå. För närvarande winterfödas 1 st. tjur, 18 st. kor, 7 st. ungnöt och 5 st. hästar.

Styrelsen öfver Ålwa Landtbruksskola.

Ordförande: Landshöfdingen m. m. E. P. Bergman.

Sekreterare och Skattmästare: Tel.-Kommissarien A. Cajanus.

Medlemmar: S. Swallin, utt. tt t

Bruckspatronen D. Hummel

Handlanden m. m. E. Åhlund

Vice Konsuln J. Bodell.

Handlanden D. Sjöström

Handlanden D. D. Sundberg

Justitseråd: Förste Landtmätaren J. E. Nyström

Kaptenen m. m. N. B. Ström

Handlanden J. M. Kinell.

Suppleanter: Ingeniören E. Ruuth.

Ingeniören P. A. Brännström.

Handlanden M. G. Bergman

Skolans föreståndare: Herr J. J. Sandstedt

Styrelse i veterinär m. m.: Veterinärstaden J. D. Sjöberg

Styrelse i flegeshusallmän: Ordföranden m. m. S. J. Sjöberg

Sammandrag öfver Hushållningsfallskapets räkenskaper

for år 1864.

Inkomst:

Kassa-behållning	1,631	63
Försäkt en Djur	175	—
Styrelsekommissionens remunerationer af löst	1	20
Behållning af Brännvins-afgiften	465	4
Resolutio af skatter	378	25
Summa Rdr rmt	2,651	12

Utgift:

Till premien vid Haneas mötet	100	—
Lön till Skara	45	11
Intäkt till Skara för 1 mte emfästnader	291	25
1 Mullhars, 1 Pleg, jemte emfästnader	85	90
Till Herr Tillberg å Storebro för redskap	60	—
Diverse utgifter	1,599	47
Kassa-behållning	466	39
Summa Rdr Rmt	2,651	12

vid 1864 års slut.

Tillgångar:

Kassa-behållning	400	39
Diverse inventarie-verktyg	192	—
Fordran af Haneas Skara	7,325	72
100 Aktier i Skolan	7,000	—
Fordran af Tillberg	9	12
Summa Rdr Rmt	16,729	61

Skuld:

Landhållsta fonden med 1 mte behållningen	2,025	99
Summa tillgångar	14,705	62

Sammandrag af Afwa Landtbrukskolas ræfenslapper for år 1864.

Indkomster:

Anslag af Staten (deruti ingår 1000 Rdr till under- visning i skolehusbushalling)	
De af Landets Hushallningsallskap	1 000
Aktie-egarne indbetalt	8
Diverse indkomster wid Skolan	474 0
Landets Hushallningsallskap lemnat	4 11

Summa Rdr Rmt 6 599 61

Skolans tillgångar wid årets början:

tilt u	30,966: 16.
Inventarier	91: 5
å 435 aktier lifa med 92 Rdr 77 1/2 öre	
pr aktie 40,357: 21.	
Skulder wid årets början, afgår	10,347: 21.
Återstod	30,010: —
samt utedstående aktiefond	13,490: —
for 435 aktier å 100 Rdr 43,500: —	

Utgifter:

tilt å utedstående skulder	64
Afslutninger	1
for Egendommen	1
" Hushallset	1
Materialier	1
Arbejder	1
Madgården	1
Støjt & Smide	1
Reparationer	1
Diverse omfæstnader	1
Altidbruket	1

Summa Rdr Rmt 6,599

Skolans tillgångar wid årets slut:

Inventarier	91: 5
å 431 aktier lifa med 95 Rdr 72 öre	
pr aktie 41,254: 77	
Skulder wid årets slut, afgår	11,024: 77
Återstod	30,230: —
samt utedstående aktiefond 429 å 30 Rdr	12,870: —
for 431 aktier å 100 Rdr	43,100: —
Genom ejendommens forhøjning med	654: 56.
och inventarierne lifaledes med	243: —
Tilsumman	897: 56.
har skolens skulder under året	
skiftet med	677: 56.
och genom indbetaling å aktie- fonden, har den samme min- sket med fraa kassen samt afregning, indlutue summan	220: —
Rdr	897:

Norrbottens Läns Kongl. Hushall- ningssällskaps

Matrikel i Februari 1865.

ORDFORANDE

S. P. Bergman, Landshofding, Öfverste i arméen, K. N.
O. R. S. O. R. W. O.

VICE ORDFORANDE

A. M. Euren, Landsskreterare, R. N. O.

SEKRETERARE OCH SKATTMASTARE

August Cajanus, Telegrafkommissarie.

Förvaltnings-utskottet

Ordföranden.

Vice Ordföranden.

Nystrom, J. E., Forste Landtmätare, Afvittrings-styresman

Rutqvist, H. P., Handlande.

Strom, N. B., Kapten, R. S. O.

Hallström, C. G. T., Kommissionslandtmätare

SUPPLEANTER

Bergstrom, N. E., Handlande.

Finell, J. M., Handlande.

Hushållningsgiffen.

LULE STAD.

Ordförande.

Finell, J. M., Handlande.

Ledamöter.

Luleå.

Amneus, N. L., Postinspektör.
 Backman, C. J., Rektor.
 Bergman, S. P., Landshofding, Öfverste i
 armén, K. V. O., R. S. O., R. W. O.
 Bergström, N. E., Handlande.
 Benckert, H. A., v. Consul och Handlande.
 Bodell, J., Konsularagent och Handlande.
 Brandt, J. E., Guldsmed.
 Bucht, F. G., Landskanslist.
 Burman, O., Stadskomminister.
 Cajanus, A., Telegrafkommissarie.
 Dickman, C., Urmakare.
 Ekström, B. A., Landskamrerare.
 Elowson, G., Lektor.
 Ennes, C. A., Jägmästare.
 Euren, A. M., Landssekreterare, R. N. O.
 Govenius, P., Handlande.
 Hammaren, A., Rådman och Handlande.
 Holm, P., Sadelmakare.
 Holmgren, Postiljon.
 Huss, J. A., Rådman.
 Johannesén, Lotsalderman.
 Kidron, C., Tullförvaltare.
 Lange, A., Rådman och Handlande.
 Lihnd, J. F., Målaremastare.
 Lundblad, A. R., Disponent.
 Lundström, N. P., Garfvare.
 Nystrom, J. E., Förste Landtmästare och
 Afvittrings-styresman.
 Rydberg, C. A., Kassör.
 Sundström, N., Rådman.
 Sundberg, O. D., Handlande.
 Söderholm, A. M., Bokhållare.
 Trysen, A., Bergmastare.

Luleå.

Waldenström, E. M., Doktor, R. W. O.
 Widmark, H., Löjtnant.
 Åhrström, J., Garfvare.
 Öqvist, N. U., Extra Öfverjägare.

PITE STAD.

Ordförande.

Rydstedt, G., Öfverjägare.

Ledamöter.

Piteå.

Bergström, E., Garfvare.
~~Bergström, N., Enickare.~~
 Clementioff, F. G., Kapten, R. S. O.
 Dahl, G., Auditor, R. W. O.
 Dynesius, A. M., Sjökapten.
~~Edin, A. B., Handlande.~~
 Ekman, G., Apothekare.
 Engman, A. F., v. Konsul och Handlande.
~~Frick, G., Rådman och Handlande.~~
 Hallen, F., Landskamrerare, R. N. O.
 Häggström, G., Tulluppsyningsman.
 Lindfors, A., Bergmastare.
 Lindfors, J., Löjtnant.
 Lundberg, A., Handlande.
 Ringius, L. A., Telegrafkommissarie.
 Ulander, A. P., Handlande.
 Wallmark, L., Byggmästare.
 Winroth, C. A., v. Konsul, R. W. O.

HAPARANDA STAD OCH NEDER-TORNE SOCKEN.

Ordförande.

Burman, G. O., Telegrafassistent.

Ledamöter.

Haparanda.

Asplund, E., Handlande, R. W. O.
 Bellman, G. W., Telegrafdirektor, Löjtnant.
 Burman, F., Handlande.
 Burman, G. E., Kyrkoherde.
 Bostrom, J. O., Handlande.
 Gellerstedt, G. W., Rektor.
 Grape, Z., v. Pastor.
 Hackzell, I. W., Ingenior.
 Hertzman, W., Handlande.
 Holmström, Isr., Garfvare.

Haparanda.	Krook, A., Öfveruppsyningsman.
	Lindh, I. W., v. Konsul.
	Pipon, J., Magister.
	Pipon, E., Ingeniör.
Mattila	Rutstrom, f. Riksdagsman.
Haparanda.	Stenberg, E., Handlande.
Mattila.	Stenberg, C. E., Häradshöfding.
Haparanda.	Stromberg, J., Färgerifabrikör.
	Taube, O. R., Tullförvaltare.
	Wallin, A. F., Kronofogde och vice Häradshöfding.
	Wennerström, N., v. Konsul och Handlande.
	Westergren, C., Handlande.
	Wretholm, C. J., Doktor.
Wojakala.	Zachrisson, A., Handlande.
Haparanda.	Öhrling, E., Handlande.

— **PIFE SOCKEN.** —

Ordförande.

Rosforss.	Ulfhjelm, E., Disponent.
-----------	--------------------------

Ledamöter.

Blåsmark.	Andersson, J., Hemmansegare.
Lillpite.	Andersson, A., Häradshöfding.
Framnäs.	Berglund, J., Hemmansegare.
Långnäs.	Berg, J., Rättare.
Byn.	Bäckman, A., Kyrkovård.
Raknäs.	Bäckman, O., Hemmansegare.
Pitholm.	Bäckström, A., f. Riksdagsman.
Jefre.	Cederlund, A., Hemmansegare.
Blåsmark.	Dahlbäck, J., Hemmansegare.
Långnäs.	Danielsson, A., Hemmansegare.
Bohle.	Danielsson, D. G., Nämndeman.
Jefre.	Degerman, Brukspatron.
Elfsbyn.	Engelmark, B., Handlande.
Öijebyn.	Eriksson, N. A., Hemmansegare.
Bergsviken.	Eriksson, E., Nämndeman.
Långträsk.	Eriksson, J., Hemmansegare.
Pitholm.	Eriksson, Erik, Hemmansegare.
Bohle.	Eriksson, J. G., Hemmansegare.
Öijebyn.	Hedqvist, C. A., Handlande.
Bohle.	Hedqvist, C. F., Hemmansegare.
Sjulfnäs.	Hellgren L., Nämndeman.

Bohle.	Holmgren, O. L., Hemmansegare.
Svensbyn.	Holmgren, J., Hemmansegare.
Borgforss.	Häggström, N. T., Inspektör.
Hortlax.	Hoglund, O., Hemmansegare.
Pitholm.	Jonsson, Sam., Hemmansegare.
Bohle.	Jonsson, Er., Hemmansegare.
Pitholm.	Johansson, J., Nämndeman.
Sjulfnäs.	Larsson, C. J., Hemmansegare.
Hortlax.	Lindqvist, Mönsterskrifvare.
	Lindqvist, A., Hemmansegare.
	Lindqvist, J., Hemmansegare.
	Lindqvist, O., Nämndeman.
Håkanson.	Lundberg, L., Handlande.
Elfsbyn.	Lundberg, J. E., Hemmansegare.
Håkanson.	Lundström, A., Hemmansegare.
Lillpite.	Lundberg, L. S., Inspektör.
Rosforss.	Lindqvist, Is., Hemmansegare.
Rosvik.	Markström, C. A., Handlande.
Storforss.	Marklund, G., Hemmansegare.
Nybyn.	Marklund, O., Hemmansegare.
Sjulfmark.	Nilsson, O., Kyrkovård.
Öijebyn.	Nilsson, J., Hemmansegare.
Himmingsmark.	Nilsson, E., Hemmansegare.
Svensbyn.	Nordgren, N. P., Hemmansegare.
Bohle.	Olofsson, O. (unga), Hemmansegare.
Lillpite.	Olofsson, A., Hemmansegare.
Pitholm.	Olofsson, O., Hemmansegare.
Sjulfmark.	Olofsson, L., Hemmansegare.
Sikforss.	Pehrsson, A., Postförare.
Öijebyn.	Pehrsson, A., Hemmansegare.
Öfra byn.	Risberg, Is., Hemmansegare.
Lillpite.	Rönqvist, J., Hemmansegare.
Frundafvan.	Sandqvist, E., Gästgifvare.
Rosvik.	Sandman, J., Häradsskrifvare.
Framnäs.	Sandström, J. E., Ingeniör.
Öijebyn.	Stjernberg, P. T., Doktor, Prost och Kyrkoherde, L. W. O.
Hortlax.	Sundström, O., Hemmansegare.
Raknäs.	Sundström, A., Hemmansegare.
	Sjölund, J., Hemmansegare.
Sikforss.	Svensson, O., Hemmansegare.
Bohle.	Svensson, S., Hemmansegare.
Öijebyn.	Törnsten, A., Major, R. S. O.
	Walter von, C. L., Kronolänsman.

Hortlax. Wallmark, L. A., Regementsskrifvare, R. W. O.
 Öjebyn. Wikström, C. O., Kronolänsman.
 Jefre. Oberg, Ol. A:son, Hemmansegare.
 Ellsbyn. Ohberg, J., Handlande.
 Jefre. Ohman, J., Hemmansegare.
 Svensbyn. Ohman, Is. Sv:son, Hemmansegare.

NEDER-LULE SOCKEN.

Ordförande.

Stecksén, A. A., Komminister.

Ledamöter.

Afva. Almqvist, Hemmansegare.
 Gaddvik. Andersson, N. P., Hemmansegare.
 Sundom. Andersson, J., Namndeman.
 Afva. Andersson, G. E., Hemmansegare.
 Andersson, A., Hemmansegare.
 Andersson, A. P., Hemmansegare.
 Bjorsbyn. Bergström, H. T., Hemmansegare.
 Sunderbyn. Bergström, H. T., Hemmansegare.
 Rutvik. Bergström, C. A:son, Hemmansegare.
 G:la Staden. Bostrom, L. O., Häradshofding R. N. O.
 Bostrom, W., Ingenior.
 Pehrson. Boman, N., Namndeman.
 Sunderbyn. Brännström, P. A., Ingenior.
 G:la Staden. Galvagen, P., Doktor. L. N. O.
 Curtelius, O., Kronolänsman.
 Afva. Ersson, J. E., Hemmansegare.
 Bjorsbyn. Eriksson, E. F., Namndeman.
 Ersnäs. Englund, L. P., Hemmansegare.
 G:la Staden. Engström, J., Brännmästare.
 Engström, J. E., Smed.
 Westmark. Ersson, N., Hemmansegare.
 Afva. Enqvist, Hemmansegare.
 Bjorsbyn. Enqvist, N. P., Hemmansegare.
 Afva. Fabricius, f. Namndeman.
 G:la Staden. Genberg, Y. A., v. Häradshöfding.
 Pehrson. Hedstrom, P., Fabrikör.
 Afva. Holmgren, O., Rättare.
 Sunderbyn. Holm, Fahnjunkare.
 Gustafsfrid. Hollström, C. G. T., Ingenior.
 Sunderbyn. Hollström, L., Ingenior.
 G:la Staden. Holmström, C. W., Löjtnant.
 Hallgren, J., Gastgifvare.

Sunderbyn. Jakobsson, J. O., Landsjurakare.
 Afva. Isaksson, Is., Hemmansegare.
 Ahlrik. Jonsson, O., "
 Afva. Larsson, L. P., Namndeman.
 Borjelslandet. Lindgren, Ol son, I. F., Handlande.
 Sunderbyn. Lindström, A. J., f. Handlande.
 Gaddvik. Lindström, N., f. Namndeman.
 Ahlrik. Nilsson, Ol., Hemmansegare.
 Borjelslandet. Nilsson, N., "
 G:la Staden. Nilsson, O., Handlande.
 Sunderbyn. Nilsson, L., Hemmansegare.
 Nordvall, J., "
 Ahlrik. Nordström, N. P., "
 Bjorsbyn. Nordberg, J., Ingenior.
 Ersnäs. Nordström, L., Gastgifvare.
 G:la Staden. Nystrom, Kyrkovard.
 Nystrom, Garfvare.
 Selet. Nystrom, Inspektor.
 Borjelslandet. Nasvall, Namndeman.
 Pehrson. Olofsson, J., Hemmansegare.
 Rutvik. Pettersson, L. P., "
 G:la Staden. Ratqvist, J. P., Skollärare.
 Sunderbyn. Rutqvist, H. P., Handlande.
 Rutvik. Ruuth, L., Ingenior.
 Sandön. Sandberg, I. L., Hemmansegare.
 G:la Staden. Sandstedt, J. F., Direktör.
 Eriksberg. Segergren, A. W., Hemmansegare.
 Sandön. Selling, Th., Ingenior.
 G:la Staden. Sundström, Is., Hemmansegare.
 Lulegård. Svenonius, O. W., Ekonomi-Direktor.
 Pehrson. Strom, N. B., R. S. O.
 Ahlrik. Sundqvist, H. P., Hemmansegare.
 Ellsberg. Turdshjell, J. E., "
 Sunderbyn. Walldenström, R., Ingenior.
 Gaddvik. Wallmark, Z. E., Löjtnant.
 Pehrson. Wikström, C. E., Gastgifvare.
 Ökullen. Öbom, H., Riksdagsman.
 Sunderbyn. Öqvist, C., Fabrikör.
 Öhlund, O., Ingenior.

ÖFVER-LULE SOCKEN.

Ordförande.

Boden. Lindgren, R., Skollärare.

Ledamöter.

Brobyn.	Backman, O. J., Nämndeman.
Bodträskforss.	Bergman, C. O., Löjtnant.
Säfvast.	Bergdahl, N., Häradsdomare.
Heden.	Blomqvist, J. J., Hemmansegare.
Svartlå.	Eckhell, Fr., Inspektor.
Boden.	Ekman, J. J., Postförvaltare.
Svartbyn.	Ersson, O., Tolfman.
Buddbyn.	Eriksson, E., Nämndeman.
Svartbjörshyn.	Ersson, J., Hemmansegare.
Boden.	Forsberg, B. J., Handlande.
	Gellerstedt, C. P., Kyrkoherde.
Heden.	Hedström, N. P., Hemmansegare.
Bredåker.	Hansson, K. T., »
Harads.	Harlin, H. J., »
Heden.	Holmström, H. P., »
Ljusån.	Hjortsberg, Inspektor.
Krokforss.	Johansson, F., Inspektor.
Svartlå.	Johansson, H. E., Hemmansegare.
Buddbyn.	Johansson, N., Tolfman.
	Johansson, J., unga, Hemmansegare.
Boden.	Johansson, O. E., »
Unbyn.	Johansson, A., »
Heden.	Jönsson, J., »
Boden.	Landelius, Doktor.
	Lindgren, G., Hemmansegare.
Holmforss.	Lindgren, J., Inspektor.
Buddbyn.	Lindgren, J., Hemmansegare.
Ahlträsk.	Lindgren, J., »
Wennträsk.	Læstadius, C. J., Inspektor.
Bredåker.	Mattson, N. P., Hemmansegare.
Boden.	Meyer, Apothekare.
Heden.	Nilsson, J., Hemmansegare.
Wibbyn.	Nilsson, N. P., »
Wittjerf.	Nilsson, L., Nämndeman.
	Nordling, A., Tolfman.
Kluså.	Nordström, J., Hemmansegare.
Harads.	Nordqvist, »
Svartbjörshyn.	Nordlund, J. E., »
Unbyn.	Nordström, P., »
Heden.	Nyberg, N. O., »
Buddbyn.	Nyberg, Is., »
Wittjerf.	Nyberg, L., »
Heden.	Nyström, O. J., »

Svartbyn.	Olsson, H. P., Hemmansegare.
Wikbyn.	Olofsson, J., »
Unbyn.	Olofsson, N., »
Svartbjörshyn.	Olofsson, N. P., »
Boden.	Pettersson, J. E., »
Svartbyn.	Pettersson, J. P., Kyrkovärd.
Wikbyn.	Pettersson, H. P., Hemmansegare.
Buddbyn.	Rutqvist, J. A., »
Skogsån.	Schlytern, C. O., Sägverksegare.
Boden.	Schönfeldt, Komminister.
Svartbjörshyn.	Strandberg, N. P., Hemmansegare.
Svartbyn.	Sundström, J., »
Skatamark.	Sundqvist, C. F., »
Brobyn.	Söderström, J., »
Säfvast.	Wallin, L., »
Aminnet.	Westberg, P. G., Direktör.
Unbyn.	Wikberg, P., Hemmansegare.
Svartbyn.	Zellberg, G., Snickare.
Bodin.	Öhrman, H. O., Kronolänsman.
Svartbyn.	Öhrling, H. P., Hemmansegare.
Svartlå.	Österberg, L., Inspektor.
Bredåker.	Öström, N. P., Hemmansegare.
Boden.	Öqvist, G., Kronofogde.
	Öqvist, G., Ingeniör.
	Öqvist, Gästgäfvare.

RÅNE SOCKEN.

Ordförande.

Rånbyn.	Berghmark, C. O., Landsfiskal.
---------	--------------------------------

Ledamöter.

Melderstein.	Berg, Rättare.
Rånbyn.	Bergner, C. F., Andre Landtmätare.
	Dahlberg, J., Kyrkoherde.
	Edén, N., v. Pastor.
Prestholm.	Ekstedt, Kronofogde.
Rånbyn.	Forsberg, J., Hemmansegare.
	Grape, K. I., Kapten, R. S. O.
Hvitån.	Groth, L. H., Nämndeman.
Niemisel.	Grellsson, L., Hemmansegare.
Rånbyn.	Gyllengahm, F., Handlande.
	Holmgren, J. E., Inspektor.
Hvitån.	Holmqvist, A., Hemmansegare.
	Hvitström, J., Hemmansegare.

Rånbyn.	Haggström, A., Inspektor.
Bohle.	Hoglin, J., Hemmansegare.
Jemton.	Jakobsson, E., "
Degersel.	Johansson, A., "
Prestholm.	Johansson, J., "
Näsbyn.	Lampa, P. G., Inspektor.
Mjølferden.	Lindström, L. G., Hemmansegare.
Bohle.	Lundberg, L. H., "
Orrbyn.	Lofgren, J., "
Prestholm.	Lofgren, A., "
Rånbyn.	Lofgren, P., Handlande.
Orrbyn.	Moosberg, L. T., Hemmansegare.
	Moosberg, Em., "
Rånbyn.	Moosberg, Fr., Handlande.
Orrbyn.	Paulin, L. H., Hemmansegare.
Prestholm.	Paulin, F., "
Orrbyn.	Paulin, I. P., "
Hvitån.	Pålsson, P., "
Strömsund.	Rånlund, C., Landtingsman.
Rånbyn.	Salander, J., Handlande.
Melderstein.	Sjostedt, A., Arrendator.
Jemton.	Sundin, N. H., Hemmansegare.
Bohle.	Strand, I., Nämndeman.
Sundnäs.	Sundvall, J., Hemmansegare.
Prestholm.	Sundqvist, G., "
Rånbyn.	Tengman, C. J., Handlande.
Prestholm.	Thomén, J. P., Hemmansegare.
Jemton.	Öström, N. H., "

NEDER-KALIX SOCKEN.

Ordförande.

Kyrkostaden.	Hummel, D., Brukspatron.
--------------	--------------------------

Ledamöter.

Kyrkostaden.	Andersson, A. G., Arrendator.
Innanbäcken.	Bergman, L. G., Löjtnant, Svärdsman.
Björkforss.	Bergman, E. W., Landthugare.
Ytterbyn.	Bergström, O., Hemmansegare.
	Bergström, C. O., "
Näsbyn.	Bergmark, J., Handlande.
Kyrkostaden.	Bäckman, W. O. A., Telegrafkommissarie.
	Bäckström, A., Handlande.
Näsbyn.	Englund, N. O., Hemmansegare.
Pålänge.	Englund, N. T., "

Björknäs.	Grape, J., Kapten.
Toreforss.	Hamfeldt, H., Brukspatron.
Kyrkostaden.	Holmgren, A., Handlande.
Rolls.	Hornsey, G., Postmästare.
Kyrkostaden.	Haggström, C. R., Skollärare.
Innanbäcken.	Jacobsson, Jac., Hemmansegare.
Siknäs.	Lindgren, Joh., "
Rolls.	Lindgren, E., "
Björkforss.	Lundström, A., Rättare.
Gammelgården.	Rantberg, J., Löjtnant.
Kyrkostaden.	Ström, O. H., Apothekare.
Rolls.	Svanberg, N. O., Handlande.
Ytterbyn.	Sjöström, E., Hemmansegare.
Rolls.	Stenström, J. W., Apothekare.
Kyrkostaden.	Sallström, J., Handlande.
	Tyselius, Edv., Doktor.
Rolls.	Ullberg, J., Tullinspektor.
Kyrkostaden.	Wallgren, A., Repslagare.
	Wiklund, O., v. Kontraktsprost.
	Åberg, N. G., Fjerdingsman.
	Östman, A. F., Handlande.

ÖFVER-KALIX SOCKEN.

Ordförande.

Rosenius, Kyrkoherde, Hofpredikant.

Ledamöter.

Bränna.	Björklingson, G., Handlande.
	Brännvall, Hemmansegare.
Heden.	Brännvall, N. P., Hemmansegare.
Svedjan.	Engström, L., "
Svarbyn.	Ersson, O., "
	Granström, L., Nämndeman.
Rodupp.	Grundén, C. E., Sägverksegare.
Bränna.	Hansson, N. P., Hemmansegare.
Wännäs.	Hendriksson, Jacob, "
Bränna.	Hendriksson, El., "
Mikajärf.	Larsson, L., "
Nybyn.	Larsson, L., j:r., "
Hultet.	Nilsson, L. H., "
Bränna.	Sondell, C. O., Komminister.

CARL GUSTAFS SOCKEN.

Ordförande.

Grape, Is., Kyrkoherde.

Ledamöter.

Kuckola.	Anundi, J., Hemmansegare.
Lappträsk.	Bergman, Risto J., Hemmansegare.
Karungi.	Bucht, J. P., "
Kuckola.	Franki, H., "
Kärhuvaara.	Hendriksson, H., "
Karungi.	Kynylä, "
Korpikylä.	Strand, J. H., "
	Tuohe, J., "
Kuckola.	Makström, O., Gästgifvare.
Karosjoki.	Walikoski, Pehr, Nilsson, Hemmansegare.
Korpikylä.	Aija, P., "

ÖFVER-TORNE SOCKEN.

Ordförande.

Bergdahl, E. M., Landsfiskal.

Ledamöter.

Matarensi.	Asp, E., Handlande.
Wittsaniemi.	Burman, E., Kronofogde.
Matarengi.	Bucht, I. W., Prost.
	Hackzell, H. W., Kronofogde.
	Lindroth, E., Handlande.
	Nyman, P. M., "
Korpilomholo.	Sandqvist, N. P., Kyrkovärd.
Matarengi.	Stenberg, E. A., Komminister.
	Torneus, J., Haradsdomare.

PAJALA SOCKEN.

Ordförande.

Kengis. Sohlberg, C. J., Brukspatron.

Ledamöter.

Kiexisvaara.	Alatalo, O. J:son, Hemmansegare.
Juhopietä.	Aro, G. J:son, Gästgifvare.
Kengis.	Bergström, J., Hemmansegare.
Muoniovaara.	Forsström, B., Handlande.
Pajala.	Lassu, J. Hansson, Hemmansegare.
	Lidstrom, J., Kronolänsman.
	Pajala, F. H. son, Hemmansegare.
	Pajala, H., "
	Pellika, H., Gästgifvare.
	Stenberg, L., Pastor.
	Tornberg, Klockare.

ARJEPLUGS LAPPMARK.

Ordförande.

Winuberg, Th., Kyrkoherde.

Ledamöter.

Racksund.	Fjellström, A. T., Handlande.
	Holmström, F., Kronolänsman.
Koroqviek.	Olofsson, O., Haradsdomare.
Racksund.	Sundström, J., Namndeman.
Koroqviek.	Wallström, C. P., Kronhemmansåbo.
Batjaur.	Wallström, J., Kronhemmansåbo.

ARVIDSJAURS LAPPMARK.

Ordförande.

Skarin, J., Kronolänsman.

Ledamöter.

Lappträsk.	Arvius, L., Kronhemmansåbo.
	Fjellström, C. N., v. Pastor.
Wälä.	Fjellström, Felix, Handlande.
	Holmlund, L., "
Bachtjaur.	Lingström, C. E., Kronhemmansåbo.
Brännträsk.	Lundmark, P. E., "
Akkavaara.	Lundmark, P., "
Wälä.	Mörtzell, J., Skollärare.
Jukjaur.	Renström, J. J:son, Kronhemmansåbo.
Farträsk.	Renström, P. A:son, "
Lainejaur.	Sjostrom, A. E., Hemmansegare.

ENONTEKIS LAPPMARK.

Ordförande.

Curtelius, J. O., Kyrkoherde.

Ledamöter.

Karesuando.	Hackzell, C. J., Kronolänsman.
	Jatko, J. Persson, Hemmansegare.
Savisomutka.	Raatamaa, J., Kateket.

JUCKASJÄRVI LAPPMARK.

Sappero. Læstadius, R., Kronolänsman.

JOCKMOCKS LAPPMARK.

Ordförande.

Ullenius, J. E., f. d. Kronolänsman.

Ledamöter.

	Berlin, M. T., Kateket.
Norrvik.	Fogqvist, L. A., Föreläsare.
Mattisudden.	Ed. O. Lison, Nybyggare.
Pajerim.	Eriksson, Er. Ol., Nybyggare.
Maitum.	Granström, N. P., " "
Qvickjock.	Mannberg, I. D., Klockare.
Tjomotis.	Nordlund, N. J., Nybyggare.
Vuollerim.	Sandqvist, J., " "
	Westerlund, G., Kyrkoherde.
	Westerlund, E. A., Kronolänsman.
Mattisudden.	Westerlund, J. E., Nybyggare.

GELLIVARA LAPPMÄRK.

Ordförande.

Silfverbrand, Th., Kronolänsman.

Ledamöter.

	Appelqvist, Skollärare.
	Föreläsare, F., Pastor.
	Landström, C., Nybyggare.
Ullatis.	Pehrsson, P., Nämndeman.
	Söderberg, Klockare.
Hakkas.	Aström, J. F., Tingstolk.

— 1866 —

Norrbottnens Län

Kongl. Sushållnings-Sällskaps

Handlingar.

Umeå, 1866.
 Attie-Belegets Tryckeri.

Protokoll, hållet wid Norrbottens
Läns Hushållnings-Sällskaps win-
tersammanträde i Ule den 29 Ja-
nuari 1866.

Närvarande: Herr Ordföranden, Landsböfdingen,
Kommendören m. m. S. P. Bergman.

Ledamöter: Herr Kaptenen och Ridd. N. B. Ström,
Förste Landtmätaren J. G. Röstström, Ingeniö-
rerne G. G. T. Hellström, P. A. Brannström
och Th. Salling, Brukspatronerne D. Hummel,
H. Hamfeldt och Gdw. Ushjelm, Lejtnanten
Herr. Widmark, Direktoren S. A. Regelmark,
Disponenten A. M. Lundblad, Handlandena H.
P. Rutqvist, J. M. Sinell och B. Kersberg, Kas-
sören G. A. Rydberg, Fabrikören P. Hedström,
f. Riksdagsfullmäktigen A. Bäckström fr. Pit-
holm, Råmdemannen D. G. Danielsen fr.
Böble i Pite socken, Hemmansegaren Erik Pet-
tersen fr. Gaddwik m. fl. samt undertecknad,
sällskapets sekreterare, som förde protokoll.

§ 1.

S. D. Sedan Herr Ordföranden besat de när-
varande välkomna och förklarar detta sammanträde
öppnadt, anmodades undertecknad föredraga berättelsen
till Sällskapet, så lydande:

Berättelse till Norrbottens Lans Hushållnings-Sällskap
för år 1865, vid dess allmänna sammanträde den
29 Januari 1866.

För landtmannen är och blir väderleken städse ett ämne för hans farhågor eller förhoppningar. Hade man derför kommit så långt, att wisja lagar "were" och bekanta, est, hwilka wi på förband något så när kunde sluta till de blifwande werlingarne i temperaturen, så skulle wisserligen en mycket tung börda wara lyftad från landtmannens bröst och många stördar redan hafwa blifwit inhästade, hwilka nu gått förlorade. Det är ännu mycket öwifst, om någonsin några sådana lagar kunna uppställas till tillförlitlig ledning, men så mycket är dock säkert, att man derem icke kan byta ringaste förhoppning under andra wisser, än att på många ställen iakttagelser göras och samlas. Den som vill egna tid och eftertanke härat, tjenar således wetskapen i en långt ifrån öwigtig riktning. Sällskapet's Herr Ordförande har äfwen under förelutna år gjort termometer-observationer i Yule och resultatet af desamma, äfwen som en öfwerfikt af årswerten, hwilken äfwen detta år tyware warit alltför oftilfredsställande, innehalles uti följande framställning:

"Medeltemperatur för år 1865.

Januari . . .	— 11,16 gr.	Medeltemperatur för hela året + 0,81.
Februari . . .	— 15,58 "	
Mars . . .	— 10,87 "	Medeltemperatur för de 5 wertmånaderna Maj—September + 10,67.
April . . .	+ 0,03 "	
Maj . . .	+ 4,57 "	
Juni . . .	+ 10,82 "	
Juli . . .	+ 16,50 "	Kallast den 5 och 6 Februari — 37 gr.
Augusti . . .	+ 12,18 "	
September . . .	+ 9,30 "	
Oktober . . .	+ 0,20 "	Varmast den 3 och 26 Juli + 26 gr.
November . . .	— 2,36 "	
December . . .	— 3,90 "	

Medeltemperaturen för året är således 0,743 gr. högre än 1864; samt 0,01 grader lägre än medium af 27 föregående år. Medeltemperaturen af wertmånaderna är = 0,65 gr. högre än 1864;

samt = 1,15 lägre än medium af de 27 åren.

Den blidare väderleken inställde sig redan sista dagen af Mars månad med + 10 gr. och fortser under April, som i år war 1,35 gr. blidare än medium af föregående 27 år

för samma månad, hwaremot Maj war 1,5 gr. kallare och Juni 2,77 gr. kallare än medium för samma månader under 27 föregående år.

Såden, som i allmänhet lades i jorden i wanlig tid, kunde i anseende till den fyliga väderleken ej komma i wert för än i början af Juli månad; samma förballande inträffade äfwen med gräswerten, hwilken wid midsommartiden ännu icke börjat grönska. Sedan Juli månad ingatt med en herrlig och gånjam väderlek af omwexlande regn och värme, utwecklades wertligheten med öwanlig hastighet, så att grödan wid månadens slut hade uppnatt en för denna årstid under goda år wanlig utweckling. Så inträffade den 29 Juli ett hwårt öwäder med hagel af öwanlig storlek, då såväl säd, som rotfrukter och gräs totalt förstördes a det strect, hwarefter öwadret framgick öfwer byarne Ersnäs, Välinge, Antnäs, Mattinud och Sunderbyn i Neder-Lule samt Hertlar, Bergswik, Dijebyn, Persnäs, Halansö och Kopparnäs i Pite liden; sedermera sankte temperaturen sig under Augusti månad, så att wertligheten astog och wid mediet af månaden inträffade starka nattfroster, hwarmid den då icke stördade såden stadades. Under bergningstiden har väderleken i allmänhet warit gynnande, men detta kastadt har det wid tröstningen wisat sig att äfwen den ofrusna såden gifwit ganska litet i spann, och arets störd, ehuru på många ställen bättre än förlidet år, är för spanmal langt under medelmåttan och på många ställen total miswert, men för höstörden förswartlig. Hagelstadan är wid hallen besigtning uppstättad till 59,949 Rdr 45 öre, och de här af lidande hafwa såsom understöd erhållit ett räntefritt lan å 20,000 Rdr att betala 1866 och 1867."

Om någenting skulle kunna werksamt besjerdra utwecklingen af landets jordbruk och skydda våra åkrar från den alltför ofta återkommande frosten, så were det wisserligen en på en allmän afdelningsplan grundad fortgående terrläggning af janta trakter, men för åstadkommande af en sådan plan erfordrades statens werksamma mellankomst genom anslående af medel, och rikets ständer ha för några år sedan icke ansett sig kunna anslå några sådana för detta ändamål. Det måste litwål erkännas, att de på sednare åren på ett berömmwärdt sätt omhuldat landets modernäring och icke minst genom de anslag, som blifwit bewiljade för utdisningar i de norra länen. De allmänna arbeten, som med hjelp af dessa medel, under åren 1864 och 1865 warit under utförande i Norrbotten, äre upplagna i följande öfwerfikt:

Att länets jordbrukande befolkning injer och erkänner nyttan af afditningar i stort, ehuru den i allmänhet icke tillämpar den på sina egna tegar, finner man af de talrika ansöktningarne om landtbruksingenjörernas biträde. Sålunda hafwa hr Magnét och Caërs under sommaren varit fullt upptagna med sådana arbeten, som dels afse terrälläggning af länka trakter, dels beredande af widgade odlingslägenheter. Begge dessa herrar hafwa insändt detaljerad beskrifning öfver sina förrättningar. Hr Magnét har besökt 36 förrättningstillfällen inom 7 socknar, hwartill åtgått 105 rese- och förrättningsdagar. Arbetena hafwa hufvudsakligast omfattat undersökning af odlingslägenheter samt planer för sådane, jemte afledning af watten från trakter, hwilka såsom frostnåsten skada omkringliggande redan odlade marker. Arealen af den sålunda undersökta jorden har uppgått till 28,578 qm. refswar. Från flera byalag hade desutom hr Magnéts biträde begärts, men har tiden icke medgifwit dessa förrättningar utförande, synnerligast därför att farter såtnades öfver lägenheterna, hvarföre hr Magnét fäster requirenters uppmärksamhet på wigten af att tillhandahålla agronomerna behöfliga farter. Hr Caërs har besökt 46 förrättningstillfällen, under tillhåmmans 52 förrättningsdagar, hwarunder en sammanräknad areal af omkring 2,475 tunland jord varit föremål för behandling, ware sig genom planers uppgörande eller förefristers samt rad och upplysningars meddelande för utdöfning af mer och mindre sankta och wattendränkta län och myrlägenheter, till beredande af desamma odling eller minskande af frostländigheten derå, samt genom lämpliga jö-länningar och ängewattningar bereda tillfälle till en ökad sockerastastning m. m.

Wid dessa förrättnings utförande har hr Magnét haft biträde af D. J. Maunberg, som under året antagits till en af de fyra dikningsförmän, hvilka af landstingelassan åtnjuta arwode, hwarjemte Maunberg på egen hand verkställt följande arbeten: 1. Utstakat en 540 fet lång kanal för en sjöänkning, hwarigenom winnes 30 tunland eller

[illegible]

168 qv. refwar äng; 2. Utstakat å fyra olika ställen fana-
ler för ängswattning med en sammanlagd längd af 4,098
fet, hvarigenom 63 tunland (352,8 qv. refwar) äng waltas.
3. Utstakat odlingsplaner å murar på 4 olika ställen till en
vidd af 11 tunland (61,6 qv. refwar). Till ditningsförmän
har äfwen antagits J. M. Wennberg, som biträdt hr.
Gärs och Magnét, samt derjemte biträdt i Pajala wid en
täckditning hos hemmansägaren Joh. Jaksen Lauri och wid
utdikningarne i Lappträsk och Åkeråsjeli i Carl Gustafs so-
ten, hvarjemte Wennberg af telegrafkommisarien Ringius i
Pite tagit undervisning i kännedomen om åtliga swampar,
för att härefter kunna meddela undervisning. De 2:ne öfriga
ditningsförmänsplatserna hafwa wid slutet af året blifwit be-
satta genom antagande af f. rättaren Holmström och J. J.
Hällström till ditningsförmän.

I sammanhang härmed kan lämpligen erinras, att Säll-
skapet för 2:ne år sedan anslag 5 premier å 100 Rdr till dem,
som inom 2:ne år sturft sig hafwa, enligt af landbruksin-
geniör godkänd methed, fullständigt af och grunditaf en
jordvidd af minst 2 tunland eller 11 1/2 qv. refwar. Inom
den förestifna tiden har hr. Öfverjägaren G. Rydstedt i
Pite anmält sig till erhållande af detta premium, som äf-
wen till honom blifwit utbetaldt; men hade det varit önskt,
att den uppmuntran, som Sällskapet genom dessa pre-
miers utkastande welat gifwa åt jordens grunddikning, hwil-
ket hittills varit ett i detta län nästan alldeles obegagnadt
medel för dess förbättring, blifwit bättre motswarad genom
flere premiejökande.

Det är synnerligen glädjande anmärka, att bågen för
linodling börjar bli allt lifsigare hos länets jordbrukare.
Sant är wäl, att det i högsta mått stegrade priset på
bomullen är härtill en bidragande orsak, men Sällskapet
terde kunna råta sig till förtjenst att hafwa fäst uppmärk-
samheten på de fördelar jordbrukaren kunde bereda sig ge-
nom att uppdraga lin och vidare förädla det, samt tillgodo-
göra sig det samma wid flersaldigt bruk, der under många år
bomullen varit nästan uteslutande använd. Det är ingen
smärre sak, som här är ifråga. Linodlingen är twärtom af den
allra största wigt för länets innewånare. Man får först och
främst antaga, att det nya samhällssticket i Nordamerikas f.
d. slashtater kommer att erfordra flera års arbete för win-
nande af ordning och stadga, under hwilken tid bomullsod-
lingen naturligtwis icke kan produceras i samma skala, som
före friget. Men äfwen med antagande af det erteliga, att

produktionen skulle komma att närma sig denna höjd, för
man icke föreställa sig, att priset på denna vara på mycket
lång tid, em ens nagen sin, nedgar till det före friget wan-
liga. Att linet härigenom måste taga färd, är lätt insett,
och em än priset skulle nedgå med en tredjedel af det, hwar-
med det nu blifwit betaldt, (15 Rdr pr 20 skalpund), skulle
det litwäl gifwa sina odlare mycket god behållning. Hittills
har wisserligen deß odling varit inkränt till wisja byar i
Neder- och Öfwer-Lule sednar, men de försök, som dermed
blifwit gjorda, hafwa varit fullt tillfredsställande. Klimatet
lägger ingatunda något hinder i vägen för deß odling, och
jordens beskaffenhet har i allmänhet befunnits särdeles gyn-
sam derför. Medan under förlidne år ingingo ganska många
requisitioner å linfrö, och Herr Ordföranden embesörjde intep
och biträdnings söderifrån af motswarande quantitet, som
med tillägg af transportkostnaden öfwerlemnades till requi-
renterna efter inköpspris. Äfwen under denna winter hafwa
en mängd requisitioner blifwit inlemnade från stilda trakter
af länet, för att på samma sätt genom Herr Ordförandens
benägna försorg blifwa expedierade, men det är naturligt,
att denna artikel skall ingå uti köpmännens lager, da linod-
lingen wunnit tillräcklig stadga i länet. De anslag, som
Sällskapet på twänne föregående möten bewiljat för linod-
lingens befrämjande, (på Håne-mötet 150 Rdr och på mötet
i Boden 300 Rdr) hafwa således varit god frukt, och hafwa
användts till bestridande af ersättning åt L. Bergqvist för
företagna reser inom stilda delar af länet, för att derunder
lemna upplysningar om linets odling och beredning. Berg-
qvist har under året besökt alla luthednarne, samt alla by-
arne efter Lule ett så långt som upp till Harads, och nästan
öfwerallt har allmogen wifit sig lifligt benägen för försök
härmed. Det ligger en sådan framtid i denna näring, att
af hwad man härwid utsar, det uppkommer man hundradfaldt.
På sammarmötet i Boden kunde äfwen ett pris tillde-
las prof på uti orten uppdraget lin, hwilket pris tillföll rät-
taren Holmström.

Till Förvaltnings-utstellet har under året blifwit in-
lämt ett profexemplar af en uppsats om Landbruk utan bi-
näring af G. Spaak. Förvaltnings-utstellet har ansett
denna afhandling ega ett så lättfattligt framställningsätt
och så wäl belysa ifragawarande ämne, att det samma genast
beslutit sig för intep af 200 exemplar, hwilka enligt un-
derrättelse från författaren dagligen kunna vara att bitfö-
wänta.

De stora uppehållningarna, Sällskapet underkastat sig för att genom bibringande af välbehöfliga såväl teoretiska, som praktiska insigter uti jordbruksföreläsning, besöka landbruksstolans ändamål, hafva hittills krönt med jämförelsevis ring framgång. Det var under intryck af öfvertygelsen härom, som landbruksstolans aktiebolag, hvaruti Hushållnings-sällskapet ingått såsom störste aktie-egaren, under året beslöt att utarrendera skolan. Som bekant har arrendet öfvertagits af hr S. A. Fogelmarck, och det är all anledning förmoda, att bolagets nämnda beslut stett uti en mycket lycklig stund. En sådan uppställning af lärningar, till antalet 10^{*)}, som skolan nu förete, torde sanna sitt mesttycke wid denna skola. Det är visserligen sant, att 5 af dessa lärningar genom Direktör Fogelmarcks försorg erhållits från Zemtland men man kan hoppas, att länets allmoze känner sig mera villig att sända sina söner till skolan, när det visat sig, att skolan icke behöfver rekrytera lärningar från detta län, att skolans föreståndare anjuter det förtroendet, att hans undervisning sökes af personer från orter på stort afstånd härifrån, samt att ordning och undervisning på ett lika tillfredsställande sätt uppehålls wid skolan.

Det anslag af 150 Rdr, som Sällskapet bewilljade att utgå under hvardera af året 1864 och 1865 för hästrajens förbättrande i de norra socknarna, har äfwen för det sednare året blifwit utbetaldt till handlanden Utterström.

Att den wiktiga binäring, som naturen anvisat åt detta länns innewånare genom de talrika wattendragen, eller fiserierna, wille Sällskapet för ett par år sedan stänka sin uppmuntran genom hitrequirerandet af fiseriasistenten, friherre Cederström, samt genom beredandet af platser för twänne personer från detta län att wid fiskodlingsanstalten wid Angermansliden inhämta undervisning i fiskodling. De åtgärder, som med anledning häraf widtagits innehålls i följande meddelande:

3 och för befrämjande af laxodling i Tornea elf hafwa delegarne i dessa fisken såväl å Swenska, som Finska sidan wid allmänna sammanträden i slutet af år 1864 öfwerenskommit:

1:o. Att en för finska och swenska intressenterna gemensam laxodlingsinrättning, skall, utan afseende på hwad derom i ämnet här förinnan beslutats, sedan den person, som för inhämtande af kännedom om anläggnings- och kläckningsmetoden blifwit utskänd till Hernösand, återkommit, åwägbas, antingen wid Waara hemmansstrand, hwarest såväl

*) Sedan detta strefs har ytterligare 1 lärning blifwit antagen.

fiseriagrenomen hr baron Cederström, som fiseri-inspektörs-utrådet qvartermannen Etman funnit lämpligt tillfälle der till, eller å möjligen sig utpande lägligare ställe.

2:o. Att den i Sverige redan brukliga metoden skall följäs till dess erfarenheten lärer någon bättre.

3:o. Kostnaderna för anstaltens inrättande och underhåll m. m. samt för den till Hernösand affjände personens reja skall utgå af delegarne i elfisken efter lartaran och tionden af såväl fiskedelegare, som tiendetagare m. m.

4:de, 5:te, 6:te och 7:de punkterna afhandla föreskrifter om anslagna medels uttärering, wal af direktien för 3 år och dess alligande m. m.

Denna förening är af wederbörande godkänd på sätt efterföljande kungörelse visar.

Kungörelse.

Att Kongl. Maj:ts Befallningshafwande efter samråd med Herr Guvernören i Umeå med gillande af de öfwerenskommelser angående laxodling, som den 3 December följande är blifwit träffade emellan delegare i Tornea elfs regala laxfiske, nu funnit skäligt utsätta ett vite af 50 Rdr Rint, hwartill utom i lag stadgadt ansvar den eller de göra sig förfallne, som efter den 15 September hwarje år om hösten fånga lax å swenska sidan uti Tornea och Muonio elf-war. Dock undantages härifrån det för laxodling erforderliga fiske. Utle Landskansli den 23 Maj 1865.

S. P. Bergman.

A. M. Curén.

En sådan fastställelse och ett likartadt förbud är äfwen utfärdadt för finska sidan af Guvernören i Umeå.

Det är att hoppas, att sedan fiskedelegarne sjelfwa tagit hand om laxodlingen och på sätt nämnt är derom ordnad, den samma må i denna elf blifwa väl utförd och wärdad.

Det är både af wetenskapen och erfarenheten icke blott i nämmande länder, utan äfwen i Sverige, till fullo ådagalagd, att fiskodling med lätthet åstadkommes och att de fiskslag, som företaga sig långa wandringar, t. ex. laxen, alltid återwända till sin kläckningsort. Under sådana förhållanden är det stor anledning att med iswer tillägna sig ett så wiktigt medel för många människors utkomst, och man bör icke wara på ett hundradetal riksdaler, ty till mera uppgår icke kostnaden för en fiskodlingsanstalt, då man dermed kan förwärfwa sig flera tusen rdr i winst.

För att på öfvertygelsens wäg motarbeta det för helja och ekonomiskt oberöende lika förderfliga begäret efter omatt-

ligt förtärande af taffe, hafwa, i enlighet med Sällskapet beslut, på mötet i Boden, 200 exemplar af M. Hus' afhandling om "Kaffe, dess bruk och missbruk," blifwit införta, se att utdelas till ledamöter och på lämpligt sätt befantgöra i länet.

Såsom ett surrogat för bröd, em detta betlagligtwi skulle någon gång salnas i de öfre delarne af länet, har i kommitterats de öfverallt i vårt land i ynnighet werande attliga swampar. Men om bröd finnes, stola swamparna utgöra ett viktigt näringsämne jemte detta, och när förde, men mot deamma försvunnit, samt folket lärt sig deras till waratagande och beredande, skall icke längre någon ens i de aflågsnaste trakter kunna förbära hungernöd. Det är en märkliggöring, att den wertprodukt, hwilken af de rike terstrafwas såsom en laderhet och betalas med många tundra ritsdaler, skall förinås af den fattige, hwilken eger rik tillgång på den för intet. För att påskynda den tidpunkt, da folket kommit till insigt em den wälsignelse, naturens berstare härigenom welat bereda afstilda bygdens innewånar bar Sällskapet, på förslag af telegrafkommisarien Ringins hwilken nitiskt arbetat för swamparnes ertannande såsom ett godt näringsämne, genom dess förvaltnings-utskott införta 30 exemplar af S. W. Smitts plancher öfver de allmannahäde attliga och giftiga swampar jemte beskrifning till deamma, och hafwa de blifwit utdelade till länets folkskolor, se att redan hos barnet utrota motviljan för dessa nyttiga växter för jemte såsom nämnet af Döning-Jermanen Wennberg inhämtat undervisning i ämnet och antagligen kommer att besörja kannedomen om deamma.

De iakttagelser med afseende på möjligheten att i dessa nördliga trakter uppträda fruktträd och i allmänhet åstadkomma en evident fruktträdodling, som hr Ringins gjort under förflutna år, hafwa blifwit upptecknade och bitfände. Hr Ringins säger deribland, att "den förflutna sommaren gifwit oss det första bestämda swaret på frågan: är fruktodling i höga norden möjlig eller icke? i det den, ehuru eggen, bringat till full mognad både förbär och äpple." Wisserligen är detta i Nite eller sydliga delen af länet, men hr Ringins anför flera bewis på att "fruktträdodlingen i norden är i betydligare grad möjlig än mängen i vårt land föreställer sig." På anhallan af ordföranden i Haparanda stadsstyrelse har hr Ringins förtidne höst besökt nämnde ort i ändamål att uppgöra plan till stadsträdgård derstädes, ehuru den föreslagna platsens beskaffenhet för närvarande

icke hinder i wagen härför. Men på andra ställen i länet har hägen för denna wakra och förädlade kulturgren trätt i handling genom trädplanteringar, prydnadsbussars upptragande och i allmänhet en widgad fruktträdodling. Men för att göra dessa sträwanden riktigt fruktbara, behöfdes litwål, att folkskolorna lemnade ett förordome genom praktiskt undervisning uti ämnet, genom upptragande af träd, buskar och fruktträdodlingar antingen wid hufswa skolan eller på lämpligt ställe i närheten af deamma. En sådan plan wore hwarken fremmande för Sällskapets förelagda ändamål, eller oförtjent af dess uppmuntran.

Wid förra winteriammanträdet fattade Sällskapet det beslut, att en månadsfrist skulle utgiswas. Propositionen bar em gjordes af en enskild motionär, hwarföre enligt Sällskapets stadgar motionen skulle ha hwilat till nästa allmänna sammanträde, för att under tiden af förvaltnings-utskottet beredas. Att detta wäl kunnat behöwas, wilade sig inatt af de swårigheter, som uppades för tidsfristens utgiswande. Först och främst uppstod willradighet em erhållande af en answarig utgiswande, sednare af en redaktör och slutligen em medel till bestridande af de dermed förenade kostnader. Som emellertid numera dessa hinder äro hädda, och med emnämmande blott att förvaltnings-utskottet ansett lämpligare utgiswa fristen kwartalswis i stället för månadtigen, Jones tragan äro nu kunna upptagas.

För att desto bättre kunna besörja Sällskapets syften bildades underafdelningar i hwarje sektion. Man wäntade, att gillet ledamöter skulle wara angelägna em att sammanträda till ömsesidigt utbyte af åsikter och erfarenheter, och salunda kunna hemta mycket nyttig lärdom till iakttagande wid utföringen af sitt maktfullgånge yrke. Men denna förwäntan har blifwit gäckad. Det är möjligt att något sådant sammanträde på något enda ställe egt rum, men ingalunda är det allmänt. Man skulle kunna draga twänne slutsatser häraf; antingen att länets jordbruksfolk anser sig icke hafwa något att lära i fråga em landets modernisering, eller också, att jordbruket icke mera uppfattas såsom modernisering och således icke förträdesswis intresserar de skattstrifne idkare. Det terde dock ligga någon wigt uppgif, att man icke alltför hjertlågger sådana åsikter i dagen; ty är det nu ja, att jordbruket icke längre uppfattas såsom modernisering, ja kunde det tyckas, som om ett eller annat swagt ar icke skulle ha hinnerligen mycket att betyda. Medgifwer man under goda år, att man har sin egentliga sysselsättning med och sin rik-

liga utkemst af andra näringar än jordbruket, så måste detta gälla äfwen under swaga år, och en sådan näringsidkare kan då icke komma i förlägenhet deraf, att jorden gifwit mindre afkastning än wantligt. Alla rep om mihwert och nöd är också under denna förutättning alldeles obefogade. Vill man deremot icke medgifwa detta, utan att man har sin hushushållning af jorden, är beroende af dess gis mildhet eller njugethet, och på den grundar beräkningarne för sin utkemst, då må man äfwen vara angelägen om, att denna jerd stötes och omhuldas, och för att kunna göra detta, måste man vara angelägen om att förvärfsa sig de insigter, den erfarenhet och de medel, genom hvilka förbättringarne om winst be tryggas. Skulle oastadt spard möda och nedlagda kostnader afkastningen blifwa flen, så were detta en alldeles oförwälad elucka, jem med allt stål kunde påfalla hjelp och deltagande, men också först då. Detta kan synas vara ett hårdt tal, men logiken är emottlig och den leder stundem till stolta konklusioner. Men om än gillenas ledamöter i allmänhet wisat sig icke ega något warmt intresse för sadane meddelanden, jem äro afsedda till gagn för dem sjelfwa, så är det dock en hugnad att finna gillenas herrar ordförande göra sitt bästa för att lemna upplysningar om förhållandena i länet. Det cirkulär, jem i sistlidne Oktober manad utskändes till gillenas samtliga herrar ordförande upptog till benäget bevarande uti deras berättelse för 1863 följande frågor: 1:o. Väderlefen under olika tider af året, värme, köld, torra, nederbörd och dessas inverkan på jorden, säningstiden och skörden; 2:o. Arwerten till kvalitet och quantitet i förhållande till utjädet och till befolkningens behof, de olika sadesslagen, rotfrukter, federwexter och gräs; 3:o. Har fullständig afstigning af jorden på något ställe egt rum och hwilket inslytande har denna haft på utjädet och skörd? 4:o. Sedas lin inom gillet och i hwitten skala? Hurudan afkastningen och huru stor? 5:o. Är allmogen kunnig i wäfning och spinning? 6:o. Huru med husflöjden i allmänhet? 7:o. Huru med jwettätthet under wintern? 8:o. Inhyssingens ställning till jordbrukaren? 9:o. Dejsaker till inhyssingarnes wärande antal? 10:o. Betemedel deremet? 11:o. Har jerdterpystemet i någon anmärkningswärdare mån börjat tillämpas? 12:o. Kan nybyggesswäsendet utbreda sig inom lappmarkerne utan förfång för lapparne? 13:o. Finnas några anledningar till mihnöje med sin politiska ställning hos länets finsta befolkning, och i hwad mån kan husbållnings-sällskapet bidra till afhjelpande af delarna? 14:o. Hvilka nya ledamöter i Sällskapet föreslås?

De tvååne första frågorna äro till sina hufvudpunkter redan bevarade i den öfverfigt, jem Sällskapets hr Ordförande aflemnad, eller att det varit nära miswert på spanmål och rotfrutten, men att hufvudspunten öfverhufvud taget varit medelmattig. För öfrigt äro frågorna mer och mindre fullständigt bevarade i de berättelser, jem hittills intemmit. Salunda meddelas, att fullständig afdelning af jorden knappt på något enda ställe egt rum, att lin inom flertalet sednar ännu icke odlas, men att mycken båg dertill finnes och att det were önskligt, att någon deruti lunnig perjen besatte sig i orterna; att allmogens qwinuer, atminstone de äldre, äro lunniga i spinning och wäfnad; att husdjör wisjerligen icke jättnas, men att på flera ställen den är mycket ringa och med undantag af någon lappmarktsbygd ingenstädes lemnar något till assalu; att inhyssingarne i allmänhet äro till en börda för jordbrukaren, och att bästa botemedlet mot deras werande antal were jordterp, hwilket dock mötte hinder dels genom inhyssingens motwilja för att blifwa torpare, dels genom jordegarens ebenägenhet att låta afföndra jord från sitt hemman; att nybyggesswäsendet kan utbreda sig inom lappmarkerna utan försång för lapparne, men att, till föreförmående af nu tidt och ofta rådande twiister, nybyggarne uppsförde lador å sina eger, hwilket kunde försiggå så mycket lättare, jem på några ställen lapparne erbjudit sig att framförsla dertill erforderligt wirt, samt slutligen att några grundade anledningar till misnöje icke finnas hos eller ha försperts af den finsta befolkningen i lanet, utan att twärtom inflyttningar ske till denna sidan af gränjen från Finland, hwarest bland andra olägenheter statterna äro tungre. Likwäl framställes en önskan, att Hushållnings-sällskapet wille dra försorg om utdelande till den samma af små lättsattliga ströskriffter i landtbruk på finsta språket.

Förtjent af försäkt omnämnande är desutom: att bruts-
ratron H. Hamfeldt å Törefors låtit uppdola icke mindre än
lö geom. tunland, tillförene med jnasteg bewert tufwig
mark, och att af her af ertens ras, jem finnes wid Björkfors
wadra landtegendom, fyra gifwit 900—1000 kanner mjölt,
en 1106 kanner, flera 700—900 och att hela mjölkaststun-
gen för ett år uppgått till det betydliga beloppet 38,150
kanner samt att smörproduktionen utgjort 394 löspund. Wi-
dare kräfwer det ett högt och tackamt erkännande, att ett
barnhem i Batsjans by i Arjeplogs socken på missions-
tallskapets och femöreföreningens bekostnad blifwit upprättadt,
hwarest 10 barn af fattiga lappsta föräldrar fritt åtnjuta

Vi kunna icke afsluta denna öfversigt utan att tacksam-
erina oss den stora förändring, som varit statsöfver-
tet af förlidne år undergått. Härigenom har äfwen den
mindre jordegaren inträdt fullmyndig, och utan intrång af
sjelfstfriska elementer, till behandling af de stora allmänna
frågor, som röra hela vårt fädernesland. Hans rest väger
nu lika mycket som den stora professionsatens. Men i samma
mån, som han har antalet på sin sida, blir hans inflytande
äfwen större. Den gamla adeln finnes, politiskt taget, icke
längre. Jordegaren är nu som iordomsdags landets adel,
men må han befinna, att han i sjelfwa verket blir det först
då, när hans handlingar äro uttryck af upplysning, rätt-
dighet och festerlandskarlek. Gud halle allt framgent sin
skyddande hand öfver Konung och Fädernesland.

§ 2.

Till Revisorer för 1865 års räkenskaper utsågos
hrr Postinspektoren Annénus, Sandlanden P. Grewénus
och Hemmansegaren Erik Pettersen.

§ 3.

Till Ledamöter i Sällskapet invaldes följande:
 inem Lule stads Wille: Kapten N. Schenck;
 inem Haparanda: Telegrafassistenten Th. Grape och
 Handlanden Abraham Zachrisson;
 inem Pite: Nektor A. Lundström, Rådman E. G. Ry-
 man, Collega L. Wlander, Consul G. Elfgren, Consul E. G.
 Winroth, Handlanden J. G. Nordström;

inom Arvidsjaur: Handlanden H. T. Öström, Franz
Eustaf Engelmauf i Slommerstraff, Bonden Johan August
Gronberg i Bofjete;

in en Arjeplong; Arfelowärden S. N. Carlberg;

inom Neder-Kalix: Häradshöfding H. G. Bergsten, Inspekter G. L. Bergbom, br August Helmgren, br Axel Brattberg, br P. H. Swanberg, br Anders Brattberg i Norrbofaden;

inem Pajala: Sandlanden & B. Læstadius;

inem Øfver-Kalir: Benden Carl Zönsien i Landsjert
Benden Nils Petter Nilsen i Wännaas;

inem Soßmod: Dinstungsfermannen D. J. Mannberg

© Vertrieben und in den U. S. Verkauft;

in in **Döner Gule:** Vandruid under O. 28 28 1 1
Inspektör A. Müller i Hedensberg och Inspektör A. Amnens
Lund;

in dem Neder-Eule: Dokter D. Genberg, Magister D. J. Feström, Gastgizwaren Hjertstedt, hr Fridolf Willström, Direktör E. A. Regelmarck, Venden Johan Johansen i Ahlwik, Edw. Miltopée i Antnäs, Nils Anten Andersson i Sundem, H. Jacobsen i Benschyn.

U.S. 4.

Till ledamöter i Förvaltnings-utskottet invaldes
 för första landtmätaren J. G. Nyström (Återmåla) och
 löjtnanten Henrik Widmark, samt till suppleanter herr
 bandlanden B. Forsberg och direktören E. A. Regelmarsk,
 den sednare efter lättning med bandlanden Olaus
 Kelsjö, som erhållit lika många röster.

§ 5.

Besluts på Hovvaltnings-utskottets förslag att sommarsammanträdet skulle hållas i Ljebvn den 6 Juli.

§ 6.

Skulle Förvaltnings-utskottet gå i författning om öfverfättning på finska af N. Spaaks festskrift "Vand-
bruk utan bindning."

§ 7.

Beständes att anslaget till en mejerieler fortta-
rande skulle utgå med 100 Rdr.

§ 8.

Anslages 200 Rdr till inköp af modelljerdbrutsredskap.

§ 9.

Besluts att det wid förra wintersammanträdet beviljade anslag af 450 Rdr för utgifvande af en quar- talskrift skulle gvarsta.

§ 10.

Vitaledes skulle anslaget af 300 Rdr till linodlin- gens befrämjande i länet under året fortsärande utgå hvarjemte besluts, att en i linberedningsverks hys- gande kunnig person skulle jöderisfrån requireras till orten; emot hwilket beslut förste landtmataren Nyström reserverade sig.

Rungörelse skulle utgå em, att de, som önsföde be- jagna sig af byggnästarens bitrade skulle anmala sig hos Förvaltnings-utskottet.

§ 11.

Upplästes ett cirkulär från Kongl. Landbruks-aka- demien angående underjökning af godningsämnen, hvil- tet cirkulär skulle fungeras i länet.

§ 12.

Företeddes en subscriptionsanmälan om "Årstadlig- gjord Statistik" af v. Wentzer.

§ 13.

Härefter börjades diskussionen af de utaf Förwa- ltnings utskottet framställda frågorna, nemligen:

Första frågan: Då landbrukarens systemal ar att af jorden draga den största möjliga nytta, huru bor, med fastadt affecnde på lokala och klimatiska förhållanden, landbruket ordnas, för att gifwa en jenn, saker och uthållig affastning?

Fr. Högelmarck: Man borde wara utförlig i sitt swar- mål på den framställda första frågan; men, alldestund jag

besitter en ringare lännedom om denna erts förhållanden an- stället af de här nämmande resp. samhällsmedlemmarne ar det lika mycket min pligt att genom möjligaste fortset i mitt andragande lemna ordet at med ertens förhållanden mera erfarna man, som det ar min pligt att från den plats, dit förtroendet nu fallat mig, uttala mina åsikter rörande landbruket ordnande i dessa trakter, ja att det må funna lemna en jenn, saker och uthållig affastning. Min begäran, min önskan ar, att allmanheten täcktes ej blott ömwerse med de brister, som uti detta mitt andragande etwifvelaktigt i- tefemna, utan äfwen meta dem med inwändningar, hvilka terde landa, om ej till ömsesidigt, åtminstone till mitt en- stilda gagn; ty wi äre alla människor, utrustade med et- temligheter och derföre pligtige att betrakta ej såsom hwar andras larjungar. Sa hafwa wara fersader tautt och hand- lat och derföre har det också lyckats dem att bringa war me- dernäring jordbruket till den standpunkt, den sig nu besinner. Denna standpunkt ar visserligen icke hög, men de hafwa haft den swaraste uppgiften att leja, såframt man far anse första uppedlingen såsom det medelammaste jerdbrutsarbetet. Utan andra radgifsware än hwarandra och sitt praktiska för- stand, hafwa de tudligt ej blott anwijst ej den wäg i landt- bruket, på hwilen wi böra fertzgå, utan äfwen på denna jamna wäg trampat de första, de medelammaste stegen, bru- tit tegar åt sina efterkommande och genom emtamtighet och sitt förwandlat en förut mabanda ersuttjam terjwa till en bärdig arfwejerd.

Då det måste medgifsware, att allt stillastående i jerd- brukswäg ar ett tillbakagående, — ty feltitaden ötas eurphertli- gen, och hwad skall detta tillstött af människor lejwa utaf, såframt ej jerdbrutsallstrens mängd haller jennna steg med denna felttillwert, — ar det hwarje jaun festerlandswans pligt att ja förwalta sitt ärfda eller förwarjda grundkapital, t. ei sin jerdegendom, att den edlade delen deraf, långtisfrån att minskas, twärtem öfas, och på ja sått blifwer delbar emellan en mabanda talrik affemna, och hwarje del tillräcklig att underhålla sin innehatware. Om allas tankar were rigtade emot detta mal och alla sålunda troget trampade i sina för- taders fetjpar, hysande jamna emtanta för efterkommandes rättliga utkemst, så skulle, enligt min uppiattning, ej blott wara efterkommandes wälsignelser fetja ej i gräpen, utan äfwen nöden och dennas fetjd de talrika utwandringarne från en ålfstad festerjerd, hwilken lita wäl bebeswer, som den äfwen kan underhålla alla sina söner, uteblifwa. En fester-

ländest finnad regering har injett detta och derföre till befordrande af landtbrukets utveckling, så att denna war mednärning må kunna hålla jemna steg med de öfriga yrkena, inrättat läroanstalter i hvarje pærowins. Mätte wi endast rätt förstå war pligt att tillägna oss det kunskapsmått, som fördras ej blott för att på ett tidsenligt sätt stöta den af våra förfäder af oss brutna jorden, utan äfwen låta pliktänslan, att bruta nya fält at våra efterkommande, göra sig gällande. Vi hafwa da fullgjort war pligt såsom goda medborgare.

Stödjande mig på denna inledning, som har till ändamål att adagalägga det en vaslättlig werksamhet, grundad på ett tidsenligt kunskapsmått, i jordbrukswäg utgör första wärdet för landtbrukets ordnande i dessa trakter, går jag att i korthet afgifwa ett swaremål på fragan, huru en jemn, säker och uthållig afgränsning, med ständigt afseende på totala klimatiska förhållanden härstades, skall kunna befrämjas. Den odlade jorden bör till sin areal utvidgas genom att lägga under plogen sadane trakter, som upphört att lemna lönande böstördar, men i öfrigt äre tjenlige till uppedling. Om ett odlingsföretag skall frönas med framgång, så bör det föregås af en fullständig afdelning ej blott af sjelfwa återjorden utan af frostbildande trakter i dess närhet. Emedan det är en på erfarenhet grundad sanning, att den fulltighet, som afsträfs i luften och derifrån nedregnat på jorden, wid genomförelsen af matjordlagret derstädes gwarlemnar alla de näringsämnen werterna ur den jemna bebest, så är det klart att detta watten, sedan det hunnit afwen, ej widare är nyttigt utan twertom skadligt för werterna, dels emedan det hindrar wertrötterna att nedtränga i alwen, och dels emedan det werkar fylsande på matjorden och derigenom hindrar werternas styndsamma mögnad samt framfallar frost, så bör det första och angelägnaste arbete för jordbrukaren blifwa, så framt man vill ernä en förnyddning i klimatet och werternas hastigare utveckling och mögnad, att aflägsna detta watten medelst afdelning. Denna afdelning torde, å sadane jordmånar, som wisat benägenhet att under wärflödet igen slamma, ej böra verkställas till ditets fulla djup på en gång, utan böra ditena derä endast så smaningom fördjupas, i den man jorden hinnet sätta sig. isynnerhet om de framdeles skola nerläggas till täckditen, hwarjemte difesgräfningen å sadane jordmånar bestt bör verkställas under wären och sommaren och ej sent på hösten.

Sedan denna afdelning blifwit verkställd, odlas fältet ej för att frambringa säd utan för att frambringa foder;

men man måste under några år, tills den upptrutna torwen hunnit ruttna samt jorden blifwit tilldelad animaliskt gödse, odla säd såwidt man sedermera med framgång skall kunna odla foderwerter. Härwid har mången ansett lämpligt att, såsom warande mindre testbart och lemnande en mangarigare gräswall, till denna säd använda de gräsfreslag, som kunna hepsamlas från våra foderstullar. Jag är i detta fall af motsatt åsigt; ty har hesslattern blifwit verkställd i rättan tid, d. w. s. de bättre gräslagen börjat blomma, så har detta gräs ej hunnit sätta några frön, hwaraf följdenderde blifwa, att utjädet endast består af egrasfrön, emedan en stor del af egräsen sätta frön och mogna tidigare än de bättre foderlagen. Jag för min enstilda del förordar odling af fläskwer och thimetej afwen af det stäl, att godt foder är ett nödvändigt wille för kreaturstötjelns förbättring.

Äf ladugårdsstötjelns låga standpunkt kan man lätt se hvar erfaren till den ringa uppmärksamhet, som hittills egenats af odlingen af foderwerter i förhållande till den af säd. Men då det är en allmänt erkänd sanning, att ladugårdsstötjeln är för Norrbotten den naturligaste och säkraste grenen af modernärningen, så kan det ej wara ur wägen att här angifwa några regler för denna grens riktiga handhafwande: Till afwelsdjur bora endast goda och felfria djur användas; endast den afkomma, som wisar sig frisk och stark samt fallit efter goda föräldrar, bör påläggas; framfod ej flere djur, än fodertillgången medgifwer, och lat utfodringen aldrig blifwa knapp; fodoämnen bora wara närande och goda samt wälbergade och gifwas i omwring med hwarandra på bestämde utfodringstimmar, hwarjemte sadane amnen, som wisat sig befordra matlust, t. ex. salt (ett par lod åt hwarje fullwert djur) då och då böra lemnas djuren; dryckeswattuet bör wara kylslaget och godt, samt tillgången derpå riklig; renhallning och rykt bora ej försummas, ty alla djur fordra för sitt wälbesinnande ej blott rent läger och ren luft, utan äfwen att huden halles så ren, att hudutdunstningen utan hinder kan pågå, hwarigenom matlusten och tillfölje deraf wälbesinnandet i hög grad befrämjas; stallet bör åt alla husdjuren goras ljusst, lustigt men dragfritt. Swad wärmegraden beträffar, så bör den wara något olika för hwarje ferskildt djurslag. Sa + 15 gr. för swinet, + 10 gr. a 12 gr. för hästar och hornboskap och + 8 gr. för faret.

Lika angeläget som det är för en handtwerfare att, för sitt yrkes fullständiga bedrifwande, förse sig med goda wert

tug, lifa em ej mera wigtigt är det och för en jordbrukare att förskaffa sig de till återjordens fullständiga bearbetning tjenliga redskaperna. Jag vill blott erinra derem, att ett redskap kan endast anses för godt, när det, utan höga anspråk på dragkraft, men ändock starkt gjordt, med lättbet kan ställas såväl till grundgående som djupgående. Det wigtigaste återbruksredskapet är plogen.

Löjtnant Rutberg hade insändt ett skriftligt anförande, som nu af hr Ordföranden upplästes, warande det af följande lydelse:

"Till Norrbottens Läns Kongl. Hushållnings-Sällskap!

Då jag är förhindrad att bewista Kongl. Hushållnings-sällskapets sammanträde den 29 uti innevarande månad, utbeder jag mig wördnadt, att skriftligen få yttra mina åsikter öfwer den första af de frågor, som af Hushållningsutskottet framställes till diskussion, sådant med förhoppning att om och mina åsikter skulle anses wittna om bristande erfarenhet och kunnedom i ämnet, framställandet af min mening må betraktas endast såsom bewis på mitt intresse för saken och önskan att bidraga till fragans utredning.

Med afseende på letala och klimatiska förhållanden, anser jag att landbruket hittills i allmänhet haft en falsk riktning, i så måtto, att spannmålsproduktionen blifwit gjord till hushålls- och ladugårdsföretag till wisa, då förhållandet, enligt min uppfattning, bör wara omvändt, om landbruket skall ordnas så, att det skall lemna den största möjliga nytta och gifwa en jevn, säker och uthållig afkastning.

Under de sednare åren hafwa i allmänhet nyodlingarna företagit i långt widsträcktare skala än tillsärene, derwid brukningsmetoder, som i sydligare delar af riket blifwit pröfwade och nöjaktige befunne, med mer eller mindre noggrann tillämpning, härstädes blifwit använde; men erfarenheten har wisa, att spannmålsjodd å sådana nyodlingar, som froststader tillintetgjorts i ännu högre grad än a hemmanens gamla åkrar, samt att utjädet wäntigen warit förlorat, och att dessa mislyckade försök bidragit till att utjuga jorden och kräft starkare gödning, för att försätta sådana nyodlingar i det stid att foderförförden af desamma funnat erhållas.

Erfarenheten har således wisa under de sista åren, att spannmålsproduktionen såsom hushållsändamål för landtkulturen, ledt till kända förluster, synnerligen hwad beträffar nyodlingarne. Men äfwen är kändt, att de äldre åkrar, som

under gunstamma år, lemnat goda foderförförden, i följd af froststader lemnat stadad eller oduglig afkastning, hwaraf allt den slutats kan dragas, att om och genom förbättrade dräningsätt, frostländigheten kan minskas, desamma dock icke kan tillintetgöras; under hwilka omständigheter foderodlingen, i anseende till froststaderne, hwilka ofta inträffat under flere efter hwarandra följande miswertar, är underkastad en beständig osäkerhet, som synnerligen i länets nordligare del förorsakar stor osäkerhet för landtmannens utkomst. Deremot har ladugårdsföretaget, när desamma omfattats med nit och intresse, wisa sig under alla förhållanden medföra trygghet för utkomst a det landbruket, som haft desamma till hushålls-system, i hwilket afseende jag utber mig att få omnämna de närgränsande hemman, som utom Björtsjö landegendom kunna tjena till föredöme i detta hänseende, samt deras naturliga bestäffenhet.

Lilla Lappträsk hemman i Neder-Nalir socken, med afseende af frostländig bestäffenhet, som ej kan antagas undgå froststader, då desamma för öfrigt inträffa i orten, har sedan 50 ar varit brutadt med hushållsaktig beräkning på att afstadkomma foderstillgång och smörstillverkning, och sådant med den framgång, att egarne deraf äro de förmögaste bönder i Neder-Nalir socken; den ene af dem, S. S. Ekman är i den fördelaktiga ekonomiska belägenhet, att han är tarerad för inkomst af kapital. Deras sätt att ordna sitt landbruk, har för öfrigt medfört den fördelen att froststaderne genom tillintetgörandet af spannmålsgröderne under afstilliga miswertar, ej tillstundat dem någon jemförelsevis kändbar olägenhet, emedan deras egentliga inkomsttälla af landbruket varit oförminskad, att deras bekymmersfria ekonomiska ställning lemnat dem tillfälle, att åt handslöjder egna berömmvärda omsorg och utveckling, samt slutligen, att de för sin utkomst ej varit i behof af stogarnes anlitan i högre grad än återwerten medgifwit, i följd hwaraf den bäst wärdade och besparade stogen i Neder-Nalir socken finnes å Lappträsk hemman.

Uti Korpita by har äfwen ladugårdsföretaget blifwit omfattadt med utmärkt omsorg och medfört framgång, så att bönderne derstädes befinna sig i goda ekonomiska omständigheter och utan swårighet funnit utkomst och bergning under miswertaren, hwilka för andra än dem, som idkat landbruket med ladugårdsföretag såsom hushållsyste, i de flesta fall medfört skuldjättning under miswertaren.

Den goda hushållning i afseende å ladugårdsprodukter, som råder i sistnämnde byar, har werkat till det sannolikt

ewanliga förhållandet, att äfwen åtskilliga bland fältjägare och inhysningar hushallat så väl med smör, att de funnat af uttira sid ut.

Det bör anmärkas, att hemmansegarne i Lilla Lappträsk och Korpilä bwar ej uppehållit tid och möda på försök till spanmålssedling på frostländiga nyodlingar, utan deremot så snart som möjligt igenjätt nyodlingarne med gräsfrö, att frastig utfodring således funnat begagnas, men hwilket äfwen ledt dertill, att ladugårdens afkastning varit förmånlig, enär till försäljning uppkommit ett öfverflott af åtminstone 60 skalp. smör af hwarje kreatur, hwilket här i orten, i anseende till smörets goda bestaffenhet, funnat betalas i allmänhet med 11 Rdr pr 20 skalp. och för flere hemmansegare medfört betydliga inkomster, deribland sistlidne är för Åredrik Åström och Carl Petter Sandberg omkring 400 Rdr för hwardera.

Äf åtskilliga hemmansegare torde, såsom skäl för urast-latenheten att beslita sig om en förbättrad ladugårdsförsjeln anföras, att i många bwar mulbetena äro swaga och att ladugårdsförsjeln af sådan anledning, ej kan blifwa winstgifwande. En sådan swårighet är dock öfverwinnelig, emedan i allmänhet lägenheter gifwas till odling af äng. Om sådan odling stötes på ändamålsenligt jätt, eller salunda, att ej mera upphäffas eller upplöses, än hwad som kan gödas till insäning med gräsfrö, så bör betillgången inom kort tid kunna ökas derhän, att några kor, eller samma antal som förut, kunna födas väl äfwen om ett hemmans jämre ängar användas till beteshägnader.

Dusligt wore att tillverkningen af ost kunde befordras, så att ladugårdsförsjeln derigenom kunde blifwa än mera winstgifwande och af egenkap att wäcka allmogens intresse, men ett hinder för närwarande i sådant afseende är att det ej finnes personer, som kunna lemna undervisning i sådan tillverkning.

Kör egen del lifligt öfvertygad derom, att det Norrbottenska landbrukets framtid i wäsendtlig mån beror af en förbättrad ladugårdsförsjeln, har jag efter förmåga sökt verka för saken och anier i följd af egen erfarenhet att mjöltkärl af förteffent jernbleck, enligt Guslanderfsa metoden, med sjelfstummmande bunkar, ega ett afgjort företräde, i synnerhet som dytita kärl numera böra kunna anskaffas för pris, som ej öfverstiger kostnaden för malade träkärl. Enligt upplysningar, som jag inhämtat, har Major Guslanders första patent förfallit och det sednare förfaller i nästa månad. Kortent

penplåt af 25 tumslängd och 17 tumslbredd kostar i Stedholm 113 Rdr 50 öre för lista om 100 platar, hwarigenom mjölkbunkar om 3 tannors rymd böra kunna tillverkas för omkring hälften af deras hittills warande pris, samt böra derigenom komma i allmänare begagnande äfwen hos allmogem, hwarigenom större snugghet, bättre behållning af och ökad intresse för smörtillverkning bör kunna förwäntas.

Ett medel, som jag heppas skulle verka till en bättre hushållning med smör wore noggranna anteckningar öfwer smörtjeningen wid hwarje hemman. Deras skulle wisa sig, att det smör, som tillverkas är betydligt och af anseeligt penningwärde och hos husbönder och matmödrar verka insigt derom, att något, kanhända hälften af smörproduktionen bör kunna besparas och försäljas, samt lemna en årsinkomst, som till hela beloppet är ren behållning och ej undertastad de stora omkostnader och afdrag, som andra binäringar.

Åtsigterne för behållning af ladugårdsförsjeln ökas för närwarande genom den betydliga export af slagtbostap till England, som under sista året blifwit en rik inkomstkälla för södra Sveriges landbrukare och hwilken affättning sannolikt äfwen för framtiden blir så förmånlig att smörtillverkning för rikets sydligare delar blifwer mindre winstgifwande än kreaturserport, hwilken omständighet bör tillförsäkra det norrländska smöret om en god och förmånlig affättning. Men innerlig wigt synes mig ligga deruppå att afseende fästas ej allenast å mängden utan äfwen å bestaffenheten af det smör, som tillverkas, emedan affattlighet och pris samt deras följande verklig behållning, beror af warans godhet, för hwilket ändamål önskligt wore, att framdeles, mera än hittills, wid uppköp å tillverkningsorten, priset lämpades noggrant efter warans bestaffenhet, hwilket, enligt min tro, snart skulle åstadkomma allmänt god tillverkning, en fördel sannolikt både för tillverkare och köpmän.

Min åsigt är naturligtwis icke att spanmålspreduttien i allmänhet bör öfvergifwas, utan endast att uttala min åsigt att smörtillverkning är sakaste inkomsten af landbruket i Norrbottens län, åtminstone i de nordligare socknarna. Båda systemalen äro för öfrigt ej oförenliga, emedan en väl stött ladugård lemnar tillfälle att frastigt gödala den åter, som hålles öppen, och att winna goda sådesfördrag, då de ej förstöras af frostskador, hwaremot erfarenheten torde hafwa wifad, att då nyodlingar ske i widsträcktare skala och hållas öppna i beräkning på spanmålsskastning både de gamla och de nya åkrarne lemna fleu störd. Den omständigheten torde

äfwen böra uppmärksammas, att en wäl stött ladugård, som lemnar god mjölttillgång, i betydlig mån minskar behofvet och åtgången af spanmål; en särdeles stor fördel, synnerli- gaft under misshwertår.

Neder-Kalix den 26 Januari 1866.

Joh. Rutberg."

Hr Hummel war närmast i tillfälle att witsorda riktigheten af det anförda och instämmer till alla delar deruti; wille blott tillägga i afseende på den åkerjord, som hålles öppen, att den åtminstone hwart 6:te år borde bejås med rotfrukter.

Hr Nyström återopade sin erfarenhet som landt mätare; talaren hade till ledning för graderingar wan- ligen uppgjort kalkyler, hwarefter 10 ars afkastning i medeltal beräknades t. ex. för 1 tunl. åker och 1 tunl. äng hwardera. Det hade då wisat sig, att åfers be- hållna afkastning icke stått i något jemförligt förhål- lande till afkastningen af äng. Betala förhållanden måste likwäl afse. Sålunda hade talaren icke kunnat finna, att i Hortlar by åfern lemnat den ringaste be- hållning, hwaremot der finnes sjelfwerande äng, som gifwit god afkastning; i andra byar hade åter linod- ling befunnits fördelaktig. I allmänhet kunde med wisshet sägas, att så hvar kunde få högt betaldt för sin spanmål. Talaren instämde derföre med hrr Rut- berg och Hummel, att man alltför mycket lade sig på sädesproduktion; och när erfarenheten hade wisat, att misshwert inträffade i medeltal nära nog hwart tredje år, wore det så mycket angelägnare att underhålla åfern blott för husbehof, och odla till lindor så mycket mark som möjligt, ty derutaf hade man dubbel behållning. Då man i medeltal icke kunde påräkna mer än 2 a 3 tunnor korn på tunlandet åker, skulle man deremot på motsvarande areal af goda lindor hafwa hö för 3 kor; mjölken wore då i behåll, man kunde ha smör till affalu samt ett och annat slag. Derföre borde ster uppmärksamhet egnas åt boskapsfötseln, och man

borde icke ifrågasätta att **köpa** några tunnor korn, då man utaf ladugården hade säker afkastning och god be- hållning; talaren föreslog derföre, att Sällskapet skulle uttala sitt bifall till hrr Rutbergs skrift, emedan det deruti framställda landbruksfättet wore enda medlet för allmogens räddning.

Hr Hummel uppläjer till ytterligare stod för nöd- wändigheten att mera egna sig åt ladugårdsfötseln ett utdrag ur den af honom såsom ordförande i Neder- Kalix hushållsgille afgifna årsberättelse, och uttalade talaren sin öfwertugetse om att äfwen från denna ort godt smör kan exporteras.

Hr Nyström anför såsom ett bewis på den winst och hjälp ladugårdsfötseln bereder, att mången arbe- tare i städerna drager sig godt fram genom bidrag från afkastningen från den eller de kor han har.

Hr Melsson instämmer med de föregående talarne häruti, men tror, i strid med hrr Fogelmårds och Hummels åsigt, att timotejfrö icke bör användas. Ta- laren hade äfwen försökt dermed, men hade fått ringa afkastning; hwaremot han funnit stor fördel wid an- wändande af ortens höfrö. Man borde hafwa något af tillgängligt hö för att få frö, och talaren ansåg, att det till och med skulle betala sig bra att sända så- dant föderut.

Hr Hummel wille wisserligen medgifwa fördelarne af ortens gräsfrö, men widhöll likwäl sin åsigt om ändamålsenligheten af blandning med timotej, emedan detta gräswe full skörd redan första året, hwilket icke är fallet med ortens frö enbart, dock borde timotejen jas tunn.

Hr Melsson brukade upptaga jorden första året, tråda den under det andra och det tredje öfwer gödsla den med swag öfwer gödning wid igenjåning, då tala- ren erhöill först korn, sedan råg och tredje året full

linda. Sedan ragen war skuren, öfvergådslades med
abl eller lättnödhing, blandad med asla.

Mr Regelmarek medgaf att det wiserligen annu
kunde wara nedwändigt att så ertens wanliga gräs-
slag, emedan jorden i allmänhet icke ar wal afstafad,
men att sedan detta skett, det were skäl att anwända
bättre gräslag, hwilkas fruktigare redoranne uppwäx-
teras fortare fortware. Talaren hade wid slutna sen
5 te arete wall lemna full skerd af timetej.

Mr Röstrem hade ingen erfarenhet em de frem-
mande trevarterna, men aniaa det i Herrbotten blifwa
ejemterligt samre beballning att edla timetej, to tala-
ren hade sett 30 a 40 års linder lemna god aflan-
ning af ertens gräslag.

Mr Backström wille att man skulle lampa sig
etter losala förhållanden. I Pite seden were jerdma-
nen i allmänhet magrare an på andra ställen, derfore
skulle man der så sega af adlare gräslag; i de bättre
svarne finnes naturlig ang, i andra bwar lampad.
Sig jorden bättre ser ipannmålsafstafning; Pite seden
hade likwal ingen ipannmål till afslut afwen under de
basta år, derfore aniaa talaren det wara bast sem bär
war uttradt, att man så modet sem mestligt equade
på at ladugårdsskotteln. Talaren hade deremet den
anigt, att man ej ber inlä frö på linder, utan att da
man goder ser att lagga igen, ber jorden gre sig
sjelf. En linda sem igemåddes, stede sig aldrig 20,
30 år. De sem ej igemått, hade drifwit upp sin la-
dugård beqst. En del jerd gredde sjelf, annan icke.
derfore were bast att öfwerlemna detta till jorden
Saten were icke god, der man skulle så gräs.

Mr Röstrem anmärkte att man bør neqa särskilja
Pite seden, der jerdmänen är så ejemterligt modet
magrare an etliga delar af länet, att linderna sterwa
snarpt 8 år.

Mr Hummel wille tillägga, att det ar daligt att
lagga igen efter bafic; sem were bast, men det berde
tas tinnit.

D. O. Danielsén erlande att allmeqen bar ser
wida åfrar, ed både tinnit sig ba ul arstafning af
att lagga på ladugården; det were pierre nytta af att
sera ipannmål till jeda at mennigter, an att sera ser
en beiskarebjeid, to detta were bettentest.

Mr Regelmarek: Derita werten ber wara bättre,
sem ber tagas 2:ne ar i rad, itall tertwen icke tinnit
reta sig; derester råa, ser hwilken gedolao, bwarerter
gräströ i denlamna inläs.

Mr Hummel safte uppmärksamheten på Daniels-
éns afstater, to öfweriginge allmeqen till den, bebestes
maenting annat.

Mr Pettersén tredde icke fremmande ser wara
rastande, men em man jädde flera slags ser, sänge
man se bwar slag lindan wille bara, to det sem kunde
gå till, gjerde det, men ett annat serqwasdes. Tala-
ren instande ser etrigt med Danielsén, hwilken ang-
ter afwen andra af allmeqen serklarade sig emfatta.

Mr Hamfeldt anförde att en linda inwid talarens
gård, sem serut buitt snarpt ett gräströ, efter öfwer-
sedning med abl semmit i stark werthghet.

Mr Zebonab were wiserligen ingen jerdbrufare,
telade ded de seregående talarnes afstiat em ångomar-
lens seretriade, men både ded tinnit bewis på met-
tation. I Hedens bu både återu gifwit så bog afstaf-
ning, att serste landtmataren Röstrem wid ifrågasatt
öfwerpriation ser kanalen hade uppfattat marken till
1500 rdt pr tunland.

Mr Röstrem serwarade denna åtgård genom att
utafwa afstafningen, sem utgjerde 10 tunner på
tunlandet, bwarjemte berde tagas i betraktande, att
ifrågawarande jerd war nästan frefstfri.

Hr Ordföranden hemställde, huruvida detta hörde till ämnet, och som diskussionen öfver denna fråga nu ansågs slutad, yttrade hr Ordföranden, att alla deruti wore af lika åsigter, att jordbruket berde ha en annan riktning, så att ladugården blefve omfattad med större omsorg, att boskapen blefve väl född och smör tillverkades af väl behandlad mjölk, samt att jorden berde skötas i werelbruk, och icke mera hållas öppet till åter än som för året skall gödslas och derefter igenläggas till lindor.

Andra frågan: Hvilket inslytande har trävarurörelsen, såsom den hitintills bedrifwits, haft på jordbrukets fortkomst, och huru bör skogshandteringen ordnas för att komma i riktigt förhållande till jordbruksnäringen?

Hr Widmark: För att sätta Sällskapet i tillfälle att bedöma huru skogarne blifwit behandlade, hade talaren uppsatt ett skriftligt anförande, hvilket war af följande lydelse:

För att rätt kunna bejwara denna fråga wore af nöden, att tillförlitligt känna den standpunkt, på hvilken jordbruket inom länet stod, när skogshandteringen, såsom en egentlig näring, här wunn insteg; det wore behöfligt att ha sig beaktant förhållandet emellan jordbrukarens antal och deras, som ej wore fästade wid jorden, det wore i sin ordning att kunna uppdraga en jemnförelse mellan jordbruket wid den tiden och nu, emellan den arbetskraft, som då derpå användes och den, som nu derät egnar sig.

De enda fallor, som i sådant hänseende stått mig till buds, äro Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes femårsberättelser ur hvilka följande satta erhållits:

Uti berättelsen för åren 1827—31 yttras om jordbruket, att detta utgör kustlandets hushushuandning, och att det samman är, "fast småningem," i tilltagande, samt om skogen, att den är wid hafskuster och de mera bebodda trakterna mycket medtagen, att skogstillgången deremot inat landet ärynnig, att den samman, under den tid berättelsen omfattar, icke blifwit mycket anlitad till skeppsbyggerier, emedan ganska få fartyg, i jemnförelse med hwad tillförene varit wanligt, blifwit bygde; att skogarne särdeles år 1831 betydligt hem-

jäfts af stogseldar; att jagwertsrörelsen synes wara mer i ar- än i tilltagande och att medeltillwertningen af bräder uppsat- tas till 26 a 27,000 tolfster i enstet, sju alnars berättning.

Uti berättelsen för åren 1832—36 inhämtas: Att jordbruket med rätta utgör kustlandets egentliga hushushuandning, men att det dock lider betydligt genom den för högt drifna tjänstillwertningen, hwarat många jordbrukare, särdeles nyhemmansinnehafware, egna alltför mycket tid, hwarigenom den redan odlade jordens behöriga hafst försummas och nyodlingar alltför lamt bedrifwas; att skogen under miswert- åren utgjort en af de hushushuandligaste fallorne för allmogens uppehälle, hwadan den wid hafskusten och de mera bebodda trakterna blifwit öfverhettad anlitad, att ett jagwerk uti Neder-Ratir måst för bristande stogstillgång nedläggas, men att så mycket större tillförlighet egt rum wid de öfrige samt att affättningsorten för trävarutillwertningarne utslutande wa- rit Stockholm.

Berättelsen för åren 1837—41 gifwer wid handen: Att jordbruket i kustlandet bedrifwes såsom hushushuandning, att det befinner sig uti ett jemnt tilltagande, ehuru detta icke varit så märkbart, som man haft skal att wänta, hwar- till orsaken uppgifwes wara den, att de många miswertaren framfallat dels haglöshet och oförmåga att underhålla till- räcklig arbetspersonal, dels nödwändigheten att, till följande af de första behöfwen, tillgripa binärningar, **bland hvilka tjä- rentillwertningen är den egentligaste** och den, som mest ska- dar jordbruket, derigenom att arbetstiden för den samman- faller med tiden för jordarbeten; att emtanken att föröka höastastningen egentligen blott wijat sig, der tillfälle till rödning af naturlig ång förefinnes; att skogen börjat mera anlitas, och till följd deraf trävarurörelsen och skeppsbygge-riet mycket utweklats, att trävarurörelsen utgjort mangas utkomst under de swaga åren, att, i likhet med hwad före- gående berättelser innehålla, skogen uti de egentliga bygderna wore betydligt anlitad, men att deremot någon brist på tim- merstog längre in i landet ej för närwarande wore att be- lara, derest den samman för framtiden blefve ändamålsenligt behandlad och wärdad, samt att handiagning under qvinaren- niet bland allmogen wunnit insteg.

Uti berättelsen för 1842—46 finner man: Att statsbi- drag till wattenastappningar erhållits, att jordbruket till jät- tet bedrifwes lika som tillförene, att det dock med märkbara steg framstredet; att skogarne hade genom omättligt anlitan- de, särdeles wid hafskusterne och wattendragen, blifwit så

medtagne, att man numera föga kunde heppas derifrån en hålla det understöd i några år, hwartill de wore den enda intemiställa, erten egde att under sådana förhållanden påräkna; att de utgjorde det enda räddningsmedlet från undergång, em många miswerta åter skulle inträffa och att der förre sådana matt och steg måtte widtagas, hwarigenom en gräns för awertningar och utförjel af ej fullmogen steg kunde sättas.

Berättelsen för åren 1847—50 säger: Att de wäsendtligaste hindren för jordbrukets förbättring utgöras af ofullständig afwittring och bristande underwisning, ty så länge de på afwittringens fortgång beroende laga stiftena icke kunna företagas, ser jordbrukaren sig stängd ifrån sådana odlingsföretag, som kunna anses innefatta någon förbättring i jordbruket, hwilket är så mycket mer att beklaga, som hägen derför är från att tilltaga, hwarjemte det wore för att inflå denna hag i rätt spar, särdeles gagneligt, em statens ageronomer lemnade underwisning at ortens landbrukare, synnerligast i afseende på ångarnes stötsel och förbättring; att jordbruket, wäsendt dessa hinder, gått framåt, wila dels genom jifferuppgifter, dels derigenom att odlingar här och der inom länet företagits, eburu ingenstädes i någon större skala; att som stogarne, då å de flesta ställen kronans icke äro stilda ifrån enstildes, då ingen jägerbetjening inom länet finnes, då således utnyttningen af de stogsprodukter, som genom Kongl. brefwet af den 11 April 1844 skulle werkställas, måst öfwerlemnas åt kronobetjeningen, hwilken icke besitter nödig insigt i stogsbushallningen, så har följden blifwit, att awerkan i stor skala bedrifwits och att utnyttning af stogsalter icke alltid blifwit werkställd med tillbörligt afseende å stogstillgången och den sena återwertan; att experten, under de 4 år berättelsen omfattar, utgjort 270,598 sparrar och bjellar, 286,570 tofster plant och brader emot 189,463 stycken sparrar och bjellar, 130,374 tofster plant under de 5 föregående åren; samt att tillförläp deraf grundade farhågor för en förr eller sednare uppkommande stogsbrist äro berättigade, derest icke kraftiga åtgärder widtagas till stogarnes skydd och en ändamålsenlig stogsbushallning.

Åf berättelsen för åren 1851—55 framgår: Att jättet för jordens behandling icke undergått någon märkbar förändring, att dock begäret att öka hofodret förmärkt, synnerligast genom den underwisning statens ageronom lemnat, att en del sådana arbeten äro med understöd af allmänna medel hugnade, samt att hwad som uti föregående berättelse ytt-

rats om stogarne äfwen på denna årsföljd hade sin tillämpning.

Berättelsen för åren 1856—60 innehåller slutligen: Att befolkningen under 40 år öfats från 31,857 till (1860) 66,997 eller med 35,140 personer, att erfakerna till denna folkräkning är i första rummet att söka uti hittills gällande stadganden om rättighet till nybyggesanläggningar på kronans marker, hwilken af befolkningen, den der litwas af ett starkt begär efter sjelfständiga samhällsställning, slitigt begagnas, samt dernäst uti det understöd, allmogen i allmänhet och nybyggare i synnerhet egt från kronans stogar hemta, samt slutligen till någon del uti hemmansutlysningar och jordafföndringar; att inhyresbefolkningen redan utgör wid på 2, af hela folkmängden å landet; att brukningsjättet af jorden i allmänhet är hittills följdt, hwilket dock här och der börjat förändras till iakalladt koppelbruk; att allmogen blifwit uppmärksammas på möjligheten att förekomma miswerta genom utditningar af sankt och földhållande myrer; att frågan om stogarne intager ett af de viktigaste rummen i Norrbottens bushallning, icke blett ur den allmänna synpunkten om stogsbushallning, utan förnämligast, emedan de utgöra wälföret för det redan warande jordbrukets bestånd samt för möjligheten af landets vidare kultivation och deraf beroende befolkning; att jättet för kronomarkernas användande således utgör en lifsfråga för länet; att detta jätt, enligt Landsbördinge-embetets åsigt, framgent, såsom hittills, börde följas, neml.: "att kronans marker icke kunde till större nytta för det allmänna användas än till nya hemmansanläggningar;" att wisserligen kronans stogsområde genom sådana förminskas, dock icke till stada för stogarne, ty den iakttagelsen är allmän, att allestädes der stogen äro ofstiftad eller ofröjad från kronan och enstilde, framtrader den starkaste stogsförbrukningen; att det af allmogen, innan räfselnader emellan kronans och byarnes marker sijnades, ansågs såsom en häfdwunnen rättighet att från de förra hemta afytterliga produkter till ialu, för att derigenom afhjelpa den brist uti lefnadsförmödenheter, som jordbruket ej måttade fylla; att det, i den man odlingen fortginge samt alla byar erhölle bestånda områden, blefwe nödwändigt närmare reglera denna sjelfstagna försörjningsrätt; att till följd deraf, på Rittens Ständers hemställan, Kongl. brefwet den 11 April 1844 utfärdades, hwarigenom jordbrukaren berättigades från krononybyggen och kronans marker, emot stubbörasafgift hemta stogsprodukter till affalu; att denna näringsutwäg wore under miswerta all-

deles nödvändig; att till följd deraf skogarnes ändamål förnämligast wöre att fulla de behof, som genom jordbruket icke kunde afhjelpas och i öfrigt tjena såsom medel till landets uppodling; att lagstiftningen utgått från sådan grundsat, då jordbrukaren tillägges den omedelbara afwertningsrätten och sålunda såsom stegsförfäljare kommer i besittning icke blott af arbetarens tillfälliga dagspenning, utan också af verklig undsättning, genom den behållning utöfwer afgifter och arbetsfästnader, som försäljningen medför; att exempel ej saknas, det den erhallna hygesrätten af en eller annan orsak blifwit åt annan eljest dertill oberättigad person öfverlåten, men att, om deruti ligger något endt, drabbat det ingen annan än allmogens själf, och läser twifwelsutan regleras af det wärde, själfwa rättigheten eger uti allmogens hand; att om man deremot wille gifwa afwertningsrätten allmänne utsträckning, wöre deraf en ofelbar följd, att den fattigwarden redan hårdt tröskande inhyssesflaskan komme att taga en fruntanswård tillwert och än mer aflägsnas från jordbruket; att, om åter afwertningsrätten gjordes till föremål för täflan emellan högtidsjudande, wöre det gifwit, att den icke medelstade jordbrukaren deraf ginge förlustig och från skogarne ej finge annan undsättning, än den dagspenning, som kunde erbjudas, hwarförutom skogarne jattes i det stadium, der de blefwe synnerligen blettställda för de från afwertningen utslutnas af behofwet framkallade begär; att rättigheten har den olägenhet med sig, att särdeles om wärdet dyrbara dagswerken för jordbruket gå förlorade, men deremot medför den fördelen, att den nägerlunda jemnt öfwer länet sprider en afwertning, som bör wara tillräcklig för att utöfwa stedsångster från egna hemman och skogar, fylla sågwerksegarers och träwarurörelsens billiga anspråk på skogarnes afwertningsförmåga; att exporten af skogsprodukter per medium utgjort 233,592 telfter bräder, reducerade till enila, 46,392 st. bjeltar, 114,646 st. sparrar och 950 st. spirer; att den samma öfwerstiger exporten för arsföljden 1851—55 med 284,896 st. bjeltar och sparrar samt 193,831 telfter planter och bräder; att från krenans marker blifwit på grund af 1844 års bref och sågwerkens privilegier afhemtade 1,167,961 träd, motsvarande ungefär exporten af bräder och utgörande omkring 1 träd på hwarje 14:de tunland af den areal, som krenan dispenserar.

Äf allt det nu anförda torde den slutats kunna dragas, att jordbruket föga till själfwa bruksningsättet förbättrats från det för 40 år sedan begagnade, att mängden af odlad

jord småningom öfats, men att denna tillökning icke står i ett till tillökningen fördelaktigt förhållande; att på sista tiden wisserligen öfad hög för en bättre jordens stotiel wilat sig; att dertill synnerligast bidragande warit den undervisning, som af landtbruksingenjörerna meddelats, det genom anwittningens firtgang möjliggjorda werktällandet af laga stiftet uti länets gamla bysamhälten, samt de bidrag af allmänna medel, som erhallits för större utdittnings- och terrätggningsfirtet; att deremot träwarurörelsen, hwilken, såsom egentlig näring, icke kan anses hafwa existerat förr än wid medlet af 1830-talet, sedan den tiden warit i en ständig, man kan nästan säga brädstörtad, utwettling; att skogarne från längliga tider tillbaka warit fring bygderna och hafskusterna alltför mycket tillitade, en följd egentligen deraf att de samma warit öfsträttade; att äfwen skogstillgängen efter och nära intill de flottbara wattendragen på sednare tiden blifwit hårdt medtagna; att miltwertaren framkallat behofwet för jordbrukaren att begagna sig af skogshandteringen. Till desja allmänna slutföljder will jag för egen del föga påståendet, att skogshandteringen, i stället för att wara en nödwändig binäring, blifwit en hufwudnäring, på hwilken lika stor arbetskraft nedläggas, som på jordbruket, och att den just derigenom hämmande werkat på jordbruket framsteg och förhindrat de förbättringar i brutningsättet och den odlingshag, som är nödwändig, för att åkerbruket må hafda sitt rum såsom länets egentliga hufwudnäring, hwarjemte jag icke kan dela de i sednaste semårsberättelser uttalade åsigtter om jättet för skogshushållningen och tillgodogörandet af de tillgångar, skogen erbjuder. De åsigtter, hwar på jag grundar desja påståenden, will jag söka framställa, på samma gång, som jag will angifwa jättet, på hwilket en rätt skogshandtering må bedrifwas, för att ej blifwa till hinder för uppnåendet af det mål, som åtminstone uti lufstsednarna bör eftersträfwat: ett utwettladt jordbruk, förenadt med stor beftapshett.

Den binäring, som före träwarurörelsens införande hufwudgjorde mängden af länets innebyggare, war tjärutillwertning. Redan denna, som icke på långt när hunnit infrakta så stor del af befintliga arbetskräftter, föranledde dock till påståendet, att den drog alltför mycket arbetskraft från jorden. Med huru mycket större stäl kan ej detta tillämpas på skogshandteringen i våra dagar? Huru ofantligt olila war ej den arbetskraft, som anwandes till den förra, mot den, som nu tages i anspråk af den sednare? Icke nog dock dermed att

jordbrukaren i allmänhet försummat jordens rätta härd, det arbete han nedlagt på skogshandteringen har ej varit tillfyllest, utan dertill har äfwen varit af nöden att anlita sadana, som ej äro fästade wid jorden, hvarigenom denna sednare flås på ett förwärande och högst betänkligt sätt under sednare åren öfats, till stor skada och tunga för jordbruket, hwilket allt förmodligen kommer att närmare utwedflas, då Sällskapet strider till diskussionen öfwer den af Förvaltningsutskottet framställda 3:de frågan.

Jugen torde bestrida, att det wid hafskusten liggande delen af länet lämpar sig till jordbruk i stor skala, att den mark, som ligger omkring wara elfwars och bäckars nedre lopp, är i hög grad af naturen danad till säd- och ännu mer soderproduktion. Hwilken kan neka dertill, att i de allra flesta af våra stora bysambälligheter finnas stora tillgångar af odlingsbar mark, finnas vidsträckt naturliga ängar, som blott wänta på att blifwa kultiverade, för att gifwa föda åt en flerdubbel befolkning. Ett jordbruk, rätt skött, kräwer mycket arbete både winter och sommar, lemnar ej lång tid öfrig till användandet på biförtjenster, synnerligast om dessa äro sadane, att de måste uppföras långt från hemmet, såsom förhållandet är med skogshandteringen. Det finnes mången flod, mångt arbete, som på den tid, jordbruket lemnas ledig, kan företagas, och hwilket, om det ej bringar så mycket till kassan, dock kan fölla några af de behöfver, för hwilkas tillfredsställande pengar erfordras. Det är således min åsigt, att de närmast kusten belägna delar af länet, d. w. i. nedre delen af Pite socken, Neder-Lule, nedre delen af Öfwer-Lule och Råne socknar, Neder-Naliv, Neder-Torne och Carl Gustafs socknar icke böra befatta sig med någon skogshandtering, att jordarbetet gifwer dem under stor del af året fullt upp att inbå, för att blifwa inkomstbringande och föda dem, som derpå rätt arbeta. Genom ett sadant arbete, derigenom att beskapsskötselfn kommer till heder, derigenom att man ur jorden söker taga det mesta och det säkraste, som den kan frambringa, skulle dessa socknar äfwen wid ett misshwertår på spannmål, hafwa ladugården såsom en hjälp, hvarjemte det dels är att antaga, att jordens bättre härdande och afdikning, samt myrers terrällagning skulle aflägsna dessa frostnätter, hwilka göra allt nedlagt arbete till intet, men af hwilka dock dessa nedre bygder hittills endast partiellt varit hemjötte. Detta ständiga jägtande efter skogsförtjenster borde vara bannlyst från dessa trakter, der träget arbete på jorden i de flesta fall lemnar jäser bergning och tillika är ett af de

verksamaste medel till befolkningens höjande i moraliskt och intellektuellt hänseende.

Hwad nu deremot öfre delen af fastlandet samt lappmarkerna angår, är det, då söga kan antagas, att jordbruket derstädes, utan hjälp af skogshandtering, kan så någon framtid, i sin ordning, att denna handtering såsom hittills, kommer att utgöra deras egentliga binäring, men för att uppgifwa sättet, huru denna bör ordnas, för att blott följa ett ändamål såsom sadan och icke wera jordbruket eller egentligen beskapsskötselfn öfwer hufwudet, vill jag först framlägga en teckning öfwer det sätt, hwar på skogshandteringen hittills bedrifwits inom länet, dock med uttryckligt uttalande deraf, att denna teckning är grundad på förhållanden, sadana jag uppfattat dem, utan alla anspråk på denna min uppfattnings absoluta riktighet; jag vill derutom lemna en uppgift om odlingsars framsteg i skogstrakterna, huru skogarne i allmänhet inom länet och synnerligast i dessa trakter äro beskaffade, samt om den stora wikten af deras ändamålsenliga wara, på det de må kunna utgöra, hwad de måste wara, såvida ej länet skall gå under: ett nödvändigt skydd för jordbrukaren, ett medel till jordens odling och ett oundgängligt wilke för möjligheten af fasta bestäder. Det nedre landet har länge varit befolkat, dess innebyggares antal har städse öfats. Någon egentlig utflyttning till de stora skogstrakterna inom öfre delen af fastlandet, kan ej sägas hafwa försigått, för än wid de sednare tiden började och verkställda afwittningarne, samt genom den tilltagande jagwerksrörelsen. Det är wisserligen sant, att framlidne Baron Hermelin lät i slutet af förra och början af detta århundrade inhysa och åt sig anwisa stora sträcker mark till nyhemmans anläggning, äfwen såsom att en mängd andra följde hans exempel, men de stora elägenheter, som bergshandteringen hittills haft att bekämpa, till följd af rådmannets aflägsenhet och bristen på tjenliga transportvägar, har kommit denna näring att helt och hållet afstyna, och den mängd hemman, som blifwit anlagda, att dels utgöra en tunga för det belag, som nu besitter dem, dels förfalla, då ändamålet med deras anläggande, bergshandteringsens bedrifwande i stor skala, icke kunnat wiunns. En ny tid är nu att motse för alla dessa efter Lule elsdal och inom Gellivare socken belägna hemman, i händelse den under arbete warande storartade kommunikationsleden kommer till fullbordande. Det har egentligen varit träwarerelsen förbehållet att plantera ut nyhemman inom alla delar af nedre landet, derigenom att den inkomst, som med skogs-

afverfningen varit förenad, lockat till besättningar på både lämpliga och olämpliga ställen, i den aft och mening att genom erbållande af skogsfortjenster möjliggöra uppehållet, under den tid då nybygget lag i sin linda, samt att desutom, wid odlingens större framåtskridande, hafwa en tillfällig inkomst från stegen, då mihwertår inträffa. Utom dessa hemman, anlagde af arbetare, har trävarurörelsen framkallat ny hemman, ansette af jagwerksegare, egentligen i affigt att wid de stöende afwittringarne, attkomma den hemmanen tillslagna steg, hwilken dock icke efter nuvarande stadganden kan förr än stället "16" 16" till ställe, annat än efter utställning, af nyhemmansinnehafwaren användas. På ofwanstrifue sätt har nu kustlandet blifwit ganska mycket besökt och de trenoparker, som efter afwittringen återstå, äro ej stora, utan i allmänhet strängt anlåtade, hwadan man nästan kan påstå, att inom denna del af länet, om undantag göres för öfre delen af Öfwer-Nalir och Öfwer-Torne samt för Pajala loken, något timmer till affalu ej finnes, hwarken på enstildes eller trenans stegar, derest de nemligen skola ligga så fördelaktigt till wid flottleder, att de med lätthet derifrån kunnat transporteras, samt då man undantager wissa hemman till börande bruk och jagwert, å hwilka stegen blifwit sparad och wärdad. Uti de stora byarne, synnerligast wid kusterna råder redan stor brist på byggnadstimmer, som ofta nog måste hemlas från aflägsna trakter. Måst framstående wisar sig detta beklagliga förhållande efter Torne floddal, der brist på wed till wedbrand nära nog kan sägas qistara. Enligt hwad temarsberättelserna gifwa wid handen, har förhållandet inom de stora bygderna länge varit sadant, som ofwan anförts, och är orsaken dertill att söka deruti, att stegen varit stiftad. Det är dock att hoppas, det de på sednare tiden werkställda och under arbete warande laga stiftena skola werka bättre hushållning, så att skog till husbehof åtminstone allestades kan komma att finnas. Af hwad jag ofwanför yttrat om stegen uti länets kustland, vill jag draga den slutsats, att den i allmänhet är betydligt medtagen och nästan fullständigt på wissa orter nära kusten, att trenomarkerna äro strängt anlåtade, så att de åtminstone ej tala så stor afverfning, som hittills å dem blifwit tillaten; samt att lämpliga åtgärder böra widtagas, hwarigenom en bättre hushållning afwen på enstildes stegar kan komma att ega rum.

Uti Lappmarkerna, hwilka till $\frac{1}{2}$ a $\frac{2}{3}$ af sin areal bära skog, hafwa på sednare åren en mängd nyhemman uppkommit, af samma orsaker, som för det öfriga länet uppgifwits

och skogsafverfningen har trängt sig ganska långt upp efter de flottbara wattendragen, så att den till och med på några ställen nått den gräns, utöfwer hwilken inga afverfningar kunna och böra ega rum; samt att desutom skogarne närmast wattendragen ofta nog äro mycket uthuggne. Bland dessa sednare wattendrag må här anföras Nane elsk samt nedre loppet af åarne Wargis, Piftil, Telle, Arbats och Murats, hwilka sednare ligga så nära till hwarandra, att intet ställe är längre än att den wäglängd wirket bör transporteras för att nå wattenet, ej någonstädes uppgår till mer än $\frac{1}{4}$ mil. Skogsafverfningen har dock ej uti lappmarkerna, och detta gäller afwen till nagen del för nedre landet, waktat, att skogarne äro medtagne, utan är det skogseldarne, i hwilka först orsaken bör sökas dertill, att så många trakter, som varit tjenliga till skogswert, nu förte ett dyrt utseende. Innan stegen hade något värde, war det för inbyggarna en fördel att bränna stegen till astadkommande af bete åt kreaturen. hwartill uti Lappmarkerna kommer det skälet, att betet för renarne blir förstördt, hwarigenom nybyggaren blir befriad från Lappens närhet. Då nybyggarens hötillgang egentligen består af på miltlänga afstand fring bostaden ipridda myrer och bäddängar, har det varit med mer arbete förenadt, än han derpå welat nedlägga, att medelst hägnader bewara dessa från tramp och genom lader eller stängsel skydda fodret innan det om wintern behöfwer afbentas. Dessa begge bewefelsegrunder hafwa ödelagt ofantliga sträcker af skog, ty elden en gång utsläppt, har blott först hämmats af tillstötande wattendrag eller störtregn. Sållem exempel på hwilka widder deraf blifwit hemlösta, vill jag anføra, att jag en gång uti nedersta delen af Lule lappmark genomströfwat skog på en sträcka af omkring 5 mil, utan att genomgå annat än af skogseldar mer eller mindre hemlösta trakter.

Inom de trakter åter, der nybyggen på sista tiden anlagts och dit ännu ej sadana funnits, å de stora sträcker, der någon möjlighet till nyhemmansanläggningar ej företommit, samt slutligen afwen på de ställen, der nybyggaren tillita är renegare, företer landet en helt annan anblick. Wadra och ståtliga stegar finnas der ännu, såwida ej skogsafverfningen dit hunnit tränga, och det är eget att anmärka, huru på de marker, der skogslappar wistas, intet enda ställe är hemloft af dessa ohuggliga ödeläggelser: skogseldarne. Af hwad som nu anförts, tror jag mig hafwa sagt, att skogsafverfningen redan trängt långt in i Lule och Pite lappmark efter de flottbara wattendragen, att skogseldar uti dessa trakter för-

stort ofantliga sträcker flog, men att det dock ännu finnes flera fält, som framwisa en flogs rikedom, desto mera wärd att wardas och rätt handhafwas, som den utgör ett wilkor för öfre kustlandets och lappmarkernas framsteg i odling och beboelighet.

Det torde wara öfwerflödigt för hushållningsfällskapet framställa det flogsbushållningsfält, som hittills följts inom länet, emedan det är att antaga, att flera af fällskapets medlemmar derom hafwa fullständig kannedom. Jag in-
stränker mig således att anföra, att den methed, som användes, är gallring; att all utjuning af flogsprodukter från kronans marker uteslutande är till följd af Kongl. brefwet den 11 April 1844 förbehållen ertens jordbrukande besöfning; att kronobetjeningen hade dessa utjuningar sig uppdragit innan jägerbetjening inom länet anställdes; att denna sedan näre derefter dermed haft besättning; att till följd af den mängd utjuningssökande och de widt spridda ställen, på hvilka utjuningarne söktes, det varit omöjligt för synförrättarne wertställa utjuningarne med den noggrannhet, som varit nödwändig, för att åt dem tillerkänna namn af rätt flogs-wärd; att det äfwen till följd deraf varit swårt att på wararne kontrollera att meddelte byggesrättigheter icke blifwit öfwerstridna; att, ehuru jordbrukaren ståt såsom sökande till bygget, det i allmänhet varit jägwerksegaren eller den, som skulle förädla timret, hwilken varit den för hwilken råfning bygget söktes, ehuru hans namn ej återfunnits på annat än borgensförbindelsen för stubbörenas erläggande; att det således, så att säga, i allmänhet blott varit en omwäg att jordbrukaren varit sökande, då han till och med stundom blott lanat sitt namn till jägwerksegarens begagnande, utan att det ringaste med sjelfwa afwerkningen sedan besatta sig; utan har jägwerksegaren uppdragit åt annan person wertställa bewilljade bygget.

Jag medgifwer willigt, att undantag härifrån gifwas och att en del jordbrukare, synnerligast efter Kalix elsdal, sjelfwa förädla sin tillwerkning genom handjagning, men att förhållandet i allmänhet är det ofwansagda, torde säga på allwar kunna bestridas. En wälbetänkt atgård har wid för-
liden års utjuningar af Kongl. Maj:ts Besöfningsschafwande blifwit anbefalld: den om utstämpling. Till följd deraf torde redan hafwa framgått, att å många ställen, der flog hittills afwerkats, denna afwerkning varit för stor och därför för framtiden måst minskas.

En statsekonomist rätt flogsbushållning bör wara så inrättad, att det allmännas wal i första rummet afses, flogen bör wardas så, att den alltid är lika god om den icke för varit, att den förbättras, der den genom en eller annan orsak varit af sämre bestaffenhet; jag menar naturligt-
wis nu sådan mark, som fertsarande ej kan framalstra bättre produkter än flog; och flera sträcker synnerligast af våra tvenne lydliga lappmarker äro så bestaffade. Dessa marker böra därför ju för desto hellre tagas under behörig wård, som afställas till kronoparker, ty derigenom sker ej, em de lert noggrannut undersökas, något men för landets rätta ut-
wedning, då de så odlingstillsfallen, som inom dem gifwas äro behöflige för den betjening, som flogens rätta wård påfallar, och då inom trakten möjligen redan-liggande bebyggde staden kunna berisfrån afstillas.

Äf de trakter ater der hemman redan finnes och der tillfälle till ytterligare hemmansanläggningar ej jätas, böra framgent dertill användas. Detta gäller synnerhet om en stor del af Gellivarg socken, der i en framtid man kan tänka sig en mängd inbyggare besatt sig, som förnämligast på ladugården bör finna sin utkomst, ty mig ytterstigen finnes ej någon trakt, som har sådana tillsfallen till utwidgandet af beäffastning genom utdelning af wertliga myrer, som denna socken.

För att möjliggöra en ordnad flogsbushållning å afställe kronoparker och kronans odisponerade flogstrakter är första wilkoret, att flogshyggena ej utsträckas på en bit här och en bit der spridd längs wattendragen, ty det förhvarar och möjliggör kontrollen utan, då det ej kan tänkas wara möjligt att på en gång noga uppskatta alla kronoflogars för hwarje år afwerkning, bör denna inkräntas till wisfa ställen efter hwarje flottbart wattendrag, hwilka trakter med linier begränsas och noggrannut uppskattas hwarigenom den mängd timmer, som dera kan afwerkas, blifwer bestämmt, att sedan öfwerlemnas denna afwerkning antingen till jordbrukare eller jägwerksegare mot stubbören, och att efter det borgen för dessas betalande blifwit stäld, utstämpla det bestämde antalet, anser jag wara det rättaste sättet. Jag erkänner, att jag ej kan fatta den fördel, som jordbrukaren skall tillstundas genom att uteslutande ega rätt till utjuningar af flogsprodukter. Hwarför skall han ensam dertill ega rättighet? Hwilket fördel har honom tillstundats af denna rättighet? Hwad har han att frukta för en täflan med jägwerksegarne i händelse de äfwen skulle hafwa omedelbar rättighet att söka

Hr Röstström funne i detta anförande mycket att gilla, mycket att ogilla. Den framställda frågan jon derförlä i 2:ne afdelningar. Hvad den föregående talaren uttrat om den förra afdelningen kunde talaren icke gilla, ty skogsbandteringen hade aldrig varit någon hufvudnäring i länet. Blott i de öfre delarne af landet kunde den till någon del sägas hafwa varit det, men i nedre landet endast undantagsvis. Således wore jordbruket öfverhufvud taget länets hufvudnäring. I det nedre landet hade befolkningen wisserligen egnat sig deråt, men endast under en för jorden obehöflig tid. I öfre landet hade wäl misbruket egt rum, t. ex. i Närke, der man alltför mycket sysselsatt sig med skogsbandteringen, så att man först fram på sommaren haft tid att tänka på jordbruket. I allmänhet kunde man dock säga, att skogsbandteringen gjort mycket godt, ty huru skulle landet i annat fall sett ut. Skogsbandteringen hade beredt befolkningen medel att odla, ehuru det äfwen kunde sägas, att den na binäring tagit bort mycken arbetskraft från jorden. Den andra afdelningen af frågan torde nu icke behöfwa behandlas, sedan ny lagstiftning kommer att ordna förhållandet. Talaren wille blott nämna, att stubb-öresmedlen och stämplingskostnaden varit så tunga, att det varit förlust att ega sig åt skogsbandtering; derföre måste jordbrukaren eller nybyggaren sitta emellan derpå. Talaren ansåg att afwertningsrätten borde ställas på auktionen i mindre partier och för flere år, hwarigenom kostnaden komme att minskas.

Hr Hummel hade hesiterat att uttra sig, emedan han kunde anses jäfwig i frågan; funne likwäl hr Widmarks anförande intressant, och lemnade sitt bifall till mycket deruti, men kunde ej godkänna åtskilligt, och den föregående talaren hade redan framhållit detta. Talarens egen erfarenhet i Neder-Ralix wore den, att handjågningen dragit stora krafter från jorden, att

slottningen upptoge mycken tid, hwarigenom jordbruket lidit; men å andra sidan kunde arbetet ordnas så, att det icke lände till försång för jordbruket. Talaren anförde ett bewis derpå från Pajala, hwarest talarens firma äfwen bedrefwe skogsafwertning. Dit uppfickades nemligen timmertummar så tidigt, att wid marknadstiden penningar funnat erhållas. Denna besökning wore wisserligen under wintern upptagen med skogsbandterina, men icke så trådet, att icke timmar wore öfrige till läggande af godseltkompoper m. m. Slottningen werkställdes på ungefär 8 dagar och före jådden och derefter wore folket icke bindadt af skogsarbete förrän i slutande höst. Folk funnes nog, utan att ta bort krafter från jordbruket, men sparrbygge och handjågnina hade varit de egentliga orsakerna till jordbrukets försjunnande.

Hr Widmark wille säga hr Röstströms uppmärksamhet på att begge varit af lika åsigter deruti, att skogsrörelsen wore hufvudnäring i de öfre trakterna, men icke i de nedre, hwilket talaren aldrig påstått. Likaledes hade talaren welat framhålla wikten af att hwem som helst berde så skog, så att äfwen deruti funnes ingen stiljaktighet i åsigter.

Hr Hamfeldt ansåg att frågan berde ses från moraliskt synpunkt, och att metboden wore likgiltig. Så länge eganderätt i fraga om skogarne wore ett otändt ord för allmogen, funnes intet hopp om förbättring. Ett fel i war lagstiftning berde dock afhjelpas, nemligen att skogsafwertkan icke anses för steld. En steld är det dock i sjelfwa werket, ty då man koper en egendom med en uppgifwen areal skog, så beräknar man naturligtwis egendomens värde och des afkastninga derefter, och priset blir i förballande dertill. Men då skogarne sköfwas af andra, blir ju egaren beröfwad sin rättfångna egendom och den beräknade afkastningen deraf, hwarjemte förluster upptemma derigenom, att

egaren finge skatta för allt, äfwen för det som bortstulles. Talaren hade derjemte funnit ett fel i uppfostran deruti, att intet barn fick lära sig att lyda sina föräldrar. Grunden till detta fel sökte talaren i ofunnigheten, uti bristen på folkskolor. Talaren hade sjelf försökt afhjelpa det samma genom inrättandet af en skola, men hade rent föga uppmuntran, då han varit föranlåten att nästan tvinga föräldrarna till att sända barnen till den samma. Därföre wore talaren af den åsigt, att methoden för skogsafverkningen wore likgiltig, så länge moral saknades hos befolkningen.

Hr Lundblad kunde äfwen, i likhet med en föregående talare, anses partisk, men wille likwäl uttala sin öfvertygelse. Talaren trodde att om endast sågtimmer eller bjelkhygge begagnas, och wirket endast levereras wid flottlederna i god tid, så borde ingen tid borttagas för jordbruksarbeten. Deremot borttogs handsågning och tjärnbränning mycken dyrbar tid, emedan de som dermed besattade sig sällan wore nere med waran wid flottertiden. Talaren öfwer gick derefter till några refleksioner om stämplingen och förhållanden i sammanhang dermed, samt inskränkningsrätten, som talaren ansåg innebära stora bristfälligheter.

Hr Ordföranden förklarade detta vara en afwifning från ämnet, hwaremot

Hr Hummel instämde med Hr Lundblad, och trodde stämplingeskostnaden vara omöjlig att bära, men ansåge äfwen auktion olämplig.

M. Bäckström ansåg skogsbandteringen oumbärlig för jordbruket, ty genom denna biförtjenst kunde utfyller betalas och många behöfwer fyllas; men en annan fråga wore, om den gått öfwer sina skrankor, ty det wore alldeles klart, att skogarne icke kunna räcka till i längden med nuwarande afverkning. Derigenom att den bedrefs i för stor skala, uppstod brist på ar-

betsfolk och dagspenningen blef alltför hög, för att jordbrukaren kunde stå ut med att betala så mycket. Därföre borde skogsbandteringen wisserligen inskränkas, men ej för hastigt, ty äfwen i det nedre landet wore den en nödwändig binäring.

Hr Hummel framhöll olifheten i ställning mellan dem som sosselsatte sig med handsågning och dem, som afwerkade skog till affalu åt sågwerken. Skulderne wore ringa för de sednare, hwilket icke wore fallet med de förre.

Danielsson wille fästa det begrepp wid skogsbandteringen såsom **binäring**, att den borde wara blott för de behöfwande, då den nu i sjelfwa werket lage i andra händer.

Hr Cajanus hade derefter följande anförande:

Det finnes i Norrbotten, såväl som i det öfriga Norrland, twänne intressen, hwilka hittills ingalunda understödt hwarandra, ehuru detta varit lagstiftningens affigt. Dessa intressen äro skogsafverkningens och jordbrukets. Begge hafwa eller föregiswa sig hafwa till mål: innebuggarnes utkomst. Representerne för det förre intresset förmena, att lanets befolkning skulle nedsjunka till det största elände, om icke skogsbandteringen finnes; representerne för det sednare intresset äro så langt ifrån att dela denna åsigt, att de twärtom uti sjelfwa denna binäring welat söka roten till det aftagande wälstandet. Så wiht som detta jällstap har Kongl. Majts sanktion för att i första rummet befördras war medernärings lyftning, så wiht är det också, att wi på detta rum, icke utan att adraga oss bestyllning för egennyttan och inskränkt uppfattning af förhållandena, kunna behandla denna allmänna fråga från annan synpunkt, än det rena jordbruksintressets. Wi hafwa en järfstilt anledning att göra detta just nu, sedan antydda lagstiftning blifwit helt och hållet förändrad, och lanets ekonomiska gestalt kommer att utbildas under helt andra vyer, än hittills.

För att befördras detta läns utwedling till befolkande och odling, samt för att betrygga den jordbrukande klassen mot förluster på eller otillräcklig afkastning af jordbruket, har den lagstiftande makten i wårt land byggt dessa wadra ändamål på dessa twänne principer, 1:o att upplåta mark å kronans område hwarfombelst och hurudan som helst till den

jem till uppodling sådan mark begärde, och 2:o att medgifwa byggesrätt a frenans stegar till hemmansegare och nybyggare.

För begge dessa principer hafwa funnits och finnas än i dag ifriga författare. Man har påstått, att ingenting befördrat Norrbottens kultivering så mycket som den förstnämnda af dessa principer. Om man stulle fördrista sig att påstå motsatsen, eller att ingenting förhindrat Norrbottens samna utveckling så mycket som just denna, så stulle ett dylikt påstående naturligtvis synas alltför absjurd, om det icke afslöjdes af några stäl. Latom oss då tillse — allt i jordbruksintressets ljus — hvilka dessa stäl mände vara.

Vi kunna föreställa oss, att det hwed i hjertat, då man wid en blick på kartan såg så ofantliga sträckor, hwaraf detta län upptages, ligga nästan helt och hållet för säfet. Detta land måste befolkas — det war en festerländsk tanke. Men mera festerländskt hade dock varit att först undersöka hurudant det land war beskaffadt, som stulle koloniseras, och sedan detta blifwit gjordt, att derefter bestämma sättet för denna kolonisation. Smellertid blef det icke så. Det är alltför wäl bekant. Men hwad har följden blifwit af detta stora misstag? Jo den, att marken jöttes icke för jordens skull, utan för skogens, att många nybyggen äro alldeles otjenliga för jordbruk, att många nybyggare lefwa ett ulett lif, derföre att jorden är otäck. Under år som äro ogynnsamma för jordbruket — hwarifrån utgå de gällaste ropen om miswert och nöd? Icke är det från kustlandet, om ed befynnen der äro stora, utan just från de trakter, som dels äro alldeles olämpliga för jordbruk, dels hafwa, äfwen under goda år, mycket ringa spanmålsproduktion, dels förete ett ulett lif nästan under hvilka förhållanden som helst, dels äro så aflägsna, att äfwen de grössta humbuger swärligen kunna berättigas. Derföre blifwa uppgifter om menniskor, som ej smakat en bit bröd på hela året eller som till och med hwultit ihjäl, owederlagda. Dess wärre om de äro samna! Ty då måste hwar och en, som medverkat till besättningar i sådana trakter, hafwa dylika beklagliga offer på sitt samwete. Lagstiftningens mening war wäl icke att kolonisera Norrbotten med en hop proletärer, men derhän synes wi likwäl wara på god wäg att komma. Derföre war det hög tid, att en gräns sattes för denna olyckliga koloniseringsplan. Och likwäl är icke detta den enda bedröfliga följden. Derigenom att utsiget öppnades och möjlighet bereddades för hwem som helst att winna mark i det öfre landet, öfwerlemnades jordbrukaren i det nedre åt sig sjelf och

sina egna armar. Arbetstagarne fordringar blefwo öfwerdrifwet stora, arbetsgifwaren kunde icke gå ut med att uppfylla dem. Han föredrog att i all måtlighet sköta om den jord, som ursprungligen war upptagen, eller åtminstone att i ringa mån widga sina odlingar. Det nedre landet, som innehåller — redan det — widsträckt odlingsmarker, har jemförelsewis stätt i knut, under det man åflats att befolka oländiga och otillgängliga skogsmarker. Man behöfwer icke påräkna många mil för att finna det. Swilka stora widder t. ex. inom Sunderbyns, Åfhwans och Unbyns områden med förträfflig jordman wänta icke ännu på odlarens bill, under det man i lappmarkerna försökt tämja en ofuflig natur! Olyckan är således, att man sträfwat att utbreda sig öfwer en stor yta, i stället för att göra det bästa, man kunnat och berdt, af en mindre. Men det som widgar sig på ytan, det förlorar i intensitet, i inre styrka, och Norrbotten är derpå ett ytterligare bewis.

Allt detta synes wara stäl nog för det påståendet, att nybyggeswäsendet, sådant det hittills fortgatt, icke befördrat, utan hämmat Norrbottens naturenlige odling.

En likartad påföljd synes den allmogen medgifna byggesrätt hafwa haft. Då man för 20 år sedan företog sig att räcka en förment bispringande hand åt jordbrukaren genom att utwerta af honom byggesrätt a frenans stegar, stulle man möjligen hafwa gjort honom någon tjänst, om man kunnat öfwertala honom till bildande af associationer eller föreningar för fullt tillgodogörande af skogsprodukterna. Det finnes åtminstone en by inom detta län, som förstätt detta. Det är Wittjerfs i Öfwer-Lule socken. Associationsandan, eller en förening af likartade krafter, som söter för verkliga ordspråket "enighet ger styrka," har här gjort sig gällande. Wittjerfs byamän ha gemenamt byggt sin sag, leverera till den, under en tid då intet trängande arbete a jorden tager deras krafter i anspråk, en wih quantitet timmer, och later sägen för öfrigt skötas af en bolagsman, samt ha derem icke widare befynner, än att uppbära behållningen för året. Härunder ha de ingalunda försummat sitt jordbruk, som ställ stå i främsta rummet inom Öfwer-Lule socken. På samma gång mau häruti har en wägledning för ordnandet och förlikandet af de annars så skilda intressena: skogshandtering och jordbruk, måste man tywäre anmärka, att detta är ett enstaka fall, som söter sitt motstode i länet. De som roja skogshandteringen och deruti wilja se allmogens räddning, skola säkerligen äfwen komma i förlägenhet för

swaret, om de tillfrågas, hwar beballningen på denna förman finnes. Då friheten att hemta trävaror ur kronans skogar varit nära nog obegränsad, och då mer än en bonde på denna bindring kunnat göra sig en arlig inkomst af ända till 1000 rdr och deröfver, — hwarföre befinna sig da icke sadane bönder i mycket goda omständigheter? Då hundratusentals riksdaler inströmmat till länet af denna industri — hwarföre är icke wälmagan allmän? Hwarföre är klagan öfwer penningbrist swarare högre än lägre just i de trakter der stogsafwerkning i största skala fortgått? Och detta är icke en tillfällighet, utan ja har det nu varit i flera år. Hwad den ena handen insamlade, förstingrade den andra, och ingenting lemnades qwar för munnen och magen. Det är den skilnaden mellan arbetena i skogen och på jorden, att då de förra under wisja förutsättningar omedelbart inbringa penningar, men lemna i öfrigt ingen frukt, äro de sednare deremot waraktiga, om ed i första hand winsten i penningar är ringa. Då således jordbrukaren med förtärlet egnat sig åt de förra har han jagat efter en gud för att omfamna melnet. I hög grad betänkligt war det i alla händelser att wända jordbrukarens uppmärksamhet från jorden genom att förespegla honom gaqulösheten eller åtminstone otackjamheten af att nedlägga sina mödor på ett jordbruk, jem i alla fall icke kunde bereda honom tillräckligt uppehälle. I den författning, som inrymmer allmogen rätt att aswerka å kronans skogar, uttalas en så falsk och olycksbringande åsigt. Hwilken hjälp allmogen än må hafwa haft genom detta medgifwande, terde det så antagas, att ingenting varit mera equadt att gifwa jordbrukarens sträfswanden en fideriktning och att för alltför lång tid göra honom liknöjd för alla försök att förbättra sitt jordbruk. Dertill kommer då, att han beredt sig jelsster skada genom swarigheten att så arbetsbiträde till skatligt pris, hwarjemte han fått underkasta sig mycket obehag och dröga afbränningar för den stora mängd af lösa personer, hwilka en af de herrar ordförande, som afgifwit gillesberättelse, benämner parasitwerter till bonden. Det finnes i detta län ingen fraga af mera wigt att allwarligt behandla, än den om förhållandet mellan stogschandteringen och jordbruket, och ehuru de nya författningarne till ordnande af detta förhållande blifwit bekanta först efter det att Förwaltningssutskottet till dagens sammanträde bland andra diskussionsämnen framlagt äfwen denna fraga, så har det wisserligen icke kunnat skada att ännu en gång utbyta åsikter därem.

Hr Nyström anjag detta anförande alltför skarpt och aswifande från den åsigt, som wore allmän i länet, hwilken ingalunda utginge på att jordbruket skulle gifwa rum åt stegshushållning, ty hwad skulle landet hafwa varit och huru skulle det sett ut, om icke odlingen fått obehindradt fortgå. Talaren kunde icke finna behofwet af så radikala åsikter, att någotdera intresset borde wika för det andra, utan kunde begge mycket wäl förenas; Norrbottens läns utwedling hade befordrats genom nybyggesanläggningarne; äfwen nedre landets odling och befolkande hade tillkommit på detta sätt.

Hr Hummel fann hr Cajanus' uppsattning af förhållandet alldeles aswita och instämde med hr Nyström. Talaren wille ed, hwad det på Pajala anseende uttrycket om personer, som icke smakat en bit bröd på hela året beträffade, upplysa att dessa rop om hungersnöd derstädes icke kunde wara med samningen öfwerensstämmande.

Hr Cajanus ansåg hr Nyström och Hummel hafwa missförstått hans anförande. Det wore icke talarens mening, att odlingarnes fortgång borde hämmas, utan blott att den mark, som ansattes till nybygge, hade bordt noga undersökas, om den till odling wore lämplig och kunde föda sina åbyggare. Genom uraktlåtenhet härutinnan kunde man seka orsaken till mycket elände, som nu eger rum i de aflägsna trakterna.

Hr Nyström wille icke medgifwa, att nybyggesanläggningarne varit utan kontroll, utan åberopade joresfristerna derom, hwilket litwal blifwit följda på det sätt, att

Hr Hummel icke kunde förneka, att missbruk deruti skett.

Som diskussionen nu ansågs slutad, hemstallde hr Ordföranden, huruvida icke, med anledning af de olika åsikter, som öfwer frågan blifwit uttalade, besamma

borde inslyta i protokollet sådane de blifwit framställda och utan att Sällskapet uttalade sig för någondera sidan, hwilket blef Sällskapets beslut.

§ 14.

Då klockan nu redan war half 5, anjågos för handlingarne för dagen höra afbrytas, för att fortjattas följande dag kl. 10 f. m.

Ar och dag som ofwan

In fidem
August Cajanus.

Protokoll, hållet wid Norrbottens
Lans Hushållnings-Sällskaps win-
tersammantrade i Ule den 30 Ja-
nuari 1866.

Närvarande: Hr Ordföranden, Lundsbyrdingen, Kom-
mendören m. m. S. P. Bergman och hr vice
Ordföranden, Lundssekreteraren och Riddaren A.
M. Euren.

Vedamöter: Utom flere af de wid gårdagens sam-
mantrade antecknade såsom närvarande äfwen
hrr Lektor G. Elowson och Consul J. Bodell
samt undertecknad, som förde protokollet.

§ 1.

S. D. Fortjattes diskussionen af de sedan före-
gående dag lemnade frågorna, nemligen:

Tredje frågan: Enär det i de flesta kommuner
wisat sig, att kostnaderna för Fattigwården årligen
ökats, huru bör, med tillämpning af Kongl. förord-
ningen den 13 Juli 1853, Fattigwården ordnas, så
att icke blott nödorstigt underhåll, utan äfwen sed-
lig förbättring beredes de hjälpbehöfwannde med min-
skade kostnader för kommunens betalande medlemmar?

Hr Ordföranden förklarade frågan närmare ge-
nom att uppläsa åtskilliga utdrag ur fattigwårdsstad-
gan och uppmanade de närvarande att yttra sig.

Hr Rutqvist hade wäntat att någon annan med
större förmåga och erfarenhet skulle ta till ordet, men
då ingen syntes dertill willig, anjåg sig talaren höra
meddela sin egen erfarenhet om förhållandet i Neder-
ule socken, hwars fattigwårdsstyrelse talaren i många
år tillhört. För 14 år sedan hade skatten utgjort 6

fappar Korn på $\frac{1}{8}$ mantal, men nu uppginge den till 7 a 8 fappar på 1 tunland, och i mihwextar utgjorde staten ända till 4000 rdr, hwilket wore en erinliqhet. Derföre hade talaren framstallt det förslag, att sednen borde delas i flere rotar, så att hwarje by utgjorde en särskilt rote, som bestyrde med sina fattiges omwårdnad. Af wisja byar antogs förslaget, af andra icke; men det wijade sig att fattigskatten icke blef högre, då hwarje rote för sig ombesörjde fattigwården, hwaremot kontrollen säkerligen blefwe större och säkrare. Talaren förordade derföre indelningen i rotar och att tjenstemännens bidrag fördelades på det hela.

Hr Hummel hade under de 3 år, talaren varit ledamot af fattigwården, kommit till samma erfarenhet som den föregående talaren; nemligen att ju större territorium, desto dyrare blef underhållet. För att tillse att fattigwården i de särskilda retarne med tillhörig omsorg handhades, wore en kontrollerande styrelse behöflig; nu tillhörde detta kommunalnämnden, men det wore en gifwen sak, att deß ledamöter icke kunde ha tid, eller att det ens wore möjligt, att i en hel seden öfwerwaka ordningen dermed. Wore det deremot små distrikter hade desse lättare att tillse, att medlen icke obehöfligt utdelades, hwilket nu hände, emedan den som uppbar medlen hade särskilt intresse att så så mycket som möjligt för sitt distrikt.

Hr Bodell hade hört af en som granskat stadens räkenskaper, att för 30 år sedan fattigskatten utgjort 33 rdr banko, hwaraf likwäl icke mer än 28 rdr behöft användas. Nu uppginge den till öfwer 3000 rdr och ännu mer utginge genom den enskilda wälgörelheten. Detta wore betänkligt; det måste finnas fel i fogningarne hos samhällsbyggnaden, hwilka börjat skjuta skott. I stället för den triftliga barmhertigheten hade inträdt det lagliga twånget. Fattighjelpen borde wara frivillig, icke såsom nu en pålagd skatt.

Den wore nu å ena sidan en tunga, och å den andra blefwe tacksamheten mindre. Emellertid måste man ha det som det nu är, och frågan wore blott att på bästa sätt tillämpa den. Den bästa fattighjelpen wore att genom beredande af arbete förekomma fattigdom. Lifwäl kunde icke de ejemna förtjensterna räcka till; man måste wara betänkt på mera waraktiga. De föregående frågorna stå så till wida i sammanhang med denna, som det wore af wigt för folkets bergning och utkomst, att odlingarne singe fortgå. I staderna deremot kunde man icke motse någon förändring. Instämde med föregående talare i fråga om fördelning eller reglering byawis, hwilket wore frågans praktiska lösning.

Hr Ordföranden erinrade, att författningen icke lade hinder i vägen för en sådan anordning. Det wore wisserligen sannt, att fattigwården öfats, men det kunde ifrågasättas, om man tagit de fattiges krafter och arbete i anspråk. Då det här wore yttradt, att swårigheter mötte för kontroll både af de verkligt behöfwande och af fattighjelpens riktiga fördelning, skulle detta bäst afhjelpas genom att aflöna en person, som ordnade arbetena och öfwerwakade deras utförande samt skilde mellan det föregifna och verkliga armodet. Utgiften för en sådan anordning skulle säkerligen ersättas både derigenom, att antalet af dem, som gjorde anspråk på fattighjelp minskades och att de verkställda arbetena till någon del godtgjorde kostnaden för underhållet.

Hr Hummel wille göra det tillägget till sitt uttalande, att der ett bruk eller sågwerk finnes, skulle detta anses i samma ställning som en by, ty derigenom droge icke egaren till sig mera folk än han wille och kunde bereda utkomst för. Det borde, i afseende på möjligheten att så kommunerna att gå in på en fördelning byawis, icke wara så swårt att åstad-

komma, när handlande och tjänstemän betalade $\frac{1}{4}$ delar af skatten.

A. Bäckström: Frågan wore swärlöst. Före 1840 hade fattigwården varit ringa, men den hade varit ordnad så, att alla orkeslösa gingo på sockentur, dock wore desutom ett verhördt tiggeri. Då en del ingenting wille ge, blefwo andra, som wore godhjer-tade, öfwerlupna af tiggare, 3 a 4 hwarje dag. Detta måste upphöra. Underhållet af de fattige måste fördelas jemnare, så att de som icke wille ge något blefwo ålagda dertill. Nu är på detta sätt tungan icke större för dem, som wore hjälpsamma, än den war förut. Efter 1853 indelades Pite socken i distrikter, hwilka inom sig utjågo orkeslösa. Dessa och wärnlösa barn gingo till den minstbjudande. För inhysingen drogs försorg genom s. k. jemfningsmedel, som debiterades på hela socknen, men detta ledde till missbruk, så att jemfningsmedlen på ett öfwerdrifwet sätt ökades. Då borttogos dessa. Afwen nu qwarstår indelningen i distrikter, men fattigmedlen ingå gemensamt och wißt belopp utdelas till hwarje distrikt, som eger att hwart för sig underhålla de fattige. Fattigwården wore wis-serligen dyrast i Pite socken, men man sluppe åtminstone allt tiggeri. Bäst wore dock om de fattige kunde fästas wid jorden, ty tillfälliga förtjenster duga ej och då sådana wore goda ökades utgifterna, så att när arbetstillfällena upphörde, wore de lika fattiga, emedan intet blifwit öfwer, och om då sjukdomar tillstötte, måste straxt fattigwården anlitas. Att deremot binda dem wid jorden hade talaren funnit af egen erfarenhet wara det säkraste. Talaren hade gifwit dem en jordbit emot att de förbundo sig att odla ett wißt område årligen, och efter 10 år har en sådan funnat utgå ända till $1\frac{1}{2}$ tunna samt bergat sig godt. Så-dane blefwo ej fattige. Talaren hade nyligen hört, att i Neder-Lule hwarje bonde erlade 2 rdr för hwarje

inhysing, som wistades på hans egor, hwilket talaren funne alldeles olampligt, emedan en bestäm'd utgift afskräckte från att ta emot flera, men någonstädes skulle inhysingarne dock ta vägen. Således finnes ingen annan eller bättre utväg än att lemna dem jord.

Hr Rutqwist forklarade den af Neder-Lule sock-nemän gjorda öfwerenskommelsen om erläggandet af 2 rdr wara af Bäckström orättigt uppfattad. Menin-gen wore just att med denna utgift twinga bonden att lemna en jordbit till inhysingen, och den som icke wille det, han kunde gerna betala, emedan det icke finnes något skäl att befordra förökningen af den lösa befolkningen.

Bäckström widhåller sin åsigt om olämpligheten af den i Neder-Lule pålagda afgiften, emedan bonden skall bli ännu mera obenägen att lemna jord, da han derjemte får betala. Rätta sättet wore att hjälpa in-hysingarne att komma sig för wid det man uppläter jord åt dem.

Hr Nyström: detta wore en bland länets wiqti-gaste frågor, ty den affåge en betydlig del af des in-newanares bade moraliska och ekonomska förbättring. Denna befördrades bäst genom att allmogen upplät jord till inhysingarne. Talaren wore i detta fall af samma åsigt som Bäckström. Det wore dock swårt att genomdrifwa, emedan allmogen sjelf wore öwilling der-till, och således sjelf en orsak till att torpsystemet icke kommit i gang. Till och med de inslyteljerikaste satte sig deremot. Men då ingen kunde twingas, måste man arbeta därför genom uppmaningar och föreställ-ningar. Hjelpste icke heller dessa, så borde man wara betänkt på andra medel. Det hade här varit föresla-get, att socknarne delades i rotar, och detta syntes bra, men wore icke lätt att få genomdrifwet. Dertill er-fordrades desutom sträng kontroll af kommunalwänn-den, men det kunde icke begäras, att des ledamoter

skulle offra så mycket tid dertill, som wore behöflig. Därföre finnes ingen annan utväg, än att utse en nitälskande person, som aflönades eller finge ersättning för resor, och som kunde mera utslutande egna sig åt öfvervakandet af det verkliga behöfwet, tillseendet af att icke användningen af fattigunderstödet missbrukades, och åt ordnandet af arbete för dem, som komma i åtnjutande af fattighjelp. Detta wore så mycket behöfligare, som det wore alltför wanligt, att en stor del af den spannmål, som fattige tilldelades, bortbyttes mot kaffe. Dehutom wore utdelningen af spannmål förenad med olägenheter genom det besvär och den kostnad, som toges i anspråk för att så spannmålen malen. Wida bättre wore det då att utdela mjöl. I städerna mötte ännu större svårigheter att så fattigwården ordnad; der hallas de fattige på fattighus, men ingen finnes som tillsäga att de arbetade. Därföre borde äfwen der en fattigföreståndare antagas och betalas, liksom på landet, emedan utgiften dertill på flersaldigt sätt blefwe ersatt.

Hr Hummel wille gifwa sitt lifligaste bifall åt hr Ordförandens åsigt om att en särskild person borde utses, som egnade sig åt kontrollerande af de fattige och deras försörjning; instämde för öfrigt med Bäckström, att inhysningarne böra fastas wid jorden. De hade blifwit praktiseradt i Neder-Kalix och wunnit framgång.

Danielsson ansåg det böra stadgas, att ingen bonde finge intaga någon inhysning utan att lemna honom jord. Instämde med Nyström, men wille icke medgifwa att största orsaken ligger hos jordegaren, ehuru mången wisjertligen kunde hysa motwilja mot att lemna jord, utan hos inhysningen, som ej wille taga mot jord. Därföre måste i början twang användas, ty öfvertygelsen ginge för långsamt, och wi behöfde alla ofta twingas till det bättre; öfvertygelsen komme

nog sedan af sig sjelf. En förordning härmed wore således af nöden. En sådan skulle verka godt, ty det finnes exempel nog på sådana som tagit sig fram genom jorden, blott sparsamhet iakttoges, men detta wore dock en hufvudsak. Talaren lade slutligen mycket wigt på, att förr än den öfvertygelsen blefwe rådande, att jorden är vår modernäring, finnes intet hopp om någon lättnad i fattigwården.

Hr Bodell ansåg att hushållningen borde kunna bli en wäsentlig del af fattighjelpen, ty både qwinor och barn kunde deltaga i många arbeten inom hus, och derigenom bidra till familjens uppehälle, så att icke hela bördan lades på husbonden. Ett wigtigt medel för winnandet af detta mål wore linodlingen, som nu börjat komma i gång. Färfotfelen borde äfwen uppmuntras och blifwa en binäring. Lin och ull borde af kommunalstyrelsen utdelas till beredning.

Hr Hamfeldt förmenade, att mycket större proportion af fattighjelp utginge i Neder-Kalix, än behöfligt wore. Talaren hade sjelf varit in i stugorna och funnit på något enda ställe personer, som icke wore arbetsföra, men att de flesta hade mindre behöf åtminstone af brödsjoda. Kaffe eller annat onyttigt ämne wore deremot deras högsta behöf och det som mest utjugde folket och afwände det från att spara. Hela eländet härleddes sig från bristen på moral hos folket. Grunden till inhysningarnes werande antal och fattigwårdens till följd deraf ökade kraf wore att söka deruti, att bonden får ta in så många inhysningar som helst, och talaren hade hört uppgifwas, att bonden får en liten gåfwa af inhysningen, då deremot belå jodnen finge deltaga i fattighjelpen. Därföre borde bönderna åläggas att sjelfwa underhålla sina inhysningar. Talaren ansåg för öfrigt fattighus vara bästa ordnandet af fattigwården, men detta bedömdes af folket såsom barbariskt.

Hr Hummel tyckte detta wara för mycket särglagdt. Talaren wille göra det tillägget till ett föregående anförande, att de som gäfwе understöd åt inhysingarne, äfwen borde så påräkna deras arbetsbiträde wid förefallande behof. Vade desutom mycken wigt på barnens uppfostran, hwilken nu wisserligen försummad. De wärlösa barn, som blefwo bortauktionerade, woro wanligen inhöljda i trasor och finge icke lära sig att läsa. Så war icke fallet med de barn, som mottagits i barnhemmet, hwarest de åtnjöto wård både till själ och kropp, och lemnade hopp att blifwa dugliga och sedliga menniskor. Dersöre förordade talaren den största uppmärksamhet åt uppfostran.

Hr Nyström erkände, att i Vite allmogen wore benägen att upplåta jord, men att i allmänhet icke så wore fallet. Deplikerade hr Hamfeldt, som talaren sann hafwa alltför hårdt bedömt folkets, då han yttrat, att det icke hade någon moral. Tal. trodde twärtom, att det wore det bästa i riket. Swad sjelfwa frågan anginge, hemställde tal. till Sällskapet att uttala den tanken, att genom kommunalnämnden kommunen borde höras, om den wille erbjuda sig att upplåta jord till inhysingarne, samt att, ifall några anmälde sig dertill willige, detta skulle kungöras.

Bäckström kunde icke se någon möjlighet för, att bonden blefwe willig att lemna jord, om han wore twungen answara för de inhysingar, som mottagit jorden.

Hr Hamfeldt widhöll riktigheten af sitt yttrande om folkets moral, ty hwar och en måste medge, att eganderätten wore söga respektad: allt som funnes utom lås och bom hade intet skydd, och således funnes icke moral i detta fall. Talaren anförde äfwen andra skäl, hwarmed han försökte styrka sitt påstående. Wille äfwen, i strid med Bäckström, försäkra den åsigten, att allmogen med så mycket större fog borde kunna answara

för inhysingen, som denne utan twiswel skulle kunna försörja sig sjelf, om han finge jord.

Hr Bodell ansåg att Bäckström misstagit sig om widden af det answar, som jordegaren komme att åtaga sig för inhysingen, hwilket enligt talarens tanke egentligen skulle bestå deruti, att inhysingen rätt använde sina förwärfsmedel. Sedligheten sjunker genom många prestelser, men detta afwärijdes genom eftersyn, så att t. ex. den hjälptagande icke finge bortbota spannmål mot kaffe, hwilket wore wanligt. Nu ginge wisserligen icke tiendedelen af kaffe mot förut, emedan nöden twang dem till mattlighet, men i werkens räfskaper wila sig, att skulderna komma från kaffe, hwilket således wore den mest frätande förbrukningsartikeln, och hwilket mycket härledde sig deraf, att qwinerna och barnen äro utan huslöjd.

Bäckström kunde icke medgifwa, att han misstagit sig, ty det utträdtes, att hwar och en bonde måste answara för den, till hwilken han upplåte jord. Kaffet är en olycka, medgaf talaren, men skulden till dess stora förbrukning låge icke hos bonden eller det lösa folket, utan hos den stora importören, som omsatte det, och sedan folket fått smak derpå och blifwit wandt wid det, wore icke lätt att nu hålla det samma derifrån. Det wore äfwen omöjligt att förekomma spannmålets utbyte mot kaffe. I Vite socken, som wore delad i 30 distrikter, wille det ändå icke gå att kontrollera detta misbruk. Talaren framhöll änyo nodwandigheten af att fästa inhysingarne wid jorden.

Hr Hamfeldt ansåg att fattigwårdens utgifter skulle minskas genom att inskränka hjälpen till arbets- och fattighus. Swad kaffe beträffade, borde dess förbrukning kunna minskas genom att blanda det till hälften med ärter eller råg, hwilket förre i talarens hus begagnades, men äfwen häremot hyste folket stor motvilja.

Danielsen hemställde, hvarvid det icke wore lämpligt, att Hushållnings-sällskapet genom premier uppmuntrade de inbysingar, som fästade sig wid jorden.

Bäckström instämde med den föregående talaren uti lämpligheten af en uppmuntran för inbysingarne att blifwa jordbrukare.

Hr Widmark uppläste derefter en uti en tidning införd inländ artitel, hwilken talaren wille anföra såsom uttalande egna åsikter i ämnet; warande densamma af följande lydelse:

"Att wälståndet bland allmogen är i ett starkt aftagande, är en sanning, som föga tärwar bewis. Lagslöfningarnes ökade antal här derom ojäfaktigt vittne, på samma gång de wisa, att krediten blifwit alltför mycket anlitad och att förtroendet man och man emellan är helt och hållet förstört.

Under de sednare decennierna har inom länet uppvort en binäring, som dragit många armar från jordbruket och skapat en arbetslöshet, som icke på något sätt är fäst wid jorden, utan utslutande från denna binäring hemtar sitt bröd. Denna jätallade lösa befolkning har på de sednare åren så tilltagit, att det nu finnes kommuner inom länet, der densamma är nästan lika stor, som den befolkning, hwilken är fästad wid jorden. Denna binäring är träwaruhandteringen. Då inom en folkfattig ort en ny näringsgren uppkommer och inom kort tid waxer till stora dimensioner, är tydligt att den hämmande och mentligt stall werka på förut warande förwärfskällor i samma mån som den visar en hastigare winst och en lättare afkomstlig penning. Willigt erkännande, att träwaruhandteringen dragit betydliga kapitaler till landet och att den på sednare åren utgjort källan, från hwilken en stor del af befolkningen hemtat sitt uppehälle, will jag dock söka wisa på hwad sätt den framkallat minskad wälmåga bland jordbrukarne och ökad fattigward för alla länets kommuner.

Akerbruket har förut varit Herrbottens hushwudnäring och tjärutillwertningen dess egentliga binäring. All arbetskraft har dertill blifwit använd, och folk mängden har icke varit större, än att den wäl behöfts till jordens skötande och odling. När träwaruhandteringen började taga fart, förswann en del arbetskraft från jordbruket. Jordbrukaren, som icke kunde täfla med sågwerksegaren uti aflönningar, har antingen nödgats minsta antalet af tjenare, eller, för att

lunna utgifwa de warande fordringarne å lön, anställa den genom att använda sitt eget och sina dragare i den nya näringens tjenst. Swarare och svarare blef det desuten är från att erhålla tjenare, ty flertalet lämplige sadane funno med sin fördel mer öfwerensstämmande att wara frie för att kunna lemna sitt arbete åt den mest betalande. Hwilket olägenhet detta förhållande skulle wara för jordbrukaren, om han utslutande egnade sig åt jordens skötsel, är klart. Flertalet jordbrukare gjorde derföre träwaruhandteringen till sin hushwudnäring och skette blott hjälpligt sina hemman.

Tillgången å riklig arbetsförtjenst är i och för sig sjelf en fördel och det kan derföre icke wara rätt att fländia eller fördöma träwaruhandteringen såsom binäring, utan det är befolkningen sjelf, som icke wändt sig till gode de ölad i komsterna. Penningetillgången har afsträffat förr ökanda behöfver, har framkallat ett öfwerflöd och en lör, som icke kan wara förenlig med ett folks waner, det der har att strida med en hard natur. Infkomsten har gatt lika fort, som den kommit. Jordbrukaren, i stället för att nedlagga den å förbättring af sin jordegendom, har lejt sig tillfälligt öfwerflöd, hwarjemte han på sina eger nedlagt mindre arbete än förr. Den löse mannen, hwilken, knappt myndig, stäffat sig samfö, har lefwat upp för dagen dagens förtjenst. När förtjensterna börjat sina och stegstillgångarne minskats, hafwa de under de goda dagarne inupne lefnadswanerna icke af lagts. För att fylla behöfwen har krediten anlitats, förstettet tagits och till en början med lätthet af arbetsgiffware erhallits, på det dessa måtte hafwa fallet i sin hand. Derigenom har på sednare åren ett studsiattningsystem bland befolkningen fått insteg, som wert dem öfwer hushudet, ett system, som betar att göra och redan gjort tiggare af en del bland befolkningen. Wälståndet har förswunnit och fattigdomen inträdt inom dörren till mangen boning. Den lösa befolkningen, som intet samlat för de dagar, da förtjensterna sluta, arbetskräfterna minskas, hjutdem eller alderdem kommer på faller oftast fattigwarden till last, hwarigenom utgifterna för densamma arligen tilltaga och suga från jordbrukaren den knappa införmst, han från sitt hemman kan draga. Detta af öfwen en icke ringa orsak till det minskade wälståndet hos länets jordbrukande befolkning. Det förefaller betraktaren eget, att en befolkning, som i allmänhet blott kan af 3:ne ar rätna 2, som gifwa god ärowert, icke lärt sig sparjambetens dygd, utan tanklöst later det goda arets införmst sluta och står med tomma händer, då det harda aret påtemmer.

Det är tid för hvar och en i sin stad att börja betänka sig, börja rätta mun efter matlåden, ty den bland jordbrukarne störda wälmågan och fattigdomen bland den lösa befolkningen skola eljest förwandla vårt län med alla dess rika tillgångar till ett enda stort fattighus. Att uppgifwa några medel, hwarigenom en ändring till ett bättre förhållande kan blifwa möjlig, vill inläsaren nu försöka.

Det är icke blott under den tid marken är bar, en jordbrukare bör wara sysselsatt med sin jord, utan äfwen en betydlig del af wintern är därför behöflig för beredande af gödsel och ordnande af arbetena för sommaren. Den tid, jorden lemnar honom öfrig, bör och kan han använda till binäringar, men icke lata dessa taga bort någon del af den för jordbruket behöfliga, såsom nu nästan öfwerallt är förhållandet. Biförtjenster och binäringar blifwa på detta sätt nyttiga, och äro äfwen nödwändiga för närvarande på den standpunkt jordbruket står. Den ökade folk mängden fordrar ökade fält att besa. Tillfällen till utwidgning af inrösningsjorðar finnas för de flesta hemman inom länet, och förbättring af de redan odlade fälten är öfwerallt nödwändig. Att genom fullständiga afskifningar minsta möjligheten till frest; att genom införandet af ett ordnad cirkulationsbruk taga ur jorden hvad den kan gifwa; att genom federodling och de stora, naturliga, i allmänhet litet gifwande ångarnes uppodling och beisaende med höströ öta höafkastningen och i följd deraf ladugården, se der målet, hwartill hwarje jordbrukare bör sträfw, och det första wilkoret för ernåendet af wälstand! Hörenas träget arbete på jorden med sparjamhet och enkla lefnadswanor, så föder den sin man det goda året och lemnar äfwen öfwerflott och hjälp till de ar, då åringen blir mindre god.

Det är allom bekant, att den, som har en torfwä att odla, den må nu wara större eller mindre, alltid ur den samman kan draga något till hemmet, till föda åt de siua. Tillgång på odlingsbar jord och på sådan, som nu blott gifwer ringa afkastning, är stor i war ort. Afsondring från hemman af inärrer egowälden kan wid sadant förhållande icke wara någon olägenhet för deras innekasware, utan bör twärtom blifwa för dem en inkomst och en fördel. Att på detta sätt sätta den lösa befolkningen wid jorden, gifwer jordbrukaren icke allenast en direkt fördel, utan werkar äfwen, och detta är det huswudskäpiga, indirekt genom den minskade fattigwärd, som deraf onckligen blir en följd; ty liksom den indelte soldaten från sitt lilla terp drager en icke

obetydlig del af sitt och de siuas uppehälle, så skulle äfwen blifwa förhållandet med den lösa befolkningen, utan att den därför behöfde uppgifwa sina egentliga arbetsförtjenster. Den finge hem och hård mera fär och hade äfwen något, da förtjensterna minskas och da frakterna aftaga, att stödja sig wid.

Arbetsförtjenst är icke jemn, utan beroende dels af konjunkturer, dels af årstiden. Detta är lag och såsom sådan äfwen tillämplig på war viktigaste binäring, trävaruhandteringen. Förtjensterna äro tidtals stora, hynerligast sommartiden. Huru lätt skulle icke en arbetare kunna utaf sin aflöning under sommaren aflägga för hwarje wicka 2 a 3 rdr. Dessa, insatte uti en sparbank, wera snart till kapital. Det borde ligga hwarje arbetsgifware om hjertat, att ordna så för sina arbetare, i stället för att, såsom nu ofta är förhållandet, återtaga den gifna aflöningen genom föruttrandet af öfwerflödsware till honom. Hwilken tillgång skulle arbetaren ej härigenom hafwa wid minskad arbetsförtjenst, wid framstriden alder, wid sjukdom eller annan påkommen olycka utan att han derigenom, wid tillfället då pengarne insattes, underkastat sig någon känbar uppoffring? — Fyra sparbanker finnas nu inom länet. För att dessa rätt skola sätta sitt ändamål, bör uti hwarje landtkommun, ja inom hwarje stor by, finnas personer, som för bankernas räkning emottaga och insända pengar; ty om ej tillfället är nära, när penninggen utbetalas till arbetaren, går den snart sin wäg i onediga utgifter, och desutom kan ej sparbankernas wädra ändamål på annat sätt intränga i folkmedwetandet, winna det förtroende och skapa den bergning, som med deras inrättande ar afsedd.

En af de swaraste och tillika otacksammaste befattningar är bestyret med fattigwärd, hynerligast på ställen, der det är så många, som af den söka understöd, som förhållandet är i Norrbotten. Omedlertid torde icke kunna frangas, att det lätt, på hwilket fattigwärdsbidrag i allmänhet bittills bes och utdelats, stapat fattiga. Det borde ligga i sakens natur, att, der arbetsförmåga finnes, der behöwes ej hjälp på annat sätt än genom beredandet af arbetsförtjenst och att endast sadana erhålla direkt understöd, som äro minderåriga och sakna föräldrar, hwilka kunna dem lifwä, eller sjuka, orkeslösa och aldrig. Gjorde således hwarje fattigwärdshjälpe sig till princip att icke åt andra, än verkligt till arbete oförmögne lemna understöd i kläder och mat, samt i öfrigt af arbetsförmåga och kraftfulla fattiga beredde arbetsförtjenst, utan att på annat sätt än genom någorlunda motswarande

arbete åt dem utlemna understöd, så skulle fattigwarden bli wa mycket mindre betungande. Detta fordrar dock mycket emtaufe, mycket uppspring af tid och mycket god wilja hos fattigwardsstyrelsens medlemmar; men det är nödvändigt att en gång bruta med det gamla sättet och beträda den nya vägen. Långe kommer det ej att dröja, innan goda verkningar komma att följa, och fattigwardsstyrelserna, som förut nattan, så att säga, lagt hyndet under slöheten och lättjan, skulle deremot njuta den tillfredsställelsen, att, på samma gång kommunernas bidrag till fattige astaga, de varit medlet, hwarigenom arbetssambet befordrats så inom som utom hemmet och trefnad bereds, der eländet **bott**.

Till sist får insändaren påpeka ett förhållande, som kan ske at många icke tages i beräkning wid redogörelsen för ett lands ekonomi, men hvilket är för viktigt att kunna här förbigås. Jag menar den "hemmens stilla slit," som drager strå till föda at huset, jag menar hemslöjden. På en ort, der halwa tiden af året är så mörk, att den bleett en del af dagen medgifwer arbete utom hus, bör hemslöjden stå högt, och bör kunna mycket bidraga till välförståndet hos hela befolkningen, isynnerhet hos dem, som ej besitta någon jord; den bör utgöra ett werksamt medel till befrämjande af arbetarens lyftning och sedlighet. Eburnu man måste medgifwa, att hemslöjden i allmänhet uti Sverige ej är stor, finnes det dock en del provinser, der den står ganska högt och der den utgör en god hjälp till beredande af bergning. Så i en del af Westergötland, så i Halland, så i Skåne, så i Östergötland, så i Västergötland, så i Småland och Angermantland. Ingenstades inom Svea landamåren står den på så låg ståndpunkt, som inom Norrbotten, der den dock enligt naturens anordning borde stå högt, ty utan fara för att begå misstag, kan man med fullt skäl påstå att här ej någon hemslöjd såsom binäring finnes. Huru sällan ser man här t. ex. wid inträdet uti ett hem något arbete uträttas, sedan mörkret inbrett? Huru olita är ej detta mot på andra ställen i Sverige, der farne de långa vinterastnarne susefatta sig med hvarje handa arbeten, med förfärdigandet af afer- och förredskap, med lagning af söndrade husgeråd och förfärdigandet af nya, med tillverkande af sater till affalu, samt der kvinnorna hvar och en i sin wra spinn, sy, väfwa eller hafwa husbällsbestyr? Hvilket intress af trefnad och huslighet gifwer ej ett sådant hem! Här deremot får dagen, den lusa delen af den nemligen, anslå tid till sådana arbeten, som den ringa slöjdsmannigheten kan komma ut med; kläder köpas, husgeråd

afwenja. Huru osantligt mycket arbetstid går ej på detta sätt förlorad och huru är det möjligt att någon bergning kan finnas här, om man tillika tager i betraktande de öfwer all mätta uppdrifna leuerna för tjenstförelset! Utgårdar måste widtagas för införandet af hemslöjd. Hvarje husbonde bör föregå sina tjenare i arbetssambet, betänkande, att, om den förtjenst, arbetet under morgnar och astnar inbringar, ej är så stor, så är den dock bättre än ingen. Linodlingen, till hwilken Norrbottens jord lämpar sig, bör införas och befrämjas, samt linets beredande och förädlande inläras, hwarigenom ett stort salt för husfliten öppnas; fattigwardsstyrelserna böra genom inköp af slöjdsluter från fattiga lösa så fliten hemwand i hvarje fattigmans koja. Genom sådana och andra medel kan, som insändaren heppas, så småningom hemslöjd uppblemstra och walmagan följa i dess fotspår.

Insändaren tror sig salunda hafwa wist, att walmagan hos länets jordbrukare icke i allmänhet mera finnes till, att erjaternas dertill äro, att den intemst, som träwaruhandteringen lemnat, icke lemnat jorden till gode, utan framkallat ett öfwerflöd, som slutligen ledt till stuldsättning i stort, att den alltför mycket högt arbetslönerna, att den framkallat genom den lösa befolkning, som uppvart, en för jordbruket betungande fattigward; att medlen till återställande af jernwigten äro: träget arbete på jorden, som gifwer den säkraste, om ej största inkomsten; afjöring af mindre jordlotter till den lösa befolkningen; bemödanden att astadkomma spararbete, genom beredande af tillfällen att på många ställen aflemna penningar till insättande i sparbankerna; ett helt och hållet förändradt system för utdelandet af bidrag från fattigwarden; uppmuntrandet och införandet af hemslöjd och husflit."

Till dessa anförda medel för Norrbottens upphjelpande och framtrida bestånd wille talaren säga: folkskolewäsendets bättre ordnande, såsom utgörande ett af de wäsendligaste medlen för ett folks intellektuella och i följd deraf afwen materiella framåtskridande.

Härefter uppstod en liflig diskussion om artikelens innehåll, i det å ena sida (hr Hummel) artikeln ansågs vara af så behjertansvärdt innehåll, att den borde tryckas särskilt och såsom broschyr utdelas, och å den andra (Bäckström, Röstström), densamma ansågs afwika från verkliga förhållandet uti åtskilliga delar,

ijonnerbet i fråga om husflöjden, hwarefter hr Clowson, som icke heller delade den åsigt, att artikeln borde tryckas och utdelas såsom broschyr, emedan man borde afse det ändamål, hvarsför broschyren gifwes, och talaren icke kunde i artikeln finna några råd och upplösningar till allmogen att ordna sin husflöjd, sitt fattigwårds- och folkskolewäsende, såsom man hade att wänta af en broschyr, — att Hushållnings-sällskapet låter utarbetea en broschyr, som utredde dessa ämnen.

Hr Ordföranden framställde derefter till Sällskapet, huruvida det icke kunde anses tillräckligt, att artikeln intoges i Sällskapets Handlingar, och hwilket bifölls.

Hr vice Ordföranden anförde ungefär följande: Som bekant wore, sönderfaller fattigwården i två ämnen delar: den preventiva, eller förekommande, och aktiva, eller utgående. Hvad Norrbotten beträffade, wore angeläget, att den preventiva delen egnas all omtanke. I främsta rummet wore derwid att tillse, att folkskolewäsendet ordnades på ett tillfredsställande sätt. Nu uppfyllde folkskolorna icke det ändamål de afsåge, lifaså litet som de wore i öfwerensstämmelse med föresattningarne. Många orsaker finnes härtill, särskilt att nämna: landets utsträckning och den rådande fattigdomen, men med god wilja kunde dock något göras. Wid hwarje skola borde ett litet land finnas, der barnen kunde få underwisning om jordens beståndsdelar m. m. och Hushållnings-sällskapet borde deråt ge en kraftig impuls. Till den preventiva fattigwården hör afwen, att inhysningarne fästas wid jorden. Genom förbudet för nya hemmansanläggningar måste fattigtungan få ytterligare utsträckning, men denna böja, förmenade talaren, måste brista, om ej förr, när offret är utblottadt. Den aktiva fattigwården wore ett ämne, som här icke blifwit uttömdt, och som icke kunde uttömmas. Föreslår att Hushållnings-sällskapet utfäst ett

premium för en skrift, som utgäfwes med löstning, att derefter kunna ordna såväl den preventiva som aktiva fattigwården. Sällskapets tillgångar wore wisserligen små, men detta ämne är ett bland de allra viktigaste, och inga uppoffringar kunde för frågans lydliga lösning blifwa för stora.

Hr Clowson instämde med hr v. Ordföranden, att ett premium utfästades för en afhandling, som klart ådagalade sammanhanget mellan fattigdom och folkbildning, hwilket wore så mycket angelägnare, som det är ostridigt, att der folkbildning finnes, der är fattigdomen mindre.

Härefter bifölls ett premium af 200 rdr för den täflingskrift, som på bästa sätt löste denna fråga, och öfwerlemnades till Rörwälnings-utskottet att närmare formulera täflingsämnet, samt bestämma tiden för skrifters inlemnande till Sällskapet.

Hr Nyström afstod från sitt förslag om kommunernas hörande i fråga om upplåtande af jord.

Som diskussionen nu ansågs slutad, hemställde hr Ordföranden, huruvida Sällskapet som sin åsigt upptog, att kommunerna för fattigwårdens ordnande bora indelas i distrikter, samt att den lösa besättningen beräknas wid jorden, hwilket af Sällskapet antogs.

Fjerde frågan: Sedan det numera åligger Hushållnings-sällskapen att, hwar för sitt område, ombesörja insamlandet af primära uppgifterna till statistiken öfwer Sveriges jordbruk och dessa uppgifter hädanefter skola årligen meddelas: Huru bor uppgifternas insamlande lämpligast anordnas för winnande af tillförlitlighet och fullständighet?

Efter det hr Ordföranden närmare redegjort för bithörande frågor, uttalade

Hr Fogelmarck behofsligheten af att allmänheten blefwe upplyst om att meningen icke wore att höja skatterna.

Hr Nyström befarade att uppgifterna komme att blifwa otillförlitliga, äfwen dem från landtmäterikontoret måste bli högst felaktiga, emedan öfwer en del socknar tartorne wore gamla, och jorden sedan deß undergått stora förändringar. Talaren hade om detta ännu hast äran meddela sig med statsrådet och derwid framställt den åsigten, att länet borde indelas i distrikter, och att en landtmätare åtog sig att inom hwardera skaffa de erforderliga upplösningarne. Lifwål behöfdes härtill särskilt anslag af staten, hushållnings-sällskapet och landstinget.

Bäckström war af samma åsigt, emedan allmogen deruti mistänkte beskattningens höjande. Detta wore icke utan skäl, ty för några år sedan, då dylika uppgifter insamlats för en då nedsett s. k. finanskomité, försäkrades äfwen att uppgifterna icke affåge någon förhöjning i beskattningen, men lifwål hade de samma jedermåra åberopats wid beskattningar. Deß utem wiste talaren ej, hwar till de skulle tjena, och betwiflade att de kunde fås tillförlitliga. Wid insamlandet af uppgifter för finanskomitén hade socknen utsett en person för hwarje by, som åtog sig detta uppdrag, men detta kostade socknen icke så litet.

Hr Fogelmarck föreslog att, då dessa uppgifter äro förefrisna och således måste insamlas, detta lämpligast kunde ske genom utseende af en person i hwarje by.

Hr Glowson: det wore en sorglig erfarenhet som här gjordes, att hos allmogen funnes fördom mot en så nyttig sak. Det förhölle sig nemligen med detta, som med en läkare och en sjuk. Utan att undersöka särskilda delar af kroppen hos den sjuke, kunde icke läkaren komma till någon wissbet om sjukdomens beskaffenhet eller botemedlet derför. På samma sätt kunde icke regering och lagstiftande makten komma till erfarenhet af landets behof utan att känna deß tillstånd, och kännedomen om landets och folkets tillstånd wunnes

genom att få upplösning om hwar och en enskilds ställning. Men från bedömandet af befolkningens tillstånd kunde man sluta till statens och landets. Då t. ex. dödligheten warit stor på ett eller annat ställe, hade man gjort sig reda för orsaken dertill och funnit att den war osundhet. Genom att undanröjja orsakerna till osundheten hade befolkningens helja förbättrats. Men om man icke haft uppgifter på dödligheten inom olika delar af landet, hade man icke kommit att tänka på behofligheten att införa förbättringar för det ondass afhjelpande. Sålunda förhölle det sig äfwen med jordbruksstatistiken. Genom uppgifter om jordens tillstånd och jordbrukarens ställning, så statsmakterna reda på deras behof och kunna widtaga åtgärder till afhjelpande af brister, och bewilja anslag till war modernärings lustning. Här är således jordbrukarens eget bästa affedt, och någon tarering kan derpå icke wara beroende. Hårem borde allmogen upplysas. Talaren kunde icke erkänna riktigheten af hr Nyströms förslag, ty här wore icke fråga om staten direkte och deß administrerande, så att nya tjenester erfördrades, utan det wore öfwerlemnadt till Hushållnings-sällskapet, och derför borde personer, som för saken intresserade sig, användas för uppgifternas insamlande.

Hr Nyström medgäfwie wissjerligen, att nyttan af en jordbruksstatistik war tudlig, men wore öfwertygad om att den skulle stranda mot allmogens fördom. Som det nu emedertid wore förefriswet, wore lämpligast att uppgifternas insamlande öfwerlemnades till Gille-nas ordförande, hwilka kunde på samma sätt, som skett wid insamlande af uppgifter till finanskomitén, tillwägagå, och wille talaren ingalunda förorda några nya tjenester.

Bäckström wore ännu ej öfwertygad om nyttan af en jordbruksstatistik. Hwad sättet för uppgifternas

insamtande angiet, wore talaren äfwen mycket willrådig. Kommunalnämnden hade nog att göra dem förutan, och ersättning för detta besvär skulle wara behöfligt. Möjligen skulle det gå genom kommunalstämman. Hushållsgillena skulle wäl wara de lämpligaste härtill, men, med den erfarenhet man hade, wore det icke sagdt, att några insunne sig wid ett sammanträde.

Hr Hummel förklarade sig icke wuxen en sådan uppgift, och framhöll det hos allmogen rådande misstroende, hwilket hade blifwit styrkt genom förespeglingar att söka lån i hypoteksbanken, men hwilka blifwit gäddade. Trodde det wara bäst, att ordföranden i kommunalstämman utlyste ett sammanträde, der en komité kunde utjes för detta arbete.

Hr Ordföranden faste uppmärksamheten på att Hushållnings-sällskapet blifwit uppdraget ordnandet af denna angelägenhet, och som Sällskapet icke hade andra krafter att disponera öfwer än sina egna, syntes enda utvägen wara att Förvaltnings-utskottet öfwerlämna formulären till ordförandena i gillena, som med sig finge förena de krafter, hwilka för ändamålet funnes behöfliga.

Bäckström besvarade att hela Hushållnings-sällskapet derigenom skulle komma i misfredit, och funnes, enligt talarens förmenande, ingen annan utväg än wända sig till kommunalstämman.

Hr Ordföranden föreslog, att från Förvaltnings-utskottet utginge till gillesordförandena ett cirkulär, med anmodan att på sätt dem lämpligast syntes förskaffa de uppgifter som kunde erhållas, och blef detta Sällskapets beslut.

§ 2.

På hemställan af hr Ordföranden, om nagen af de närvarande hade något vidare ärende att föredraga, uppfog

Hr vice Ordföranden och föreslog, att, jem Sällskapet disponerade 400 rdr af Thurdshjeldska fonden, hwilka enligt testators föreskrift skulle användas till premier, kunde det wara skäl deraf understödja utflyttare, som wore i behof och gjort sig förtjent af sådant understöd. Talaren hade sig bekant att i Pite seden funnes för närvarande en sådan och wände sig till närvarande socknemän från Pite, som möjligen kunde lemna närmare upplysningar härom.

Hr Ordföranden ansåg detta böra remitteras till Gillet, som hade att infomma med utlatande derafwer.

Danielsson wille icke betwifla, att ifrågawarande utflyttare kunde wara förtjent af understöd, men många sadane funnos, och talaren wore rädd för att uppmuntringar härutinnan kunde leda till lycksferier.

Hr Nyström trodde icke omnämnda fond wara disponibel för detta ändamål, och i hwilken händelse som helst borde en sådan understödsökande wända sig till gillet ordförande och gillet afgifwa yttrande öfwer ansökan.

Bäckström hade äfwen sig bekant, att många behöfwande utflyttare funnos.

Hr vice Ordföranden yrkade, efter de upplysningar, som wunnits, att ifrågawarande utflyttare sjelf anmälde sig hos gillet, om han ansåg sig kunna ifrågasätta något understöd.

Hr Ordföranden framställde derefter den frågan, om Sällskapet biföll, att utflyttaren sjelf kunde anmäla sig hos gillet, hwilken fråga besvarades med ja.

§ 3.

Hr vice Ordföranden anmalde att länsdjurslakaren Jacobson gjort en hemställan, om Sällskapet wille med något förhöjdt arwode understödja hans swaga inkomster, och hwilken hemställan af hr vice Ordföranden understöddes.

Med anledning häraf uppstod någon diskussion om tydningen af § 11 i Sällskapets stadgar, som föreskrifver att frågor af wigt, som af enskilt motionär väckas, skola af Förvaltnings-utskottet beredas, för att wid nästa allmänna sammanträde till afgörande företagas, i det en del ledamöter ansåg samtliga anslagsfrågor wara af denna beskaffenhet, men hr vice Ordföranden war af annan mening; och blef Sällskapets beslut, att frågan skulle till sommarsammanträdet hwila, för att Förvaltnings-utskottet skulle kunna till det samma afgifwa sitt utlåtande.

§ 4.

Hr Ordföranden hembar Sällskapets tacksamhet till hr Handlanden H. M. Rutqwist, hwilken nu afginge från sin plats i Förvaltnings-utskottet, i hwilken egen skap hr Rutqwist under flere år ådagalagt ett warmt intresse för Sällskapets verksamhet.

§ 5.

Som intet vidare till Sällskapets behandling förefom, blef sammanträdet af hr Ordföranden upplöst.

Ar och dag som ofwan

In fidem

August Cajanus.

Årsberättelser.

Berättelse öfwer verkställda agronomiska undersökningar inom Norrbottens län år 1865.

Under loppet af förflutna sommar har jag besökt 36 förrättningsställen inom 7 socknar, hwartill åtgått 105 res- och förrättningsdagar. Arbetena hafwa hufvudsakligast omfattat undersökning af odlingslägenheter samt planer för iäddana, jemte afledning af watten från trakter, hwilka såsom frestnåsten skada omringliggande redan odlade marker. Arealen af den sålunda förbättrade jorden har uppgått till 28,578 qv. ref. och utgöres af följande mera betydande arbeten.

Inom Neder-Eule socken:

Bensby by. De fjutt. år påbörjade undersökningarne för afditning af frestländiga marker inom denna by afslutades och upprättades nu karta och förslager öfwer 563 qv. ref. odlingsbara färrmarker, hwilka med en kostnadssumma af 3,255 rdr komma att winnas för odlingen.

Smedsby by. Här utstatades afditningsplan å en större myrländig färrtrakt med god jorden, men hwilken nu, till följd af sitt wattenhuka tillstånd samt läge på norra sidan om byns åkerfält, anses i hög grad bidraga till de freststader, som tid efter annan förstöra skördarne. Kostnaden för detta företag, hwarigenom en areal af 1938 qv. ref. nästan odugliga marker komma att tillgodogöras för odlingen, uppgår till 5,785 rdr rmt.

Sundoms by. Plan och förslager upprättades öfwer afditningen af en sank frestländig myrtrakt, belägen inom byns uppodlade marker och kommer genom detta gräsningsarbete en areal af 354 qv. ref. god odlingsmark att winnas med en kostnad af 1,130 rdr rmt.

Inom Ålane socken:

Switå by. Afditningsplan utstatades öfwer 883 qv. ref. wattendränkta odlingsmarker, som nu till följd af sitt nära läge intill åkerfälten i wäsendtlig mån bidrager till byns frestländighet. Gräsningskostnaden för detta arbete är beräknad till 2,910 rdr rmt.

Degersel by. Här inrymdes flera wattendränkta myrtrakter, hvilka till följe af sitt läge antages bidra till byns frostländighet och utstatades afskifningsplan dera, men kunde inga förslager nu upprättas i brist på behöfliga farkter, utan kommer arbetet att fortsättas till nästkommande år.

Kronohemmanet Strandforsfel. Här att dels vinna en väl behöflig odlingsmark och dels bliwa betriad från den tyta en i närheten af gården belägen myra förorsakar, utstatades afskifningsplan dera och kommer farkta och förslager der öfver att upprättas.

Inom Öfver-Lule socken:

Sefwast by. Flera myrsträcker, som gränja intill byns återfält, och till följe deraf bidra till dess frostländighet, undersöttes för afskifning och upprättades erforderliga farkter och förslager deröfver i ändamål att söka anslag af allmänna medel för gräfningsarbetet. Genom detta företag kommer en areal af 327 qv. ref. odlingsbara markar att winnas mot en beräknad kostnad af 2,520 rdr rmt.

Inom denna socken besöktes deputen Stogsa, Skata mark, Kottträsk m. fl. byar, men kunde några fullständiga afskifningsförslager ej upprättas i brist på nödiga farkter öfver de wattendränkta lägenheterna.

Inom Öfver-Kalix socken:

Swarthby by. Plan och förslager upprättades öfver afskifningen af 1031 qv. ref. wattendränkta markar, som nu genom sitt läge anses bidra till nattfrosternas uppkomst. Största delen af dessa markar äro af god beståfvenhet och kan med fördel användas till odling af såväl säd som foderwexter. Kostnaden för afskifningsarbetet uppgår till 3,800 rdr.

Ryby by. Tvänne wattendränkta och frostländiga myrter, belägna på den s. t. Störhelmen i Kalix elf, inrymdes till odling och upprättades afskifningsplan dera. Kostnaden för denna jordsförbättring, omfattande 245 qv. ref., är beräknad till 1,180 rdr rmt.

Hedens by. Här undersöttes åtskilliga myrtrakter, men ansågs ej skal vara att nedlägga alltför stora kostnader, emedan jordman i allmänhet war af sandig och mager beståfvenhet och söga lämplig för odling.

Kronohemmanen Langforsfel, Alså, Alsåhult, Nordhammar, Komträsk m. fl. besöktes samt inrymdes och uppmättes flera större odlingslägenheter och upprättades afskif-

ningsplaner dera. Markter och förslager öfver dessa underlätningar komma att under winterns lepp upprättas.

Inom Carl Gustafs socken:

Korpishä by. Bland arets undersökningar intager denna by första rummet och fortjenar utan twiswel största uppmärksamhet genom den mängd wattendränkta markar, som här företomma och till följe hwaraf den ofta hemjokes af nattfroster. Här att förebygga dessa, upprättades afskifningsplan öfver de närmast byn belägna larmarkarna, omfattande en areal af 3630 qv. ref. Största delen af dessa larmarkar utgöres af god jordman och kan med fördel användas till odling. Gräfningskostnaden är beräknad till 13,010 rdr rmt.

Inom Öfver-Torne socken:

Koiwoshä by. Plan och förslager upprättades öfver afskifningen af tvänne sanka och frostländiga myrdrag om 796 qv. refs widd, belägna inom byns ineger. Kostnaden för denna jordsförbättring är beräknad till 4,800 rdr rmt.

Inom Pite socken:

Elfsby by. Flera större odlingsbara men frostländiga myrtrakter inrymdes och utstatades afskifningsplaner dera, men kunde några fullständiga förslager ej upprättas i brist på nödiga farkter. Derjemte utstatades plan för en öfverflödningsanläggning om cirka 50 t:lds wigt.

Arnemarks by. Afskifningsplan utstatades öfver en större fälad odlingsmark, men som byamännen anslå sig till hjelpa kunna utföra gräfningsarbetet, så upprättades ej några förslager häröfver.

Gustafsbo. Egare Hr Öfverjägaren G. Nordstedt. Fullständig plan utstatades för grundafskifning af ett återfält om 5 t:lds widd, med en jordman af 1' a 2 fet sand på lerbotten. Afståndet mellan lädditena blifwer 40 a 60 fet och kommer enris att användas såsom fyllnadsmaterial.

Från flera byalag hade deputen anjötan under aret ingått, att så afskifningsförslager upprättade öfver större wattendränkta trakter, för att komma i anjötande af de understöd af allmänna medel, som för sådant ändamål blifwit bewilljade, men har ej tiden medgiffwit dess utförande, hvarvid iafast derför att farkter sålades öfver de wattendränkta

lägenheterna. Med anledning häraf får jag fästa requirer-
ternas uppmärksamhet på wigten af, att tillhandahålla agro-
nomerna behöfliga färter, emedan deras tid wäntligtvis är
så upptagen, att den icke medgifwer att, — i synnerhet der
odlings- och afditningslägenheterna äro af större utsträckning
— upprätta färter öfwer desamma, emedan själiden i annat
fall blir den, att förrättningen måste uppskjutas till nödiga
färter hunnit anskaffas och en dyrbar tid att gå förlorad.

Kalmar den 30 December 1865.

Genr. Magnét.

Beskrifning öfwer de af undertecknad inom Norrbottens län verkställda agronomiska förrättningar år 1865.

Wid de af mig sistlidne sommar företagna förrättningar
inom länet, besöktes 46 förrättningsställen under tillsammans
52 förrättningsdagar, hwarunder en sammanrätnad areal af
omkring 2475 tunland jord war föremål för behandling,
ware sig genom planers uppgörande eller förefristers samt
rad och upplysningars meddelande för utdiftning af mer och
mindre sanka och wattendränkta färre och myrlägenheter, till
beredande af desammas odling eller minskande af frostländt-
heten derå, samt genom lämpliga sjöfärdningar och ängswatt-
ningar bereda tillfälle till en ökad foderastafning m. m.

Under cirka 6 weckers tid war jag afhölj af den utaf
länets Kengl. Hushållnings-sällskap udnatane distningsfö-
rmanen J. M. Wennberg, som derunder, när så lämpade
sig, blef underwifad uti hwarjehanda göromål tillhörande
hans befattning.

För att mera detaljeradt wijsa förrättningarnes föremål,
lemnas här en iärskildt kortare beskrifning öfwer göromålen
på hwarje förrättningsställe, desse sednare upptagne i den
ordning de af mig blifwit besötte, neml.:

Uti Neder-Eule socken:

Wallens by. Af diverse myrer och mader, em tillsam-
mans 200 t:ld, wertställdes här undersökning för utrönande
af desammas lämplighet för odling eller utdiftning, till min-
skande af frostländtheten i trakten, enär byamännen ernade
begära statslan för arbetets utförande; och gaf undersökni-
gen wid handen, att en sådan förbättring af marken skulle
kunna utföras, em neml. ett par grundare sjöar, af hwilka

utdiftningen war beroende, sändes, hwarigenom deäutom ut-
terligare mark war att paratna. Som den anslagna förrätt-
ningstiden emellertid war för kort, för wertställande af så
omfattande undersökningar, jem för ändamålet war nödwän-
diga, så hänwifades byamännen att i behörig ordning och
på tillräcklig tid göra ny requisition till ett annat år.

Hotfjerdens by. Här undersöktes omkring 80 tunl. frost-
ländta myrer och färre, för att genom anslag af allmänna
medel kunna utdifta desamma, såsom belägna fring byn och
utgörande frostnästen för des åkrar. Som emellertid eiser-
derlig karta sändes, måste vidare undersökningsarbeten upp-
skjutas, till sådan hunnit anskaffas.

Ahlhamn. Tweene myrer, em tillsammans cirka 50
tunl., undersöktes här, i och för utrönande af lämpligheten
af en tilltänkt utdiftning och odling af desamma, med bidrag
af allmänna medel, men enär de hwarfen wore tjenliga till
odling eller så belägna, att de kunde anses utgöra frostnästen
för den fringliggande trakten, inställdes vidare undersöknings-
arbeten; och requirerten tillraddes, att afstå från sin affigt
att för arbetet söka statsbidrag. Deremot meddelades attstil-
liga förefrister och rad i afseende på brukning och stötsel af
nagra redan uppedlade lägenheter, samt den till stället bö-
rande återjorden.

Uti Pite socken:

Defre. Från en i närheten af stället belägen frostländt
myr, em cirka 3 tunl, utstakades och afwägdes ett 1740 fet
langt asleppsdike, öfwer hwilket jemwäl gräsningslista upp-
sattes, hwarjemte förefrister angående öfriga på stället behöf-
liga ditens anläggning och dimensioner m. m. meddelas. Det
utstakade asleppsdiket blef äfwen huswudaslepp för en del af
den till stället hörande öppna återn.

Hogsbole by. Afstilliga mer och mindre sid- och frost-
ländta samt odlingsbara myr- och farrlägenheter undersöktes
här, till utrönande af deras lämplighet för odling eller utdift-
ning för frost, och å en strätt intill byn belägen, ytterst samt
och frostländt trakt, em wid på 10 tunl. widd, som dock
hade ganska högt värde såsom edelbar jord, företogs utstak-
ning och afwägning af ett huswudaslepp med 2750 fets
längd, hwarigenom, utom den fördel som möjligheten att
terrlägga stället och aflägsna frostländtheten beredde, äfwen
wore den, att en del af byns återjerd, som forut, i saktad
af erforderligt aslepp, icke funnat erdentligt afbitas, nu kunde
terrläggas, till erforderligt djup. Snär affigten war att ut-

föra arbetet med statsbidrag, verkställdes nu endast behöfliga undersökningsarbeten, hwarefter erforderliga ritningar och förslager m. m. framdeles skulle utarbetas.

Hortlar by. Diverse mer och mindre odelbara myrer och mader, em tillhammans cirka 50 tunl. undersöktes, för att kunna begära bidrag af allmänna medel till den sammans utdikning, men da byamännen ej wore eniga härutinnan, inställdes de påbörjade undersökningsarbetena. Diverse rad och upplysningar i agrenomistt hänseende meddelades dock.

Bergswikens by. Andamalet med förrättningen härstädes war det samma, som å förra förrättningsstället, och cirka 130 tunl. mer och mindre odlingsbara myrlägenheter undersöktes äfwen på lika sätt, som der, men af enahanda orsak, måste de påbörjade undersökningsarbetena inställas. Emedertid afgafs åtskilliga råd och upplysningar i agrenomistt hänseende.

Blasmark. Besöket här gällde det samma, som på de 2:ne sistnämnde förrättningsställena, och åtskilliga bättre och sämre myrlägenheter undersöktes äfwen, men på enahanda grunder, som den, blef förrättningen utan vidare resultat, än att några råd och upplysningar i agrenomistt hänseende meddelades. Arealen af den mark, som undersöktes, uppgick till omkring 30 tunl.

Hemmingsmark. Meningen med förrättningen härstädes hade varit: undersökningsarbetenas verkställande å en i närheten af byn belägen myr, för att kunna begära bidrag af allmänna medel till den sammans utdikning, men enär byamännen nu frångått sin affigt härutinnan, blef förrättningen på begäran inhiberad.

Swensbyn. Efter att först härstädes hafwa undersökt en något från byn belägen myrlägenhet, om cirka 100 tunland, och derwid funnit den samma tjenlig till utdikning och odling, företogs utskafning och afvägning af 2:ne aflepp från den samma, em tillhammans 4308 fets längd, hwarjemte öfriga undersökningsarbeten, för begärande af statsanslag till arbetets utförande, verkställdes, och skulle ritningar och kostnadsförslag m. m. deröfver framdeles upprättas.

Bohle by. Enligt byamännens utlago, skulle härstädes blifwit underrättadt om Landtbruks-Ingenjören Magnéts ankomst längre fram på sommaren, hwadan och ingenting af mig utträttades på detta ställe.

Dijebyn. Här besätigades en något från byn belägen odlingslägenhet, om cirka 25 tunl., hwarjemte åtskilliga råd och upplysningar lemnades för den sammans skötsel m. m.

Uträst. Som de flesta delegarne i företaget ej wore hemma, insträntes förrättningen härstädes, som annars både afsekt undersökning af diverse fjdlandta odlingslägenheter, i och för statsbidrags erhållande till utoifning och odling af den samma, till meddelande af råd och upplysningar i agrenomistt hänseende.

Scupa. Undersökning verkställdes här å en i närheten af byn liggande myr, om cirka 25 tunl., för att, em ja skulle anses lämpligt, söka bidrag af allmänna medel till den sammans odling eller utdikning mot freststader. Da myren emedertid ej dugde till odling och ej heller just war ja belägen, att den samma kunde i wajendtlig mån bidraga till frestlandtheten fring byn, ja afreddes byamännen att derå nedlägga andra arbeten, än möjligen upptagande af några mindre delen närmast byn, för att derigenom göra den (myren) mera fast och minsta den frost, som möjligen wid owanliga fall derifrån kunde wara att befara.

Sandliden. Sedan det genom undersökning blifwit utrent, att en i närheten af stället belägen, frestlandt myr, om cirka 25 tunl., jemväl war af den beskaffenhet, att den wore tjenlig till odling, utskafades och afvägdes 2:ne aflepp derifrån, em tillhammans 5172 fets längd, hwarjemte öfriga undersökningsarbeten, som erforderades, för att till arbetets utförande begära bidrag af allmänna medel, verkställdes, och skulle ritningar samt kostnadsförslag etc. derefter framdeles uppgöras.

Jagerheden. Här undersöktes i närheten af nybyggdet en myr, om cirka 50 tunl., i och för utrönande af dess lämplighet till odling eller öfversilning, till ökande af stallets behol, men som den war för dalig till odling, och tillgang på watten ej fanns i närheten, ja kunde ej något särdeles derwid göras. Åtskilliga råd och upplysningar med afseende på den odlade jordens bruk och skötsel, meddelades derjemte.

Psyffe. Undersökning anställdes här af åtskilliga myrlägenheter, em tillhammans 115 tunl. areal, till utrönande af den sammans lämplighet för odling eller öfversilning, till behollets förökande, hwarjemte föreskrifter meddelades för deras ändamålsenliga odling och skötsel. Äfwen lemnades underättelser em en del redan upptagne myredlingars lämpligaste brukande, för att derå äfwen i framtiden erhålla nöjattig afkastning.

Bjorkliden. Twenne myrlägenheter, em tillhammans cirka 75 tunl., undersöktes här, för utrönande af deras lämplighet till odling eller öfversilning, och meddelades på grund

här af lämpliga föreskrifter för saltens behandling, hvarjemte diverse andra råd och upplysningar i agrenomiskt hänseende lemnades.

Langträsk. På vanligt sätt verkställdes här undersökning af en myr, om cirka 20 tunl., hvarjemte föreskrifter angående en ångewattningsanläggning å denamma lemnades, hvarförutan äfwen diverse andra råd och upplysningar i agrenomiskt hänseende meddelades. Äfwen verkställdes afwägning utesfater afleppet från 2:ne sjöar, för utrönande af den längd och djup, som måste upprejas, för att kunna sänka sjöarne till ett wißt djup; och genom hwilken åtgärd ganska mycket höhöhl å stränderna kunde winnas.

Bredträsk. Det i närheten af stället belägna s. k. Bredträsket, om cirka 150 tunl., undersöktes här, till utrönande af dess lämplighet för sänkning eller tappning, och då bottnen war af den bestaffenhet, att tappning wisserligen kunde ske, men frestlåndtheten i trakten ansågs tillstaga om träsket helt och hållet tappades, så tillraddes i stället dess sänkning till ett wißt djup, och afwägning verkställdes utesfater afleppet, hvarigenom inhemtades hwarest gräfningsarbetet borde börjas, för träskets sänkning till det föreslagna djupet. Genom denna sänkning wunnas omfring 50 tunl. strand till höhöhl. En myrsträcka, om cirka 80 tunl., undersöktes äfwen, i och för utrönande af dess lämplighet till odling eller öfwerfijning, och föreskrifter meddelades för en mindre myrwattningsanläggning, om cirka 10 tunl. derå.

Bengårdsheden. Ett strakt intill nybygget liggande träsk, Bengårdsträsket kalladt, om cirka 75 tunl., undersöktes, för utrönandet af dessammans lämplighet för tappning eller sänkning. I anseende till träskets ringa djup och bottnens bestaffenhet, kunde hwilket som helst här af utföras, men enär stället är i sig sjelf frestlåndt, och detta enda möjligen kunde förwärras, om träsket helt och hållet tappades, så tillraddes endast sänkning deraf till lämpligt djup, och afwägning verkställdes utesfater afleppet, så långt behöf gjordes för den föreslagna sänkningen, eller till 5200 fots längd. Genom denna sänkning stulle omfring 30 tunl. stränder winnas till höhöhl.

Hogbacken. Här undersöktes den fring stället belägna myrlägenheten, om tillsammans 30 tunl., för utrönande af deras lämplighet till odling eller öfwerfijning, för höhöhlets ofande, och meddelades underrättelser för utförande af dessa förbättringar derå. Äfwen afgafs diverse andra råd och upplysningar i agrenomiskt hänseende.

Risfnabben. Twenne intill nybygget belägna myrer, om tillsammans cirka 75 tunl., undersöktes här, för att utröna i hwad mån de kunde förbättras till sin federastfättning. Af den ene utstakades och afwägdes ett 1656 fots langt afleppsdike, öfwer hwilket gräfningslista m. m. jemwäl uppiattes, och å den andre förestrets anläggning af några smärre diken, allt buswudiaktigen för att minsta frestlåndtheten wid stället, enär de bada were tjenliga till odling och någon annan slags förbättring icke lampade sig att derå använda.

Uti Arwidsjauris socken:

Siffjon. Undersökning verkställdes här af 2:ne myrer, om tillsammans 10 tunl., för utrönande af sättet för deras förbättring. Af den ene afwägdes ett aflepp, om 1176 fots längd, hvarjemte gräfningslista uppiattes deröfwer. För utdijning af den andre lemnades erforderliga föreskrifter. Derjemte meddelades dem råd och upplysningar, rörande de undersötte myrernas vidare behandling och skötsel. Genom ofwannämnda aflepp, sänktes derigenom ett mellan båda myrlägenheterna liggande träsk (Meijerträsket) 3:ne fot under ungefärliga medelwattenståndet, hvarigenom icke obetydligt höhöhle winnes å stränderne.

Sjellbonäs. Underrättelser inhemtades om förrättningarne inom Arwidsjauris socken, hvarjemte diverse råd och upplysningar i agrenomiskt hänseende meddelades.

Timmerheden. En strakt inwid stället belägen myr, om cirka 115 tunl., undersöktes, och underrättelser om denammes ändamalsenligaste utdijning, odling samt framtida brutning och behandling meddelades.

Nyborg. Twenne myrlägenheter undersöktes här. Af den ene, som war odelbar och innehöll omfring 15 tunl. widd, meddelades lämpliga föreskrifter för denammes utdijning, odling och framtida behandling, och å den andra, som innehöll omfring 100 tunl., och of war till odling tjenlig, men som, i anseende till dess nära läge till torkebyn, war mycket frestlåndt, utstakades och afwägdes 8064 fot afleppsdiken och utfördes ofriga undersökningsarbeten för att tunna söta utdijningsbidrag, och att salunda, genom terrällagning af denamma, minsta dess frestlåndthet. Ritningar och kostnadsförslag m. m. stulle framdeles utarbetas.

Fristad. Diverse myrlägenheter undersöktes här, och å 2:ne intill stället belägna och härdeles frestlåndta, men odelbara sadana, om tillsammans cirka 15 tunl., utstakades samt afwägdes 2415 fot afleppsdiken, hvarjemte ofriga erforder-

liga undersökningar för statsbidrags sökande till de sammas utdikning verkställdes; och skulle framdeles ritningar och förslager m. m. utarbetas.

Kemvallen (Öfre Svärdet). Åtskilliga myrlägenheter undersöktes, och å en sådan, om cirka 8 tunl., som på det hela taget var oduglig till odling, men särdeles vat och innpig, samt låg strart wid och omkring stället, som ett frostnäste af prima sort, utstakades och afvägdes ett hufvudaflepp af 2664 fets längd, hvarjemte öfrige i och för sökande af utdikningsbidrag nödiga undersökningsarbeten utfördes, och skulle ritningar och förslager m. m. sedermera upprättas.

Bergswiken. Här undersöktes en myr, om cirka 9 tunl. och ett afleppsdike derifrån, om 1288 fets längd, utstakades och afvägdes, hvarjemte öfriga undersökningsarbeten, som erfordrades, för att till arbetets utförande begära anslag af allmänna medel, verkställdes, och skulle ritningar m. m. deröfver framdeles uppgöras.

Kemvallen (Nedre Svärdet). En strart wid stället belägen, frostländt myr, om cirka 60 tunl. undersöktes, i och för en tillernad utdikning deraf, med bidrag af allmänna medel, men då det härvid visade sig, att den lag så litet öfver en tillstötande sjö, att den ej kunde fullständigt utdikas, måste vidare undersökningsarbeten derå inställas. Wisja försigtighetsmätt, för att i någon mån minsta den derifrån kommande frostens skadliga verkningar på de tillstötande återlanden, meddelades dock.

Skaraborg. Åtskilliga större myrlägenheter beaktigade här, och underrättelser meddelades för de sammas ändamålsenliga behandling. Afwen afgafs diverse rad och upplysningar om lämpligaste sättet för den till stället hörande återjordens bruk och skötsel.

Wacktsjaur. Här undersöktes 2:ne myrer, om tillsammans cirka 50 tunl., af hvilka den ene var odelbar, den andre icke, men deremot mycket sank och, till följe af sitt nära läge intill byns åter, synnerligen frostländt. På grund häraf meddelades föreskrifter, rörande lämpligaste sättet för de sammas skötsel och behandling.

Hellberget. En myr om 5—600 tunl. areal, undersöktes här, och för att öka den nuvarande ringa höastastningen, utstakades och afvägdes ett tillleppsdike, om cirka 9000 fets längd, för att från en å ditleda tillräckligt watten för myrens öfversilning, hvarjemte åtskilliga underrättelser om dets upplägnings m. m. meddelades.

Uti Malå kapellförsamling:

Morttjern. Twenne intill byn belägna myrlägenheter undersöktes, hvaraf den ena lampade sig till odling och var omkring 50 tunl. stor, den andre, som endast var 5 tunl., deremot icke, men var desto mera sank och frostländt, och meddelades underrättelser om lämpligaste sättet för de sammas behandling. Twenne sjöar, med deras gemensamma aflepp, undersöktes afwen, och föreskrifter rörande de sammas fördjupning, i och för sjöarnes sänkning, meddelades. Genom en dylik sänkning winnes icke obetydligt höbehle från stränderna.

Östra Lainejaur. Afvägning företogs här utefter afleppet från en redan sänkt sjö, för att ytterligare sänka de sammas något, samt derigenom öka de på sednare tiden af tagande bördighet, och underrättelser meddelades hvar gräningen skulle taga sin början för den tillämnade sänkningen hvarjemte rad och upplysningar lemnades såväl för sjelfwa gräningsarbetet, som för sjöns framtida behandling och skötsel. En myrlägenhet, om cirka 10 tunl., undersöktes afwen och underrättelser meddelades för de sammas lämpligaste odling och brukning. Desutom afgafs afskilliga rad och upplysningar rörande den öppna återns ändamålsenligaste afdikning och brukning m. m.

Vestra Lainejaur. Här undersöktes diverse frostlandta myrlägenheter, om tillsammans cirka 30 tunl., och underrättelser meddelades om bästa sättet för de sammas utdikning och behandling, till minskande af deras frostländthet. Åtskilliga råd och upplysningar med afseende på den öppna återns lämpligaste afdikning och brukning m. m. meddelades afwen.

Skäppträff. En odelbar och en icke till odling tjenlig, men desto mer frostländt myrlägenhet, undersöktes här, och föreskrefs nödiga förhållningserder för de sammas ändamålsenligaste utdikning och brukning i öfrigt. Arealen af bada de undersökta myrerna tillsammansantagne var omkring 6 tunl.

Malå. Åtskilliga mer och mindre odlingsbara myrlägenheter undersöktes här, och å en af dessa, om cirka 25 tunl., och belägen så godt som midt i byn, och derföre utgörande ett frostnäste för de afkrar, utstakades och afvägdes 4436 fet afleppsdiken, hvarjemte öfriga i och för sökande af utdikningsanslag af allmänna medel nödiga undersökningsarbeten verkställdes, och skulle ritningar och förslager etc. deröfver framdeles upprättas. Diverse rad och upplysningar

rerande den öppna åfrens ändamålsenligaste afditning och brutning, meddelades åfwen m. m.

Kortträsk. Undersökning verkställdes här af afstilliga tanta myrer och andra i byns närhet belägna frostländta ställen, om tillsammans cirka 60 tunl., hvarjemte upplysningar meddelades om lämpligaste sättet för deras behandling, till minskande af densamma's frostländthet. Åfwen meddelades afstilliga råd och upplysningar rörande den öppna åfrens ändamålsenligaste afditning och brutning m. m.

Slappträsk. Arbetena på detta ställe wero fullkomligt enahanda med de på föregående ställe beskifna, och uppgid arealen af de undersökta myrlägenheterna tillsammans till omkring 40 tunl.

Långudden. Här undersöktes 2:ne fring stället belägna frostländta myrlägenheter, af hvilka den ene, som innehöll omkring 20 tunl., war ganska tjenlig till odling, men den andra deremot endast cirka 10 tunl., icke; och meddelades föreskrifter för bådas ändamålsenligaste utdikningsbehandling i öfrigt. Rörande den öppna åfrens ändamålsenligaste afditning och brutande, lemnades åfwen diverse råd och upplysningar.

Koppfelse. Vid detta nybygge afgafs diverse råd och upplysningar, rörande den öppna åfrens ändamålsenligaste afditning och stötjel, hvarjemte underrättelser meddelades om gödselns riktiga tillwaratagande, behandling och användande m. m.

Tjernberget. Undersökning verkställdes här af en fring byn liggande frostländt myr, om cirka 45 tunl., hwaraf dock öfwer hälften war odelbar, och underrättelser meddelades för densamma's lämpligaste utdikning och behandling i öfrigt. Diverse råd och upplysningar angående den öppna åfrens ändamålsenligaste afditning och stötjel m. m. afgjafwos der åfwen.

Malanäs. Afstilliga myrlägenheter och andra frostländta ställen, till en sammanräknad widd af omkring 15 tunl., undersöktes här, och underrättelser meddelades om lämpligaste sättet för deras utdikning och behandling m. m. För öfrigt afgafs, såsom på förrättningsstället, diverse råd och upplysningar angående den öppna åfrens ändamålsenligaste afditning och stötjel i öfrigt.

Preßtjern. Enahanda arbeten, som på sistföregående ställe, verkställdes åfwen wid detta. De undersökta myrlägenheterna, hvilka dock här till största delen wero odelbara, uppginge till omkring 60 tunl.

At nu meddelade detaljbeskrifningar öfwer förrättningar-
nes föremål på de elita förrättningsställena, framgar, att arbetena å de flesta ställen ha hwat arjett undersökningars verkställande för att kunna begära bidrag af allmänna medel till utdikning och odling af de fring nästan hwarje ställe liggande wattendranta myrer och andra frostländta trakter, som i sitt nuwarande stid utgöra liksom privilegierade frostnåsten, de der endast äro standiga tällex till bekymmer, samt ero för den i deras närhet liggande aterjordens egare och brukare, som aldrig äro sakra för gredornas bortfrysning, förr än densamma äro till hälften inbergade, men som, efter en ändamålsenlig utdikning, sakert härutinnan stulle ändra natur, och i stället ge de brukare tillfälle till ett etadt höbopl. Detta visar, att hägen och förtroendet för dylika arbeten äro lifligt radande bland allmogen, inom dessa delar af länet; och onekligen kunna de penningar, som till dessa företag anslas, — förutjatt att de begagnas riktigt — anses såsom i allo wäl använda. På flera ställen ha hwat åfwen undersökningens arbeten m. m. för tjöfänkningar eller wattenöfversilningar blifwit verkställda, hwilket adagatägger, att allmogen med berömmwärdt nit sträfwar att åfwen på detta sätt söka föröka de nu ofta knappa federtillgångarne; och att sättet wunnit förtroende samt lönar sig, derom vittna de, i ömnerhet uppåt lappmarkerna, i större och mindre skala, ofta förekommande ångswattens-anläggningar och den fredigare gräswert, som man der ser se. Slutligen vittnar de föreskrifter samt råd och upplysningar, som af mig flerstades blifwit meddelade, med öfseende på den öppna åfrens ändamålsenliga afditning och brutning, samt gödselns och gödselamnenas riktiga och passande tillwaratagande, serwaring och användande, på ett fördelattigt sätt om allmogens inom länet allt mer och mer stegrade håg och emtanke för ett mera rationellt och tidsenligt landbruk; och att den börjar inse, att åfwen jorden fordrar sin tribut af arbete och emtänksamhet, om den samme (allmogen) framdeles skall kunna existera. Stockholm den 31 December 1865.

N. W. Gaers.

En blick på trädgårdsodlingen i Pite 1866.

(Af hr Telegrafkommisarien E. A. Munne.)

Sistförslutna för trädgårdsodlingen högst ogynsamman är har icke funnat bringa de reultater af gjorda försök, som man önskat eller under gynsamman förhållanden funnat förvänta. Sedan månaden April, särdeles blid och wacker, genom en temperatur, som wid middagstiden nästan hela månaden igenom uppgick till + 4, ännu oftare till + 6 och + 7, samt den 20:de och 21:ste höjde sig ända till + 11½ och + 10¾ grader C. låtit wertwerlden känna en försmaf af wären, wäckte Maj med ännu blidare wäderlek och en temperatur, som ofta wid middagstiden höjde sig till 12 a 15 grader, wertligheten till full lifswersamhet. Omedlertid kommo den 12 och 13 Maj med skarpa nattfroster, som på många af våra inslyttade träd skadade de redan af lif swällande knopparne och de spädare qwistarne. Den 19:de blommade åtskilliga pilarter, den 20:de Galtha palustris, den 21:de Myrica Gale, den 26:te björk och winbär, och rönnen började slå ut; men nu kom den 26:te och följande samt den 30:de med nattfrost och derefter följde flera kalla nätter och föga blida dagar med snö och hagel, hwarigenom ännu mera skadades, och det började wertliswet nästan twärt afstannade och för någon tid blott best satta fortstref. Hela Juni war förhållandewis kall och föga blidare än Maj. Den 6:te blommade försbär, den 9:de återbär, den 10:de hägg, björken war nu fullt löswad, den 25:te blommade äppleträdet. Nu kom Juli med full sommarwärme, thermometeren höjde sig betydligt, stod wid middagstiden oftast omkring eller öfwer 20*) grader, ofta omkring 24 och 25 och höjde sig den 24:de ända till 27¾ grader, kom så den 29:de med åstwad och en under westlig storm nedstörtande hagelmassa, som, med hagel större än baselnötter, på all wertlighet anställde en förfärlig förödelse, blommorna nedslagos, säd och kultwerter nedspades, bladwerterne genomslagne som fall wjade en ömflig snö, köld kom derefter och haglen lägo på jemliga ställen qwar flera dagar. Nu war det slut med sommarwärmen och den återkom aldrig sedan, blott några få gånger under Augusti uppgick värmen till 15, 17 och 19 grader och några tiendedelar deröfwer wid middagstiden. Den 1 Juli blommade smultren, rönn och Dichytra Spectabilis, den 2:de blommade Syren. Nätterna till den 15:de, 20:de och 23:de

*) Alla temperaturobservationer äro gjorda i stuggan och återgifwa således lustens werkliga temperatur.

Augusti skadades genom nattfroster alla ömtaligare och spädare werter; de sista dagarna af Septembris hade ännu skarpa frostnätter, som fullbordade hwad de föregående icke medhunnit; nu bortfröje fullkomligt alla ömtaliga werter såsom dahlier, gurker, böner m. m., hwilka alla dock redan fört were betydligt skadade. Att en för trädgårdsodlaren så ogynsam sommar icke kunde bringa uppfyllelse af alla de förhoppningar en sanguinist försökare gjort sig är gifwet, icke desto mindre har den för oss framlagt reultater, som just genom sommarens ogynsamhet blifwa af desto större betydelse, ty klart är att hwad som under så ogynsamman förhållanden kan lyckas, bör och måste under bättre förhållanden lyckas bättre. Den förslutna sommaren har gifwit oss det första bestämde swaret på fragen: "är fruktodling i höga noriden möjlig eller icke?" i det den, ehuru ogynsam, bringat till full mognad både försbär och äpple (begge träden på tall jord och aldrig under wintrarne betäckta eller skyddade). Försbärsträdet, som gaf mogen frukt är af arten Prunus Cerasus, här planteradt, (eller, jag har stål förmeda detta, genom kärna uppdraget) af nu afledna mansell U. Hüb, syfter till rectorn wid härwarande skola; äppleträdet war ett paradisäppleträd, erhållet från Skara och här planteradt på wären 1863. Förslutna året har fullt bekräftat de uppgifter, som i öfwerfigten för året 1864 anföras om wisja träd- och buskarters hårdighet. Deremot wjade sig Åsten wara ett för oss alldeles olämpligt träd, hwilket alldeles icke vidare bör här uppe planteras, ty om det och flera ar å rad synes triswas wäl, så kommer en ogynsam war som den förra och förstör det. Två exemplar af war wanliga åst, som wisjerligen ofta toppsnutit, men dock nu uppwert till en höjd af öfwer 14 fot, nedfröje under wären till 7 fot, så att icke allenast det föregående årets skott, utan äfwen flera ar gammal wed bortfrös.

Solket har wjat sig allt mera lifswadt för trädgårdsodling och naturförföning och åtskilliga prydnadsbustar och träd hafwa blifwit till orten införskrifna.

Röswertodlingen har i allmänhet gifwit god skörd, af arter och allehanda rotfrukter rif, men gurker och böner tillfögo, och blomtalu gaf föga afkastning.

Flerariga blomsterwerter hafwa nu som förr allmant wjat sig fördraga wintren wäl. Ettariga blomsterwerter hafwa till följe af den ogynsamman sommaren i bunnit i blomning om de warit af jednare sorter och jent jadda, hwaremet åtskilliga tidigare sorter blommat rif, äfwen jadda

pa kall jerd direkte. Xercojerne hafwa warit mycket bejwade och lidit af mast.

Slutligen torde ej wara olämpligt att här anföra några hastiga iakttagelser angående trädgårdsodlingen a en ort, som wisserligen ej hör till vårt land, men som dock ligger ej i mer än ett afseende nära, och som dertill torde wara den i Europa — kanske i werlden — nordligast belägna ort, der någon trädgårdsodling eger rum. Jag menar Torneå, som jag under de första September-dagarne, som hastigast besökte under en kort wistelse i Haparanda. Jag såg der i en täppa tillhörig garfwaren H. Henricson särdeles wacker tobak, som just skördades; egaren uppgaf att fröet under gynn timer af honom sjelf i Torneå uppdraget frö, ursprungligen hade han tagit fröet från Jacobstad. Fru Gemenius hade i sin trädgård: *Primula certuifides* och *aurea*, *Dahlia* bandgräs, *Mimulus*, *Campanula*, *Lupiner*, *Delphiner*, *Aconitum*, *Sparris* (odlad endast till prydnad, användes icke för bordet), ett litet plenimenträd, en jerton fet hög lind, en mängd lika höga *Caraganer*, betydligt gamla och höga *Lenicera tatarica*, *Släder*, *Rosa pimpinellifolia* m. m. I Bora-mästarens trädgård bredvid *Rosadernas* Grestiska kyrka sågs: wacker humla, släder, kålrabbi, gröntal, smuttron, flera arter *Spiraea*, *hyren*, *Iris* och indiff frassa m. m. Fru Gemenius berättade mig att under gynn timer år och i allmänhet hwittalen knyter huswud, som blifwa af utmärkt bestaffenhet fastän små, och med fördel kan odlas i Torneå. (Ej så hade denna odling icke welat lyckas.) Jag har welat anföra detta som ett ytterligare bewis på att trädgårdsodlingen i Norden är i betydligare grad möjlig än mängen i vårt land föreställer sig; emedertid står härutinnan wårt grannland Finland långt före oss och i synnerhet har Uleborg-hunnit i anseende till sitt nordiska läge förwånande långt i trädgårdsförsel och naturförstening, hwilket borde uppmåna oss att söka uppnå samma mål, som vårt grannfolk redan hunnit.

Gushällsgillenas Årsberättelser.

Från Ule Stads Gille.

(Af hr Handlanden J. M. Finell.)

Jordbruket inom stadens område har under detta årens nästföregående år med märkbart intresse gått framåt, dock har ej några större nyodlingar egt rum, men stötieln af de redan odlade fälten har juntu omfattas med junnerlig emberg.

Spannalsodlingen utgöres ej af större utsträckning än som erfordras för erhållande af goda linder, ty foderodlingen anses här såsom förnämligast.

Kornskörden för året har genom frostskada utfallit högst egynsam och anses öfwerbushund ja fien, att många erhållit söga mera än utsädet; dock hafwa de få jordegare, som jätt tidigt på högländt och wäl begödslad jerd erhållit någorlunda god afkomst.

Rag odlas såsom wanligt obetydligt, har gipwit 12:te till 15:de kernet.

Potatesen stadades af fresten ja att man i allmänhet deraf fått total mißwert.

Foderaskaffningen har utfallit mycket järe än förra året, isöjd af den på förjennaren inträffade iwära torfan.

Swad jordbruket inom stadens område i öfrigt angår, synes intresset dertör mer och mer tilltaga, hwilket isynnerhet kan slutas deraf, att flera afditningar än wanligt blifwit wertställda under arets lepp.

Från Pite Stads Gille.

(Af hr Löwergöaren G. Nydstedt.)

Wäderleken har under hela jennaren warit i högsta grad menlig för vegetationen. Öhurwäl jnön redan i början på Maj war berttinad, fördröjdes dock wärsadden såwäl genom den i allmänhet låga temperaturen, som afwen genom

inträffade frostnätter den 12:te, 13:de och 30:de Maj. Den 27 och 29 Maj samt 1 och 2 Juni föll omvärtande snö, hagel och regn, hwarefter värmen höll sig under 12 grader, beledigad af falla och genomträngande vindar ända till midseptemberafton. Under Juli månads första vecka hade vi några riktigt warma dagar, efter hwilka temperaturen tyvärr åter föll. Den 29 Juli inträffade ett afregn, förenadt med hagelbyar, hwars mate ingen kan påminna sig hafwa sett hwarken här eller annorstädes. Hageln i allmänhet stor, än haselnötter, sloge ut hundraåtta fönsterutor samt renfode fälten, hwarest det kom så totalt att man näppeligen kunde begripa hwarest werterna tagit vägen. Stora drifwen af hagel lågo qwar ännu dagen derpå. Detta hagelwäd förorsakade en gruslig öter förlust för hwarwarande distrikt, så wäl å gräs som säd. Under Augusti månad föreföll återigen lag temperatur, — aldrig öfwer 16 grader, — samt nattfrost den 15:de, 20:de och 23:dje, jemte owanligt starka dylita den 31:e, 1 och 2 September, hwarefter kom dagligen regn till medie af sistnämnda månad; derpå stark torra återstående delen af hösten.

Ärswerten har derigenom ganska naturligt varit mycket tlen. Hwad haglet lemnade qwar förstörde frosten, så att om möjligen någon enda jordegare eihallit 3:dje a 4:de torret, har dock större delen knappt fått igen utsädet och återstående ingenting alls.

Jag nödgas derföre anmåla det iverliga faktum, att så wäl korn, som är buswudsädet, som äfwen rag, häre och potates gifwit fullkomlig miswert. Grässförden har dock varit i det närmaste medelmattig.

Vin odlas ej inom gillet's distrikt, och förmodar jag orsaken dertill är att söka uti ofunnigheten om dess behandling efter förden.

Från Haparanda stads och Neder-Torne sockens Gille.

(Af hr Telegrafassistenten G. O. Burman.)

Jag har någonstädes sett uppgifwas, att en utländsk wetenskapsman förfunnat nerrå Europas innebyggare en serie af blida wintrar. Denna lyckliga förändring i klimatet skulle framkallas deraf, att den ena af jordklotets pulsar, gellströmmen, walt en mera direkt wäg till deras tuster, dit den medförer sitt warma watten, utan att detta i någon be-

tydligare mån blifwit afkyldt af polarhafwets isar. Att luftens värme på ett järdeles under wintern märkbart fått öfades, wore häraf en naturlig följd. Nådligast torde dock wara att icke bygga för mycket på denna förutlagelse, helst berörde wetenskapsman alltid torde blifwa skyldig en nöjaktig förklaring öfwer orsaken till denna rubbning i naturens ordning. Ömedlertid hafwa wintrarne under en följd af år jäknat mycket af deras fordena stränghet. Härifrån gjorde dock den sistförflutna undantag. Under densamma radde nemligen en jenn, tidtals stark köld, som räckte ända in i Maj. Snö föll i ymnighet. Sednare hälften af Maj, äfwen som första hälften af Juni medförde ingen somerlig värme. Det war först wid medlet af sistnämnda månad, som den egentliga sommaren tog sin början, utmärkande sig under den korta tid den warade genom en för vegetationen järdeles gynsam wäderlek. Men redan tidigt i Augusti inställde sig nattfrost och ödelade åkrarne med fallspeld stoningslöshet. Wi gwaterligen undgick ingen inom detta gille dess gissel, ehuru wäl en och annan undan det samma hann rädda en del af sin gröda. September war owanligt torr, så att wid slutet af denna månad wägarne dammade liksom midt i högsemmaren — en härstädes owanlig företeelje. I medlet af Oktober isbelades Torne elf wid ytterst lagt wattenstånd, och dermed war wintern åter inne. Med undantag af ett par dagar, da thermometeren föll till — 23 grader, hafwa November och December månader varit mycket blida, såsom exempel hwarå kan anföras, att här Juldagen war 5 grader warmt, och att marken ännu då detta nedskrifwes, den 29 December 1865, är nästan alldeles bar, sedan juön för 5:te eller 6:te gangen under hösten bortsmält. I fall någon auktoritet får tilläggas Bonde-praktikan, så äro utsigterna för kommande års förden i sanning rätt dystra!

Såsom förut nämndes har förden återigen mislyckats. Orsaken hertill måste naturligtwis i främsta rummet tillskrifwas ogynnamma wäderleksförhållanden, men den kan derjemte i icke så ringa grad härledas ur jordegarnes egen lifnösighet. Så torde wäl finnas, som icke af erfarenhet ega så ster insigt i jordbruket, att de erkänna nyttan af åkrarnes behöriga asditning. Detta eaktadt forfunnas ofast denna wigtiga åtgärd. Åkrarne äro derföre under en alltför lang tid, efter det juön lemnat marken, wattenjuka och komplett otjentliga att besås. Skulle deremot seningen finna ega rum i behörig tid och icke fördröjas af denna omständighet, sänge man också taga i hej med förden relativt tidigare.

Resultatet kunde då utfalla helt annorlunda, och hade, hvad särskildt denna sommar beträffar, wisat en gröda, som blifwit inbergad, innan nattfrosterna inträffade.

Höastfästningen för året är snarare öfver än under medelmattan. Bergningen gynnades af wadert wäder, hwadan kwaliteen är god.

Kotfrukterna lemna i allmänhet medelmattig äring. En odlas icke på denna ort. Jordmånen, som i allmänhet är ypperlig, tyckes dock böra uppmuntra till experimenter härmed. En annan fråga blir det, huru linplantan skall reda sig mot kölden. Den har dock härwidlag alldeles samma utfigter, som sådesaktrarne, hwilkas mögnad tyckes bero mer än önskligt wore utaf slumpen. Skulle linodlingen lyckas och winna anhängare härstädes, wore i och med det samma sysselsättning funnen för de många händer, hwilka nu, särdeles under wintren, öfverflöda i sina resp. egares stöte. Sättet för linsens beredning torde nog snart inhämtas. Hwad särskildt spinningen och wäfningen beträffar, så skulle det samma icke vara alldeles främmande för qwinliga delen af befolkningen, hwaraf flertalet wet låta nllen undergå denna förädling.

Uti de byar, der laga stifte egt rum, har wauligen en gemensam jordreymd blifwit anwisad åt inhyssingarne. Der lesa dessa, utan några förbindelser till jordegarne, uti ett samhälle för sig, om hvars tillvaro den öfriga byn likwäl tidt och ofta paminnes genom de djupa salanger af tiggare, som derifrån utgå. Afkastningen af den återlapp, som egas af hwarje hushåll, räcker på långt när icke till att mätta familjens många munnar, och då besparingarne af hemmarens förtjenster, der sadana undantagswis existerat, blifwit medtagna, återstår ej annat wal, än att gripa till tiggarpåsen, ty på arbetsförtjenst wintertiden är sällan tillgång. Hwilken demoraliserande inwerkkan ett sadant lefnads sätt utöfwar på dessa menniskor är lätt att fatta. Arbetslusten försvinner, sedan de kommit under fund med, att det kan gå för sig att lesa, utan att behöfwa arbeta, och af detta syblolösa fringstrykande aflas brettet. Att uppgifwa ett suveränt botemedel mot detta onda, har sig ej så lätt. Jag upprepar, hwad mången sannolikt förut påyrkat: lemna inhyssingen så mycket jord, att han af des afkastning eger hopp att kunna lifnära sig och sin familj, eller med andra ord, gör honom till torpare, och ett bättre tillstånd skall möjligen blifwa frukten af en sadan åtgärd.

För befolkningen wid Torne-elswens stränder har laxfisket i alla tider utgjort en högst vigtig inkomstkälla. Ehuru man wisserligen ännu ej kan säga, att denna håller på att uttina, måste man dock medgifwa, att den märkbart aftager i ymnighet, och med en jemin årlig minskning kan förrådet snart nog vara uttömdt. För att förebygga denna olycka, har man varit betänkt på att anlägga en laxodlingsanstalt. Länets höfding, som ledt befolkningens uppmärksamhet på denna angelägenhet, som beredt sinnearne tillfälle att inhämta methoden för laxodlingens bedrifwande, öfwerlemnade sakens slutliga werkställande åt laxfiske-intressenterna sjelfwa, hos hwilka han med skäl ansåg sig kunna påräkna den fräftigaste medwerkkan. Dessa tycktes också i början emfatta densamma med synnerlig wärma, men kalladt 2:ne år nu tilländalupit, sedan frågan först bragtes å bane, har man ej hunnit komma ifrån prat till handling. "Wintren har dessa begge år öfwerkastat och innan ännu något hunnit atgöras," sa lyder den fras, som skall förklara föreståndarnes för arbetet gätlita öfverksamhet. Men hwad bewisar detta i sjelfwa werket annat, än att de för länge uppfjuttit widtaga nödiga matt och steg för laxodlingsanstaltens iordningställande. Och så kan det komma att gå år efter år. Fragan är emedertid af den vigt, att den förtjenar ett bättre öde, än man här tyckes ännu densamma. Till Hushållnings-sällskapets bebjertande ware detta anfördt!

Att swenskt-sinista befolkningen på något sätt yttrat misnöje med sin politiska ställning, har här aldrig försperts. För bewarande af deras nationalitet gör staten också allt, hwad man rimligtwis kan begära. Domstolsförhandlingarne föras wisserligen ännu icke på finska, såsom önskligt wore, utan begagnas derwid toll; men presterna predika hwarje löndag på detta språk, öfriga embetsmän meddela sig med allmogen också på finska, och på böcker finnes ingen brist. Om dessa böcker äro öfversatta och tryckta i Stockholm eller Helsingfors, är en omständighet, som icke det minsta förringar eller förhöjer bokens värde i den läsandes ögon. Från förre stället förstrifwer sig en stor del, särdeles de religiösa. Skulle hwar och en förse sig med ett bibliothek, sadant det här kunde bekommas, då finnes sannoligen själaspis i öfwerflöd, men helt wist desto mindre letamlig föda.

Från Pite Sockens Gille.

(Af hr Patron Edw. Wijkström.)

Det sist förflutna året har för jordbrukarne inom Pite socken i alla afseenden varit ett hårdt år, ty genom den ihärlande kalla och våta varen och försommaren hämmades vexten till den grad, att man redan i början af Juli emottåg en dålig skörd; dock hade misshärd ej inträffat om ej dels hagel nedslagit säden och dels tidig frost inträffat, som i det närmaste förstörde allt det verande kornet.

Afskaffningen af de olika sädesslagen, foderwexter och rotfrukter är, som följer:

Korn, ytterst dålig.

Råg, medelmattig.

Havre och Blandsjö, odlas ytterst sparsamt, och haunn ej till mognad.

Nederwexter, Hö, under medelmåttan; Halm, medelmattig.

Rotfrukter, af hvilka Potatoes nästan enjamt odlas, hafwa lemnat en ytterst dålig skörd, mängden har ej ens erhållit utjädnat åter.

Största orsaken till att sädesskörden så ofta fellså är otvifvelaktigt dels att jorden alltför sparsamt asdikas, och dels det gängse bruket att oupphörligt under flere år odla samma säd. Nödvändigheten af förändring härutinnan börjar så småningom inses af en och annan, men flertalet egna nämnande förhållande liten eller ingen uppmärksamhet.

Äfwen i år har visat sig att råg i stället för korn bör vara Norrbottens huswudsjäde, ty alla jordbrukare inom Pite, som fått sin råg i medlet af Juli, hafwa erhållit en utmärkt rågskörd, då deremot kornet till största delen bortfrusit.

Orsaken till de så ofta fellsäende rågskörden måste otvifvelaktigt sökas deri, att säden utjäs alltför sent för att hinna fullkomligt rota sig innan frost inträffar.

Ladugårdsstyrelsen står fortfarande på en låg standpunkt. Hr G. A. Hedqvist m. fl. gifwa visserligen goda och efterföljansvärda exempel till något bättre, dock utan någon märkbar påföljd. Från många byar iäljas ärligen flera hundra skindor godt hö, under det kreaturen mängden gång utfordras med dåligt och otillräckligt myr- och ängeshö.

Fattigwården inom Pite socken är i högsta grad betungande, uppgående årligen till 14 a 15,000 rdr rmt. Socken är indelad i fattigwårdsdistrikter, wid regleringen uppgifwer hvarje distriktsföreståndare sina fattiga och deras be-

hof, hwaretter för hvarje distrikt anslås wisia tunner ipan mal, som af föreståndaren under året utdelas till de fattige efter hvar och ens stäliga behof.

Från Neder-Lule Sockens Gille.

(Af hr Kommunsier A. A. Stedén.)

Då nu Neder-Lule landthushålls-gille går att göra redo för den standpunkt jordbruket med dess binärningar inom denna socken innehar, synes det vara på sitt ställe, att derom göra några allmänna reflexioner, at hvilka må lemnas det värde de anses förtjena. Jorden — denna allas war moder från hvilken wi, från lifwets första ögonblick, hemta war näring och tillwert, bör ju bearbetas, förädlas och fruktbart göras för att åt närvarande och kommande släkten afhjelpa lifwets nödwändigaste behofwer och bereda en öfverflödning i lifwet. Denna moder är icke heller så otacksam, att den icke mer eller mindre, efter lokala förhållanden, återgäldar hwad hon emottagit, om och denna erättning äratal låter wänta på sig. Det bör wäl wara ett axiom, att: odlas jorden, bär den nagen frukt; odlas den icke, bär den ingen, utom hwad naturen själfmant alstrar. Nu, i flere mans aldrar har icke jordbruket i nagen märklig man — utom hwad nödwändigheten kräft — gatt framåt, utan man har tillfölje af sjelfmängdens tilltagande och beemmanens klufning, atnöjts med att spada eller lata spada upp ett eller annat geometriskt tunland, för att iälunda söka sig en erättning för den öppna jord, man genom beemmansklufningen eller laga stiftet gatt miste om, och rödja bort småstegen, att den icke alltför enwist skulle wara en på näsan.

Nu först för ungefär 10 år sedan började hagen och mttet, dels tillfölje af en och annans föredöme, dels genom hus-hålls-sällskapets åtgörande medelst skifters fringspridande och agronoms anskaffande, allt mer och mer wakna för jordbruket, så att man — utan att trada janningen för nära — kan säga, att, under dessa senaste 10 åren, lika mycken mark blifwit upptruten, som under 50, ja 100 år förut. Nu skulle wäl tyckas deraf böra följa, att jordbruket wore på en temmelig god standpunkt härstädes; men då man betänker, att jorden, i anseende till ringa eller selaktig ditning, icke bunnit ernå den fasthet och beqvämliighet, som för gödielns emottagande är nödig, och icke eller tillräcklig gödiel af den

instränkta ladugården hunnit anställas, och så få, om annars någon af allmogen är i den lyckliga omständigheten att förtänter kunna ställa sig artificiella gödningsämnen, så synes ännu en lång tid återstå innan denna jorden, med sitt fördelaktiga läge och vidsträckt odlingsmarker, kan bli hvad den i agrifulturistiskt hänseende borde vara. Eftväl bör man hålla den idege landmannen räknig dertill, att han icke tappar modet och ger allt på vägen, ehuru han, det ena året efter det andra, får se sina åkrar hvitna till skörd, icke på naturens vanliga väg, utan medelst frostsador, som på en enda natt kunna emintetgöra de mest löfande förhoppningar om en rik skörd.

Nu, då man öfvergår till ett speciellare beaktande af de frågor, som utgöra huswärdshälsan för denna redogörelse, så möter oss först: väderleken under de olika årstiderna. Som kändt är, var fjoljdne vinter ihållande skarpt kall, hwilken följde väl smärningem maste gifwa wita för den annalkande wägen, men lemnade likväl ej rum för någon egentlig sommarvärme förr än de sista dagarna af Juni. Detta hade till följd att wärbabet i anseende till bristande regn och den starka kälmen maste i det längsta uppskjutas, sådden sent företagas och dertill ändå i sur och obegäm jerd, hwarföre ogräset, redan wid sådesbroddens uppspirande, började taga öfverhand och förqwaswa den genom kanhända i wäg sådd swaga bradden. Der icke detta war fallet, rann wäl åter (som man säger) wadert, men gick ändå sakta i anseende till den låga temperaturen, som under sommaren icke war öfwer + 19 gr. Sista dagen i Juni widtog den egentliga sommarvärmen och räckte hela följande månaden till den 29 Juli med högst + 27 gr., men Lördagen den 29 sjönk thermometeren till + 15 gr. med swårt öwäder, bestående i åska, hagel och störtregn, som förorsakade ster skada på åkrar och träden. Temperaturen war sedermera sistande — högst + 24 gr. — till natten mot den 23 och 24 Augusti. då frosten första gången skadade grödan, hwar efter följde några dagars wadert wäder tills frosten, under nätterna af den 1, 2 och 3 September, förstörde hvad som ännu war öfrigt att förstöras. Närmast före de första frostnätterna och mellan dem och de senare hade wäl något af iaden i wisja hvar blifwit upphemtadt, hwarföre denna del kan anjes, och troligen är fröbar; men största delen stod ännu oskuren och blef således ett rof för den härjande frosten. Afskaffningen, ehuru mer och mindre löfande, blef således ringa (motswarande 3:de delen af vanliga års skörd)

och af jämnre bestäffenhet, men skulle hafwa blifwit ännu jämnre, om icke en ihållande torra med nordlig wind hade påstundat den torfning och gifwit den ett någorlunda wadert utseende. Mer än $\frac{1}{4}$:del af hönderna anjes icke hafwa fått såd och söda för året, hwarföre man har att merse — om icke brist på matkorn, i anseende till den ymniga införlekn under hösten — åtminstone på sådeskorn. Någen, som i jämförelse med kornet, ringa odlas — ehuru den, tillika med hafra, torde böra wara ortens huswärdjade — tres hafwa lidit af honungs-daggan, hwarföre den blef swagmatad, frös och gaf ringa afkastning. Potates, som ej så ringa odlas gaf liten skörd, emedan blafen så tidigt bortfros.

Någon fullständig dikning har war ännu ej weterligen försiggått, ehuru en större iadan, med statens bidrag, är under handläggning i Rutwik, och med berömmwärd nit och drift fortgått denna hest, som för dylika företag warit utmärkt gunjam. Allmogen börjar nu och mer och mer inse nyttan och nödwändigheten af att astappa jorden de jura och osunda wätskor, för att dermedelst i någon man förekomma frest ländigheten; men, thymwärr! om och wiljan finnes, så saknas förmagan. Bristande forlagkapitaler jemte ringa arbetstrakter gör det till en nödwändighet för bonden (herre- och afjärsmanen med sina stående löner och enstilla kapitaler wilja wi ej emnäma) att instränka sig till det allra nödwändigaste wid jordens dikning och bearbetning, såwida hans tid maste upptagas af bisertjenster der sadana finnas att tillgå.

En odlas, i förballande till fördena tider, betydligt mera, ehuru afskaffningen deraf detta ar blifwit betydligt mindre än hwad den kunnat bli; orsaken dertill torde wara: bristande emdome att dertill wälja pasande jerd, jämnre dikning och den låga temperaturen under sommaren, hwilken (temperatur) wallat, att det, genom wattenets kola, tarwade en längre rötning än som blef astadkemma och hwarom man blifwit underwist, hwarföre det torde blifwa swårt och kostsam att bereda det samma. En längre priaris torde här, som öfwer allt, blifwa den bästa laremattaren.

Skickligheten i att spinna ull hwarten kan eller bör lätas i twiswel, då deremot den att förädla linet icke på långt nar torde kunna jämföras med de södra länen. I hjeboarne, der goda och fina sistredskaper erfordras, är dock färdigheten att spinna godt nätgaru högt drifwen.

Husflöjd (nära af hwad bestäffenhet, som helst) idkas i allmänhet till husbehof, och af ganska många till afsalu, itali några föpare annåla sig. I närwarande tid, då så godt

jem under wintern inga biförtjenster finnas — och, om de än skulle finnas, ja ringa winstafwande, att det är "så godt jem upåten mat" (jem man läger) att dermed lysselsätta sig — måste bonden egentligen lysselsätta sig med egna försor, buslöjd och något litet gödselberedning.

Inhyssingens ställning till jordbrukaren är för den sakens så wida menlig, att inhyssingarne i allmänhet under sommarren äro till ringa eller ingen nytta för jordbruket, emedan de då, så snart snön tinar bort och det är slut med att plundra stogarne, begifwa sig till åtskilliga biförtjenster utem hvarne, och således undandra sig att med jordarbete afbörda den skuld i hwilken de satt sig hos bonden för sitt winteruppehälle, — och för inhyssingen sjelf (menlig), såwida han i denna ställning aldrig kan komma sig för, utan lefwer ett ephemeriskt lif, jem, då de påräknade biförtjenserna uteblifwa, hemlöses af nöd och elände, och faller fattigwården till last. Och då förhållandet är sådant — åtminstone till stor del — tyckes det ej vara underligt att inhyssingarne, sitt Pharaos gräsheppor, öfwerwämna landet. De speciellare orsakerna till denna företeelse torde vara: 1:o. Ett nära till sjelfswald öfwerhandtagande frihetsbegär, tillsölje hwaras inhyssingen i intet fall vill stå i berende af någon — allra minst af bonden, hvars jerd han dock besitter; 2:o. De — åtminstone hittills — stora biförtjenserna; 3:o. Bosättning å byamännens mark, än med, än utan tillstånd och utan skyldighet till odling å denamma; samt 4:o. De pågående swaga åren och den tryckande penningställningen, hwarigenom mången skuldjätt bonde måste gå från hus och hem och blifwa inhyssing. Att beta denna fråsta — detta öfwerhandtagande inhyssingskap, tyckes icke vara så lätt, allra helst då ja så med verkligt nit och allwar wilja angripa denna sak; dock föreslar gillet såsom det enda verkamma medel dertill, att genom upprättande af terpare-kontrakter, fasta inhyssingen wid den jerd han besitter, och således tvinga honom att blifwa, i främsta rummet sig sjelf och sedermera bonden, till någon framtida nytta. Först här till hafwa och blifwit gjord i Åsna by af Lars Petter Sundström m. fl., och hafwa verkningarne deraf gifwit ett förhoppningsfullt resultat, ehuru dessa först ännu äro i sin linda. Wäl were om flere, jem hafwa jerd att upplåta, toge deras exempel till efterföljd.

Skolernas antal är här 13, 1 fast (besökt sifflidne termin af 27 barn), 3 ambulatoriska och 9 småbarns. Antalet tyckes wäl böra vara tillräckligt i förhållande till folksmangden; men då man betraktar byarnes widsträckt, hwarige-

nem barnen ofta nog hafwa att wandra under den kalla års tiden $\frac{1}{4}$ mil och derutöfwer till skolan, wauligen litet klädda, och man dertill laggar föräldrarnes mer och mindre rettreende för dessa skolor, samt en del lärares mindre duglighet för detta sitt ansvarfulla fall, ja synes det icke underligt om ännu mycket är öfrigt att önska i den saken.

Från Öfwer-Lule Sodens Gilde.

Af hr Stollararen N. Lindgren

1:o. Wäderleken under elika tider af året, wärme, feld, torra, nederbörd och desias inwerkkan på jorden, saningstiden och skörden?

Waren kall, ishymerhet fring den rätta saningstiden, nemligen i slutet af Maj manad, då äfwen ett svart ormoder inträffade, jem förhindrade skörden till frampå Juni manad, hwilken äfwen fortset att vara kall. Juli manad dere mot war mycket warm; men Augusti regnig och kall med swara frestnätter, såsom emet den 14, 15 och 18, 19 samt den 22 och 23, då total frost inträffade. Höstmanaderna September och Oktober med en ständigwarande torra, jem underlättade jordbrukarens bekymmer att ja grodan wäl inbergad. Derester, under November och December manader har wäderleken fortgått under ömhem feld och tö, samt nederbörd af snö eller regn.

2:o. Arswerten till kvalitet och quantitet i förballande till utjädet och till besetningens behof af de elika jädeslagen rotsfrukter, sederwerter och gräs?

Wagstörden har på de flesta ställen mislyckats, då dere mot en och annan fått ganska wacker afkastning. Kornstörden till 3:dje och 4:de kornet efter utjädet, och, till följe af en gynnande inbergningstid, af bättre beståenhet, än förra året. Men nämnde afkastningar motwara litwäl ej besetningens behof. Rotsfrukterna, såsom potates, hafwa blifwit under medelmåttan. Höstastningen nagerlunda.

3:o. Har fullständig afditning af jorden på något ställe egt rum och hwilket inslytande har denna haft på utjäde och skörd?

Berjan med afditning är i åtskilliga hvar widtagen, ja som i Beden, Swarthbyn, Buddbyn och Brebyn samt Skogså; men någon fullständig afditning finnes ej inom leden, em ej möjligen å mönsterfarmen Aminne; men, hwilken insly-

telse denna afdisning må haft på utsäde och skörd, är ännu obekant.

4:o. Odlas lin inom gillet och i hvilken skala? Huru dan afkastning och huru stor?

Frågawarande odling har med detta år betydligt till tagit. Mången har satt ända till 10 a 12 tunnor linfrö; och har afkomsten lyckats någondera till 24 skalp. lin pr fanna, men i medeltal till 15 skalp. Den motswarar och mycket säkert ertens bebet.

I förbigående må härvid nämnas:

a) Att de, som satt bästa afkastningen, hafwa fått på någorlunda bördig jord, eller också begödslat den, endera med ahl eller också med latrinspillning, väl utblandad med watten.

b) Bästa sänkningen wilat sig tarfwa fyra weckers tid.

c) För schettning å mastin bör linet wädertorkas och icke torkas i badstugor.

5:o. Är allmogén kunnig i wäfning och spinning?

I begge delarne kunnig, dock mindre wan med lin spinad.

6:o. Huru med husflöjden i allmänhet?

Det mesta, såsom för- och återredskap, laggtärl och handfester af hwarjehanda slag, förfärdigas merendels af hwar och en arbetsför man.

7:o. Hwarmed hushållsättet följt under wintern?

Jordbrukaren är hushållsaktigen hushållsakt med gödset tillverkning, deß utforsling, hemförning af wed och hö, sådets tröskande; och hwad tid deröfwer må blifwa, användes till hwarjehanda flöjd, såsom reparering eller förfärdigande af åker- och förredskap, laggtärl m. m.; så också till timmerförning eller någon annan extra förtjenst. Swinnornas arbete upptages mest med matlagning, tröstning, wäfning, skurning, ladugårdsförfärd, spinna, wäfwa, sy och — kaffe. Inhyssingen upphugger i all matligbet ett och annat lag wed, som han för sitt hem anskaffar. Hushållsätter sig i öfrigt med förfärdigande af laggtärl, skafver, sleswar, stedar, stölar etc., samt möjligen gör åt jordbrukaren ett och annat dagswerk.

8:o. Inhyssingens ställning till jordbrukaren?

Inhyssingen undwiser så mycket möjligt att biträda jordbrukaren med arbete, medan andra arbetsförtjenster gifwas; ty för det första är dagspenningen aldrig nog, för det andra arbetet måhända mera ansträngande, och för det tredje ett och annat förskott, erhållet under den hårda och tryckande tiden, trögt att afböda.

9:o. Drifaken till inhyssingarnes wärande antal?

Den ringa afkastning jordbruket gifwit, hwaraf intet förtroende till denna näringsgren tunnast uppstå, utan betydre till den lättare och närmaste utkomst, arbete mot dagpenning.

10:o. Botemedel deremot?

Geda är och ewerdeliga jordterpsafföndringar.

11:o. Har jordterpsystemet i någon anmärkningswärdare man börjat tillämpas?

Nej!

12:o. Kan nybyggesswäsendet utbreda sig inom lappmarkerna utan försång för lapparne?

Diag t försång a myr jorden berde härvidlag i gamla ega rum, enär renarne fer det myckna åtet på jemmartiden drifwas till sjellen och mot den norska hafstusten, samt lader å nybyggena uppföras, på det lapparne må wintertiden obeständigt begagna trakten till renbete.

Från Råne Sockens Gilde.

(Af hr Landbrukaren A. Sjöstedt.)

Wäderleken under innewarande år war i Maj och Juni månader mycket kall och torr, så att sådden blef sent werkställd och, efter dennes fullberdan, fertsjer terka och kola så, att det dröjde länge, innan sådesbrodden tem upp. Till selje häraf blefwe åtrarne fulla af egras, så att på wisia ställen sådesbrodden blef alldeles förqwasd. På många ställen måste såningen förnyas till selje af odugligt utiade. Efter medium af Juni inträffade mera gynnande wäderlek, så att de mera torra och högland åtrarne blefwe ganska frodiga och wadra. I medio af Augusti månad wiade sig redan början till frost och innan såden hunnit till megnad måste en betydlig del afstöras grön.

Råg, som föga odlas, led mycket af den långa och torra wärthylau, och har till selje deraf lemnat liten afkastning och af mindre god bestaffenhet.

Afkastningen af de elika sådeslagen kan anse af råa 2, högst 3 tunnor, fern 3 a 4 tunnor pr geom. tunland. Potates har deremot gifwit god afkastning, och kan skörden deraf anse medelmättig och af god bestaffenhet.

Hö har på lindor och högland ångar lemnat rik skörd, men på myrer och sidsland ång har det deremot lemnat liten afkastning.

Grönhatra har lemnat tull störd.

Några odlingar af betydenhet hafwa i år inom gillet icke blifwit verkställda.

En odlas i ringa mån inom gillet, dock tyckes det, som linodlingen skulle gå framåt inom vissa byar, såsom Prestholmen och Dröbyn, der man i år stördat omkring 8 a 900 skålp. lin, hwilket synes ganska godt och wacker. Då allmogén får mera wana med linhandteringen, är det mycket treligt att linodlingen kommer att bedrivas i temmeligen stor skala.

I wäfning och spinning är allmogen bra nog funnit såwäl den manliga som den qwintliga personens betladnad består nästan uteslutande af i hemmet förfärdigadt ty, och wadmål.

De förnämsta orsakerna till inhyssingars wexande antal anses wara de större skogsfortjenster, som lockat mången till alltför tidiga och obetänksamma ättenskap och som framkallat obenägenhet att skaffa sig torp eller andra jordlägenheter, hwarjemte många bönders egenhet och motwilja för jordafjondringar och jordtorp, hwilka skulle kunna befrämja inhyssingarnes mera jäkra bergning. Enda botemedlet mot detta öfwerhandtagande onda synes wara, att de, som ingå ättenskap böra hafwa någon gård och något jordbruk eller handtwerk, hwaraf de kunna med någon jannelikhet hafwa sitt nödterstiga uppehälle, äfwenjäm att bönderna blifwa öfwerlygade om, att det ligger i deras eget intresse, att at inhyssingarne upplåta några torp eller odlingslägenheter, hwarigenom hemmanen blifwa bättre odlade, på samma gång som tiggeriet och den tilltagande fattigdomen hämmas. Af wigt är likaledes, att inhyssingarne sjelfwe komma till insigt om att odling af jerd är en mera lönande sysselsättning än till talliga fortjenster hos bönderna, i skogen, wid slottninggar m. m.

Jordtorparessystemet har wisserligen börjat tillämpas, ehuru det ännu fatt föga fart. Det torde dock ökas, da de pågående storstiftena komma närmare sin fullbordan.

Inhyssingens ställning till jordbrukaren företer en blandning af ondt och godt. Inhyssingen vill på bondens mark utan att lemna någon ersättning och utan tillstånd hafwa bete för sin ko (om han har någon) och hemta wed till bränsle, ja och till assalu. Är han drinkare ökar han bördan för bonden genom att sticka ut sina barn att tigga.

Bland det goda, som inhyssingens ställning till bonden funde medföra, wore att den förre med familj hjälpte den

jednare wid tillsällen, då jordbruket kräfwer flera armar. Sannligen är dock inhyssingen då obillig i sina pretentioner, hwilka den af skatter alltför tryckta bonden icke anser sig kunna tillfredsställa.

Från Neder-Kalix Sockens Gille.

Af hr Brufspotron D. Hummel

I lifhet med förra året utgör uppsättandet af hwarvarande gilles årsberättelse icke någon angenäm sysselsättning, enär de sorgliga förhållanden, som då omnämndes i afseende a 1864 års störd under nu förflutna är gestaltat sig ungefärligen på enahanda sätt.

Den i förra berättelsen omnämnda torra kylan på wären och deraf förorsakat sen säd, medförde detta år ändå större elägenhet, enär den samma fortser sedan utsådet bragts i jorden ända till sista dagarne af Juni, hwarigenom ogräset å äfwen de bäst skötta och begödslade atrar tog sådan öfwerhand, att den jednare uppsjötande sädesbrodden deraf förqwasdes.

Från och med Juli månads början inträdde en warm och tjenlig wäderlek, men tyvärr af alltför kort warattighet för att kunna bringa sädesaren till mögnad; redan den 11 Augusti började wärmegraden minskas till + 18 gr. wid middagstiden, hwilken minskning succesist fortser till den 22 Augusti, då thermometeren fl. 8 på aftonen war + 5 gr., men under natten ytterligare sjönk så att potateskalen afweddades; följande afton wid samma tid wilade thermometeren + 2 gr.; under natten inträffade starkare kyla, hwaraf potateskalen blef svart, och kornet å alla lagt belagna och mindre wäl asdikade atrar bortfrös, dock bibehölls kornet a högländta åkrar öfruset till natten mot den 1 September. Swad som da icke war asbergadt, gick totalt förlorat, emedan thermometeren redan förutnämnde tid på aftonen wilade en grads kyla, med lugnt och klart wäder, sammaledes följande natten.

Någ, såsom tidigare skuren, i allmanhet mera öfruset, men kornen små och strumpna.

Swad som af hafren, hwilken skerdas medan den ännu är grön, qwarsted öfruset den 23 Augusti, led mycket af den starka frosten, som till stor del borttog stråets triffa saft.

Potates kunde af emnämnde skäl icke heller winna mer-
nad, hwadan afstafningen blef högst ringa.

Resultatet af det hela är, att befolkningen ännu sati-
åtnöja sig med en skörd af spannmål och rotfrukter, som i
bästa fall kan betraktas såsom jämförlig med lindriga-
miswert.

Till utjåde fröbart korn tros finnas för sednens behof
dock är högeligen att befara att det fröbara kornet, tillfölj
af dess alltför ringa mognad, är för swagt att frambringa
en så god skörd, som ett fullkomligt moget korn måttat af-
komma.

Dåstakt det frusna kornet användes till brödföda m.
någon blandning af råmjöl, afordras en beträffande tillökning
af främmande spannmål för att fylla befolkningens behof un-
der året.

Höfångsten, såväl å bättre som sämre ångar, synnerli-
gast de sistnämnda, något under medelmåttig, härledande sig
afwen deraf, att för mycken nederbörd under sednare hälften
af Juli månad minskade det först inbergade höets värde,
afwenjem att de linder, som wore påfbergade den 23 Au-
gusti, tillfölje af frestfada, lemnade wida sämre foder.

Grön och med början af Augusti fortfor en påfbruten
torfa till medio af Oktober, då stark kyla isbelade såväl
mindre som större wattendrag och wid så lågt wattenstånd
att det lide icke har varit sedt sedan år 1831.

Smörproduktionen under året har lemnat icke obetydligt
öfwerstett till export. Särskildt torde bilagde uppgift å det
antal tanner mjölk, som af hwarje to under ett år tid af-
hallits å Björckers egendom, afwenjem å smörproduktionen
derstades, förtjena att uppmärksammas, enär resultatet utwi-
sar, att denna ortens kor kunna wid god utfodring lemna
lika stort kanntal mjölk, som de bättre inhemska racerna
föderut.

Afwen om de nu för återbruket egensamma naturför-
hållanderna, som en följd af år varit rådande, såsom ut-
beppas, stola undaga förändring, är det i gillet tankar ab-
solut nedwändig för befolkningen i denna ort att ega mera
omtänka än tillfälligt af ladugårdestjefen, och såsom huswud-
wiltor harfore att öfwergeifwa den gamla brukningsmetoden
medelst gagnandet af samma återtegar för endast sådespro-
duktion. Den del deraf, som utgöres af laglåndt, för frest-
fada mera utjatt jord, bör till linder igenläggas, och af till-
gänglig odlingsmark hwarje år upptagas så mycket, som ega-
ren möjligen kan afstadkomma, hwilken jord wäl afdisas, föl-

jande är wäl trådes (wål jendermyllas), tredje året bör den
en möjligt något begödsas samt beas med hafra, hwaraf
blifwer ett förtrassligt och ymnigt foder, samt fjerde året
starkt begödsas och beas med korn, hwilket utjas mycket
tunn, på det att ortens höfrö blandadt med thimotej, som
jämtidigt utjas, icke må wid uppsjötandet förwärfwas. Så-
 snart de först igenlagda linderna börja aftaga i wertlighet,
måste dessa ännu upptagas; trädning af då öfwerflödigt,
emedan en sådan uppristad linda första året utan begödsling,
lemnar en god lin- eller hafresserd, hwarefter förtares på
enahanda sätt, som ofwan namndt.

Dereft icke allmogen öfwergrar från det gamla till ett
sådant nytt brukningslåt, synes ingen förhoppning wara för
banden om den sammas oförändrade bestånd för framtiden.

Det smör, som i detta distrikt produceras, är wäl an-
sefweret foderut, och betingar i jämförelse med sådant från
norrrom belägna sednar, högt pris; återstar således att öka
quantiteten så mycket som möjligt. Man bör och wäl ihåg-
temma att ju mindre grädda som användes till kaffe, och ju
mindre mjölk som förtäres ofstunmad, desto mera ökas smör-
produktionen.

Enär, enligt medertaget bruk, samtliga årsberättelser
blifwa i tryck tillgängliga för allmogen, och om gjorda erin-
ringar möjligen kunna verka något godt, har gillet tillåtit
sig denna lilla utflykt från det egentliga ämnet.

S afseende å öfriga i förvaltnings-utskottets cirkular
framställda frågor, far i förhet nämnas:

Någon afditning i större skala har ej blifwit utförd å
annat ställe än Björckers, hwareft i likhet med hwad tillfö-
rene blifwit omnämndt, frestländigheten härigenom blifwit
märkbart minskad.

Churn icke tillhörande detta distrikt torde i sammanhang
härmed böra nämnas, att samma erfarenhet wunnits å Gyl-
jens egendom inom Öfwer-Rälar, hwareft afditning medelst
sawäl öppna, som täkta diken i större skala utförts.

Egaren af Löresers bruk Bruckspatren Hamfeldt har un-
der året latit uppedla icke mindre än femten geometriska
tunland, tillförene med småskog bewert tuswig mark, men
fullständig afditning kan först under nästa år medbinnas.

För frestländighetens minskande fordras tillika, att inga
sumpiga, med tätare småskog bewurna trakter så på fortare
afstånd från den utdikade jorden förefinnas, ej heller bör
större skog finnas så nära att fluggan deraf hindrar jellsträ-
larne att uppmärma den till odling afsedda jordytan.

Vindling har ännu icke vunnit insteg här, men all anledning är förhånden att sådan med nästa år kommer att företagas.

I inrättning och väfning af allt hvad som till allmänhetens betjädnad egentligen hör, är den qvintliga befolkningen hemmastadd.

Sör slöjd, sannerligast att handtera uran, har feltet i allmänhet mycket fallenhet, men någon buse-slöjd, hvarar uppkommer alster till affatu, förekommer egentligen icke.

Susjelsättningen under den mörka årstiden utgöres i jäfallade sjöbvarne, äfwen delwis i elsbvarne morgon och afton af tillwertning af fiskestap, desutom i slöjd af hvad för eget behof af aler- och förredstapen erfordras; under den korta dagen hemförstas hö och ved; bönderna i de närmare kirkostaden belägna byarne verkställa förseligen af spannmål och saltvarer till de uppåt elstven belägna werken, i stogsbygden tillredes de produkter, som stegen kan lemna, äfwen nedföres derifrån tatipan till salu.

De under 8, 9 och 10 framställda frågorna fordra en widlyftigare utredning än hvad gillet nu är i tillfälle lemna; i allmänhet torde dock kunna sägas, att inhyssingens ställning till jordbrukaren är för den sistnämnde högst ogynsam, enär många olägenheter men högst få fördelar af den förre honom tillflyndas. Drifternas till det årligen ökade antalet af inhyssingar böra tillskrifvas: inhyssingens motvilja för att blifwa torpare, jordegarens obenägenhet att lata af jöndra jord från sitt hemman, och det långsamma framstredet af laga skiftens afslutande, enär inhyssingen, som ämnar bosätta sig i en ofstidad by, anser sig berättigad till flere slags förmåner, som han icke ens vågar omnämna för den bende, som ensam rader öfwer sitt område i stog och mark.

Den icke bosatta befolkningens tilltagande fattigdom böi tillskrifvas deras tanförlöshet, att icke i yngre åren, under deras tjenstetid, eller före giftermåls ingående, genom arbete och sparsamhet söka samla sig ett kapital för inköpande af hus och jord, hwartill de under den blidare årstiden tillgängliga arbetsförtjensterna gifwa godt tillfälle; den allt mer tilltagande lyren, (begagnandet af ut- och inländskt fram) den öfverhandtagande kaffe-drickningen och värst af allt juperiet. Botemedlen skulle således bestå uti total förändring af nu anförda förhållanden, hvarjemte en ytterligare skarpt lagstiftning i afseende å utminuterung af starka drycker och kontrollen derå, är af behofvet högt påfallad, ty så länge lönkrögeriet kan fortgå på landet på jätt som nu sker,

blifwa alla upptänliga medel mot fattigdomen endast pallativer.

Jordterpystemet har icke ännu funnat komma till stånd.

Beträffande nybyggessamfundet i lappmarken så, ehuru gillet icke i allmänhet har sig något härom bekant, torde de upplysningar, som undertecknad af en iaktunnig perien erballit, förtjena att omnämnas; hans resejennemang war ungefarligen sålunda:

Ett praktiskt sätt, på hwilket de stridigheter, som alltför ofta uppstå emellan lappar och nybyggare kunde biläggas, är af stor betydelse för lappmarken. Sadant har dock alltid mött svarigheter derstades, emedan äfaternas derutinnan hos de olika nationaliteterna huruvida alligen rätta sig efter deras olika intressen. Lapparne skulle blifwa förtjusta, om de fingo höra att alla nybyggare skulle förvisas, åtminstone från den del af lappmarken, som räknas till fjelltratten. En sådan lapparnes önskan har ofta förports wid uppkommande tvistigheter mellan dem och nybyggarna öfwer af renarne nedtrampadt och uppåtet hö. Deremot är det nybyggarnes högsta önskan, att en försättning måtte kunna åstadkommas, som ålade lapparne att hafwa en sådan wård om sina renar, inhysserhet under November, December och Januari månader, att dessa ej komma uti tillfälle att tillintetgera nybyggarnes höförråd. Detta kan lappen under vanliga år göra endast icke då sen-jommaren varit rit på isvampar och för vintern blir jnölös. Men ehuru flera öfwerensförmelhet härutinnan tid efter annan blifwit ingångna emellan lappar och nybyggare, så har man dock ej funnat komma till det önsktade målet: endragt och samja mellan landets nemader och jordbrukande befolkning.

I följe härat trofes landet hafwa befrumpit ja, att ej en gång den ringa befolkningen, som ser närvarande beherdesja widsträckt fjell och stogsstrakter, der kan rymmas. Skulle man efter lapparnes klager öfwer intrång af nybyggare rätta sitt bedömande, huruvida nybyggessamfundningar till vidare utsträckning än hvad som skett utan lapparnes försang, kunna tillåtas, så skulle swaret utan twifvel blifwa: att man icke kan gå till alltför stor utsträckning. Men opartistiskt bedömdt, så hafwa lapparne ingen annan olägenhet af nybyggarna, än den, att de förre blifwa, när de wårdslojat renarnes efterjön, af de sednare fordrade ersättning för uppbetadt hö. Och i samning äro dock nybyggarna de, som lida mest, ty det inträffar ej sällan, att en och annan nybyggare, för såvida han ej kan få sina kreatur till

utfodring hos andra, efter en sådan olycka blir nödsakad att nedslaga det mesta af sin bestap. Vid sådane förhållanden är tillståndet högst betänkligt mellan begge partierna, och kan ej derigenom förbättras, att vidare nybygges-anläggningar skulle inom lappmarkernas områden inställas, utan borde en medel upptäckas, hvarigenom lapparne blefvo befriade från obehaget, att deras renar skulle förstöra nybyggarnes foder, afwenjem nybyggarna från förlusten af både hö och bestap. Att helt och hållet öfverlåta lapparne den stora landwidd, som kallas lappmark och hwarest dock finnes lämpliga till och med goda lägenheter för en bestap besoltnings fortkomst, wore att förwandla hela landet till en wild ödemark, och skulle sjelfwa lappen snart nedsjunka uti den råaste wildhet. Hvad som egentligen lockat den jordbrukande besoltningen att bosätta sig långt upp under fjellen har varit den der på flera trakter befintliga rika tillgången på naturliga ängar och stora fiskeflödar. Dessa förmåner kunna icke tillgodegöras af den lappiska stammen, utan torde nybyggen så allt framgent anläggas, dock endast på sådane ställen der någon lunda godt fiske jemte bestapsfötjel kan idkas.

Det antydda trätömmet emellan lappen och nybyggaren bör lätt kunna afhjelpas derigenom, att nybyggaren uppförde lador å sina ängar, och detta kunde af nybyggaren verkställas med en ganska måttlig kostnad, enär det är bekant, att lapparne erbjudit sig att sjelfwa kostnadsfritt framtörsla allt till sådane lador erforderligt virke. Emot detta förslag hafwa nybyggarna ater anfört det swaga motfärd, att höbergningen derigenom skulle fordra längre tid, än då höet uppjattes uti häjja. Fördelen af lador på ängarne wore ster för nybyggarna sjelfwa afwen dertfore, att hösttermarne nu bortföra mycket hö från de små häjerna, hwilket i sådant fall ej skulle ega rum. Men dessa wilja ogera ändra en höbergningsmethod, hwaraf de sjelfwa lida, och hwilken är enda orsaken till hat och otrefnad för besoltningen i lappmarken. Att ofwänstaende förslag låter sig göra, bewisas bäst deraf, att Pastor Curtelius, boende uti den nordligaste och steglöjaste af alla lappmarken, uppfatt lador på de flesta af sina ängar och har han haft sitt hö i behåll, då renarne uppatit det för andra. Den minsta fördelen är wäl och ej den att slipa ligga i delo med lapparne.

En sådan anordning wore tillräcklig att för alltid borttaga trätömmet och bereda tillräckligt utrymme i lappmarken såwäl för renhjordarnes fortsarande bestånd, som för bestapsfötjeln.

Som inom denna kommun icke finnes någon finst besoltning, tillhör beswarandet af 13:de frågan egentligen icke detta gille, men enär den finsta besoltningen widtager strart wid norra gränsen, eges dock någon kännedom om dess förhållanden, och finnes i gillet tankar icke den allra ringaste stillnad mellan de förmåner och skyldigheter, som tilldelas och afferdras den jwensta och den finsta språket talande allmogen, hwadan några betogade anledningar till missbelatenhet hos den jednare icke bör förefinnas, ej heller har sådan afhörs.

Till betädfande af kostnaderna för fattigwården är förkommande är uttäreradt:

A mantalsstrisne personer 1,015: 75.
A allt fyrktal — 1680,7 kub.-fot fern 3,361: 56.

Ridr Rmt 4,377: 31,

hwilket belopp dock som wanligt trefligen under året måste öfas.

Distriktsmagasinet har för närwarande en behållning af 2,130 kub.-fot eller 249 kub.-fot mera än wid 1864 års slut.

Solskelewäsendet har varit ordnad på enahanda sätt, som under förra året, nemligen fasta skolan, twenne ambulatöriska, trenne småbarns och twenne privata skolor.

Inskattningarna i seduens sparbank hafwa uppgatt till 2,080 rdr 40 öre och uttagningarna till 124 rdr 75 öre. Sparbankens nuwarande fond cirka 6,000 rdr rmt.

Under året har genom frivilliga bidrag en fond blifwit bildad för inrättandet af ett "barnhem", hwarest fyra flickor hafwa haft wård sedan medie af September och med nästa års början kommer antalet att öfas till minst åtta.

Hemmets wardarinna, en diakonissa från Stockholm, har desutom dagligen meddelat undervisning åt fem mindre barn samt anordnat en söndagsskola, som varit talrikt besökt. Meningen är, att sedan anstalten möjligen lyckats tillwinna sig besoltningens sympatier, det tillsörne brukliga bortauktionerandet åt den minstfordrande af de armodets barn, som sakna faders- och moderwård, skall förwinna.

Björkfors ladugård den 31 Oktober 1865.

54 st. mjölkande kor.

	Mjölkaftning.			Mjölkaftning.	
	fr.	tm.		fr.	tm.
Matkus	442	75	Palmesluffa	753	
Marfi	677	—	Osteni	734	50
Kaijavalto	470	—	Moisto	704	50
Sara	765	50	Jordan	904	25
Guld	609	25	Linapää	734	18
Punakorvo	437	—	Lomminki	731	
Lehtisilmä	459	50	Kirjo	734	
Rusfin	664	75	Pajo	750	5
Rödlam	689	75	Malenki	837	
Tauberi	379	—	Rosendocka	732	75
Pomerance	693	50	Pitku Mansikka	766	75
Ricko	682	25	Stjerna	969	25
Guldring	574	50	Kirto	669	25
Mikkas	417	50	Kajono	837	
Vindros	652	—	Picki	413	25
Pykä till	622	50	Bangaja	617	
Kläcku	135	—	Salastr	687	50
Hanhin	627	25	Stapoli	635	
Sjögudinnan	642	50	Pitku Rödlam	433	50
Kultarela	435	75	Tuominki	600	75
Tauko	824	50	Krona	653	
Koreopää	929	—	Hertha	461	25
Toulini	945	75	Eumo	713	25
Tamminki	606	80	Päästunen	542	75
Huhtinki	842	—	Polmo	674	75
Onnemoja	1106	—	Tuorinki	731	50
Iso Mansikka	609	—	Rosa	395	

9 st. mjölkande qwigor.

Kaunistokka	525	75	Apuli	514	50
Sara	392	—	Ostejonas	514	50
Muhlikka	332	—	Uemina	474	25
Ommena	505	50	Spanndocka	292	25
Tontoinen	605	—			

2 st. Tjurar.

10 " Qwiger, som kalfwa på wären.

8 " Qwigkalfwar.

Mjölkaftning

från den 31 Oktober 1864 till den 1 November 1865.

	fr.	tm.
1864 November	2 425	
" December	2 715	—
1865 Januari	2 545	
" Februari	2 543	
" Mars	2 383	16
" April	2 560	16
" Maj	4 694	—
" Juni	4 390	
" Juli	4 856	—
" Augusti	3 631	
" September	2 785	—
" Oktober	2 822	16
	38,150	—

Smörproduktion

från den 31 Oktober 1864 till den 1 November 1865.

	st.	st.
1864 November	27	4
" December	25	7
1865 Januari	23	6
" Februari	29	—
" Mars	20	13
" April	31	9
" Maj	46	11
" Juni	41	19
" Juli	47	6
" Augusti	40	—
" September	29	14
" Oktober	31	11
	394	—

Neder-Kalix och Björkfors den 31 Oktober 1865.

C. W. Bergman.

Från Öfwer-Kalix Sockens Gille.

(Af hr Söfpröfvaanten E. Rosennus.)

Under hela tiden, sedan förtreendet att vara Öfwer-Kalix Hushålls-gilles ordförande mig tilldelades, jagad af mångfaldiga tidsodande alligganden och uppdrag, har jag, oaktadt bästa vilja, icke genom någon särstild åtgärd, inom församlingen funnat främja de förbättringar, som med berörde gilles tillvaro afse; men, så sannt jag begagnat alla tillfällen, då jag varit i närmare beröring med allmogen, att uppmuntra densamma att widtaga nödiga förbättringar, innerligast hwad jordbruket beträffar, så sannt har jag och wid innemärkande Midsdag sökt och vill ytterligare, efter bästa förstånd, lösa främja Norrbottens bästa. Genom här framlagda och till sitt syfte redan allmänt kända metiener har jag och uttalat min oförgrippliga öfwerlygelse om de oertergifliga wilkoren för Norrlands blomstring. Elär sig icke Norrlandningen snart med allvar på jordens odling, på besättningsförelus omöjliga och ändamålsentliga idlande samt på en större sparsamhet, innerligast hwad s. k. öfwerflödsartiklar angår, — så står hon snart på branten af sin undergång. Medan han tantlöst och vandaliskt förödt sina stigar, hafva hans åkrar och ångar allt mer råkat i förfall; och den helt naturliga följden är, att hon nu står mera fattig och arm, än på den tid, — då de honom dårande "stogs-förtjensterna" först började lysa i hans ögon. Och dessa mera allmänna drag gälla icke minst om förhållandet inom den församling, hwars Hushålls-gilles ordförande jag nu har äran vara.

Så går nu att i förthet bejwara de af Förvaltnings-utskottet framställda frågorna:

1:o. Hwad wäderleken under året beträffar, så wet man att på en ganska skarp vinter följde en sen vår, hwadan sädden betydligt fördröjdes. Sommaren war icke innerligt varm, men rik på klara och molsfria dagar, hwilka gynnade höbergningen och öfwer förwäntan påskyndade åkrarnes tillwert; men redan innan de alla kommit till mognad inträdde dem endels skadande och endels förödande frostnätter.

2:o. I följd af det nu anförda blef korn- och rågafkastning både till kvalitet och quantitet underhållig; men rotfrukter och gräs deremot nära tillräckliga och till besäffenheten goda.

3:o. Endast wid Gyljens bruk, på några ställen i Skvobyn och Swartbyn, samt wid Rödups såg har ordent-

lig afdiskning af jorden egt rum och stadie wisat sig ut öfwa det mest fördelaktiga inslytande på utiade och skörd.

4:o. Nagon egentlig linodling har icke här annu kommit i gång; men gjorda försök hafva wisat, att denna odling, åtminstone på wisia ställen, åtven här skulle med framgång kunna idkas.

5:o. Wid samma tid, da den riftande och lyckliggörande handjagningen här tog sin början och bomulls- och andra tyger till "goda priser" uppdukades för allmogens dottrar började och slendan och wassstolen allt allt mer komma till ro och hwila; men några, innerligast äldre qwinuer äro dock ännu temligen kunniga i spinning och enklare wäfning.

6:o. Om till hushållsden far räknas handjagning af planter, — då finnes här en i handslejd särdeles nitisk och skicklig allmoge. Till annat slejdande, utem hwad behöfwet ytterst och enskildt påtallar, gifwer den sig sällan tid.

7:o. Den manliga delen af folket insjelfätter sig und wintern mest, att icke säga uteslutande, med stogsbygg stogsförelor och plantjagning. Hwad de hemmawarande qwinuerna återmycket, om icke mest, insjelfätta sig med, wagar jag icke nämna. Alltuez: De lönara sig.

8:o. Här förekommer åter en mycket kinkig fråga. Inbyfsingen har sällan nagon jord att odla och sällan tjénar han bonden; men han är ändå en slags parasitwert till denne. Han går med honom, wauligen försedd med något nar eller sjerran förwarjwadt s. k. "stogsbygges-utslag" hwarje höst till stogarne och hugger och jägar lita fåfäst, som han . . . På sommaren åter ser man inbyfsingen nästan ständigt stadd på ströftåg. Nu flettar han timmer, än planter, än kryper han här och der i stogsbrynet, innerligast wid större och mindre skarpt begränsade ängstrakter, för att jamla gräs och på samma gång gifwa ångarne en mera jumbär afslutning, samt tillse att de sedan betande hjordarne icke måtte få för mycket i munnen.

9:o. Förnamsta orsaken till inbyfsingarnes weraude antal är att finna i nybnämnde rifa förtjenster och hardtnar obegränsade frihet.

10:o. Säkaste botemedlet är, att rättigheten till handjagning i möjligaste mätte inskränkes och att sträng kontroll deröfwer hålles, att ingen härtill berättigad — får till annan öfwerlåta sin rättighet. Då ste inga nya inslytningar och då tvingas de redan närwarande inbyfsingarne att till egen och andras fremma biträda landmannen wid jordbruket.

11:o. Jordterpsystemet har icke här ännu kommit till någon anmärkningsvärd tillämpning.

12:o. Att lapparne i någon väsendtlig mån skulle komma att lida genom nybyggesanläggningar är swårt att se. Och skulle de än i någon mån blifwa lidande, så är måhigen af landets uppodling öfverwägande.

13:o. Det enda våra finnar med skäl torde hafwa att klaga öfver är, att deras litteratur är mera torstig. Men fråga är väckt om afhjelpandet af denna brist åtminstone i det väsendtliga.

Från Carl Gustafs Sodæus Gille.

(Af hr Kyroherden J. Grape.)

Under detta år har wäderleken varit skiftande, wintern snörik, mera blid än kall, wären torr och kylig ända till slutet af Juni, hwarefter god värme med omvärlande regn fortfor under Juli och början af Augusti månader, hvesten torr och kall, isfjöld hwaras wattenståndet i Torne elf varit lägre än kausse i mannaminne, och bäckar och åar uttorkat, förorsakande salunda en ganska kännbar brist på qwarmatten, så att handqwarnar allmänt påstas hafwa blifwit anlitade. Tillfölje af den langwariga kylan på wären kunde saden sent företagas och åkerbrodden war nära att astyna, då sent omsider den efterlängtrade förändringen i wäderleken inträffade. Omledertid lemnade kylan efter sig för landtmannen mindre angenäma minnesmärken i det tistel och ogräs, hwaras återn i år mer än wäntligt varit uppsköld. Årswerten blef således äfwen af denna orsak mindre gifwande. Öfwerhuswud anses kornet hafwa gifwit 3 a 4 gånger utjädet, men är för det mesta skadadt af frost, ishynerhet i de lagländare byarne; dock äfwen öfwer allt der det stått under de swara frestnätterna i slutet af Augusti och början af September, då thermometeren understundom wid solens uppgång wisade ända till 4 gr. Cels. under fryspunkten. Fullt pålitligt utjädeskorn finnes ej på andra ställen än der det skurits före frosten, hwilket, i mån af utjädesbehofwet, till all lycka har skedd i skogsbyarne, och äfwen till en huswudjaktlig del i de wid elfwen belägna, med undantag lifwigt af Rudelsby, utjädesbrist torde uppstå. Någ odlas föga eller intet. Potatesskastningen har varit af god beskaffenhet, men mindre än under de nästföregående åren. I allmänhet anses årin-

gen af de olika sådeslagen ej motswara besöksningens behof. Deremot torde jodertillgången wara fullt tillräcklig och af god beskaffenhet.

Ein odlas ej inom gillet, men många af de ledamöter tyckas wara hugade för försök dermed nu sedan underwisaren i linodling besökt dem. Till befrämjande af denna näringsgren skulle, enligt gillet's tanke, ingenting träffigare bidraga, än att någon jordbrukare från södra eller mellersta Norrland nedjatte sig här på fullt allwar, wisade med egna händer våra trögförda finnar odlingsjättet samt nyttan och winsten af afkastningen m. m. Deputem skulle äfwen jordbruket i öfrigt, som ouettligen här står på en wida lägre standpunkt än i de swenska socknarne, winna mycket på en sådan inslytning, ishynerhet med afseende å wexelbrukets införande, en hos ej helt och hållet ofkänd methed.

Undertecknad begagnar sig af detta tillfälle, att genom Hushållnings-sällskapets föriera wid första höstlagenhet så hitjändt 63 kanner linfrö, att tillhandahållas dem, som äro hugade att göra försök med linodling under nästa war. Ganska många, kausse de fleste bland allmogen af qwinnefönet, äro kunniga i wäfning och spinning.

Den finsta besöksningen eger i allmänhet ringa färdighet i slöjdarbete; dock finnas många wädra undantag. Inhyssingarne ihysselsätta sig wintertiden huswudjaktligast med wedhuggning, någon handsagning af bräder för bondens husbehof, försärdigande af lagglär, spillning af taktider m. m. De af dem, som ega dragare, plåga genom stjutsning af förer förtjena en huswudjaktlig del af sitt lissuppehälle.

De i norra Sverige bosatta finnarne äro på intet sätt missnöjda med sin politiska ställning; twärtom anse de sig i alla afseenden hafwa det bättre än stamförmänderne på sinsta sidan utskänkt; hwilket förhållande winner stöd deraf att inslytningar till Sverige från sinsta gränjesocknarne wida öftare inträffa än twärtom. Den här till verkande orsaken torde dock icke wara så mycket af politisk, som fastmera öftare af ekonomisk natur. Skattebörderne äro nemligen i Sienland, ishynerhet i många sedan upplättning af soldater ej rum, mera tryckande än här; och att jordbrukaren, lita samval som någon annan, nedjatter sig der det faller honom billigast, är ej att undra på, allra helst då andra fördelar äro dermed förenade. Brist på sinsta böcker, ishynerhet af religiöst innehåll, förefinnes alls icke; men äfwen i andra grenar af menstligt wetande kunna våra finnar, så framt de hellsa wilja, erhålla upplysning, sedan böcker i slerfaldiga

branden numera i Finland börjat från trödet utgismas. Mycket ware dock, om smärre lättfattliga ströfrifter i landtbruk genom Hushållnings-sällskapets försorg blefwe öfverlätt på finsta språket och bland härvarande befolkning utdelade.

Från Pajala Sockens Gille.

Af hr Brufspatron C. J. Sahlberg.)

Det fjärde misshwertåret har hemskt denna kommun; efter en långvarig och kall vinter inträdde Maj månad ganska varm, öfverlände med regn, så att fjällbäckarne flödade och isen stöt derstädes öfvanligt tidigt. Denna väderlek, i förning med de i afseende på årstiden öfvanligt blida nätterna afstod en tidig var, hvilket hade den påföljd att saningen började den 18 Maj, och war utan undantag wertställe till den 28 i samma månad, hwaremot detta arbete år 1864 i följd af ihållande kalla nordostliga vindar började första dagen af Juni månad; ehuru saden wertställdes detta år ganska tidigt, blef wertligheten hämmad af kallbläst och torr väderlek, som fortgick till den 8 Juli; hvarunder i följd af swagt sade, den glest uppkomna sådesbrädden börjat blefna. Värme och regn följde väl härpå, men vegetationen hade ej framstridit i samma mån som årstiden, och landtmanne måste med bekymmer och fruktan motje frostnätternas annalkande, som wauligen i denna socken inträffa mellan den 10 och 24 Augusti utom å högländta ställen, der den, ehuru swag redan war afmejad till utjåde för ett kommande år; i allmänhet får man antaga att det jordbrukande folkets sålunda erhållit utjåde, men fara är för handen att detta måste tillgripas till brödsöda innan saningstiden inträffar. Den åsigtten har i allmänhet gjert sig gällande att med afseende å den tidiga saningen alla sådeslag hunnit fullkomligt mogna detta år, om Juni månad varit varm med regnig väderlek. Den spanmal, som erhålles i goda år varierar mellan 6:te och 8:de kernet, men numera år alltid otillräcklig för folket, om också goda år inträffa, hwaraf man torde kunna sluta, att odlingen ej gör jemna steg med befolkningens tillwert.

Foderwexter och rotfrukter odlas icke, undantagande potates, hvilket jednare väl odlas, men askastningen blir mindre, i brist på skötsel från vårens början, derigenom att ogräset ej afrenas.

Edlingsföretag af större omfång hafwa icke under året blifwit påbörjade, da jag undantager de wattendranke myr i närheten af Kengis och Antis by, som blifwit af hr agronomen Wagnet år 1864 uppmäta och föreslagna till afdikning, å hvilka jednare arbetet bedrifwits, och har man redan observerat, att det mildrat frostlandigheten å fringliggande trakt. Dyliga företag i större utsträckning äro för tjente af den största uppmärksamhet, och will man heppas, att allmogen skall mera lifligt emfatta idén i samma man nyttan deraf blir insedd och ertand, hellt staten lemnar dertill icke obetydligt bidrag.

Hö-askastningen, ehuru mindre än föregående år, anses metjwara ortens bebof.

En odlas ej inem gillet, men öfswärdt ware, att linodling blefwe insedd da bomullsgarn, som utgör folkets förnämsta beklädnad stigit till enorma priser, och allmogen är tunnig i wäpning och spinning.

Med jordens afdikning har wiiseren början stert å ett och annat ställe, men innan allmogen blir öfwerlygad om werkliga nyttan deraf och hwad inwerkan det kan hafwa å jorden, förblifwer detta en bisak.

Anläggande af nybyggen i Lappmarken måste alltid blifwa till utgång för Lapparna, så som i nu närvarande ej kunna förpligtas uppföra hælader å sina stogsangar och deruti förwara det afbergade fodret. Da Lapparne nedkomma med sina renhjordar ströfwa dessa jednare omkring och tillsoga nybyggarnes uteskaende höbåjer stada. Detta är orsaken till den pagaende twisten lappen och nybyggaren emellan. Men dessa själlens innewanare bebofwer hwarandra's stöd och hafwa i följd deraf ständiga waruemboten med hwarandra, sålunda, lappen lemnar kött etc. i utbyte mot nybyggarens mjöl samt lasse etc.

Med återbruksmetoden och återbrukföredskapen hafwa inga synnerliga andringar egt rum, dock har en och annan rådt sig rullbars och annan redskap, som ferut ej varit bruklig; att tråda jorden hafwa en och annan börjat, sedan de insett nyttan deraf, och twiswelsutan har den sjukdom å återjorden, som i flera hwar varit och annu är rådande, härledt sig från jordens wansfeticel.

Storastillgången är i öfra delen af socknen och Jussasjarwi ganska god, ehuru mera afstulen an ferut, sedan omkring 20 quadratmil blifwit reserliga till kronoparter efter Lainio och Torne elskar inwid wattendraget, å hvilka trakter all afwerkning är förbjuden, lifasom hemmans anläggan-

de och all odling i öfrigt. Denna fraståtgård rörande förbud af all odling å föreslagna freneparter står i uppenbar strid med Rikets Ständers beslut, deruti befolkningen uppmanas att i synnerhet utsträcka odlingar till sanka lärr och myrer der frosten härjar swårast, för att dymedelst ernå ett mildare klimat, och har för detta ändamål statsmedel blifwit anslagna.

Vinåringen. Det hufvudsakligaste är skogsförtjenster, lefwandande af så timmer till sågverken, tjugbränning, hantfågning af plank till någon del samt potassebränning; i anseende till nedtryckte priser å dessa produkter, och då en paräknad landswägs anläggande från Kengis bruk genom den tätast befolkade delen af socknen till Sowando by, 6 mil lång, blifwit af styrelsen för väg- och wattenbyggnader till framtiden hänfjuten, lider befolkningen brist på arbetsförtjenst, hwilket bör afhjelpas om den under året tilltagna emigrationen till Norge och Amerika skall kunna upphöra. Detta förhållande är beklagligt, och ökar ännu mera bristen på arbetsfolk till hemmaren, då alla krafter tages i anspråk till jordbrukets, industriens och afwittringens fortgående. 1 fördagswerke betalas från 2 till 3 rdr och 1 mansdagswerke från 1 rdr till 1 rdr 75 öre rmt, allt per 12 timmars arbetstid.

Ladugårdsskötjeln wändas med så undantag ganska bra, men bör uppbringas, och kasse-förbrukningen inskränkas. Omedlertid uppstår ändå någon behållning å denna industri, som wid utskylternas erläggande är af stort värde. För smör erhålles under årets lopp från 8 till 10 rdr rmt pr skåp., i anseende till den förmanliga afsettningsorten Norge, dit det hufvudsakligaste af denna wara transporteras.

Tjenstfolket. Deras löner äro nu lägre än förut varit fallet, sålunda, att en piga åtnöjes med 40 a 60 rdr och en dräng med 100 a 120 rdr, allt rmt.

Inhyres och fattighjens synes vara i tilltagande kastadt utflyttningen till andra orter.

Folkskolan. Skolbyggnaden, i forening med Sakarebestad och tingsrum fortgår och anses blifwa i behörigt stånd färdigt till hösten 1866.

Sockenmagasiner finnas inga.

Från Gellivara Sockens Gille.

(Af hr Kronolänsmannen Th. Silfwerbrand.)

I anseende till de på hwarandra följande trenne miswertaren har hos den betryckta allmogen tywärt hög för odling afswalnat; dock måste man antaga, att den tid som är öfrig, sedan bergningen m. m. blifwit undanjord, måste användas till biförtjenster, för att nödorslig utkomst må kunna beredas, och hufvudnäringen blir på detta sätt försurnad.

Om ej Gyllens bolag hade detta år lemnat förtjenster åt allmogen, så hade säkerligen tassan härstädes blifwit mörk och tillståndet mera än beklagansvärdt. I den delen af socknen, som gränzar till Döwer-Rälar, hafwa innebyggarna wisserligen haft någorlunda jemn förtjenst, men befolkningen i norra delen af socknen är att beklaga, ty den saknar alla biförtjenster och är således tvungen att lifnåra sig endast med den mjölk, som erhålles från ladugården.

Swad wäderleken beträffar, syntes wären wisja tidigt infinna sig, i det att marken blef bradare än wanligt bar, så att största delen af snön war borttinad i slutet af April, men Maj war deremot fylig med uthallande kall bläst och stundom snö och hagelskurar. Såningen kunde häraf ej werkställas förr än i slutet af Maj och början af Juni. Den fyliga wäderleken war rådande till midjemmarstiden då wärme inföll, som fortser till slutet af Juli, hwarefter kylig wäderlek åter blef rådande med skarpa froster och snöfall omkring den 24 Augusti, hwilket fortser till början af September. Det war ej nog med att saden skadades af köld, men det owanliga inträffade äfwen, att en stor del af potatelen frös i jorden, hwilket ej förr inträffat. För öfrigt har hösten varit owanligt torr och snö kom först omkring den 20 Oktober.

Gräswwerten har varit medelmåttig, och torde ingen soderbrist uppstå. I anseende till den rådande torra wäderleken under bergningstiden är allt soder godt och walbergadt, hwilket bidrager till det dygdet.

Inom gillet odlas hwarken lin eller hampa. Wäfning och spinning är allmogen wäl bekant uti, så att den hufvudsakliga beklådnaden består af egen fabrikation; äfwen wäfwes härstädes en sorts halfylletäcken, hwilka till en del afyttras utom socknen.

I hushåld är allmogen för öfrigt mindre försigkommen, dock finnes det en och annan, som kan slöjda det nödwändigaste inom hus. För öfrigt insjelfätter sig allmogen med skogsförtjenster och skjutsande.

I allmänhet taget är ej inhyrespersonalen så stor, ty vanligtvis är förhållandet inom socknen denna, att då en dräng ingår ättenskap, så inhyr han sig ett nybodge. Swar och en vill vara sjelfständigt. Den inhyrespersonal, som finnes, är emellertid en tryckande börda inom kommunen, och synnerligast då miswert inträffar, ty nybyggaren har föga eller intet arbete att gifwa, då han sjelf är i behof af arbetsförtjenst för sin egen utkomst.

Swad nybygges-utbredningen inom lappmarken widkommer, så gör den samma ej det ringaste men eller förfång för lapparne, åtminstone inom Gellivare, ty nybyggarna och lapparne härstades stå i ett godt förhållande till hwarandra, och detta inhämtas afwen deraf, att jallan eller aldrig processer dem emellan uppstå. Om lappmarkens klimat skall mildras, så måste detta ske genom nybyggens upptagande. Mycket finnes att odla af, ehuru det går jatta i en lappmark, och endast i den mån som befolkningen förökas. Lappen kommer aldrig att genom nybyggens upptagande trängas, ty der han större delen af året wistas, önskar ingen bejatta sig, och stora sträcker inom flogsregionen finnas, hwarest aldrig nybyggesanläggning kan komma i fråga, hwadan lappen alltid kommer att hafwa godt utrymme.

Hes den finsta befolkningen i socknen förspörjes ej den ringaste anledning till misnöje med des politiska ställning och ej heller äro de i jäfnad af finsta böcker, d. w. j. fristen domsböcker, ty sadane finnes det till jalu inom socknen.

Från Lucasjervi Sockens Gille.

(Af hr Kronolänsmannen R. Westadins.)

Från början af Maj månad war wäderleken blid och wacker; följden deraf blef att redan den 18 i samma månad kunde jadden påbörjas. Snart derpå omwerlade des wäderleken till owanligt kall nordwestlig storm och jnöyra och fortfor casbrutet nästan hela Juni månad. Först i Juli ombyttes wäderleken till wärme och med lagom regn fortfor den samma till Jacobs-mesjetiden, då lusten började afkyllas och de första frostnätterna af mera lindrig beskaffenhet inträffade. Wid Laremesse-tiden wiade sig afwen frost, men så lindrig, att älvarne ännu wore ostadade. I medie af Augusti inträffade likwäl stark frost flere nätter å rad, hwaraf

årets gröda blef så förstörd, att den bade till quantiteten och araliteten icke är bättre än förlidne årets.

Potates, som redan i jorden till större delen blef bortfrusen, torde knappt lemna utjädet.

Höfångsten har varit under medelmåttan.

Vinodling har härstades ännu icke varit försökt. Jag twiflar icke att denna wert afwen skulle triswas här, men jolket är ännu okunnigt om odlingen deraf, och önskligt wore att någon blefwe bitfand, som härem kunde tillhandaga med rad och upplösningar.

Med wäpning och jpinning samt andra handslöjder jwäselätter sig allmogen blott för eget behof.

Under wintern är jolket upptaget med försler, som för bujet erfordras, sagtimmerbyggen af dem, som hafwa utjningar, och med reser till martnaderna i Norge, Pajala och Öfwer-Torne, samt med renbandel.

Nuwarande prestebordsinnehafwaren, hr Ryrboherden G. A. Stenberg, är den ende, som fullständigt påbörjat utdikning af jord, försedd med djupa afleppedigfen. Detta har redan haft den påföljd, att under de senare frostnätterna ingen frost der wist sig, ehuru det stalle der nya prestgården är belägen, forut varit mera frostem än huns öfriga egor. Detta har wäckt allmogens uppmärksamhet, och torde med tiden manga selja hans exempel.

Wid Seppero by har ett stort träsk, Memijerwi kalladt, blifwit under sistl. jommar af fyra delegare, hwaribland underteknad är en, helt och hållet utdikad; man har förhoppning om att ett höberd af minst 30 kosoders afkastning med tiden kan deraf erballas.

Jubusjningarne äro lwkligtvis här på erten få och desje äro i mer och mindre mån fattigwardsförelsen och den jordbrukande allmogen till last.

Jordterpsystemet har här ännu icke inträdt, och kan troligen aldrig härstades tillämpas.

Den frågan, om nybyggarewäsendet i Lappmarken kunde utbreda sig utan förfång för Lapparne, är werkligen af stor wigt att tillförlitligt kunna bejwara, för att, om möjligt were kunna motwerka denna jolkstams undergang, hvars hela tillware allenast berer på deras renhjerdars trefnad och fortplantning. Så länge som nybygges-anläggningar fortgå wid stränderna af de större wattendragen eller dalsträckningarne nedanom fjällstrakterna, d. w. j. öfwanom barrskogens region, så kunna de för Lappen icke vara till något jynnerligt men; men skulle mellan dalsträckningarne å de högländta stallena

och bergäskarne, der lapparne wintertiden förnämligast uppehålla sig, och å fjälltraakterne ofwanom baristagen, der de höst och vår wistas, om nybyggen anläggas till större omfång, så är det påtagligt, det nomadlifwet måste upphöra och denna folkstam blifwa bragt till tiggarskafwen. I sammanhang härmed får jag äran upplysa, det lappallmogén äfwen inom norra området, der de sommartiden äro twungna att uppehålla sig, blifwa af derwarande inbyggare mer och mer utträngda. Ty efterhand, som de inhägnader, inom hwilka Lapparne hafwa sina renar under mjölkningen instängda, blifwa, medelst den af renarne sålda spillningen, gräsbewerta, insynar och besätter sig norra befolkningen längsefter dalsträckningarne på många ställen just wid öfwersta fogsbruket under kala fjällen. Följden häraf blir, då under sommaren kall wäderlek och snöyra inträffar, att renhjordarne hindras från att söka skydd i stigarne, hwarföre det ofta händer att de spåda renkalshwarne frysa ihjäl. Således är den lappiska stammen redan förföljd af den norra befolkningen, och troligen blir den det äfwen med tiden af nybyggarne inom svenska området, derest erforderliga mått och steg till deß hämmande i tid icke warda widtagne. Klaga kan jag just icke, att något owänstapligt förhållande mellan lapparne och härwarande nybyggare hittills egt rum. Twärtom har jag funnit att de i nödens stund räcka hwarandra en hjälpsam hand, men mellan lapparne och den norra befolkningen händer stundom uppträden af mera betänflig bestäffenhet.

Från Enontekis Sockens Gille.

(Af hr Ryskoherden J. O. Curtelius.)

Jordbrukets tillstånd inom socknen är ungefär desamma, som under nästföregående åren. Utditning af ett trass eller mindre injö har uti en by af socknen under året blifwit werkställd, och man har förhoppning om att, sedan denna utdikning blifwit fullbordad, deraf erhålla en större höstafstning. Några andra odlingsföretag hafwa under året icke blifwit utförda.

Wäderleken i början på året war mera kall med stundom inträffande skarp köld; i April månad inträdde en mera mild wäderlek. Wäret och försommaren war kylig med rådande kall bläst; i Juli och under några dagar i Augusti så man fåga sig åt en, ehuru kort tids sommarvärme,

hwarefter åter den kyliga wäderleken blef rådande; under sistlidne sommar har så det i allmänhet en mera kylig wäderlek varit rådande. På hösten, i slutet af September och början af Oktober inträffade starka stormar, hwilka tillfika gjorde skada å det i städar upplatta höet, som af blästen blef upprifwet och bortfördt.

Enär sommaren inträdde tidigare än wanligt, så kunde och saningen försiaga något tidigare än de förslutna åren, men den kyliga wäderleken i början på sommaren jemte den falla blästen hämmade werkligheten såväl å åter som ång; den i Juli månad inträdande solwärmen wertade dock upplifwande på vegetationen, ja att kornatrarne erhöilo ett löfmande utseende. Men de i Augusti och i början af September inträffade två frestnatter skadade och förstörde den till större delen omogna jaden, så att en del af sterden endast kunde användas at kreaturen, det öfriga till brödsöda, och en obetydlig del sparas till utjade; endast några få hemmansägare för hwilka jaden å en del aftrar uppnått mögnad och hunnit stordas forran fresten inträffade, hafwa fått en ringa quantitet dugligt utjadesorn. Afwerten har således i allmänhet blifwit fien, i några hvar nära mißwert. Kornets afkastning, der det icke blef alldeles bortfruset, kan beräknas till 3:de kornet. Till kvaliteten är kornafkastningen of jämn. Att afrens afkastning således icke kunnat wara betydlig i förhållande till befolkningens behof, kan lätteligen intes, i synnerhet som flera icke haft någon betydlig jadd, (mängden af utjade är ej heller annars, äfwen om jordbrukarne finge alla sina afertegar besädda, stor på denna ort). Dertill hafwa några haft det misödet att, wid uppköp af jadd sistlidne war, erhålla odugligt utjade, så att de finge nästan intet utaf det utjadda kornet. Utaf rotfrukterna har potates gifwit i afkastning 3:de a 4:de, högst 5:te kornet, och rotworna en afkastning något under medelmättan; båda rotfrukterna till bestäffenheten goda; afkastningen af rotfrukterna motswarar icke heller inbyggarens behof. Höafkastningen har of blifwit betydlig under medelmättan, icke motswarande behofwet, hwarföre några jordbrukare nödgats minska det icke heller förut stora antalet af kreatur.

Någon fullständig eller riktig asdikning af jorden har här icke egt rum, ehuru wisierligen asdikningar skulle på några ställen erfordras eller wara behöfliga.

Beträffande allmogens funnighet i wäfning och spinning kan eminnas, att quinnorna bland nybyggare-allmogén i allmänhet äro nagerlunda funniga deri, eller så mycket

atminstone, att de kunna tillfredsställa sina mera instränkta behof och anspråk. Hvad husflöjden beträffar, äro flera bland allmogens tunniga deri för så widt det rör tillverkan- det af de flöjdalster, som på denna ort förnämligast före- komma, och dessa äro i allmänhet mera simpla. Sällsamt sys- selsättning under vintern, nemligen den jordbrukande befolk- ningens, består för det mesta uti försör till gårdens nytta eller för eget behof, utom de hwardagliga göromålen wid ett gårdsbruk. Af inhyssingar eller backstugusittare finnas icke många här i socknen, ej heller tillwerer deras antal. Jord- torpsystemet har icke börjat användas härstädes. Fragan huruvida nybyggesväsendet kan utbreda sig inom lappmar- kerna utan försång för lapparne, måste hwad denna lapp- mark beträffar, beswaras nekande. Uti östra eller den när- mare fjällen belägna delen af lappmarken blifwer nybygges- väsendet till försång för lapparne. Då lapparne renhjo- rar i denna lappmark äro i tillverande, så erfordra de ett större område, der de utan hinder från nybyggarnes sida må wistas och göra sina årliga flottningar. Äfwen om ren- hjordarne icke skulle försöka sig, måste nybyggesväsendets ut- bredande wara till försång för lapparne, i synnerhet om ny- byggesanläggningen skulle gå högre upp emot fjällen. Ny- byggare finnas i Törne lappmark, som, jemte det de äro till försång för lapparne, icke heller hafwa någon revenu eller nytta af sina nybyggen, eller åtminstone ganska ringa, utan kunna de till större delen ega sitt uppehälle endast medelst lapparne hjälp. Hos den finsta befolkningen inom denna socken förspörjes ingen anledning till misnöje med sin politi- ska ställning, twärtom anser den finsta allmogens sig i mer än ett afseende hafwa det bättre än stamförwandterna på finsta sidan, hwilka dertill äfwen inom lappmarksområ- det hafwa drygare skattebördor än finnarne inom swenska området.

Från Sockmacks Sockens Gille.

(Af hr Aronolansmannen J. E. Ulenius.)

Under återopande af härwarande Hushålls-gilles jednast afgifna årsberättelse, hwilken i wäsentliga delar är tillämp- lig på förhållandena härstädes, äfwen för detta år, får Hus- hålls-gillet äran härmed, så tillförlitligt, som ske kan, till be- swarande upptaga de frågor, som innefattas uti Kongl

Hushålls-hållskapets förvaltnings-utskotts cirkula. 1:o. Förhållandet med wäderleken under elika tiden ... aret etc. och den ämnas inflytande på jorden, iäningstiden och skörden?

För tiden winter seret-ode sig intet särdeles anmär- ningswärdt i afseende på wäderleksförhållandena, om man undantager att det töade mycket under jultiden, hwilket här anses såsom ett förbud till inträffande frost under höstio- maren; ty lyder det gamla ordspåret: "Julete och påsktini gör fruset korn och ruttet kö." Snö inträffade och härstade på sjelfwa Påskdagen, och spådomen bejannades i afseende på kornet, som skadades af frosten, men biträffande bögrödan så inbergades den gren och i fullkomligt ofstadadt stid.

Waren, som inföll hwarken tidigt eller sent, wisade sig under sista stadiet eller jadesanden, hwilken härstädes allmänt inträffade sista dagarne af Maj och första dagarne af Juni, tylig, synnerligast om nätterna, men antog sedermera en bli- dare karakter, så att jadesbredden, hwars fördröjda uppipi- rande egentligen var tillstrifwas det från nedre landet in- lepta utiädeskornets swaga bestaffenhet, undwef all frostskada och — sedermera gynnad af den starka, med regusturar un- derstödda värme, som inträffade under sednare hälften af Juni och första dagarne af Juli månader, hant skjuta an inom förr wanlig tid: första dagarne af siftnämnde månads sednare hälft. Wäderleken, som till deß emwerlat med regn och klar luft, fortfer under hela slottet och skördanden att wara torr, med warma dagar, men något kyliga natter, öf- wergick plötsligt till fullkomlig vinterkyla, då, wid selupp- gången natten efter den 16 Augusti, de mer än halfmogn- kornaren funnos glittrande af is och rimfrost och hårdwalle- fälten, som wid selnedgangen pruntade med högsommarens lifliga grönska, wore öfwerdragne med en juckwit ihwepduk.

Om wäderleksförhållandena under den återstående delen af höstioommaren och hösten är ej synnerligt att anmärka de hafwa wisat sig sådana, som de wanligen plåga wara un- der enahanda årtid: dock må, till kompletterande af wäder- leksbeskrifningen, nämnas: att den ofwanomrörda frostnatten aföljdes af 2:ne andra natter en suite, om än af lindrigare bestaffenhet än den förra, dock starpa nog, att fullberda den härjning deras föregångare påbörjat, äfwenom att, under den tid potatesupptagningen här pagick, eller dagarne mellan den 4:de och 9:de September, så falla nätter inträffade att minst en fjerdedel af den potates, som då awarlag i jorden,

och som utgjorde det butwudtligaste af hela åringen, fröskadades så, att den ej kunnat till föda för menniskan.

Marten inbelades härstädes wid början af Oktober, och ehuru juön wid slutet af sistlidne November manad i stegbygden war twa fot djup, har den dock i följd af sedermera inträffad stark tö så hopkrumpt, att den nu knappast är en fot djup. Sträng köld har emellan juöfallen inträffat, uppgående stundom till 30 grader, men har dock hittills icke varit innerligt iballande. Under Oktober manad hafwa utom ordentligt wäldjamma stormar här existerat, hwilka, innerligt uppe i fjällbygden förorsakat betydlig skada å fjällbyggnaderna i hägrer och stadar upplagda hö.

Lapparne hafwa all orsak att wara belåtna med sin ställning under leppet af nu tilländalöpande året; renbetet har allmänhet varit utmärkt godt, inga sjukdomar hafwa under sommaren wisat sig bland renhjordarne, och renafwelu är talrikare nu än den på många år härfürut varit. Det är således under nybyggare-allmogens, i följd af sista årens misserter och andre misgynnande omständigheter, betryckta och betydnerjamma ställning, glädjande, att åtminstone lapparne befinna sig wäl; följderna af misserter och penningbristen komma nog, detta påstått, att låta känna sig swåra nog äfwen för lappallmogen, hwars fordua wälstånd under de sednaste 2:ne decennierna flyktat och lemnat rum för stultfattning; något som för 30 år sedan hörde till sällsyntheterna bland detta folk.

Sistlidne höstjämmer har, i anseende till wäderleken, varit utmärkt gynnlig för höstjädet, men som, till stor skada för sednen, höstjäd, hwarmed här egentligen assés råg, ej kultiveras utom i ytterst sällsynta fall, så är under sådan omständighet, den allra wädraste höstjämmer, betraktad såsom jadesand, för lappmarksnbyggaren alldeles lifgiltig.

2:o. Årswerten till qualite och quantite i förhållande till utjädet och till befolkningens behof af de olika jadeslagen, rotfrukter, foderwexter och gräs?

Ehuru i följd, dels af swagt — till en del froststadadt utjädesskorn, som från kustlandet inköpts, och dels af kylig waderlek från wägen, kornjädets ganska starka fortfred i utveckling och af samma orsak ogräset, innerligast å mager eller illa beredd åker, syntes wilja taga öfwerhand och förqwäfwa den swaga kornbrodden, förbättrades likwäl genom den ofwanomrörda starka värmen i förening med erforderligt regn, åkers utseende så mycket, att wid första nattfrostens

inbrett, man egde grundadt hopp om erhallande af en närmast medelmattig skörd, heft kornet redan då uppnatt den utveckling, som, under en några dagar ytterligare fortsett, egentlig waderlek, skulle öfvergått till fullkomlig mognad; men frostnätterna kommo helt oförmedadt och förwandlade de lilla förhoppningarna i nedslagenhet och bekymmer. Någon, så nybyggare hade wäl, warnade af den tilltagande kylan i kusten, före frosten hunnit afmeja större delen af sina åker och erhöllo fortjättligen en af frost öfstadad kornafästning men flertalet af sednens jordbrukare åter, sinne genom total miswert omgälla församlingbeten att gifwa allt på den warnande lufttemperatur; och i följd baraf kan årswerten skaffenhet antagas wara följande:

Kornet, till qualiteten mycket swagt och utan tillblanning af bättre spanmal på många ställen edugligt till bröd föda; men der detta jadeslag blifwit öfstadadt af frost och ehuru froststadadt, hunnit betydligare mognad, kan det sammanblandadt användas till åtbart bröd; till sakalladt smalt mjöl är det ej gerna användbart. Till quantiteten wisar skaffningen ytterst ringa, och kan ej beräknas mer än till andra kornet.

Potates, som förliden sommar uppnadde ordinär storlek skulle, derest ej detjamma genom frosten tagit skada i jorden kunnat antagas lemnas medelmattig afästning; men da så som ofwan nämnt är, minst $\frac{1}{4}$ del deras stadats och förlorad, kan åringen af potatesjädets ej beräknas böga till 3:de och 4:de kornet.

Den enda rotfrukt, som har under året odlats, är tallrotter, dock på så få ställen och till sådan obetydlighet, att afästningen af detjamma icke ens kan tagas med i beräkning wid bedömandet af inwånarnes behof af de olika jadeslagen för året. Med odlingen af foderwexter rader enahanda förhållande; endast några få försök med timotei hafwa blifwit gjorda; alltför obetydliga att förtjena järdeles uppmärksamhet.

Födertillgången för året är att anse såsom warande fullt tillräcklig för behofwet; och är sedret till qualiteten ewanligt godt; en följd af den uppehållswaderlek, som nästan oafbrutet rådde under hela bergningstiden.

I följd af årets felflagna skörd måste, efter ungefärlig beräkning $\frac{3}{4}$ delar af befolkningens behof af spanmal intåpas från staden och kustlandet, till såväl föda, som erforderligt utjäd för kommande året; och da en tryckande penningbrist rader i orten, men spanmalsspriserne detta påstått äro högt uppdrisne och konjunktoren i afseende på de sakallade

skogsförtjensterne är bögt ogynsam, samt folkets i allmänhet slädda och utblottade belägenhet härvid tillfä behjertas äro utsligterna för allmogens härstädes ekonomiska utkomst så betänksamma, som de under någon föregående tidsperiod funnat vara.

3:o. Har fullständig asditning af jorden på något ställe egt rum och hwilket inslytande har denna haft på utjädning?

Någon fullständig asditning af jorden har härstädes egt rum; wäl hafwa afstilla försök i den vägen på de sednaste åren gjorts, i och för myrödling, men som desse enstaka odlingsföretag ej blifwit fullbordade och asditning af den wanliga åkerjorden knappast någonstädes ens påbörjats har något inslytande på jätt och störd af de gjorda myrödlingsförsöken icke funnat stannas.

4:o. Odla lin inom gillet och i hwilken skala etc.?

Försök med linodling hafwa weterligen hittills icke blifwit gjorda; dock är att förmoda det denna handtering, äfwen här med fördel stulle kunna bedrivas, helst det under gynnliga somrar wisat sig, att hampan uppnått fullkomlig längd och moget.

5:o. Är allmogen funnig i wätning och spinning?

Till hushöf idlas dessa flöjder öfwerallt inom gillet, derwid egentligen wadmål tillverkas — någonsång ärwen till affalu åt lapparne — och är det wadmål, som produceras af oklanderlig beståfvenhet.

6:o. Huru med hushöjder i allmänhet?

Denna wiktiga del af landtbruksnäringen ligger ännu beklägligtvis nere härstädes. På några få ställen idlas wärdslutande af lappiska nybyggarefamiljer och sakallade fiskare-lappar, repslageri och forgmakeri af grantågor, snöstid- och förpult-tillverkning, dock betalas desse flöjdalster så lågt i förhållande till tidpillan och lefnadskostnad, att någon behållen förtjenst ej är att påräkna.

7:o. Hwarmed sysselsättes folket under wintern?

Nybyggarehushållen sysselsätta sig med de wanliga eller om man så må säga — löpande hushållsgöromålen, sag timmer och bjelthyggen; somliga åter med nödräkt och nätfiske. Lapparne föra ett makligt lif och sysselsätta sig utslutande med warden om sina renhjordar.

8:o. Inhyssingens ställning till jordbrukaren?

Som några inhyssingar, i den ställning till jordbrukaren hwar denna slås af medborgare sig wanligen befinna, ej för det närwarande existera härstädes, är intet härom att upplysa

Fragorna 9 och 10 bejwaras i nästföregående punkt 11:o. Har jordterpsystemet i någon annärningswärdare mån börjat tillämpas?

Till ortens skada har jordterpsystemet här ännu icke börjat tillämpas.

12:o. Kan nybyggesswäsendet utbreda sig inom Lappmarken utan försång för lapparne?

För såwidt nybyggessutjyningarne ej ske inom fjell-lappens egentliga gebit, d. w. s. fjellregionen, der nybyggen icke heller kunna i anseende till klimatiska och andra misgynnande omständigheter med någon fördel wärdare sig för den enstildte eller det allmänna anläggas, och de lappland hwilka nu finnes inom den för nybyggen disponerade skogswäden — till den del desamma redan icke äro för nybyggessutjyningar använda — hädanefter fredas från delika, och, så såwidt lapparne i allmänhet berättigas att äfwen inom nybyggesswädena wintertiden beta sina renar, utan all afgjitt till nybyggaren, kan nybyggesswäendet, utan olagenhet för lappallmogen eller menlig inwerkkan på dess sjelfbestånd och framtida wälbefinnande, icke allenast tolereras, utan äfwen till werklig bättnad för det allmänna, befrämjas inom lappmarken.

Från Arwidsjauris Sockens Gilles.

(Af hr Kronolandsmannen Per. Starin)

Af den jemna köld och stadiga waderlef, som under förra wintern rasbrutet existerade, hoppades man en god sommar och ymnig skörd. Denna förhoppning störttes än mer af den värma och nederbörd, som fortfor under Maj månad, derigenom snösmältningen ferjagid med fart, samt wararbetet och jadden under sednare hälften af månaden med lust och gammal werkstalldes; men under hela Juni månad rådde deremot en torr och stormig waderlef med skarpa frostnatter deraf åfermarken hårdt tillfrös om wätterna och skadade allt hwad som under dagen wärdtes till lif. Under Juli månad inträffade åter en för werkligheten mest gynnliga waderlef, med ymnigt regn och stark värme, hwaremot Augusti månad utmärkte sig för låg temperatur och ringa nederbörd. Redan under förra hälften af månaden skadades på många ställen såwäl jadesgrödan, som potateskalen af köld, hwaraf slutligen allt, som icke hunnit upptagas, fersterdes under d

skarpa frostnätterna mellan den 22 och 26 i nämnda månad.

I följd af emrerde förhållande hade värlädet gjort obetydligt framsteg före Juli månads ingång, bredden uppgått tunn och blandad med mycket ogräs, hade desutom ett af falla vindar förorsakat gulaktigt utseende. Under Juli månad erhöi wäl wertligheten en önstlig ferkomst, afvarn gingo i ar och fingo efter omständigheten en heppfull utsigt men genom den låga värmeegrad under beta Augusti månad rödrojdes mögnaden, så att de inträffade frostnätterna till största delen förstörde sådesgrödan; hwadan aftastningen, med förra årets störd jemförlig, är af ringa quantitet i förhållande till utsädet och af mycket swag beståenhet, samt torde knappt med en tiendedel motswara befolkningens behof. Till råga på denna olycka frös potatesen i jorden innan den hann upptagas, så att denna retrukt, som eljest lemnade nära medelmattig aftastning, till hälften blef förstörd. Foderastastningen har såwäl på hårdwallsång, som rödnings- och öfversilningsångar, varit medelmattig och är, tillika med balmgrödan, under mycket gynsam wäderlek inbergad, samt anses temma att någorlunda motswara behofwet.

Täckta stenditen, hwilka 2 a 3 fot djupa graswas genen atern, fyllas med flappursten samt öfvertäckas med torf och jord, hafwa under en tid på flera ställen blifwit anlagda hwilka haft wälgörande inslytande på utsäde och störd; men någon egentlig grunddisning har ännu icke egt rum.

Odling af lin har ännu icke blifwit försjett inom gillet. Öwinnorna äro i allmänhet tunniga i spinning af här försemmande råmnen, såsom ull, bomull, lin och hampa, äfwen som att genom wäsnig sammansatta dessa ämnen till tyger. Under wintern hafwa männerna jemli sushelsättning med försler af foder, tjära, tjärwite och jagtinimer, äfwen som med hwarjehanda snickring af förredskap, kärl och diverse husgeråd, hwaruti de i allmänhet ega den färdighet att hwars och ens behof inom socknen kan uppfyllas af sawal trä som järnff. lta.

Inbysingar, hwilka här tillkommit derigenom, att mindre idege och hustige tjenstehjen gifva sig, erhålla wantigen af närmaste hemmansaboer äng för bergning af ett eller annat fofoder och jord till utsäde af ett och annat skal potates och torn; begagnar jemte abeen öfriga förmåner i skog, fiske och djurfang; blir han på ett ställe uppsagd eller icke efter önskan bemött, fluttar han på ett annat, utan att wilja lemna ringaste ersättning för atnjuten wälwilja; följden bli

att inbysingen aldrig astundar hafwa det annorlunda, han samli öfas med aren, han är och förblifwer samballet till last. En radilattur haremot were wisserligen det, att un, personer icke fingo gifva sig förr än de förstast sig jori egendem, hwilken, atminstone härstädes icke were jordeb, war att ättemma, ettdera genom inhyning af tjenlig or lingsmark eller genom terparekontratt med hemmansaboer.

Jordterpsystemet har wäl ännu icke blifwit här tillam pad, men man har ej anledning formoda det abocina were owillige att inga sadane kontratt, om någon astundade i halla dem.

Öfhemmansanläggningar funna etwitelattigt utbreda sig utan förtang för lapparne, atminstone inom denna tem mun. Lapparne härstädes hafwa under sednaste aren want mycket ifrige att för egen del anlagga torp eller nyhemman hwilket man hoppas kommer att medjora ett wälgörande in slytande på deras framtida etenomista ställning. De last härigenom wid jorden och wänja sig jmaningem med jord brutet, medan de ännu hafwa något annat sted för sitt up behälle; ty då hälften eller kanste närmare twa tredjedelar af här besittlige renar utgöres af sakallade stotnings-renar af hwilka största delen tillhör kustlandets befolkning, är klart att lapparnes nemadista lefnadsätt måste upphöra och i blifwa jordbrukare eller falla kommunen till last.

Från Arjeplungs Sockens Gille.

(Af hr Sockherden P. Th Wunberg)

Till följe af Förwaltnings-utskottets i Oktober detta a utgifna cirkulär, som mig tillbandatommitt, får jag, å Arjeplungs Lappmarks Hushallsgilles wägnar, härmed inberatta:

1:o. Att wäderleken här, under 1865 års wår, härstä des varit kall, med torka, stark bläst och iballande storm, samt helt och hållet saknande nederbörd ända till midjemman hwilket på jorden så menligt inwerkade, att wid sistnämnd tid afvarne, som efter wantigheten i början af Juni besaddees lyntes för det mesta betackta med ogräs och då ingåwo ned slående sarbager. Detta jemte den för sadens brastande egon samma wäderleken, harledde sig och deraf, att man allmant haromfring, genom intöp från spridda orter, blifwit narvad att utjä ett alltför satta utppridande sådestorn, så att egriaf derigenom fick tidigt en afgjord förmån framfer temadet

Etter midtemmar inträdde lifwal härstädes owanlig wärme med omverlande regn, så att både åker och ång under några wackers tid i sin wäntligbet da påskyndades, tills natten mellan den 22 och 23 Augusti, då så stark köld inträffade, att å alla frostlandtare ställen potatistälarna svartnade och såden delwis skadades. Hwad som efter denna frostnatt ännu fanns ofskadadt qwar, blef dock å frostömmare hemman sedermera af torrnad frost förbärjadt nätterna emellan 1, 2 och 3 September, da tornet måste tagas omöget och till större delen fruset, hwad detta år härstädes kan anses närmast miswärt.

2:o. Årswärten är dock i år å frostfriare hemmansdelar, i förhållande till utsädet, till kvalitet något bättre men till qwantitet wida sämre än förledet är, emedan ogralet tidiga öfwerhandtagande från wärens balmen blef å åkrarna tunn och arena små. Skörden blef och derföre, i det hela taget, till befolkningens behof alldeles otillräcklig. Potatisen fros i sjelfwa mullen å potatlanden, hwilket man genast wil upptagningen icke förmärkte, så att man bar den ned i källan som wanligt; men snart började i stugorna kännas en stinkande lutt, som gjorde att man kom underfund med, att denna owanliga lutt uppsteg från de under stugugolfwen warande källare, så att man allmänt nödgades åter ur källarens förwaringssinn uppbära och omterta hela potatisförrådet, samt före detta sednares nedbärande än ytterligare noga affilja de förfrusna. Åderwärter af hårdwall, stränder och myrer äro under medelmattan, emedan gräsvärten genom torkan från wärens fördröjdes; härifrån dock öfwerflutningsångar undantagne, hwilka ej ledo något mehu af wartorkan.

3:o. Fullständig afstifning af jorden har på ganska få ställen egt rum, och uppgifwes orsaken till obenägenhet här för wara, att småså säsem far och särdeles lamb och tillingar då de wär- och höstetid gå på gårdarnes inägor i de djupa diken nedjalla och omkomma. Nagot inslytande på utsäde och skörd har och desutom icke heller af dikning funnat härstädes förmärkas.

4:o och 5:o. Inom Årjeplongs gille odlas icke lin. Allmogens qwiner härstädes spinna och wäfwa sjelfwa, hwad som de hushudjalligast för sig och sine hushåll behöfwa.

6:o. Husbönder och drängar slöjda i allmänhet sjelfwe, hwad som inom hemmet behöfwes; en och annan slöjdar afwen till affalu, såsom slädar, tåg, andrer m. m.

7:o. Skarlarnes sosselsättning wid början af wintern är, att i braskande fart till gårdarne hemställa höet från utslakterne undan de med sine renhjordar ankommande lapparne

Då detta blifwit undanmjordt, och lapparne kommit ifrån sjellen ned till den jweniska byggen, så uppsta bada sossen emellan affärer om renhandel, som, då den blifwit afflutad, för sjelfwa slagtingens werkställande, slagkets ordentliga redande, hudars och bällingars spittande medtager sin tid, särdeles morgon och afton under den mörka ferejulsintern. I öfrigt åtgår om wintern för mankenet mycken tid i weds hemförning och upphuggning, samt för de två till och med tre ganger hwarje winter förnyade lanta utlandareferne för ipannmats inköp och uppföring af hushållen. Nu är det och i denna winter, som jagtimmerhuggning härstädes för första gången kommer ifråga. Men hwilken bitörtjenst, till solje af den nu här stedde utstampningen, dock å denna wid mögransen belägna höga fjelltrakt från början wacker mismod i anseende till härwarande skogs dwerzantade bestaffenhet, så att manget nedfalt träd med sin ringa diameter och sitt usla warde ej en gang betalar den derför skadade stubberes afgiften. Swinnernas sosselsättning under wintern är naturligtwis, att stöta de inre små hushållsbestyren, ladugårdarne, stidstrumpan, spinnråden och wäfstelen.

8:o, 9:o och 10:o. De jweniska inhysingarnes antal till wärer här sakta, så att något betemedel deremot ännu icke behöfwes; dock äro manga utan stätteland warande fattige lapphushåll att jemföra med de jwenste inhysingarna.

11:o. Jordtorpsystemet tillämpas icke inom gillet; och iocken har endast en terpare, då man undantager dem, som fått syna sig kronetorp.

12:o. Nybyggesswäsendet är lapparne till försång, emedan lappens stätteland derigenom instrankes; men medgifwas måste, att den insynade jorden dock blir nyttigare anwand i nybyggarens hand.

13:o. Rätt befolkning finnes icke i Årjeplong.

14:o. Såsom tillägg, i hwad jag förledet är uppgaf om folksunderwisningen i Årjeplong, får jag nu nämna, att under år 1865 har af Swenska Missionsallskapet ett Barnhem blifwit inrättadt i Batsjans by, der 10 fattiga lappiska barn så föda, betlädnad och underwisning på Missionswertets och Åemöreföreningens bekostnad.

Fran Mala Kapell-lag.

(Af hr Kapellpredikanten Joh. Mörtzell.)

Väderleken: Under 3:ne första manaderna war medeltemperaturen 11,43 gr. under fryspunkten, på hwilken tid äro den lägsta temperaturen, 40 gr. inträffade — 13 dagar sol, 25 dagar mulen och den öfriga tiden war klar och halstklar himmel. Under nästföljande 3:ne manader war medeltemperaturen + 6,41 gr., 6 dagar sol, 1 dag hagel, 7 dagar regn, 5 dagar mulen och den öfriga tiden wadra dagar. De sista 10 dagarne af Maj och de första 10 af Juni werdställdes säd af korn, potatis och kalrötter. Under samma tid eller från och med den 29 Maj till den 2 Juni inträffade sedan kylig wäderlek med snö (till en fets djup) och uerdan wind, att det framkomna gräset hwitnade och all vegetation syntes afstanna. De följande 3:ne manaderna war medeltemperaturen + 13,11 gr., 27 dagar regn, 1:sta dagen i September snö och nattfroster från och med natten efter den 22 Augusti till månadens slut. Ochuru afrarne were hindrad af osvan omförmälde kyliga wäderlek i början af Juni och således ej hunnit längre, än att de nu stodo gröna och swagmognade, tvingade litwäl nattfrosten till hastig störd. Den 23 och 24 Juli radde den högsta wärmen för året, nemligen 28 grader Celsii i stuggan. De sista 3:ne manaderna war medeltemperaturen 3,22 gr. under fryspunkten, 7 dagar sol, 3 dagar regn, 24 dagar mulen och de öfriga klar och halstklar himmel. I Oktober föll redan djup snö, men denna höjsmätte sedan genem ständigt återkommande blida dagar, till en issterpa på marken, som af samma orsak wisade till halstklar bar yta ända till arets slut. Medeltemperaturen för hela året har varit + 0,97 grader, allt Celsii.

2:o. Årswerten har af redan nämnde kyliga wäderlek förhållanden blifwit ganska swag och ringa. I de ålra bästa byarne torde 3:de o 4:de kornets åring tunna beräknas. Men de fleste hafwa dock lidit af frosten till den grad, att då en del kan få något till bröd (icke till säd) dugligt, får en annan del ater ej annat, än kreatursfoder eller sadant, hwar mjöl måste uppblandas med en dryg quantitet rågmjöl, innan den sammanhållighets egenstap winnes, att bröd deraf kan beredas. Den säd, som wuxit i de bästa byarne, antages wara fröbar och skulle äfwen, derest nödigt matkorn kunde anstallas, så att ej det fröbara kornet måste användas till föda, i det närmaste fulla sednens behof af sädskorn till wären. Men då were också nödigt, att alla, som lidit miswert.

stulle forma anställa ej blett allt, hwad de sjelfwe behöfver förtara, utan och, hwad de skulle utbota för sädskornet, och just i oförmågan att astadlemma detta ligger orsaken till betimmer för den närmaste framtiden, helst utsigterna att betemma det för dagen behöfliga sädskorn redan i det närwarande mörka för många. Potatisen lefwade i allmänhet medelmättig astafning, men, emedan aterjorden war upptorkad så, att dess yta sprutit och glesnat, innan frestnatterna kommo, så nedträngde földen i jorden och skadade potatisen till den grad, att öfwer allt från 25 till 50 procent blifwit oanvändbart för annat, än ladugården. Gräset, ehuru skadadt af wärkolden och fortwurett, bar dock i anseende till den under bergningstiden radande torra wäderleken, blifwit inbergadt grönt och således med bibehållande af all dess närande frukt, så att dess goda egenstap ersätter, hwad som brister i den wanliga mängden.

3:o. Med jordens afstifning äro endast smärre förel gjorda, hwilka wisat afgjord nytta och derjemte hos allmogem stärkt förtroendet för saken; men under de nu på hwarandra följande miswertären hafwa alla tillgångar medtagits uti sedoanmen, så att, om än wiljan finnes, finnes dock icke medel till någon fullständig afstifnings verkställande annorledes, än smänigom.

4:o. Lin odlas icke, emedan aterwiddan är annu för ofillräcklig.

5:o, 6:o och 7:o. Allmogens qwinnoexperientia är i allmänhet tunnig uti och sosselstatter sig under höst, winter och war, jemte ladugårdens skotfel, med spinning och wäning af farull, bomull och lin. Mannen ater sosselstatta sig under wintern, förutom med hemtersting af bränsle och foder, samt huggning af sagttimmer, der detta är bewiljadt, äfwen med försärdigandet af de husgerädsperiödar en vende wanligen behöfwer, såsom slädar, stottingar, selthug, sangar, stelar, boir och stäp, samt en del med att smida, samsta, swarwa, strädda och lasta ster m. m. allt endast för behöfvet inom orten. Detta eger dock ej tillämpning på lapparne, hwilka huswudsäkligen sosselstatta sig med skotielu af renarne i stegen, medan de hafwa några sädana, och sedan renarne blifwa slut, insfränter sig deras slejdsfardighet i allmänhet männens till att göra koppar och skalar af träd, samt deras qwinners till sömning af lappster och långster. Därmed äro de och i selje af de ofullständiga verktyg, som stå dem till tjenst ganska senfärdiga, till hwilken senfärdighet äfwen den för dem egen-

demliga hagslesheten för traget handarbete i wäsendtlig mån bidrager.

8:o, 9:o och 10:o. Swad inbyfsingarne beträffar, så ha, härstädes den åtgärden börjat widtagas, att bereda fronetorp åt desamma och derigenom har i det närmaste inbyfsingarnes antal förwunnit. Denna åtgärd från kommunens sida ha, redan wist sig medföra en förut icke anad, mångfaldig nytta: 1:o) för bonden, som befrias från intrång i hus och eger; 2:o) för inbyfsingen, som kommer under eget tak och blir i tillfälle att arbeta sig frukt af egen jord, hwarigenom hagen lifwas och arbetet gar dubbelt rastare, än förut; 3:o) för jorden, som blir på så många nya ställen odlad och förskönad och fruktbargjord, der den under andra förhållanden, ehuru med samma jostmängd, icke en gång om hundra år här, eller skulle hafwa företett en grön och odlad släkt; 4:o) för kommuner, som derigenom hindras i afseende på utgifter för fattigwården och således gengäldas de uppeffringar den i början haft för torpantläggningarne. 11:o. Att nybyggesswäsendet utbreder sig inom lappmarken är lifasä nödwändigt för lapparne, som för swenskarne: för de sednare, emedan jordbruket är deras naturliga yrte och för de förra, emedan jordbruket måste blifwa den sista tillflykten för deras bergning, då nomadlifwet ej mera afkastar det nödwändiga. Driften till denna wanflighet i lapparnes nomadlif ligger icke så mycket uti nybyggesswäsendets utbredande från swenska nationens sida, som fastnura uti lappiska nationens egen utveckling och förändring i lefnadsfättet, hwilket åter är att härleda från den swenska nationens allmänna sig äfwen utvecklade inwerken på den lappiska. Det ständiga och omåttliga bruket af kaffe gör att lefnadslefnaden nu kräfwer nära dubbel så många slagtrenar om år, som jorden, och då kan hwarje förnuftig menniska inse, att renhjordarne omöjligen kunna fylla de uppkomna och ökade nya behofwen i bredd med de gamla och ända ega bestånd. Lappiska nationens ökade insigt, äfwen som de hufsuppehållsedrift twingar då att tänka på sin utkomst för den tid, då renarne taga slut. Exempel till bergning utan renhjord hafwa swenskarne gifwit uti jordbruket. Och som detta redan synes lemna större både beqwämlighet och trygghet för sin idfare, än nomadlifwet, twelar icke lappen att hufv anlägga nybyggen och börja arbeta så godt han kan derpå. Och då en lapp har upptagit ett torp eller nybygge och arbetat derpå, medan han ännu kan föda sig af renhjorden, så kan han, sedan renarne taga slut, erhålla sitt ålderdomsunderhall på det upptagna nu

bygget, om just ej genom egen skötsel deras, så kan det ded ske genom öfwerlatande åt någon mera öfswad och idog arbetare mot beting af lifetidsunderhall. Det är därför af innerlig wiät så wäl för lappiska, som swenska nationen att nybyggessanläggningarne i lappmarken befordras och uppmuntras. De lappar inom denna kommun, hwilka icke widtagit den försigtigheten att rusta sig nybyggen, hafwa kommit fattigwården till last, hwilken nödhjelp ej beller stulle hafwa varit att finna, derest ej nybyggesswäsendet redan varit framdrifwet och utbredt

Styrelsen öfver Ålwa Landtbruksskola.

Ordförande: Landsbördingen m. m. E. P. Bergman.
 Sekreterare och Skattmästare: Tel.-Kommiss. A. Gajanus.
 Ledamöter: Ålwaaltningens utskott
 Handlanden D. D. Sundberg
 Vice Consul J. Rodell
 Handlanden B. Korpberg jr.
 Handlanden m. m. G. Asplund
 Brukspatronen D. Hummel.
 Inspektörer: Komminister A. A. Stedjen.
 Förste Landtmätaren J. G. Nyström
 Handlanden M. G. Bergström.
 Suppleanter: Ingeniören P. A. Brännström.
 Majeren m. m. M. B. Ström
 Handlanden D. D. Sundberg.
 Skolans föreståndare: Herr E. A. Kogelmark

Norrbottnens Låns Kongl. Hus hallningsfällskap

Matrifel i Februari 1866

Ordförande:

E. P. Bergman, Landsbörding, Öfverste i armén. K. M. L.
 M. S. O., M. B. S.

Vice Ordförande:

A. M. Gnen, Landssekreterare, K. M. L.

Sekreterare och Skattmästare:

August Gajanus, Telegrafkommissarie

Förvaltnings-utskottet:

Ordföranden
 Vice Ordföranden
 Nyström, J. G., Förste Landtmätare, Arvittnings-Öfverman
 Widmark, W., Löjtnant.
 Ström, M. B., Major, K. S. O.
 Nyellström, G. S. L., Kommissions-landtmätare

Suppleanter:

Korpberg, B., Handlande.
 Kogelmark, E. A., Direkter

Gushållningsgiffen.

Yule Stad.

Ordförande.

Xinell, J. M., Handlande.

Bedomöter.

Yulea. Amneus, N. E., Postinspektör.
 Backman, G. S., Rector.
 Bergman, E. P., Landsköpding, Öfverste i arméen
 R. M. D., R. S. D., R. W. D.
 Bergström, N. E., Handlande.
 Bendert, H. A., v. Consul och Handlande.
 Bodell, J., Consularagent och Handlande.
 Brandt, J. E., Guldsmid.
 Buch, K. G., Landskassalift.
 Burman, D., Stadskommunister.
 Cajanus, A., Telegrafkommisarie.
 Dickman, G., Urmakare.
 Ekström, B. A., Landskamrerare.
 Elowson, G., Lektor.
 Ennes, G. A., Sägsmästare.
 Euren, A. M., Landssekreterare, R. M. D.
 Gemenius, P., Handlande.
 Hammarén, A., Rådman och Handlande.
 Holm, P., Sadelmakare.
 Holmgren, Pestiljon.
 Huf, J. A., Rådman.
 Johannején, Lotsalderman.
 Lange, A., Rådman och Handlande.
 Lihnd, J. F., Målaremästare.
 Lundblad, A. R., Disponent.
 Lundström, N. P., Garfware.
 Nyström, J. E., Förste Landtmätare och Afvittrings
 styresman.
 Rydberg, G. A., Kåsför.
 Schough, N., Kapten.
 Sundström, N., Rådman.
 Sundberg, D. D., Handlande.
 Söderholm, A. M., Vokhållare.
 Trysen, A., Bergmästare.

Yulea.

Waldenström, G. M., Dokter, R. W. D.
 Widmark, H., Löjtnant.
 Åhrström, J., Garfware.
 Squist, N. U., Öfverjägare.

Pite Stad.

Ordförande.

Rydstedt, G., Öfverjägare.

Bedomöter.

Pitea.

Bergström, G., Garfware.
 Brännström, N., Snickare.
 Clementioff, J. G., Postmästare, Kapten, R. E. D.
 Dahl, G., Auditor, R. W. D.
 Dynesius, A. M., Sjökapten.
 Ekman, G., Apothekare.
 Elfgren, G., v. Consul och Handlande.
 Engman, A. F., v. Consul och Handlande.
 Falc, G., Handlande.
 Halleen, F., f. d. Landskamr., Tullförwre, R. M. D.
 Häggström, G., Tulluppsyningsman.
 Lindfors, J., Löjtnant.
 Lundberg, A., Handlande.
 Lundström, A., v. Rector.
 Nordström, J. G., Handlande.
 Nyman, G. E., Rådman.
 Ringius, E. A., Telegrafkommisarie.
 Ulander, A. P., Handlande.
 Ulander, E., v. Kollega.
 Wallmark, E., Byggmästare.
 Winroth, G. E., v. Consul och Handlande.

Haparanda Stad och Neder-Torne Socken.

Ordförande.

Burman, G. D., Telegrafassistent.

Bedomöter.

Haparanda.

Asplund, G., Handlande, R. W. D.
 Bellman, G. W., Telegrafdirektör, Löjtnant.
 Burman, G. E., Ryrkoherde.
 Bostrom, J. D., Handlande.
 Gellerstedt, G. W., Rector.
 Grape, J., Kollega.

Haparanda.	Gräpe, Th., Telegrafassistent. Hackzell, J. W., Ingeniör. Hertzman, W., Handlande. Helmström, Sör., Garfware. Kroot, A., Tullförwaltare. Lindh, J. W., v. Consul. Pipon, J., Magister. Pipon, C., Ingeniör. Stenberg, C., Handlande. Stenberg, C. C., Häredehöfding. Haparanda. Strömberg, J., Kärgerisfabrikör. Wallin, A. A., Krenofogde och vice Häredehöfding. Wennerström, A., v. Consul och Handlande. Westergren, C., Handlande. Wrethelm, C. J., Doktor. Zachrisson, Abr., Handlande. Zachrisson, A., Handlande. Bojakala. Öhrting, C., Handlande. Haparanda.
------------	---

Pite Socken.

Ordförande.

Korsförb.	Ulfhjelm, C., Disponent.
-----------	--------------------------

Bedamoter.

Blåsmark.	Andersson, J., Hemmansegare.
Villpite.	Andersson, A., Härede domare.
Kramnäs.	Berglund, J., Hemmansegare.
Långnäs.	Berg, J., Rättare.
Byn.	Bäckman, A., Kyrkowård.
Kafnäs.	Bäckman, D., Hemmansegare.
Pitholm.	Bäckström, A., f. Riksdagsman.
Jefre.	Cederlund, A., Hemmansegare.
Blåsmark.	Dahlbäck, J., Hemmansegare.
Långnäs.	Danielsson, A., Hemmansegare.
Böhle.	Danielsson, D. G., Råmdeman.
Jefre.	Degerman, Brukspatron.
Ölsbyn.	Engelmark, B., Handlande.
Dijebyn.	Eriksjon, M. A., Hemmansegare.
Bergswiken.	Eriksjon, C., Råmdeman.
Pitholm.	Eriksjon, Erik, Hemmansegare.
Böhle.	Eriksjon, J. G., Hemmansegare.
Långträsk.	Eriksjon, J., Hemmansegare.

Dijebyn.	Hedqvist, C. A., Handlande.
Böhle.	Hedqvist, C. A., Hemmansegare.
Sjulanäs.	Hellgren, E., Råmdeman.
Böhle.	Helmgren, D. E., Hemmansegare.
Svensbyn.	Helmgren, J., Hemmansegare.
Korsförb.	Häggström, M. T., Inspektör.
Ölsbyn.	Höglund, D., Hemmansegare.
Pitholm.	Jensson, Sam., Hemmansegare.
Böhle.	Jensson, Er., Hemmansegare.
Pitholm.	Johansson, J., Råmdeman.
Sjulanäs.	Larsson, C. J., Hemmansegare.
Hortlar.	Lindqvist, Rönnerstrifware.
	Lindqvist, A., Hemmansegare.
	Lindqvist, J., Hemmansegare.
	Lindqvist, D., Råmdeman.
Kafansön.	Lundberg, E., Handlande.
Ölsbyn.	Lundberg, J. E., Hemmansegare.
Kafansön.	Lundström, A., Hemmansegare.
Villpite.	Lundberg, E. S., Inspektör.
Korsförb.	Lindqvist, J., Hemmansegare.
Keswik.	Marström, C. A., Handlande.
Storförb.	Marlund, G., Hemmansegare.
Röbyn.	Marlund, D., Hemmansegare.
Sjulanäs.	Millsen, D., Kyrkowård.
Dijebyn.	Millsen, J., Hemmansegare.
Himmingsmark.	Millsen, C., Hemmansegare.
Svensbyn.	Mordgren, M. P., Hemmansegare.
Böhle.	Olofsson, D. (unga), Hemmansegare.
Villpite.	Olofsson, A., Hemmansegare.
Pitholm.	Olofsson, D., Hemmansegare.
Sjulanäs.	Olofsson, E., Hemmansegare.
Sifforb.	Pehrsson, A., Postförare.
Dijebyn.	Pehrsson, A., Hemmansegare.
Ölsbyn.	Risberg, J., Hemmansegare.
Villpite.	Rönqvist, J., Hemmansegare.
Långnäs.	Sandqvist, C., Gastgäware.
Keswik.	Sandman, J., Häredestrifware.
Kramnäs.	Sandström, J. E., Ingeniör.
	Stjerneberg, P. T., Doktor, Prest och Rörkoherde, P. W. D.
Dijebyn.	Sundström, D., Hemmansegare.
Hortlar.	Sundström, A., Hemmansegare.
Kafnäs.	Sjölund, J., Hemmansegare.
Sifforb.	Svensson, D., Hemmansegare.

Boble	Svensson, S., Hemmansegare.
Dijebyn.	Törusten, A., Major, R. S. D.
	Walter von, C. E., Kronolänsman.
Hertlar.	Wallmark, E. A., Regementsförfärdare, R. W. D.
Dijebyn.	Witström, C. D., Kronolänsman.
Jefre.	Oberg, O. A., Hemmansegare.
Ölsbyn.	Ohberg, S., Handlande.
Jefre.	Ohman, J., Hemmansegare.
Svensbyn.	Ohman, J. S., Sw:son, Hemmansegare.

Neder-Eule Soften.

Ördsforande.

Stedfén, A. A., Komminister.

Bedomöter.

Aswa.	Almqvist, Hemmansegare.
Gaddwit.	Andersson, N. P., Hemmansegare.
Sundem.	Andersson, S., Råmdeman.
	Andersson, N. A., Hemmansegare.
Aswa.	Andersson, G. E., Hemmansegare.
	Andersson, A., Hemmansegare.
	Andersson, A. P., Hemmansegare.
Björshyn.	Bergström, H. E., Hemmansegare.
Sunderbyn.	Bergström, H. E., Hemmansegare.
Rutwik.	Bergström, C. A., Hemmansegare.
Gila Staden.	Bestrom, E. D., Häradsbörfding, R. A. D.
	Bestrom, W., Ingeniör.
	Bestrom, D. J., v. Pastor.
Behrsön.	Boman, N., Råmdeman.
Sunderbyn.	Brännström, P. A., Ingeniör.
Gila Staden.	Curtelius, D., Kronolänsman.
Aswa.	Ersson, J. E., Hemmansegare.
Björshyn.	Eriksson, G. E., Råmdeman.
Gronäs.	Englund, E. P., Hemmansegare.
Gila Staden.	Engström, J., Brännmästare.
Westmark.	Ersson, N., Hemmansegare.
Aswa.	Engwist, Hemmansegare.
Björshyn.	Engwist, N. P., Hemmansegare.
Aswa.	Fabricius, f. Råmdeman.
	Fogelmark, S. A., Direktör.
Gila Staden.	Genberg, N. A., v. Häradsbörfding.
	Genberg, D., Med. Doktor.
Behrsön.	Hedström, P., Fabrikör.

Gila Staden.	Hjertstedt, Gästgärdare.
Aswa.	Holmgren, D., Rättare.
Sunderbyn.	Helm, Fahnjunkare.
Gustafs rid.	Hellström, C. G. E., Ingeniör.
Sunderbyn.	Hellström, E., Ingeniör.
	Hellström, C. W., Löjtnant.
Aswa.	Hjateson, J., Hemmansegare.
Sunderbyn.	Jacobsen, J. D., Långdjurläkare.
Bensbyn.	Jacobsen, H., Hemmansegare.
A lwit.	Johansen, D., "
	Jensen, D., "
Aswa.	Karsen, E. P., Råmdeman.
Börjelslandet.	Lindgren, Oskon, J. E., Handlande
Sunderbyn.	Lindström, A. J., f. Handlande
Gaddwit.	Lindström, N., f. Råmdeman
Antnäs.	Mittopée, Edw., Hemmansegare
A lwit.	Milsson, O., "
Börjelslandet.	Milsson, N., "
Gila Staden.	Milsson, D., Handlande.
Sunderbyn.	Milsson, E., Hemmansegare.
	Nordwall, J., "
A lwit.	Nordström, N. P., Hemmansegare.
Björshyn.	Nordberg, S., Ingeniör.
Gronäs.	Nordström, E., Gästgärdare.
Gila Staden.	Nyström, Gärdare.
Elet.	Nyström, Inspektör.
Börjelslandet.	Nilsson, N., Råmdeman.
Behrsön.	Olofsson, N., Hemmansegare.
Rutwik.	Petersson, E. P., "
Gila Staden.	Rutqvist, J. P., Skollärare.
Sunderbyn.	Rutqvist, H. P., Handlande.
Rutwik.	Ruuth, E., Ingeniör.
Sandön.	Sandberg, J. J., Hemmansegare.
Aswa.	Sandstedt, J. E., Direktör.
Gila Staden.	Segergren, A. W., Hemmansegare.
Wiksberg.	Selling, Th., Ingeniör.
Sandön.	Sundström, J., Hemmansegare.
Gila Staden.	Svenonius, D. W., Ökonomi-Direktor
Vulegard.	Ström, N. B., Major, R. S. D.
Behrsön	Sundqvist, H. P., Hemmansegare
A lwit.	Sundsjell, J. E., "
Ölsberg.	Walldenström, N., Ingeniör.
Sunderbyn.	Wallmark, J. E., Löjtnant.
Gaddwit	Witström, C. E., Gästgärdare

Gila Staden.	Wittström, Fridolf, Herr.
Pehreön.	Obom, H., Måldagsman
Skullen.	Sqwist, C., Fabrikör.
Sunderbyn.	Ohlund, D., Ingeniör

Öfwer-Eule Socken.

Ordförande.

Beden.	Lindgren, N., Stollärare.
--------	---------------------------

Vedamoter.

Ljuså.	Amnens, N., Inspektör.
Bredbyn.	Bachman, D. J., Måndeman.
Bodtrastorp.	Bergman, G. D., Löjtnant.
Säfwast.	Bergdahl, N., Häradsdemare
Heden.	Blemqvist, J. J., Hemmansegare.
Boden.	Olman, S. J., Postförwaltare.
Swartbyn.	Ersson, D., Tolfman.
Buddbyn.	Ersson, G., Måndeman.
Swartbjörshyn.	Ersson, S., Hemmansegare.
Boden.	Korsberg, B. jr., Handlande.
Bredåter.	Gellerstedt, G. P., Kyrkoherde.
Harads.	Hansson, A. L., Hemmansegare.
Heden.	Harlin, H. J., "
Swartla.	Holmström, H. P., "
Boden.	Hjertsberg, Inspektör.
Kroffors.	Hällgren, J., Landthandlande.
Buddbyn.	Johansson, A., Inspektör.
	Johansson, N., Tolfman.
	Johansson, J., unga, Hemmansegare
Boden.	Johansson, D. G., "
Unbyn.	Johansson, A., "
Heden.	Jönsson, J., "
Boden.	Lindlund, Litter.
Holmserf.	Lindgren, G., Hemmansegare.
Abstrast.	Lindgren, J., Inspektör.
Bredaker.	Lindgren, J., Hemmansegare
Boden.	Mattson, N. P., "
Ljuså.	Meyer, Apothekare.
Heden.	Müller, N., Inspektör.
Wibbyn.	Nilsson, J., Hemmansegare.
Wittjert.	Nilsson, N. P., "
Kluså.	Nordling, A., Tolfman.
	Nordström, J., Hemmansegare.

Harads.	Nordqvist, Hemmansegare.
Swartbjörshyn.	Nordlund, J. G., Hemmansegare
Unbyn.	Nordström, P., "
Heden.	Nyberg, N. D., "
Buddbyn.	Nyberg, Is., "
Swartbyn.	Olofen, H. P., "
Unbyn.	Olofen, N., "
Swartbjörshyn.	Olofen, N. P., "
Boden.	Pettersen, J. G.
Swartbyn.	Pettersen, J. P., Kyrkward
Wibbyn.	Pettersen, H. P., Hemmansega
Buddbyn.	Rutqvist, J. A.,
St. Jan.	Schlytern, G. D., Sagwerksegare
Boden.	Schönfeldt, Komminister
Swartbjörshyn.	Strandberg, N. P., Hemmansega
Skatamarl.	Sundqvist, G. A., "
Bredbyn.	Söderström, J.,
Säfwast.	Wallin, "
Ljuså.	Wittström, G. W., Landthandlande
Amminet.	Westberg, P. G., Direkter
Swartbyn.	Zellberg, G., Snickare.
Boden.	Öhrman, H. D., Kronolånsman
Swartbyn.	Öhrling, H. P., Hemmansegare
Swartla.	Österberg, L., Inspektör.
Bredåter.	Öström, N. P., Hemmansegare
Boden.	Qqvist, G., Kronofogde
	Qqvist, G., Ingeniör.

Rane Socken.

Ordförande.

Rånbyn.	Beckman, O. D., Rane rita
---------	---------------------------

Vedamoter

Melderstein.	Berg, Mattare.
Rånbyn.	Bergner, G. A., Andre Landtmatare
	Dahl, J., Kyrkobarn
	Edén, N., Komminister.
Prestholm.	Ekstedt, Kronofogde.
Rånbyn.	Korsberg, J., Hemmansegare.
	Gräpe, A. J., Kapten, N. E. D
Öwitan.	Gröth, L. H., Måndeman.
Nienisel.	Grötsen, L., Hemmansegare.
Rånbyn.	Gullengabm, A., Handlande

Rånbyn.	Holmgren, S. G., Inspektör.
Switån.	Holmawist, A., Hemmanssegare.
	Switthöm, S., "
Rånbyn.	Väggström, A., Inspektör.
Böble.	Heglin, S., Hemmanssegare.
Semtön.	Jatobsson, G., "
Deqerfel.	Tzbaussén, A., "
Prestholm.	Tebansén, S., "
Låbbyn.	Lampa, P. G., Inspektör.
Mjesserden.	Lindström, L. G., Hemmanssegare.
Böble.	Lundberg, L. H., "
Drrbyn.	Löfgren, S., "
Prestholm.	Löfgren, A., "
Rånbyn.	Löfaren, P., Handlande.
Drrbyn.	Moosberg, L. L., Hemmanssegare.
	Moosberg, Em., "
Rånbyn.	Moosberg, Fr., Handlande.
Drrbyn.	Paulin, L. H., Hemmanssegare.
Prestholm.	Paulin, S., "
Drrbyn.	Paulin, S. P., "
Switån.	Pålsén, P., "
Strömsund.	Rånlund, C., Landtingsman.
Rånbyn.	Salander, S., Handlande.
Melderstein.	Sjöstedt, A., Ärendator.
Semtön.	Sundin, A. H., Hemmanssegare.
Böble.	Strand, S., Nämndeman.
Sundnäs.	Sundwall, S., Hemmanssegare.
Prestholm.	Sundqwist, G., "
Rånbyn.	Tengman, G. S., Handlande.
Prestholm.	Thomén, J. P:son, Hemmanssegare.
Semtön.	Öström, A. H., "

Neder-Kalix Socken.

Ordförande.

Kyrkostaden.	Hummel, D., Brukspatron.
--------------	--------------------------

Bedomoter.

Kyrkostaden.	Andersson, A. G., Ärendator.
Innanbaden.	Bergman, L. G., Lejtnant, Swardsman.
Ytterbyn.	Bergström, D., Hemmanssegare.
	Bergström, G. D., "
Näsbyn.	Bergmart, S., Handlande.
Kyrkostaden.	Bergsten, A. G., Håradshöfding.

Kyrkostaden.	Bergbom, G. L., Inspektör.
	Brattberg, And., Herr.
	Brattberg, And., "
	Radn, W. D. A., Lagman.
	Radström, A., Handlande.
Näsbyn.	Englund, M. D., Hemmanssegare.
Palange.	Englund, M. D., "
Björknäs.	Grape, S., Kapten.
Lereferb.	Hampfeldt, W., Brukspatron.
Kyrkostaden.	Holmgren, A., Handlande.
	Holmgren, Aug., Herr.
Kells.	Horney, G., Postmästare.
Kyrkostaden.	Häggström, G. H., Skollare.
Innanbaden.	Jacobson, Jac., Hemmanssegare.
Sifnäs.	Lindgren, Joh., "
Kells.	Lindgren, G., "
Björkforb.	Lundström, A., Rättare.
Gammelgården.	Muthuz, S., Lejtnant.
Kyrkostaden.	Ström, D. H., Apothekare.
Ytterbyn.	Sjöstrem, G., Hemmanssegare.
Kells.	Stenström, J. B., Apothekare.
Kyrkostaden.	Swanberg, P. A., Herr.
	Wallström, S., Handlande.
	T. Julius, Odw., Diktör.
Kells.	Ullberg, S., Lullinspektör.
Kyrkostaden.	Wallgren, A., Högskolelärare.
	Wiskund, D., v. Kontraktsprest.
	Åberg, M. G., Sjerdingman.
	Östman, A. F., Handlande.

Öfwer-Kalix Socken.

Ordförande.

Nesenius, Kyrkoherde, Hesperdiant.

Bedomoter.

Branna.	Björklingson, G., Handlande.
	Braunwall, Hemmanssegare.
Heden.	Brännwall, M. P., Hemmanssegare.
Swedjau.	Engström, L., "
Swarthbyn.	Ersson, D., "
	Granström, L., Nämndeman.
Redupp.	Grundén, G. G., Sagwertsegare.
Branna.	Hansen, M. P., Hemmanssegare.

Wannas.	Hendriksen, Jacob, Hemmansegare.
Vand-jarf.	Sönsen, C., "
Mitajarf.	Varesen, E., "
Gultet.	Milsson, E. H., "
Wannas.	Milsson, M. P., "
Bränna.	Sondell, C. D., Kommuniister.

Carl Gustafs Socken.

Ordförande.

Örrape, Is., Kyrtöherde.

Ledamöter.

Kudola.	Muundi, J., Hemmansegare.
Lappträsk.	Beraman, Nisto J., Hemmansegare.
Karungi.	Bucht, J. P., "
Kudola.	Franki, H., "
Karhuwaara.	Hendriksen, H., "
Karungi.	Kynylä, "
Korpikylä.	Strand, J. H., "
	Tuohela, J., "
Karesjoti.	Wälitöski, Pehr, Milsson, Hemmansegare.
Korpikylä.	Mija, P., Hemmansegare.

Öfwer-Torne Socken.

Ordförande.

Bergdahl, E. M., Landsfiskal.

Ledamöter.

Matarengi.	Asp, G., Handlande.
Wittjaniemi.	Burman, G., Kronofogde.
Matarengi.	Bucht J. W., Prest.
	Hackzell, H. W., Kronofogde.
	Lindroth, G., Handlande.
	Nyman, P. M., Handlande.
	Sandqwist, M. P., Kyrtowård.
Korpilombola.	Stenberg, G. A., Kommuniister.
Matarengi.	Torneus, J., Häradshemmansegare.

Pajala Socken.

Ordförande.

Kengis Söhlberg, G. S., Burspatron

Ledamöter.

Kieriswara.	Matala, D. J., Hemmansegare.
Johopietti.	Are, G. J., Gästgivar.
Kengis.	Bergström, J., Hemmansegare.
Muoniowaara.	Kersström, B., Handlande.
Pajala.	Lasu, J. Hansen, Hemmansegare.
	Westin, J. W., Handlande.
	Ydström, J., Kronolänsman.
	Pajala, K. H., Hemmansegare.
	Pajala, H., "
	Pellisa, H., Gästgivar.
	Stenberg, L., Pastor.
	Tornberg, Kierik.

Arjeplogs Lappmark.

Ordförande.

Winnberg, Th., Kyrtöherde.

Ledamöter.

Rackund.	Carlberg, K. U., Kyrtowård.
	Kjellström, A. L., Handlande.
	Helmström, K., Kronolänsman.
Kereawit.	Olofson, D., Häradshemmansegare.
Rackund.	Sundström, J., Häradshemmansegare.
Batjaur.	Wallström, J., Kronohemmansegare.

Arwidsjaur's Lappmark.

Ordförande.

Skarin, J., Kronolänsman.

Ledamöter.

Lappträsk.	Arwius, E., Kronohemmansegare.
Glommerträsk.	Engelmark, K. G.
Lappträsk.	Kjellström, G. M., v. Pastor.
Bofsele.	Granberg, J. A., Hemmansegare.
Mala.	Holmlund, L., Handlande.
Bachtjaur.	Kjellström, G. G., Kronohemmansegare.
Bräutträsk.	Lundmark, P. G., "
Mala.	Mörtzell, J., Skollärare.
Härträsk.	Kerström, P. A., Kronohemmansegare.
Lainejaur.	Sjöström, A. G., Hemmansegare.
Bofsele.	Öström, A. L., Handlande.

Enontekiö Lappmark.**Ordförande.**

Curtelius, J. D., Kyrkoherde.

Ledamöter.

Karenuando. Hackzell, G. J., Kronolänsman.
 Maunu. Grape, J., Klockare och Hemmansegare.
 Sawisemutta. Naatamaa, J., Kateket.

Juckasjärvi Lappmark.

Eappero. Laestadius, N., Kronolänsman.

Jockmocks Lappmark.**Ordförande.**

Allenius, J. G., f. d. Kronolänsman.

Ledamöter.

Norrvik. Berlin, M. T., Kateket.
 Pajerim. Boqvist, L. A., Frälshemmanssåbo.
 Gritsén, Er. Ol., Nybyggare.
 Kersman, E., J., Landthandlande.
 Mannberg, D. J., Distningsförmän.
 Mannberg, J. D., Klockare.
 Dwickjeck. Nordlund, N. J., Nybyggare.
 Djometis. Sandqvist, J.,
 Wuollerim. Westerlund, G., Kyrkoherde.
 Mattisudden. Westerlund, G. A., Kronolänsman.
 Westerlund, J. G., Nybyggare.

Gelliwara Lappmark.**Ordförande.**

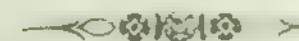
Silfwerbrand, Th., Kronolänsman.

Ledamöter.

Ullatis. Appelqvist, Ekellärare.
 Engelmärk, S., Pastor.
 Landström, G., Nybyggare.
 Pehrsson, P., Nämndeman.
 Söderberg, Klockare.
 Hakkas. Åström, J. J., Tingstoll.

Rättelser.

Eid.	7 rad.	3 uppr.	Star:	afslagna,	las:	afslagna
"	16	"	15	"	"	anföras
"	"	"	19	"	"	anföras
"	30	"	7 nedifr.	"	"	areagiften
"	31	"	12 uppr.	"	"	jord
"	"	"	15	"	"	rota sig
"	36	"	17 nedifr.	"	"	den
"	39	"	18 uppr.	"	"	den
"	40	"	15 nedifr.	"	"	utöfver
"	43	"	3 uppr.	"	"	wård,
"	46	"	11	"	"	stiftad.
"	"	"	12	"	"	fom den
"	5	"	14	"	"	at fogshushållun-
"	70	"	8	"	"	gen,
"	75	"	4	"	"	nedre
"	"	"	5 o. 6	"	"	hwardera uppgar
"	76	"	10	"	"	af en broschyr, jore-
"	"	"	8	"	"	slog att
"	"	"	10	"	"	uppmuntra odlare,
"	"	"	8	"	"	fortjent af sadant un-
"	"	"	8	"	"	derstod. Talaren ha
"	"	"	8	"	"	premier. Hos tal
"	"	"	8	"	"	de sig belant
"	"	"	8	"	"	hade anmälte,
"	"	"	8	"	"	någon beloning.
"	"	"	8	"	"	åderopande praxis.

Norrbottens Län

Kongl. Hushållnings-Sällskaps

Handlingar.

Luleå, 1867.

Aktie-Verlagets Tryckeri.

Protokoll, hållet wid Norrbottens
Lans Hushållnings-Sällskaps sam-
mantrade å R. M. Befallningshaf-
vandes sessionsrum i Ule den 28
Jan. 1867.

Närvarande: Ordförande: vice Ordföranden herr
Landssekreteraren och Riddaren A. M. Euren;
hrr kapten M. Edough, förste landtmätaren J
G. Nyström, lektor G. Grewson, lejtuanterne
H. Widmark och G. D. Bergman, brukspatro-
nerne D. Hummel och G. W. Nilshjelm, v. pastor
A. A. Stedjen, ingeniorerne P. A. Brännström
och L. Salling, handlandena D. D. Sundberg
O. Nilsson, J. M. Finell och H. P. Nil-
qvist, stadskassören G. A. Rydberg, hemmans-
egarne M. P. Engqvist, Lars Petter Larsson,
Erik Pettersson m. fl. samt undertecknad, som
förde protokollet.

§ 1.

G. D. Sedan motet af hr Ordföranden blifwit
öppnadt, streds till val af nio ledamöter, hvarvid
följande inwaldes:

i Ule: landtränsmästaren Arth. Waldenström och magister
B. Holm.

Neder-Ule: notarien D. Rutbäck och hemmansegaren Nils
Anton Fabricius,

Pite socken: jordbrukaren Hinrichs och inspektoren Nyström
 Alter,
Haparanda: telegrafkommisariern S. Lundgren och öfver-
 hyningsmannen G. Lundström.
Kane: inspektoren G. J. Ljungberg, Kånbyn; och hemman-
 egaren Anders Öström, Öbu.
Gelliwara: pastor Stenberg och fogsuppljningsman L. En-
 gelmark.

§ 2.

Till ledamöter i Förvaltnings-Utskottet inwaldes
 handlanden D. D. Sundberg och hemmansegaren M.
 W. Enqvist i Björsköva.

§ 3.

Till Ordförande i Öfver-Kalix och Öfver-Torneo
 Hushålls-Gillen waldes hrr bruksinspektoren B. Kroef
 och postexpeditören M. Montell, samt till Ordförande i
 Neder-Lule Ville hr länsdjursläkaren J. D. Jacobson.

§ 4.

Härefter föredrogs sekreterarens berättelse för år
 1866, som war af följande lydelse:

**Berättelse till Norrbottens Låns Hushållnings-Säll-
 skap för år 1866, wid des Allmänna sammanträde
 d. 28 Januari 1867.**

I öfverensstämmelse med detta Sällskaps ändamål och
 med föremålet för des ledamöters verksamhet har det varit
 wanligt att börja den i Sällskapets Stadgar föreskrifna
 årsberättelsen med en öfversigt af temperaturförhållandena
 under året och af årswerten, som i wäsentlig mån af de
 förra år beroende. Denna öfversigt måste denna gång bli
 mindre fullständig, emedan Sällskapets ordinarie ordförande,
 hr landshöfding Bergman, hwilken wi hittills haft att tacka
 för de deruti meddelade uppgifter, varit genom bortoware
 från länet under en stor del af sommaren förhindrad att
 göra de observationer, som legat till grund för wäderleksöf-
 versigten. Wi begagna oss därför i stället af de meteoro-
 logista iakttagelser, som återfinnas i berättelser från hushålls-
 gillena, och hwilka icke kunna i så synnerligt hög grad af

wisa från förhållandena härstädes. Ordföranden i Hapa-
 randa Ville anför följande intressanta iakttagelse: "Af de
 meteorologiska observationer, hwilka under en följd af 3-ne
 årtionden blifwit gjorda på en icke långt från Haparanda
 aflägsen ort, har det wälat sig, att medeltemperaturen för
 året wanligen är densamma under alla år. Om därför nå-
 gon gång inträffar, att wintern utmärker sig genom sträng
 och ihållande kold, så är den påföljande sommaren mycket
 varm, och tvärtom." Sistforslagna winter kan knapt sägas
 hafwa tagit sin början förrän i Januari, men waren war
 så mycket långvarigare. Nederbörden war under sommarens
 början otillräcklig för att upplösa talen, hwarigenom wert-
 ligheten föredde ett ytterst trånande lif. Lyckligtwis ut-
 märkte sig efter sommaren genom en ewantligt jemn wärme
 och framför allt genom en eerherd nederbörd. Denna har
 säkerligen varit orsaken till det lyckliga förhållandet, att nå-
 gon frost icke inträffade förrän i slutet af September och på
 wisja ställen icke förrän i Oktober. Ett ser sadens megnad
 så gynnligt förhållande skulle äfwen hafwa framkallat de ri-
 kaste skördar, om nederbörden varit mätlig. Men wore
 wisjerligen på sträet swällande och sage ewantligt rika ut,
 men wid träskningen ha de besunnits giwa mindre till
 spann. Någon anledning till flagan öfver aflastningen
 torde dock icke på det hela stäligen böra föresinnas, emedan
 bestäffenheten varit god. Beträffande är det med foder-
 tillgången. Hesterden har varit mycket otillfredsställande,
 och kristen på foder kommer otwifwelattigt att ser en lång
 tid hafwa genomgripande och menliga verkningar, som till
 en del redan latit ersara sig. Den mängd af bestap som
 blifwit nedslagtad skall en gång ligga tungt på jordbruka-
 rens ekonomi, och ur denna synpunkt kan man säga, att det
 sista året varit wida mer ogynnsamt för landtmannen, än
 flere af de föregående. När härtill kommer, att potatisen
 nästan öfwer allt i länet angripits af terröta, bidrager detta
 tänbart till förökande af betumren.

Den ymniga nederbörden har varit hinderlig för flet-
 tern och på flera ställen nästan omöjliggjert bergning af låg
 ländta ångar. Wi skulle därför nödgas salom menlig upp-
 fatta den, om wi bedömde förhållandena ur en insträntare
 synpunkt. Wore wäderleken wid alla tider och alla lokaler
 sådan som landtmannen kunde önska den, skulle wisjerligen
 föga omtanke erfordras för jordbrukets stotiel och ringa sar-
 häger föresinnas för en gynnlig skörd. Men naturens hus-
 hållning sker i stort; des lagar äre alltför allmångiltiga för

Detta har under fästförslutna år blifwit verkställt; men derförde kunna ifrågasättas, huruvida de för en sådan skrift erforderliga medel icke skulle kunna ännu bättre användas genom större intöp af utmärkta landbrukskrifter, hvarpå nu icke är någon brist. Professor Arrhenius har ju rikttat landbrukslitteraturen med de värdefullaste alster, framställda på ett enkelt och för alla lättfattligt språk. Vore det icke skäligt att göra dem tillgängliga för länets jordbrukare? Förvaltnings-utskottet har visserligen requirerat 100 exemplar af trenne bland dessa småskrifter, men att detta antal är otillräckligt, är lätt insedt. Som de förra upplagorna af dessa skrifter äro utgångna och nya ännu icke hunnit utgifvas, har requiritionen hittills icke heller kunnat uppfyllas. En annan skrift, som tillvunnit sig ett öfvermåttat intresse hos länets allmoges är H. Spaaks uppläte, benämnd Landbruk utan binärningar, hvaraf 200 exemplar hithittills. Skriften är likväl af det värde, att knappt någon enda jordägare i detta län berde vara i jaknad af densamma, och det kan svärigen bestridas, att Sällskapet vida bättre skulle använda sina medel genom intöp af dessa skrifter, än genom fortsett utgifvande af kvartalskriften.

I enlighet med Sällskapets beslut har Spaaks afhandling blifwit öfversatt på finska. Detta har verkställts utan anspråk på ersättning af hr kyrkoherden J. Grape i Carl Gustafs socken, men tryckningen deraf har icke hunnit afslutas, så att någon spridning af öfversättningen bland den finska allmogen i länet icke kunnat försigga.

Att uppmärksamheten på åtliga swampars användbarhet såsom födoämne börjar bli allmän icke blott i vårt land, utan äfven i Finland, har man ett bewis deraf, att till hr landshöfding Bergman från sistnämnda land ankommit några exemplar af en derstädes på både finska och svenska utgifwen beskifning om åtliga swampar, af hvilka tregna afbildningar äro inhämtade i boken, som man naturligtvis kan föra ut med sig och af denna orsak äro mera användbara än Smitts itera planisch. Öfversändaren har anhållit att dessa exemplar måtte blifwa utdelade i länet. Ordföranden i Jockmacks Gille synes särskilt nitälska för denna saks framgång och heppas på praktiskt wis kunna nedbryta de skrankor, som fördom och okunnighet uppställt mot swamparnes användning till födoämne. Den tid skall nog komma, då denna junda, smakliga och näringsrika vext utgör en af de finaste och oumbärligaste rätter på vårt bord både i staden och på landet.

Som jordbrukswäsendet intagit ett allt viktigare rum i landets produktionsförmåga, så att export och import af spannmål åtminstone under gynsamare år icke blott uppväga hvarandra, utan att balansen till och med sjunker till fördel för den förre, har man ansett af wigt, att det samma finge sina gemensamma sörningspunkter på samma gång som sina kraftiga malsmän. Detta ändamål har man ansett i någon mån kunna winnas genom ett årligt sammankommande i Stockholm af delegerade från alla Hushållnings-Sällskap i riket. Det kan icke heller betwiflas, att ett sådant landbruksutskotts önsningar och förslag till jordbrukets fremma skulle hos Statsmakterna vinna ett tillbörligt afseende, och Sällskapet har på mötet i Djebyn så mycket hellre biträdt den ursprungligen från Stockholms läns Hushållnings-Sällskap utgångna framställning härom som Herrbotten, till följd af sitt afslågsna läge, i annat fall har swärt att så sina bebehöfver behjertade och sina önsningar uppfyllda. Huruvida något sådant allmänt landbruksutskott kommer till stand, är emellertid ännu okänt, emedan det är bekant, att icke alla Hushållnings-Sällskap welat biträda förslaget derom.

Ett oafwisligt steg till kännedomen om landets jordbruksförhållanden innefattas i den från regeringen utgångna anmodan till rikets Hushållnings-Sällskap att samla statistiska uppgifter inom deras resp. distrikt. Denna anmodan synes hafwa rönt stor beredwillighet från alla håll. Från Statistiska Centralbyrån utkommer nemligen jordbruksstatistik för det ena länet efter det andra. Snart återstar endast Herrbotten. Här tyckes det som skulle okunnighet eller fördom eller egenlystighet lägga hinder i vägen för samlandet af dessa uppgifter. Det som är afsett till jordbrukets sanna nytta motarbetas af jordbrukarne sjelfwa under den eriftiga föreställningen, att åtgärden endast afser ett förökande af jordbrukets enera. Genom denna egenhet att lemna upplysningar blottställa sig emellertid länets jordbrukare för att icke komma i anjutan af de fördelar från statens sida, hwartill en noggrann kännedom om länets jordbruksförhållanden otwifwelaktigt skulle gifwa anledning. Det är i synnerhet Pite sockens allmoges, som från första stund sökt afböja alla försök att insamla sådana uppgifter, och till följd af denna egenhet hafwa några statistiska uppgifter för år 1865 från detta län ännu icke kunnat ingå. Från Pite stad och Öfwer-Torneo socken sättnas liksom öfver uppgifter, men det måste medgifwas, att från nästan alla andra Giller försports ett berömmvärdt nit för saken, och flere af Gilleras hr Ord-

förande hafwa ådagalagt ja stor egen nytta, att de icke i biterat Sällskapet för de kostnader, som med uppdraget varit förenade.

Är att befordra spararbetet, som hittills "ingalunda synes vara något utmärkande drag i svenska folkhushållnet," hafwa sparbankerna ansetts som det verkligaste medlet; men då det visat sig, att Sverige ännu i detta hänseende står efter de flesta kulturländer i Europa, har Kungl. Maj:t, för att befrämja sparbanksväsendets utveckling, interdrat Hushållnings-Sällskapens underdaniga uttranden öfver ett Öfbesen för Statistiska Centralbyrån framlagdt förslag, hvorigenom Hushållnings-Sällskapet skulle komma att utgöra föreningspunkt för Sparbanksintresset, och har Regeringsrådet, sedan vederbörande Sparbanksdirektioner blifvit hörde, afslutat det infördrade underdaniga utlåtandet till en följande del i öfverensstämmelse med nämnda förslag under förhoppning att dymedelst i vidsträcktare men än hittills kunna verka för sparbanksväsendets utbildning i länet.

Under flere år har man nästan med färdig ått, hushållningarnas antal i länet enlydande tillväxt, utan några verkliga betänksamt deremot blifvit använda. Sålunda ett sådant har tillväxt med rätta blifvit uppgifvet rättandet af jordtorp, och som bekant äro redan för långt sedan premier af Sällskapet anslagna till uppmuntran och underlätande deraf, men hittills har ingen anmält sig till erhållande af något sådant premium. Detta oaktadt är det viktigt, att jordtorp blifvit inrättade, men till barn ofullständigt antal erfor man på mötet i Djebyn, hwarest afwen denna fråga berördes, genom det uppgifna förhållandet, att en samt i Vite socken finnas 1,007 inbysesfamiljer. Detta saktum är tillräckligt talande, för att syna hvarje vän af Norrbottens utveckling med de allvarligaste bekymmer för den framtiden. Det kan vara nog att här endast i förbigående omnämna detta svåraste problem, emedan till det sammanslösning vid dagens diskussion nya materialier säkerligen blifwa framhållna.

De sednare årens sammarmöten hafwa varit synnerligen talrikt bevisade af allmogen, och mötet i Djebyn öfverträffade i detta hänseende de föregående. Intresset för det samma var till och med så stort, att allmogen derstädes lär högligen önska dess snara förnyande. Utställiga wadralåde redskap och djur woro vid mötet utställda, och utpris till ett sammanlagdt belopp af 160 rdr rent blef utdelade.

Som naturligt hafwa äfwen under förlidna år landtbruksingenjörerna varit flitigt anlitade. Hr Magnet, som en gång skall anses vara icke utan förtjenster om Norrbottens jordbruksförbättring och som i walentlig men bidragit till att göra wara sammarmöten lifliga och underwifande, har inlämt berättelse öfwer de verkställda ageronomiska underiöningarne i länet under året, hwaruti han förmler sig hafwa besökt 30 förrättningsställen inom 6 socknar. Hårtill hade utgått 98 rese- och förrättningsdagar. Derjemte hade till landtbruksstipendiaten J. A. Westström blifwit under hr Magnets anwifning och answar öfwerlämna underiöningarne inom de 8 nordligaste socknarna, och har hr Westström under en tid af 4 månader besökt 40 förrättningsställen. Arbetena hafwa omfattat en areal af 49,138 qwadratrethar. "Wid handläggningen af dessa förrättningar — säger hr Magnet —

hade de af landtbruksingenjörerna utdelt 4 delar i dem deltagit hwar och en inom sina tilldelade distrikt, ja att Manberg biträdte wid arbetena inom Luleå, Holmström inom Vite, Westström inom Umeå och Kalix, samt Wennberg inom fjundelsocknarna, och hafwa de med det nit och intresse följt arbetenas gång, att de utan twifvel kunna blifwa till stor nytta för de af länets jordbrukare, som wilja använda deras biträde, antingen wid de större gräfningssarbetenas tillsyn och ordnande, eller ed till upprättande och utstakande af mindre odlings- och angswattningsslägenheter."

Med dessa witsord till ledning, manne det skulle wärlbetänkt af landstinget att indraga anslaget för dessa distriktsformän?

De artliga uppeffringar, som länets landtbruksstela framtwa af Sällskapet kassa, patalla naturligtvis en närmare redogörelse för skolans förvaltning, och återfinnes den samma i den af föreståndaren afgifna berättelse till Kungl. Landtbruks-Akademiens Regerings-Råd, som blifwit intagen i Sällskapet's qwartalsöfversikt.

Det är på tiden, att frukterna af dessa uppeffringar blifwa synliga, ty Sällskapet's verksamhet har under en följd af år varit i betänkelig grad hämmad genom ansträngningarna att uppehålla skolan, och äfwen för förlidna år stannat skolan i skuld till Sällskapet. Utan att i någon men dermed nuvarande föreståndarens förtjenster om den samma förringas, måste man beklaga, att länets befolkning ännu icke fattat så mycket förtroende till skolan, att frilarlingar till fullt antal kunnat rekryteras från detta län, utan blifwit tagna till största delen från Smitland. Länet skulle således icke

kunna draga någon direkt nytta af skolan, om icke några de utgående lärningarne komma att besätta sig härstaden. Emellertid måste det erkännas, att detta beklagliga förhållande är att tillskrifwa innewanarne sjelfwa, då de icke för sina söner vilja tillgodogöra sig det gynn samma tillfälle, som erbjuder sig till fri undervisning, fritt testhall och derjemte till kontant understöd under lärotiden. Det är icke på många ställen man erbjudes betalning, om man vill undertasta sig att blifwa bibringad litet mer wetande än det man redan besitter, och ännu sällsyntare torde vara, att ett så uppförande och wälwilligt anbud försmås. Allmogem har dock icke kunnat undwika alla goda inverkningar af skolan. På fallande äro redan de förbättringar i jordens upptagande och bruk, i återbruksredskapen samt i ladugårdsprodukters skötande, som skolans exempel der och hwar framkallat. Här i orten måste man dock arbeta med talamed på framstegen, till här saknas medverkande föredömen från större wälstötta landt gårdar.

Wid flere tillfällen har Sällskapet sökt verka för fiske i länets strömdrag, och som twänne personer, en från Haparanda och en från Pite, haft tillfälle att genomgå ett praktiskt kurs deruti, har man med skäl kunnat förwänta något resultat af deras derunder inhämtade insigter. Från Pite har likwäl ingenting afhört, och från Haparanda har tywar frukten af den laxodlingsanstalt, som sistlidne höst i Torneo elf anlades, blifwit omintetgjord genom stöld af de i sumpen förvarade afwelslaxarne. Ordföranden i Gillet, som uti årsberättelsen omnämner denna straffvärda förbrytelse, anför derjemte, att anledning förefinnes till den förmodan, att någon som varit ute på ljustring påträffat sumpen, hwargenom det ena lagbrettet ledt till det andra. En som betant finnes förbud mot ljustring, och detta förbud är belagdt med högt vite. Detta slags fiske lärer likwäl öfwas alldeles oförkynt af det skäl, att ingen befrar öföget. I England och Frankrike, hwilka länders befolkning så wäl som lagstiftare wetat till des hela widd uppfatta wigten af det näringslif, för hwilket strömdragen äro ett wikt, skulle säkerligen icke dylika förbrytelser hafwa undgått sitt wälförtjenta straff, men i vårt land, mot hwilket naturen i detta fall varit synnerligen gismild, har man ännu icke lärt sig inhä de skäl till tacksamhet, som häruti förefinns. Genom det utrotningsskrig, som så länge blifwit fördt mot fisken, synnerligast wid des lektid, hafwa följderna redan wijat sig i försämradt fiske, och den tid skall nog komma, då wi nödgas

göra ansträngningar för att återwinna hwad wi förlorat. Må wi liett undtå den i skuldiga till den den, att klaga öfwer daligt fiske, ty detta är vår egen skuld. Wattnet företer en fruktambet som för öf är ofattlig, och wi bebeswa blett låta på wisja tider des lif i fred leka sig fram, för att aldrig vara i jahnad af denna slags föda. Genom den tillfälligheten, att Torneo elf steg owanligt högt wid laxens lektid, och hwilket lade hinder i wägen för allt slags fiske, lærer man med wisshet kunna antaga, att laxarnes antal betydligt tillwreit, ja att — säger gilletts ordförande — laxodlingen i Torneo elf ändock på sätt och wis kan anses hafwa lyddats.

Den alltmör betungade fattigwården föranledde Sällskapet för ett år sedan till det beslutet, att utfästa ett premium af 200 rixd. för den skrift, som på bästa sätt löste frågan om fattigwårdens ändamålsenliga ordnande, och öfwerlemnade Sällskapet till Förvaltnings-Utskottet att formulera prisamnet. Det erhöill följande lydelse: "Hwilda åtgärder egna sig förnämligast att, antingen län-, kommun- eller kretsvis, eller annorledes, widtagas till minskning i fattigas antal, och huru böra och kunna sadana åtgärder praktiskt utföras?" samt "Huru bör fattigwården, jemwäl med afseende på förnämnde slags emradesindelning, enligt gällande förordningar ordnas, för att på samma gång så i sedligt som materiellt hänseende gifwa de behöfwande den bästa och ändamålsenligaste hjälpen, och tillita för de understödsgifwande göra bördan af fattigwården så litet tryckande som möjligt?" Med anledning af dettas kungörande hafwa twänne prisöfande anmält sig, och komma deras uppsatser att i dag underställas Sällskapets pröfning.

De åtgärder, som af Förvaltnings-Utskottet blifwit widtagna för att i des men befördra framkallandet af en industri, som wore för länets en af de naturliga och en af de viktigaste, nemligen tillgodogörandet af rötter och tallstubbbar, äro följande: För mer än ett år sedan började både Förvaltnings-Utskottet och enstilla att fasta uppmärksamheten wid denna sak, och de upplysningar, som meddelades i en finst landtbrutstidning eggade till föriök att erhålla ännu beständare uppgifter. Där slutligen en enstilt motionär på mötet i Djebyn föreslog, att Sällskapet skulle widtaga några åtgärder för ordnandet af denna angelägenhet, och Förvaltnings-Utskottet fick sig uppdraget att till nästa möte infömma med förslag härutinnan, antog frågan en ännu beständare form. Genom hr landssekreteraren Gurén har från

sekreteraren i Gislebergs läns Hushållnings-Sällskap åtföljda upplösnings-erbållits em en i Gelsingland anlagd sal för terpentinerberedning, och Hushållnings-Utstellet har de utom wandt sig till K. Patriotiska Sällskapet med anballa em upplösnings, men swaret, som först för ett par dagar sedan anlände, innehöll blott, att Patriotiska Sällskapet har med reseunderstöd försjett en hr Thornblad för att i Norge inhämta kännedom om der använda metoder för tjärn- och trädosberedning, men hade hr Thornblads redogörelse anmält till Sällskapet intemmit, hwaremot Patriotiska Sällskapet öfverlemnade ett af K. Landtbruks-Akademiens Hushållnings-Komite utfärdadt Cirkulär till K. M. Besallning hafwande i länen, rörande tillfällen till erhållande af bitar af de uti Statens tjänst stående Underwisare uti, bland annat, kolning, brännstofsberedning, tjärnbräuning, terpentiner och pottastberedning. Under tiden hade emellertid hr Thornblad på Rosfors, som länge intresserat sig för detta ämne till Hushållnings-Utstellet intemmit med en detaljerad beskrifning öfver terpentinerberedning af tallstubbbar, samt ritningar öfver dertill erforderlige ugnar, samt förslag öfver fastheten för anläggning och drift, samt den beräknade behållningen af företaget.

Arbete och sparjambhet betinga hwarandra ömsesidigt. Den som arbetar träget har icke mycken tid öfrigt till försörjande af penningar. Dersöre finnes ingenting wigtigt, än att man litet hwar har nog swelsättning. För landbygdens besättning faller detta sig swårt nog under de långa och mörka vinterqwallarne, såwida hen icke lägger sig i winning om husflöjd. Denna har dock kommit något af sig i detta län på de sednare åren. Mahanda är förhållandet likadant i flere andra län. Att afhjelpa denna brist är en lifofraga. Slöjdföreningen har sakterligen ja äfwen uppfattat saken, då den under året bildat en husflöjds-komite, att genom densamma försorg kunna få en astadlig bild af swenska husflöjdens nuwarande standpunkt. Komitén har nemligen till alla Hush. Sällskap i ritet utskändt formulär upptagande alla slags ämnen för husflöjd till afslut. Dess formulär hafwa af Hushållnings-Utstellet blifwit utiändade till hr Ordforande i Gillesta, och de fleste hafwa beswarat de i formulären framställda frågor, och det är med ett jämfäst intresse man har att motse resultatet af komiténs verksamhet.

Då mycket torde återstå att önska i fråga om många wanlottade barns uppföstran i länet, är det så mycket mera

hugneamt att erfara, att det barnhem, som ser något mer än ett år sedan bildades i Neder-Kalix, utwidgat sin verksamhet, så att antalet af flickor, som der njuta wärd och undervisning, nu uppgå till tolf, och Gillests Ordforande uttalar förhoppning om barnhemmets fortsärande blifvande.

Som uppmärksamheten på sednare åren blifwit riktad åt förhållandena wid vår finsta grans derigenom att deltwister uppstått mellan nybyggare och lappar, dels det formenta påståendet utgick, att den finsta besättningen skulle hafwa anledning till klagemal öfver utsmädderlig behandling från swensk sida, upptogs i det nämnda Hushållnings-Utstellet utfärdade Cirkulär till Gillesta hr Ordforande om den af gifwande årsberättelsen afwen dessa frågor. Gillestas berättelser gifwo wid handen, att justnämnda påstående saknade all grund. Emellertid har nu Ordforanden i Carl Gustafs Gille i fjärde årets berättelse anmält en brist, som mahanda torde böra afhjelpas. Årskoberden Grape förmåter nemligen att de nya kommunalförfattningarne och den nya Riksdagsordningen äro för den finsta besättningen obekanta, deri att dessa författningar och nämnda grundlag icke finnas på finsta språket. Åragan är wisierligen rent politiskt, men den är onekligen af betydelse, emedan de nya betammelserna wäckt mycket misnöje. Besättningen vill uti de nya förhållandena möjligen se ett sjelfstaget mått på af sednens intressen, och detta wäcker mera end blott, än annars 1861, wara fallet. När man wet huru angelaget det är att i detta hall undwika alla twistepunkter, har antyddas brist icke med tyfmad kunnat förbigås, sonneligast som den kan försörjande inwverka äfwen på det endragtiga sträfwandet i ekonomisk riktning, och det är naturligtvis ur denna synpunkt som det öfwan nämnda wädjandet till Hushållnings-Sällskapet får betraktas. Ett sådant wädjande innebar defutem ett wigtigt förtroende till Hushållnings-Sällskapets moraliska inflytande, hwilket är glädjande att erfara, och hwilket det sakterligen äfwen skall wara Sällskapet angelaget att stadga och ytterligare utwidga. Med denna hugnande öfwerlygelie och en sådan förhoppning afsluta wi denna korta öfwerfikt af Sällskapets och dess Hushållnings-Utstells verksamhet under förflutna år.

§ 5.

Med anledning af den i denna berättelse förekommande förmodan, att de medel, som af Sällskapet wore anslagna för en qwartalskrift, kunde bättre användas

genom intop af så förtjenstfulla landtbruksskrifter som de af professor Arrbenius utgifna smaskrifter samt af Spaaks uppsats om Landtbruk utan binäringar, för att i större antal utdelas i länet, utspänn sig en långt diskussion, hvarunder meningarne woro delade, men med afseende på att allmogeen med större uppmärksamhet följde framställningar, hwilka utgingo från personer inom länet, beslöts genom emröstning, att qwar-talskriften äfwen under innewarande år skulle ut-gifwas.

§ 6.

Sommarsammanträdet ansågs böra hållas i Haparanda, men lemnades bestämmandet af tiden derför till Förvaltnings-Utskottet.

§ 7.

Föredrogs det af Distrikts-Intendenten H. Widegren upprättade förslag till Stadgar för fiskets bedrifwande i länets wattendrag, hwaröfwer af Kon. Befallningshafwande i länet blifwit infördradt yttrande; men för med afgifwande af ett sådant yttrande flere swärigheter woro förenade, i det olika lokaler antogs beting, olika modifikationer i förslaget och närmare kännedom om förhållandena i de särskilda wattendragen wore erforderlig, ansåg sig Sällskapet icke kunna ingå i närmare pröfning af förslaget, utan beslöts, att det samma skulle bekantgöras genom länstidningen, hwarigenom det kunde blifwa på förhand bekant, innan de sammanträden för socknarnes hörande, som K. M. Befallningshafwande kunde komma att hålla, kunne försiggå.

§ 8.

Det af Kongl. Maj:t infördrade underd. yttrandet öfwer waturätten ansågs lämpligast böra öfwerlemnas till Förvaltnings-Utskottet att afgifwa.

§ 9.

Som den tid, inom hwilken sökande till erhållande

af premier för wertställd grundskifning wore tillant-gången, men jordens förbättring medelst ett så bestaf-sadt behandlingsätt wore af stor wigt, på samm-gång som det wore sega annand i länet, beslöt Sällskapet, att enabanda premier och under likartade wil för, som förut warit bestamda, äfwen för twanne näst kommande år skulle utgå.

§ 10.

Den på motet i Tjebyn gjorda motion, att Sns ballnings-Sällskapet på ett eller annat sätt skulle upp-muntra till en inom länet uppstaende fabritation me-delst användande och förädling af retter och stubbar, hade på nämnde mote förantlet till det beslut, att För-waltnings-Utskottet skulle närmare utreda frågan genom insamlande af upplösnigar om beredningsätt m. m.; och föredrogs nu med anledning häraf det af Hr Ulf-hjelm utarbetade förslag öfwer en sådan fabriksanlägg-ning, upptagande en kalkol öfwer anläggnings- och driftkostnad samt öfwer den årliga behållningen. På grund af den utredning frågan genom denna fram-ställning wunnit, foreslog Förvaltnings-Utskottet, att Sällskapet skulle befrämja ett dylikt företag antingen genom att sjelfst ingå såsom aktieägare i ett blifwande bolag eller och understödja ett sådant medelst ett större förlagslån.

Sedan denna framställning blifwit gjord, uppsteg Hr Ulfhjelm och uppdrog en belöande historik öfwer terpentinenes destillering ur kända och stubbar, samt fram-höll de fördelar, som för Norrbotten skulle framgå ge-nom dylika fabriksanläggningar äfwen barstades.

Wid den diskussion som häröfver uppstod wore icke meningarne delade om nyttan af ett sådant företag, men om sättet, hwarpå Sällskapet berde understödja det samma, wore åsikterne mycket skilda, i det en del ledamoter dels ansåg frågan annu icke tillräckligt ut-redad för att Sällskapet skulle kunna fatta något be-

stämndt beslut, att derfore en komité borde nedjättas för verkställande af denna utredning, synnerligast med afseende på platsen för anläggningen, hwilket wore så mycket viktigare som i annat fall man kunde raka ut för det misödet att efter ett eller annat år lida brist på råämnena, dels att det kunde ifrågasättas, om Sällskapet, som saknade tillgångar, egde rättighet att upptaga lån; dels att, som det föreslagna företaget kunde anses blifwa winstgivande och benämnades ett industriellt företag, den enskilda företagjambeten i första rummet borde wara verkjam och att Sällskapet endast genom sitt förord borde understödja det, dels att enskilt borde utfärda inbjudning till aktieteckning, hwarefter man hade tillfälle bedöma med hwilket intresse allmänheten omfattade företaget, och att Sällskapet derpå kunde ingå i pröfning, huruvida Sällskapet ansåg sig bera fjälla den brist som möjligen finnes i den erforderliga teckningssumman, — hwaremot andre ledamöter invände, dels att företaget blefwe undanskjutet till en obständ framtid, ifall en komité skulle nedjättas, hwilket deputem wore så mycket obehöfligare, som, med undantag af hwad platsen angick, frågan kunde anses tillräckligt utredd genom de upplysningar, hwilka hr Ushjelm lemnat; dels att företaget under nu rådande tryckning i penningewäg hade föga utgifter för sig, em Sällskapet endast genom sitt förord understödde det samma, dels att något hinder för upptagande af ett lån icke kunde ifrågasättas, dels att det wore lifgiltigt om enskilt eller Sällskapet utfärdade inbjudningen till aktieteckning, men att utgiften till framgång wore större, om inbjudningen utginge från Sällskapet; på hwilka alla skäl de biträdde Förvaltnings-Utskottets alternativa förslag.

Wid härefter af hr Ordföranden framställd proposition, att de som ansågo Hushållnings-Sällskapet bera taga hand om saken skulle stiga upp, beanns att fler-

tale ledamöter wore af denna åsigt, men beständes derjemte, att frågan skulle ännu närmare utredas, jardeles hwad platsen angick, af Förvaltnings-Utskottet, som egde för ändamålet tillkalla sakkunnige personer, hwarefter det samma skulle utfärda inbjudning till aktieteckning, hwilken inbjudning borde wara åtföljd af en i alla hänseenden upplysande och fullständig prospektus. Om omständigheterna dertill föranledde, skulle Sällskapets ledamöter kallas till extra sammanträde, för att fatta definitivt beslut i frågan.

§ 11.

En af Förvaltnings-Utskottet gjord hemställan, huruvida Sällskapet wille genom premier uppmuntra till fiskodling, ansågs icke påkalla något afseende, emedan ett helt byalag, som wänligen ar egare till fiskena, både utan swarighet kunde åstadkomma de enkla fiskodlingsanstalterna och äfwen sjelft bäst bedöma behovet och fordelarne af sadane.

§ 12.

En skrifwelse från major Gusander med förslag att en elev sandes från länet för att inbenta banskmetod i mjölkbusballning samt ladugårdsfötsel, ansågs så mycket mindre bera föranleda till någon åtgärd, som sökande från länet saknades till erhållande af frieleversplatser wid Ultuna.

§ 13.

Föredrogs en skrifwelse från Kongl. Landtbruks-Akademien's Förvaltnings-Komité angående de sammanuskott, som af Hushållnings-Sällskapen erfordras, för att winna delaktighet af de Statsmedel Rikets Ständer anvisat för täflingsutställningar af slagtdjur, smör, ost, släsk och fett uti städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, och ansåg Sällskapet, att länet producerade så ringa quantiteter af nämnda ladugårds-

produkter, att någon täflan å de stora utställningarna ännu icke kunde ifrågakomma.

§ 14.

Med anledning af ett från Förvaltnings-Utskottet framställt förslag att bekosta apothekaren Widgrens resor inom Måne socken i och för undervisning i brödbakning af mesjer, beslöts att Utskottet först skulle låta undersöka sådant slags bröd, för att så utrent och näringskraft.

§ 15.

Som från Ordförandena i Jockmacks och Pite sockars Gille framställningar blifwit gjorda om gratifikation för ådagalagd odlingsflit åt twänne jordbrukare, neml. häradsdomaren Nils Jacob Nordlund från Djomotis i Dwickjocks församling och torparen Josef Wallström å Långwik i Pite socken, hwilka framställningar ytterligare styrktes genom intyg af andra personer om de wackra odlingsarbeten Nordlund och Wallström hwar på sitt håll utfört, så beslöt Sällskapet att tilldelas dem belöningar af dels en silfverpjäs, dels penningar, till ett sammanlagdt belopp för hwardera af 50 r:dr r:mt.

§ 16.

Som till Förvaltnings-Utskottet inkommit twänne uppsatser om ändamålsenligaste sättet att ordna fattigwärdswäsendet i länet, blefwo desse nu föredragna och ansåges de begge förtjena loford. Författaren till den ena uppsatsen war direktör S. A. Fogelmarck; författaren till den andra skriften, som ansågs på ett mera detaljeradt och mindre jwäfwande sätt lösa sin uppgift, uppgafs icke wid tillfället. Genom omröstning beslöts, att begge uppsatserna skulle på Sällskapets bekostnad tryckas, för att såsom en järskild broschyr spridas i länet.

§ 17.

Ett erbjudande af direktör Fogelmarck att göra ut-

byte mellan den Sällskapet tillhörige tjur, som numera swartligen kan användas för betäckning, och en yngre, honom tillhörig, öfwerlemnas till Förvaltnings-Utskottet att antaga eller afslå

§ 18.

På förslag af hr Ulfhjelm beslöts genom omröstning att länshjurlåfaren Jacobsons lännebidrag af Sällskapet skulle tillswidare utgå med 300 r:dr d. w. i med en förbättring af 200 r:dr.

§ 19.

Ett från R. Landtbruks-Akademins Förvaltnings-Komité inkommet cirkulär, angående åtgärder för utbildning af jordbruksarbetare genom att på Husbållnings-Sällskapets bekostnad eller med dess understöd till Skottland utsända wisja från landtbruksskolorna utgående lärningar, ansågs för närwarande icke böra föranleda till någon åtgärd från detta län. Husbållnings-Sällskaps sida, dels till följd af Sällskapets ytterst begränsade tillgångar, dels af den ringa utwedling och den sättnad af till och med mycket anprate lös underbognad, som hittills utmärkt nästan alla af de till frilärningar wid länets landtbrukskola antagna ynglingar från detta län.

§ 20.

Som tiden nu war långt framstriden beslöts att diskussionen af de framställda frågorna skulle upphjutas till mötet i Haparanda.

Ar och dag som ofwan.

In fidem

August Cajanus.

Arbberättelser.

Berättelse öfver verkställda agronomiska undersökningar inom Norrbottens län år 1866.

Under loppet af förflutna femmar har jag besökt 30 förrättningsställen inom 6 socknar, hwartill åtgått 98 rese- och förrättningsdagar, hvarjemte till Landtbruks-stipendiaten J. A. Bokströms handläggning blifwit under min anvisning och ansvar öfverlätna undersökningarna inom de 8 nordligaste socknarne och har han under en tid af fyra månader besökt 40 förrättningsställen. Arbetsna hafwa omfattat del den gamla återjordens afdelning och omläggning samt indelning till werelbruk, dels undersökning af nya odlingslägenheter samt afdelningsplaners upprättande för sådana jemte afledning af watten från trakter, hwilka såsom frostnåsten skada omfringliggande redan odlade marker och dels ångwattningar och höjningsningar för beredande af en ökad federtillgång. Arealen af den salunda förbättrade jorden ha uppgått till 49,138 qwadrat reswar och utgöras af följande mera betydande arbeten:

Uti Neder-Lule socken:

Persö by. Plan för afdelning utstakades öfver åttifiliga mindre myrlägenheter, hvilka nu genom sitt nära läge intill den gamla återjorden i hög grad bidraga att framfalla nattfrosterna. Genom detta delningsföretag kommer en areal af 930 qw. reswar odlingsbar jord att winnas mot en kostnad af 3,890 rdr.

Antnäs och Skärets byar. Afdelningsplan utstakades öfver alla de wattenstakade och frostförande marker, som närmast omgifwa dessa byars uppedlade fält och inhämtas af de häröfver upprättade förslagen, att en areal af 4,431 qw. reswar odlingsbar mark kunde winnas mot en beräknad kostnad af 10,227 rdr.

Grönäs by. I affigt att förekomma dels de froststaden som tid efter annan hemjoka denna by och dels winna för odlingen tillräckliga marker, upprättades plan och förslaget till afdelning af 8,221 qw. reswar wattenstakad mark. Kostnaden för detta delningsarbete utgör enligt de upprättade förslagen 26,800 rdr.

Uti Pite socken:

Degerfors bruk. Här utstakades plan till den gamla återjordens fullständiga afdelning med dels öppna och dels täckta diken samt indelades denamma i ett för ertens förhållanden passande werelbruk.

Languås by. Plan och förslager till afdelning af den nya bys wattenstakade och frostförande marker upprättades, hvarigenom utröntes, att en areal af 2,741 qw. reswar goda odlingsmarker kunde tillgodegöras för odlingen mot en kostnad af 4,930 rdr.

Villpite by. Flera widsträckt odlingsbara, men frostländiga myrtrakter undersattes och utstakades afdelningsplaner derå, men bar tiden ännu ej medgifwit förslagernas upprättande deröfver.

Selsborgs by. Här utstakades fullständig plan till pen afdelning öfver såväl den gamla återjorden, hvilken i hög grad lider af bottenhyra, som af de omkringliggande frostförande myrtrakterna. Arealen, som genom detta företag kommer att förbättras, utgör 530 qw. reswar och uppgår gräsningskostnaden till 2,520 rdr.

Elfsby by. Sedan nädiga farkter erhållits öfver 2 fästl. ar för afdelning undersatta wattenstakade markerna komma förslager att under winterns lopp öfver detta arbete upprättas. Under wistandet på stället utstakades twenne förmantliga öfverförlägenheter.

Uti Råne socken:

Degersföls by, innefattande Sörby, Sundnaset och Långby. Inom alla dessa byar utstakades afdelningsplaner öfver de närmast gårdarna belägna myr- och kärrmarkerna dels för beredande af odlingsmarker och dels för klimatets förbättring och komma farkter och förslager öfver detta allmännyttiga delningsföretag, att under winterns lopp upprättas.

Swalsträff by. Afdelningsplan utstakades öfver en fur och frostförande myrtrakt, belägen invid byns gårdsplan med fördelaktig jordmån för odling. Under winterns lopp komma förslager att häröfver upprättas.

Uti Öfwer-Galix socken:

Rotträff, Rotträskan, Villselet m. fl. Kronans hemman och lägenheter besöktes samt insynades och uppmättes flera förmantliga odlingsställen och upprättades afdelningsplaner öfver såväl de tjenlige odlingslägenheterna, som de frostj

lande myrer, som genom sitt grannskap anjages bidraga till traktens frestlandigbet.

Uti Neder-Galij socken:

Ria by. Erforderliga afleppsgrafwar utstakades del för den gamla afsejerdens afdikning och dels för de omkring liggande frestförande myrernas terrällgning. Kestnaden för detta dikningsföretag, hwarigenom 330 qw. reswar wattenstadad mark komma att förbättras, är berättuad till 1,370 rdr.

Westanäs by. Åtstilliga afleppsgrafwar utstakades, w nem hvars uppgräfnung 183 qw. reswar wattenstadade odlingsmarker skulle winnas. Kestnaden här för är berättuad till 618 rdr.

Sockenbergs, Sockenträsk, Blakaträsk, Björkwattnet m fl. kronohemman och nybyggen undersöktes och upprättade, wid dessa lägenheter odlings- och afdikningsplaner öfwer en sammanlagd areal af 1,010 qw. reswar.

Uti Sietaniemi socken:

Poliaka by. Afdikningsplan upprättades öfwer 2ue i närheten af åkrarne belägna frestförande myrer, emfattande 788 qw. reswar och utwisa de upprättade förslagen, att arbetet kan werkstallas för en kostnad af 1,020 rdr.

Koutojärwi by. Här undersöktes för afdikning twenni i åkrarnes närhet belägna frestledande myrstracker om 602 qw. reswars widd, för hvars terrällgning en kostnad af 1,210 rdr erfordras.

Pentila, Paloniemi och Kataniemi kronohemman undersöktes och utstakades samt upprättades planer öfwer åtstilliga myrlägenheter i ändamål, dels att förbättra desamma till odling eller ängswattning, dels att befria de omkringliggande redan uppodlade markerna från den tyta, som från dem seder sitt ursprung.

Uti Öfwer-Torne socken:

Sankisjärwi by. Plan och förslager till afdikning af twenni jämta myrer upprättades, genom hvars terrällgning en betydlig förbättring i klimatiskt hänseende skulle tillstundas denna by. Kestnaden för dessa myrers afdikning, emfattande 1,580 qw. reswar, är berättuad till 1,160 rdr.

Pello by. Åtstilliga jämta och frestförande myrer undersöktes och upprättades afdikningsplan öfwer en areal af 926 qw. reswar. Kestnaden för detta gräfningsarbete, hwar-

genom en ej obetydlig widd odlingsbar mark kommer att winnas, uppgår till 3,500 rdr.

Uti Korpilombolo socken:

Öhtanajärwi by. Undersökning företogs dels för jjen Öhtanajärwis sankning och förbättring till gräspreduktion och dels för en jämt och frestförande myrtratts afdikning och utröntes, att en areal af 2195 qw. reswar jjebetten kunde terrällggas och lemna en årlig afkastning af cirka 40,000 Lf be för en kostnadsjsumma af 58,100 rdr, samt att myrans afdikning, som skulle medföra en betydlig förbättring i klimatiskt hänseende, uppgår till en berättuad kostnad af 1,600 rdr.

Lahnajärwi, Saikosjärwi m. fl. kronohemman besöjades och utstakades planer till afdikning, dels af odlingsbara marker och dels af wattendränkta och frestförande myrer.

Uti Pajala socken:

Kanniskaara by. Undersökning företogs för afdikning af en större frestförande myra om 1,369 qw. reswars widd och wissade de upprättade förslagen, att myrans terrällgning kan werkstallas med en kostnad af 3,580 rdr.

Uti Sukkasjärwi socken:

Kainio, Wittangi och Swappawaaro byar besöjades och upprättades planer, dels för åtstilliga frestledande myrers afdikning, och dels för sjöars sankning och förbättring till gräspreduktion. Den inom seden jämta behandlade arealen uppgår till 2,912 qw. reswar.

Uti Enontekiö socken:

Enontekiö prestgård. Här upprättades plan, dels för en wattendränkt och frestledande myras utdikning, och dels för ett mindre tratts sankning och förbättring till äng. Arealen som genom detta företag kommer att förbättras utgör 280 qw. reswar.

Wid handläggningen af dessa förrättningar hafwa de af länets Landsting anställda fyra dikningsformän deltagit, hwar och en inom sina tilldelade distrikt, ja att Mannberg biträd wid arbetena inom Yles, Holmström inom Pite-, Hellström inom Rane- och Kalis- samt Wennberg inom funnefnarne, och hafwa de med det nit och intresse soljt arbetenas gang, att de utan twiswel kunna blifwa till stor nytta för de af

länets jordbrukare, som vilja använda deras biträde, antingen vid de större gräfningsarbetenas tillkom och ordnande eller och till upprättande och utfästande af mindre odlings- och ängewattningsslägenheter.

Kalmar den 30 December 1866.

Henr. Magnét

Hushållsgillennas Årsberättelser.

Från Lule stads Gille

af hr handl. A. M. Jon

Wäderleken har under förra halften af sommaren genom brist på regn och värme varit föga gynsam för såväl sådens som vederwäternas utveckling och megnad.

Varjadden, som ertställdes sednare än wantigt iföljd af den ihallande tylan, kom också snart till megnad, men kornet, som är huswudjadet har dock gifwit något under medelmättig afkastning men af god kvalitet.

Råg, som odlas ringa, led mycket genom den långa wårtylan och har tillfölje deraf lemnat liten afkastning och af mindre god bestaffenhet.

Potatis har wäl gifwit nära medelmättig aring, men sedan den blifwit inhöstad, har den till en del befunnits an gripen af s. k. potatissjukan hwarigenom man anser, att afkastningen blifwer mycket under medelmättan.

Rotfrukter föröfrigt, odlas ebetydligt.

Soastkastningen har varit mycket liten iföljd af den torra och tyliga wäderleken. Genom brist på regn kunde kålan i jorden ej upplösas, utan syntes större och mindre kala fläckar — s. k. "Kålbränna" — på såväl linder som på naturlig äng, i synnerhet på myrer eller sanda ängeslägenheter, der kålan qwarlag nästan hela sommaren; iföljd häraf anses afkastningen varit ungefär $\frac{1}{3}$ del mindre än förra året.

Swad jordens stötjel inom Gillens område i allmänhet beträffar, så bemärkes lusten derför mer och mer tilltaga och afkastningen synes allmänligen omfattas med stort intresse.

De sednare åren har fråga uppstått om fördelen, att astappa den s. k. Gammalstadswiken, hwarigenom iafertigen flere hundra tunnland skulle kunna beredas till gräsbeände äng; det wore fördenfull önskligt om ett belag kunde bildas för detta, såväl för Luleå stad som för öfrige fringliggande jerdegare, högst förmånliga förefag.

Öröligt är, att genom wederbörandes benägna förord och medwertan något statsbidrag möjligen kunde för ändamålet utwiskas och hwarigenom detta wigtiga företag till stor del skulle underlättas.

Från Pite stads Gille

af hr öfverjägaren G. Nydstedt.

Närande jordareal, jordmån, återbruksmethed, återbrukssredskaper samt stegsförhållanden såsom warande till större delen i det närmaste oförändrade, får jag härnär till hwad som uti 1863 års berättelse blifwit meddeladt. Lifwist måste jag nämna att rullharfwen börjar temmeligen allmänt anwändas, såwensom att dikningens nytta börjar alltmer och mer inses.

Wårjadden verkställdes på den wanliga tiden omkring slutet af Maj och början af Juni samt under temmeligen gunstamma wäderleksförhållanden, men genast efter den wårslutad och innan ännu på de flesta ställen wårjadden hunnit komma upp, inträffade ett flera dagars starkt regn som mycket hindrade gröningen samt till och med alldeles förstörde en del åkrar. Sommaren har sedermera warit mycket regnig med ihallande östliga windar och föga värma hwarigenom wårtilgheten å såväl åker som äng gått mycket långsamt.

Gosforden har warit medelmättig och har det sunnaste exempel derpå att höet af regnet blifwit stadadt till och med i hafsborna.

Korn har gifwit under medelmättig skörd, högst 4:de kornet.

Råg som odlas högst obetydligt har gifwit ungefärligen det samma.

Hafra ännu mindre.

Potates har i allmänhet gifwit god skörd, 10:de a 15:de kornet, men är öfwerallt stadadt af röta. Som synes har således jordbrukaren på denna ort ej haft någon god skörd att glädja sig at såwen under detta år. Allmänna mening är dock den att åkern skulle hafwa gifwit mera om den warit bättre dikad, och är det att förutse att dikningsarbeten komma under nästa år att företagas i stor mängd härstädes. Arbetsprijserna hafwa härstädes under sista året dels genom den allmänna penningebristen dels genom stort tillöpp af jordarbetare från andra orter nedgått betydligt. Prisen a hästar och kor hafwa fallit minst 200 procent. Under hela

förledna winter kunde lätt kopas för 1 rdr 50 öre liepundet. Jordwårderna hafwa såwen sjunkit minst 20 a 30 procent. Skall detta komma att fortgå synes jordbrukaren gå en dyrtid framtid till mötes.

Från Neder-Torne sockens och Haparanda stads Hushålls-Gille

af telegrafadjunkten G. O. Burman

Åf meteorologiska observationer, hwilka under en följd af 3:ne årtionden blifwit gjorda på en icke långt härifrån aflägsen ort, har det wisat sig, hwilket också på många andra ställen blifwit konstateradt, att medeltemperaturen för året wanligen är densamma under alla år. I dessa trakter är den $+0,5^{\circ}$ Celsius, men varierar emellanåt något, liksom under öfwan uppgifne år aldrig mer än på en bråtdel utaf en grad. Om derföre någon gång inträffar, att wintren utmärker sig genom sträng och ihallande kold, så är den påföljande sommaren mycket varm; eller om wintren är mild, så är sommaren kylig; ty det vill synes, som bjöde en naturlag, att wäderleks-lakttagaren, da han wid årets slut reducerar sina antecknade siffrer, alltid skall återfinna samma swet, som han hade sista året.

Om sista sässtidens wintren som den sista har uti sin början först med Januari månad, war wisserligen kall, men endast för en kortare tid och hade att framwisa en ganska stor mängd snö. Men om wintren i det hela icke far oenämns sträng. Så rådde deremot under wären en för denna årtid ganska kylig wäderlek. Wättristen förhindrade andra till slut af Maj sässtidens fortjändning, och såwen Juni war allt annat, än hwad Almanacken gifwer den ut för, nemligen en sommarmånad. Till och med Juli litnade icke obetydligt sin föregångare, och först med Augusti inträdde den egentliga sommaren med jenn värme, som fortfor under denna och nästföljande månad, utan att afbrytas af en enda frestuatt — en i sanning owanlig företeelse här på orten. Men nu inföll wintern också nästan med ens, och de sista månaderna af året hafwa warit mycket kalla. Enö föll ganska ymnigt ännu innan marken hunnit frysa, så att någon källe, den stränga kolden oaktadt, knappast existerar.

Åf öfwan anförda ogynstamma wäderleksförhållanden under wären war en naturlig följd, att sänningen icke kunde

förfigga på vanlig tid. Hårtill bidrog också i wäsendet man åkrarnes ofullständiga ardtäning. Då desutom wid la-
ningstiden brist uppstod på utiade, så blef landtmannens stäl-
ning ännu mera förtwiflad. Under sådana förhållanden måst
man låta en del afkrar hvila, hvilket nog kunde vara be-
höfligt, då efter hwad tändt är, återbruket här, mer än i
de flesta andra ställen, grundar sig på det mest raffinerade
utjuggnings-system, men som man litwål denna gång, i be-
traktande af de medtagna spanimalsförråden, helst hade wela
undwika. Att ej allt det utiade, som användes, kunde war-
dugligt, behöfwer knappast nämnas, då man besinnar, at
grödan under flere föregående år blifwit skadad af frost.
Efta omöjligt som det war att skörda, der man intet sat-
tisa så långt tycktes det vara att hoppas på en god afkast-
ning, der dåligt utiade begagnats. Desså jämwade åkrarne
utseende ännu i slutet af Juli på intet wis riktigheten i
detta antagande. Men förhållandena omgestaltade sig emel-
lertid helt plötsligt. Augusti och September månader me-
god varme och mynnigt regn bragte till moanad en skerd
hwilken, om den också icke kan få namn af rik, litwål öfwer-
träffade allas förwäntan. Semliga byar fingo godt ar, an-
dra ater samre, men öfwerhuswud är fernasskastningen all-
anjes såsom fullt medelmättig. Hade man egt dugligt
tillräckligt utiade, skulle skörden blifwit ewantligt god; i
motswarar den dock behöfwer, och längre hafwa ej ene
djertwaste förhoppningar wägar sträcka sig.

Höastkastningen deremot har blifwit ringa å alla slag a-
ångar. Då ju i någon större myckenhet icke föll förr än i
Januari, så blef gräsroten under den långa hösten skadad i
tölden. Derföre funnes å såwål linder som myrängar un-
der hela sommaren stora gråa fläckar, som man naturligtwisa
icke behöfde widröra hwarken med tie eller rässa. Det ewy-
hörliga regnandet under bergningstiden bortstämde desutom
en stor del af höet, så att det lilla, som finnes, till på
pet är af högst ujel beskaffenhet. Holmångarne stode en
lång tid både i början och slutet af sommaren under wat-
ten, och hwarigenom hämmades wärtligheten samt förswara-
de eller omöjliggjordes bergningen. Sedan wattnet i slutet
af September och början af Oktober wist undan, inberga-
des från dessa ångar mesta höet, som dåmera satnade nästan
all must, d. w. i. war i det närmaste odugligt. Så framt
icke en hwar redan från hösten widtagit den försigtighetsat-
gård att slagta undan alla de boskapstreatur, som på na-

got jätt kunde undwaras, skulle här uppstätt stor foderbrist.
Nu är sådan icke mer att befara.

Uf potatis har i år erhållits medelmättig åring, men
den har lidit mycket af regnet. Sedan den med stort beswär
blifwit upptagen ur jorden och nedlagd i källare, utbröt pe-
tatisjutan eller toleran, såsom sinname ganska betecknande
tallat denna plåga. Med den werkliga toleranssjutan egde
denna också det gemensamt, att den i början råjade mycket
bästigt, men efter någon tid upphörde, sedan för des häm-
mande frastiga åtgärder, förnamligast bestående deruti, att
de sjuka med mycken neggrannhet afskildes från all beröring
med de friska, blifwit widtagna. Eftwål har en och annan
jett hela sitt potatisförråd förstöras, och till wären terce till
hwar så swart att stassa sig utiade.

De bemödanden, som under sistlidne sommar blifwit
gjorda för förwertligandet af den länge närda planen att i
Terne elf anlägga en lareddingsanstalt, förtjena att med
laford omnämnas. Under den persons ledning, hwilken för
detta ändamål i Angermanland åtnjutit underwining, ut-
lägs plats för anläggningen, och der uppfördes den nediga
byggnaden, hwilken i sin ordning förlags med behöfliga in-
wentarier. Ehuru måhända afstilla anmärkingar mot
lampligheten af det ställe, man utwält, kunna göras, såsom
att tillgang der icke finnes till rinnande watten annerlunda
än genom pumpning, att rummet måste förses med eldstad
och uppwärmas, em wattnets i sumparne bottenfrysning
skulle förekommas, — twänne olägenheter, som hade kunnat
undwiskas, men som nu icke ebetydligt fördrade anläggning-
en, — så hade man dock genom de widtagna åtgärderna
kommit målet ganska nära. Twänne afwetslarar wore i be-
hörig tid fångade samt nedlagde i sumpen, och nu wäntade
man blott på den gynsamme lektiden, för att kunna begynna
experimenten. Men innan denna kom, inträffade en omstän-
dighet, som gjorde hela företaget om inte. Då tillsynings-
mannen en dag efter wanligheten begaf sig åstad för att
undersöka sina laxar — fann han sumpen tom, laxarne wore
bortstulna. Man har anledning förmoda, att någon, som
den föregående natten varit ute på ljustring, träffat i sin
wäg sumpen, som då ännu war förlagd i öppna strömmen,
och icke kunnat emotstå frestelsen att pröfwa sin stidlighet på
de fångna öfren. Här hade, såsom ofta händer, den ena
lagöfwerträdelsen ledd till den andra. Dastadt det höga
vite, hwarmed öfwerträdelse af förbudet mot ljustring i elf-
wen är belagd, öfwas dock detta sifte alldeles oförhitt, af

det stället, att ingen besträvar lagde esög. Det medgifs gärna, att utomvärdet af neggjan efterhvin i detta asseend utsefter en sträcka af 30 till 40 mil är en ren emestlighet, tramt ej det lagliga fiskestet wänner hetswa ataga sig fiskestet jeringen barwidlag, men nagot kunde man dock hawsa ratt att wänta äpsven af allmänna allagarne. Lat bara några blipwa stände för rätta och plitsallde, ja stulle nog mangel terlorer appetiten för "huster-fisten," tv boterna äre, sem jagde ganska druga. Wenem den anförda händelsen blef larodlingen för denna gång seistord. Man lyfades wisjerligen ar wen jedan fanga några larar, men desja hade redan lest hwad konsten nu har förfelat, deri har dock naturen emet tertid lyfats! Äran början af sommaren war neml. watten ständet i elswen på den tid, da larfistet är mest giswande ja högt, att de här brukliga paterne icke kunde anlågga. Härigenem lyfades det en myckenhet larar att ebehindrad begiswa sig högre upp i elswen, der de icke mer hotas af so manga faror sem wid utloppet, och der uppsöta de ställen, som arligen bewittna deras tarletswärj. Men icke ens wid flodens faller är det laren medgiset att njuta af en oblandad sallbet; faran, menniskan, hotar äpsven der. Nu intrafade emellertid wid lektiden samma förballande, sem egt run i början af sommaren, att nemligen watten steg ja mycket att intet fiskestet kunde komma i fraga. Till följe af denn omständighet fingo lararna lefa i fred, och kan man derse med wisshet antaga, att deras antal betydligt tillwärt, ja at larodlingen i Terne elst ändock på sätt och wis kan an hawsa lyfats.

Från Neder-Eule sockens Gille

af hr v. pastor A. A. Stedén.)

Då undertecknad går att redegöra för ortens framåtsfridande i agrifulturist hånseende, stulle likwäl fordrats, att man, med mera nit för saken och mera tid att egna derat, än sem warit undertecknads lott, jött jätta sig in i alla de förhållanden, sem röra jordbruket och des binaringar, för att derat giswa den lystning, som sakens wigst krafwer; men da nu denna tid och nit saknas, så blir och redegörelsen tarlig — om icke stes. Några odlingsföretag af mera framstaende beskaffenhet hawsa ej — så widt kunnigt är — under året bliswit företagna, utan har man åtnöjst med att, efter råd

och lägenhet, wanda gamla linder, upptaga ett eller annat tunnland stogs eller ängsmark, rödja och anlägga beteshagar, och hwad skall i allmänhet mera — af allmogen åtminstone — kunna göras, da den saknar förlagskapital att företaga några större odlingar, än sem med egna armar kunna utföras? Swärtem anles det numera lunda landtmannen till beröm, att jorden blir ja mycket brukad, sem nu är förhållandet, isynnerhet sem binaringar i ett och annat asseende borttaga mycket af den tid, sem helt och hållet berde egna at jordbruket. Nöden har dock, sem man säger, ingen lag; tv när astastningen ej förmår föda husballet och betäda de nödiga utgifterna, måste nagen binaring tillgripas för att betäda bristen. At nästwetne års äring komma wi nog att ja erfara, huru litet den förlär att metiwara sekets bebehv eaktadt den till kwaliteten war god. Kernet gaf under medelmattan, rågen likaså, eaktadt en eller annan hade förmen att ja den jeduare utmärkt; men undantag är ingen regel. Petates hade wäl giswit en riklig stord, em icke, för regnets och bristande disnings stull, den bliswit angripen af teri röta, ja att en stor mangd deraf går förlorad.

Hösförden utföll ofördelaktigt, jäwäl till mangd, sem beskaffenhet. Ångarne, der de icke stode under watten och således wore afkemliga, giswe nägerlunda astastning, men hårdwall och linder under medelmattan, ja att om utslagtning af creaturen ej hade företagits, hade allmän sederbrist uppkemmit. Lin, sem nu mer och mer odlas, har giswit wida battre astastning än föregaende året, eaktadt det är att besara, att det, för det mörkna regnets stull, ej kan ernå den finhet och mjukhet, sem wederbör. Rotfrukter odlas ja ringa, att det ej förtjenar omnämnas. Strömmings-, likasem lar fiskestet har utfallit för semliga under medelmattan, för andra medelmattigt.

Subjesstapet — sem mera till än astager — synes bliswa den frästa, sem utsjuger landets must och märke, derest icke några frastiga åtgärder i ett eller annat asseende widtagas för att utrota detta onda. Torpare-systemet är wäl en god början till des hämmande, men icke utrotande, enär hwar och en, på hwad wilker henom heldst bebagar, äger rätt att intaga hwem sem heldst på sina äger.

Från Pite sockens Gille

af hr patron Edw. Wisthjelm.

Efter de upplysningar, som wid Socken-Gillet's sammanträde den 24 November erhöles, blef följande resultat:

1:o. Sadesförden, som under hela försommaren anjåge genom den regniga wäderleken mislyckad, har genom den milda efter sommaren blifwit utmärkt god till kvalitet dock ej så mycket i qwantitet emedan jorden i allmänhet varit tunn.

Winterråg, som dock odlas mycket sparsamt, har gifwit under medelmattan.

Korn, ertens huswudsåde, har gifwit en affastning under medelmattan; men hwad som erhållits, är ofskadadt.

Häfra, som odlas allt för sparsamt, har såsom grönsaker gifwit en i alla afseenden rik föröd. Wid Högstads brut har af 11 tunnor Häfra, blandad med 3 tunnor Wicker erhållits 110 stränder, å 40 Lb Grönsoder samt 21 tunna balsmogen Häfra. Åfrön, å hwilken densamma såddes war högst obetydligt godeslad.

Rotfrukter, af hwilka nästan uteslutande Potatoes odlas har i allmänhet, der jorden varit utdikad, gifwit en rik föröd; på sina ställen till och med 26 tunnor efter 1 tunnans utsäde. Potatisplantan går temmeligen allmänt, så att mången måste straxt efter föröden använda densamma till utsebring af sina kreatur.

Hösförden har öfwer allt blifwit ytterst dålig, så att de flesta ej anse sig erhållit mera än hälften emot förledit år. Orsaken härtill är otwifwelaktigt den langwariga torstan under 1865 års höst och den djupa kälå, som uppstod genen att en allt för ringa mängd snö skyddade jorden under wintern så att i Juli månad träffades frusen jord på knappt en alns djup.

En märkwardig företeelse wisade sig på en egendom i grannskapet, då en grindstolpe skulle nedgräfwad. Efter 16 tums gräfwning träffades kale; sedan den genombrutits träffades efter cirka 10 tums ytterligare gräfwning kälåd jord åter, som egde en måttighet af några tum och deretter på samma sätt ännu ett lager. Häraf kan möjligen dragas den slutats att under de trenne sista åren jorden ej någon sommar varit fri från kälå, och detta wara orsaken till den tröghet som wisat sig i wertligheten.

2:o. Ladugårdsförföden står i allmänhet på samma punkt som förut. Kreaturen fodras illa, ofta med dåligt ängsoder och ingen omwexling med foderämnen.

3:o. Utdiuningsföretag äro ej i år utförda af någon betydighet; men planering för sådana är i Pite och Vana näs wertstald.

4:o. Nyodlingar hafwa ej i någon större skala wistills detta år.

5:o. Skogsafverkningen ar i ständigt aftagande, så att jordbrutaren, som huswudsjattigen equat sina frakter åt den samma och således wanwärdat sin jord, redan börjar uppbara lönen för sitt offlota handlingsätt.

6:o. Spanmålspriserna i orten äro:

för 1 kubikfet Råg	3,25 a 3,30 runt.
1 " Korn	3,2

7:o. Rättigwården ar i hög grad betungande; artligen utdelas spanmat och penningar till ett belopp af 12 a 15,000 rdr riksmunt.

8:o. Med folkskolorna ar mycket ännu öfrigt att önska de flyttbara nemligen, ty hwarje sådan har på sockens befostrnad Skollärare aflönad endast hwar tredje år. Följden blir att hwad barnen lära under ett år glemmes under de följande twänne.

Från Rane sockens Gille.

Protokoll hållet wid Hushalls-Gillet's sammanträde i Rane sockenstuga Mandagen den 24 December 1866.

S. D. Woro efter wantligheten sockens wårda medlemmar, genom tungörelse kallade, att sammantrada uti sockenstugan, denna dag kl. 10 f. m., för att, dels meddela de rön och iakttagelser, som under året kunna wara gjerda, icke allenast i afseende på jordbrutets framsteg och dermed förernade omständigheter i allmänhet, utan och, för att lemna den årsafgift, hwarmed en och hwar wille bidra till länets Hushalls-Sällstaps gemensamma kassa.

§ 1.

Antecknades de wårda ledamöternas namn och hemwist, som bedrat sammanträdet med sin närvaro, nemligen hr A. Sjöstedt wid Wellerstein, handlandena Fred. Wersberg, Johan Holmgren och G. Rantund, samt afstillige allmogesman, hwilka dock affade sig den åran att blifwa såsom ledamöter antecknade, och wille på inga wilkor betala någon årsafgift, hwarwid fick bere.

§ 2

Uppmanades en och hwar af ledamöterna och eljest närvarande personer, att meddela de rön och iakttagelser som under året kunna vara gjorda; derwid i afseende på det gamla bruksningsättet för jordens behandling och jaddens befruktande i allmänhet, ingenting kunde upplysas som afwi-ker ifrån hwad som under så många föregående år, i ordet anfördt i de derem afgifna årsberättelser. Tilwiji måste med nöje järsfildt antednas, att under sista året, linodlingen i betydlig men tilltagit, emedan cirka 250 a 300 tunnor linfrö blifwit utjadda, och att deraf stördats gansta wackert lin, ehuru qwantiteten ännu ej kan uppgifwas, emedan de flesta hemmansegare ännu ej beredt den erhållna störden; men för att kunna utröna detta tänker undertecknad Ordförande, att ifrån hwarje by järsfildt inferdra uppgift på hwars och ens utjåde och den erhållna afkastning, på det att derigenom må kunna utrönas, hur störden utfallit efter den olika jordmän och behandling, som en hwar begagnat, ehuru detta i ingen wäsentlig del bidrager att lemna underrättelse, om hwad som icke redan tillsörere är kändt och många gånger blifwit omerdat af de som känna linodlingen i sin helhet, men för ortens besökning, som nyligen börjat med denna odling, kan deraf inhentas betydlig nytta och lärdom, emedan de personer för hwilka linodlingen mislyckats, derigenom med mera uppmärksamhet fästa sig wid de rön och iakttagelser som äro skedd, inom deras eget distrikt eller socken, än hwad de se bestrifwit ifrån andra orter och lydligare delar af riket.

353

C. D. Berghmarf.

Från Neder-Kalix sockens Gille

(af hr brufepatron D. Hummel.)

Hr telegrafkommissarien W. Bäckman har benäget lem-
 nat nedanfrifne värderiga meddelanden, rörande temperatu-
 rens vörningar under året, nemligen:

Meteorologiska institutet

und die "Hochschule" unter der Leitung

Måned.	Indtægt.	Udgift.	Saldo.
Januar	200.00	80.00	120.00
Februar	200.00	80.00	120.00
Marts	200.00	80.00	120.00
April	200.00	80.00	120.00
Maj	200.00	80.00	120.00
Juni	200.00	80.00	120.00
Juli	200.00	80.00	120.00
August	200.00	80.00	120.00
September	200.00	80.00	120.00
Oktober	200.00	80.00	120.00
November	200.00	80.00	120.00
December	200.00	80.00	120.00
I alt	2400.00	960.00	1440.00

Under år 1865 + 26 d. 15 Aug. - 31 d. 22 Dec. + 0.00
 + 26 d. 25 Jan. - 31 d. 6 Febr. + 0.00

Den 10. de konge i sit store forlydelse.
 Den 12. de konge i sit store forlydelse.
 Den 14. de konge i sit store forlydelse.
 Den 16. de konge i sit store forlydelse.
 Den 18. de konge i sit store forlydelse.
 Den 20. de konge i sit store forlydelse.
 Den 22. de konge i sit store forlydelse.
 Den 24. de konge i sit store forlydelse.
 Den 26. de konge i sit store forlydelse.
 Den 28. de konge i sit store forlydelse.
 Den 30. de konge i sit store forlydelse.
 Den 1. de konge i sit store forlydelse.
 Den 3. de konge i sit store forlydelse.
 Den 5. de konge i sit store forlydelse.
 Den 7. de konge i sit store forlydelse.
 Den 9. de konge i sit store forlydelse.
 Den 11. de konge i sit store forlydelse.
 Den 13. de konge i sit store forlydelse.
 Den 15. de konge i sit store forlydelse.
 Den 17. de konge i sit store forlydelse.
 Den 19. de konge i sit store forlydelse.
 Den 21. de konge i sit store forlydelse.
 Den 23. de konge i sit store forlydelse.
 Den 25. de konge i sit store forlydelse.
 Den 27. de konge i sit store forlydelse.
 Den 29. de konge i sit store forlydelse.
 Den 31. de konge i sit store forlydelse.

hvaraf synes, att vintern varit ihallande kall, wåren lifafä hwilket sistnämnda förhållande i förening med mycken nederbörd under saningstiden, förorsakade, att jorden war föga tjentlig för sadens emottagande; den warma wäderlek, som sednare delen Juni, Juli, Augusti och början af September war rådande, utöfwade dock en wälgörande inverkan på sadens wärtlighet och megnad, hwilken sednare detta år ble, lyckligt fulländad förr än nagen frost inträffade, hwaremot det jemna regnandet under Augusti och början af September månader började ingifwa stora besvär för grödan inbergning i eskadadt skick. Den förtäffliga skoltortning-metoden, medelst användandet af s. k. "puejar", jemte det här mera allmänt brukliga sättet att begagna rior, förekom dock all anmärkningsvärd stada. Efter wertställd tröstning har det emellertid wisat sig, att ertens förnämsta sadessla-

Kornet, icke, som man säger, dragit mycket till spanet det har lemnat till qwalitéen god, men till qwantiteten i allmänhet medelmättig afkastning.

Råg, som fortsärande ringa odlas, har gifwit rik skörd hwarpa som bewis må anföras, att å Björkfers, afweniem å kaptenerna Grapes och Nutbergs egendomar erhöles 14:de a 20:de kernet, samt å Gyljen i närmaste socken Örwer-Kall 33:de kernet.

Hafra har, såsom grönsoder, lemnat full skörd.

Potatis: lifaledes god afkastning, hwilken dock est upptagningen, betydligt reducerats genom den så kallad "torrötan", som efter potatisens inläggande i källarne, anställt swära härjningsar men hwilken lyckligtvis jemte min stats eller alldeles upphört, spunerligast bland den potatis som varit tidigare upptagen.

Höfångsten: Utterst ringa eller långt under medelmattigt. Orsakerne hartill torde, hwad linder och hårdwallerangar beträffa, böra sökas i den blida wäderleken under 1865 års höst; genom det då ofta återkommande töwädret bildades swallis, förorsakande den af allmogen här benämnd "fälbräunna", som upprotte gräsreten och lemnade ången wid snöns bortgång på wåren, släcktats swart. Det nybildade gräset å dessa släckar kunde icke detta år lemnas annat än högst fien skörd. Hwad ater myr- och mosångarne beträffa, så qwarlag kålan nästan upp i dagen ännu wid skördetidens början i Juli månad, hwarigenom wertligheten förhindrades; men under den warma och regniga wäderleken i Augusti, är högst sannolikt, att kåla, som i wisja myrtrakter under flera föregående år icke blifwit tillfulla upplöst, då

totalt försvann; som derjemte ingen djup kala tunnast vidas denna höst, är anledning heppas, det höstörden blifwer desto ritare instundande ar. afweniem att höstrestens förtidiga återkommande jemväl tilltölje hvaraf uteblifwer.

Linodling: En god början är hærtill gjord; odlarne hafwa erhållit tillfredsställande resultat, och sedan en än damalsenlig linbratningsmaskin blifwit under året inem secknen inättad, hwara allmogen met billig afgift för linet beredt, är att heppas, det bebehwet af lin skall badanester swlas af produktionen inem erten.

Smör: Öburn den långa tulla wåren förorsakade märkbar federbrist och jemmarbetet afwen derigenom till en början war ytterst flent, förmarcktes dock ingen järdels minskning i tillförjeln under September månad, då allmogen här stades wåntigen otvitrar årets inmerproduktion, men desto i tänkligare synes utgifterna för kommande året i detta hänseende, enär minst 1/4:del em icke 1/3:del af kreaturens antal blifwit denna höst nedslagtadt, tillfölje af den ringa höfångsten. En god stötel af det ringare antalet skulle litwist i wåsendtlig men kunna minsta förlusten. De skriftliga meddelanden, som förwaltaren af Björkfers, hr Carl Bergbom, lemnat, såväl i detta, som flera hänseenden, bifogas härjemte, såsom förtjenta af färsild uppmärksamhet.

Några större afditnings- eller odlingsföretag finnas icke att emnanna. Egaren till Örtuås, hr S. A. Bergman, har litwist under sistlidne höst latit widtaga förberedande afditning och upprepning till en nyodling i större skala.

Fattigwården fortsar att wara ytterst tryskande; förra året uttärerades i penningwård

Runt 4 377: 71

hwartill under året tillkommer extra tillstott

till belegg af cirka 2,100:

Runt 6 477: 71

För år 1867 är utdebiteradt:

å mantalsfristne personer Runt 1,000:

å allmänt förtäl 5,800: — 6,805:

hwilken summa dock troligen kommer att under året ökas med ett a twatusen riksdaler. Förutom summans storlek wisar sig här olämpligheten af beskattningsgrunden, då ett sådant inom kommunen, som skatta för bewillning efter andra artikeln, så i det närmaste draga belä bördan. Fråga har nu uppstått om inrättandet af arbets-fattighus, och troligt är, att en förändring i sadan riktning kommer att företagas.

Solkstolornas antal: en fast, twenne ambulatoriska twenne inåbarna och en privat.

Socknens sparbank hafwa insättningarne under året uppgått till 1,519: 5 och uttagningarne till 275: 20; bankens nuvarande fond utgör rdr 7,400 riksmunt.

Uti det i förra årets berättelse omnämnda, här inrättade **Barnhem**, har antalet barn funnat successfult ökas och utgör nu tolf flickor, hvilka utnjuta christlig uppföstran och inöfwas uti alla för en daglig tjenst: gänna förtjemmande göremål. Intresset för den goda inrättningen har wisat sig warmt, hwadan all förhoppning förefinnes om dess fortsärande bestånd.

Till Ordföranden i Neder-Kalix Hushållnings-Gille Herr Bruföpatronen D. Hummel.

Med anledning af G. H. ärade skrifvelse af den 12:te dennes får jag härmed lemna följande upplösning om huru årswerten utfallit i dessa trakter.

Tillsölje af den fuliga wäderlet som war rådande under waren dröjde det länge innan vegetationen började utweckla något egentligt lif, men med den warmare wäderlet som inträffade i slutet af Juni och sedan fortfer under Juli och Augusti månader, erhöill den twinnande wertligheten ny fart, så att här å stället sådes- och rotfrukterna lemnat följande resultat.

Korn som å wäl difade fält warit mycket wackert har i medeltal lemnat 5:te kornet.

Höstråg har, ehuru delwis skadad af den på hösten bildade isstorpan, lemnat 14:de kornet.

Hafra, här odlad endast såsom grönfoder, har warit mycket frodig och jenn, men blifwit betydligt skadad af höstregnet.

Potatis har wid störden lemnat 5:te kornet, men sedan blifwit betydligt skadade af terröta.

Med linodling är åfwen gjordt försök, hwilket tydes wisa att denna nyttiga wert här är mycket wal, af linet är blett obetydligt beredt, så att afkastningen ej kan uppgifwas, men kvalitén är af mycket god bestäffenhet.

Foderafkastningen har i år lemnat cirka en fjerdedel mindre än förlidet år, synnerligast har förminskningen wisat sig märkbar å linder och hårdwalleångar, samt huswudsjattigast förorsakad af den på hösten bildade isstorpan, hwilken

på fält med mindre sluttande läge till flera tums tjedlet öf wertäckt jordutan, genom den ihållande warfölan dröjde det åfwen länge innan talen på sadana ställen lemnade jorden, hwarföre ej graswerten hann utwecklas före det bergningstiden inträffade. Genom denna förminskning i fodertillgången har ladugården måst nedjättas från 80 till 60 kor, hwarjente åfwen här är frångått den i erten gamla metoden med warm utfodring och i des ställe införd kallfodring, hwilket åfwen för wart klimatiska förhållande wisar sig wara fullt tillämpligt, samt lemnar lika godt eller till och med bättre resultat än warm utfodring, åfwen da denna blifwit werkställd med största omsorg; under förlidet år förlöstes här båda jatten sålunda att i ena såhuset brutades kall och i det andra warm utfodring, hwarwid det war tillfälle att iaktaga det enas eller andras fördelar, och wijade sig kallfodringen ega så mycket företräde att den nu är uteslutande antagen. Utom det att genom denna method ett betydligt arbete besparas — här har t. ex. erforderats för stötisel af 80 kor 5 personer när warm utfodring brukades, deremot stötes nu 60 kor med samma lätthet af 2 personer — hälla sig kreaturen åfwen mera friska och lifliga än förut, att foderatgangen är större har ej funnat förmärkas, bestäpen förtär sånre hö, samt hästarna ratade fedret lika wäl tert som förr tokadt eller uppvärmdt.

Ett huswudsjattigt fel som gerna will medfölja den gamla metoden är det kreaturen wanligen erhålla för litet watten, den erfarenheten gjordes här att till nya ladugården hwarest korna hade fritt tillträde till watten åtgick en tredjedel mera än till den gamla ehuru kornas antal war lika i båda såhusen.

Några nyedlingar af betydenhet hafwa ej blifwit werkställda under året, med undantag af att ett större förut uppbrytet fält blifwit mera fullständigt asditadt.

Neder-Kalix & Björckers den 17 December 1866.

Carl Bergbom.

Från Carl Gustafs sockens Gille

(af hr husföherden J. Grape.)

Hwad i första rummet årswerten och afkastningen af de olika sådeslagen beträffar, så är Gillet i tillfälle att, under tackjamt erkännande mot Den från hwilken allt godt kom-

mer, denna gång afgiswa en mera tillfredsställande berättelse än under de närmast föregående åren. Kornet, vitens bärwudiade, har nemligen öfwerallt der utiädet varit dugligt gifwit fullt medelmattig afkastning, antagligen samt kornet i medeltal, och är beskaffenheten god och wigtig. Dett hafwa afställiga hemmansaboer de der varit i sättnad af medel till uppföd af fullt fröbart utiäde, afwen i år sättnad underhåll och ofullräcklig åring; till förefemmande hwaraf för samtiden början till en sockenmagazins inrättning gjordts, dels genom bidrag i spannemål och penningar af kommunen dels och genom anslag af medel, inslutne för af fattiga werktälet och försäldt arbete, som dem tillhandahållits för undsättnings- eller gaswomedel. — Nagen deremet, till den ringa del den härstades odlas, har nästan helt och hållet gatt ut under wintren, samuelitt tillförläse deraf, att marken sättnade inö och war betäckt af iskorpa allt intill trettiondedagstiden. — Potatis-afkastningen har utfallit nagerlunda till qwantiteten, men frukten är öfwerallt angripen af röta, så att den andwänd bara delen ej torde utgöra mera än ungefärligen hälften. — Potångsten, mycket liten, och desutom har afkastningen i förläse af det ogynnsamma bergningwädet till största delen blifwit ständ, inuinnerhet å holmångarne, hwilka nära nog hela sem maren stätt under watten, och icke förr än mot slutet af September manad funnat afbergas. Men då halmtillgången är nagerlunda ymnig torde dock ej nagen egentlig foderbrist uppstå, så framt icke i år, såsom under de föregående åren wanligt varit, stark afyttring af foder till närmaste jwensta socknar ifrågakommer.

Utdifningslägenheten i Ruskola by, som nu är afspunad och till arbetets utförande godfänd, så nyttig och winstgillwande den än kunde blifwa i uppedladt stic, har hitills medfört mera skada än gagn af delegarne, så tillwida nemt att den naturliga ången, som genom afdifningen blifwit torrlagd, afstigit i wertlighbet ända derhän, att den ej lem nar mera än ungefär hälften i afkastning emot hwad den härforut gifwit. Gillets Ördförande är i tillsalle att wita, orda detta förhållande; ty på ett sticte, der wanligtwis en hållits sex kofoder hö, har afkastningen år för år minskats så att den siltlidne sommar utgjorde endast tre kofoder. Skulle deremet blott en fjerdedel af widden blifwa uppedlad och rationellt behandlad, så hade man att motse en afkastning, som både till qwalitet och qwantitet öfwerginge den föröda naturliga ågens; men då delegarne, tillförläse af flera års miswärt och högst dryga utgifter för laga sticte, blifwit

ja godt som utarmade, så torde af nuwarande generation härutinnan intet wara att beppas.

Ehuru egentligen ej till ämnet hörande, kan jag wid detta tillsalle icke underlata att framhålla olägenheten för den finska besettningen deraf, att icke ens de wigtigaste Kongl. Ördordningar utkomma på finska spraket, t. ex. Kommunal-författningarne, Rättswärds- och Bewillningsfördordningen. Kan man wal förundra sig öfwer, att besettningen är ofunnig och litnejd för alla kommunala wärk, då den icke ens är i tillsalle att studera sig in i de stadganden, som afhandla dylika ämnen? Eller huru skall en ördförande-plats, t. ex. i Kommunalstamma och Namnd, kunna nejattigt bestridas af en person, som icke sjelf kan taga den ringaste kannedom om författningarnes innebäll, wadtadt han i öfrigt were uppdra get fullt wuren? Seltiden härar f. n. är och den, att i en del finska socknar endast embeteman, ehuru ej dertill förpligtade, äro twungne åtaga sig dylika besettningar, och så ofta röna mycket misstroende och flander för sin förwaltning, ihuinner bet sedan de nya Kommunal-författningarne tillämpats, blott dersöre att allmogem sjelf icke kan taga kannedom om deras innebäll. Bör icke en brist af ifrågawarande menliga besettnenhet af Riksdag eller Landsting afhjelpas?

Fran Öfwer-Torneo sockens Gillet

af hr landeigaf C. M. Bergdahl.

Lita med år 1865 har waderleten under årets lepp warit mycket emwerlande. Under den tid storden megnat war dock wärmen mera stadigwarande och den werande storden barjades icke af tälla nätter såsom förstnamnde är. Jordbrukaren har således haft gladjen att så inberga en af sel den ofskadad spannmålsförd. Att så grödan inbergad war för jordbrukaren betymmerjamt i seljd af det myckna regn som under den tid som sadant stulle ste intrassade. Westaps foderet är dersöre i allmänhet af såmre beskaffenhet. Westafkastningen är och ringa. Med säkerhet kan antagas att den med $\frac{1}{4}$ del understiger förra året. Jordbrukarna hafwa i förhållande härtil mest minsta sina ladugårdar. Smörproduktionen, som är ortens hushuwnäring, torde således blifwa mycket mindre än år 1865. Prijet å smör har varit under året 9 a 9 $\frac{1}{2}$ rdr pr lispund. Binäringar hafwa i ringa men förefemmit inom Gillet. Larkstet är snart jagdt den

enda infomst som här tillgödenjutes och som icke kan anse vara en följd af jorckbruket. Detta har gifwit en medelmättig åring.

Uti Wederförsamlingen finnes en fast folkskola. Enhanda förhållande är uti Åorpilombolo kapellförsamling. Under året hafwa 161 barn af bada könen tillgödenjutit underwising i dessa skolor. Småskolor i dessa och Heitanieme församling hafwa äfwen varit inrättade. Antalet lärjungar i dessa skolor har uppgått till 61.

Fattigwården är inom Gillet mycket tryckande. Seruien trehundra sextioåtta rdr 71 öre hafwa de bättre lottade inom Gillets församlingar mast utbetala i underhåll åt de fattiga för året. Sättet att lata hwarje by ombesörja sina fattigas underhåll har wisat sig vara mycket fördelaktigt. Byamännen äro nu mera angelägna att förskaffa de fattiga arbete, samt att noga tillse att understöd icke l. m. då icke trängande behof sadant påfallar. Detta war icke händelsen förut. Feltmängden inom Gillet utgör 5,430 personer af bada könen.

Under den tid som denna berättelse omfattar, hafwa inga nya wägar blifwit anlagda. Söke eller har något nytt företag för asditning af myror, kärr eller träsk förefunnit. Med astappningen af myrorne inwid Åorpilombolo by, hwar till understöd af statemedel erhållits, ar widet fortjätt; ettres arbetet kunna fullbordas till medio af nästa semmar.

Tjenstefolkets löneförmåner äro em ar: för en dräng i medeltal 100 rdr och för en piga 50 rdr förutom wanliga slitskläder, hvilka sistnämnde beräknas till 20 rdr. Ett manns sommardagewerte i husets fest 1 rdr och ett qwins 67 öre.

Jerden skötes och besås på förut beskifwet sätt och ar bruksredskapen ar af samma bestaffenhet som jag uti förra årets berättelse uppgifwit. Enahanda förhållande är med sådeslagen.

Åorpilombolo kapell är den enda trakt inom Gillet hwarest stog finnes till affalu.

Från Pajala sockens Gille

(af hr brukspatron E. J. Eohlberg.)

Årswerten af spanmål inom kommunen är till bestaffenheten god ehuru till quantiteten mindre an man hast stal wanta efter utjädet. Froststada har weterligen ej inträffat,

atminstone med sa undantag och i de fall då årswerten statt allt fer länge efter den wanliga stördetiden, utan att blifwa afmejad. Efter det janingen blifwit werkstald, som förfiggår mellan den 18 och 28 Maj hwarender waderleken varit serdeles tjenlig med wärme och solsten, inträdde nordestlig wind med ihallande futtig waderlek och ymnigt regn, hwilket war för den werkstalda sådden högst walgörande och befordrade wertligheten med en ewantlig hastighet, men i stället för wärme fortfer hela Juli manad med ihallande folig waderlek och eastbrutet regn, hwilket hade den påföljd att wegetationen fortstred mycket langsam, och med den langsamhet att Åornet ännu den 10 Augusti på många ställen icke hunnit gå i ar; än mindre matas, hwaremet kornet i wanliga goda ar är fullmatadt den 20 Augusti och i många fall äfwen före denna tid. Efter den 10 Augusti, då frestnätterna de föregående åren tillintetgjorde grödan, inträdde detta ar stark wärme så wäl natt som dag, hwilket hade den walgörande werkan, ehuru landtmannens förhoppningar em god störd helt och hållet förswunnit, att kornet war fullmatadt början af September, och är i allmänhet grödan god, men otillräcklig för utjädet och lefnadsbehofwet under det kommande året eller 1867.

Äf sederwerter och rotfrukter odlas hufwudsakligen Potatis, hwilken gifwit god störd å ställen den varit begagnad, utan att någon sjutdom derå wilat sig, hwarefen under upptagningen eller sedermera.

Ödlingsföretag af större omfång hafwa icke under året blifwit utförda, men de förut utdikade lägenheterna äro bearbetade, samt på många ställen teglagda och beladda dels med Måg och dels igenlagda till linder. Tillfallen för ångswattning och andra odlingsföretag satnas icke, men allmegen följer ej denna odlingsmethod med sadan uppmärksamhet den fortjenar, och bidrager dertill ganska mycket att allmegen är finst-talande och de böcker som i ämnet utkemma äro tryckta på swenska spraket.

Lin odlas alls icke. Emellertid wore det af behofwet påtalladt att Linodling infördes, serdeles som allmegens qwinor äro mycket kunniga både i wäfnad och spinning. Bemullegarn användes i stället för Lin, men dertill utgår konstanter som kunde besparas till andra behofwer inom huiet.

Sordens asdikning: Detta ämne har varit föremål för öfwerläggning wid Gillets sammanträden, och har den åsigt gjort sig gällande att det är nyttigt, men anses öfwerflödigt på högländta ställen; emellertid har erfarenheten wisat, på

ställen der arddikning egt rum att jorden blifwit hastigt
tjenlig för behandling och växjadden, samt att ogras mind
hindrat werkligheten.

Huslojd finnes i allmänhet icke, undantagandes enl
husgerådskäter, såsom fängar, berd och stolar hwilka allm
gen förtärdiga för sitt husbehof.

Winaringar: bestå fernämligast i stegsförtjenster såsom
sefverance af iagtimmer till Sägerwerken, tjärn- och pettast
bränning, kelnina och andra arbeten till Kengis Jernwer
men i följd af nedtryckta priser å alla dessa produkter, så
allmogen med yttersta ihvarighet derifrån kunnat lifnåra sig
under detta och föregående swagar. — En påberjadt wägan
läggning emellan Kengis bruk och Jumnande by, utgeran
de 6 mil, hwartill staten anslagit 55,000 rdr int har ut
gjort behöflig arbetsförtjenst åt den fattigare befolkningen
hwarförentan många familjer kommit i stora betimmer för
sin utkomst.

Stogarne: Är stegswarden egnas en allwarlig uppmär
ksamhet, sedan en extra och en ordinarie Öfwerjägare blifwit
anstald inom Pajala socken. Med stogarnes wård inom
Torne lappmark, synes dock ej wara så nega, enär ingen
Sägeribetjening derstädes är anstald.

Ladugårdsffotsel wårdas i allmänhet ganska bra, men
äfwen härutinnan är många förbättringar att önska.

Folksskolan: Denna byggad i förening med kafarebestad
fortgår och anses instundande sommar blifwa färdig.

Från Sockmacks sockens Gille

(af hr kronolandsman J. E. Allenius.)

Om wäderleken från årets början till och med förra
hälften af förtidne Juli månad, är ej något wäsentligt att
anmärka. Österjulewintern och wären hafwa i klimatiskt af
seende varit sine närmaste föregångare fullkomligt lika, och
sådesanden inträffade under gynnliga wäderlefsförhållanden
på den här i orten wanliga tiden: sista dagarne af Maj och
första dagarne af Juni.

Kornet — med undantag af en obetydligt hafre —
det enda sådeslag som under innewarande år haistades odlade
wijade från wägen jemn och bredig bredd, och fortstod så
wertlighet att det wid wanliga tiden: sednare hälften af
Juli månad befann sig i arskott, men då wid samma tid ett

det hastigaste och langwarigaste regn i mannaminne inträ
fede, sålade kornet under denna wiktiga period i en
stagnation, som, jönneligit på ställen der sydlandst ut
sådeskorn, i brist på annat, begagnats, betydligt fördröjde
arbildningen och kornets megnad. En lycklig omständig
het under detta regn, som, med undantag af en eller annan
dag i hwarje weda asbrutet fortier från slutet af Juli till
September månads utgång, war litwål, att luften allt in
till stördeanden war varm; ty annars hade utan twi
wel total miswert har inträffat, såväl på såd som retfruk
ter. — Wintern inträffade i wanlig tid, medlet af Oktober,
och något ewanligt i wäderlefsförhållandena under leppet
deraf, till innewarande tid, är ej att anmärka, med undantag
litwål af den inwara ertaulita storm som sålade härstädes,
från den 5:te till den 9:de i jumnande månad — en storm
med en håstighet och ihardighet som i mannaminne ej här
haft sin like och som tillfogade stogarne inom socknen en obe
rätnelig skada, enar 100,000 tals frad störtats till marken,
dels med rötterne uppruckta, dels asbrutna.

Arswertens bestäffenhet är följande:

Kornet: I anseende dertill, att mången nybyggare be
funnit sig i mer eller mindre saknad af nedigt utiadeskorn,
och någre dertill sålat ut för misödet att till utiade intöra
sydlandst korn, hwilket aldrig, utem i mycket warma och
langa somrar wid denna pelbörd binner fullkomlig megnad
har afstafningen af detta sådeslag blifwit mycket etillräcklig
för nybyggare af den serenämnda kategorien samt grönsör
dad och emogen för dem af den sednare. Swad ater de hem
mansaboer beträffar som ej varit i saknad af tillräckligt och
dugligt utiade, så kan den afstafning de af sine aftrar erbål
lit öfwerhufwud antagas wara nära medelmattig till quan
titet, men deremot betydligt under medelmattan i anseende
till awaliteten; och då härwid tages i berakning såväl den
fornawantitet som öfwer hela socken stordats, som innewa
rarnes behof af spannemål till instundande års störd, kan
med nagerlunda tillförlitlighet antagas, att för föllande af
behofwet, minst hälften i smältmjöl och brödseda måste in
sepas utem socknen, samt att minst 500 tunner Korn dertill
erfordras, om nybyggareallmogens behof af nedigt utiade
derjemte skall kunna tillas. Kornet anses per medium lem
na i åring 3:de a 4:de kornet.

Hafra: Med odlingen af detta sådeslag har stattehem
mansabeen Eric Olof Ericson från Pajerim gjort feriof a
en nära intill gården belägen muredding, och eburn hafran

i anseende till den regniga wäderleken icke uppnått fullkomlig megnad, lemnar litwål halmen en ganska god foderkastning.

Åg: Detta sådeslag har under året weterligen ej fullwerats inom socknen.

Potatis: Öfwerhufwudtaget, kan afkastningen deraf räknas vara god, enär minst 10:de tornet kan berättas; men som potatisutskädet på så ställen öfwerstiger en tunn, är förrådet af denna för hushållet så wiktiga artikel, i förhållande till behöfvet mycket otillräcklig.

Kalrotter och Roswor odlas till obetydlighet inom socknen, men på de så ställen der sådant ej rum, har afkastningen wisat sig vara fullt medelmattig.

Höfångsten är i quantitatert hänseende att hänföra till medelmattan; men dels är fedret till följe af den egghusarna wäderleken under bergningstiden uttett, ruttet och således för creaturen föga ätbart eller närande, och dels har det i hafsor upplagda boet genom den ofwänberörde Oktobermen till en ej ringa del bortspolats; dock är detta waktadt någon tryckande foderbrist ej att befara, för såwidt allt fedret kan af creaturen förtäras.

Binäringarne inom Gillets distrikt under sistlidet är hafwa, till följe af penningebristen och de deraf förenatade misshandlande konjunkturerne i tranaruband, nu varit itland de äldra samsta som de nagonfin varit. Ja, i den wägar har det gatt så långt, att nybyggarna, da man med hennersamtalar om de biförtjenster han af stogsafwerkningen i året kan hafwa att påräkna, utbrister: "Lättare är att vara sig fattig och arm än att arbeta sig fattig"; och han har, ty wärr! ej så orätt deri, ty under de föregående åren har Gellwäres Ättiebolag medelst bjell och sågtimmerbuzze beredt dem, om ej någon riklig, så åtminstone en berglig förtjenst samt lemnat förfetter såväl i penningar som i spannemål, salt och stremning, men nu är denna wälsignelsebringande källa för denna arma ert tilltapt och endast angifwen i Zulea stad finner för godt att härifrån afnåma stogsseffetter af ofwänomrörde slag, dock endast af dem bland nybyggarna som till angifwefirman hafva i skuld, och hwilka derigenom lifasom twingas till afbetalande af sine skulder, mot erhållande ut en sågwerkets depot inom socknen, af hwad man faller nödterftigt lifsuppehälle under byggestiden, bestående i mjöl och andra diverse artiklar. Dermed är dock beklagligen det beskande elandet inom socknen på långt när ej afhjelpat emedan i förhållande till hela sockens nybyggarebefolkning, blott en

ringa del hos Zulea Angifwefirmans intressenter hafva i någon skuld och för öfrigt torde desse för ögonblicket bättre lottade, efter lyckadt bygge icke komma att hafwa det stort bättre än flertalet sådane, som för året saknat all sådan förtjenst.

Äf Tjårubräkning och Limfening har liten eller ingen förtjenst varit att påräkna, enär såväl tjåran som timret ijunlit så djupt i pris, att en tunn af den förenämnda waran betalats med endast 6 rdr och 1 $\frac{1}{2}$ af den sednare kostat 5 rdr och derunder.

Sistet har i allmänhet varit så föga gifwande att nödig husbehöfsfisk saknats under sjelfwa sommartiden för de fleste nybyggare som sysselsatta sig med denna näringsgren, och af willbrudet har intet funnat erhållas, enär något sådant icke alls finnes i våra widsträckt stogsstrakter. Öfverjagten, neml. som under de bättre tiderna lemnade en ganska god inkomst, har under 3 a 4 års tid ej ens funnat idtas, enär desse djur helt och hållet försvunnit; såsom det förmedas, i följd af fersfrysning under 1864 års kalla winter, då Lapparne öfwer allt funnit döda Öferrar i deras ben.

Undjattning från Statens sida skulle detta år hafwa varit högst oundgänglig för Zedmeds Lappmark; men som någon sådan hwarken blifwit requirerad eller för året är att påräkna, återstar för de många fattiga härstades ej annat än att lida och förfäsa; matte dock nöden ej blifwa så ster att något menniskelif spilles genom hunger eller brist på beklädning, under den långa bistra wintertiden.

Den planche, föreställande åttliga och giftiga swampar, hwilken Kongl. Hushållnings-Sällskapets Förmålnings-Utskott benäget bitjändt, har Hushålls-Gillet så widt gärligt varit, sökt så allmogens förewisad; och har undertecknad derjemte genom muntliga meddelanden ut den planchen bifogade bestrifning öfwer swamparnes egenkap och sättet för besammas beredande till en wälsnatande och närande föda för mennister, ounbärlig smärkeligast under miswertår, da en mild Försyn företrädeswis beredt Lapplands innewånare den rikligaste tillgang derpå, sökt fasta såväl Nybyggare som Lappallmogens uppmärksamhet på nödwändigheten att, ju förr deß helbre, göra försök med swampars insamlande och användande för hushållet; men, ty wärr, har det litwål bitills endast stadnat wid ett: "om och men", oansedt Lappmarkens stogsstrakter sisttiden höstjemmar varit, så att jaga, öfwerfållade af dessa funder och närande födoämnen. Orsaken till denna lifgiltighet är grundad på en ingalunda lätt bejegrad fördom, måhända än djupare inrotad än den mot

förtärandet af bästfött; hwilket sistnämnda litwål, numera winner stryktande affättning i magen på de hushållsmedlemmar, som äro nog lyckliga att ega ett till slag påpassande bästföretur. — "Seppen", (swampen) säger Lappmarsnybyggaren "är ju ingenting annat än kreatursmat och kan således ej vara af förhållanden affedd till föda för menniskor"; och inwändningen att vara wigtigaste wegetabiliska födoämnen, såsom spannmål och potatis, med den glupaste appetit jemwäl förtäras af creaturen, synes ej vara måttig att gendriska en sådan inwändning. Enda sättet att, ja att säga, på ett handgripligt sätt besegra ifragawarande fördom were, att Hushålls-Gillet och Sättigwården ledamöter, hwar i sin stad, insamlade ett vinterförråd af swampar, tillräckligt stort för anställande af gästmåltider, der wården, sin pligt lifmåttigt, föregår med exemplet att låta swamparrättningarne wäl smaka och bekomma sig. Då nyttiggörandet af åtliga swampar utgör en lifsfråga, synnerligast för Lappmarken, der froststader å de odlade jadeslagen så ofta tillintetgör inwanarnes hopp om lifsuppehälle under årtal, en suite, så bådör och skall det vara ett bland härwarande Hushålls-Gillet wigtigaste åligganden, att icke allenast bibringa inwanarnes nödiga upplösningsar om de åtliga swamparternes särstiltjande från de giftiga, utan äfwen föregå med exempel i swamparnes användande såsom födoämne för hushållet; och hoppas jag att i Gillets nästafgifwande årsberättelse kunna glädja Kongl. Hushållnings-Sällskapets Förvaltnings-Utstett med förmodan om, att fördomen mot swampars användande till föda för menniskor, skall vara, om ej fullkomligt häfwen (dertill fördras troligen minst ett tiotal år) så åtminstone något minskad, förmedelst ögonstentliga bewis, åstadkomne genom anställda gästmåltider af swamparrättningar.

Herr General-Direktör Hufv' brochyr om kaffedryckens bruk och missbruk, har hos mången som deraf tagit kännedom framkallat frågan: "månne tiden nu icke är inne då man bör göra fullt ansvar med inkränkandet af den omåttliga kaffeförtäringen, helst densamma, utom den ekonomiska ruin den bereder, med tiden helt säkert skall blifwa ruinerande för vår hellsa"? Dessa äro dock blott några enstaka utgjutelser, men kunna dock anses såsom en beghynnelse till början af det goda, brochyrer, om den blifwit något allmännare spridd, skulle kommit att verka, till befrämjandet af det dermed affedda önskwärda ändamål: kaffemissbrukets hämmande; men den werksamaste hemsko som i närwarande bistra tid håller den medellöse kaffedrinkaren i schack, är frånwaren

af all kredit och omöjligheten att på något sätt förse sig med något betydligare förråd af den fara kaffebönan; och ehuru den lärdom som härigenom bibringas är ett syster af nödwändigheten, har Gillet anledning hoppas, att mången skall lära sig inse att, om kaffedrycken under de framfarne bättre åren varit bannlyst eller i måttlighet njuten, så skulle, oaktadt den bistra tiden, nödterstigt bröd icke saknats för dagen och den för dörren stående hungersnöden undwikits.

Från Arjepplongs sockens Gille

af hr hufvherden P. Th. Winberg.

Ehuru Norrbottens Låns Kongl. Hushålls-Sällskaps tryckta handlingar för år 1865 ännu icke hafwa kommit Arjepplongs Gille's erdtörande och ledamöter tillhanda, får jag dock, tillfölje af Förvaltnings-Utstettets i sistlidne November utgifna cirkulär, som mig tillhandakommit, härmed insända den sedwamliga årsberättelsen för år 1866.

I Februari, Mars och April månader började nu detta år för första gången en allmännare sågtimmerbuggning inom Gillet, tillfölje af de utstämplingar, som under föregående höst hade blifwit verkställda å kronstegen nedanom byn Skaster i sockens östra del fringom sjön Storaöwan. Om denna utstämpling wore werfeligen mycket att säga, men som jag at wisse ersäker här nödgas lemna osagt. Summan war dock, att Gillets åboer för sin a timmerbuggningen nedlagda swett och arbetsmöda fingo lida stora förluster, i stället för att något förtjena, hwilket sednare litwål tyckes varit Regeringens mening med den at de Norrländska länen medgifwa större sågtimmerbuggningssfriheten. Dock wilja wi i hoppet trösta oss med ordspraket: "det är ej bra, att hafwa lyckan i början".

Sedan den så bedröfliga sågtimmerbuggningsskatastrofen ifrån årets början och under vintermånaderne hade forsiggått, inträdde wården, under hwars dagar anda till midjemmar waderleken war söga bättre än föregående år, nemligen fall, med bläst och stundom storm, som på jorden menligt inwerkade.

Efter midjommor har jag i min interfolierade Almanacha för hwarje weda under wertmånaderne antecknat följande waderlek. Sista wedan af Juni upphållswader. Första wedan i Juli snöblandadt regn, med äfwen qwarliggande snö å högre höjder; andra wedan falla fjellwindar med regn at-

soligt af solig wäderlef; tredje weckan wadert weiwäder; och fjerde weckan ostadig wäderlef med ömlem regn och solsten. hwilket utgjorde rötmanadens början. Solsande weckan, som innefattade de tre sista dagarne af Juli och de fyra första i Augusti, då slattern å myrorna här egentligen begynte, war upphallswäder i fem dagar eller till lördagen, då regn inträdde. Vidare war första helveckan i Augusti ett ihallande kallt regn; andra weckan, då man började afberga hårdwallarne, war regnig wäderlef, ehuru regnet då war något mindre kallt; tredje weckans förra hälft war regn, så att man nu härstädes under högsta bergningstiden hade haft ett till afbergningens förswärande ihalligt 2 1/2 weckas dagligt regn och hwarmed rötmanaden nu slutade, samt war denna weckas sednare hälft några dagars wadert wäder; och fjerde weckan, då störden å sandäfrar började, war ostadigt wäder med omwerlande regn och solsten; samt första weckan i September, då störden å tungjord förfiggid, war upphallswäder de tre föregående arbetsdagarne men regn de tre sednare. Under en sådan i den egentliga werktiden pågående wäderlef har väl årswerten detta års sommar icke afseusit, men då kornstörden redan tidigt af det ewanligt myckna regnet blef nedslagen till marken, så hunno åfrarne, af röta stada de, icke megnat, tillfölje hwaraf en ganska flen och stryp korn tillgång inom Gullet för året har inträdt, så att ett nedan ater förestar, och det ej blott för menniskor utan äjwen för creaturen. Afkastningen af kornet, som är sednens enda sådeslag, är således afwen detta år obetydlig och af maktning i mäterne mycket stadad. Säddestorn för nästa war satnas öfwerallt i socken, och kan endast genom inköp förskaffas. — Potatisafkastningen har blifwit swag och wisar tecken till potatisjuka.

Höbergningen såväl af myrer som strandslätter och hårdwall har blifwit eländig till följd af flod och för mycket watten, som betagit sederwerterna deras närande kraft, och på sine ställen förorsakar sjuflighet såväl bland hästar som kor och får.

Beträffande i öfrigt ladugårdsffötjel, utdillningsföretag, wäganläggningar, binäringar, folkunderwiesning och fattigward, har jag intet att tillägga till mina föregående årsberättelser, utan är i alla dessa afseenden inom Gullet enahanda förhållanden rådande såsom de, hwilka jag förr omnämt och uppgifwit.

Från Arwidsjauris sockens Gille

af hr kronolansman Ser. Florn

Inom socken har wäderlefen under lerpet af isflutna sommare nästan utan uppehall varit så regnig, att i mannaminne något dylikt icke kan uppgifwa.

Ortens hufwudsattligaste utskade, korn, blef langt å barmen, nedlades tidigt till marken och megnade satta. Afkastningen är väl i det mesta fribar, men swagmogen, icke fullt medelmättig och öfwerhufwud tagit motswarar den knappast två tredjedelar befolkningens behof. Deremet har Potatis lemnat fullt medelmättig och på sina ställen ymnig stord. Spannumalestörden lemnar således icke sonnerligen glad utskat för kommande år, men dock wäder hebergningen långt sterre bekymmer hos befolkningen, som undan isstörelsen icke kunnat radda sina ladugårdar, hwilka utgöra grundwalen för Lappmarksboernas ekonomi. Då de wid elskar och min. wattendrag belägna ångarne hamna, såsom wid wassled warit af watten öfwerwämmade, har afbergningen under hela slattanden blifwit så förhindrad att wid September månads ingång, landtmannen hade hälften af sina ångar oafbergade. Swad som i mannaminne aldrig varit emtaladt, har nu werfeligen händt, att allmogen varit ihjellatta med höbergningen till och med den 24 Oktober; men som allt gräs wid denna senna årestid är förwäpnad och utan närande last, är det naturligt att en så bestäffad höbergning icke kan utgöra något betydligt stöd för creaturen, hwilka till nära en tredjedel hafwa mast nedslagtas och förminskas. Till råga på emrörda mentliga förhållande, uppstod søndagen den 7:de Oktober en så waldsam storm att det här på orten varit iallspordt att en sådan egt rum. Millioner träd blefwo dels med rötter uppryckta ur jorden, dels afbrutne och fullastade på marken, hwilken på etaliga ställen är betäckt med windfällan till en sådan mängd, att man wid en stegswandring söga kan komma fram, och behåfsjorna, hwilka allestädes blifwit uppsatta å de widt fringspridda ångarne och icke kunnat inbergas blefwo till stor del bortspolade af den oemotståndliga kraft som framförde denna wind.

Genom föregående årens miswert och såväl derunder, som i bättre tider åsamkade skulder, hwilka nu stela betalas har befolkningen här kommit uti en betrodd ställning och måste hufwudsattligen söta alla afseemliga biförtjenster för sitt uppehälle, hwadan jordbruket under året gjordt obetydliga framsteg och något järdelos derutinnan är icke att anmärka.

Från Gellivare sockens Gille

(af hr kronoläkaren Th. Sjöström.)

I anseende till den regniga väderleken under bergnings-tiden har kreatursfodret blifwit knappt och af dålig bestaff u-bet, och tillgången högst ringa, hwadan foderbrist är att emottä, ehuru betydligt antal kreatur är nedslagtadt.

Den digra, tunga och fuktiga väderlek, som varit rå-dande under Augusti och en del af September, har föran-sakat en swår sjukdom bland renbofskapen, så att icke blott st-fa delen af årets renskafwar störtat, utan äfwen äldre ren-kreatur. Detta eländiga förhållande har drabbat fjell- och ren-es björdar, då deremot besbinnerligt nog ej någon sjukdom utbrutit bland rentreatur som wistas i stogsbygden. Orsaken ha till torde få setas deruti, att stogsrenarne få gå utan wård och uppsigt, och således sprida sig widare omkring hwarigenom smitta förekommits.

Krowerten har varit till quantiteten ringa, hwilket tor-de härleda sig deraf att utfädet varit flent, och tan afstättningen ej uppstättas till högre än 2:dra och högst 3:dje t-n; deremot har potatisen gifwit en ymnig afstättning, ehuru tywärr denna jordsfrukt begagnas endast till ringa del.

Swad stogsarnes wård och afwertning widkommer, så bepröas man, att hädanefter en bättre uppsigt kommer att ega rum, sedan nu stogsbetjeningen blifwit betydligt tillfökt. Tillståndet bland jordbrukande befolkningen inom denna socken är beslagansvärdt. Ringa eller inga bifertjenster fin-nas inom socknen, årets greda är långesedan fästad och pen-ningar finnes ej att köpa spannmål för. Krediten är med ett ord iagt död; hwadan det ser mer än merkt ut, hur det arma folket skall framleswa denne winter, då ej arbete finnes.

Läns-Djurläkarens berättelse för år 1866.

Enligt bilagde förteckning öfwer gängse sjukdomar bland husdjuren inom länet, för år 1866 synes, att 227 hästar, 91 nötkreatur, 10 får, 11 swin, 7 hundar och 35 renar blif-wit af undertecknad behandlade, samt 56 hästar uppräpade för besigtning.

Af smittosamma sjukdomar har 21 fall af springorm förekommit, dels inom Pajala, Wittangi, Korpilombolo, Öf-wer-Torneo, Öfwer-Kalix och Gellivara socknar. Sjukdomen

tar i de fleste fall blifwit på bete, meddelad genom smitta, utem i Öfwer-Kalix der den smittas hafwa uppstått spontant. Behandlingen, som varit både lokal och allmän, har bestått i utstälning af trolarna och lärens santerisering med bränn-jern; inwärtas Arsenik i förening med magstärkande medel hwilken behandling wisat sig werksam, emedan af 21 fall, 16 blifwit friska och de öfrige blifwit såsom obotliga dödade.

Mul- och flöfsjuka, som under året varit gängbar inom Norr- och Sörlän af Gellivara socken, hwaraf cirka 2,400 renar gått förlorade. Sjukdomen, som utbröt i slutet af Juli tilltog i Augusti och September, astog i Oktober och Novem-ber månader, då kyla och snö inträffade. Såsom orsak till sjukdomen, anses wat och fuktig väderlek i förening med värme vara hufvudorsaken, men sedan den sålunda utbrutit, förbreder den sig hastigt genom smitta.

Swarka, som wisade sig på warden och hösten, har i all-mänlighet varit gällant, utem i ett fall, der den öfwer icke i tyfös halsinflammation och slutade med döden.

Tuberkulas, af allmogeen kallad "Ejungsjuka", förekommer tämligen allmänt hos äldre mjölk-kor. Den wisar sig genom beswärlig andedrägt, åtselid af hesta, pipande och wäsnande respirationsljud. Som sjukdomen är ärftlig och af ett kro-niskt förlopp, böra djuren ej begagnas till afwel, utan heldre gödas och slagtas.

Äf lokala sjukdomar hafwa mest framkommit maffa-tarrher, senstide-inflammationer, quackblifwen efterbörd, af te sednare, hwaraf 11 fall förekommit hafwa alla blifwit lyck-ligt afhjelpa genom manuel behandling.

Sår, fistlar, bölder och svullnader hafwa 32 fall före-kommit hos hästar. Äf det förra har ett fall förekommit hos ett sto från Pite, hwilket på betet afrihwit yttre böjse-nan på wenstra bakbenets steben, derwid ett sår af 3 tumes bredd och 6 tumes längd uppstått. Djuret, som lemnades mig till behandling i September, afgick i medio af Novem-ber friskt.

Äf hestfäder hafwa 18 fall förekommit, deraf de flesta varit förorsakade genom felaktig stoning, såsom sömtryck, sömstid, krontrap och strykning.

Luleå i Januari 1867.

J. D. Jacobsson,
Läns-Djurläkare.

Sjukdomar.	Sj. i. r.			Sj. i. l. p.		
	Inflam. c.	Dist.	2. a. l. r.	Inflam. c.	Dist.	2. a. l. r.
1:o. Farsoter och smittosamma sjukdomar:						
Springorm	21	16	3			
Wul- och Klossjuka						
Dwarka		24	1			
Walpjuka						
2:o. Konstitutionella sjukdomar:						
Tuberkeljuka				11	2	4
Wattusot						
3:o. Lokala sjukdomar:						
Stelkramp och konvulsioner	1	—	—	2	1	1
Ogon-inflammation	3	2	—	1	1	
Inflammation i öronförtärarna	2	2	—	—	—	—
Lunginflammation	1	1	—	1	1	
Lungemphjem	2	—	—	1	—	—
Magfatarrh och Indigestion	15	8	—	6	4	
Kolik och Peritonitis	3	3	—	—	—	—
Härfleppning	—	—	—	5	4	1
Diastar i digestionskanalen	2	—	—	—	—	—
Paraphimosi	—	—	—	—	—	—
Brock	—	—	—	1	1	
Inflammation i Blismodern	1	1	—	—	—	—
Blismoder-Katarrh	—	—	—	1	1	
Blismoder och slidutfall	—	—	—	1	1	
Kallningsfeber	—	—	—	2	2	
Dwarkbliswen efterbörd	—	—	—	1	1	
Förlossningar	—	—	—	11	11	
Bufver-inflammation	—	—	—	7	7	
Utut och Kronist Rheumatism	2	2	—	9	8	
Genfide inflammation	4	—	—	—	—	—
Spatt och öfverben	19	10	—	—	—	—
Sår, fistlar, bölder och smullnader	21	—	—	—	—	—
Ekabb	32	29	—	11	11	
Nässelsefeber	4	4	—	1	1	
Tumörer	5	5	—	—	—	—
Gel i Tänderna	6	6	—	3	3	
Klös och Goffstader	19	12	—	—	—	—
Kastrationer	18	14	—	13	13	
Befigtingar	21	21	—	3	3	—
	56	—	—	—	—	—
	283	160	4	91	76	6

Printed i Januari 1867.

Snusdjur i Norrbotten för år 1866.

[illegible]

J. D. Jacobson, Kans.-Djurklare.

Länets Sparbanker.

Norrbottens Låns Sparbanks-Direktions Redogörelse för år 1866.

Debet.

1866.		Riksmynt.
Dec. 31.	Insättarens fordran	115,987: 91.
	Sparbankens behållning	7,899: 76.
	<u>Summa R:dr R:mt</u>	<u>123,887: 67</u>

Credit.

Dec. 31.	Sparbankens utestående fordringar:	
	i Kapital	119,330: 88.
	i Räkter	4,403: 70.
	Behållning i kassan	153: 9.
	<u>Summa R:dr R:mt</u>	<u>123,887: 67.</u>

Norrbottens Låns Sparbanks Insättningsfond.

Debet.

1866.		Riksmynt
Jan. 1.	Balans från år 1865	109,877: 11.
Dec. 31.	Insatt und. r. år 1866	17,370: 70.
	Upplupne räntor wid årets slut	6,428: 25.
	<u>Summa R:dr R:mt</u>	<u>133,676: 6.</u>

Credit.

Dec. 31.	Uttagne medel, med derå upplupne räntor	17,688: 15.
-	Insättarens fordran	115,987: 91.
	<u>Summa R:dr R:mt</u>	<u>133,676: 6</u>

Norrbottens Låns Sparbanks egen fond.

Debet.

1866.			
Jan. 1.	Balans från år 1865	Riksmunt	
Dec. 31.	Räntevinst i insatta och utestående ränter	6,607: 86.	
		2,024: .	
	Summa R:dr R:mt	8,632: 4	

Credit.

Dec. 31.	Utgifter, enligt sammandrag	732: 1.
—	Sparbankens behållning	7,899: 7
	Summa R:dr R:mt	8,632: 4

Piteå den 31 December 1866.

L. A. Ringius.

Berättelse rörande förvaltningen af Lule Sparbank under redogörelse-året 1866.

Delegarnes fond

Wid 1865 års slut hade 106 delegare insatta	6,435: 36.	
Under året har insatts af 142 delegare	4,377: 20.	10,812: 56.
Deraf upplupne ränter utgjort	394: 81.	
	Summa	11,207: 37.
Häraf hafwa 18 delegare, deraf 15 utgått, uttaget kapital och ränta	1,991: 61.	
Aterstår för 127 delegare		9,215: 71.
Om man klassificerar denna behållning i förhållande till Delegarnes olika insättser, så hafwa:		
36 delegare med insättser fr. 1 t. o. m. 10 R:dr inestående	202: 17.	
27 d:o " 10 " 25 " d:o	404: 22.	
11 d:o " 25 " 50 " d:o	351: 78.	
16 d:o " 50 " 100 " d:o	1,182: 5.	
25 d:o " 100 " 200 " d:o	3,193: 78.	
7 d:o " 200 " 300 " d:o	1,604: 58.	
3 d:o " 300 " 500 " d:o	1,139: 63.	
2 d:o " 500 " 1000 " d:o	1,137: 50.	
127 stycken.	Summa	9,215: 71.

Den af Sparbankens Hufvudmän samlade Reserfsfonden utgjorde wid årets början	829: 64.
Tillkommit genom tillstött af Lule stad 100 Rdr och af Herr Gref handlare B. Kjellberg 100 Rdr, tillsammans	200: —
hwartill kommit Bankens räntevinst	192: 94.
<hr/> Summa	1 222: 58

Dermed blifwit bestrida följande utgifter:

Hwede till Redogöraren och div. omkostnader	204: 5.
Inköp af inventarier	5: 25
	209: 30
En att behållningen wid året slut utgjorde	1,013: 28

Inventarier:

Wid årets början	15: 50.	
Under året inköpte	5: 25.	20: 75.
	<hr/>	
	Summa R:mt	10,249: 74.

Sparbankens Utlåningsfond:

Utlånt emot Reverser	10,145: —	
A Giro-räkning i Luleå Fiskal-Bank	3: 54.	10,148: 54.
Då ofswannående Inventarier utföras med	20: 75.	
blifwer Kassa-behållning till år 1867	80: 45.	
	<u>Summa R:mt R:dr</u>	<u>10,249: 74</u>

Lule den 31 December 1866

Direktionen

Haparanda Sparbank.

Revisionsberättelse för 1866:

Delegarne i Haparanda Sparbank hafwa, wid bolagsstämma den 6 November 1866, utsett underredande att rannsaka 1866 års räkenskaper och förvaltning. Wid slutet af detta uppdrag hafwa vi funnit Sparbankens ställning wid nämnde års slut wara följande:

Insättningsfonden:

Delegarnes behållning från 1865 .	5,015: 25.	
Under räkenskapsåret inlatte medel .	5,404: 50.	
— " — upplupne ränter	392: 83.	10,812: 58.
Hvarifrån afgår under året uttagne medel .		2,238: 59.
	R:mt R:dr	8,573: 99.

Sparbankens egen fond:

Behållning från 1865	203: 11.	
Räntevinst	162: 90.	366: 1
Afgår arvede till räkenstapsföraren	100: —	—
	R:mt R:dr	266: 1

Sparbankens ofwänupptagne be-

hållning å:		
Insättningsfonden	8,573: 99.	
Sparbankens egen fond	266: 1.	8,840:
Redowisas med kapital	8,769: 17.	
Kassabehållning	70: 83.	8,840:

Delegarnes antal uppgick, wid 1865 års	
slut, till	116.
Under året hafwa tillkommit nya delegare	45.
afgått delegare	—
Wid årets slut qwarstående delegare äro	161.

Räkenstaperna för ifrågakvarande tidrymd äro med noggrannhet förda. Säkerhetshandlingarne Jonas innebära full säkerhet för Sparbankens utlånta fonder. Då i efther fullwärdningen utwika ut om anstaltens basta, tillstyrka wi att full décharge för år 1866 må lemnas åt Direktionen.

Haparanda den 23 Februari 1867.

J. J. Lindström. N. Wennerström. Alb. Krook.

Protokoll, hållet wid granskning af Neder-Kalix
Sparbanks räkenstaper för år 1866, den
28 Januari 1867.

S. D. Sammanträdde undertecknade, wid Bolagsstämman den 9 Mars sifstlidet är walde revisorer hos Sparbankens Kamrerare och Sekreterare, Herr Telegrafkommisarien B. Räckman, som derwid för granskning förteckade Sparbankens räkenstapsbecker nemligen hufvud- och reverbok, jemna reverbok och säkerhetshandlingar, afwenfom Direktionens samt lige protokoller.

Sedan dessa handlingar blifwit noggrannat jemförde och granskade, inhämtades, att Sparbankens tillgångar wid sifstlidet års slut utgjordes å

Insättningsfonden:

af balans från år 1865	5 812: 10.
under året insatta medel	1 513: 5.
och under året upplupne ränter	387: 81.
	R:dr 7 712: 96.

hwarifrån under året uttagne medel afgå med	275: 20.
Delegarena godtidsfriske ränter	320: 25.
samt räkenstapsförarens arvede	67: 57.

	R:dr 663: 1.
sa att insättarnes fordran återstar med R:dr R:mt	7 055: 95.

Sparbankens egen fond:

Balans från år 1865	45: 60.
afgår för inföpte reversblanketter	10: 17.
	R:mt R:dr 424: 45.

Sparbankens ofwän upptagna behållning å in	
sättning af	7 55: 95.
och bankens egen behållning	424: 43.

	R:mt R:dr 7,480: 38.
Redowisas jäsem utestående kapital	7,405: —
och kontant i kassan	75: 38.

Under räkenstapsåret hafwa 5 delegare uttagit sina insatta medel, men deremot 14 nya tillkommit, sa att wid årets slut 75 delegare qwarstå.

Sparbankens räkenstaper hafwa, i likhet med föregående år, befunnits ordentligt och omsorgsfullt förda, hwadan revisorererna tillstyrka full décharge för förvaltningen.

Neder-Kalix, som ofwan.

N. D. Swanberg. Joh. Sallström. G. Rob. Haggström.

Styrelsen öfver Åsiva Landtbruksskola.

Ordförande: Landshövdingen m. m. S. P. Bergman.
 Sekreterare och Skattnästare: Tel.-Kommiss. A. Cajanus
 Ledamöter: Förvaltnings-utskottet.
 Landträningsmästaren F. Waldenström.
 Löjtnant E. F. Espelund.
 Handlanden B. Forsberg jr.
 Handlanden m. m. E. Asplund.
 Brukspatronen D. Hummel.
 Inspektörer: Förste Landtmätaren J. E. Nyström.
 Handlanden D. D. Sundberg.
 Länshjurlåfaren J. D. Jacobson.
 Suppleanter: Ingenjören P. A. Brännström.
 Handlanden A. E. Bergström.
 v. Pastor A. A. Edehn.
 Skolans föreståndare: Herr E. A. Fogelmark.

Öfversigt af Hushållnings-Sällskapets Räkenskaper for år 1866.

Debet.

Sällskapet tillkommande andel	
medel	1
Årsafgifter	1
Räntemedel	1
	3

Credit.

Fördran från år 1865	1	78
För linedlingens befrämjande	1	78
Dryckning af Handlingarne och	1	78
Häftning af	1	78
Tillståndsbewis för utgivande af	1	78
Strikten m. m.	1	78
Stämpelafgift för	1	78
Statistiska uppgifters insamling	1	78
Inköp af böcker	1	78
Tidning	1	78
Premier vid mötet i Djebon	1	78
Premier till lärningarne vid Åsiva skola	1	78
Lån till Åsiva skola	1	78
Postporto	1	78
Matkostnad	1	78
1 1/2 års arvode till länshjurlåfaren	1	78
Arvode till Sekreteraren och Skattnästaren	1	78
Skriftmaterialier och rejer	1	78
Arvode till waktmästaren	1	78
Behållning till år 1867	1	78
Summa	4,972	00

Norrbottens Läns Kongl. Hus- hållningsfällskap

Matrikel i Februari 1867.

Ordförande:

E. P. Bergman, Landsbesiding, Öfverste i arméen, K. M. D.
N. S. D., M. B. D.

Vice Ordförande:

A. M. Luvén, Landssekreterare, K. M. D.

Sekreterare och Skattnästare:

August Cajanus, Telegrafkommisarie.

Förvaltnings-utskottet:

Ordföranden.

Vice Ordföranden.

Sundberg, D. D., Handlande.

Engwist, A., Hemmansägare.

Myström, J. E., Förste Landtmätare, Alfvittrings-styresman.

Widmark, H., Löjtnant.

Suppleanter:

Korhberg, B., Handlande.

Kogelmarck, S. A., Direktör.

Gushäfningsgiffen.

Vule Stad.

Dedforande

Zinell, S. M., Handlande.

Bedamoter

Vuleä. Amicus, N. L., Postinspetter
 Backman, G. J., Rector
 Bergman, S. P., Landshövding, Öfverste i arméer
 R. N. D., N. S. D., N. W. D.
 Bergström, N. G., Handlande
 Bendert, S. A., v. Consul och Handlande.
 Brandt, J. E., Guldméd.
 Bucht, F. G., Landstanslist
 Burman, D., Stadskommunister
 Gajanus, A., Telegrafkommisarie
 Dickman, C., Urmakare.
 Ekström, B. A., Landskamrerare.
 Elowson, G., Lektor
 Ennes, G. A., Jagmästare.
 Euren, A. M., Landsekreterare, R. N. S
 Gervenius, P., Handlande.
 Hammarén, A., Rådman och Handlande.
 Helm, P., Sadelmakare.
 Helm, B., Kollega
 Holmgren, Postiljen.
 Huß, J. A., Rådman.
 Johanneßen, Lotsällderman.
 Lange, A., Rådman och Handlande
 Lihnd, S. F., Malaremastare.
 Lundblad, A. H., Disponent.
 Lundström, N. P., Garfware.
 Nyström, J. E., Förste Landtmätare och Afvittrings-
 styresman.
 Rydberg, G. A., Stads-Kassör.
 Scheugh, A., Kapten.
 Sundström, N., Rådman och Handlande
 Sundberg, D. D., Handlande.
 Trysén, A., Bergmästare.

Luleå.

Waldenström, Frith., Landtråntmästare.
 Waldenström, G. M., Rector, R. B. D.
 Widmark, H., Löjtnant.
 Åhrström, J., Garfware.
 Öqvist, N. H., Skerfjägare.

Pite Stad.

Ordförande.

Nydstedt, G., Skerfjägare.

Ledamöter.

Piteå.

Dahl, G., Auditor, R. B. D.
 Ekman, G., Apothekare.
 Elfgren, E., v. Consul och Handlande.
 Genberg, J. A., Bergmästare.
 Hallén, F., f. d. Landskamrerare, Tullförwal-
 tare, R. B. D.
 Häggström, G., Tulluppsyningsman.
 Lindtorp, J., Löjtnant.
 Lundström, A., v. Rector.
 Nordström, J. G., Handlande.
 Nyman, G. E., Rådman.
 Ringius, L. A., Telegrafkommisarie.
 Mander, A. P., Handlande.
 Mander, E., v. Kollega.
 Wallmark, L., Byggnästare.
 Winroth, G. E., v. Consul och Handlande.

Haparanda Stad och Torne Socken.

Ordförande.

Burman, G. D., Telegrafassistent.

Ledamöter.

Haparanda. Åsplund, G., Handlande, R. B. D.
 Bellman, G. B., Telegrafdirektör, Löjtnant
 R. B. St. D. 3:dje Kl.
 Burman, G. E., Kyrkoherde.
 Bostrom, J. D., Handlande.
 Gellerstedt, G. B., Rector.
 Genberg, D., Provincialläkare.
 Grape, J. Kollega.
 Grape, Th., Telegrafassistent.
 Hackzell, J. B., Ingeniör.

Haparanda.

Artman, B., Handlande.
 Holmström, Jor., Garfware.
 Krook, A., Tullförwaltare.
 Lindh, J. B., v. Consul.
 Lundström, G., Skerfjägare.
 Lundgren, J., Telegrafkommisarie.
 Pipen, J., Magister.
 Pipen, G., Ingeniör.

Mattila.

Haparanda.

Stenberg, G. E., Håradshöfding.
 Strömberg, J., Färgerisfabrikör.
 Wallin, A. J., Kronofogde och vice Håradshöfding.
 Wennerström, A., v. Consul och Handlande.
 Westergren, E., Handlande.
 Zachrisson, Abr., Handlande.
 Zachrisson, A., Handlande.
 Öhring, Handlande.

Pite Socken.

Ordförande.

Norsjö.

Nishjelm, G., Disponent.

Ledamöter.

Blåsmark. Andersson, J., Hemmansegare.
 Lillpite. Andersson, A., Håradshövding.
 Åramnäs. Berglund, J., Hemmansegare.
 Vångnäs. Berg, J., Rättare.
 Byn. Bäckman, A., Kyrkewård.
 Åkknäs. Bäckman, D., Hemmansegare.
 Pitholm. Bäckström, A., f. d. Ritsdagman.
 Jofre. Cederlund, A., Hemmansegare.
 Blåsmark. Dahlbäck, J., Hemmansegare.
 Vångnäs. Danielsén, A., Hemmansegare.
 Böhle. Danielsén, D. G., Rådmann.
 Jofre. Degerman, Brutspatron.
 Elfsbyn. Engelmart, B., Handlande.
 Dijebyn. Eriksson, A. A., Hemmansegare.
 Bergsöfven. Gustafson, G., Rådmann.
 Pitholm. Eriksson, Erik, Hemmansegare.
 Böhle. Eriksson, J. G., Hemmansegare.
 Vångträsk. Ersén, J., Hemmansegare.
 Vångsöfven. Hinrichs, Arrendater.
 Dijebyn. Hedqvist, G. A., Handlande.

Böhle.
 Ejulnäs.
 Böhle.
 Swensbyn.
 Bergfors.
 Hertlar.
 Pithelm.
 Böhle.
 Pithelm.
 Ejulnäs.
 Hertlar.
 Häfånsön.
 Elfsbyn.
 Häfånsön.
 Lillpite.
 Rosfors.
 Roswik.
 Storsjö.
 Robyn.
 Ejulsmark.
 Alter.
 Sjöby.
 Himmingsmark.
 Swensbyn.
 Böhle.
 Lillpite.
 Pithelm.
 Ejulsmark.
 Elfsbyn.
 Sjöby.
 Östra byn.
 Lillpite.
 Rundafwan.
 Roswik.
 Framnäs.
 Sjöby.
 Hertlar.
 Håfnäs.
 Elfsbyn.
 Hedqvist, C. A., Hemmansegare.
 Hellingren, L., Råmndeman.
 Hellingren, D., Ljón, Hemmansegare.
 Hellingren, J., Hemmansegare.
 Häggström, N. T., Inspektör.
 Höglund, D., Hemmansegare.
 Jonsen, Sam., Hemmansegare.
 Jonsen, Er., Hemmansegare.
 Johansson, J., Råmndeman.
 Larsson, G. J., Hemmansegare.
 Lindqvist, W., Skrifvare.
 Lindqvist, A., Hemmansegare.
 Lindqvist, J., Hemmansegare.
 Lindqvist, D., Råmndeman.
 Lundberg, L., Handlande.
 Lundberg, J., Hemmansegare.
 Lundström, A., Hemmansegare.
 Lundberg, E. S., Inspektör.
 Lindqvist, J., Hemmansegare.
 Markström, G. A., Handlande.
 Marklund, G., Hemmansegare.
 Marklund, D., Hemmansegare.
 Nyström, Inspektör.
 Nilsson, D., Rytewård.
 Nilsson, J., Hemmansegare.
 Nilsson, G., Hemmansegare.
 Nordgren, N. P., Hemmansegare.
 Olofson, D. (unga), Hemmansegare.
 Olofson, A., Hemmansegare.
 Olofson, D., Hemmansegare.
 Olofson, L., Hemmansegare.
 Pehrson, A., Postförare.
 Pehrson, A., Hemmansegare.
 Rieberg, J., Hemmansegare.
 Rönqvist, J., Hemmansegare.
 Sandqvist, G., Gästgärdare.
 Sandman, J., Rådsordförare.
 Sandström, J. E., Ingeniör.
 Stjernberg, P. T., Doktor, Prest och Rytewård, E. W. D.
 Sundström, D., Hemmansegare.
 Sundström, A., Hemmansegare.
 Sjölund, S., Hemmansegare.
 Swensson, D., Hemmansegare.

Böhle.
 Sjöby.
 Sjöby.
 Hertlar.
 Sjöby.
 Jefe.
 Elfsbyn.
 Jefe.
 Swensbyn.
 Swensson, S., Hemmansegare.
 Törnsten, A., Majer, N. E. D.
 Walter von, C. L., Kronolänsman.
 Wallmark, E. A., Regementskrifvare, N. W. D.
 Wistström, G. D., Kronolänsman.
 Öberg, O. A., Hemmansegare.
 Öberg, J., Handlande.
 Öhman, J., Hemmansegare.
 Öhman, J., Swensson, Hemmansegare.

Neder-Vule Socken.

Ordförande.

Jacobsen, J. D., Landsjurist.

Ledamöter.

Aswa.
 Gaddwik.
 Sundem.
 Aswa.
 Sjörsby.
 Sunderbyn.
 Rutwik.
 Gila Staden.
 Pehrson.
 Sunderbyn.
 Gila Staden.
 Aswa.
 Sjörsby.
 Grönäs.
 Gila Staden.
 Westmark.
 Aswa.
 Sjörsby.
 Aswa.
 Pehrson.
 Gila Staden.
 Aswa.
 Almqvist, Hemmansegare.
 Andersson, N. P., Hemmansegare.
 Andersson, J., Råmndeman.
 Andersson, N. A., Hemmansegare.
 Andersson, G. E., Hemmansegare.
 Andersson, A., Hemmansegare.
 Andersson, N. P., Hemmansegare.
 Bergström, H. T., Hemmansegare.
 Bergström, H. T., Hemmansegare.
 Bergström, G. A., Hemmansegare.
 Bergström, E. D., Rådsordförare, N. A. D.
 Bergström, W., Ingeniör.
 Boman, N., Råmndeman.
 Brännström, P. A., Ingeniör.
 Curtelius, D., Kronolänsman.
 Ersson, J. E., Hemmansegare.
 Eriksson, G. A., Råmndeman.
 Englund, E. P., Hemmansegare.
 Engström, J., Brännmästare.
 Ersson, N., Hemmansegare.
 Engqvist, Hemmansegare.
 Engqvist, N., Hemmansegare.
 Fabricius, f. Råmndeman.
 Fabricius, N. P., Hemmansegare.
 Fogelmark, E. A., Direktör.
 Hedström, P., Fabrikör.
 Hjertstedt, Gästgärdare.
 Hellingren, D., Råttare.

Sunderbyn. Holm. Sahnjunkare.
 Gustafsfrid. Hellström, G. G. L., Ingeniör.
 Sunderbyn. Hellström, E., Ingeniör.
 Åfwa. Hellström, E. W., Löjtnant.
 Bensbyn. Jafafon, Is., Hemmansegare.
 Åhlwif. Jacobsson, G., Hemmansegare.
 Johansson, D.,
 Jönsson, D.
 Åfwa. Larsson, E. P., Råmndeman.
 Bärjeslandet. Lindgren, O. J., Handlande.
 Sunderbyn. Lindström, A. J., f. Handlande.
 Gåddwif. Lindström, M., f. Råmndeman.
 Antnäs. Miltopée, Edw., Hemmansegare.
 Åhlwif. Nilsson, O.,
 Bärjeslandet. Nilsson, M.,
 Gåla Staden. Nilsson, D., Handlande.
 Sunderbyn. Nilsson, E., Hemmansegare.
 Åhlwif. Nordwall, S.,
 Bjersbyn. Nordström, M. P., Hemmansegare.
 Gåla Staden. Nordberg, J., Ingeniör.
 Gelet. Nordström, E., Gastgifware.
 Bärjeslandet. Nyström, Gustafware.
 Pehrson. Nyström, Inspektör.
 Rutwif. Näswall, Råmndeman.
 Gåla Staden. Olofsson, M., Hemmansegare.
 Sunderbyn. Pettersson, E. P.,
 Rutwif. Rutqvist, J. P., Skollärare.
 Gåla Staden. Rutqvist, S. P., Handlande.
 Sandön. Rnuth, E., Ingeniör.
 Åfwa. Rutbäck, D., Notarie.
 Gåla Staden. Sandberg, J. J., Hemmansegare.
 Erikberg. Sandstedt, J. K., Direktör.
 Sandön. Segergren, A. W., Hemmansegare.
 Gåla Staden. Selling, Th., Ingeniör.
 Sandön. Steffen, A. A., v. Pastor.
 Gåla Staden. Sundström, Is., Hemmansegare.
 Yulegård. Swenonius, D. W., Ekonomi-Direktör.
 Pehrson. Ström, M. B., Major, R. E. D.
 Åhlwif. Sundqvist, S. P., Hemmansegare.
 Elfsberg. Turdijell, J. G.,
 Sunderbyn. Walldenström, M., Ingeniör.
 Gåddwif. Wallmark, B. G., Löjtnant.
 Gåla Staden. Wiltström, G. G., Gastgifware.
 Wiltström, Fridolf, Herr.

Åfwa.
 Skullen.
 Sunderbyn.

Obem, H., Riksdagsman.
 Dawist, G., Fabrikör.
 Ohlund, D., Ingeniör.

Dfwer-Lule Socken.

Ordförande.

Boden. Schönfeldt, Komminister.

Redamater.

Åfwa. Annéus, A., Inspektör.
 Bröbyn. Bachman, D. J., Råmndeman.
 Bodträstfors. Bergman, G. D., Löjtnant.
 Sälwast. Bergdahl, M., Rådsdemare.
 Heden. Blomqvist, J. J., Hemmansegare.
 Boden. Ekman, J. J., Postförwaltare.
 Swartbyn. Ersson, D., Tolfman.
 Buddbyn. Eriksson, E., Råmndeman.
 Swartbjöraby. Ersson, S., Hemmansegare.
 Boden. Forberg, B. jr., Handlande.
 Gellerstedt, G. P., Kyrtöherde.
 Hånsen, K. E., Hemmansegare.
 Hårad. Hallin, O. J.,
 Heden. Hellström, G. P.,
 Swartå. Hjortberg, Inspektör.
 Boden. Hållgren, J., Landthandlande.
 Kretsfors. Johansson, K., Inspektör.
 Buddbyn. Jönsson, M., Tolfman.
 Boden. Johansson, J., unga Hemmansegare.
 Unbyn. Johansson, D. G.,
 Heden. Johansson, A.,
 Boden. Jönsson, J.
 Landelius, Doktor.
 Lindgren, G., Hemmansegare.
 Lindgren, J., Inspektör.
 Lindgren, J., Hemmansegare.
 Lindgren, M., Skollärare.
 Mattsson, M. P., Hemmansegare.
 Meyer, Apothekare.
 Müller, A., Inspektör.
 Heden. Nilsson, J., Hemmansegare.
 Wiltbyn. Nilsson, M. P.,
 Wiltjers. Nordling, A., Tolfman.
 Åfwa. Nordström, J., Hemmansegare.

Varadå.	Nordqvist, Hemmansegare.
Swarthjörsbyn.	Nordlund, J. E., Hemmansegare
Unbyn.	N. rest. em. P.,
Heden.	Nyberg, N. D.,
Buddbyn.	Nyberg, S.,
Swarthbyn.	Olesen, H. P.,
Unbyn.	Olesjen, N.,
Swarthjörsbyn.	Olesjen, N. P.,
Boden.	Pettersen, J. E.,
Swarthbyn.	Pettersen, J. P., Kyrkewård.
Witbyn.	Pettersen, H. P., Hemmansegare
Buddbyn.	Rutqvist, J. N.,
Sfogsån.	Schlüter, C. D., Sägwerksegare.
Swarthjörsbyn.	Strandberg, N. P., Hemmansegare.
Skatamark.	Sundqvist, C. S.,
Brobyn.	Söderström, J.,
Såfwaft.	Wallin, L.,
Vjuså.	Witström, C. W., Landthandlande.
Aminnet.	Westberg, P. G., Direktör.
Swarthbyn.	W. berg, S., Snickare.
Boden.	Öhrman, H. D., Kronolånsman.
Swarthbyn.	Öhrling, H. P., Hemmansegare.
Swarthå.	Österberg, L., Inspektör.
Bredåker.	Öström, N. P., Hemmansegare.
Boden.	Öqvist, G., Kronofogde.
	Öqvist, G., Ingeniör.

Nåne Socken.

Ordförande.

Nånbyn.	Bergmark, C. D., Landeshälsk.
---------	-------------------------------

Ledamöter.

Melderstein.	Berg, Rättare.
Nånbyn.	Bergner, C. S., Andre Landtmätare.
	Dahlberg, J., Kyrkoherde.
	Edén, N., Kommunifiser.
Prestholm.	Ekstedt, Kronofogde.
Nånbyn.	Forsberg, J., Hemmansegare.
	Grape, A. J., Kapten, N. E. D.
Switån.	Groth, E. H., Råmndeman.
Niemisel.	Grelsson, L., Hemmansegare.
Nånbyn.	Gyllengahn, S., Handlande.
	Holmgren, C. J., Inspektör.

Switån.	Holmqvist, A., Hemmansegare.
Nånbyn.	Hvitström, J.,
Böhle.	Haggström, N., Inspektör.
Jemtön.	Höglin, J., Hemmansegare
D. u. l.	"
Prestholm.	Johanssen, A.,
Låbbyn.	Johanssen, J.,
Nånbyn.	Lampa, P. G., Inspektör.
Mjesserdén.	Ljungberg, C. J., Inspektör
Böhle.	Lundström, L. G., Hemmansegare
Derbyn.	Lundberg, E. G.,
Prestholm.	Löfgren, J.,
Nånbyn.	Löfgren, A.,
Derbyn.	Löfgren, P., Handlande
	Meesberg, E. L., Hemmansegare
	Meesberg, Gm.,
Nånbyn.	Meesberg, Kr., Handlande.
Derbyn.	Paulin, L. H., Hemmansegare
Prestholm.	Paulin, K.,
Derbyn.	Paulin, J. P.,
Switån.	Palsen, P.,
Strömsund.	Ranlund, C., Landtingsman.
Nånbyn.	Salander, J., Handlande.
Melderstein.	Sjestedt, A., Arrendator
Jemtön.	Sundin, N. G., Hemmansegare
Böhle.	Strand, J., Råmndeman.
Sundnäs.	Sundwall, J., Hemmansegare
Prestholm.	Sundqvist, G.,
Nånbyn.	Tengman, C. J., Handlande.
Prestholm.	Themtén, J. P., Hemmansegare.
Jemtön.	Öström, N. G.,
Öhn.	Öström, Anders,

Neder-Kalix Socken.

Ordförande.

Kyrkefösten.	Hummel, D., Brusepatron.
--------------	--------------------------

Ledamöter.

Kyrkefösten.	Anderöjen, A. G., Arrendator.
Innanbäcken.	Bergman, L. G., Löjtnant, Svärdsman.
Ötterbyn.	Bergström, D., Hemmansegare.
	Bergström, C. D.,
Nåbbyn.	Bergmark, J., Handlande.

Kyrkostaden.

Bergsten, A. G., Häradsbörding
 Bergbohm, C. L., Inspektör.
 Brattberg, And., Herr.
 Brattberg, Axel.
 Bäckman, B. D. A., Telegrafemoteman.
 Bäckström, A., Handlande.
 Englund, A. D., Hemmansegare.
 Enlund, A. J., " "
 Grape, S., Kapten.

Näsbyn
 Valänge.
 Björtnäs.
 Lörefors.
 Kyrkostaden.

Hemfeldt, H., Bruckspatron.
 Holmgren, A., Handlande.
 Holmgren, Aug., Herr.
 Horney, G., Postmästare.
 Häggström, C. A., Skollärare.
 Jacobsen, Jac., Hemmansegare.
 Lindgren, Joh., " "
 Lindgren, C., " "

Kellså.
 Kyrkostaden.
 Innanbäcken.
 Sifnäs.
 Kellså.
 Björkfors.
 Gammelgården.
 Kyrkostaden.
 Ntterbyn.
 Kellså.
 Kyrkostaden.

Lundström, A., Rättare.
 Rutberg, S., Löjtnant.
 Ström, D. H., Apothekare.
 Sjöström, C., Hemmansegare.
 Stenström, S. B., Apothekare.
 Swanberg, P. A., Herr.
 Sällström, S., Handlande.
 Tyselius, Edw., Doktor.
 Ullberg, S., Lullinspektör.
 Wallgren, A., Högslagare.
 Wiklund, D., v. Kontraktspäst.
 Åberg, A. G., Sjerdingeman.
 Östman, A. J., Handlande.

Öfwer-Kalix Socken.

Ordförande.

Krook, B., Inspektör.

Ledamöter.

Bränna. Björklingsen, G., Handlande.
 Heden. Brännwall, Hemmansegare.
 Swedjan. Brännwall, A. P., Hemmansegare.
 Swartbyn. Engström, L., " "
 Grön, D., " "
 Grönström, L., Nämndeman.
 Rödupp. Grunden, C. G., Sägwertsegare.

Bränna.
 Bränna.
 ynd. 181.
 Mikajert.
 Gultet.
 Bränna.

Hanssen, A. P., Hemmansegare.
 Hendriksen, Jacob.
 J. n. a. b.
 Larsen, L.
 Nilsson, L. A.
 Nilsson, A. P.,
 Sandman, A., Kronolänsman.
 Söndell, C. D., Kommunister.

Carl Gustafs Socken.

Ordförande.

Grape Sö., Kyrkoherde.

Ledamöter.

Kuckola.
 Lappträsk.
 Karungi.
 Kuckola.
 Karhuvaara.
 Karungi.
 Korpikylä.

Mundi, J., Hemmansegare.
 Bergman, Nisto J., Hemmansegare.
 Bucht, J. P., " "
 Frank, J., " "
 Hendrikson, P., " "
 Kumpulä, " "
 Strand, J. H., " "
 Tureha, J., " "
 Wälfeskki, Pehr, Nilsson, Hemmansegare.
 Nija, P., Hemmansegare.

Öfwer-Torne Socken.

Ordförande.

Montell, A., Skollärare och Postexpeditör.

Ledamöter.

Natavengi.
 Natavengi.

Åsp, G., Handlande.
 Bergdahl, E. M., Landsfiskal.
 Bucht, J. B., Prest.
 Hackzell, H. B., Kronofogde.
 Nyman, P. A., Handlande.
 Sandqvist, A. P., Kyrkewård.
 Tornens, S., Häradsdomare.

Pajala Socken.

Ordförande.

Kengis.

Sohlberg, C. J., Bruckspatron.

Vedamoter.

Kierisvaara. Matalo, D. J:son, Hemmansegare.
 Schepietti. Are, G. J:son, Gästgäware.
 Kengis. Bergström, J., Hemmansegare.
 Mueniwaara. Kerosström, B., Handlande.
 Pajala. Lassu, J. Hanssen, Hemmansegare.
 Lidström, J., Krenolänsman.
 Pajala, K. J:son, Hemmansegare.
 Pajala, H.,
 Pellisa, H., Gästgäware."
 Stenberg, L., Pastor.

Arjeplougs Socken.

Ordförande.

Winnberg, Th., Kyrkoherde.

Vedamöter.

Långnäs. Carlberg, K. N., Kyrkewård.
 Thorberg. Kjellström, A. L., Handlande.
 Buft. Holmström, J., Krenolänsman.
 Koroqweif. Olofson, D., Häradsdomare.
 Nacksund. Sundström, J., Lämnademan.
 Båtjaur. Wallström, J., Krenohemmansåbo.

Arwidsjauris Socken.

Ordförande.

Skarin, J., Krenolänsman.

Vedamöter.

Lappträff. Arwius, L., Krenohemmansåbo.
 Glommerträff. Engelmart, J. G.
 Lappträff. Kjellström, G. N., Pastor.
 Boksele. Granberg, J. A., Hemmansegare.
 Malå. Holmsund, L., Handlande.
 Bachtjaur. Ringström, G. G., Krenohemmansåbo.
 Brännträff. Lundmark, P. G.,
 Malå. Mörtzell, J., Skollärare.
 Järträff. Renström, P. A:son, Krenohemmansåbo.
 Lainejaur. Sjöström, A. G., Hemmansegare.
 Boksele. Öström, A. L., Handlande.

Enontekiä Socken.

Ordförande.

Curtelius, J. D., Kyrkoherde.

Vedamöter

Karesuando. Sack, G. J. Krenolänsman
 Maunu. Grape, J., Klockare och Hemmansegare
 Sawwomutka. Raatamaa, J., Kateket.

Lukasjärvi Lappmark.

Sappero. Lestadius, N., Krenolänsman

Jockmoks Socken.

Ordförande

Allenius, J. G., f. d. Krenolänsman

Vedamöter.

Norrwif. Berlin, M. L., Kateket.
 Pajerim. Boqvist, E. N., Frälshehemmansåbo.
 Eriksson, Gr. Ol., Nybyggare.
 Forsman, L. J., Landthandlande.
 Mannberg, D. J., Diktningesforman
 Mannberg, J. D., Klockare
 Nordlund, N. J., Nybyggare
 Sandqvist, J.,
 Westerlund, G., Kyrkoherde.
 Westerlund, G. N., Krenolänsman
 Westerlund, J. G., Nybyggare.

Mattisundden.

Gelliwara Socken.

Ordförande.

Silfwerbrand, Th. Krenolänsman.

Vedamöter.

Appelqvist, Skollärare.
 Engelmart, Skogsuppsyningsman.
 Landström, G., Nybyggare.
 Pehrsson, P., Lämnademan.
 Stenberg, Pastor.
 Söderberg, Klockare
 Åström, J. K., Tingetoll.

Ullatus.

Hakkas.

Norrbotlens L ns

Kongl. Hushållnings-Sällskaps

Handlingar.

Uleå, 1868.
Aktiebolagets Tryckeri.

Protokoll, hållet wid Norrbottens
Läns Hushållnings-Sällskaps win-
tersammanträde i Ule den 28 Ja-
nuari 1868.

Närvarande: Herr Öfverstelöjtnanten, Riddaren W.
von Nehausen, Kaptenen R. Schouh, Förste
Landtmätaren S. G. Nyström, t. f. Landsekre-
teraren D. Rutbäck, Lektor G. Olsson, Bruts-
patronen D. Hummel, Löjtnanterna Widmark
och Bergman, Magister W. Holm, Direktören
S. A. Fogelmarck, Ländjurkläkaren S. D. Jacobs-
son m. fl. samt undertecknad sekreterare, som
förde protokollet.

§ 1.

S. D. Som Sällskapets ordförande war från
varande och des vice ordförande under året med döden
afgått, skreds till wal af ordförande för dagen, och blef
dertill enhälligt utsedd hr Öfverstelöjtnanten von Ne-
hausen.

§ 2.

Föredrogs sekreterarens berättelse för år 1867, som
war af följande lydelse:

Berättelse till Norrbottens Läns Hushållnings-Sällskap
för år 1867, wid des allmänna sammanträde den
28 Januari 1868.

Under en följd af år ha wi på denna dag wid en åter-
blick på den närmast förflutna tiden endast kunnat erinra
oss förhållanden, som varit mycket ogynsamma för landt-
brukaren i detta län. Men hvarje gång ha wi äfwen hyst

erheppning em, att det nyvingångna året skulle bliwa lydligare, och hwarje gång har wart hepp blifwit gäddadt. Detta har i högsta mätt inträffat under det år som sednast förflutit. I mannaminne har ett sådant olycksår icke drabbat länets jordbrukare, och så tidens anteckningar torde kunna omtala något dylikt. När man neqa assen de framsteg wid jordens behandling, som Norrland under de första årtiondena måste anses hafwa gjort, det betydliga område af santa trakter som blifwit utdikadt, och när man å andra sidan betänker den erhörda omfattning af härjade åkersått, som Norrland i dess helhet sistlidna höst föredde, är det otvivelaktigt, att lydligtvis mycket så år kunna jämföras med år 1867. Men de klimatiska förhållandena hafwa äfwen varit bland de owanligaste. Wid förra årets vinterjammantråde anförde vi den iakttagelse som blifwit gjord af en person i trakten af Haparanda, nemligen att medeltemperaturen för hwarje år är i det närmaste densamma. Men sistlidne år gör deruti ett undantag. Enligt de observationer som wid telegrastationen i Neder-Kalix varit anställda, visar sig stor skillnad i medeltemperaturen för 1866 och 1867. Under det förra året utgjorde den + 0,1 gr., men under den sednare — 1,51 gr. När dertill lägges, att ännu i Juni månad länets elskar were förbara, och att sådden först mid sommartiden kunde wertställas, samt att frest inträffade i Augusti, så kan det wäcka mindre förwåning, att många byar i detta län gatt miste om både utsäde och matkorn, än att icke hwarjenda ett korn bortrusit. Det är onskligt, att inom wisja socknar en och annan by på de mest hög- och terrändta samt bäst asdikade åkrar skördat fröbart korn, men i sin helhet taget torde länets så anses hafwa haft fullt milt wert. Ett nästan lika dåligt resultat hafwa retfrukterna gifwit, hwaremot höstastningen i allmänhet varit riklig. Jag tar mig friheten uppläsa Pite sockens Hushålls-Gilles årsberättelse, emedan den på samma gång troget afveglar tillståndet, sådant det nästan öfwerallt i länets befinnes, och tillika angifwer flera af de bristfälligheter som widlåda länets jordbruk. (Bil.)

Om de medel, som stå länets jordbrukare öppna, för att i framtiden för mildra och slutligen nästan helt och hållet förekomma miltwert af swårare och mera omfattande art, finnas intet mera werksam, än jordens asdikning. Om man hade kommit derhän, att wanliga aflopps-, back- och tegdiken mera allmänt varit upptagna, skulle redan detta hafwa varit tillräckligt att under flera föregående år, som under

nu warande bristfälliga förhållanden gifwit dåliga skördar, framtälla fullmogna och bereda ofskadad skörd.

Det bör derför icke lemnas oanmärkt, att länets nödhjelps-komite sistlidne höst anslog 403 tunner spannmål till understöd af dem som wertställde ändamålsenliga dikningar å sina åkrar, och det är bekant att denna åtgärd på flera ställen i länets, i den mån arstiden icke lade hinder i vägen, framkallat en werklig iijwer att dika.

Litwål har jordbruket i lydligare trakter fortskridit så långt, att man numera icke anser det wanliga dikningsfättet tillförsäkrande, utan mera allmänt börjat använda täck- eller grunddikning. Sällskapet har äfwen sojt werka i denna riktning genom att anslå premier för grunddikning, och det är glädjande att kunna anmäla, att åtminstone en hemmansägare anmält sig till erhållande af ett sådant premium. L. P. Sundström i Åsiva har under året låtit af sakkunnig perken aflysa ett hemom tillhörigt åkersått af 12 kwadratenwars areal, som blifwit fullständigt grunddikadt, och till följe deraf uppburit den bestämda belöningen 100 rdr rmt. Då det är på mångfaldiga ställen ådagalagd, att jordens afkastningsförmåga genom detta förbättringsfätt betydligt förökas, were det högst önskligt, att flera premiesökande anmälde sig.

De belöningar som Sällskapet på denna dag för ett år sedan tilldelade ett par jordbrukare för wacker odlingsfält, swas hafwa burit goda frukter, och i dag komma ännu flera mindre jordbrukare att af samma orsak föreslås till erhållande af belöning. Det är på sådant sätt man kan motse en hastigare utweckling af vår modernäring, och swäriligen kan Sällskapet ändamålsenligare använda de medel, som stå till dess disposition, än genom att wäcka, lifwa och underbålla bögen för uppödlningar.

Med det egentliga jordbruket står ladugårdsstötien i den närmaste förëning. En dålig ladugårdsstötjel har till följd ett dåligt jordbruk, och tvärtom. Men en god ladugårdsstötjel förutsätter äfwen goda kreatur. Sällskapet har genom inföp af rasdjur haft för afsigt att så dessa statier nerade på olika ställen i länets och sålunda medelst kreiering förbättra ortens ras, men Sällskapet's bemödanden i detta fall måste anses nästan isom förfelade. Det har till och med varit förenadt med swårigheter att utan särstild sedringofestnad så djuren wårdade och de hafwa icke blifwit mycket anlitade för betädnung. Den genom byte förwårswade, Sällskapet tillhöriga tjur af halsren Nyribireras är för närwarande stationerad på landbruksskolan. Om således Säll-

skapets affigter i detta fall blifwit mindre wäl motswarat, bör man dock heppas, att den af Kongl. Stambolländeri-Styrelsen widtagna atgård skall på ett mera genomgripande sätt winna det dermed afsedda ändamål. Under förliden sommaren har nemligen nämnde Styrelse låtit inköpa 10 kor af ortens ras samt hitfärdt en tjur af Allgaueras och uppställt detta stambolländeri å Wellerstein i Rane sockerbyars tillhörande jordegendom arrenderas af hr A. E. Stedt. Wälen af såwäl ställe som föreståndare är säkerligen mycket lyckligt och man har stål förwänta de gynnsammaste resultater af denna Stambolländeri-Styrelsens atgård, för hvilken länet bör wara tacksam. Beslutet att af ortens ras utwälja några utmärkta kor, för att på nämnde sätt erhålla en inhemskt förädlad ras, torde så anses såsom synnerligen wälbetänt. Att kor af ortens ras genom god utfodring och i öfrigt omjörgsfull behandling icke äro att jäfka, synes bäst deras, att hr Sjöstedt lyckats uppföring mjölkafkastningen ända till öfwer 1,200 kanner. Denna skalintendenten Sublin-Dannfelt wid sin närvaro på Wellerstein hafwa förklarat sig särdeles belåten med de kor som erhållas honom för Stambolländeriet. Det har äfwen redan länge varit erkändt, att ortens ras i mjölkproduktion lemnat intet öfrigt att önska. Man måste nemligen göra afseende på de magra bete som i allmänhet länets kor så åtnöja sig med, och det är en känd sak att kor af fremmande ädel ras, som hållas i länet, endast med den villigaste utfodring kan hållas wid en högre mjölkafkastning, men wid en utfodring, järande med den som kor af ortens ras blifwit wana wid nedsjunka till jämré mjölkafkastning än de sednare. Under sådana förhållanden är tanken på förbättring af den inhemska rasen mycket synnen, om och först efter många och dyra till stor del misslyckade experimenter med utländska raser. En wäsendtlig brist widlader dock ortens ras och det är det oförmåga af köttproduktion. För denna brists afhjelpande är blandning behöflig, och först sedan man erhållit god mjölkkor med godt hull äro alla försökningar på en god ras tillfredsställda. Man får heppas att detta resultat skall winnas genom det nyinrättade stambolländeriet.

Ware sig man afser god afkastning i mjölk eller i kött är det i begge fallen ett oestergifligt wälker, att utfodringen är god. Alltför mycket återstår i detta hänseende att önska, och det har derföre flere gånger blifwit med beklagande uttaladt från detta rum, att icke sökande i länet funnits till erhållande af frielerplats wid mejeriskolan å Ultuna. Wie

ierligen afser den der meddelade underwisning ett riktigt tillgodogörande af ladugårdsprodukterna, men då äfwen ladugårdsstötjel ingår åtminstone i den praktiska underwiseningen, har man anledning antaga, att de elever, som genomgått mejeriskolan, wid återkomsten till länet skulle werksamt bidra äfwen till kännedomen om en rationellare ladugårdsstötjel. En början är dock under året gjord. Af twänne sökande till mejerielerplatser har den ena, Anna Elisabeth Sundström från Lule Gila stad, blifwit antagen och genomgår för närvarande en mejerikurs wid Ultuna. Exemplet skall till länets bátnad troligen winna efterföljd.

Wid Sällskapetets förra winterjammanträde behandlades lifligt frågan om tillgodogörandet af stogens biprodukter medelst destillering, men Sällskapetets werksamhet inskränkte sig dertill. Som det af den då förda diskussionen litwål framgår, att denna ewerksamhet inarare får tillskrifwas oförmåga att med kapitaler understödja företaget, än bristande hagedertill och öwertogelie om det önskwärda och nyttiga i företaget, så torde den underrättelsen nu böra meddelas, att en fabrik för sagde ändamål blifwit i Hedens by wid Lule ett uppbagd samt att dess fabrikater synas blifwa af en utmärkt bestaffenhet.

Ingenting är mera eguadt att hos allmogen wäcka och underhålla intresset för Sällskapetets werksamhet, än allmänna sammarmöten på olika ställen inom länet, och det måste erkännas, att de sednare årens möten i Nider-Ralir, Rane, Öfwer-Lule och Pite sefuar fullt motswarat det dermed afsedda ändamålet. Årets sammarmöte i Saparanda gör dock derutiinnan ett undantag, så widt man uteflutande faster sig wid den nytta allmogen kan draga af mötenas förhandlingar, men orsaken dertill ligger etwifwelattigt i den ringa kännedom uti swenska språket som allmogen efter Torneo elsdal besitter. Öfwerwärdt är litwål, att swenska staten efter så lång tids yttre förening med Finland icke ens förmått åstadkomma sådan slags assimilerings, som ligger i tan nedem om hufvudlandets språk, och det är hög tid att atgärder widtagas för att genom afhjelpande af denna brist närmare ansluta till sig den finsttalande befolkning, som till tusental bygger och bor inom wara landamären. Naturligtwis låter sig detta lämpligast göra genom folkskolorna men de närmare bestämmelser som dertill erfordras ligger utom sällskapetets werksamhetsfiser. Det skulle funna annärkas, att denna fråga är af rent politisk natur, men den är mer än det. Redan för ett år sedan framställdes bar en af

hr ordföranden i Carl Gustafs socken gjord anmärkning de-
 öfwer, att kommunalförfattningarnes tillämpning i de so-
 nar som till största delen bebos af finnar wäckt misnöje, an-
 tagligen derför att författningarnes innehåll för dem war
 obekant och deras öfwerjättning på finsta derför behöflig.
 Det är likwäl icke blott i kommunalt och socialt hänseende
 som olägenheter uppstå genom wara finnas ofkunnet i
 jwensta språket, utan afwen i ekonomiska frågor möter of-
 samma hinder. Sålunda måste t. ex. Hushållnings-Säll-
 skapets verksamhet och inflytande bland den finsta befol-
 ningen blifwa så godt som ingen genom omöjligheten att på
 ett gemensamt språk meddela sig med densamma, och om wi
 kommit att tala derom wid detta tillfälle, så har mötet i
 Haparanda gifwit närmaste anledningen dertill. Sedd ut-
 hwilken synpunkt som helst, är frågan af den största wigt,
 och man får icke tröttna att framhålla den till behjertande.

Med anledning af Bestyrelsens för det 12:te allmänna
 landbruksmöte i Stockholm skrifvelse med hemställan om
 utseende af delegerade, hwilka kunde verka för utställande
 af lämpliga alster af landbruket och dess binäringar afwen
 från detta län, samt hafwa bestyret med dessa alsters insam-
 lande och öfwerlämmande, har Förvaltnings-Utstellet till desse
 delegerade utsett hrr Pastor A. A. Stecksén, Löjtnant G.
 Widmark och Länshjulfakaren Jacobson.

Den uppmuntran, som utställare från detta län wunnit
 på den stora werldsexpositionen i Paris, i det Telegrafstem-
 misjarien Ringius erhållit **bronsmedalj** för trädgårdsalster,
 Afwa landbruksföreläsaren **bronsmedalj** för korn och råg samt
 Lule länskomité mention honorable för rep af trädrötter,
 utgör en kraftig maning att icke underlätta Norrbottens pro-
 duktionsförmåga. Denna uppmuntran innebär desutom på
 samma gång ett erkännande, att länets kulturförhållanden
 warit obekanta och dess alster derför wäckt en wiss öfwer-
 rassning, samt tilllita en eggelse att begagna alla lämpliga
 tillfällen till bekantgörande af Norrbottens resurser. Länets
 kan derpå icke annat än winna och till följd deraf afwen in-
 dividuen. Derför torde landbrukarne känna sig uppfordrade
 att hwar i sin mån bidra till Norrbottens representerande
 på det 12:te allmänna landbruksmötet, och icke afskräckas af
 de ogynnsamma förhållanden, hwarmed de under året haft och
 tywarer ännu i så hög grad har att kämpa.

Afwen under ifrågawarande år har länets landbruke-
 skola fräkt dryga bidrag från Sällskapets kassa. Utem det
 anslag af 1000 rdr till premier åt lärningarne som till skolan

utgått, har densamma ytterligare föröfat sin skuld till Säll-
 skapet med närmare 900 rdr, utom utlupen ränta å den
 gamla skulden, så att Sällskapets sedran af landbruksförelä-
 selaget uppgår till mer än 11,000 rdr rmt. Det kan icke
 förnekas, att ett efter Sällskapets tillgångar så betydligt ka-
 pital, som, med undantag af den Thurstjeldska donationen,
 utgör Sällskapets enda fond, skulle kunna fruktbargöras på
 slerfaldigt sätt genom direkta uppmuntringar till jordbrukets
 lyftning, om densamma were disponibelt för sådana ändamål.
 Emellertid torde man icke så anse Sällskapets ansträngnin-
 gar för skolans framtid helt och hållet förspilda, synnerligast som
 flere omständigheter förenat sig att tillwinna skolan uppmär-
 samhet och förtroende. Wid den inspektion som af hr prof. Ahl-
 benius i Augusti månad wertställdes, hade man tillfälle in-
 hemta, att lärningarnes teoretiska framsteg jemförelsewis were
 ganska wackra, och måste det wara en anledning till tillfreds-
 ställelse, att hr professorn på det hela fann sig belåten med
 skolans stötjel. Dessa hade man för den nya kursen i Ok-
 tober den lika wäntliga som glädjande företeelsen, att flere
 sökande till lärningsplatser anmält sig, än som kunde anta-
 gas, och detta af länets egna söner. Bäst när en täflan
 uppstår, om erhållande af platser wid skolan, kan densamma
 anses motsvara sitt ändamål. Man får heppas att början
 dertill nu är gjord. De ständiga länen från Sällskapets
 kassa torde afwen upphöra, sedan wid slutet af året skolans
 styrelse beslutat sig för indrifning af 10 proc. å resterande
 aktiebeloppet, så att den under innewarande år Sällskapet
 tillkommande andel af brännvinsmedel, esfortad må kunna
 användas till jordbrukets förbesfran.

I hwilken bändelse som helst får man anse som en wäl-
 behöflig förstärkning de anslag, som årets landsting tilldelat
 Sällskapet för twänne bestämde ändamål nemligen 200 rdr
 till premier af dem, som efter tiden för samma landstings
 sammanwars kommit i besittning af afhördad jord, och 500
 rdr till inköp af linfrö att gratis utdelas. Som landstinget
 tillförene icke wilst sig alltför fristiftigt att tillhandaga Säll-
 skapet med medel för underlättande af Sällskapets bemödan-
 den för modernärningen, får man helja landstingets nu ut-
 rade tendens till samwerkkan med Sällskapet såsom en löf-
 tesrik förhoppning för framtiden. De ändamål, hwartill de
 ofwäntade anslagen skola användas, äro i öfrigt af den
 beskaffenhet, att i första rummet ansträngningarne för länets
 lyftning böra wara riktade åt detta håll.

Afwen i ett annat fall har landstinget i flera år gatt

Sällskapet till mötes, nemligen i anslag till afloningar, distningsförmån. Lantbruksingenjören Magnét, hwilken såsom bekant är, under en följd af år varit i synnerhet med just sådana arbeten, hwilkas fullständiga utförande skall befrugga Herrbetsens framtid, uttalar sig i sin berättelse öfver de agronomiska undersökningarne under året om distningsförmånen sålunda: "wid handläggningen af dessa förrättningar hafwa distningsförmånen Månberg, Holmström och Hellström varit mig följaktige och genom sitt biträde i wäsendet bidragit till undersökningarnes hastigare fullbordande. Derjemte hafwa de hwar inom sitt distrikt sett att sprida kännedom om samt meddela råd och upplysningar i förekommande odlingsföretag; det wore därför önskwärdt om medel kunde beredas för deras fortfarande anställning i länets tjenst, emedan i samma men som intresset för landet uppvedling wälnar, kommer äfwen behöfwet af dugliga biträden att göra sig mer och mer gällande."

Hr Magnét har besökt 21 förrättningsställen inom 7 socknar, och hafwa hans arbeten hufwudsakligen omfattat planers och förslagers upprättande för wattenfästade och fressförande kärr- och myrtratters terrälläggning. Arealen af den sålunda till förbättring föreslagna jorden har uppgått till 24,641 qwadratfot.

För att bidraga till nödens lindrande i länet, har Sällskapet på Haparandamötet beslutat, att Förvaltnings-Nisstottet skulle anmoda Apothekaren Widgren i Nane att företaga reser i Nane och Öfwer-Eule socknar, för att undervisa folket i användningslättat af las och mosse m. m. till bröd, samt distningsförmånen Wennberg att i Torne-socknarne meddela undervisning om åttliga swampar m. m., hwarjemt Förvaltnings-Nisstottet, som erfarit att tillståndet inom Pitelidal äfwen påfallande synnerlig uppmärksamhet och beaktande, särstilt aftalat med kommissarien Ringius att i Pitel Arwidsjäurs och Neder-Eule socknar undervisa i samma ämnen. Hr Ringius har öfwer sin resa inlemnadt en beskrifning som skall intagas i Sällskapets handlingar. Af denna beskrifning finner man, att årstiden redan war för långt framförd för att kunna werksamt arbeta för användningen af swamparne, som likwäl i första rummet äro förtjenta både fattigas och rikas allwarliga uppmärksamhet, och hufvas tillwaratagande skulle utgöra ett wäsentligt bidrag till lifsuppehållet i de bygder, som ligga affskilda och hwilka byggare derföre endast med swårighet kunna förwärfwa en magert bröd. För dem ihynnerhet äro swamparne ett n-

ringesamne liksom enkom af wår Herr tillkommet, och det kan icke nog betlagas, att fördomen ännu skall wara så fastgredd, att man hellre swälter, än anlitar detta i ritlig månförekommande, smattliga, junda och närande föredämne. Hr Ringius resa framgår likwäl, att äfwen otunnighet om deras användbarhet på många ställen varit orsaken hertill och att motvilja wisserligen icke hindrat hungrande personer att äta den, sedan bebesliga upplysningar om dem wunnits. Man wer kunna förwanta af mera upplysta personer, som finnas inom församlingarne, både att de sjelfwa tillägna sig de lätt inbemtade insigterna i ämnet och werka för deras vidare utbredning till folket. Sällskapet har redan förut sett utbreda kännedom om swamparne genom utdelande af konsul Smiths afhandling och denamma atteljande wackplanisch, som är tillräckligt upplysande, för att mistag skall kunna ega rum. Derutom har prof. N. J. Andersson nyligen utgifwit en liten bok i ämnet, som i allmänhet terd meddela allt hwad man behöfwet kunna, för att insamlade och tillgodogöra de wanligast förekommande åttliga swampar. Äfwen af denna bok hafwa några exemplar blifwit utdelade och man wer kunna hoppas, att de flerebanda sätt, hwarpa Sällskapet arbetat för utrotande af fördomen mot swamparne, slutligen skola bära frukt, synnerligast som Sällskapets bemedanden i detta fall hafwa erfodrat gansta beträdelig bidrag i penningar, såsom seljande öfwerfigt af Sällskapets fastställning för året angifwer:

Inkomster:

Behållning från år 1866	921: 65
Arvsafgifter	32: 50
Andel i Bränwinsafgift	3071: 00
Försällda redskap	13: 40
Hr G. Tillberg återbetalt	9: 12
Summa	4340: 22

Utgifter:

E. Bergqvist, för undervisning i linledning	25: 00
Premier	285: 00
Tryckning af Handlingar, Tidstätt, m. m. samt inföp af böcker	592: 75
Statistiska uppgifters insamlande	50: 75
Häftning af diverse arbeten	102: 50
Stamp-lasgit	6: 50
Neskefostnader för undervisning om nödbredds ämnen	700: 56

	Transport	1,768: 06
Premier till lärlingarne wid Åtwa skola . . .	1,000: -	
Lån till landtbrutsstole-bolaget . . .	836: 14	
Auktionspremie för försäljning af uteskän- der	2: -	
Postporto	39: 20.	
Telegrammer	2: 25	
Kraftkostnad	3: 25.	
Ett års arvode till länsdjurläkaren . . .	300: -	
Arvode till Sekreteraren och Skattemästaren .	300: -	
Skriftmaterialier och resor	55: -	
Arvode till waktmästaren	20: -	
Diverse	4: 30.	
Behållning till år 1868	9: 82.	
Summa	4,340: 22.	

Wid denna öfversigt torde den oansenliga utgifteposten för statistiska uppgifter insamlade behöfwa den förklarin- gen, dels att flertalet af hrr ordförande i gillena icke debi- terat Sällskapet för sitt härmed hafda besvär, dels att upp- gifter för år 1866 från några gillena ännu saknas. Orsaken till denna sednare omständighet får otwifwelaktigt hellre sökas i den hos allmogen rådande orättiga föreställningen, att dessa uppgifter afse en förhöjd beskattning, än i bristande wilja och nit hos de personer som ha sig detta swära upp- drag anförtrodt. Önskligt wore emellertid, att uppgifter för det ena året kunde fullständigt inkomma före den tid, då insamlade af sådana för ett sednare år måste widtagas. Detta är nu icke händelsen, och likwäl är det så grenar af Sällskapets verksamhet, som äro förtjenta af större uppmärk- samhet, än jordbrutsstatistiken. Först sedan man kommit derhän, att en tillförlitlig jordbrutsstatistik erhållits öfwer länet, är man i stånd att med full säkerhet uppgifwa de brister, som widlåda länets jordbrutsförhållanden, och föreslå eller widtaga åtgärder och betemedel för deras afhjelpande. I stället för att arbeta mot detta ändamål winnande och i jordbrutsstatistiken se en batslug affigt till skatteförhöjning, borde således länets jordbrukare twärtom wara synnerligen angelägna om de fullständiggörande och emfatta den samma såsom ett onödgångligt wiltor för deras egen förkofran. För att yttermera sprida kännedom om rikets jordbrutsförhållan- den, har äfwen Kengl. Maj:t anbefallt Statistiska Central- byrån att taga särskilda afdrag af den afdelning af samman- draget öfwer länestyrelsernas femårsberättelser, hwilken har

jordbruk och bostapstötjel till föremål och att ställa dessa afdrag till Hushållnings-Sällskapens förfogande. Utaf dessa afdrag hafwa 15 exemplar kommit Hushållnings-Utskottet tillhanda. Att här meddela några af de intressanta jem- förelser, hwartill detta sammandrag gifwer anledning, skulle blifwa för widlyftigt, men deß noggranna och allwarliga studerande kan endast medföra en nyttig wärfelse.

I den wiktiga frågan om wattenrätten, hwaröfwer ut- låtande skulle afgöras af Hushållnings-Utskottet, har detta instämt i det af komiterade utarbetade förslag till lag rö- rande wattenrätten, utom i hwad som angår diuiningswister, i hwilken fråga komiterade ansett pröfningen och afgörandet af sådana böra uppdragas åt blott två syflemän, men Hushållnings-Utskottet deremot, att jemte de två synemännen en sakkunnig person, helst landbrucksingeniör eller landtmä- tare, biträdd af diuiningsförmän, må afgöra de förekommande frågorna. Utskottet har ansett en sådan bestämmelse så mycket angelägnare för detta län, som swärigheter icke sällan skola möta att härstädes få kompetenta synemän, och lätt begångna misstag af dessa skulle derföre werka menligt på öfwerhyg- sen om rikets större eller mindre behöflighet.

De inkomna årsberättelserna omnämna samtliga till- ståndet inom Gillena såsom mycket betänktligt. Den närmaste orsaken dertill är öf alla bekant. Det är frosten som till- intetgjort landtmannens förhoppningar. Men äfwen fro-stens verkningar hafwa sina orsaker. Hwad detta län an- går, så wi söta dessa orsaker både direkt och indirekt i mis- bruket af skogarne. Östraffadt förgriper man sig icke på de naturtillgångar, som äro ämnade att bibehålla jernwigen i naturens hushållning. Wid skogarnes tillgodogörande har man icke fästat tillräckligt afseende på denna naturlag. Detta är den direkta orsaken. Men äfwen menniskans arbete måste wara noga afpassadt efter den natur, som omger henne. Om denna natur är hård och swärhandterlig, om den är farg och låter sig endast genom strängt och sorgfälligt arbete behandlas, för att blifwa gifwande, så måste menniskans behof inskränka sig i enlighet med denna naturens förmåga att föda henne. Det kan wara ursakligt, att man lemnat ett nöjesammare arbete för ett, som gifwer en hastigare winst, ~~att~~ jordbruket fått stå tillbaka för skogsbruket, men när man kommit till insigt om den hastigare winstens owar- aktighet, skall man nödgas återgå till jorden. Emellertid har följden af detta förtwiflade experiment warit: otillräck- liga arbetskrifter för jordbruket, som blifwit wanwärdadt

genom bristen på aflopp för öfverflödigt watten, genom det tanke mången gång nödtwungna bibehållandet af enstiftes-bruket och andra förfästliga metoder; vidare **upphörd hushållning**, hwarigenom alla behofwer i kläder måste fyllas medelst inföp, och slutligen **öfverflöd** i såväl mat och dryck, som i andra waror. Dessa äro de indirekta orsakerna. Gränsen för jemwigt i nästan alla möjliga hänseenden har blifwit öfverträdd. Dertill har nöden kommit öfwer oss, såsom på en gång war tuktomästare och war läromästare. Uppfatta wi den riktigt, skall ingenting wara mera egnadt att förbättra oss, att bereda oss en tryggare framtid. Dertill hafwa äfwen wälgörande medmenniskor både i vårt eget fädernesland och i andra, fremmande länder welat förhjelpa oss genom de rika bidrag de skundat att sammanstjuta. Wätte wi wisa oss wärdiga deras uppeffringar genom att hädan-efter ställa war hushållning efter wara tillgångar! Detta är enda sättet att bewisa war tacksamhet.

Innan wi avsluta denna öfversigt, hafwa wi ännu en pligt att fullgöra. Det är saktadens och minnets. Wi sakna här idag ibland oss den man, som wiserligen icke alltid ledde wara förhandlingar, men som alltid lifwade dem genom sakrika anföranden, och hvars intresse för Sällskapets verksamhet städse war lika warmt och wälsamt. Detta intresse öfverträffades icke af någon annan hwarfen person eller egenkap, men det hade en medtäflare i hans egen blygsamhet och anspråklöshet. Derom vittnar hans obenägenhet att göra sig känd af Sällskapet såsom författare till den afhandling om fattigwårdens ordnande i länet, hwilken för ett år sedan här upplästes och tillwunnit sig Sällskapets bifall. Numera kan han icke förhindra oss att namngifwa honom, och i det wi fullgöra denna pligt, egna wi dessa fista ord åt minnet af Sällskapets vice ordförande, ladssekreteraren och riddaren **A. M. Euren**.

§ 3.

Upplästes revisorernas berättelse öfwer 1867 års räkenskaper, och blef på grund deraf decharge meddelad Förvaltnings-Utskottet för redogörelse och förvaltning.

§ 4.

Till ledamöter i Sällskapet blefwo följande inwalde:

i **Neder-Eule Gille**: hemmansegarne **Nils Hedström** och **Aug. Hedström** i Gaddwik

i **Pite** sedens:

Böble: **Aug. Ribborg**, löjtnant,

Sjebyn: **A. Clausen**, handlande,

P. A. Ohman, kyrkewärd,

Brunolf Andersson, postförare,

P. A. Berglund, nämndeman,

E. P. Bostrom, hemmansegare,

E. D. Danielsson, d:o

Hertlar: **Joh. Hertlund**, nämndeman,

Joh. Jonsen, hemmansegare,

Joh. Sundström, d:o

Kopparnäs: **And. Berglund**, d:o

Hafansön: **J. W. Wiklund**, d:o

Christ. Wikström, d:o

Sjulsmark: **Joh. Berg**, d:o

Långträsk: **Joh. Johansson**, d:o

Portenäs: **J. Mattsen Ekstrand**, d:o

J. M. Holmgren, d:o

J. P. Utterström, d:o

Pålsmark: **Per Persson**, d:o

Trundafwan: **Nils Eriksson**, d:o

Swensbyn: **Matts Ståll**, d:o

Refnäs: **A. P. Degerman**, d:o

Er. Mattsson, d:o

Son. Ohman, d:o

A. A. Ohman, d:o

Lillpite: **E. Björkman**, d:o

Sjulsnäs: **Ol. Bergwall**, d:o

Långnäs: **J. G. Larsson**, d:o

Ärenmark: **Joh. Persson**, d:o

i **Öfwer-Kalix**:

Bränna: **J. F. Lundin**, handlande,

E. W. Stenberg, d:o

Rybyn: **Ears Larsson**, hemmansegare,

Jock: **A. P. Nilsson**, d:o

Marjers: **Henr. Jönsson**, d:o

Kolmjers: **Fredr. Lindbäck**, d:o

i **Jockmo**: **Öfwerjägaren E. Lothigius**.

i **Pajala**: **Öfwerjägaren J. G. Widman**.

§ 5.

Waldes till ordförande i Råne Hushålls-Gille

landtbrukaren hr A. Sjöstedt och till ordförande i Neder-Eule Wille direktören hr S. A. Fogelmark, i stället för landsskifalen Berghmark och länsdjurläkaren Jacobsen, som afsagt sig ordförandeskapet, den förre i Råne och den sednare i Neder-Eule gillen.

§ 6.

Hrr Nyström och Widmark, som woro i tur att afgå ur Förvaltnings-Utskottet blefwo återwalda.

§ 7.

Till Revisorer af 1868 års räkenskaper utsågos hrr postinspektoren N. L. Amnéus, handlanden P. G. Wenius och hemmansegaren E. Pettersson i Gåddwif.

§ 8.

Härefter anställdes wal till vice Ordförande i Sällskapet och erhöill derwid hr Öfwerstelöjtnanten m. m. W. von Dehausen öfwerwägaende antalet röster, och förklarade sig hr Öfwerstelöjtnanten willig att åtaga sig detta uppdrag.

§ 9.

Beslöts att sommarmöte skulle hållas i Neder-Eule, men öfwerlemnades till Förvaltnings-Utskottet att närmare bestämma plats och tid detsför.

§ 10.

På grund af de upplysningar som meddelats om odlingar och utdikningar, hwilka blifwit verkställda af Erik Olof Eriksson i Pajerim, samt i enlighet med Förvaltnings-Utskottets förslag beslöts, att Eriksson skulle tilldelas en belöning af en silfverpjäs till ett värde af högst 50 rdr, och skulle Förvaltnings-Utskottet ombesörja, att denna pjäs erhöille lämplig form och inskription, samt blefwe Eriksson tillställd.

Som åtskilliga andra personer blifwit föreslagna till erhållande af belöningar för ådagalagd odlingsflit, beslöts att pröfningen deraf skulle öfwerlemnas till

Förvaltnings-Utskottet, som egde att inferdra erforderliga upplysningar samt till sommarmötet ingifwa förslag till premiers utdelande.

§ 11.

Då af årsberättelsen erfarits, att Sällskapets hushushållning tillgångar woro såsom lån öfwerlemnade till Landtbrukstolebolaget, wäcktes fråga om, huruvida några åtgärder borde widtagas för att utfå något af denna fordran, och blef genom enrestning beslutadt, att Förvaltnings-Utskottet till sommarsammanträdet skulle framlägga en plan eller förslag för indrifning eller amortering af ifrågawarande fordran.

§ 12.

Upplästes skrifwelse från hr Chefen för statistiska Centralbyrån ang. verkställt sammandrag af femårsberättelserna i hwad desamma beröra jordbruk och boskapsfötsel och af hwilka sammandrag 15 exemplar blifwit till Sällskapet öfversända, hwarjemte ytterligare ex. såwål af Hushållnings-Sällskapens redogörelser som af sammandragen på requisition kunde bekommas, med anledning hwaraf Förvaltnings-Utskottet skulle requirera erforderligt antal exemplar, på det att hwarje gille skulle kunna erhålla åtminstone ett exemplar.

§ 13.

Föredrogs skrifwelse från hr professorn Arrhenius med anmälan om att den af hr professorn utgifna samlingen: Smärre samlade skrifter i Landthushållningen blifwit tillöfad med twänne nya skrifter nemligen: 1. 7. Om odlingen af humle och 1. 8. Om mjölkthushållning och smörberedning, och beslöts, att 100 ex. af hwardera skulle intöpas.

§ 14.

Ett erbjudande af swenska Slöjdföreningens styrelse om biträde af hr Nyholm i undervisning om balmflätning ansågs s. n. icke böra föranleda till någon

ttgård, dels emedan ifälliga anledningar förefunnos, ett total brist på balm skulle uppstå, dels äfwen deras, att affättning på warer af ifrågasatta bemflöjd icke kunde bli jönnertigen stor.

§ 15.

På begäran af hr direktör Kylberg beslöts att en redogörelse öfwer "landtbruks-elementarskolan på Ryshylund" skulle intagas i Sällskapet's Handlingar, men kunde Sällskapet i öfrigt icke lemna något understöd till samma skola, hwarom swar skulle Kylberg meddelas.

§ 16.

En anmälan af bokförläggaren Hr. Berling i Lund af ett par utkomne arbeten föredrogs, men kunde Sällskapet icke besluta sig för inköp af dem, emedan de deruti förefemmande ämnen wore afhandlade i andra af Sällskapet redan inköpta arbeten.

§ 17.

Med anledning af sist hållne landstings anslag af 200 rdr till premier åt inhysingar eller icke fastighetsegare, som dädanester komma i laglig besittning af afsondrad jord om minst ett tunnlands widd, med bögst 10 rdr till hwardera, ifrågasattes huruvida dessa premier finge utsträckas äfwen till anläggare af torplägenheter, och blef Sällskapet's uppfattning af landstingets beslut, att äfwen sådana borde komma i åtnjutande af uppmuntran, emedan ändamålet wore det samma, nemligen att fästa inhysingar wid jorden.

§ 18.

Upplästes skrifwelse från auditor Dahl i Wite om verkställd auktion å diverse, Sällskapet tillhöriga återbruksredskap, och ansåg Sällskapet, att som Förwaltningens-Utskottet icke blifwit underrättadt om auktionen, innan den redan försiggått, en skrifwelse skulle aflätas

till Dahl, hwaruti ett duligt försaringsätt skulle med ogillande omnämnas.

§ 19.

Beslöts på Förwaltningens-Utskottets hemställan, att 200 rdr rent skulle mot stecnde redowisning ställas till de för länet utsedda delegerades för 12:te allmänna landtbruksmötets försogande.

§ 20.

Som tiden war långt framstriden, beslöts, att diskussionen af de framställda frågorna skulle uppskjutas till i morgon kl. 10 f. m.

Ur och dag som ofwan.

In fidem

August Cajanus.

Protokoll, hållet wid Norrbottens
Läns Hushållnings-Sällskaps sam-
manträde i Ule den 29 Januari
1868.

Närvarande: Ordförande: v. Ordföranden, Herr
Öfverste-Löjtnanten och Riddaren W. von Re-
hausen,
och af ledamöter de fleste, som wid gårdagens sam-
manträde woro närvarande, samt undertecknad
som förde protokollet.

§ 1.

S. D. Företogs diskussion af de utaf Förwalt-
nings-Utskottet framställda frågor, hwarwid hr Ord-
föranden hemställde, huruvida icke 1:sta och 2:dra frå-
gan, som egde flere gemensamma beröringspunkter,
kunde sammanflås och afhandlas på samma gång,
hvilket bifölls, hwarefter föredrogs

första frågan: Som ladugårdsffötseln i länet
borde vara allmogens hufvudnäring, men mycket
återstår att göra för detta ändamåls wiinnande, —
hvilka åtgärder böra widtagas för att wäcka jord-
brukarens håg för en bättre ffötsel af denna wig-
tiga gren af landthushållningen? och

andra frågan: Under det nedslående intrycket
af de misgynnande resultat, som spanmålsodlingen
de sista åren gifwit i länet, bör man uppställa den

frågan: har länets jordbruk gjort verkliga framsteg,
och om ja icke är, hvilka kunna orsakerna dertill
wara, och hvilka böra de åtgärder blifwa, som för
framtiden medföra gynnsammare resultat?

Hr Widmark uppsteg först och anförde, att hwar
och en som betraktade den ståndpunkt hwar på länets
jordbruk besann sig, måste komma till den slutsatzen,
att det samma icke stode junderligen högt, utan twärt-
em lemnade mycket att önska, hwarjore det wore af
wigt att diskutera den framställda frågan och talaren
wille på detta sätt äfwen dra några strån till slacken.
Det kunde ej jäswas, att flera åtgärder widtagits för
jordbrukets fortkomst i länet; statsmakterna hade an-
slagit medel till afwittringens fortjondande, till eko-
nomiska fartewerkets upprättande, till landtbruksskolans
underhåll och till utdikningar, och hushållnings-sällska-
pet hade äfwen försökt verka för samma ändamål
genom rikligt understöd till landtbruksskolan, genom
premier och nyttiga skrifter utdelande. Man kunde
derför icke sakna skäl för sitt påstående, att åtgärder
widtagits, men en annan fråga wore, om dessa åt-
gärder wunnit ändamålet. Derpå kunde man icke ge
tillfredsställande swar, och orsakerna dertill woro flera;
först och främst den menliga inwerkten af skogsrörel-
sen, som dragit arbetskraften från jorden; dernäst pri-
vilegier från längre tid tillbaka, afjedda till befräm-
jande af jernwerksrörelsen, men som tillsagat länet
obotliga far. En annan orsak finnes äfwen i den
hos allmogen rådande ebenägenhet för förändringar.
Här hade ständigt varit tal om diken, om ladugårds-
ffötsel m. m., men hur hade det uppmärksamats?
Har landtbruksskolan varit uppburen? hafwa agrono-
mernas upplysningar ländt till något resultat? Nej!
Här wore ej cirkulationsbruk infördt, icke asdikningar,
här wore ej godsejens behandling och användning, ej
sådens afmejning riktig och ändamålsenlig. Undantag

funnes väl, men i allmänhet kunde dessa anmärkningar göras. Det wore för öfrigt föga angenämt att uppehålla sig wid denna del af frågan, men det måste äfwen medgifwas, att jordbrukaren icke kommit till insigt om fördelen af förändringen, han har äfwen stundom saknat medel; det kunde dock icke nekas, att om wiljan funnits, hade mycket kunnat uträttas. Nu hade emellertid ett sådant nödens år som detta kommit, men icke blott misfverligt drabbade länet, utan Gelliwarbolags många arbetare hade med hela sitt tyngande armöd lagt sig tillbaka på jordbrukaren, hwarigenom tillståndet förwärrades. Måne ej detta betryck skall blifwa till någon nytta? Skall ej folket hädanefter lyfna till råd som afse deß eget bästa? Man måste likväl komma ihåg, att när en afstyning varit lång, måste äfwen tillfrisknandet gå långsamt. Något måste emellertid göras för framtiden, och Hushållnings-Sällskapet borde taga initiativet. Dersöre öfwerlemnade talaren till deß behjertande följande förslag:

1:o att Sällskapet till länets landsting ingår med hemstallan att, då Sällskapet icke eger några dertill disponibla medel, landstinget måtte anslå lönen till 2:ne länssagroner, hwilka skola ställas till Sällskapets disposition, och

2:o att Hushållnings-Sällskapet uti hwar och en af länets socknar inom kustlandet uppgör kontrakter med en eller flere hemmansegare, allt efter socknarnes storlek, att de öfwerlemnna sina hemman uti Sällskapets wård, på så sätt, att hemmansegaren mot den ersättning till honom som kan öfwerenskommas, ålägges att bruka och odla sitt hemman efter den plan och på det sätt länssagronen bestämmer under dennes uppsigt och under Gilles-ordförandenas närmaste tillsyn, samt att Hushållnings-Sällskapet, sedan kostnaden för denna plans verkställande blifwit utredd, genom vederbörlig myndighet ingår till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om anslag af allmänna medel för detta ändamål; samt

3:o, att Sällskapet utser en komité med uppdrag att till nästa ordinarie sammankomst uppgöra en så fullständig utredning af jordbrukets tillstånd inom länet och deß behöfver

att den kan läggas till grund för och utgöra talarens förslag till anförslagen hos Kongl. Maj:t och landstinget.

De skäl på hwilka talaren grundade detta förslag funnes dels angifna i hwad öfwanföre uttratts, dels wore det att heppas, att de skulle under nuwarande tid behjertas. Att 2:ne agronomer äro nodnändiga inom länet, heppades talaren att Sällskapet skulle medgifwa; att landstinget borde göra något för länets landbruk måste väl äfwen ertännas. Talaren ansåge det till och med så viktigt, att em landstinget icke ansåge sig för nuwarande kunna lägga denna utgifts börda på länet, landstinget borde genom uppläning bereda medel dertill. Det andra förslaget ansåge talaren af wigt och heppades deraf wälgerande wälsningar. Det wore förut papetadt att allmogem icke wore benägen för förändringar, utan fästhängde wid härdwunna wanor och härdwunnet brukningsfätt af jir jord, men blefwe den en gång öfwertryckt om fördelarne så ginge nog förändringarne lätt. Genom detta förslags verkställande wille talaren ställa fördelarna under hans ögen och twinga dem på honom. De blefwe icke en bef som sattes i hans hand, det wore icke ett råd som gafwes honom, utan det borde bli det praktiska resultatet, den ernadda fördelen som lades framför hans ögen skulle twinga honom att ertänna den och tillföljd deraf äfwen begagna sig af exempliet. Talaren hörde icke till dem som afstörkte spanmalodling för Norrbotten, utan trodde att ett rikligt stett åkerbruk och en utwidgad ladugårdsföretag borde utgöra twänne wiktiga delar af Norrbottens landthushållning. Kunde det lykas att så detta insedt, skulle i en framtid sparjambet och wälmåga återkomma och folket göra rätt för de oundomen, som förut blifwit såldt om det neml. att det är "arbetsamt och lyckesamt."

Hr Hummel funne den föregående talaren hafwa angifwit medel för jordbrukets förökran, och instämde detsöre i hans förslag, men kunde icke obetingadt er

fänna såsom skäl till jordbrukets n. w. låga standpunkt allt hwad han anfört. Tänksande borde medgifwa, att förädling af mogen skog bör ega rum och att man derför bör betinga högsta möjliga inkomst, och trodde sig kunna bewisa, att sådan skogsafverkning icke menligt inverkat på jordbruket. Tillverkningen skedde under tider då ingenting kunde göras för jordbruket, hvarföre den biförtjenst som sådant arbete medförde snarare borde anses befrämjande ett bättre jordbruk. Icke så med afverkningen af omogen skog och med handsågningen, hvilket i begge fallen medtog den wadra årstiden, och redogjorde talaren för gången af sådana arbetens utförande, hvarföre en wederbörlig skilnad borde göras mellan den löfliga och rätta och den olofliga och orätta afverkningen. För öfrigt wille talaren iasta mycken uppmärksamhet wid angelägenhet af att bonden borde i första rummet tillse, huru han bör behandla jorden för att få äng, emedan nu någon tanke på ängens förbättring sällan förefinnes.

Hr Fogelmarck uttrade att i alla län finnes bymejerier, hvilka wore behöfliga äfwen i Norrbotten, emedan så länge ej landbrukaren ser sig hafwa någon direkt inkomst af sin ladugård, ser man icke wänta någon förbättring. Wille derför föreslå att genom Hushållnings-sällskapets försorg ett bymejeri blesse inrättadt, för att på detta sätt lara allmogen huru äfwen små quantiteter kunna tillgodosgöras. Bonden skulle wid bymejeriet få penningar för hwad han aflemnade och detta skulle uppmuntra honom att föröka ladugårdens afkastning, äfvensom att hushålla. Detta wore så mycket wigtigare som intet wore att wänta af jordbruket så länge ladugårdsfötjeln stod lågt. Här wore många gånger miswert endast genom obenägenheten hos allmogen att förbättra sitt jordbruk. Spanmål borde wisserligen fortfarande odlas, men för att wara säker om afkastning, wore af nöden att afrika

och framför allt borde ses till att baddiken finnes; utan att det underjordiska wattenet afleddes, kunde man alltid wänta sig frost och miswert. Nyodlingarne borde fortgå, de minst frostlåndta delar borde alltid hållas öppna genom rotfrukts- eller jadesfrö att derifrån erhålla frod. Den minst sakra nyodlade jorden, hwilken alltid bör igenläggas till gräslunda wore lämpligast att, wid jadden af korn på wären deruti, så framt gödslingen warit riklig, samtidigt utsä råg. Häruti borde påföljande wår utsås gräsfrö. Detta gafwe hastigare resultat, än swartträde, då ett är ginge bort för att så gräsbärande lunda.

Hr Hummel wille ha tillagdt till sitt anförande, att den arbetskraft af inbyfsingar, som behöfdes för flottning på wären, toges i anspråk blott under islöfningen och wore således icke menlig för jordbruket. Wirket behandlades sedermera af en s. k. stående personal och dertill användes icke något större antal inbyfsingar.

Hr Schougb gafwe sitt bifall till Hr Widmarks förslag, som talaren ansåge bli af stor nytta och hwar till medel icke borde wara omöjliga att anskaffa. Hade blifwit förekommen af Hr Fogelmarck i fråga om bymejerier, som talaren ansåge alldeles oundgängliga, emedan en bende behöfwer forlagor, och genom inrättande af mejerier kunde han så betaldt för sina små partier. Kunne Åsna dertill lämpligt, emedan denna by wore stor, lämplig lokal derstädes kunde erhållas och sakkunnig person der wore beende.

Hr Elowson gillade äfwen Hr Fogelmarcks förslag om inrättande af bymejerier, men trodde icke att ett enda wore nog, utan ansåg att snärre mejerier borde finnas i hwarje by. Ett sådant tillwaratagande af mjölken wore af stor wigt äfwen wid betraktande af den inhemska rasens mjölkproduktion. För erhållande af medel till förslagets genomförande wore möjligen

andamalsenligast, att aftier tednades i byarne, och sedan man erfarit resultatet deraf, kunde Hushållnings-sällskapet ingå till regeringen med anhängan om understöd för att fylla bristen i det erforderliga belopp t. — Hvad spanmålsodlingen beträffade wille talaren förorda hr Widmarks förslag, men funne det wäl i difalt. Något måste dock göras.

Hr Schough hade blifwit missförstådd. Förordandet af Alwa afsäga blott att en början der kunde lämpligast ske, men att, om företaget derstädes wisade godt resultat, efterföljd nog skulle winnas på andra ställen.

Hr Hummel fann förslaget godt, men ansåg det blifwa swart att få anslag. Kunde deremot förslagsan erhållas t. ex. af landstinget, wore all sannolikhet för att saken ginge framåt. Alwen hr Widmarks förslag wore godt, men besvarade, att hemmans egarne icke skulle gå in derpå.

Hr Widmark erinrade att det gått mycket bra för sig i Westerborgs län, och wisste intet skäl, hvarför icke äfwen här i länet, synnerligast som några större hemmansdelar icke wore af nöden. I talarens hemor, erhölle hemmansinnehafwaren en hjälp af 500 rdr; här wore dock icke fråga om några utgifter, utan blott om en utredning huru saken skulle kunna realiseras. Detta wore det första som erfordrades och en början borde göras.

Hr Fogelmarck kunde för sin del icke anse Alwa vara lämpligaste platsen för en början med bymejerier, utan förordade Melderstein. Hinder i kostnaderna borde icke möta, då endast förlagskapital wore erforderligt. Formenade att Hushållnings-sällskapet ginge öfwer ån efter watten, då det anslagit premier för elever wid Ultuna; en enda elev kostade Sällskapet 100 rdr, ehuru hennes verkningsskrets måste bli mycket

inskränkt sedan hen genomgått kursen, såwida hon icke skulle resa omkring i länet för att meddela undervisning.

Hr Schough tillade till sitt anförande, att bymejerierna hade gifwit godt resultat i Westerbotten, att smöret blefwe bättre betaldt, emedan det wore bättre behandladt, och att det äfwen borde bli samma resultat i Norrbotten. Förslag borde beredas genom Hushållnings-sällskapet eller Alwabelaget.

Hr Ordföranden tog nu, sedan diskussionen ansågs slutad, till ordet och recapitulerade det anförda, hwarefter han hemställde, med anledning af de wänta förslagen, huruvida Sällskapet bisolle, att en komite utiås, som egde att till nästa ordinarie sammanträde afgifwa förslag till frågans ordnande, hwilket af Sällskapet bisolls, och bestämdes komiteledamoternas antal till sju.

Wid anställt wal utiås till ledamoter hr Ordföranden och hr Hummel, Widmark, Nyström, Fogelmarck, Schough och Glöwen, samt till suppleanter: inspektoren Bergbom på Björksjö, landbrukaren Sjöstedt på Melderstein och hemmanssegaren Erik Pettersson i Gaddwif.

Tredje frågan: Hvilka åtgärder böra från kommunernas sida widtagas för att fasta inhyfsingen wid jorden?

Hr Ordföranden formälde, att frågan icke wore ny, att den förut warit framställd till diskussion inom Sällskapet, och att erfarenheten gäfwit wid handen, att inhyfsingarne numera börjat återgå till jorden, åtminstone wore detta fallet i Pite.

Hr Hummel ansåg att landstingets åtgärder till en början wore nog och funne icke skäl att framlägga nya förslag, jorrän man sett hwad werkan det redan beslutade kunde ha.

Hr Widmark fäste uppmärksamhet på frågans ordalydelse, som afsäga åtgärder från kommunernas sida.

Hr Ordföranden erinrade att numera visade sig ett tillmetesgående både från kommunernas och inhyssingarnes sida, men kunde någon utväg föreslås att i större omfattning besörja ändamålet, wore detta så mycket bättre.

Hr Hummel ansåg den nyb utsedda komitén kunna behandla äfven detta ämne.

Hr Nyström hade väckt frågan i Förvaltnings Utskottet dertfore att saken hittills icke tagit någon fart. Det wore bekant att flere tusen inhyssingar funnes i hvarje socken, samt att deras antal måste tillwera ett sådant år som detta, då många biförtjenster upphört och jordegarna till följd af missherten måste afskedas sina tjenare. Ansåge landstingets bidrag alldeles otillräckligt, utan fordrades kraftigare medel. Wore wisserligen swårt att åwägabringa, men egennytta är en kraftig häftång och kunde någon ersättning beredas åt såväl bönder som inhyssingar, skulle saken ha framgång. Kommunerna borde inköpa hemmanslänheter, som öfwerlemnades till inhyssingar, hwilka skulle tillhållas att utgora räntan eller arrendet i dagswerken. Betalning för dagswerken skulle tillfalla kommunen att dermed betala ränta och amortering å den lånesumma, för hwilken hemmanen blifwit inköpta. Om t. ex. Neder-Lule för detta ändamål upplåte 10 hemman med ett värde af tillhopa 10,000 rdr, skulle minst 200 inhyssesfamiljer derpå hafwa sin utkomst.

Hr Schouh ansåg icke hr Hummels förslag lämpligt, emedan den utsedda komitén hade till uppgift wisja speciella frågor och det wore icke skäl att pålägga den mera än den kunde medhinna, hwaremot

Hr Hummel ansåg frågorna stå i så nära sammanhang att de icke kunde iffljas, hwarefore äfven

den senare frågans behandling icke skulle föröka komiténs arbete.

Hr Widmark toge för gifwit att frågan komme att af komitén widröras, men att komitén kunde widtaga några åtgärder för saken, inginge så mycket mindre i förslaget, som här wore fråga om hwad som borde göras från kommunernas sida. Smellertid wore ett järfkilt förslag framställt af hr Nyström och det kunde wara skäl för Husallnings-sällskapet att taga det i öfwerwägande.

Hr Fogelmarck tyckte att bonderna, som hade fördel deraf, sjelfwe borde göra något och kunde icke gifwa sitt bifall till förslaget, emedan det icke wore rådligt att på ett ställe samla en mängd lättingar, hwilka genom sitt exempel på detta sätt skulle bli i tillfälle att werka ännu mera menligt än forut.

Hr Nyström hade icke så bestämdt stadgat sin öfwerlygelse om förslagets lämplighet, att han önskade ett från Sällskapet nu uttaladt bifall eller afslag; kunde dock icke erkänna riktigheten i hr Fogelmarcks anmärkningar, ty af bönderna hade hittills ingenting blifwit åtagordt, och hädanefter wore icke mycket mer att förwänta. Karbågerna ser att samla en mängd inhyssingar på ett ställe wore så mycket mindre besogade, som redan nu finnes riktiga kolonier sådana inom byarne, utan minsta samband med jordbruket, hwaremot de enligt talarens förslag skulle uppboras att wara lättingar och blifwa jordbruksarbetare. Såsom bewis på, att ganska små jordbitar wore behöfliga för hwar och en, anförde talaren förhållandet från staden, hwarest många arbetare hade 1—2 tunlands jordwidd, hwaraf de hade nog för ett eller par kofreatur, som utgjorde deras bästa hjelp under wintern.

Hr Glowson funne det wisserligen sergligt, att icke inhyssingarne funnat fastas wid jorden, men trodde att om uppmärksamheten i dessa tider fastades på ned-

wandigheten deraf, borde det gå bättre nu än för; föreslog derfore, att Husbållnings-sällskapet genom Förvaltnings-Utstottet skulle ge en uppmaning till ordförandena i gillena att verka för ändamålet.

Hr Ordföranden framställde först till afgörande, huruvida denna frågas utredning borde hänstjutas till den utsedda komitén, och, sedan detta blifwit afslaget, huruvida Sällskapet wille genom Förvaltnings-Utstottet ge en uppmaning till gillenas ordförande att verka för det ifrågasatta ändamålet, hwilket bifölls.

Fjerde frågan: Då hemslojd är ett viktigt medel för befolkningens sedliga och ekonomiska wälbefinnande, hwilka för husslojd passande arbeten böra föreslås och uppmuntras?

Hr Fogelmarck föreslog, att 4:de och 6:te frågorna behandlades i ett sammanhang, men sedan

Hr Glowson erinrat att 6:te frågan wore en specialfråga, som borde särskilt behandlas, förföll förslaget om frågornas sammanfläende.

Hr Ordföranden omnämnde den wälgörande verkan, som delaktigheten af gäswomedlen borde ha på husslojden, då slöjdalster af både män och qvinnor mottoges i utbyte mot spannmål, och derigenom uppmuntrade till hemslit.

Hr Hummel ställde i främsta rummet spinning och wäfnad. De 500 rdr som landstinget anslagit för inköp af linfrö för att gratis utdelas, måste föranseda till en widsträcktare linodling, hwilken åter skulle ha till följd en nyttig husslojd. Det hade på senare tider wisat sig att folket icke wore så bortkommet i spinning och wäfnad, som man haft skäl befara efter den långa tid som denna slöjd legat nere. Ullproduktionen wore desutom synnerlig vigtig för husslojden, hwarjemte äfwen andra arbeten kunde nämnas, men i främsta rummet satte dock talaren spannad och wäfnad.

Hr Fogelmarck förordade äfwen en frastig uppmuntran för linets odling och anförde, såsom exempel på den nytta befolkningen deraf kunde ha, Angermannland, Medelpad och Helsingland, hwilka wunnit wälbefärlig lyftning genom landsbofding Drusfölds nitiska omsorger om linodlingen.

Hr Glowson underkände icke spinningens och wäfnadens vigt såsom husslojd men ansåg den otillräcklig, emedan endast qwinnan dermed kunde sysselsättas; den manliga befolkningen hade äfwen tid öfrig och äfwen den borde uppmuntras till husslojd t. ex. snickeri. Föreslog såsom ändamålsenligt att Husbållnings-sällskapet lät utga en uppmaning till befolkningen att wid semmarmotet utställa slöjdalster af hwad slag som helst, samt bestämde premier för dem som deraf kunde göra sig förtjente.

Hr Nyström instämde med hr Hummel om nyttan af linodling, men betwiflade att exposition af snickeri alster skulle uträtta något. Sådana alster wore desutom swarassättliga häruppe, hwilket wisade sig af det som nu i så stor mängd försärdigades för utbyte mot spannmål.

Hr Hummel hade fastat Kommunal-namndens i Neder-Kalix uppmärksamhet på taksticker, som skulle kunna afjättas söderut; men de borde då wara enkom hopbuntade i furfantiga buntar, så att de innehölle ett bestämdt mått, hwarjemte de måste wara försärdigade med mycken omsorg och sorterade, ty i det skick som de nu utfändes wore de till hälften odugliga och skulle ej kunna afjättas söderut.

Hr Glowson anmärkte att om intet annat hinder för afjättningen af taksticker foresattes än att de wore illa gjorda, så wore detta en omständighet, som borde wara lätt afhjelpat, ty man finge väl antaga, att folkets slöjdfärdighet i detta fall skulle kunna upptrifwas.

Hr Hummel upplyste att felet ligger icke blott hos den befolkning som försärdigade sticlorna, utan äfwen hos mottagarne af arbetet, som nöjde sig med hwad som helst och icke wande dem eller twingade dem att leverera god wara. — Återförde uppmärksamheten på linodlingens företrädare och upplyste, att wid Björkforß stordats fullt användbart lin äfwen ett sådant är som detta.

Hr Nyström ansåg tafsticlors försärdigande wara en lämplig sysförsättning, och hemställde till hr Hummel, huruvida han trodde, att de skulle kunna afståttas, om de erhöles den form och wore af den beskaffenhet som fördrades söderut.

Hr Hummel hade gjort sig underrättad om att mycket deraf skulle kunna afståttas i Stockholm, såwida de woro wäl gjorda och inklamrade i fyrkantiga bundtar m. m.

Hr Widmark upplyste, att från Söderhamn ginge mycket deraf till Stockholm och föreslog att priser utfästes för sticlors, spånad och wäfnad.

Hr Hummel instämde häruti.

Hr Ordföranden sammanförde hwad som blifwit uttrat i ämnet och föreslog, att till Förvaltningsutskottet öfverlemnades att söka bereda flere och större premier, än forut varit wanligt, till utdelning för utställda slöjdalster af de uppgifne slagen wid sommarötet.

Detta blef af Sällskapet bifallet.

Semte frågan: Hvilka åtgärder böra föreslås för hämmande af utförseln af omogen skog?

Härofwär utspann sig en diskussion, som till en del höll sig på sidan om frågan, och ansågs tidpunkten icke lämplig att föreslå åtgärder för inskränkningar i afwerkningsträtten, utan blef Sällskapets beslut, att frågan för närwarande icke borde till någon åtgärd föranseda.

Sjette frågan: Om färaskvelns förbättring i länet kan anses af behöfwet påkallad, hvilka medel böra anlitas derför?

Hr Fogelmarck ansåg nödwändigt att så afweln förbättrad, hwilket måste ske genom uppblandning med ädlare ras, och trodde talaren, att han skulle kunna erhållas af staten för inköp af Southdowns ras. Förmenade i öfrigt att denna fråga sammanhängde med den 2:dra frågan.

Hr Nyström wille först ha utredt hwad det kostar att hålla får af ortens ras, och hade sig bekant, att 5 får erfordrade ungefär lika mycket föda som 1 ko, hwaremot afkastningen af en ko öfwerstege den af 5 får af ortens ras, och wore derföre icke skäl för allmogen att hafwa får. Talaren wille dock medgifwa, att, om det finnes utländsk ras, som lemnade större afkastning, utan att tärwa bättre föda, det kunde wara skäl att widtaga någon åtgärd för anskaffande af sådan.

Hr Fogelmarck upplyste att gumar af Gotweldsrasen icke fördrade bättre föda än ortens ras; samma wore förhållandet med Southdowns-rasen; i Semtland finnes får af denna ras och betet der wore icke bättre än här, hwareföre talaren förordade inköp af gumar för att förädla ortens ras, och ansåg att Hushållnings-sällskapet här borde kunna få ett ränte fritt lån för detta ändamål likawäl som i Semtland.

Hr Ordföranden instämde i hr Nyströms yttrande, att flere omständigheter läge emot färskötsel häruppe, såsom kort sommar, lång winter, och derigenom dyrare föda m. m. samt att förbättring i rasen derföre torde gifwa bättre resultat.

Hr Hummel ansåg afwelns förbättring högst behöflig, hemställde huruvida icke Hushållnings-sällskapet under nästa sommar skulle kunna inköpa 2:ne gumar af ädlare ras och betwiflade icke, att allmogen skulle

omrätta tillfället att förädla rasen. Uppfattade för en stor förlust, om allmogem lemnade ifrån sig sären emedan den deraf bemtade en mängd nödvändighetsvarer; han visade till en bok, benämnd "den floke och torståndige faraberden", som talaren hade hört innehålla många nyttiga råd wid fårskotseln, hvilka bebjertande flere landbrukare hast för nytta af, och bemtalade att Förvaltnings-Utskottet skulle embesörj bokens biträffande och sprida i länet.

På framställd fråga blef detta afwen Sällskapets beslut.

Hr Nyström ansåg det icke lona sig att hålla får, men betraktade det som ett nödvändigt endt. Ur den synpunkten att ullen beredde sysselsättning för quinnan, wille dock talaren förorda rasens förbättring och verkade på ett anslag af Husbållnings-sällskapet till inköp af 2—3 gumfar.

Hr Elowson instämde med hr Fogelmarck och bemätte hr Nyströms yttrande, att det icke lönade sig att ha får, med den invändningen, att om sären idastastade så mycket som ferna, så wore deras underhåll afwen jemförelsewis mindre dyrt, och hwad beträffade att wintern wore lång, så wore förhållandet lifadant för nötkreaturens utfödning som för särens.

Hr Fogelmarck medgaf icke att sären wore dyrfödda, ty deras huswudsjaktiga föda bestode i det som hasten ratade eller spilde.

Hr Nyström erbjöd sig bewisa att det icke bär sig för allmogem att ha får af ortens ras.

På här efter af hr Ordföranden framställd proposition om Sällskapet wille inköpa springgumfar af förbättrad ras, svarades ja, och da fråga uppstod om antalet, uppsteg hr Hummel och erbjöd sig att bekosta inköp af 1 gumse, med station i Kalix elsdal, om Sällskapet samtidiigt wille inköpa 4 stycken, hwarj genom en rasgumse skulle kunna stationeras efter hwarje

ädal, och blef Sällskapets beslut, att anbudet erkännsamt skulle antagas och Sällskapet således för sin del inköpa 4 st. springgumfar af förblad ras, och 1 st. för hr Hummels räkning samt att till Förvaltnings-Utskottet öfverlemnades bestyret med inköpet och walet af lämpligaste ras.

§ 2.

Skrifvelse från f. majoren Stjernswärd om subscription å ritdagsporträtter föredrogs, men ansåg Sällskapet densamma icke till någon åtgärd föranleda.

§ 3.

Föredrogs en berättelse af hr Fogelmarck, afgifwen till K. Landtbruks-Akademien om landtbrukskolans verksamhet under år 1867.

§ 4.

Afslutades mötet af hr Ordföranden med uttalande af den önskan, att de förhandlingar, som nu varit föremål för mötet, måtte bära frukt genom praktisk tillämpning, hwarefter Sällskapet genom hr Hummel bembar hr Ordföranden sin tacksägelse för det utmärkt sätt, hwarpå Sällskapets förhandlingar blifwit ordnade och ledde. Ur och dag som ofwan.

In fidem

August Cajanus.

Årsberättelser.

Berättelse öfver verkställda agronomiska undersökningar inom Norrbottens Län år 1867

Under loppet af förflutna sommar har jag besökt 21 förrättningsställen inom 7 socknar, hvar till åtgått 80 rese- och förrättningsdagar. Arbetena hafva hufvudsakligast omfattat planers och förslagers upprättande för wattenförsäddade och frest förande färr- och myrtratters terrällagning. Arealen af den salunda till förbättring föreslagna jorden har uppgått till 24,641 qvadrat-resewar och utgöres af följande mera betydande arbeten

Uti Neder-Lule socken:

Nattfunds by. Plan till afdelning utstälades å ett större, invid byns åkrar beläget wattendränkt fält om 2630 qw.-resewar och kommer genom arbetets fullbordande ej allena ortens klimat att förbättras, utan äfwen en betydlig widd odlingsbar jord att winnas. Kestnads-summan uppgår till 4330 Rdr.

Borjeslandets by. Plan och förslager upprättades till afdelningen af alla wattenförsäddade och frestförande marker, hwilka närmast omgifwa byns åkerfält och utröntes att en area af 1984 qw.-resewar till största delen odlingsbar mark kunde winnas mot en beräknad kostnad af 4180 Rdr.

Uti Öfwer-Lule socken:

Unby by. För att dels förekomma de nattfrester, hwilka tid efter annan hemjola denna by och dels erhalla behöfliga odlingsmarker utstälades plan till afdelning af 4154 qw.-resewar färr- och myrmarker belägna i närheten af byns åkrar.

Swartby by. Här insynades en förmålig odlingssträtt om 2282 qw.-resewar widd samt upprättades plan och förslager öfwer såväl dennes som en i närheten belägen frestförande myrs afdelning, innehållande 392,40 qw.-resewar och komma hela delningskostnaden att uppgå till 7580 Rdr.

Kronohemmanet Guldträsk besigtigades och utstälades afdelningsplan å en i gardens närhet belägen frestförande myra om 79 qw.-resewar widd.

Uti Sodmoks socken:

Pajjerim. Plan och förslager upprättades till afdelning

af en frestförande myr, innehållande 250 qw.-resewar och beräknades delningskostnaden till 900 Rdr.

Krononybygget Wollerim tjern. Fullständig odlings och afdelningsplan upprättades öfwer lägenhetens odlingsbara jord.

Uti Nane socken:

Derby by. I afsigtt att förebygga de frestfäddor, som äro ett utsprung från de närbelägna myrerna, utställdes afdelningsplan dera och wisa de upprättade förslagen att en areal af 1954 qw.-resewar wattenförsädd mark kunde tilläggas för en kostnad af 6190 Rdr.

Uti Neder-Elis socken:

Nolls och Samanbäckens byar. Plan och förslager upprättades till afdelningen af de 8171 qw.-resewar widdsträckt färr- och myrmarken, hwilka sträcka sig omkring byns åkrar, och derför i hög grad bidraga till ladesstördarnes forttering af markerna. I afdelningen wändes till odlingbara jord. Hela delningssumman för detta delningsarbete uppgår till 18,750 Rdr.

Uti Pite socken:

Sjulsmarks by. Afdelningsplan utstälades å 628 qw.-resewar wattenförsäddade odlingsmarker med frestfäddigt läge.

Bole by och hemmanet Tjaktjern. Inom båda desia lägenheter besigtigades flera wattenförsäddade och frestförande myrer samt upprättades afdelningsplan å en areal af 547 qw.-resewar.

Uti Elfsby Kapellförsamling:

Kronohemmanet Twäran. Här utstälades fullständig plan till öppen afdelning öfwer såväl den gamla åkerjorden, som de omkringliggande wattendränkta och frestförande markerna, uppgående till en areal af 486 qw.-resewar.

Snarvacksliden, Isströf m. fl. kronohemman besigtigades och utstälades planer till såväl täckt som öppen afdelning samt ängswattning.

Wid handläggningen af desia förrättningar hafwa delningsförmännen Mannberg, Hellström och Hellström varit mig följaktige och genom sitt biträde i wäsentlig men bidragit till undersökningarnes hastigare fullbordande. Der

jemte hafwa de hwar inom sitt distrikt sökt att sprida kännedom om samt meddela råd och upplysningar i förekommande odlingsföretag; det wore derfor önskwärdt em medelst kunde beredas för deras fortsärande anställning i länets tjänst emedan i samma mån som intresset för landets uppödlingswälskna komma äfwen behöfwet af dugliga biträden att göra sig mer och mer gällande.

Kalmar den 30 December 1867.

Henr. Magnet

Berättelse om resa, företagen i ändamål att sprida kännedom om swampar och laswar.

Sedan Norrbottens Läns Hushållnings-sällskap, på anledning af den genom misshärt alldeles otillräckliga tillgången af spannmål inom länet för den instundande vinter samt med anledning utaf den betydelsefulla ställning som det ekonomiska betryck hwaruti länets allmoges tillförlitlighet utaf kommit, ansett sig uppfordradt att fästa landtbesökningens uppmärksamhet på de naturtillgångar, hvilka för sinnaos tjenlige att mildra behöfwet och bereda fullnadt matförrädet, och för detta ändamål åt undertecknad lemna uppdrag att genomresa Vite och Årvidsjaurs socknar för att dels motarbeta och om möjligt öfwerwinna allmogens här i inrotade fördom emot swamp såsom födoämne, dels bibring den upplysning och undervisning om de till föda tjenligaste swamparterne och deras ändamålsenliga beredning och användande, samt slutligen att meddela undervisning om till nöddröd fullt tjenlige ämnen såsom laswar m. m. samt dessa rått beredningsfärd; så har undertecknad, sedan denna resa nu blifwit fullbordad, skolat derom till Hushållnings-sällskapet afgifwa följande berättelse:

Nedan förr än jag emottog Hushållnings-sällskapets uppdrag, hade ordföranden uti Vite sockens kommunalstämma Öfwerstelöjtnanten och Riddaren v. Rehansen infallat till landsförsamlingens inbjudan till sockenstämma uti Döjebäcken den 14 September samt anmodat mig att wid samma sockenstämma närvara. Till sockenstämman hade allmogeen talrikt infunnit sig, så att sockenstämman war öfwerfull. Sedan Öfwerstelöjtnanten inför de församlade gjort framställning om swampars tjenlighet till föda för människor samt framhållit

huru detta födoämne i förtäring bättre lottad är än vi, vad som tillhvaratogs och i afvärderades; och till undertecknad för detta födoämnes användbarhet redning m. m. redogjort samt sett till om det erättnis och för allmogens ekonomi på detta sätt. Det detta födoämne i sammanhållning, framhållandes dels de utaf Kungl. Vetensk. Akad. utaf Årvids socken utaf planter öfwer Swammarne m. m. uppar dels raa och tillagade till tillagade, till tillagade, till tillagade med all nödvändighet att inom ett ögonblick förrädet wa till utaf sockenstämman utaf alla socknars alla socknars utaf Skolbulet till undertecknad under vilkas i kännedom om swamp och utaf att sedan simpelt arätta, att skollärarna sedermera i de hwar i sin stad blant allmogeen och dess barn sprida den kännedom som i detta afseende kunde dem meddelas, att till sammanträdet med skollärarna de hwar, som sådant önskade, skulle ega att i ärendet deputerad och att för öfrigt hwar och en, som det wille skulle ega att på sammanträdet inställa och der af m. m. undervisningen blifwa delaktig, samt slutligen att hwarje skollärare, som framdeles wid med skolläraren anställd eramen wille sig hafwa varit nitisk uti att bibring de alla samman om swampar och deras användande berde af socknen utga en penningbeholdning.

Öfversta den 19 Septem. k. l. 10 k. m. sammanträdde undertecknad med sockenstämman 8 skollärare, som till med några andre personer i skolbulet ha infunnit. De i stadsstyrelsen medverkade, nästan alla utaf tergar swamp af afstilla arter, dock bestod största af ölet barat utaf att en naturlig följd deraf att swamp i hvarjehanda utan all tillfäst och utställning på hatter som betades, af hvilka bestående ej aerna öfwerlemnade några afstilla swampar. Bland de allige swampar som har framhållits uti friska exemplar wore rethwamparne talrikast, men äfwen förefinnas afstilla rethwampar, tartulan och tursiga tictan, samt taggswampar, af hvilka alla arter raa swampar under undervisningen framhållades och förtärdes. Hvarjehanda förefinnas afstilla pepparlingar och slutligen i afstilla exemplar hvarje rethwampar arter. Alla de förefinnas arterne framhållades, bestredes och jämfördes, hvarjehanda för öfrigt wigtigare arter

sem icke kunde uti lefwande exemplar företes bestrefwos och förewisades genom plancher ur Fries' planchwert, bland de sednare framhölles hynerligen med afseende på deras lätt igenkännande, som gör alla mistag omöjliga, murtler, bellweller och fingerwampar. Swamp tillagades haresten dels på aldra enklaste sätt, så att den endast rostades utan annan tillsats än salt, dels stekt i smör med löf och peppar, hwar efter bägge anrättningarne utaf de närwarande förtärdes och för goda förklarades. Fruntimmer wore ej wid sjelfwa sammankomsten närwarande, men några som wore händelsewitt tillstådes wid tillredningen förmaddes med möda att smaka på den swamprätt, som war i smör stekt — att förmå dem smaka på den andra war ej möjligt. — Allstädes, såwål för som sednare har jag funnit fruntimren, såwål på tan. som i stad, såwål i teja som saleng, wida hardare häng fast wid fördomen emot swamp och andra icke allmänt bruklige födoämnen än den manliga befolkningen. — När gubben i tejan förklarar den god, har gumman — bakom min rygg förstås — förklarat "lawherrens wälling nalta från." — När herren i huset ätit den erbjudna schampignonen har fruen ätlats wid förloket att föra den till sin mun och sedan ej wetat göra om det. — Och dock war så wäl wällingen som schampignonen förträfflige — detta ett exempel bland många.

På eftermiddagen företogs en utfärd till Järön, der uti medhafde forgar några arter swamp, huswandsaktiga sticker (mest färtickor) och bleka taggswampar insamlades; men tillgången på swamp war här, som allestädes i år, i följe af tulla och torra sommarer, ringa. Här bestrefes för de medföljande skollärarna swamparnes wärtsätt och meddelades dem underrättelser om de olika årstider och på hwilka ställen och wärtsätten de olika arterne borde sökas.

Torsdagen den 21 September afreste undertecknad till Elfsbyn. På gästgifwaregårdarne mellan Sjöbyn och Elfsbyn meddelades åt personer som anträffades undervisning om swampars och laswars användande till födoämnen.

I Elfsbyn hade jodneboerne, efter af pastor utfärdad kallelse, insunnit sig i jodnestugan efter gudstjenstens slut; Pastor Nygren fästade deras uppmärksamhet på nödwändigheten af att bortlägga gamla fördomar och på, att det för hwar man wore af nöden att med kraft och energie rusta sig emot och möta förestående nöd, samt framhöll huru viktigt det war att under närwarande förhållanden inhemta kännedom om och insamla ändamålsenliga nödbrödsmedel.

Kommunistern medhade äfwen en forga af honom insamlad swamp, som förewisades. Haresten underlättades af undertecknad almogen om swampars och laswars betydelse som födoämnen för menniskor, samt om dessia födoämnens beredningsfatt. I afseende på i år rådande brist på swamp framhölls förnämligast och bestrefes islandslapwen och skagg- eller mantlapwen samt dessas beredningsfatt. Man beslöt att almogen ater skulle sammankomma påföljande Tisdag i prestgården, och skulle emedertid ofwannämnde lasacter samt renlas genast börja prepareras för att då tillredas och af de närwarande smakas. — Så stredde, och samlingen, förstarkt af de nu hos pastorn församlade lasbarnen, war ganska talrik, bestående till största delen af qwinner. De ofwannämnde lasarterna tillreddes och förtärdes, hwarwid iemlige blott smakade, men andre förtärde mer eller mindre och i hynerhet en person förtärde den ena rågade talriten efter den andra utaf wälling eller gröt af hwarje slag. Under tiden mellan Torsdagen och Tisdagen, hwarunder laswarne enligt föreskrift preparerades hos pastor Nygren, som med all nit och största wälwilja sötte understödja och lätta undertecknads uppdrag, utreste undertecknad upp efter eljwen, sammanställade uti Nedra Twärån, Öfra Twäråselet och Kallförsen närbeende samt meddelade undervisning om laswars beredning. Wid Nedra Twärån fann jag utan för stugudörren till ett fattigt ställe, der jag såg barnen både hungliga och halfnalua, en af wara äldste swamparter nemligen akka schampignonen; den måste naturligtwis förefomma der alla år, och då den, under så egynnlamma omständigheter som nu, företom som den gjerde, är fullt iakt, att den under för swampwärdet och frunade omständigheter, skulle frambringas i anseelig mängd och komma att blifwa för den fattiga familjen af owarderlig nytta. Jag lat mig det rara synet wäl smaka, gaf deraf åt min barare och husfölket, samt sticade ut stickerne att åt mig insamla mera, som förtärdes tillika med rötswampar, som samtidsigt af dem insamlats och hwilla de till min förwåning funno bättre smakande än schampignonerne. Sedan familjen underwitsats om hwilken owarderlig nytta den kunde draga af denna swampart, tilläts de, under terra och för swamparten egynnlamma är hynerbet, berde genem pågjutande af watten och urinblandadt watten på de ställen der swampen brulade waga framfalla dentamma.

Den 30 Okt. företogs resa åt Arwidssjaur öfwer Elfsbyn samt derifrån efter den så kallade postwägen. Under

resan emellan Alwidsjaur och Ullsbu sålles all marf
ino, så att numera icke war att tänka på något vidare ga-
af de södeämnena, som stulle hentas från marfen. Jag
willradig hunnwida resan borde fortsättas eller om jag icke
borde nu återwända, men jag hade redan sett för mycket
nöd och behof för att icke fatta hwilken wälbehöflig och st-
hjelp för de blottitällda finnes uti den alltid tillgängeli-
och järdeles närande mantafwen, om de blefwe om de ego-
staper underrättade och kunde förmas bortlagga ferdome-
met denamma. Jag fortsatte alltså resan allestädes spri-
dande underrättelse om lämpliga näringsmedel, som, wäran-
i deras bygder, borde beaktas och tillwaratagas såsom
god hjelp i den fattiges hushållning och som ej mindre wi-
tig hjelp i misshärtar afwen för den ej alldeles arme. Under
denna resa erfar jag att islandslafwens användbarhet
tjenlighet till södeämne i de bygder jag nu genomföra wa-
både kändt och erkändt, samt att denna sak länge af den lat-
tige till hjelp i hushållet arligen användts; men på endal-
sa ställen bereddes den fullt andamalsenligt, de flesta utly-
tade wiserligen lafwen men använde derwid wärm till
borttogo dyndelst en del af näringsämnet, några så utli-
jade den utan utlutning, och minsta antalet förstode rätt
förvaringsjättet. Man flagade emedlertid allmänt öfwer bli-
pa denna sakart; om till dessa flagomål förefannas weffli-
stäl, hwad jag och är benägen tro, så torde detta uti trakt-
der den enligt dess wärtnatur bort förefinnas i mängd, be-
bewisa att dess användbarhet är känd och att den under i
sista åren blifwit flitigt sött och använd — också berättade
om och af wisja familjer att de under hela nästförflutna
semmaren lifuatt sig hushållsalligen af denna sakart.
För öfrigt omtalades allmänt huru man under seummaren
mångentådes här uppe i marfen lifuatt sig med de nolaft
redöämnena. Man hade försökt allt möjligt: lafarter, gräs-
tyr, trön af spergel m. m.; esta omtalades bröd af sal-
söl, men icke hade man kallit på den tanten att benyti
mantafwen; och emottog man med största taktsambet un-
derrättelsen om dennas användbarhet och beredningsjätt och
här möttes alldeig undervisningen med det här som stundem
framstod nere i Rästlandet. Wid min antomst till Alwido-
jaur, der jag den 8 Oktober inträffade efter att hafwa be-
sökt Korsträff, Bisträff, Mattbergst, Grundskott, Löfwiten
lappwille, Lauter, Woutner, Dippes, Mentast och Kallbewit
hade kyrkoherden Själlström låtit insamla laf, hwarom jag
förut tillskrifwit honom, denna preparerades nu hos henne

och bakades till bröd, hwilket som prof sedan föremwädes och
smakades följande lördagen, då det till firande af böndags-
helgen talrätt samlade folket war till sedenstämma i ting-
huset sammankalladt. Wid sedenstämman som war af både
män och qwiner gauska talrätt besökt, underrättade jag det
samlade folket hwilka ämnena företadeswis, som de mest na-
rande, borde till brödsöda begagnas samt förefret tillita och
bestref huru de borde behandlas för att kunna till smaklig
söda anrättas. I synnerhet påstade jag deras uppmärksamhet
på mantafwen, såsom både järdeles närande och alla årstider
tillgänglig. Kyrkoherden Själlström wisade sig desutom jär-
deles nitist för allmogens undervisning angående dessa laf-
men han hade och haft warit i tillfälle lara — på en dyl
undervisnings behof och nödwändighet. Pastör Själlström
hade och bemödat sig sätta allmogens uppmärksamhet på
hofwet och nyttan af att använda de allmänt seretemmene
allige swampar, för hwilket ändamål han förstafst sig Smitt-
pland att för honom besökande allmoget föremwisa, emedlertid
hade, med få undantag, berättades det, allmoget wisat sig
mindre benägen för "seppen" än för öfrige der rekommendi-
rade nödsödeämnena. Undantag finnes litwal, och man be-
rättade mig om en gumma, som under förra året af nød
tvingats afwen prebera swamppis, att hon förtllarat det elyft-
ligaste wara att i ar stulle wara så endt efter swamp, ti-
den hade hon förra året förfökt och funnit som det bästa
och mest närande södeämne, så att hon kunde troggt se-
säkra, att om det blott funnits tillgang på "seppen" i ar
skulle hwarken hon eller hennes familj lidit någon nød.
Emedlertid hade hon måst uti största hemlighet bedrifwa sitt
"sepp"-ätande för att icke inför grannar och öfrig allmoget
synas förnedrad derigenom. Man ser härat både ferdomen-
magt och hwad godt stulle åstadkommas genom ett rastlöst
allmänt arbetande för den goda saken att påtunga allmoget
erfarenhet om swampodans förtäflighet, ty säkert är att
den omuämnda gumman i sin af nød påtvingade erfarenhet
eget ett kapital, som hwarje godt swampar stall gifwa af
kastning af öwärdertlig nytta för henne och hennes familj.

Den 14 Okt. afreste jag från Alwidsjaur öfwer Abi-
träff, Betsel, Sittsen, Risenabben, Högbaden, Bredträff, Sten-
liden, Dnösbergst och Jagerheden till Rietuäs, meddelande
alla som under resan träffades undervisning om lafwar-
nyttan och beredningsjätt. — Marfen hade befriat sig från
det tjedra smötäket och war nu åter här så att afwen is-
landslafwen kunde åtkommas. I Rietuäs sammankallades

allmogen underwitas och smakade wälling, som at dem reddes, deretter forhattes rejan till Sjulnäs och Yllpite ut hwilla bägge hwar afwen allmogen sammankallades och underwitas om larwar och andra tjentlige nödbredssammen. Yllpite bitrade med den mest nitiska beredwillighet St. läraren Björt, liksom uti R. h. i. Sj. l. r. n. Enne att bes. allmogen wada förtroende till och tannedom om i rekommenderade födeamnen. — Ut. Sterliden sid jag o. en gammal, 70—80 årig gumma underrättelse hwar från Newidsjamsbeerne och åttilliga andra trakter bebi gare erhållit första, numera temmeligen allmant spridda tannedom om islandslafwens tjentlighet som födeämne, hon em talade nemligen att Messer Plageman för wid pås 30 a sedan frångreft och harem spridt underrättelser, och sammant stånde detta med de underrättelser jag fått af andra erten gamla, hwilla alla sammankallande berättade att denna islandslafwens användbarhet först för wid pås tretio ar sedan på erten blifwit känd, fast de ej kunde upplysa aenom hwen. Af otwanstående gumma erhöi jag också ett exemplar af en gammal skrift om nödbredssammen, som af nämnde afes ter utdelats; då denna bok innehöll, jemte mycket godt, en hel del saker som alldeles icke passade för erten eller egde tillämpning under wara förhållanden, utan som egentligen war skrifwet för Dystar och Fransmän, och då just det, som deri för ej passande, war intaget uti Landtmannatidstriften hyste M. 2 för 1867 och då för öfrigt denna bok innehöll allt för komplicerade och widlystiga recepter för att wara lättfattelig samt desutom ett och annat som sednare tidens erfarenhet wiat wara mindre tjentligt (såsom att bestheten skulle kofas eller förwallas ur lafwarne eller att de skulle kofas i lut) så mottog jag af gumman boken och lemnade i utbytte otwanbeskrifna hyste af Landtmannatidstriften samt Anderstons "wara bästa matwampar." Härwid torde märkas att nägde misstag, som i nämnda tidstrifts beskrifning på nödbrod insjungit sig, stadsje af mig rättades förr än jag ut delade den samma.

Den 29 Okt. utreste jag till Rosfors bruk hwarest folket sammankallades och underwitas samt smakade wälling om wid tillfället af islandslaf bereddes. Deretter begaf jag mig till Alter der afwen folket sammankallades till underwising; ifrån Alter företogs resa till Grönäs, der inträffade jag der 3 November just under det allmogen fanns tal- rift samlat till byastamma på hwilken jag insann mig för underwisingens meddelande, hwarefter jag åt gästgissaren

aflemnade medförtet prestbrot af islandslaf och manlat ter att tillhandahållas dem som wille inata

De skrifter om nödbrod samt de exemplar af Anderstons "wara bästa matwampar" som jag af hushållningsallskapet till utdelning emottagit utdelades allestades der jag fram reste så långt fjerradet medgaf. Ut. Smitts arbete otwei wamparne utdelades exemplar till folkskolan i Sjöby, till folkskolan i Sjöby samt till folkskolan i Yllpite — Sjulnäs — a dessa biläggas hwaros wederbörande folkskollärares gawitten; ett exemplar annadt för folkskolan i Sjöby — Ut. helmen har jag annu qwar i min wård outdelat.

Slutligen anser jag det icke ewigtigt att emnamna ett rykte, som på stilsda ställen både uppe i marken och hwar nere på fustlandet blifwit utspridt och eburn otroligt och ringa trovärdigt, af allmogen tredt; detta rykte, tieligen af nagon illafinnad befallt, tan, om det ej träftigt wederslagges, på det farligaste stada en god sal; man berättar nemligen att personer inom Stellette lappmarl dött af förtärd swamp, spis och attat denna anledning sakare i Stellette förbjudit allmogen allt slags förtärande af swamp; eburn tydligt in seende att denna berättelse måste wara antingen rent falsk eller åtminstone grundad på något misstag, så måste man i hög grad beklaga att derigenom ett menstighetens tramat- stridande i erfarenhet om des egne fördelar betydligt för- swäras. — Jag har stadt warit man om att framwina och tydligt beskrifwa de gästiga wamparterna och alltid upp manat att ej utan försigtighetsatgärder, såsom kofning i saltwatten eller watten med lingen, förtära nagen obefant swamp, men tillita starkt framballit wigten af att fanna några så de allmännaste åttliga arterna. Omleditid ma man wäl så hoppas att ej allt för mycket förargelse och för- tret utaf dylika illstulla rykten ma astadtemmas.

Pite den 22 November 1867

V. A. Ringius

Hushållsgillenas Årsberättelser.

Från Pite stads Gille.

År in Öfverjagaren G. Stenstedt

I enlighet med 10 § uti Hushållningssällskapets stadgar samt Förvaltnings-Årskriftens cirkulär i sistlidne November månad, får jag i förhållande afgifwa Hushålls-Gillet årsberättelse.

Sammanträdande Hushålls-Gille är af mindre omfattning och förhållandena i allmänhet föga förändrade från hvad de 3:ne föregående årens berättelser antydes.

Beträffande jordareal, jordman, återbruksmethod, återbruksredskap samt stegs-förhållanden, äro dessa i det närmaste oförändrade från hvad i förlidet och 1863 års berättelser uppgifves.

Väderleken var under förliden vinter mycket kall med emellanåt starka snöfall ända till Mars månads utgång. Hwarefter den vid varens inträde fortsätter att vara kylig samt förenad med kall blåst och torra, hvarigenom med snö och islösningen gick mycket långsamt, så att saningstiden kunde anses börjad ganska obetydligt före Midsommardagen och fortsattes hufvudsakligen först 7 till 14 dagar sedan. Efteråt och vid saningstiden inträffade visserligen stark värme men i förening med långvarig torra. Den kort sommarens (ty frostnätter inträffade redan i Augusti och fortsett i åter i början och medio af September månader) i förening med angifne misgynnade omständigheter, synas således icke hafwa varit egnade att frambringa megnad eller föranleda till någon fördelaktig skörd af de här brukliga sädeslagen; också inträffade tyvärr misvärt således, att af:

Korn, som är ortens hufvudutskott, har jordbrukaren der återn varit väl brukad och skördad erhållit 3:e till 4:e kornet, hwaremot der den varit mindre väl odlad och illa skördad samt total misvärt icke inträffat, endast erhållit 2:a till högst 3:e kornet.

Råg, som odlas obetydligt, har gifvit ungefär enahanda resultat.

Hälsa, som äfwen odlas obetydligt och mest till foder hann icke megnad.

Potatis, som ej beller till megnad och blott till en liten del beredningen samt gaf en inbergning mycket under middelmattan, tillägen de öfriga jordfrukterna va afse.

Boafkastningen var deremot ganska ymnig och om än en mindre del, i anseende till det myckna regnet på eftermiddagen eller mot hesten, skadades af nagen röta. Kan den dock i allmänhet anses hafwa varit öfver middelmattan.

Vin och hampa odlas icke inom Gillens distrikt

Ladugårdsstofs,

Ödlings- och Dyrningsföretag samt

Wägnagellagningar, äro i det närmaste på samma punkt, som uppgifvas uti 1864 års berättelse; dock synes nagen förbättring i dyrningsarbetet hafwa egt rum.

Folkstolan har under leppet af året gagnats af 50 gossar och 8 flickor, tillhållmans 58 barn och hafwa för undervisningen vid denna nädiga becker och materialier blifvit belästade af Stetans medel.

Fattigwarden skotes af en bestyrelse bestående af en ordörande och fyra ledamöter, som bestämma bidragen efter sökandernas behof och tillse att ingen får lida ned. Utgifterna under året uppgingo till 3,700 Rdr Rmt.

I enlighet med öfwan antydda misgynnade förhållanden, har årswarsten i allmänhet, med undantag af höstangsten, utfallit högst ofördelaktigt inom Gillens omfång och måste antagas som misvärt; också har detta i förening med de ytterst svåra penningförhållandena orsakat många bekymmer, som likväl till någon del blifvit afhjelpade genom den undsättning och de bidrag Kongl. Maj:st och Kronan samt enskilda personer och kommuner lemnat erten.

Daglönerna äro mycket nedtryckta, en följd af brist på tjenligt arbete; dock hafwa stadens myndigheter redan här förut gått i författning om, att genom skasbyggnaden och allmänna byggnader m. m. bereda arbetets fläsk möjliga arbetsfaktum.

Från Neder-Torneo Sockens och Haparanda Stads Hushållsgille.

(Af Delegationsstyrelsen hr G. D. Burman.)

Åbland tider då nordligare Sveriges innebyggare blifvit hemfödda med misvärt och deraf uppkommande brist och elände, torde endast få af den nu lefwande generationen

tunna erinra sig något är, som i likhet med det, vi nu
 nemleswat, bewittnat en allmännare förödelse af den wäran
 grödan och söga nog en litnande fattigdom, att icke se
 ned, bland befolkningen. Kölden, se der största orsaken i
 den rabande nielheten! Landtmannen skiljer, så besynnerligt
 detta än later, emellan köld under sommaren af twän-
 elita slag, hwilka dock naturligtwis ytterst öfwerensstämt
 till sina wertningar. Det ena slaget är den, som und-
 hålles och spides genom karr och meras, och utefwar i
 stadliga inslytande endast inom ett skarpt begränsadt områ-
 eller på de närmast omgifwande lägenheterna, det andra af-
 och denna köld är just den, som utan att vara bunden
 af rummet, utsträcker sina wertningar öfwer hela provinser
 bitföres af nordanwinden och bringar en föga wälför-
 men helsning från ishafwet. Den förra kan hafwas ell-
 atminstone modifieras genom odling och utdikningar, em-
 den sednare ega vi tywar alldeles inga hjälpmedel. Vi
 den ewiga isen i de norra hafwen af en eller annan ors-
 söres ned emot kusten, då är det vi, som i första hand
 ersata de förderliga inslytande, och den nordanwind, som
 lydligare trakter är kall nog att för en tid hämma wärtili-
 beten, utbreder öfwer den samma hos en död och förintell-
 Swad beträffar resultatet af årets skörd, järfstildt inom
 detta gilles distrikt, så känner snart jagdt hela werlden det
 samma. Kölden har åter härjat våra åkerfält; misshwärt-
 är på många ställen total, på andra ater icke fullt så swa-
 men der kornet icke alldeles frusit bort, är det, man stördar
 af den uralte beskaffenhet. Hurudan befolkningens ställning,
 som urder en tid af en smaningem blifwit undergräfd
 under sådana förhållanden skall vara, kan man lätt tänka
 sig. Swad som i mannaminne aldrig inträffat härstädes,
 neml. att balmbröd anlitas, det sker nu dagligen hos många
 hemmansägare, att icke tala om backstugusittare. Utan den
 hjälp, som bättre lottade landsmän och utlänningar latit
 komma de nödiidande till del, skulle otwifwelaktigt mangen
 swultit ihjäl, och ännu är det en gata, huru åtfylliga per-
 soner stola genom denna vinter kunna framsläpa en sorglig
 tillware. Befolkningen här är wigt icke wan wid öfwerflöd,
 twärtem umbäranden och försafeljer äro dagliga gäster wid
 deras hård, men också jättes deras förmåga att draga sig
 fram med litet lyckligtwis högst jallan på så hårdt pres-
 som nu. — Den som nu segrande består preswet och ut-
 liska waren, hwarmed skall han beså sina åkrar, då dugligt
 utlåde är en jallsynthet och till följe deraf står i enormt

pris, der det finnes; då tillgången derpå är alldeles otill-
 räcklig, afwen om penningar att köpa det samma kunde åt-
 temmas, hwilket icke heller är tänkbart? Och hurudant bli-
 wal tillståndet då nästa år? Vi wäga ej tanka derpå!

Höstörden har sitta sommar i allmänhet utfallit riskig,
 och det är i janning en stor lycka, ty nu är det mjölken som
 huswudsjalligen skall uppehålla lifwet; det med halm i riskig
 mängd uppblandade brödet torde wid näringsprocessen endast
 spela en underordnad role.

Ett stort fel begå jordegarna deruti, att de ej odla an-
 dra rotfrukter, än potatis, och denna också långt mindre, än
 hwad som kunde ega rum. Det skulle alltid, och jardeles
 nu, vara af ofantlig wigt att ega förräder af fodeämnen,
 sådana som rosor och kalrätter. Men med den ersarenhet
 man wunnit, wägar ingen embulda dessa rotfrukter, emedan
 de äro jardeles begärliga för tjuswar och af dem anammias,
 långt innan de blifwa mogna för skörd. Detta kunde må-
 hända bäst företemmas derigenom, att alla, som ega jord,
 beia en del deraf med rosor och rätter; de bleswo då för
 allmänna att wäcka någens roflyktuad; ty det är ju endast
 det jallsyntha man wauligtwis och framsör allt will ega.
 För att uppmuntra denna gren af hortikultur torde hus-
 hållnings-jallskapet medwertan kunna blifwa till stor nytta.

Larfistet, denna för orten så wigtiga infemittalla, har
 till raga på elyckorna, alldeles slagit felt i år. Orsaken här
 till får helt säkert till icke ringa del sökas i den owanligt
 sena sommaren, som först långt in i Juli manad sag tien
 småsta i Bottenhafwet. Laren, som utan hwispwel insann
 sig på wanlig tid, fann sina gamla passager sparrade af is
 och wände kanske om i förargelsen till längre i söder be-
 lägna floder, som medgäfwes fritt tillträde. Detta skulle dock
 icke sta wäl till sammans med den theori man uppstallt, att
 näml. laren hwarje år besöker de ställen, som sett honom
 södas, förutjatt att han ej blir fångad under wägen. Detta
 antagande, ty annan benämning torde wal härwidlag knap-
 past kunna användas, tal att ligga till sig ännu någon tid;
 egde det werklig grund, då bleswo det swårt att förklara,
 huru larfångsten i allmänhet kan wariera så betydligt under
 olika år.

Öfwer larodlingen hwilar också en ond Nemesis; ännu
 står frågan härom på samma punkt, som i fjör, och det will
 ej säga mycket. Ett par afwelsalarar, som man fångat, dege
 innan de uppsyft sin bestammelse. Sålunda ännu en fel-
 slagen förhoppning!

Vi hafwa dock upplefwat bättre dagar, då lyckan let emot oss och gynnade wara företag. Mahända hafwa wi dock glömt den sparsamhet och måttlighet, hwilka böra wara utmärkande egenskaper hos hwar och en, som af förhyuen bliwit ålagd att attwinga en farg natur medlen för sin tillvaro. Den lära wi nu fått, är lärerik och torde icke i snart glömmas; den skall helt wißt göra oss förståndigare, wärdigare att möta den goda tiden, som, wi hoppas, snart en gång skall wända åter. Emellertid öga wi nu alltså att, wid en blick på stallningen i allmänhet, af hjertat instämma uti ett: Gud bättre!

Från Neder-Eule sockens Hushållsgille.

(Af Lärarejuristen hr S. D. Jacobsson.)

Våren, som war ewanligt kall och långwarig försenad det förberedande arbetet för sädden, så att den samma ej inträffade förrän i medio af Juni och avslutades i sista dagarne af nämnde månad. Brödden, som på ängsländta ställen och på lättare jord uppkom fredigt, men på sank och odila åter förgräddes af ogräs, hann knappast mer än gå i ar: då de så för orten sorgliga nätterna under den 22 och påföljande nätter uti Augusti månad genom fresten förstör all värtighet och lemnade landtmannen en omatad och fien sen åter att afmeja.

Detta sorgliga förhållande har dock icke i sin helhet hemfökt alla byar inom gillet, utan hafwa några såsom Emedsbyn, Bålinge, Sundom en del af Sunderbyn, Åsman, Gaddwik och Persön fått utsäde för instundande, samt något till afsalu, för andra torde knappast mera än 1/2:ten af det wanliga utsädet inom gillet wara att tillgå.

Råg, som söga odlas här har lemnat samma resultat som kornet. Hafra, som hufwudsakligen odlas såsom foderwärt, har i anseende till utsädet dyrt, odlats mindre än föregående år och hann på de flesta ställen ej att gå i wippa.

Lin och hampa hwaraf det första på de sednare åren börjat odlas har så widt jag wet lemnat en medelmåttig afkastning, deremot har hampa skadats af frost och ej gifwit den afkastning, som den wanligen brukat göra.

Äf potatis har i anseende till inträffade fresten blifwit misfwardt.

Öfriga restfrukter odlas icke af allmogen utan i så liten skala att det ej förtjenar omnämnas.

Höafkastningen har såväl på artificiella, som på naturliga ångar lemnat god sterd.

Ladugårdestötiet, som borde wara en af jordbrukets första näringsgren står för närvarande på en tårflig ståndpunkt, hwilket torde wara beroende deraf att förmycket kreatur underhålls i förhållande till foderförsörjningen och dess qualité, äfwen som att jordbrukaren lägger för liten wigt på odling af foderwårter, utan uteslutande begagnar sin öppna åker för sädesodling, som beklagligen så ofta lemnar henom söga eller ingen afkastning af det dyrt köpta och med swett och möda utkastade utsädet.

Särskweln bedrifwes ej heller såsom den borde; sären äro i allmänhet små och magra, heppadade i tränga och låga färbus (der sådana finnas) eller i en liten bur i mörkt hörn af ladugården, der de så tillbringa 8 a 9 månader på mager kost (myr och ängeshö) utan motion och friskt luft, hwilket gör att sären ofta äro underkastade den af allmogen så kallade "wattusjukan."

Det wore derföre önskligt om Hushållrings-sällskapet wille anslå någon del af dess tillgångar för inköp af några springbaggas af Southdowns, eller någon annan för orten passande race. — I anseende till landtmannens bekymmersamma ställning har under året icke några nyodlingar af betydelse blifwit verkställda. — Deremot äro twänne större utdikningar, deraf en i Rutwik och en i Sunderbyn under arbete och nära avslutade samt en wid Gula Eule af den så kallade flockaremyran och skifteswikten.

Från Öfwer-Eule sockens Gille.

(Af t. f. Prosten hr K. J. Schomelt)

Öfwerhopad af göremål af mångfaldig beskaffenhet samt saknande den insigt och erfarenhet som en nagorlunda sanningssenlig och riktig upptattning af en gemmens framåt- eller tillbakagående i dess ekonomiska ställning såwidt denna står i sammanhang med eller beror utaf jordbruket, torde min tyfnad warit både uråttlig och mera på sin plats; men då Förvaltnings-utskottet ansett det wara af mer än vanlig wigt att äfwen från Eanets Hushållsgillen detta år erhålla uppgifter om årswerten, ladugårdestötiet samt de

drades snart nog: förtjensterna hafwa icke allenast nedg till en obetydlighet mot hwad de förr wero; de hafwa nu warre är alldeles upphört. Skall nu denna arma befinning, förstörd både till kropp och själ, icke till sista n falla den allmänna fattigwarden till last och på samma g. förwandla hela kommunen till ett enda gemenamt fatt hus, omöjligt att underhålla både för det allmänna och enskilda barmhertigheten, så måste lika hastiga som kraft och ändamålsentliga åtgärder widtagas från såväl stat som den jordsfasta befolkningens sida. Det finnes öfweri på ouppredlad mark af god beskaffenhet. Till den jord, de trolöst öfwergefwit, måste de återföras. Ett egenomt och ändamålsentligt torpsystem torde da wara att i rummet tänka på. Men på det att icke barnen måtte ti i föräldrarnes fotspår, är det ej mindre angeläget att mera allmän och uppriktig omsorg egnas åt odlingen af de själsförmögenheter, på det att det frö, som öfvermannen red lyckats nedlägga måtte medan tider är uppräckas och en sad säs i det wesa barnabjertat som bär sin frukt både i tid och ewighet.

Från Pite sockens Hushålls-Gille.

24 hr Öfwerstelejtanten, Niddaren W. v. Rehansen.)

I afseende på Brufningsfätt, Åkerbruföredskap och Arbetsmethod har ingen egentlig förändring egt rum und året. Det ännu allmänt brulliga sättet att arligen beja hälften af återn med korn lärer wäl knapast kunna anse annat än högst ofördelaktigt, då jorden, derjemte till $\frac{1}{2}$, besädd med rag och blott till $\frac{1}{4}$ i tråde, icke kan komma i åtnjutande af den hwila och den omwexling, som äro så oumdgängligt nödwändiga för de fortfarande fruktbarhet. De stördar, som detta oaktadt från jorden erhållas, må under sadane förhållanden egentligen wara att betrakta så som en frukt af den starka och ofta återkommande gödning, som här bestås återjorden på lindarnas befestnad, emedan jordens egen kraft måste wara undergrädd af allt för stora fordringar på de afstringörmaga. Härmed kan icke meningen wara att egilla en kraftig och tillräcklig gödning men endast att fasta uppmärksamheten wid hurusom en de af gödielu skulle kunna till linder och nydningar bättre an wändas, derest ett ändamålsentligare brufningsfätt förlänad

åt återjorden full näringskraft, utan att saden, så att säga behöfde wera i gödielu. En följd af detta brufningsfätt torde ed spåras i den stora benägenhet till ymnig gräs — eller ogräswert i saden, som nästan allmänt förekommer ed som utan twiwel medförer den, ynnestligast i vårt klimat, stora olägenheten att saden esta lägger sig, sednare megnar och behöfwer längre tid att terka i styl. En bidragande orsak till liggjad finnes ed uti jordens icke nog djupa plejning.

Beträffande jordens afdisning återstår wisstertigen mycket att önska; men de bemödanden som i denna riktning börjat, fordra ett rattwiist erännande och bewila icke blett en wafnande insigt om nödwändigheten af disning utan ed en allwarlig straswan att afhjerta de brister som hantinnan förefinnas. Om åretiden tillatit dwlita arbeten i widsträcktare emfang för de till sadant ändamat anslagne gåfwemedel, så hade sakerligen under serliden höst en ster mängd disen bliswit upptagne, hwarmed nu måste uppstjutas till instundande war.

En glädjande företeelse, om den ed till ster del må h-wa en beklaglig orsak i den rådande nöden och bristen på afstörtjensf ligger dock deruti, att tanken på förwärtwande af jord och deß reang utmota rumm. ut. bl. nd den losa befolkningen. Det alltjör länge förbisedda sereträdet af att her jorden söka ett, om ed ringa tillstott för sitt uppehålle, förnämligast grundadt på sadugårdsastatningen, framför att uteslutande stödja sig wid eläfra och altmer afstagande slogsförtjenster, synes på god wäg att komma till sin rätta heder. Understödda, så widt möjligt är, af uppmuntningar och prämier stola de arbetsskatter som af inhysestellet nedläggas på jordens edling och skötsel bringa öfvärderliga statter till wärn emot eller åtminstone lindring uti de hemlöfeller, som möjligt afwen i en framtid kunna komma att drabba länet — dock, som man må hoppas, mera sallan och i mindre grad, alltefterjem en nödig afditning bereder jorden för en tidigare sad och aflägnar sara för fiost. Till sadane belöningsars erhållande ingår från Gillet ett särskildt förslag.

Mer än sorgligt är deremot att wända tanken till årets skörd, till frukten af jordbrufarens arbete för sin och de sinas bergning och uppehålle. Den så öfwanligt sent inträffade jan-ctiden i följd hwaraf största delen af wadsadden egde rum först efter midnattmar måste ingiswa i uttan derfer att bösten icke skulle räcka till för sadens megnad

hvilken fruktan och i den sorgligaste grad bejammade. Ja seende till den stora förstörelse frosten åstadkommit på den till mögnad icke komna grödan anses:

Diägen icke gifwa mer än $2\frac{1}{2}$ a 3:de kornet, (= 3000 f.
Kornet " " $1\frac{1}{2}$ " " (= 22,800 f.
Potatis likaledes " $1\frac{1}{2}$ " " (= 8,250 f.=f.
kornet derjemte allmänna af mycket präg och till mjöl högt odryg och dålig beskaffenhet.

Det wore stadligt att förneka det ju icke undant finnas för några mindre trakter i sednen, der frosten orsakat jemförelsevis mindre skada samt att till och med och annan mindre jordegare erhållit sin stord ofruken, med dessa undantag äro af så liten betydhet i förhållande till det stora hela, att de icke kunna lända till någon märkbåttnad. En berättning af den brist som är att fylla till lissupphålle och fröjad är swår och nästan omöjlig att uppställa, ja mycket mera som denamma, äfwen utan ofwdrift uppgjord, kan få sten af ett försök att tillwinna sig i ofstallig andel af gaswemedel, i följd af det högst betydligt belegg hwartill behöfwet rättvisligen måste uppställas. Det att emellertid i möjligaste mätte undwila en sådan betydning har Gillet, efter noggrannaste öfwerwägande, sött nedjätta behöfwet till det lägsta möjliga och beaktat, att för nödorstigt upphålle under wintern åt sednens 13,000 menniskor, deraf sakeligen tredjedelen icke ens stordat tecken till spanmal, stulle, utom årets gröda, erfordras ett tillstätt af minst 80 a 90,000 kubikfet. Patagligt är att en sådan brist omöjligen kan fyllas och att större delen deraf måste ersättas genom nödbreddsämnen. Widkommande järfstildt bristen af utsadeskorn anses den utgöra 4 a 5000 kub.-fet. hwarutaf minst 2,300 fet åt sadane mindre hemmansegare soldater och inbysingar, hwilka sakna utwägar att sjelfwe förskaffa sig sådeskorn.

Fodertillgången är deremot god och anses fullt tillräcklig för sednens behof, hwarmedelst en wärderik bjel kan parafnas af ladugården för dem, som hafwa kreatur.

Ladugårdsskotseln är i hänseende till creaturens utfodring ofständerlig. Wäl kunde utfodningsjättet winna genom någon förändring, men resultatet af den nu brukliga metoden wijar sig uti en ganska god mjölkafkastning. Smortillwerkningen, som inom Gillets område på långt när icke motiwarat behöfwet, synes gå en bättre framtid till mötes i det att smör nu ofta utbjudes till salu — så framt detta förhållande kommer att fortjara. En sparsammare för-

brukning af kaffe i förening med en bättre hushållning med gräddan, hwarpå i främsta rummet nöden och måhända i någon mån Gillets werksamhet torde hafwa påstätt uppmärksamheten, åstadlemma sakert många pund smör till afsalu.

Priserne äro för närwarande: Diag 36 a 38 Rdr; Korn 32 a 34 Rdr tunnans; Smör $7\frac{1}{2}$, 8 a $8\frac{1}{2}$ Rdr pr 20 skålp., a Potatis finnes ingen tillgång. En flyktig blick på dessa priser wijar det i sadana tider som dessa wanliga men ogynnsamma förhållandet, att de artillrar som för lissupphålle äro närmast nödwändiga och måste köpas stå högt i pris, under det att hwad som kan afyttras betydligt sjunker. Duffligt wore dersere om en inköpsförening kunde bildas, för att motwerka smörpriset allter starka fallande samt dermedelst uppmuntra och underlätta de tillwerkning och afkastning; men de swårigheter som resa sig häremot, i följd af karitabrist, torde wara, om icke öfwerwinneliga, dock icke lätta att undanredja.

Från Måne sockens Gillet.

(Af Landestäl br E. D. Bergsmarl)

Såsom wanligt wore till denna dag wid årets slut, Guehalls-Gillet inom Måne sockens wärda medlemmar genom pålysning kallade, till sammanträde i Måne seden stuga, för att meddela sina upplysningar och rön, i afseende på årewärt och stord under detta år, och hwad mera som kunde wara af wigt att känna, i afseende på jordbrukets framsteg inom sednen, äfwen som för att inbetala den wanliga arsafigten; och war detta tillfälle järfstildt waldt för sammanträdet, da årets jista ordinarie Kommunalstämma war utlyst att hallas, och förhoppning således wore, att så många ledamöter som möjligt stulle sammanträda.

Sammanträdet började med uppläsandet af Förwaltningss-utskottets cirkulär af November, och ett tillfölje derat uppgjort sammandrag öfwer årewärtens belegg och beskaffenhet under förtleden sommare, derwid från de järfstildta delar af sednens ledamöter wid förut hållet sammanträde warit närwarande och uppgifwit det förhållande om beskaffenheten deraf, som i werkligheten egt rum, och för att i möjligaste mätte komma ratta förhållandet så nära som möjligt. Wid diskussion af detta ämne och hufwuderjakerne till årets miswärt, wore alla ense derom — att, alla som haft högländta åkrar, och äfwen, ehuru af fildändtare beskaffenhet, men wal

ia wintern ed waren, producerats mindre än wantiat in
dock lemnat icke betydligt öfverflett till affarna

Varfistet ewantigt ringaa, begst $\frac{1}{4}$ del af den und
føregaende ar wantigen erhallna faaasten.

Sif- og Strømmingsffiset medelmættigt, men Roj
ffiset flant.

Att under detta år omnämna fattigwarden, blir ett i
sorgligt ämne, och fortwar widlyftigare utredning, än
till tid och utkomme här medgifwa. Hörnämsta ersäta
till den öftrade fattigvännen, torde dock så setas i de und
jeduare tiden esta återkommande misshänter, besättning,
ringa sparjambetsanda, samt de tullfallen som åt den sam
beredts att, med så undantag, i hvarje by, se för sig up
dusade en mängd warer af sådan beståfvenhet, som för de
dagliga lifwets egentliga behof icke äro nödvändiga.

Golfskolewäsendet har sedan förra året icke underrättat någon nämndswård förändring.

Omfattningarne i Sjöens Sparbank under året. hafva
visat sig mera tillfredställande än man väntat; och
å 1855-års slut hafva som för vanvarande Barnhems-
angelägenheter snart i Sjöens tidning synlige.

Till Ordföranden i Neder-Kalix Hushålls-Bille
 Brufspatronen Herr D. Hummel.
 Enledning af ...

I anledning af H. H:s skriftvelse af den 1 d:s for ja
härmed rörande årsväxten i dessa träffar lemna följande
meddelande:

På förlidit års långa och stränga vinter följdes en li-
kaledes lång och kall vår så att något jordarbete ej kunde
påbörjas före än medie af Juni månad då jorden ännu
var stultung, värmet kunde ialunda ej vara afslutadt före
slutet af Juni, sedermera följde en kortare tids stark värme
med regn, hvilket gjorde att värsåden nyptom mycket jemn
och wacker samt ingaf förhoppning om en god skörd, men
sedan temperaturen under den öfriga werttiden blifwit mera
ojemn gif det mycket långsamt med sådens öfriga utveckling,
så att wid den wanliga tiden för nattfrostersnas infinnande
eller sednare hälften af Augusti fernåtrarna ännu woro
omognade samt skadades betydligt af kyla redan nätterna
met den 22 och 23 och hwad som då serblef ofstadadt bort-
frös totalt nätterna met den 2 och 3 September då termo-
metern här wisade 4 grader under fryspunkten.
Höstsågen som lidit mycket af

Högstrågen som lidit mycket af den långa och kalla vintern
 som sig lifaledes mycket sent till vort och var äfven eno

En när nattrefterna infunne sig, hvaran anven dera icke
 tal migveit inträffat.

Potatisen hvars blatt bortförlor så tidigt att rotknölarne ej hunnit uppnå någon betydlig storlek hafwa således lemnat en mycket ringa afkastning.

Höfsterden har deremot utfallit mycket gunnigt, särdeles å linder och hårdwallsaugar har gräswerten varit riktlig i medeltal kan antagas att dessa lemnat en tredjedel högre höafkastning än förlidet är.

Under det jades- och retwerterna lemnat detta nedslående resultat är det med glädje jag kan nämna det en wårt finnes som tydes fullkomligt såla wårt klimat afwen under mera ogynnsamma år, samt lofwur att fullt ersätta odlarens arbete neml. linet, lemmaren 1866 utjaddes har på perlof 11 fr linfrö hwaraf erhallits 3 ligp. utmärkt wadert lin då det desutom är att antaga att mycket kan hawsa gatt sölaleradt genom owana wid linets retning och beredning. Zisttiden lemmar jaddes 30 fr linfrö hwilket wisierligen icke uppnådde full mognad, men dock war tillräckligt försigkommet för att lemna till spånad wadtra och dugliga tagor ehuru det ej kan blifwa så mycket giwande i wigt som om det uppnått full mognad, emedan fröet ej sanns hemma från foregående höst utan först hemkom på första expet watten så funde saden ej werkställas förr än den 3 Juli, hwilket wisar att om denna stoft 12 a 14 dagar tidigare hwilket wäderlefen afwen tillatit så både deraf kunnat erhållas fullgod störd. Detta är dock att betrakta mera såsom försök och were det önsfligt att dylka skulle anställas i spridda delar af gillet's område och om det då skulle utrönas att werten går hwarom jag är fullt öfwerzeugad bör det blifwa en lifsfråga att så des odling att taga fart i större skala, hwarigenom en för orten wäl behöflig inkomst kunde erhållas, samt genom linets förädling till garn och wafnader tillfalle beredas till ideghet och arbete inom hemmet under våra långa wintrar.

I sammanhang härmed terde jag äfwen böra nämna att ortens qwintliga befolkning ej är så ofuunnig i ipånad och wafning som man hade stål antaga af den långa tid som såwål spinurett som wäffstol warit mindre- begagnade, för beredande af arbetsförtjenst har här under några år ärligen föräblats 30 a 50 liep. inföpt lin hwaraf erhållits ett ganska wackert lärst och har det wisat sig att sticligheten i såwål ipånad som wäffning ärligen tilltagit. Neder-Kalix & Björkfors den 4 Jan. 1868.
Carl Bergbom.

Sammandrag af meteorologiska iakttagelser i

Januari	8, d. 15	1, d. 4, 6	1, d. 15	18 dagar, högst 1 efter hvarandra.
Februari	4, d. 1	1, d. 24	1, d. 1	12 dagar, högst 1 efter hvarandra.
Mars	5, d. 4	1, d. 1, 10	9, d. 1	2 dagar, högst 1 efter hvarandra.
April	1, d. 21	18, d. 9	1, d. 1	26 dagar, högst 1 efter hvarandra.
Maj	11, d. 1	14, d. 11	+1, d. 1	26 dagar, högst 1 efter hvarandra.
Juni	+2, d. 22	1, d. 2	10, d. 1	22 dagar, högst 1 efter hvarandra.
Juli	26, d. 12, 13	+3, d. 1	1, d. 1	30 dagar, högst 1 efter hvarandra.
Augusti	+23 (d. 11)	+3, d. 22	11, d. 1	25 dagar, högst 1 efter hvarandra.
September	+16 (d. 4)	+1, d. 11	+8, d. 1	19 dagar, högst 8 efter hvarandra.
Oktober	+9, d. 26	12, d. 31	+3, d. 1	13 dagar, högst 3 efter hvarandra.
November	3, d. 12	20, d. 28	10, d. 1	15 dagar, högst 5 efter hvarandra.
December	+3, d. 5	40 eller derunder (d. 20 och 21)	17, d. 1	14 dagar, högst 5 efter hvarandra.
Under hela året.	+30, d. 22 (Sum.)	-40 eller derunder (d. 20 och 21 December.)	-1, d. 1	242 dagar, högst 19 efter hvarandra. 3 April och Juli

Telegrafstationen i Helsingfors 1867

	Temperatur	Regn	Snö	Is	Öfversigt
Januari	8, d. 15	1, d. 4, 6	1, d. 15	18 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
Februari	4, d. 1	1, d. 24	1, d. 1	12 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
Mars	5, d. 4	1, d. 1, 10	9, d. 1	2 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
April	1, d. 21	18, d. 9	1, d. 1	26 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
Maj	11, d. 1	14, d. 11	+1, d. 1	26 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
Juni	+2, d. 22	1, d. 2	10, d. 1	22 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
Juli	26, d. 12, 13	+3, d. 1	1, d. 1	30 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
Augusti	+23 (d. 11)	+3, d. 22	11, d. 1	25 dagar, högst 1 efter hvarandra.	
September	+16 (d. 4)	+1, d. 11	+8, d. 1	19 dagar, högst 8 efter hvarandra.	
Oktober	+9, d. 26	12, d. 31	+3, d. 1	13 dagar, högst 3 efter hvarandra.	
November	3, d. 12	20, d. 28	10, d. 1	15 dagar, högst 5 efter hvarandra.	
December	+3, d. 5	40 eller derunder (d. 20 och 21)	17, d. 1	14 dagar, högst 5 efter hvarandra.	
Under hela året.	+30, d. 22 (Sum.)	-40 eller derunder (d. 20 och 21 December.)	-1, d. 1	242 dagar, högst 19 efter hvarandra. 3 April och Juli	

Den 12 d. första vilda lades d. 23 och de för latten emellan r. 11 d. 12 d. 20; 1 Under natten frostlandtare Ratten till 22 och 23 frost: sedan gängen så starkt att 3 timmer tyck sig på grund, stillastående vatten. Frost en gäst betydlig stada på återkomsten. Den 17 starkt vilda storm. Stark frost i soluppgången den 2 och 10. Många och hastigt regn d. 1, 13, 14 och 15. Åska d. 16. Första snön den 24. Angstriften som underhållit reguliera turer, lemnade hamnen från gängen: "Haparanda d. 15 och 'Solontaire d. 26. Sladfore d. 30. Enven iöbelagd den 31; lunde på 3:de dagen foras. Den 9 afseglade skonerten "Norden" hvar efter all storsart slut. Svidningen i fast form och alldeles nedstunket i termometer-lulorna fr. kl. 3-4 e. m. den 20 till kl. 5-6 e. m. den 21. Smulnen derunder moln: fri, i brandgul och violett färgton vid dagsljus. Lugnt. Sedan molnet inbrutit, stjernorna små, i dammig luft.

Från Pajala sockens Gille.

Af Sockenpatronen hr E. S. Sahlberg

Bettlagligen har det femte misshärtåret hemfäst kommunen. Den förflutna vintern var ytterst svår för alls slags kyrslers verkställande i följe af mycken snö. Tidigt från hösten föll snö, hvilken öfades genom oafbrutna vädern heter vintern omverlande med sträng köld som varade emellan 30 a 44 grader under slutet af December en Januari månad. Man trodde att middagssolen i April skulle något förminskas de stora snömassorna men tillfölje af fallna nätter och mulna dagar, hade den föga verkan, så att ännu den 28 Maj, då sanningen de föregående åren börjat wero återfållen, med få undantag, betäckta med halft djup snö; oaktadt återfållen blifwit tidigt afstade (en meter som här och inom Sappmarkssocknarna brukas för snöens i stiga smältning, hvilket är af mycken nytta) kunde sanning tiden ej börja förrän den 12 Juni, å många ställen ej förrän den 18 i samma månad. Således 2:ne vecker sednare än vanligt. Den ymniga snö som föll från hösten hindrade kalans djupa inträngande i jorden, hwadan värligheten tilltog med en förwånande hastighet, dertill en ewanlig värme omkring 30 gr. i skuggan under 6 dygn midsemmartiden mycket bidrog. Om denna värme fortfarit ytterligare 6 dygn så hade jadesfållen hunnit mogna och farhågorna för misshärt varit undanröjda, men kylig väderlek inträdde och fortsfor till Augusti månads slut, då de olycksdiga frostnätterna tillintetgjorde landtmannens förhoppningar. Att tidigt sådd är af wigt å denna ort, då jorden är tjentlig, bewisade, att nybröddaren Henric Olesen Kammarer boende i norra delen af socknen, som i följd af snöens tidiga utförning från Althana kunde så den 8 Juni, erhåll sammenligen fullmatadt korn, samt fröbart utjåde. Årets groda är i öfrigt inom kommunen af frosten totalt förstörd, med undantag af cirka 300 tunnor dugligt utjåde.

Foderwårter och rotfrukter odlas till obetydlig del. Det hushushålligaste är potatis, hvilken heller icke gatt till detta år, enär kalen å vissa ställen redan bortfrös i Juli månad.

Höafkastningen har i allmänhet utfallit ymnig, hwartill wäsendtligen bidragit att mindre tala tunnits i marken och har fodret jemmäl blifwit godt inbergadt.

Ödlingsföretag af större omfång hafwa icke under året blifwit utförda, men de förut började myrsafdisningarne äro

bearbetade, och har man anledning formoda, att företagsamheten rigtas åt detta håll i samma mån nyttan deraf erkanne.

En odla icke inom Gillet eller socknen, dock har början stett af en och annan person, utan att resultatet ännu blifwit närmare känt.

Jordbruket. Öfwerlaggning om nyttan af jordens afditning börjar allt mera göra sig gällande, och synes nyodlingar nu mera wara försedda med ändamålsenliga diken; afwen i afseende å återbrutsredskapen har förbättringar inträdt ehuru mycket ännu återstår att önska, så i afseende å redskap som återbrutsmetoden.

Binäringar. Dessa bestå i skogsfortjenster, handjåkning af planter samt leverering af sågtimmer till sågwerken, tjår och pottasfebråning. Å dessa produkter hafwa priserna varit låga under flera år, till följe af dåliga conjuncturer; således infomsten cirka hälften i jemförelse för 10 år sedan. Då nu flera års misshärt inträffat som foranledt spanmåls upplöp till hwarje hushåll, de flesta familjer under hela året, ett bättre och öfwerflödigare lefnadsjätt är från år tilltagit med stegrande pretentioner å kaffe, lyr i kläder och annat. så är ju ingenting naturligare, än att fattigdom och obestånd måste uppstå. Detta är orsaken till det beklagliga tillståndet i allmänhet.

Ladugårdsstötsel. Denna wårdas ganska bra; och har kommunen på denna näringsgren god infomst, i anseende till den förmånliga affättningsorten Norrige.

Wåganläggningen från Kengis bruk till Sewando by 6 mil norrut som blifwit utförd af statsmedel för beredande af arbetsfortjenst åt den fattigare befolkningen, är snart färdig och kommer att afsynas nästa sommare.

Tjenstefolk. Dessa åtnöjas nu med mindre löner, sedan arbetsfortjenst saknas, sålunda betalas en piga med 40 Rdr och en dräng med 90 Rdr Rmt i lön.

Folkstolebyggnaden är nu färdig, och kan skolan komma i verksamhet så snart lärare erhålles.

Från Öfwer-Kalix socken.

Af Inspektoren hr B. Krook.

Då, såsom i år är fallet, återbruket varit så otäck samt som möjligt är det sannerligen en swår uppgift att afbandla

it m is så intressant ämne; dock har jag i
tit, sett så tannedom om tillståndet inom. Vill
rar barbes afgifwa min ansökan till:

Skornsförden blev, till följe af inträffade nattnö
skadad att inom hela socknen ej stöddes mera än
16,000 tsk deraf endast 4,700 tsk kan anses förbart
eller 11,300 tsk mer och mindre användbart till föda
tillhålls af större eller mindre del samhället. Skulle
funnat företagas i vanlig tid hade, åtminstone i de
frestlanta hvarna, skörden blifvit ganska riklig och inga
desbrist uppträtt; men nu kunde, till följe af den lilla
ten, ingen räd börjas före den 15 Juni, då derem
samma vanligen plägar ske i sista dagarna af Maj m

Magssörden har wisat ungetår samma dåliga
till följe deraf att mön betäcke ragtallen ända till fört
arna af Juni, hwadän röta uppträd.

Potatisförden har varit långt under medelmät

Hafre har, såsom grönsöder, lemnat bäst liten st

Soasskattningen har öfwer hufvud taget varit
ehuru väl de låga elstängarne till följe af den låga
vårfloden gifvit mindre afkastning.

Brufningsfattet af jorden är det vanliga, nemli
cuppberligen draga kornstördar ur de fran fars och sa
tid befintliga alvarna, hwilka naturligtvis wore alldeles
fugna om ej gödseltillgången wore så riklig; dock nazi
individer, hwilka börjat inse det oriktiga haruti och nu
egna jordbruket en ändamålsenligare skötsel

Några egentliga afdiknings- eller odlingsföretag fin
ide att omnämnas, dock lär nästkommande sommar
större utdikningsföretag börjas i Alejeri och låra intr
terna i den samma genast på våren så tvista en mind
at det anslag staten bewilljat för det samma.

Fattigwarden är, i förhållande till folksmängden i
socknen, ganska tröskande. Under året hafwa 15 personer
njutit fullt underhåll eller i. f. rotar och desutom ha
penningar uttalarats 600 Rdr. Om man antager det u
derhållet för hvar och en af dessa 15 personer uppgår t
40 öre per dygn upptrår den respektabla summan af 2.1
Rdr, hwilken summa drabbat jagwerken och de personer hwilka
erlagga bewillning för inkomst och rörelse, då deremot endast
600 Rdr drabbat den jordbrukande befolkningen.

Kolfskolewäsendet är uti ett beklagligt tillstånd, en
endast en fast skola finnes och ingen ambulaterisk. Skola

raminerad lärare, hwilken under sommarferierna
några weckers undervisning i de större by-

denna undervisning af föga eller ingen nytta
i den tiden ena året inhemtas

nas till det sällande. Sålunda wore minst
några Småbarnstolor af nöden.

wärdet wore att säga om skolwäsendet härtades; men som
yrskigten häröfwer tillhör det bögwärdiga prästerskapet torde
det för en Lekman wara otillbörligt att uttala sig i saken.

Att uppgifwa orsakerna till det i allmänhet beklagliga
tillståndet inom socknen kan hafwa sig hwär; men hufvud-
sakerna torde dock wara följande:

Den för jordbruket förderfliga **handsägningen** hwilken
härferut medtagit alla för det samma behöfliga arbetskrafter
och hwarat hemmansägaren egnat hela sin tid och emtänke,
hwarföre jordbruket betraktats nära nog endast som en bi-
sak; men handiägningen deremot varit hufvudsaken. Hade
handiägningen betraktats såsom en biförtjenst, endast warande
till för att iusjellätta folket under den tid af året då något
arbete för jordbruket ej kan verkställas; då hade den varit
wälgörande, samt bidragit till ett allmänt wälstånd och jag
är fullt öfvertogad om, att tillståndet inom socknen varit,
istället för beklagligt, nära nog det bästa inom nagen af de
norra socknarna. De genom handiägningen erhållna pen-
ningarne hafwa hufvudsakligen användts till inköp af dyra
bastar, kaffe m. fl. öfwerflödsartiklar så att af de hundratus-
sentals Riksdaler, hwilka under en följd af år intemmit i
socknen, numera ej finnes qwar något utan deremot skuld-
sättningen är nära nog allman.

Den oerhörda mängd af **Inhyssingar** hwilka under stogs-
förtjensternas gyllene tid nedjätt sig öfwerallt i socknen och
under denna tid hade sin rikliga bergning, men nu satta
sämre arbete som lifsuppehälle och således komma fattigwår-
den till last.

Den af Förvaltnings-utskottet öfwerlämda "Nödbrods-
brehyren" har blifwit spridd inom socknen och undertecknad
har verkställt brödbakning både af Mennessja och Granulat
med det bästa resultat man kunde önska sig; dock betwiflar
jag det någon af den fattigare befolkningen begagnat sig af
dyliga nödbrodsämnen utan har de egentliga föda bestått
af den dåliga gröda de fått från sina afertlappar. Sedan
den nu fått tillstånd att stubböresfritt tillgodogöra sig wind-
fallen från frenomarkerna heppas jag det den samma ej kom-
mer att lida någon nod.

Från Jockmacks sockens Gille.

f. d. Skonolandsmannen hr J. L. Ulfenius.

I anseende till wäderleksförhållandena har under lepp någon särdeles owanlig företeelse icke förekommit.

Vintern, från och med Januari 1866 till och med 3 cember 1867, har utmärkt sig genom en jern — för mesta hög temperatur, varierande emellan 20, 30 o 35 och stundom derutöfver; men i jännerhet har den i jädnare hälften af fjärlidne December varit sträng — den grad sträng — att swedda nålar och kindtiner i fästskadade fingrar och tar uppenbarat sig der och hvar, i nerligast bland mindre wal bestäddade individer inom socken.

I afseende på wärwintern må endast anmärkas, att i peraturen derunder långt in i Juni månad, visade sig fall, att isfäwa Janiselen hade mycket brädt med att i danrödja de snömassor Majiselen knappast till halften må hopfrympa; och följden af denna ebenägenhet hos ga Bore att asdansa, bles, att jaden icke kunde anförtra jorden förr än midsemmarstiden — dagarne före och ett den 24 Juni.

Dastadt lusten efter jadesanden öfvergick till fyla i trädde dock Juli månad med en varm — och för vege- tionen gynsam waderlek, helst nederbörd och uppehållswad regelmässigt omwärlade på ett lätt, som, oastadt den i tida jadesanden, ingaf jordbrukaren det bästa hopp om, hwa man fallar, godt är; men Lappmarks gamla plågoris, natt fresterne, insunne sig dock på den wanliga tiden och de bittra följden af desas härjningar har wilat sig i den mängd bleka och af hunger förswagade individer, hwilka, näst Gud hafwa statens mellankomst samt goda medmenniskors rikti- gäfwor att tacka för ett lif. som annars otwifwelaktigt stul blifwit ett ref för den bittra hungerödöden.

Förbättraudet med årswästen inom Jockmacks och Qwid jocks församlingar är följande:

Kornfadet — det enda fjärlidit är odlade jadeslag, med undantag likwäl af en ringa quantitet hafre som skördats grön — har af frost så skadats att helt obetydligt deraf kan användas till bröd utan tillblandning af bättre råg- eller kornmjöl. Å några få, för nattfoster mindre blottställda hemman har wäl en del af kornastastningen utan tillbland- ning funnat användas till ett nagerlunda ätbart bröd, men då denjamna i quantitativt hänseende reducerar sig till en obetydlighet, kan man, utan afseende på desse enstaka fall

ett bättre, antaga, att ett ibland de swaraste mi- partar inträffat.

Potatis, rofwor och kålrotter. Äfwen å desse ret- ter har miswärt inträffat. Driafen dertill äro frost nätterna, hwilka redan under Juli månad swedde potatis- laden och iedernera, fram mot slutet af Augusti, afwen jemnade stjellarne wid jorden, hwarjemte bristen på regn antages hafwa menligt inwertat på rofwor och kålrotter; dock är den alltför sent inträffade jäningsiden, den långa och talla wären, förnämliga orsaken till miswästen, såwäl å- tern som rottrulter. — Potatisen, som på frestänna ställen minnat ingen afkastning, har å frestjäre hemman gifwit sögst 4:de kornet.

Höfångsten antages wara fullt medelmättig, och som regningen gynnades af en utmärkt tjentlig waderlek, är sedret utmärkt godt; men detta glädjande förhållande wal- tadt, forde fram mot wären jaderbrist likwäl uppträ hos mången nybyggare, och det af den simpla orsak, att renar uppatit, nedtrampat och onyttiggjort mycket hö som warit uppiatt i hässjer, hwilka dels varit starktligt embägnade, dels saknat all stängel.

Med undantag af det arbete utsattige personer werk- ställa, met undiående af hwa man fallar dagligt bröd af nödhjelps-komiteen eller det förråd af mjöl, korn och ström- ming som genom en wälgörande allmanhets ädla fristofthet kommit Jockmacks och Qwidjocks socknar till godo, gifwas endast så och söga lönande biförtjenster, s. t. ex. ett mycket inskränkt bjell- och sågtimmerhygge, under wintern, samt nagen tjärubrännig, till wären.

Bland de wärdännen som under den för banden wa- ande nöden, i saknad af den för hushållet så wigtiga po- tatisen, skulle hafwa utgjort en sund och närande föda för de många hungrande inom socknen, were otwifwelaktigt swam- parne, och lämpligare tid, till utrotande af Lappmarksnybyg- zarens fördomar met delammas användande till föda än den narwarande, kan swärligen gifwas; men, oastadt un- derteknad fjärlidne hösthemmar genomströfwat trakter der så- dane wanligen plåga i uunighet förekomma, i affigt att deraf insamla ett förråd för wintern, har det beflagligen ej- vdfats mig att af swamparter upptacka mera än en enda Murkla. Bristen på regn är enda orsaken till min etur i omformad banseende.

De förhållanden som forerjafat det armod som är fran- re pultanswärdt tilltagit inom Gillels distrikt, och som

derest en otvånging till något bättre ej inträffar, man tar att förvandla kommunen till ett enda stort fattigare mångfaldiga och ej så lätt utredda. — Vill dock i detta färdighet saka påse de förnämsta.

Lappmarksnybyggarens fallenhet för måttlighet och lätt i förening med en omtänka som aldrig synes sträcka sig öfver morgondagen, torde böra betraktas såsom primitiv orsaken till dess ekonomiska obestånd. — Dessa Lappmarksnybyggaren så egna lsten medföra, enligt sin natur, nägenhet för alla hushållsättningar som ej medföra n vinst för dagen, och därför utgöra fiske och jagt dess vundnäring. — Ångströmdiet och aferodling — dermed, när han, rader ingen brädsta; kan jag föda mina 2, 3 kor och hästen, nog lefver jag då; men ertarenheten har vär. visat honom motsatsen; ty när fisket upphört att g villbrädet förvunnit och forna råkat affina, har han i lefva si och så, med ett ord: swälta, och det med beske. Jag nämnde 4 kor och hästen; gifwe Gud att alla nybyggare egde ett så betydligt antal kreatur! men ty wälundade ingalunda fallet. — Det finnes gamla nybygg som för det närvarande icke ega ett enda kreatur; har rura, så rasnas han till antalet af de bättre bergade.

Nybyggarens irakade usla belägenhet synes mig såled i hushållsaten vara en följd af försummad laduårdsförför och att i fiska i raka att utmanat utmanat.

Till de bidragande orsakerna kan ytterligare hänföra kaffeförbrukningen, som, för 40 år sedan instränkt endast i prästgården. Iedermåra inmygt sig i den aldra uslaste f och att att hafva träd utem måttlighetens gräns, und minst ett tjugotal af år utgjordt den frästa, som i föreni med ofwan antydde omständigheter, tärande undergräfst d wälstånd hwari Lule Lappmarks inwanare före kaffedrycken allmänna införande sig betann och bragt desamma till randa af ekonomisk underår.

Kaffemysbruket, hwari från lapparne lifalitet som nybyggare funna freitagas, har och i hög grad menligt inwerlat på de ferres wälstånd, i ty, att Lappsta folket under den tidrymd hwarem här är fråga till betydlig del utarmats och ett sig twunget att emigrera till granriket Norge; docka lapparnes ekonomiska tillstånd ingalunda så förtwifladt erowäckande som nybyggareallmogens.

Till de orsaker som framkallat det armed hwari min hälfsten af nybyggareallmogen sig nu befinner, må ytterligare läggas: bristande arbetstjänster i förening med den för

lande utställning hwari hela riket till följe af penningsbristen och den inman affarswerksamheten sig befinner, äfwenom öfwerdittwet L. priser på lifsjörnödenheterna.

Men som har ofwan blifwit yttradt om nybyggare allmogens lefnadswanor m. m., gäller icke alla hemmans- äbber härstädes. — Någre finnes bland dem, hwilka ådaga- laga omtänka, nit och drift i allt hwad till hemmansbruket och äre wälberaad

Från Arjepplongs Lappmarks Hushålls-Gille.

Ar Antoberden år V 2h. 2.

Med anledning af Förvaltnings-utskottets cirkular i November 1867, får jag, å Arjepplongs Hushålls-Gilles wag när härmed inberatta:

1) Att årets forngörda gifwit helt så och usla fern i aren, derigenom att åkrarne i detta års så langwarigt falla war knappt till Midsemmar hunno besas och jedomera i sin warthighet försenades genem torfa om dagarne och fyla om nätterna under sjelfwa den i wanliga år bästa wärtiden, och i synnerhet förstördes när det led närmare sfördetiden samt allrawarst tege skada natten mot den 20 Augusti då nästan all potatistal genom affrysning swartnade och natten mot den 3 September då de redan serut mer och mindre skadade forngörda allmänt af frost nära nog tillintetgjordes. 3 seduens östra och södra delar har dock något slöjad, sådan den i sitt gröna, ematade och frusna tillstånd är, erhallits, men i de wästra och norra trakterne nära sjellen har storden tetalt slagit felt såväl å fern som potäter. En bidragande orsak till det beklagliga tillståndet i allmänhet, uti hwad människors toda angår, består äfwen deri att fisket, som utgjör en wasenotlig bestandsdel i Arjepplongsboernes föda, under ferledne semmar war alldeles erwanligt kient, så att högst så husmedrar fått insalta något deraf för winta bebojwet.

2) Men hwad åter laduårdsförför och husdjurens föda beträffar, så har man eljest icke orsak att klaga, då årets beastastning warit temligen god såväl af härdwallar som radningar, stränder och myrängar, hwilket och allt under tjenligt bergningswader sig hässas. Ohimwål å jemliga lägenheter, särdeles der höet sunnits blandadt med träden och misne, lapparnes renar gjort ster skada, dels genom werflig

sejtarung af heet och dels genom nedbrifning ur hästjor och tramp, så att den Svenska ladugårdsbestämen fått en smak derför. Emedan lapparne seja bry sig om öfverbetet påbud att åtta sina renar för nybyggarnes behållning, då skada derå stödt äfwen höets egare har ganska swårt på att med vittnen kunna styrka hwilken lapps renar det egentligen varit, som förorsakat benom den mången gång högt länbara förlusten.

3) Årets halmassättning, såsom grönsturen och jastfull har och eneligen för ladugården varit förbad god och närande.

4) Jordens brutningsfält är inom Arjeplogs Gille's område det samma, som jag i föregående årens uppgifter red inberättadt.

5) Rika förhållande är och med Gille's binäringar.

6) Och hwad ändtligen sågtimmerhuggningen angår, i bleswo de wid twänne auktioner gjorde anbuden å stubb öresafgiften per träd å kronans stegar ej antagne, hvarför i denna vinter ingen annan stegsawerfning här sker än å 520 resthuggesträd.

Från Arwidsjauris sockens Gille.

Åf Kronolansmannen hr Jör. Starin.

I anledning af cirkulärbrefwet af nästledne November månad, får i forthet anföras följande:

Den owanligt låga temperatur som, med så undantag hela förliden semmare war radande inwerkade mycket menligt på wärtligheten i allmänhet och synnerligast på sådesgrödan, hwilken planterad först i slutet på Juni månad, på så ställen uppnådde halfwa mognaden, som till största delen förstördes genom frostnätterna mellan den 20 Augusti och 3 September, så att resultatet af årets skörd är totalt miswärt. Efter i hwarje by anställd undersökning är utredt, att inom denna socken och Malå kapell utiås ihjundrade tunnor korn, deraf skördats 935 tunnor swagmogen och af köld skadad gröda, hwaraf högst 286 tunnor anses dugligt till utjåde, hwadan således brister 414 tunnor utjådeskorn för kommande war, som dock otwifwelaktigt uppgår till än högre belopp. Emedan icke obetydlig andel af den fröbara afkastningen här på flera ställen måst tillgripas för lifsuppehälle under hösten. Potatis, som i utjåde uppgår till närmast 600 tunnor

skadades i sin utbildning af torra och skadades ofta af nattfrost, så att de lemnat obetydlig afkastning. Öfverhufwud tagit, inaktigt och skadade till detta. Utjådesmogen antalet underhållne kreatur inom socknen är uti mina statistiska uppgifter förut meddelad och har någon anmärkningsvärd förändring till det bättre uti ladugårdsföretaget icke blifwit under året införd. Med så undantag är och brutningsfältet af jorden enahanda, d. w. s., att en och samma teg begödas, plöjes och sås årligen wäntligen med korn; men da jemliga jordbrukare börjat dels igenlagga den gamla åkern till lunda, dels trada och emwela med rag, potatis och korn, samt synnit detta fält mycket förmentligare, will man häraf förhoppas snar eftersöld. Upptagande af diken, dels täkta och dels öppna, är wäl en längre tid på flera werkställd, men dessa äro wäntligen för grunda och otillräckliga för att åstadkomma aflyttad werkan.

Såsom bidragande orsaker till det beklagliga tillståndet i allmänhet, torde i första rummet böra anföras dels nu på hwarandra följda miswärtären och dels miswärligheten i kasse och andra lyxartiklar, samt det oförwäntliga utborgningssystemet, derigenom den obetänksamme, under ständig skade behof, fått skuldsätta sig för oerhörda summer och derjemte inträffat den mera sparsamme, som nu, da skulden skall betalas jemwäl blir ruinerad. En bidragande orsak till betroddet är otwifwelaktigt äfwen brist på biförtjenster och synnerligast indragning af stegsawerfningen, ty, då för några år sedan inom denna socken, flera twendekals träd utstimplades och hwarje åbo erhöi så stort antal deraf att han på hela wintern icke förmodade nedsejla det, så nu de aldrastesta icke ett enda träd att afwerka.

Från Gelliwara sockens Gille.

Åf Kronolansmannen hr Th. Silfverbrand.

Till följe af den kyliga och kalla wäderlek som war rådande förledne war till medlet af Juni månad kunde icke warjadden werkställas på den förut wäntliga tiden omkring slutet af Maj, utan af förenämnd orsak werkställdes den samma emellan den 17 och 25 Juni, fring hwilken tid äfwen wärme inföll, så att greningen försiggick ganska fort, ehuru i slutet af månaden något kyligare wäderlek inföll, som warade till början af Juli månad, under hwilken tid wärtligheten, för

Under afseende af månaden war wader
med någontunda jemn warne; hwadan och af
i fredsighet och hade ett förbeppningsfullt utse-
der. Förbeppningar blenue dock twar bevisna.

Kornet ertens allmannas utiade, har till felje af
ter hwarandra i slutet af Augusti och början af Septem-
intrassade starpa nattretter, på de fleste ställen 1:1
nust, och endast å ta ställen har någon till utfade du-
spanmat erhållits, såsom i Wackas, Ullatti, Sattu, Rudi
Mantware, Mattawara, och Gernberget, å hvilka st-
astastningen lemnat endast 3:de kornet.

Potatis har ännu lemnat ringa astastning, uppgå-
till 2:a och 3:je kornet.

Hosfjorden har i allmänhet lemnat god astastning,
fullt metjwarande bebohet för den beskap som winterfor-
och renaturen redan på hösten utpbat betydligt,
ses dock ingen brist på foder uppta.

En edlas icke, ehuru det wore af bebohet påfalladt
munterligast som allmogens gwinner äro funnige både i
nad och spanad. Såsom nu är förhållandet användes be-
nllsgarn i stället för lin, och hwilket ersfordrar de kontant-
som kunde beparae.

Ladugårdsfötseln bedrifwes någontunda, men häruti-
nan fordras ännu många förbättringar.

Binärningar bestå endast af stegshygge, hwarmed be-
ningen i den östra delen af socknen har fått sig förtjent,
det humana beläget Bergman Hummel et Cui, annan-
wore tillståndet med besettningen mera än belaganswar.

Å skogarne egnas en negarann uppsigt, så att härut-
innan intet vidare är att önska.

Socknen har genom Rådshjelps-komitén i Lule erhållit
en god hjälp i spanmal, och lärer femma månadtigen und-
wintermanaderne att utlemnas, och har härmed en hop af
betsbebohwande fått sig lysselsättning, såsom med upprödjan-
af den utstafade allmannas wägen emellan Ljppojet och Ri-
koplatjen hwarjente början är gjord till uppsörande af sock-
håtte - - för denna hjälps erhållande, star kommunen i si-
förbindelse till de ädle gitwarne, som och till dem hwilka si-
antaltat att socknen deraf kommit i anjutan.

Frau Zuckasjerswi sockens Gille.

fr. N. 10

Beslagligen har ännu detta år enen enswit hant-
af en war miswert. Mellan Larsmeß och Bartelomei tiden
intrassade flere starpa frestnatter som totalt tottade af
tawogreda så att ingen annan astastning an balm erhållits
potatisen har knappt lemnat utiadt. Potatisman af be-
som till det mesta blifwit wä- - - -
för beskapens utledning tillråd - - -
denna enda räddningsplan - - -
fasta besettningen beröswad, er - - -
nas hö, ja öfwer 70 fetoder - - -
dane, som på willan med slut - - -
wit lösslapt redan Mikaeli-tiden af - - -
hörd mangd öfwerwämmat de öfra steg - - -
sådan de kommande åren ohejdat far fortara, enenningen
har den påföljd att den fasta besettningen måste lemna den
terjwa de odlad och erten sålunda blifwa förwandrad till
en ödemark, sådan den ursprungligen varit warer. Utsigter
till den fasta besettningens bergning till nästkommande år
skörd är således nog dyster, hållet som hungernöden redan
star for mangens derrar.

Orsaken till det beslagliga tillståndet bland den fasta
besettningen är 1:a de flere på hwarandra feljande miswert-
aren, 2:a den stora skadan renbjordane gjort å betillgangen
3:re penningebristen, hemmad kredit och brist på bitertjenster
och för det 4:te att noboggen bittills utan instilnad blifwit
anlaggde mest å de mera frestlanta ställen, ehuru härstädes
ingen brist är på frestria trakter, t. er. far jag anföra det
jag på ett berg, Lannanwaara kalladt, beläget wid elstranden
och nära Sappero by, (en bland de frestemmafte byar i
Gillet), blott för att pröfwa upptagit en åfertapp och ehuru
sådden dera icke blef wertstalld förr än den 23 siltedne Juni
hant såden litwäl meqna och förblef estabad ehuru den stod
under de skarpaste frestnatter. En natt da marsen nedan-
sere berget glittrade af frest så starp som den någenin kan
wara, steg jag upp på berget och sann till min östra fer-
ndran intet tecken till frest.

Med ladugårdsfötseln och binkningslattet af jorden har
ännu ingen förändring intrassat.

Oversigt af gangse sjukdomar bland

[illegible]

JUN 11 1898

Snedjuren i Norrbottens län för år 1867.

[illegible]

J. D. Jacobson

Belänkande och Jörslag

med anledning af Norrbottens Låns Hushållnings-
sällskaps wid sammanträdet den 29 sistlidne Januari
fattade beslut, afgifwet af dertill utsedde
kommitterade:

De framteq jordbruket uti större delen af Sverige i
ett, de erfarenheter som gjorts och de förändringar, som ti
följd deraf blifwit widtagna i förut hårdwunnet bruknin
sätt, hafwa lemnat Norrbotten nästan helt och hållet orördt
och den standpunkt, på hwilken jordbruket härstades befin
sig, är således lag. Jordbruket bedrifwes nämligen fort
vande i allmänhet såsom under långt förgångna tider, m
redskaper som tagit ringa intröf af sednare tiders förbät
ringar, med ett arbetsfatt, som icke står i öfverensstämm
med nutidens fördringar.

En kort utredning af det fatt, på hwilket jordbruket
närvarande inom Lånet bedrifwes skall lemnas stöd för detta
påstående. Annartas bör dock först att undantag från detta
allmänna förhållande finnas, att jordbruket på några ställ
bedrifwes på ett bättre och tidsenligare fatt, men som det
är undantag ej regel, hafwa kommitterade ej ansett det bör
på omdömet inwerka.

Ett nästan fullständigt ensädesbruk begagnas. Kornet
är nämligen det sädeslag, som egentligen odlas af från
på sommartegar. Erfarenheten har dock wisat, att rage
mognar lita tätare ja oftast jäktrare, på de ställen der de
blifwit försökt, men, ehuru detta förhållande är tillfäll
starkt, har dock ej ännu, med undantag för några trakter
inom Vite socken, detta sädeslag kommit i bruk, annat än
till mycket ringa omfång. Näst kornet intager potatisodling
främsta rummet; men denna odling har dock i allmänhet
warit mindre betydlig, ehuru det wisat sig, att denna rot
frukt när sin fulla utveckling under wärliga år å alla ställen
der korn odlas och mognar. Flerstädes användes desuten
samma jord år från år till uppdragande af potatis utan om
byte ens med korn. Bland öfrige sädeswårter hafwa gra
arter icke, kommitterade weterligen, någonstädes inom lånet
blifwit odlade, ehuru kommitterade hyst den afigten, att detta
säde, en gang så att säga naturaliseradt, skulle mogna till
föröd då det utläs på för detta sädeslag lämplig jordmen
som blifwit till det mottagande rätt beredd. Hafwa odlas
här och der till grönsoder och hinnes jällan till mognad, ett

71
allande, som möjligen skulle kunna förändras, om man
odades under ett gynnsamt år så den till mognad och sedan
kunde deraf bibehålla sig. Ros och Rotodlingen är obetyd
lig och inskränkt, såsom i allmänhet i hela Norrland, till
må täpper inwid allmogens gårdar, ehuru dessa bada rot
nutter, hynerligast den förnamnda, är mycket talig för
eld och lemnar god åring till och med på ställen der all
annan sädesproduktion är omöjlig. Vinodling har gjort de
senaste åren blifwit försökt och lemnat wädra resultat, så
att, hynerligast genom de kraftiga åtgärder, som nu af
Lånets nödhjelps-komite widtagits, det är hepp derem att
odlingen af denna nyttiga hushållswert skall blifwa utbredd
inom Lånet. Sampa odlas uti lustiednarne, dock ej någor
städes till nämndwärd mängd. Af öfrige sädeslag har wis
ierligen hwete (wår?) försökts på enstaka ställen och under
öda år lemnat ganska tillfredställande afkastning.

Swad sederodlingen widlemmer, så har ännu icke in
serandet af gräsströ, såsom afsitelsöfwer och timotej, wunnit
någon nämndwärd uppmärksamhet, ehuru det genom de för
sökt, som förnamligast af ståndspersoner blifwit gjorda, är till
falle ådagalagd, att bada dessa sederwårter trufwas här och
lemna fullgoda stordar, såsom möjligen under kortare tidsföjd.
Det från fortadren årsda fattet att lata lunda, som warit
upplöjd och några år besadd, af sig sjelf gräsgro, använde
deremot ännu; men lundan ändtligen gräsgrodd, lemnar icke
destomindre en mangarig, yppig afkastning.

Fördelen af åker och lindmarkens afstifning och betten
pyrans bortskaffande är wisierligen af flertalet insedd, men i
allmänhet alltför litet beaktad. På så ställen om på något,
sär man se fullständiga afstifningar. Hårtill kommer att
jorden för grundt bearbetas och att åkrarne på wärlen be
gödelas med den spillning, som fallit under wintern, hwilken
obruunen, som den oftast är, utbreddes på åter, omedelbart
före kornet, hwilket sednare desuten utläs tjockt. Olågen
heterna häraf äro, att jaden werer på halmen, att den knapp
argängen wid första häftiga regnskur nedlägges, för att ej
mer resa sig, att den till följd deraf blir mindre gifwande
och mer känslig för frost, för att nu ej upprättna andra olå
genheter.

Uti ladugårdestotjeln återstår äfwen mycket att önska,
innan den samma kan intaga ett wärdigt rum och en fram
stående plats. Dröjser dertill äro många och troligen af
hushållnings-sällskapet wäl kända. Kommitterade instrauka
sig till att anföra, att utfodringen i allmänhet är för knapp.

att allmogen insätter flera kor i sin ladugård än den tan framveda, att mjölken ej rätt tillvaratages och användes, att de sydligare delarne af länet hittills, utom det sist-
 aret icke ens producerat smör inom orten, utan att jada-
 östa nog måste hämtas från andra trakter, att det smör som
 beredes icke lämpar sig att längre tid förwara, samt att en
 tillverkning är nästan helt och hållet ofärd. Att de ne-
 ligare jockuarne afståttas wiserligen betydliga quantitet
 smör och det från wärdstället för afwen på senare
 mer ut en tim taende plats i landin samt betingat i
 på ett, till följd af den omjörg i ena egnat det, innan det
 utlemnats i marknaden, men mot beredningen af smöret
 de finsta jockuarne är deremot mycket att anmärka.

Den inhemsta koracen har wist sig, wäl skött, owantli,
 mjölkgiftwande och det är således att heppas, att, om krafti
 utfodring och rätt omjörg egnas åt ladugården, den icke all-
 näst bör bliwa ett rikligt bidrag till uppehållet, utan afw-
 lemnna betydliga produkter till afsalu.

Att på ett hemman föda flere dragare (hästar) än som
 för det sammas behöriga skötsel erfordras, är onektigen en stor
 misshushållning, hwilken flerstades eger rum. Orsaken till
 detta för ett rätt jordbruk skadliga förhållande torde, som jag
 mycket annat, böra tillskrifwas skogsbruket, och kommitterade
 hafwa icke welat underlåta fasta uppmärksamheten derpå.
 En hemmansegare som för sitt jordbruk blott behöfwer en
 häst har ofta twenne. I stället för denna för jordbruket
 obehöfliga häst, hwilken utfodras med det bästa fodret och
 ofta användes till förelor utom hemmet i skogen, der således
 afwen en stor del af spissningen lemnas, kunde bonden an-
 tingen öka sin ladugård med 1 a 2 kor eller och bestå rikti-
 gare och bättre utfodring åt de kreatur han har.

Att den utredning kommitterade nu lemnat om jord-
 brukets närwarande tillstånd, framgår, åtminstone enligt deras
 åsigt, att de förändringar, som i främsta rummet erfordras
 för att förbättra det sammas äro **afdikningar, införandet af**
lämpligt werckbruk, förenadt med odling af ädla grasslag
samt en förbättrad ladugårdsskötsel.

Att sanka och köldbärande trakter finnas till myckenhet
 allestädes inom länet är allmänt kunnigt, liksom och att till
 dessas fullständiga afdikning erfordras stora penningebidrag
 från Statsmagternas sida. Många afdikningar af mindre
 lårtrakter böra dock utan mellankommande hjälp kunna af
 allmogen företagas, blott öfvertygelsen om deras nytta och
 nödwändighet blir allmän; men utom de orsaker till frost

färdighet, som äro att söka i våra jump- och myrtrakter, äro
 afwen andra, enligt hwad ofwänför är anfördt, dertill wäl-
 lande, såsom att aser- och lindmarker ej afdikas eller, om
 risen upptagas, att de hwarken erhålla det djup ej eller det
 läge, som är nödwändigt för att framkalla dermed afsedd
 werkan.

Hushållnings-sällskapet, som tillfullo insatt wigten och
 nödwändigheten deraf, att allmogen blir så mycket som möj-
 ligt bibringad kunskaper om huru afdikningar skola wer-
 stas, för att bliwa andamalsfulla och därtill best den
 tro, att befolkningens uppmärksamhet nu mera, än till enne,
 bekwit wärdt på denna wiktiga angelägenhet, genom den
 mängd miswärtar, som öfwergått länet, och genom de be-
 tydliga bidrag af statsmedel till större myrtdikningar, som
 de senare åren erhållits, har ansett, att tiden nu är inne att
 få agronomer anställda inom länet, hwilka dels äro kompe-
 tente att uppgöra fullständiga afdikningsplaner för hela jock-
 uar, dels kunna tillhandaga allmogen med utfästningar till
 den odlade jordens och smärre i närheten af det liggande
 jumpmarkers afdikning, dels alltid skola wistas inom länet
 för att meddela råd och upplysningar i alla till landtbruket
 hörande förhållande, har, i enlighet med framställd motion,
 uppdragit åt kommitterade att bereda detta ärende och hafwa
 kommitterade, till följd deraf förskaffat sig upplysningar från
 nedannämnde län, der agronomer dels warit dels äro an-
 ställda.

Att dessa uppgifter inhämtas, att lönen uti Gessleborgs
 län, jemte resekostnadsersättning och dagtractamente, upp-
 gått till 2,950; att den uti Stora Kopparbergs län anställda
 uppbär i lön 3000 Rdr, hwarjemte han tillita åtnjuter skjuts
 efter 2:ne hästar och 3 Rdr i arfwode för hwarje förrätt-
 nings- och resedag, mot skyldighet att uteslutande egna sin
 tid åt agronomiska arbeten och wintertiden upprätta färdor och
 kostnadsförslager, utan rättighet att dertill erhålla någon lö-
 sen, samt med skyldighet dertill att till Hushållnings-säll-
 skapets ingifwa redogörelse öfwer hwad han under året ut-
 rättat; att lönen uti Wester-Norrlands län är 2,500 Rdr,
 samt att uti Westerbottens län genom Landstinget är tillsatt
 en fringresande underwijare i Landthushållningens olika delar,
 hwilken har i lön 1,500 Rdr och resekostnadsersättning 1000
 Riksdaler.

På grund af dessa upplysningar och då kommitterade
 icke hyfsa något hopp att Landstinget är villigt anslå aflö-
 ning till mer än en agronom, hafwa de beslutit hemställa:

att Hushållnings-sällskapet ingår till Lanets näst sammanträdande Landsting med anhållan, att Landstinget anslår nödige medel till en länsgagronoms anslonande med 2,500 Rdr, af hvilka 1,500 Rdr såsom lön, 100 Rdr såsom ersättning för upprättande af kartor och kostnadsförslag och 600 Rdr såsom resekostnadsersättning och dagtraktamente, samt att denna agronom ställes till sällskapets disposition, med skyldighet för sällskapet att för hvarje år, jemte eget utträande, delgifwa Landstinget den berättelse osäker under året verkställda förändringar, som af Länsgagronomen skall till sällskapet insändas.

Under tiden af nöd och bekymmer ledes tanken oförsligt derpå, huruvida denna nöd och dessa tryckande förhållanden i alla riktningar äro framfallande i mer eller mindre man genom befolkningens eget förvållande, eller helt och hållet af orsaker, som funnat hvarken förekommas ej eller till sina verkningar mildras med till lunds stående med. Att ett upprigtigt svar på denna tanke till någon del bli en själfanklagelse, inses om man kastar en blick på förhållanden under de senare åren, och gör sig reda för de medel till utkomst, som anslutats, och den ringa tillit som gifvits i ständigt högre och högljuddare varningarne från personer som velat deras väl och önskat en återgång till forna tider och lefnadsfakt. Jord och skogsbruk har visserligen upptagit befolkningens tid och tagit alla deras krafter i anspråk men det senare har, det kan ej af någon förnekas, under åtminstone större delen af de sist förflutna decennierna inträffat mer och mer på det förre, hvilket derföre mangelstade rätt stå tillbaka och förfalla. Skogsbruket har således dragit för mycket kraft från jordbruket samt derutom framallsträat den lösa befolkningen, hvilken egentligen från skogsbruket har hämtat sitt bröd. Under den tid, då de lockande biförtjenserna wero rikliga, hafwa alla försökt att wäcka befolkningens båg till förbättringar i jordbrukswäg warit fruktlösa men när, såsom förhållandet nu är, de lockande, tillfälliga rikliga förtjenserna nästan helt och hållet affinade och dymdelst wisat alla länets innebyggare wanfligheten af den tillit, som fästas wid dem, samt derjemte återkastat på jordbrukarens skuldror underhållet af en mångtalig arbetslös befolkning, då bör man kunna hoppas, att de för allmänt och en skildt väl omtänksamme skola med uppmärksamhet lygna tillåd och med efterföljd befrämja de exempel och föredömen

som laggas framför deras egen. Att göra jorden och arbetet på den samma till en den karaste sysselsättning, att genom goda resultat och genom en förständig anordning för må både den redan jordlösa och den lösa befolkningen att inse jordens afkastbara värde och de mångfaldiga fördelar både i materiellt och andligt hänseende, som ett rätt bruk af den samma för med sig, torde wara det mål, till hvilket hvarje för länets framtid d. w. i. jordbrukets upphjelpande utställande person bör sträwa.

Mången torde inwända, att jordbruket här i landet är i hög grad wanfligt och ofta gifwer det idtare en alltför snapp lön för hans möda; men, ehuru häruti ligger mycket anledning, i det att klimatet gör spanmålsafkastningen osäker skulle det wara en tröstlös tanke, om man trodde, att ingen hjälp finnes för att mildra och förminsta de stadliga inverkningarne af frost och köld. Att helt och hållet upphäwa dem lärer aldräminst här wara att hoppas, men det torde icke kunna förnekas, att ganska stora steg kunna tagas, för att komma till ett bättre förhållande. Den allmänna frestligheten synes utan twiswel wara en naturlig anvisning dertill, att jordbruket bör ordnas för foderodling och bostapsförsörjning i en widsträcktare skala, än hwad nu är fallet och en ytterligare anvisning härtill gifwer den rika gräs-wärd, som väl häfdade linder under en lång följd af år lemna. Men detta utesluter icke möjligheten och nödwändigheten deraf att derjemte odla spanmal, för att fylla åtminstone en del af länets behof, hvilket säkerligen annars under den långa tid, som all kommunikation med andra trakter är högeligen förswärad, icke skulle kunna ske. Härtill erfordras dock, för att deraf draga största möjliga fördel, förändringar uti jordens skötsel, härtill erfordras afdelningar, lämplig återbrutaredstap och ett ordnad arbetsfakt. Ehuru Hushållnings-sällskapet genom spridandet af skrifter, innesättande lärdomar och råd för ett bättre ordnad jordbruksfakt, genom premier för odlingsflit och genom andra uppmuntringar sökt verka för detta ändamål, ha dock swära hinder legat deremot dels uti obemedlade hemmansegares oförmåga att underkasta sig de kostnader, som för hvarje förbättring i större eller mindre grad måste erfordras, och dels förnämligast uti allmogens wanliga obenägenhet här, såsom på andra orter, för förändringar, hvilka visserligen i ljuva färger kunna målas och beskriswas, men hwarutas de dock ej inför sina ögon hafwa ett obestridligt och talande bewis uti deraf härflytande förnämliga resultat. Det är fördelen

och nyttan af en förändring, som måste ligga klara, för att den samma skall anså på den stora allmänheten och det är i ossigt att bereda allmogen tillfälle att på nära håll och genom praktiska bewis öfwerlyga sig om fördelarne af ett förbättrade jordbrukssätt, som Hushållnings-sällskapet fattat för wid den tanken, att i hvarje socken inom länslandet, bör inrättas en eller flere mönsterfarmar medelst arrenderande på wijs tid af jmrare hemman, hwilka skulle skötas och brukt på ett för orten ändamålsenligt sätt och med goda redskap enligt af länsgrenomen utstakat plan och under ledning af någon i närheten af mönsterfarmen boende dertill lämplig person. Hushållnings-sällskapet, som ansett, att ett dylikt arrende lättast kunde åstadkommas derigenom, att egare till tjenliga hemman upplade desamma emot wijs årlig ersättning, med skyldighet för egaren att verkställa allt jordbruksarbete efter gifna föreskrifter, allt i hushållningssättlig öfwerensstämmelse med det wäckt förslaget (se Hushållnings-sällskapets protokoll för den 29 Januari detta år) har uppdragit åt kommitterade att närmare utreda denna sraga och ha kommitterade, till följd deraf, uti skrifwelse till Ördsörändena i Hushållsgillena inom länslandet dels utvecklat huru de tänkt sig denna wiktiga angelägenhet ändamålsenligt kunna ordnas dels infördrat uppgifter på personer, som förklarar sig williga på de angifna villkoren upplata sina hemman. Denna skrifwelse bifogas:

Till ordföranden i N. N. sockens Hushållsgille!

Wid Norrbottens Låns Kongl. Hushållnings-sällskaps winterfammantråde den 28 sistlidne Januari wäcktes åtskilliga förslag, afsedda till jordbrukets upphjelpande inom Lånet, och då sällskapet anjag en del af de framlagda förslagerna wara af stor wigt, samt desuten erfordra en fullständig utredning tillsattes en komité med uppdrag, att till stundande sammankomst bereda dessa ärenden, och så wi på grund deraf hanwända oss till Eder med anhallan, att I wille inom Gillet inhämta upplysningar och derefter lemna komiten swar å följande frager:

1:o. Finnes någon mindre jordegare inom socknen, som är willig att, under en tidrymd af minst 5 år, upplata sitt hemman på det sätt, att han deraf sjelf och med sitt folk verkställa allt erforderligt arbete, åtager sig bruka och sköta jord och ladugård enligt de föreskrifter, som Förvaltningsutskottet i samråd med agronom bestämmer samt under närwaste tillsyn af Gillets örförande eller annan fullt kompetent person emot åtnjutande af ej blott all afkastning från hemmanet, utan äfwen af skäligh ersättning för de kostnader för afskifningar m. m. hwilka kunna anses nödwändiga wid första öfvergången till ett för orten ändamålsenligare brukningsätt men mot skyldighet dock att answara för alla hemmanets onera af hwad namn de wara må?

2:o. Huru stor årlig ersättning begäres af den eller dem som förklara sig williga att på öfwanffrisne wilker upplata sina hemman och anses denna ersättning af Eder skäligh och öfwerdriflig?

3:o. Huru stort läge, hög, jid, eller frostlåndt, huru högt skattetal, huru stor areal m. m. utmärka detta eller dessa hemman?

4:o. Huru stort är utjädet af höst och warjad?

5:o. Huru många kreatur af hästar, kor och får winns af sedas?

6:o. Huru stor har årliga afkastningen hittills varit?

Då kommitterade wända sig till Eder, för att erhålla öfwanffrisne frager beswarade, wilja de äfwen till ledning för Eder om dömne och till meddelanden inom Gillets område lemna en kort redogörelse för orsaken dertill att dessa frager blifwit framskända, samt afgifwa de grunder, på hwilka kommitterade tänkt, att ett förändradt brukningsätt af jorden bör fattas.

Det nuwarande brukningsättet af åkerjorden leder, genom de ständigt werande halmffordarne, till jordens utjugande och fordrar en ofta upprepade stark gödsling, för att kunna frambringa hjälplig skörd, hwarjemte för att ej ogräs skall taga allt för mycket öfwerhand, jorden måste öfwerlastas med mer säd, än som för en god åring är lämplig. Dertill kommer, att jorden för grundt bearbetas, att den, utan ombyte, är från år bär samma sade, samt att den ej afskifas. Skötseln af linder för foderwert lemnar mycket öfrigt att önska, för att motwara nutidens fordringar och lända till rätt gagn för jordbrukaren. Det were, för att låra länets jordbrukare, hwilka redan måhända till någon del insett, att förändringar böra företagas men rygga tillbaka för dermed förenade kostnader, öfvergångssättet från gammalt till nytt jordbruk, för att inom hvarje socken kunna praktiskt wijsa, att swårigheterna och kostnaderna för införandet af en förbättring i jordbrukswäg icke äro större, än att den samma af hvarje omtänksam och afgifwande jordbrukare kan widtagas; för att tydligt jätta för hwar och ens öga, att kostnaderna mångfaldigt skola uppwägas af snart utfallande rikliga skördar;

för att hafwa deras tarhager, som tro på nyttan af ett för-
 andrat brufningsfätt, men icke hafwa sjelf tillit att tillgrip
 ett sådant, icke med att bryta med gammal hasd och att
 underkasta sig ett öfadt men lönande besvär; för att slut-
 ligen hafwa deras omdöme, som widhålla, att det nuvarande
 är det bästa och för orten lampligast, — för allt detta wen
 det synnerligen önskwärdt att få en eller flere hemman inom
 hwarje kommun upplåten på de witter, som här eswans
 i första frågan äro framlagda.

Remitterade hafwa tautt sig att brufningsfättet b-
 blifwa följande:

På det att spanmålsproduktion med mera jaterhet ma-
 kunna bedrifwas bör den del af jorden, som ligger högt
 är minst frestländig, användas till afer samt brukas uti
 en särskild wertsöld. Den bör för detta ändamål indela
 och brukas i fyra eller fem stiftesbruk, emedan jorden då m-
 mindre gödselåtgång, bibehålles wid tillräcklig wertkraft. S-
 som exempel på ett fyra stiftesbruk må anföras:

1:sta året swartträde, 2:dra höstråg, 3:dje ärter, rotfru-
 ter af rosor, potatis m. m. d. samt 4:de året korn. De-
 aferarealen är något widsträcktare, så att en mindre del för-
 lemnar en för hushället tillräcklig spanmålsafkastning och de-
 ärter hinna till mognad, torde med fördel kunna tilläggas
 5:te stifte, då wertsölden t. ex. kunde blifwa 1:sta året swart-
 träde, 2:dra råg, 3:dje ärter blandade med något hafre, 4:d-
 rotfrukter och 5:te korn. Till dessa wertsölder skulle öfwen-
 gangen wara ganska lätt och icke förenad med några syn-
 ligt flera festnader.

Linderna afer brukas i en circulation, som förnämligast
 affer gräswert och linedling. Deras widd bör desutom an-
 ligen i händelse tillgång dertill finnes, ökas genom nyod-
 lingar, som sedan torfwen hunnit förruttna, och gödsel dera
 blifwit nedlagd, genast böra igenläggas till linder.

Då en god höstörd utgör kanste den värderikaste afkast-
 ningen, bör äldre linder, när gräswerten börjar aftaga ännu
 upplöjas utan att någon bestämmd ordning emellan lindarne
 behöfwer iakttagas.

Härmed bör dock ej dröjas för länge, ty en utmagrad
 wall fordrar ny gödsling, innan den kan lemna en till-
 fredsställande störd. Sawäl linder som nyodlingar böra
 afdisas.

Bägge slagen behandlas derefter på följande sätt:

Efter att föregående lemman hafwa blifwit upplöjda
 belås de 1:sta året med lin; em widden är för stor att belå

med endast lin, kan återsteden belås med harte, 2:dra året
 med korn, för hwilket wäl gödselas och i hwilket injäs gräs-
 grö, hwarefter de lemnas gräsbärande så länge stördarna är
 fullt goda.

Remiten blefwe Oder förbunden em J anseende annat
 brufningsfätt än här eswan uppgifne för Oder allt mera
 lämpligt sådant benäget uppgifwa, synnerligast som ett lika
 brufningsfätt icke torde passa för alla trakter af länet.

Remiten tillåter sig äfwen säga Oder uppmärksamhet
 derpå, att det eller de hemman som kunna komma att er-
 bjudas, böra wara belägna i eller inwid större byar.

Swar å denna skrifwelse torde benäget insändas till
 komitens ledamot Direktör Kogelmark, under adress Eulea,
 Afwa, sednast inom medlet af Maj månad.

Eulea den 23. Mars 1868.

A komitens wägnar:

W. v. Nehausen.

Med anledning af denna skrifwelse hafwa följande anbud
 till kommitterade infemmit:

Från Pite socken af Arrendatorn af Gb-fel ostall i Gråbn
 Fredr. Bergström, hwilken fordrar, för att inrätta jordbruket
 till fyra stiftesbruk, 200 Rdr första året och 100 Rdr årligen
 under de 3:ne derpåföljande, emedan han, såsom arrendator
 af ett beställe, icke eger någon jaterhet för att i en framtid
 draga nytta af de festnader för afdisning m. m., som en
 hemmansegare kan påräkna. Beställets afer och linder, ut-
 görande den del af det samma, som anbudet affer, innehåller
 en areal af 38 tunnland. Jordmänen är af god bestaffenhet
 och laget fördelaktigt;

Från Neder-Eule socken af Bonden J. G. Sundström,
 egare af $9\frac{1}{2}$ mantal uti Sunderbyn, hwilken å sitt hemman
 rider 6 kor, 5 får och 2 hästar, hwilken utjodring hufwud-
 saktligen består af trädeshö. Hemmanet är beläget $\frac{1}{4}$ mil
 från Eulea gamla stad, genemfäres af landswägen till Dj-
 wer-Eule och har ett efter sin stätt owanligt wadert gårds-
 stifte med omverlande jordmen af sand, sandmylla, lera och
 lernmylla, äfwen som något röta; laget är i allmänhet lagt,
 men med godt affall för blifwande ardisningar; arliga ut-
 skadet utgöres af $1\frac{1}{2}$ a $2\frac{1}{2}$ tunner korn och $1\frac{1}{2}$ tunna
 potatis; samt af Bonden Sjal D. Pettersson, hwilken eger
 $\frac{1}{3}$ mantal uti Skäret, hwaraf sedas 5 kor, 8 får och 1
 häst. Båda dessa hemmansegare äro williga att öfwerlemna
 sina hemman till Husbodnings-sällskapet för införandet af

sider, icke tilltrö sig atgera, hwilket hemman i ladant
ber ega företadt;

anbudet från Neder-Torne hafwa kommitterade af-
funnit fördelaktigt och antagligt, förnämligast af det sta-
att stället för denna trakt af landet har ett utmärkt låg
hvarföre kommitterade, då detta hemman är i samsnad af al-
föreslå att genom Hushållnings-sällskapets atgård en per-
anställas, som på arrende emottager och stöter detta hemm-
under en tidrymd af 10 år, med skyldighet att under-
sig de föreskrifter i afseende på jordbruket, som af Hushå-
nings-sällskapet eller dess ombud meddelas, med skyldighet
desutom att bestrida alla hemmanets onera af hwad nan-
de wara ma, men med rättighet att under de 4 a 5 först-
åren af Hushållnings-sällskapet arligen uppbära 200 Rd,
allt efter som hemmanet kommer att indelas till 4 eller 5
skiftesbruk.

Följande hemman torde således för öfsta emerdadt a-
damål wara att påräkna emot bredwidstaende ersättning
belegg:

	Ersättning 1:a året	5:a året
Chefsbofstället Gran i Pite socken	200:	100:
J. G. Sundströms hemman i Sunder- byn af Neder-Eule socken	200:	100:
Isak Olof Petterssons hemman i Skä- ret af Neder-Eule socken	200:	100:
Konsul N. Wennerströms hemman i Buono by af Neder-Torne socken	200: —	200:

hvarigenom en utgift skulle uppstå af 800 Rd det först-
och 500 Rd det andra, tredje och fjärde samt möjligen af-
det femte, i händelse hemmanen indelas i femskiftesbruk,
hwilka summer dock kunna nedfattas till 600 Rd och 400
Rd om bleit ett hemman arrenderas i Neder-Eule.

Kommitterade så således, på grund af det ofwan an-
förda föreslå:

Att Hushållnings-sällskapet uppgör kontrakter med of-
wännämnde hemmansinnehafware på villkor, att de, mot
atnjutande af föreslagna ersättningar, ataga sig bruka och
odla sina hemman efter den plan och på det sätt länssagro-
nom bestämmer, under bennes uppsigt och under Gillesord
forandenas eller annan i närheten af hemmanen boende
dertill lämplig persons närmasse tillsyn; samt att, om säll-
skapet anser sig sakna dertill erforderliga medel, hemställan
af sällskapet göras hos länets Landsting om ett årligt re-

servationsanslag af 1000 Rd, under en tidrymd af 5 år
hvarigenom kontrakt med en eller flere innehafware af hem-
man i de kommuner, från hwilka nu intet eller oantagliga
anbud inkommit, äfwen kunde uppgöras ty först derigenom
blifwa verkningarne riktigt wälgorande och den tanke som
ligger till grund för förslaget, rätt genomförd.

Då ladugårdsstafjelns andamalsenliga ordnande är ett
af hushållningsvillkoren för hvarje jordbruk, i hwilken trakt af
Sverige som helst, blir detta ännu mer förhållandet på en
ort, som är särdeles egnad för foderproduktion och som i all-
mänhet är i besittning af goda betesmarker. Att upphjelpa
denna näring är således ett det viktigaste villkoret för jord-
brukets höjande och länets framstribande i odling och wäl-
stand. Såsom ett medel dertill har Hushållnings-sällskapet
fäst sig wid det framställda förslaget om bymejeriers upp-
rättande och uppdragit att kommitterade att söka utreda denna
fråga, samt derefter till sällskapet inkomma med förslag till
de atgärder, som för målets winnande kunna erforderas. Till
följd deraf hafwa kommitterade fäst sig i förbindelse med
Hushållnings-sällskapet i Westerbotten, der, enligt hwad kom-
mitterade hade sig bekant, ett bymejeri genom Hushållnings-
sällskapets frastiga medwertan kommit till stand; och så kom-
mitterade härmed öfwerlemnna icke allenast utdrag af ett brev
från Sekreteraren i Westerbottens läns Hushållnings-sällskap,
hwilket innehåller alla till frågans redande behöfliga upp-
lysningar, (Bil. G.) utan äfwen afskrift af "Kontrakt om
Bymejeri" (Bil. H.)

(Bil. G.)

Med anledning af Tit. brev af den 27 Februari an-
gående bymejeriers upprättande i Norrbotten ber jag att så
meddela i denna, för norra Sverige ytterst wiktiga, fråga
den erfarenhet, som är wunnen här, jemte de förberedande
atgärder, som måste iakttagas wid mejeris anläggande

Atgärder:

1:o. Bör Hushållnings-sällskapet eller landstinget ga-
ranteras något premium af den by eller det bolag, som mejeri
will upprätta. Här är premiet 200 Rd, som utfaller, så-
inart mejeri kontraktseuligt är upprättadt, för en gång med
skyldighet att hålla mejeri i 3 år

2:o. Ber endera af förr nämnde myndigbeter halsmejeriska med afslutning — har 150 Rdr för ar — mejeri delegarena hålla mejeriska med mat och husrum, wed och naturligtvis allt hwad till mejeriets uppfattning hörer.

3:o. Och framsöralit, att någon för frågan nitiss och trastsfull vilja bearbetar allmogem i den by, der man wi hafwa bymejeri, härwid allramest qwinuerna, som i dett bänjende äro de mest genstörtiga, då de anse sig sjelfu wara kompetente att stöta mjölten samt ej, som mannen, kunna fullt fatta betödeljen af att association är enda n wägen, att af små sammanskett mjölk bereda en wara, i liffermigt beredt och enligt matnadens sedringar behandlat tar skallat och äfwen högt pris. — Då nu jag ej wet, huruvida Hushållnings-sällskapet i Herrbotten beslutat någ medel för mejeri, utan det synes som förberedande åtgärd endast komma att wictagas af den utsedda komiten, tor det ej wara elampligt att medjända affrist af det kontrakt som emellan detta länss Hushållnings-sällskap och Högsjö bya män i Umeå seden är ingånget, samt en blankett till den redowisning, som månadsligen uppgöres af mejeriskan i delegarenas närware och hittills åtminstone af sällskapetets sekreterare, hwilken är undertecknad. För att besörja den goda salen hafwa afstilliga personer i Umeå stad och inwid tecknat sig för wisja skalp. särstt smör, hwilka i autingen små stycken eller i bytter för hwarje, hwarje lördag tillställles dem någon bonde i byn till ett till 1 Maj statueradt pris af 5 öre. Est har just icke ännu till någon nämnwärd mängd sålts, men kommer den efter 6 månader från mejeriets öppnande i större skala i handeln. Här beredes för närwarande endast tumminest. Mejeriskan har en elew, en bondedotter i byn, som förbundit sig att qwarstanna detta år och nästkommande flyttningstid öwertaga mejeriet på egen hand, i mejeriskan kommer att flytta till annan seden. — Man måst wara ytterst försigtig att icke göra anläggningen, der man behöfwer bygga, alla enföstruader inskränkas på allt sätt och wi använda här en liten stuga med två rum — kök och kammare. Halswa köket asballadt för mjölk, det andra hälften för ostning och tjerning. Kammaren är mejeriskans beringörum, tillsammans med elewen. Dock ett särskildt rum för ostens förwaring och ans.

För att lifwa och egna menigheten inför jag redowisning för hwarje månad ifrån mejeriet i Umeåbladet. Man måste möta frågan på allt wis, ända till det sitter i örhinnerna Kommer dertill penninginkomst så har man fått en

god medhjelpare för salens framgång — n m l n bladet redowisningen:

Högsjö bymejeri.

28id afflutning och redogörelse för tiden ifrån mejeriets öppnande den 18 sistlidne Nov. till Dec. månads utgång har inlemnats 2031 kanner estummad mjölk.

Förjatts smör, est, tjernmjölk och wasla för . . . 141:
Behållning i ost och smör till Januari . . . 225:
Rdr 366:

Af trenne profstjerningar har befunnits till 1 skalp. smör itgå i medeltal 3,90 kanner mjölk

Januari månad:

Inlemning under månaden 1904,75 kan mjölk
2:o högsta per dag 67 die
2:o lägsta per dag 54 die

Tillwerkning:

57 st. ostar beräknad wigt 543 skalp.; sålunda till 1 skalp ost afgått omkring 3 kanner 50 k:um mjölk.
397 skalp. smör (brutto); till 1 skalp. smör, sålunda 4 kanner 78 k:um mjölk.

Utdelning:

3 kantar efter förlädda produfter . . . 106: 03.
3 ost 102,5 skalp. 37: 92.
3 smör 2: — 145: 95

Behållning till Februari:

365 skalp. brutto 182: 50.
1016 skalp. ost i 94 stycken 370: —
Kerdringar 18: 06. 570: 56.

Genom brist på wåg är produktionens mängd dels uppskifwen efter liggaren för den dagliga tillwerkningen, dels efter propwägning af ostar af olika storlek.

Det behållna smöret är prepareradt för export. 373 wäntar hwar ifrån Sundswall, mahända går framdeles dit på snöföre ett lag. — I Självad bjudes 10 1/2 Rdr pr 20 skalp. om det föres dit. I annat fall står enligt bref från Stockholm på wägen eller till midjommaren mejerismör till 12 a 15 Rdr. — Man finner häraf, huru årligen 1000-detalis riksdaler försaras genom ofunnighet, fördom och misshus-hållning. I Högsjö by ega bönderna ända lita mycket mjölk qwar i hushållet som den, de lemna till mejeriet. Rör-bus-

hållades aldrig i byn med mjölk, men nu är det annat. De erkänna det själwa, att de ej hade någon nämndwärd nytta af det.

Ferd. Unander

(Bil. 8.)

Kontrakt om Bymejerier.

Emellan Westerbottnens länss Rengl. Hushållnings-sälls kaps Förvaltnings-utskott och underseende, Högst byamän i Umeå socken, är följande öfverenskommelse träffad:

1. Förvaltnings-utskottet anställer en kunnig och skicklig mejeriföreståndare, för att under ett års tid från den 24 nästkommande Oktober stöta och handhålla ett af byamännen i Högst, wid berörde tid upplätt bymejeri, hwilken mejeriföreståndare af Förvaltnings-utskottet städsas och aflönas men skall af byamännen föras med husrum, värme och feshållning.

2. Byamännen tillförbinda sig att under öfwannämnd tid, då Förvaltnings-utskottet befordrar aflöning till mejeriföreståndare, inom byn upplätta och efter bästa förmåga widmakthålla ett bymejeri, för hvars rakning tjenligt ställe inom byn anställas och upplätas.

a) ett mjögt och så högt eldrum som möjligt till mjölkfammare försedd med innansöster och ventiler till beredning af luftvägning, samt innansöster för luftutsläppet uti stugan.

1) ett mindre eldrum för ostens uppläggning och torkning, afwen försedd med innansöster och innansöster, hwilket rum dock fullkomligt luftfria och torra saker må så inlättas, om så nödigt finnes.

c) Del i stuga eller kök med rumlig spis, för smörtjerning, ostning, diskning och tvättning af mjölkfärlan m. m. och dess uppläggning till torkning.

d) rätt till utrymme i källare för smörets förvaring, till dess det samma till försäljning afsändes.

3. Öfwannämnde rum skola och på byamännens gemensamma befohållnad föras med passande inredning såsom:

att i mjölkfammaren anbringas hyllor rundt omkring rummet twenne öfver hwarandra, hwaraf den nedersta 1 fot från golfwet och den öfre 4 fot från det samma, båda 1 1/2 fot breda;

att i ostrummet upplättes lika befohållnad hyllor, men med den förbehållnad, att den neder hyllan derstades lättes 3 fot och

den öfre 5 fot från golfwet; dessa hyllor måste vara anbragta på fasta fasta ställningar, så att de bära den stora tyngd, som på dem uppläggas, och skola bräderna dertill vara väl byflade,*) så att de lätt kunna bäras ihop och rivas isär. För mejeriets befohållnad taga sig byamännen, att före den 24 nästkommande Oktober upplätta följande inventarier:

100 st. mjölkståg af träd, rymmande 1 a 2 fanner hwardera.
4 st. graddständer, wære sig stentrutor eller bledslästor, hwardera mellan 5 a 7 fanners rymd.

2 st. smörtjernor af wanliga form, hwaraf den ena ber rymma omkring 10 fanner m. m. den andra hälften deremot; eller och någon bättre westjerna af Ultuna modell.**)

1 st. ostfittel af koppars rymmande minst 30 fanner med pip och handtag samt isörinda, så att den samma lätt kan föras på och ifrån elden.

1 st. jerngryta om 8 a 10 fanners rymd för uppfesning af watten.

6 st. ostformar af trä med bettnar och led.

2 st. ostpressar uppställda ~~best i stugan eller köket, men ett i ostkammaren~~

1 st. termometer.

1 satz för mätning af mjölk och wassla behöfliga rymdmått.

1 st. wäggskal med wiqter uppgående till 40 stälp. för wägning af smör och ost.

1 st. bord med uppstående 3 tum höga kanter till smörtvättning och saltning med betten af björt.

1 st. stor sotbunke till ostmasians snädning.

4 st. säar till wasslans förvaring och wattenhemptning m. m.

4 st. baljer till tvättning och diskning m. m.

6 st. ämbar.

2 st. förtenta bledskepor, deraf en om en fanna och en om en quart fannas rymd till mätning af mjölk

2 st. wassskepor.

2 st. stora bötter till ostens saltning.

10 st. bötter större och mindre till smörets nedpackning, ~~för att smörhyllor ligger dock komma att behöfwas.~~

2 dusin handdukar.

1 dusin ostdukar af tunn linnewäf.

*) Numera begagnas bättre och andamålsenligare 4 kantiga spalar. Hwarigenom luft tr för ostens afwen på andra sidan.

**) Numera begagnas westjerna gjord inom byn af Ultuna modell, och tillverkas dylika inom byn till affalu. De gamla duga ej. Westjerna kan hwarje flodkunnig bondpojk göra då han dem en gång sett.

- 2 st. stumstedar
- 2 st. graddsvader.
- 2 st. halsplar
- 1 st. ostborste.
- 2 st. kuisvar till oststräpning.

5:o. Vid mejeriet tillhandahåller byamännen behöfver, sänbüggen wed, så wäl för mejeriet som för ständerstället.

6:o. Byamännen åtaga sig att i tour en gång hwar weda till Umeå stad frakta och der försälja eller på annan ställen aflemna det smör och den ost som kan wara att för mejeriet afytta, och skall redogörelse för försäljningen och insluta penningarne wid återkomsten till mejeriföreståndersstället aflemnas.

7:o. På beständ tid hwarje morgon skola byamännen lata wid mejeriet aflemna den mjölk, de kunna dit afsläpande, em mästigt är, lika mycket lemnas hwarje dag från samma gård, åtminstone under hwarje årstid månad, emedan beräkningen af likwidens gansta wäsendtligt derigenom undvikas.

Vid den tid på dagen, då mjölken lemnas till mejeriet för esten wara gjord, så att hwar och en i stället för mjölken kan återfå estwassa till ungefär $\frac{1}{4}$ mot den mjölk, som lemnats, att begagna till mesost, wälling eller dyck för kalfwar och grisar m. m.

8:o. För hwarje dag skall mejeriförestånderskan m. anteckna, huru mycket mjölk, hwar och en lemnat, huru många östar blifwit gjorda, hwilka helst alltid böra wara af lika många kanner mjölk, samt huru mycket smör blifwit tjernadt.

9:o. Likaledes antecknas ordentligt när och huru mycket smör och ost, som försäljes, samt de penningar, som derför inslyta, hwilka af mejeriförestånderskan uppbäras och förwaras till utdelning wid hwarje månads utgång.

10:o. Vid allmän byastämman i ~~Satt~~ månad utse byamännen en bonde och två bondhustrur i byn, hwilka, under benämning af mejeriets styrelse, skall anordna och upställa allt hwad som för mejeriets uppsättning till den beständiga tiden expedieras och sedan mejeriet kommer i ordning hafwa uppsigt öfwer detsamma och tillse att förestånderskan noggrant fullgör sina skyldigheter.

11:o. Denna styrelse åligger i öfrigt, att jemte förestånderskan och efter hennes förande, widtaga alla ytterligare anordningar, som för mejeriet och de dermed afsedda fördelarna kunna anses nyttiga och behöfliga, samt att genom uppmär-

ningar och råd, em så behöfves, söka tillwänja byamännens hustrur, att till mejeriet aflemna så mycket mjölk som möjligt.

12:o. Vid hwarje månads utgång skall styrelsen och förestånderskan öfwerwärdna, huru mycket mjölk hwar och en under den förflutna månaden till mejeriet aflemnats och summa af den mjölk, som under samma tid till mejeriet emottagits, hwarefter de under månaden insluta penningarne på hela mjölkpartiet fördelas, och lemnas efter det pris på mjölken per kanna, som derwid uppstår, af styrelsen likwid till hwar och en af mejeriets delegare för den mjölk han under förflutna månaden, låtit till mejeriet aflemna, hwarpa till framtida säkerhet-qwitto bör af hwar och en tagas och af styrelsen förwaras.

13:o. Ingen annan af byamännen och deras hustrur, än styrelsen, har rättighet att anmärka något emot mejeriförestånderskan, utan skola de, som finna några förändringar i hennes sätt att sköta sitt ansvarfulla uppdrag af behöfvet påtallade, derom göra framställning till styrelsen som egen att i öfwerensstämmelse med stadgaudet i 11:e punkten i saken besluta.

14:o. Om någon är med styrelsens, sålunda fattade, beslut missnöjd, må han ega att frågan till allmän byastämman afgörande hänstjuta.

15:o. Skulle twistigheter emellan styrelsen och förestånderskan uppstå, hwilka kunna af dem biläggas, får anmälan af den missnöjde derom göras till Förvaltningsutskottet, som öfwer twistigheterna beslutar och med hwilka beslut bada parterna måste åtnöjas.

16:o. Turwis, helst 2 a 3 månader i sänder skola 1 a 2 af byns unga hustrur eller dottrar dagligen wid mejeriet biträda med stumning, ostning, tjerning och befföring m. m., för att lära sig mejerihushållningen. så att den samma af någon bland dessa må kunna wid första årets utgång öfwerlagas.

Skulle någon af elewerna wisa större fallenhet för mejerihushållningen bör den samma så länge i biträde och underwisingen wid mejeriet deltaga, att han må winna sådan säkerhet och wana dermed, att han kan öfwertaga sköten af dylik anläggning på annat ställe inom länet.

17:o. Hwar och en af styrelsens ledamöter skall för sitt behöf åttnjuta någon ersättning, hwilken wid årets slut af byamännen wid allmän byastämman skall bestämmas, men minst 20 skäp. ost, samt gemensamt under årets lopp all tjernmjölk som wid tjerningarne erhålles, utom 1 a 2 kr

deraf för hvarje ost, som närmast efter tjerningarne gör
wid hvarje tjerning.

18:o. Förvaltnings-utskottet förbehåller sig rättighet
att, när det beägar under arets lepp, inspektera mejeriet
och gränsta räkenskaperna och liqwiderna, samt att göra i
anmärkingar och föreskrifva de rättelser, som wisa sig a
behövet påtalade.

19:o. Mejeriförestånderstan skall efter bästa förstån
sköta mejeriet, så att bästa warer och största möjliga öfkan
ning deraf erhalles, samt skall, utan annat biträde än det
som af eleverna erhallas, personligen verkställa alla arbeten
som wid det samma ifrågakomma.

Umeå den 9 April 1867.

På Förvaltnings-utskottets wagnar:

E. von Wegesack.

Ferd. Unander.

Underskrifwet af 14 bönder i Hösjö by.

På grund af dessa upplösnings- och kommitterade föreslå:
Att Hushållnings-sällskapet till det bolag, som kan
bildas i någon större by af länet för anläggande af ett
mejeri, eller till den enskilda person, som upprättade ett
dyligt, anslår ett bidrag för en gang af 300 Rdr, sedan
antaglig och af Sällskapet godkänd säkerhet blifwit stald
för att mejeriet kommer till stand och skall skötas efter de
föreskrifter, som af Sällskapet blifwa meddelade, samt att
Sällskapet desutom under första året aflönar mejerinnan,
hvilken bör hafwa undergått fullständig mejerikurs wid U-
tuna eller annan likställd underwiseringsanstalt.

Slutligen få kommitterade tillkännagifwa, att af leda
möterna Herr Förste Landtmätaren J. E. Nyström varit
förhindrad att deltaga i komiténs öfverläggning och beslut.
Umeå den 15 Juni 1868.

B. v. Nchansen.

D. Hummel. R. Schough. G. Glowson.

H. A. Widmark. Sixt. Axel Fogelmark.

Några ord om den lösa befolkningens allmänna fastande wid jordbruket, samt om fattigwården.

I en tid då nöd och fattigdem i mer eller mindre grad
räda i alla kommuner inom länet är det icke underligt om
tanken företrädeswis fästes, icke blott på nödvändigheten att
lösa afhjelpa och afwärja de hotande betydner, som i fattig
domens öfverflöd redan samlat mörka moln öfwer oss, utan
och på de kräftigaste medlen dertill. Erkännande min öfver
måga att lösa de uppgifter, hvilka må anses vara de tjen-
ligaste och bästa för att härutinnan uppnå ett önskwärde
mål, manas jag dock af det lifligaste intresse för den makt
påliggande angelägenheten att lemna mitt ringa bidrag till
dessa lösning, under förhoppning, att åtminstone något der
utaf kan vara tänkwärde för den eller dem, som med större
förmåga och insigter kunna finnas willige att åt frågan gifwa
en fullständigare och mera tillfredsställande utredning.

Det är icke första gången som frågan om fattigwården
och dermed gemenskap egande ämnen varit föremål för Kongl.
Hushållnings-sällskapets behandling. Bland dessa handlingar
finnas många värderika anföranden och förslag, redan sedan
flera år tillbaka, hvilka i många fall synas på ett träffande
sätt anslå den väg som bör följas, och bland dessa intages
ett utmärkt rum af en på Kongl. Sällskapets befohållnad för
twänne år sedan tryckt afhandling, hwartill Sällskapets förre
vice ordförande lärar wara författare.

Att ingå uti närmare utredning af orsakerna till den
wåra ställning, hwaruti länet i allmänhet och den lösa be-
folkningen i synnerhet befinna sig, skulle leda till en wid
lyftighet, den der är så mycket mera öfverflödlig som dessa
orsaker icke blott äro många gånger ferut i tal och skrift ut-
vecklade, utan och derjemte temmeligen allmänt inredda.
Sag förbigår dem således för att undwisa ett tröttande up-
repanande deraf. Om medlen till en förbättring torde dere-
met meningarne wara delade, åtminstone i wisja afscenden,
och det skulle wara mig den sannaste tillfredsställelse om jag
härutinnan kan lyckas beträda en väg, der de olika åsigterne
kunna mötas, för att genom ömsesidiga jemförelser fäst
sätta till målet. Är man nemligen ferut ense om det endas
tillwars och om önskingar för dessa afhjelpande samt der
efter kan förena sina åsigter om botemedlen deremot, så åter-
står blott kraft och ihärdighet wid genomförandet för att

femman till ett resultat — och detta synnerligast från tomme sidan.

Men till ringa bättnad stulle det lända att vrida om fattigwårdens lämpligaste inväntande utan att derjemte, i vidt möjligt, söka förekomma fattigdomens orsaker. Ett är att ordna underhåll och hjälp åt dem som äro i behof deraf, och ett annat att söka förminska de behöfwandes antal; men desse bägge ärenden äga dock den största gemenskap med hwarandra; ty det är klart, att fattigwården ökas i sammanhåll som de behöfwande. Ett fertygande i sådan riktning skall omdwifligen leda till allmän fattigdom: den enes behof skola uppsluka den andras tillgångar, till dess intet finnes kvar. — Då man talar om fattigwårdens ordnande synes det således böra ske i sammanhang med frågan om jättet för fattigpersonens förminskning.

För ingen är det obekant att jagdepersonal nästan uteslutande rekryteras ur den lösa befolkningen. Huswärdshjert måste således blifwa att söka förbättra dennas ställning, att upprätta den häglöshet som fattigdomen så ofta föder samt att, med allvarligt framhållande af arbetets nödwändighet och tillbakawisande af alla obefogade anspråk på andras hjälp utan dess egna ansträngningar, söka bereda densamma tillfälle att genom eget arbete och omtanke försörja sig och sine familjer. Den enda utvägen härtill har allmänna opinionen redan länge ansett vara, att at jordbruket återgifwa dess rätta heder såsom grundwalen för befolkningens uppehälle, naturligtvis med afseende jemväl derpå, att biförtjenster såväl i steg och mark som i hemmen ingalunda böra skjutas å sido; ty desse blifwa alltid ett nödwändigt bidrag för fyllande af de behof, hwartill den mindre betydliga jordwidd, som kan åt den lösa befolkningen upplåtas, icke ensam kan vara tillräcklig. Såsom en slutföljd häraf framträder den esta omordade nödwändigheten att närmare fästa den lösa befolkningen wid jorden.

I detta hänseende har Hushållnings-Sällskapet tid efter annan sökt bibringa öfwerlygelsen om nyttan af torpsystemet eller jords upplåtande för alltid eller på wist tid eller på lifstid, samt utfästat premier till uppmuntran häruti, utan att saken ändå tagit någon nämnwärd fart. Först på sednare tider synes densamma hafwa blifwit inom kommunerne med mera wärme omfattad, åtminstone på flere ställen; och då tidpunkten just nu är synnerligen gynnsam till följe af den allmänna tanken att något måste göras, bör man kunna hoppas att större steg skola tagas på denna väg. För att

emellertid kunna ernå någon wäsendtlig framgång erfordras ändzamligen en ömsesidig samverkan emellan jordegare och inhyssingar, i det att de förra böra inse fördelen af att afstå, om icke odlad så åtminstone odlingsbar jord för att minska den alltmera tryckande fattigwårdsbördan, under det att de sednare böra förstås att emottaga och odla denna jord af omtänka för sitt uppehälle och emot wisja förpligtelser. Naturligt är att öfwerdrifna anspråk på ena eller andra sidan motverka ändamålet och man måste derföre tillse, att kontrakten om upplåtelse af jord tillförsäkra jordegaren en skälighet utan att denna blifwer för inhyssingen betungande. Nödwändigt är således att kommunerne taga denna angelägenhet om händer med fullt allwar. Man må tala i timmar och dagar, man må skrifa afhandlingar i häften eller volumer, och man kommer dock icke långt dermed om icke allt detta winner tillämpning och werket gripes an till praktiskt anwändande. Och detta synes ligga i kommunernes högsta intresse; ty denna fråga berör såväl den fasta som lösa befolkningens vara eller icke vara — dess existens och dess framtid.

Byggande på ofwan anförda grunder får jag alltså till benäget bepröfwande och till antagande med för elika orter nödiga modificationer framställa följande:

A) Förslag till upplåtande af jord åt den lösa befolkningen

a) Allmänna grunder:

1:o. Att hwarje gift, arbetsför inhyssing, som icke förut är med jordlägenhet lagligen försedd, beredes inom hwarje by eller af dess hemmansegare tillfälle att förskaffa sig odlingsbar jord på ett eller högst twänne närliggande ställen, å in- eller utmark, antingen såsom terp eller till besittning på wist tid eller på lifstid, med willkor af kontraktets uppfyllande.

2:o. Arealen af den upplåtna jorden utom byggnadsplats bör bestämmas så, att inhyssing, sedan han densamma uppodlat, derå kan winterföda åtminstone en ko om han jorden wäl brukar, med beräkning att utrymme afwen bör finnas för något säd och potatis.

3:o. På by må bero att fördela inhyssingarne till erhållande af jord i ett ungefärligt förhållande till hwarje hemmansegares skatt, dock med iakttagande deraf, att der jord förut finnes vara till en eller flere inhyssingar lagligen upplåten, sådant må räknas hemmansegaren till godo. Skinna ej hemmansegarne afsmjas om fördelningen afgöres den genom

flyttning. By må ej på gemensam mark kunna nedjätta det antal inhyssingar, den behagar.

4:o. Villigt afseende bör fastas dera, att inhyssing mått få bibehålla den bestådsplats, han möjligen förut bebyggt äfwen om jorden på annat ställe lemnas; men om detta för näre måste ske så aflägsse, att alltför stor olägenhet uppstår wid jordens brukande, och flyttning af bestaden blir nödvändig, bör by eller emstild hemmansegare biträda med all för flyttningen nödige försler inom wiss bestämd tid samt wid de flyttande husens uppförande medhjelpa med wiss dagswerten.

5:o. Arbetsför inhyssing, som icke will på de för konungen i allmänhet bestämda grunder emottaga honom bjuden odlingsbar jord, skall kunna till större eller mindre undandragas rätt till fattigunderstöd, derest han der kommer i behof, och behandlas enligt 7 § 2:a och 4:e men af Fattigwårdsförelörden den 13 Juli 1853; litasä en han af lättja och försumlighet brister uti förestripwen lingsförelörden.

6:o. Der jord blifwit upplåten å byns gemensam mark skall inhyssing utan wägran och efter 2:ne dagar förut erhållen kallelse utgöra de bestämda dagsverken till den eller de hemmansegare, hwilka han tilldelas.

7:o. Den i kontraktet bestämda odlingsförelörden, hwilken icke torde böra sättas högre än $\frac{1}{4}$ geometriskt tunnlar årligen, skall af inhyssingen, till dess eget bästa, ewillkerligen wä tilldelas.

8:o. By eller hemmansegare, som nefar att jord på sagde sätt upplåta, skall wara pliktig att, derest inhyssing som berdt jorden erhålla, behöfwer fattighjelp och sadan erhåller, till fattigwården, med stöd af fattigwårdsförelörden, järfstildt erlägga en årlig afgift af åtta Rdr Rmt för hwarje sadan inhyssing.

9:o. Litasä skall by eller hemmansegare, hwilken händanefter tillständer inhyssing att belätta sig å dess mark, utan att ega eller bekomma i allmänhet bestämd jord, wara förfallen till nyb sagde årliga afgift, så samt fattighjelp till sadan inhyssing förefemmer.

10:o. För jorden bör icke köpförelörden i allmänhet utfastas, utan endast dagsverken efter wissa, (minst 5) frihetsår. Hemmansegaren skall det stånda fritt att i skallet för bestämda dagsverken låta inhyssing verkställa accorderat bete till motjwarande belepp.

11:o. Då flyttning från förutwarande bestådsplats utifrågafemmer, skall inhyssing sjelf draga försorg om sitt förseende med nödige hus.

12:o. Till en stuga med 2 rum, af inalles högst 12 alnars längd och åtta alnars br. dd, samt till nödige utbus och gårdiel må inhyssing taga wisse af hemmansegarens skog, litwal blott efter begäran och anwising. Wedbrand får ej tagas af warande frist skog.

13:o. Till nödige försler för torpets skotiel och bebyggande må torparen så begagna hemmansegarens hastar, emet

14:o. Efter den bestämda tidens fölepp återfalle hus och jord till by eller hemmansegare utan ersättning. (Sä att under tiden förhindra husens serialjning eller tagande i mat för inhyssingens möjlige skulder, kunna abagnaderne ifrån början betraktas salem hemmansegarens tillhörighet derigenom, att han, så att säga, inteper dem medelit en wiss årlig nedjättning uti inhyssingens dagsverksförelörden.)

15:o. Twist emellan jordegare och torpare rörande kontraktets fullgörande afgöres genom kompromiss, sammanjatt af twenne utaf hwardera parten walde perijener hwilka sedan utje den semte. Dess beslut får icke öfwerklagas.

b) Underlättande atgärder:

1:o. På det inhyssingarne under första tiden, da odling fortgar, skulle kunna erhålla tillgang till erforderlig gödel för nyedlingen och någon hjelp till sin utlofst were nödigt, att hemmansegarne åtminstone under frihetsaren afätt någon ång till asbergning för föda af en se. Denna upplåtelse behöfde dock i kontraktet icke upptagas, utan torde böra bero på hemmansegarnes beredwillighet och järfstida öfwerenskommer.

2:o. Litasä skulle sakens framgang lättare bestämmas, om hemmansegarne med wissa försler och dagsverken utan betalning understödde inhyssingen wid lägenhetens bebyggande.

3:o. Då den fattigare delen af inhyssingarne kan hafwa hwårt att anställa medel för lagfart af upprättade kontrakt, borde af Landstinget begäras ett anslag för en gång att tilldelas de mest behöfwande af sadane inhyssingar med sem högst tio Rdr salem understöd till lagfarten med kontrakter, som upprättats inom ett år efter det kommunalstamma fattat beslut om detta eller annat förelags tillampning för upplåtelse af jord.

c) Utgårdar för wertsittligheten

1:o. I kommunalstämma fattas beslut om de allmänna grunderne för jordens upplåtande.

2:o. För närmare ordnande af hithörande ärenden uppgöres i Byastämman förslag till fördelning af inbysingarn och den dem tilldelade jord, antingen på gemensam mark eller enskilda hemmansegares, desse sednare dock obetaget att under tiden särstildt upprätta kontrakter i enlighet med de af sin bestående grunder och att dem wid fördelningen så s tillgodo beräkna. Härwid bör äfwen föreslås antalet dagewerken för hvarje a gemensam mark upplåten lägenhet i dessas fördelning på hemmansegarne.

3:o. Byastämman må äfwen kunna besluta sådane jemnningar uti de af sednen antagna allmänna grunder, hwilka kunna wara för byn mera lämpliga.

4:o. Inom hvarje by wäljes en komité, hwilken det skall åligga att sist inom 3 månader efter det kommunalstämman fattat det i 1 punkten nämnda beslut, till kommunal-nämnden eller annan för sednen wald gemensam komité aflemna af dem uppgjorda förteckningar å alla inom byn assatta lägenheter, upptagande hemmanet hwarifrån jord upplåtits, inbysingens namn, ungefärliga arealen, med särstildt anteckning för dem, som förut innehafwa jord, huru många kreatur wintrefodas m. m. Likaledes göres förteckning å de hemmansegare, som jord icke upplåtits samt å inbysingar, som möjligen wägrat jord emottaga.

5:o. Efter skedd granskning af dessas förslag skall kommunal-nämnden eller den särstilda komitén, så fort ske kan och sist inom fyra månader efter sednens första beslut i frågan, förslagen med eget utlåtande aflemna till kommunalstämman, hwilken må besluta om de vidare atgärder, som kunna erfordras.

6:o. Derefter hafwa by-komitérne intet annat åliggande än att tillse det inbysingar sednerna erhålla jerdlägenhet, innan de få nedsjätta sig på byns eller hemmans egarens mark, samt anmala om sadant sker. De utöfwa äfwen tillhyn deröfwer att på gemensam mark nedsatte inbysingar fullgöra sina skuldigheter.

Beträffande sjelfwa fattigwårdens ordnande har den senaste ganska allmänt uttalats, att kommunernes fördelning i distrikter sannolikt skulle förminsta fattigwårdstygden i det

att inom mindre områden wore större lathhet, dels att profwaras och ens behof och dels att kontrollera användandet i utlemnade fattigbidrag, samt anordna arbetstillfällen m. m. Indelning i distrikter eger wisserligen äfwen nu rum på ett och annat ställe, men så länge fattigwården till största delen beröres af hela kommunen gemensamt, kan jagde distrikts indelning möjligen leda endast derhän, att distrikterna sines emellan tasla em att erhålla bidrag af så många fattiga som möjligt och dermedelst göra fattigwården mera än nödigt dyr. Angeläget synes derföre wara, att till en dylik indelning werde skuldigheten att hvarje distrikt skulle i första hand underhålla alla sina fattiga. Härigenom blefwe det för hvarje särstildt distrikt af junnelig fördel och wigt att så wäl förse inbysingarne med jord och genom bidrag med förster och dagewerken desto förr förbättra deras ställning, som och att hos dem framledda arbetshag och dritt, der dessa flumra, för att efterhand kunna förminsta fattigwårdsutgifterne. Då det emellertid är klart att iemlige distrikter, äfwen med den omtänksamaste förvaltning, måste blifwa mera betungande än andra, bör efter hvarje års slut jemtningsse och skalig ersättning beredas at de distrikt, hwilka fattigwårdsutgifterna drygare kostnader.

I öfwerensstämmelse härmed framställles följande:

B) Förslag till Fattigwårdens ordnande:

1:o. Hvarje kommun fördelas uti fattigwårds-distrikter inom hwilka en af kommunal-nämndens ledamöter ar ordningsman för hwardera distriktet. Dessa distrikt kunna sedan indelas i underafdelningar, bestående helst af en by med dertill hörande markbyggare, eller och af flere byar efter kommunalstämmans bepröfwande.

2:o. Inom hvarje underafdelning utjes af och bland hemmansegare, en eller högst 3 fattigföreståndare, hwilkas åliggande är att handhafwa hela fattigwården inom afdelningen på sätt Kengl. Förordningen den 13 Juli 1855 stadgar.

3:o. Kommun-nämnden utöfwar den allmänna tillsynen öfwer de särstilda afdelningarnes förvaltning, enligt nämnde förordning.

4:o. Till bestridande af de första nödige utgifterne till delar kommunal-nämnden hvarje underafdelning den af person utgående fattigskatt, som inom densamma belöper. Den brist som derefter uppträder fyller i första hand genom utdebitering efter jordbrutskyf inom distriktet.

5:o. Rättigföreståndarne wertställa debitering, uppbörd och utdelning efter behof, och må derwid inhemta bystämmas uttrande så veta det anses erforderligt.

6:o. Vid hvarje års slut intemna de järfilda afdelningarnes föreståndare till kommunal-nämnden behörig redovisning, upptagande fattigpersonernas namn samt för hvar och en det belopp som han under årets lopp **verkligt** bekommit, berättadt såväl i persedlar, som i penningar efter af sedven beståndt på. Derjemte utføres huru mycket i penningar på hvarje jordbräntspår belöper.

76. Af dessa uppgifter upprättas kommunal-nämnden ett sammandrag, som upptager beloppet på jordbruksfisk inem hvarje distrikt och med ledning deraf, **medium** af alla dessa belopp för hela socknen.

S:o. Ännos häraf att ett eller flere distrikt varit mera betungade, än hwad detta medium utvisar, ber ersättning dem meddelas af inslutne räntor å möjligen utlånte kapital och af de medel som kommunal-nämnden egt för fattigwarden uppbåra af "andra beskattningsföremål", ja långt de första, dock i intet fall mera än hwad distriktet utgifwit öfver det för lednen erhållna medeltal.

De. Vid tilldelande af jagde ersättning må dock kommunal-nämnden taga i noggrann empröjning huruvida misshushållning eller utdelning af understöd utan behof egt rum samt i sådant fall minsta ersättningen efter besögenhet.

10:e. Det af kommunal-nämnden sålunda uppgjorda
erlättningsförslag bör oföredöfligen öfverlemnas till kommu-
nalstammans pröfning och godkännande.

11:o. Ser att, såvidt möjligt är, bibehålla en jemn proportion emellan de till fattigwården utgående utgifter "efter jordbrufslyrt" och "efter lyrt för andra beskattningars förändringar" för så vitt som de på den förändring som den föreslagna förändringen tillämpas, utgår till 17:e till lika belopp som den utgår i medeltal. Sedan man ser den utgående som på "jorden" förändras på grund af andra förändringar i medeltal för de förändringar som de förändringar i andra i staten förändras, så att den utgående förändras i samma förändring. Uppstår från ett år till ett annat öfverskott å det för följande lyrtar inslutna totalbelopp, hvilket skulle tillföra att fattigwården i sin i till utgående utgifter som tillföra och som utgående utgifter till utgående utgifter som utgående utgifter och om utgående utgifter, så att buda en fond för fattigwården. Härigenom skulle af-

gälförne efter hit för "andra besättningsföremål" så nega
 som möjligt följa höjningen eller sänkningen uti afgiftern
 för "jordbruksvit".

12:o. Genom öfwan angifna försäringssätt blifwer en giff
wen följd, att inom afställiga distrikt afgiften för jordbrukslyft
blir i större eller mindre mån lagre än medel för hela
socknen. Likväl är det möjligt att de i 8:e punkten afsedd
medel i början icke blifwa tillräckliga till skaliga ersättning
åt de distrikt, hvilkas afgifter öfverfästigt meränämnde me
del. Nattnäst finnes således, att de mindre betungade di
strikten i sadant fall till en tid bidragit till föllande af dessa
ersättningar. Men då en mindre fattigwårdsutgift till stor
del är en följd af klet och emtantiam förvaltning samt äfwen
beror på de tillfällen till utkomst och förvärf som distrikten
bereda den lösa befolkningen, och då detta är ett mål hwar
efter alla distrikt böra sträfwa, ja wnas bemödandena har
ntinnan böra uppmantras derigenom att, sedan alla distrikt
under några år haft tid att redna den lösa befolkningen
ställning och denna att redla sin eiballna jord, de distrikt
hvilkas fattigwårdsutgifter underfästiga medeltalet för socknen
öfverhuswud, dock stulle befrias från allt bidrag till andra
distrikt efter jordbrukslyft. Det wär således blott under en
wif tid, t. ex. 3 år som de mindre betungade distrikten berde
erlägga bidrag, dock ej begre än intill medeltalet för socknen
för ersättning af de mera betungade, derest de i 8:e punkten
dertill afsedda medel icke förflä.

13:o. Fattige personers intagande och vård å Lazarett beror på kommunalstammans pröfning och beslut; deras underhåll der bestrides af kommunal-nämnden med om hander hafwande medel på gemensam betesfnad. Litata bestridas ut gifter för medikamenter åt fattiga, som njuta understöd.

14. Der nämlichen nationen, die sich zu demselben entligt forordningen denamma tillkomma, ma temmu
nat nimmid n nider a n d i e s t e n d e f i e r t i t t e l e b l i n t e d
e s t d e n d e t i l l h u n d e f i e r s e d e s t e , a n t i g a f o r m u n d i
f i t t i b y e n s u n d e r b a d f a a f e m m e n b e d r a f , a n t i g o n
e n o m a f d r a g a d e n n i d a f t e s t u t u t t r u d e s t i n n e n
l i g t d i e p u n k t e n , e l l e r g e m e n u f d e r e n t n i n g f a a f d e l a n n a .

Sin fidele att bekanta i minnande jättar den full-
ständighet, den riktigt i samfundet en del af den dyra
luf i nti förhuden närande förhuden för minne
omätliga wigt ferdrar, wågar jag dock heppas, att de der-

uti framkastade tankar må anses värda någon uppmärksamhet. Öfsigten är och god, ty jag har länge öfvertänkt den inmen i den djupa öfvertygelse, att Norrbottens län, genom lösa befolkningens förbättrade ställning; genom uppvande af dess idoghet och kraft; genom väckelse af känsl för pligten att söka försörja sig och de sina; genom egarnes samverkans för uppnående af dessa mål och allmän, klok hushållning skall kunna, om icke blemstra, minstone med värdig och sparsam förnöjsamhet lefwa, ut att så ofta söka sitt bröd ur statens och den kristliga n gärbetens band. Uppsala, Ören i Maj 1868.

W. v. Rehansen.

Norrbottens Län

Kongl. Hushållnings-Sällskaps

Samlingar.

Uppsala, 1869.

Alfrie-Verlagets Tryckeri.

Protokoll hållet wid Norrbottens
Läns Hushållnings-Sällskaps win-
tersammanträd i Ule den 28 Ja-
nuari 1869.

Närvarande: Ordförande: vice Ordföranden. Herr
Öfverstelöjtnanten m. m. W. von Rehausen.

Ledamöter hvilka här i alfabetiskt ordning uppta:
Herr greffhandlaren och riddaren Er. Nilund, rektor G. S.
Backman, löjtnanten G. D. Bergman, hemmansegaren S.
J. Bergström från Björnsbyn, handlanden N. E. Bergström
hemmansegaren G. D. Blemqvist, hr A. Brattberg, inge-
niören P. A. Brännström, apotekaren G. Ekman, lektor G.
Elewson, jägmästaren G. A. Ennes, direktören S. A. Fogel-
mark, landsekreteraren N. A. Genberg, kaptenen och ridda-
ren Joh. Grape, kaptenen och riddaren J. Grape, kollega
B. Holm, brukspatronen D. Hummel, länsdjurlakaren S.
D. Jacobsen, öfverjägaren Lothigius, disponenten A. H.
Lundblad, sågwerksegaren Per Nilsson, disponenten Owen
telegrafkommisarijen P. A. Ringius, förste landtmätaren S.
G. Nyström, hemmansegaren Er. Pettersson, handlanden
S. P. Rutqvist, öfverjägaren G. Rydstedt, landtbrukaren
J. S. Sandstedt, kaptenen och riddaren N. Schouh, landt-
brukaren A. Sjöstedt, v. pastor A. A. Steffen, handlanden
S. J. Sundström, disponenten G. Ulfjelm, löjtnanten och
riddaren S. Widmark, samt undertecknad sekreterare, som
förde protokollet, hvarjemte flere andra ledamöter samt an-
dra utem Sällskapet stående personer wero närvarande.

§ 1.

G. D. Herr Ordföranden behjade de närvarande
välkomna och förklarade mötet öppnadt.

§ 2.

Upplästes å Förvaltnings-Utskottets wägnar den
årsberättelse, som skall affändas till R. Landtbrufs-

Akademien, jemte de tillägg som kunde anses erforderliga för Sällskapet för närmare kännedom om Förvaltnings-Utskottets åtgärder m. m. och hwilket allt är intaget i Bil. A.

§ 3.

Framförde hr Ordföranden till hr Rungius Sällskapets tacksamhet för det junnertliga nit och den oförtrutna verksamhet, hwarmed hr Rungius tillgodegjett länets intresse wid landbruksmötet i Stockholm sitt lidne seminar, äfwenjem för hans gåfwa till Sällskapet af 20 ex. af hans Trädgårdsbok.

§ 4.

Upplästes revisorerens berättelse öfwer 1868 års räkenskaper och som den icke innehöll några anmärkningar, bewiljades Förvaltnings-Utskottet answaret för förvaltning och räkenskaper för nämnda år.

§ 5.

Enligt wederbörandes förslag inwaldes till medlemmar i Sällskapet: hr postkommisjarien J. J. Lindström och handlanden M. P. Forsberg i Haparanda, tullförvaltaren G. Andersson och notarien W. Ström i Neder-Kalix; i Öfwer-Lule: doktor G. Belling, Anton Sundbaum och garfwaren D. J. Edsfast, Boden, handl. G. J. Sundström, Holmsfors, inspekter G. W. Pettersson, Umeå, samt hemmansegaren Isaac Forsberg och Lars Ryberg, Wittjerf; i Lule stad: handl. D. J. Sundström och vice kollega P. J. Widmark.

§ 6.

Företogs wal af ledamöter i Förvaltnings-Utskottet i stället för hr D. D. Sundberg och M. Engwist, som wero i tur att afgå, och föllo de flesta rösterna på hr kapten J. Grape och hemmansegaren P. J. Bergström i Björsholm, den jednare efter lottning med hr kapten Schouh som erhållit ett lika röstantal.

§ 7.

Suppleanterna i Förvaltnings-Utskottet återinwaldes.

§ 8.

Som hr kyrkoherden J. Grape afstigt sig ordförandeskapet i Carl Gustafs Wille, blef hr öfwerjägaren L. Sodenstjerna utsedd till ordförande.

§ 9.

Wid wal af revisorer för 1869 års räkenskaper utsågos dertill hr pestinspekterern M. L. Munneus och handlanden P. Grewenius samt hemmansegaren Er. Pettersson i Wäddwif.

§ 10.

Wid fråga om stället för sommarmötets hållande upplästes att Neder-Kalix war i tur att hafwa detta möte, men bestämmandet af dagen öfwerlemnades till Förvaltnings-Utskottet; dock uttrycktes den önskan, att det helst blefwe mellan den 12 och 20 Juli.

§ 11.

Från Pite Wille infomna och witsordade handlingar rörande verkställda odlingar upplästes och beslöt Sällskapet, att i enlighet med Wille's hemställan, såsom premier för deras odlingsflit tilldela inhysesmannen Olof Åberg i Rofnäs och gruffförvaltaren Anders Berggren wid Rosfors hwardera 2:ne fälswerksedar a 10 rdr samt inhysesmannen Samuel Forsberg i Blåsmark 1 fälswerksed till samma wärde.

§ 12.

Föredrogs en till hr landsbörding Bergman ställd skrifwelse från hr Olof Eneroth om infop af hans bok "Folksskolan", som af Giesleborgs länss landsting blifwit prisbelönt, och beslöts, att Förvaltnings-Utskottet skulle, ifall boken efter granskning befunns ega erforderligt wärde, ega att af tillgängliga medel för infop af den samma använda 50 rdr rmt.

§ 13.

I anseende till det widtomfattande arbete som ordnandet af de statistiska uppgifterna medföra bewiljat. Sällskapets sekreterare en sårskild ersättning af 50 rdr för hwardera af de tre ar, hwarunder detta arbete varit påfalladt, såwensom 50 rdr för innewarand års arbete dermed.

§ 14.

Upplästes ett från Kalmar Hushållnings-Sällskap Förvaltnings-Utskottet ankommen Cirkulär om att Utskottet till Agent wid Sällskapets Industri-Expositiön antagit handlanden Carl G. Johansson i nämnda stad

§ 15.

Det af komiterade, som wid förra wintersammanträdet blifwit utsedde, uppgjorda förslag för besörjande af jordbrukets och ladugårdsföretagens i länet utveckling förefom nu till behandling, och som det sönde faller i trenne punkter, blefwo dessa hwar för sig fördragna och diskuterade. Första punkten innehöll följande proposition:

att Hushållnings-Sällskapet ingår till länets näst sammanträdande Landsting med anhallan, att landstinget anslår nodiga medel till en länsgagronoms aflouande med 2,500 rdr, af hwilka 1,500 rdr såsom lön, 400 rdr såsom ersättning för upprättande af kartor och kostnadsförslag och 600 rdr såsom resekostnadsersättning och dagtraktamente, samt att denna agronom stalles till Sällskapets disposition, med skyldighet för Sällskapet att för hwarje ar, jemte eget yttrande, delgifwa landstinget den berättelse öfwer under året verkställda förändringar, som af länsgagronomen skall till Sällskapet insändas.

Hr Ordföranden erinrade härwid, att sist hållna Landsting beslutat ett reservationsanslag af 1,500 rdr med anledning af den å riksdagen väckta motien om ett statslån af 5 millioner rdr för wattenastappningar och regeringens till följd deraf remitterade skrifwelse med inforbradt underyttrande, huruvida landstinget wöre benäget att ifråda sig answaret för den del af ett sådant lån, som möjligen kunde falla på detta lån, samt att detta landstingets reservation

anslag afseende användandet af sakkunnig person för förberedande undersökningar om de wattenmjuka trakter som i första rummet borde ifrågakomma wid medlens användande.

Skuru efter denna erinran uppmärksamheten fastades derpå, att en länsgagronom härigenom inqatunda blefwe obefäst, utan twärtem skulle komma att hafwa en helt annan uppgift, nemligen att gå länets jordbrukare tillhanda med råd och upplysningar wid ijelswa brutningsfattet, framställas af andra talare det yskande, att frågan uppstjots till sammansammanträdet, emedan intill den tiden riksdagen fattat sitt beslut om den wänta motien, och blef Sällskapets beslut, efter försiggangen omröstning, att frågan skulle uppstjutas till sommarmötet.

Komiterades andra proposition: att Hushållnings-Sällskapet uppgör kontrakter med oswannamunde hemmansinnehafware på villkor, att de, mot atnjutande af föreslagna ersättningar, ataga sig bruka och odla sina hemman efter den plan och på det satt länsgagronom bestämmer, under dennes uppsigt och under Gillesordförandenas eller annan i närheten af hemmanen boende dertill lämplig persons närmarste tillsyn; samt, om sällskapet anser sig sakna dertill erforderliga medel, hemställan af sällskapet göres hos länets landsting om ett arligt reservationsanslag af 1,000 rdr under en tidrymd af 5 ar, hwarigenom kontrakt med en eller flere innehafware af hemman i de kommuner, från hwilka nu intet eller oantagliga anbud inkommit, såwensom uppgöras ty först derigenom blifwa verkningarne riktigt walgorande och den tanke som ligger till grund för förslaget, rätt genomförd,

företogs sedan till behandling, och anmälde hr Ordföranden, att sedan komiterade upprättat sitt förslag, hade benuden Erik Mattsson å hemmanet M 24 i Melnäs såwensom erbjudit sitt hemman till begagnande för ändamålet.

Hr Ordföranden framställde, efter någon diskussion, först den frågan, om Sällskapet ansåge ifrågawarande förslag så nyttigt, att uppföringar borde göras dertill, hwilken fråga beswarades med ja.

Härefter ifrågasattes, till huru stort belegg Sällskapets egna tillgångar medgäfwie bidrag till ändamålet, och besluts, att åt Förvaltnings-Utskottet lemna det uppdrag, att före sammarmötet uppgöra beräkning öfwer Sällskapets tillgångar och angifwa det belegg, hwilket såsom föllnadsanslag borde af landstinget begäras, samt att detta förslag skulle framläggas wid sommarmötet, på det att Sällskapet då öf

wer komiterades proposition skulle kunna fatta beslut, hvar jemte på framställning af hr Hummel Sällskapet biföll, att Förvaltnings-Utstottet skulle föreslå hvarman företades wäl borde antagas, äfwen som tiden för deras öfwerlemnande till Sällskapet.

Komiterades tredje proposition: att Hushållnings-Sällskapet till det bolag, som kan bildas i någon större by af länet för anläggande af ett mejeri, eller till den enskilda person, som upprättade ett dylikt, anslår ett bidrag för en gång af 200 rdr, sedan antaglig och af Sällskapet godkänd säkerhet blifwit stald för att mejeriet kommer till stånd och skall skötas efter de föreskrifter, som af Sällskapet blifwa meddelade, samt att Sällskapet desutom under första året aflönar mejerinnan, hwilken bör hafwa undergått fullständig mejerifärd wid Ulluna eller annan likstald undervisningsanstalt,

bifölls af Sällskapet, som härtill anslog 350 rdr (deraf 150 till lön åt Mejerinnan) och öfwerlemnades till Förvaltnings-Utstottet att mellan de inkommande anbuden utwälja ändamålsenlig plats för mejeriet inom någon annan kommun än Neder-Eule socken, der Mejeri redan finnes.

§ 16.

Föredrogs Kongl. Landtbruks-Akademien skrifsweljan. åtgärder för en förbättrad skogswård, hwarwid till beswarande förekom följande fråga:

"Då en ändamålsenlig skogsstötsel är för närvarande i allmänhet och landtbruket i synnerhet nöd wändig, huru kan en dylik skogshushållning inom vårt land allmännare åwägbringas samt för framtiden betryggas? Kan detta åstadkommas endast på öfvertygelsens wäg, utan att lagstiftningen bestämmer något om den enskilda skogshushållningen?"

Hr Rutqwist öppnade diskussionen härmed med att som sin åsigt anföra, att man på öfvertygelsens wäg ingenting kunde uträtta.

Hr Per Nilsson föredrogs fullmakt från Öfwer-Eule socknemän att föra deras talan rörande stämpling af wirt å skattefog och protesterade mot ingrepp i eganderätten. Hwar och en borde så hushålla med sitt. Det kunde wäl vara godt att spara på skogen, men om behöfvet kräde, finnes ingen annan rad än att tillgripa den. Det kunde

och så stundom vara nyttigt att spara på spannmål, em man hade sådan qwar, men om medel behöfdes för nödiga utgifter, så måste man sälja den. Men likasom man fritt disponerade sin spannmål, måste man också ha rättighet att fritt disponera öfwer sin skog, och lagstiftning were i detta fall öfwerflödig.

Hr Ringius anförde, att skogarne äro en egendom, som man kan hushålla eller misshushålla med, och erfarenheten lärde, att den skogsafwerkning som i länet företommit wore en misshushållning. Men följderna af misshushållning med skogen woro sådana, att de inwertade stadligt äfwen för andra. Em en person misshushållade så, att både han sjeli och andra hade skada deraf, kunde han ställas under förmyndare. Detta borde dersöre äfwen kunna tillämpas uti ifrågawarande fall. - Wetenskapen gäfwid handen, att skogarne äro regulatorer af de klimatiska förhållandena, och då det wisat sig, att befolkningen icke behjertade detta, utan twärtem kommit derhän att på flere ställen tillgång till huetimmer saknades, wore lagstiftningens mellantemst af nöden.

Hr Ennes uttalade såsom önskligt, att staten genom lagstiftningsåtgärder skulle kunna motarbeta afwerkning af parrar å enskilda skogar.

Hr Per Nilsson medgäfwid wisierligen, att mången så illa hushållat med sin skog att han wore instränkt till sparrhygge, och funne önskligt, att ung skog sparades, men då man saknade andra tillgångar och utgifterna fordrade penningar, finnes ingen annan rad.

Hr Is. Grape uttryckte äfwen sin önskan om sparrhygets instränkning.

Hr Ringius tog fasta på hr Per Nilssons medgifwande, att det misshushållades med skogarne.

Hr Sandstedt förenade sig med hr Ringius, och toge icke blott fasta på Per Nilssons medgifwande om skogens flena beskaffenhet, utan wände sig äfwen mot hans exempel med spannmålen, hwilket icke wore tillämpligt, ty spannmål kunde man så igen om ett år, men skogen hunne icke till återwärt knappt på etthundra år.

Hr Asplund funne det i sin ordning, att då man egde hemmanet, borde man äfwen så hushålla dermed efter behag och icke ställas under förmynderskap.

Hr Ekman beswarade den framställda frågan med nej, ty om lagstiftningen finge ingripa i detta fall, skulle den äfwen så ingripa i allt annat, och som ett ingrepp i eganderätten uppfattade talaren ett aläggande af lagstiftningen att

skydda andras egendom genom att icke få fritt disponera sin egen.

Hr **Per Nilsson** wille gifwa det af honom anförda od af hr **Sandstedt** angripna exemplet den teltning, att de enskille måste få disponera sin egendom i såväl den en rittningen som den andra.

Hr **Schouh** betwiflade wisjerligen icke, att på ett annat ställe det som af en föregående talare yttrats em d wetskapliga iakttagelserna kunde ega tillämpning, men kunde icke tro, att det gått så långt i Norrbotten, och det wär wäl meningen, att Sällskapet skulle yttra sig i öfwerensstämmelse med förhållandena i det län, hwartill Sällskapet hörde. Hr denna synpunkt sedt, ansåg tal. icke afwärfningen länet hafwa tagit sådan utsträckning, att förmynderskap wär erforderligt. Talaren ansåg desutom ett förbud för iparr bygge wara mycket orifftigt, ty man kunde mycket wäl tänka sig, att iparrbygget wöre behöfligt för en rationel skötsel af skogen. Skogen behöfde gallras, men em lagstiftningen lade hinder i vägen för huggning af mindre träd, förbiåg her med det samma wigten af en rationel skogshushållning i betordrade just motsatsen af det hen ossag. En annan talare hade angripit orsaken till iparrbygget, nemligen behovet, och det wöre ju naturligt att då man hade en egendom wille och måste man draga afkastning af densamma. Skogen wöre en egendom, af hwilken man äfwen måste ha inkomster. Kunde man icke längre påräkna inkomster af den, upphörde också afwärfningen. Tal. betraktade endast som ett undantagsfall, em en och annan iaknade byggnadstimmer.

Hr **Is. Grape** instämde i den sista talarens afigt, att iparrbygge icke helt och hållet kunde förbjudas; så önskligt det än wöre att det inskränktes.

Hr **Rydstedt** belade samma afigt och yttrade att totalt förbud för iparrbygge wöre högst olyckligt, emedan skogens rationella behandling derigenom motwerkades.

Hr **Olsson** uppfattade frågan såsom afseende en förbättring i skogsstötjeln och ett betryggande för framtiden. Det hade här anmärkts, att den enskille måste få fritt disponera sin egendom, så att lagstiftningsåtgärder mot den enskilles fria behandling af sin skog wöre ett ingrepp i eganderätten; men det finnes många förhållanden, som begränsade den fria dispositionen; sålunda pålade riksdagen skatter; hwilkas utgörande jag icke kunde undandraga mig, och i öfrigt disponerade jag min egendom endast så länge jag icke skadade andras intresien. Talaren trodde wäl att tillgång

på skog finnes i detta län, men att skötseln ingalunda wöre god. Det wöre mycket bra, om man hade fördel af iparrbygget, men i sådant fall wöre det så mycket angelägnare, att det ställdes så, att denna inkomst kunde fortlara, hwarföre äfwen lagstiftningen borde stallas i den riktningen.

Hr **Ridsforanden** erinrade, att denna fråga warit flere gånger ventilerad inom Sällskapet, och att Sällskapet senaste gången uttalat såsom sin afigt, att den öfwerdrift, som lade i afwärfning af smått virke, wöre stadlig, hwarföre Sällskapet då ansåg önskligt, att expertförbud för virke under wisja dimensioner utstäckades.

Hr **Hummel**, som wid ifrågakommande tillfälle warit närvarande och deltagit i detta uttalande, förklarade sig wid samma samman afigter. Tal. ansåge förmynderskap nödmandigt för den lättsinnige och elste skogsanwerkaren och expertören. Sålunda behöfdes expertförbud för allt biladt virke under 7 tum i tyktant samt för rundt virke, som icke haller 9 tum på 24 fot; men i öfrigt måste man verka på öfwer tygelsens wäg.

Flere ledamöter instämde häruti.

Hr **Ekman** protesterade mot ett sådant beslut; kunde icke finna, att skogen derigenom bättre bewarades, ty man kunde säga 6 tumsk virke, och en iparre är föradlad likawäl som det jagade virket af samma dimensioner.

Hr **Rutqvist** ansåg otroligt, att någon sågade 4 tumsk bräder.

Hr **Hummel** bevarade hr **Ekman**, som syntes icke hafwa rätt uppfattat förhållandet. Det hände nemligen att från utlandet komme beställning på sågadt virke af så små dimensioner, men man kunde ofta finna sin fördel wid att sönderjaga större träd i flere mindre; i hwilket fall som helst wöre fördelen på det sågade wirketets sida, ty detta betingade 50 a 100 procent högre pris än iparrar, hwilkas export redan härigenom wöre en nationalsförlust.

Hr **Schouh** hade icke hört någon yttra, att förbud för utförsel af iparrar skulle verka förbättring i skogshushållningen, men när man dertill asser, att skötseln är beroende af detta bygge för sin nödiga utkomst, så måste man göra sig den frågan, hwarifrån medel dertill skola tagas och hwem skall sörja det, ifall det icke får nyttja skogen. Tal. såge ingen annan utväg, ty man kunde icke låta menniskorna swalta ihjäl.

Hr **Jacobsson** ansåg, att om iparrbygge fortsarande tillåtes, finnes ingen gräns för skogens utarmande, och när det wöre större förlust att utstoppa iparrar, än att behandla

stegen till förädlad form, så tycktes det som skäl nog funnes för exportförbud.

Hr Hummel anförde såsom ett exempel på skillnaden i pris mellan mindre virke, att vanligt hustimmer i allmänhet betaltes med 75 öre, men att skogsägaren deremot erhöle för färdigbilad sparre icke mer än högst 12 öre foten, eller ungefär 72 öre sparren. När man fastar sig vid skillnaden i arbete mellan ett hustimmer och en sparre, wore så mycket lättare att inse den ringa förtjenst, som folket hade på det jenare godset: arbetet wore ringa ersatt, skogen icke alls, hvarföre tal. fortsärande ytlade exportförbud.

Hr P. Widmark uppträdde härpå och framställde såsom sin åsigt, att här talades endast nonsens, samt meddelade till Sällskapets upplysning, att en traktat wore afslutad mellan Frankrike och Sverige, att denna traktat egde gallande kraft i 12 år och att den samma icke tillät något exportförbud, ja, icke en gång någon förändring i full.

Hr Ekman wille beriktiga hr Hummels uppgift om priset på sparrar i så måtto, att folket verkligen hade förtjenst deraf såsom binäring, och då allmogem icke kunde bygga några sägar, wore sparrhygge bättre än intet.

Hr Schough återopade en föregående talares yttrande, att det icke funnes någon gräns för sparrhygge. Detta wore enligt talarens förmenande ett misstag, ty den gränsen funnes alltid, så snart sparrhygget icke längre betalade sig. Det hade äfwen yttrats, att hustimmer betalade sig bättre än sparrhygge. Detta bewisade ingenting annat, än att om man kunde sälja hustimmer efter 75 öre så mycket som man hade att afslåta, skulle man naturligtvis icke fysiskt sätta sig med sparrhygge; men när efterfrågan på hustimmer icke förelom, måste sparrhygget, som hade afslättning, utgöra folkets biförtjenst. Ett exportförbud förefom tal. vara det samma som att bränna upp pellen för att få bort ohyran.

Hr Nyström ansåg sig böra meddela, att han icke wille eller kunde uttala någon åsigt i frågan, emedan han, såsom warande ledamot i skogskomitén, icke borde hylla någon bestämd åsigt, förrän alla de af komitén infortrade upplysningar inkommit.

Hr Erik Pettersson från Wäddwif anförde, att sådana hemmansägare, som har skog, nog wille spara på den dugliga, och blott taga den skadade, men under miswärtår hade de ingenting annat att lefwa af än skogen och då måste tagas sådan som betalades. Förbud ginge icke an, ty såsom för-

hållandet wore i den by talaren tillhörde, behöfdes palat till skiftet m. m. och kunde emöjligen undwaras.

Hr Rutqvist faste förra talarens uppmärksamhet på, att han misförstått ordet "förbud", emedan det endast wore förbud för utförsel, som önskades, icke förbud för bruk inom landet, och att exportförbud behöfdes, kunde man lätt finna deraf, att på ett och annat ställe tillgång på hustimmer iaknades.

Hr E. D. Blomqvist från Boden i Öster-Göta kunde icke finna någon skillnad mellan frenan och den enstilla i fråga om behöfwens tillfredsställelse, utan måste begge tagas der det fanns att så något.

Hr Ringnäs återopade som ett faktum, att flere byar, som haft rik skogstillgång och goda förtjenster under den tid deras befolkning öfverskatt sig med arwertningen deraf, nu wore utfattige, hwaremot många, som icke alls beaktat sig dermed, wore i goda omständigheter.

Hr S. Widmark förordade lagstadgadt stydd för werande ungskog samt förpligtelse för enstilla att plantera skog i men af arwertning, der sådant kunde anse behöfligt.

Hr Schough wille icke medgifwa rättigheten af hr Ringnäs uppgift om att många byar wore utfattige till följd af skogshygge, men om det skulle wara sant, wore detta intet bewis för skadligheten af sparrhygge, utan gällde skogshygge i allmänhet. På denna grund skulle man således nedgas förbjuda all slags skogsarwertning, men så långt wille man icke gerna gå. Det har bland annat anförts emot skogsarwertningen, att den så lätt lemnade lätta förtjenster, att slöseri och fattigdom blifwit följderna, men senleqwent tillämpadt skulle man lika gerna kunna säga, att ju mindre man förtjenar, desto större blir wälstandet. Den enda lagstiftningsåtgärd talaren wille förorda wore ett åläggande om plantering.

Hr Nyström önskade weta hwar man skulle plantera, när det öfwerallt fins småskog?

Hr S. Widmark anlag att det som i allmänhet skulle ifrågakomma wore en ändamålsenlig skötsel och ett rätt stydd för werande ungskog, men förutsatte äfwen att platser finnas för plantering.

Hr Per Nilsson erkände, att byar funnos som arwertat för mycket skog, men de hade legat under skifte och talaren önskade weta, hwarifrån de skulle tagit de dröga skiftetestnaderna. Det kunde väl se ut som skulle de wara utarmade, men så wore icke förhållandet, och om icke laga skiftet

hade varit, skulle de varit wälbergade. Stogsaswerkningen hade således hjälpt dem att bära de stora utgifterna för skiftet, och man finge således icke skylla på stogsbygget, om alla icke hade så mycket öfwer. Det finnes wisserligen andra bvar, som äfwen undergått skifte och hwilka icke synselliast sig med stogsaswerkning, men de hade goda ängslägenheter och andra naturförmåner, hwilka de hade att tacka för sitt wälstånd.

Hr Nyström önskade höra jägeritjenstemännens tanke om stogsjudd wore behöflig.

Hr Blomson lade wigt på att stogarne wore en nationalegendom, som borde brukas, men, för att lemna största och jemnaste afkastningen, äfwen wärdas. Fråga hade uppstått, om plats finnes för plantering. Talaren hade under twenne somrar haft tillfälle att genomströfwa ganska widsträckt trakter och funnit flere ställen lämpa sig för stogsplantering hwarföre efter talarens åsigt den bästa stogsstötjeln wore, att man befrämjade stogens återwärt då den afwerkades.

Hr Ennes beswarade hr Nyströms fråga med den upplösning, att judd wore mycket nyttig.

Hr Hummel deremot wore af den tanken, att ändamålet wunnos utan judd, blott man lemnade qwar några fröträd.

Hr Blomqwist från Boden förmålde, att för tre år sedan stogseld öfwergått deras trakt, men att ny stog redan war i tillwärt.

Hr Sandstedt erinrade att i länet finnes stora myrstråcker, af hwilka flere wore af sådan beskaffenhet, att de icke tillåto edling, men deremot skulle vara särdeles lämpliga för stogsplantering, blott de blefwo utdikade, och hwari genom de i dubbelt hånseende komma till nytta.

Hr Nyström framställde den frågan, om Sällskapet ansåg det inverka på klimatet, om all stog intill 3 tum i fuktant borthöggas.

Hr Ringius war öfwerhugad om, att i sådant fall äfwen den återstående stogen skulle förderwas och klimatet blifwa det samma som inuti Rykland på samma breddgrad.

Hr Schough påmindes genom denna fråga och swaret om en anekdot. En anatomie-professor frågade en elev, hwilka mustler han ansträngde mest, då han klef i ett träd; eleven förklarade sig icke kunna beswara frågan, emedan han aldrig klef i några träd. Det wore efter talarens förmenande tids nog att beswara frågan, när man finge någon erfarenhet derem.

Hr Hummel trodde, att en sådan edeläggelse kan itra sakomma, om huggnig af små dimensioner finge fortgå, och att således den hjälp befolkningen hade i miswärtar af sparrhygge icke motswarade den skada, som förorsakades på stogen; men kunde icke instämma med hr Ringius, att öfwerallt der stogsaswerkning eger rum lemnade den fattiga efter sig.

Hr Jacobsson fäster uppmärksamheten på hwad efter kommande skola i nödens stund taga till, om sparrarne nedhuggas, och det wore talarens erfarenhet, att wälmågan ar störst hos dem som aldrig besattat sig med stogsaswerkning, ty dessa senare ligga borta i stogen, hwariigenom mycket gödjelämne går förlorat, och lefwa på matiack, som luger ladugården; återn blir härigenom förummad, ångarne utwäta m. m. samt anförde såsom exempel på följderna af stogsbygget Lärändö by på gränsen till Smär-Nalir, hwarest hwarenda bonde varit wälbergad förrän stogsaswerkningen sträckt sig dit, men nu knappt nagen finnes som icke är skuld satt. Talaren återopade hr kapten Is. Grape som stod för sina uppgifter.

Hr Is. Grape uppsteg och bestyrkte desamma.

Hr Hummel antog dessa anmärkningar wara riktade mot honom, hvars hus varit det enda som i nämnda trakt besattat sig med stogsaswerkning, men kunde försäkra, att med undantag af tre personer finnes numera ingen enda i hela byn som wore huset något skyldigt. Tal. kunde så mycket mindre medgifwa riktigheten af det påståendet, att stogsaswerkningen wore orsak till det aftagande wälståndet bland allmogen, som ingen hemmansägare behöfde upproffia en enda dag af den wackra årstiden för stogsbyggets skull, utan bedrefwes detta just under den tid af året, då han icke kunde ega sig åt jordbruket.

Hr Blomqwist från Boden förmenade, att det wore sandt, att flere betalt sina hemman medelst förtjensterna på stogsbygget.

Hr Sandstedt anförde, såsom bewis på möjligheten att alldeles utrota stogen, Swåterna i Westergothland och Isöland.

Hr Ekman antog det wara obestyrkt, om stog någonsin funnits på Isöland, och hwad Swåterna anginge, wore det icke heller bewisadt, att utrotningen af stogen derstädes skett genom nedhuggning, utan ansåg mycket sannolikare, att stogseld öfwergått denna trakt. Man hade här äfwen talat om gränsen för afwerkningen i hwad dimensionerna widkomme,

men denna were mycket swår att bestamma och berodde på hwar och ens egen åsigt och fördel. År sin del ansåg talaren 7 tunnir wårke för groft.

Hr Ordföranden, som efter derom framställd fråga förklarade diskussionen öfwer första delen af R. Akademiens fråga slutad, hänvisade till Sällskapet förut uttalade åsigt och hemställde huruvida Sällskapet ansåg, att på öfwerhugelsens wäg någon förbättring i skogswården kunde wara att förwänta? Denna fråga besvarades med öfwerwägand. Nej.

Hr Ordföranden anmärkte derefter, att såsom naturlig följd häraf, måste Sällskapet åsigt wara, att lagstiftningen borde ingripa.

Hr Hummel: dock på ett moderat och försigtigt sätt.

Hr Ordföranden framhöll att tvenne åtgärder wore föreslagna, nemligen att skydda skogen genom återwärt och genom exportförbud, och önsade upplysning af närwarande jägeritjenstemän, huruvida kontroll kunde åstadkommas, i fall lagstiftningen införde ett sådant åläggande som sådd i men af öfverhugningen.

Hr Ennes ansåg kontroll i detta län omöjlig, ty ännu finnes så stora skogar, att åtgärder härutinnan skulle wara alltför tidiga.

Hr Rydstedt upplyste, att i Danmark förefref lagen, att om enstilt person afverkade skogen kallt, wore han pligtig att efter 5 år verkställa sådd, och om ej detta stett, skall sådd på skogsmarkens egares befohånad ske af skogstjenstemän. Här wore dock ingen sådan förefrist af nöden, emedan enligt talarens förmenande kalhuggning aldrig kunde inträffa. Dessutom wore sådd härstädes onödig, ty naturen sörjde sjelf för återwärt på det sätt, att fröet, som är försedt med wingar, föres omkring på skaren om wären och, då snön smälter, stannade det qwar på marken och öfvergick till groning. Skulle likwäl lagstiftningen fastställa något om sådd, måste wisja år bestämmas, inom hwilka den samma borde wara wertställd.

Hr Glowson ansåg icke lämpligt att uttala sig om de närmare förefrister som kunde wara nödiga, utan att Sällskapet blott borde yttra sig antingen för exportförbud eller återwärt.

Hr Ordföranden framställde derefter denna proposition: den som will, att lagstiftningen skall ingripa för skogarnes skydd med exportförbud, swårar ja, den som det icke will

swårar nej. Winner nej, har Sällskapet uttalat sig för ett lagstadgande om frösådd.

Hr Mungius invände, att det kunde finnas de som önsade begå delarne.

Hr Ordföranden belade derföre propositionen i 2:ne och framställde till ny proposition: anser Sällskapet, att lagstiftningen bör skydda skogarne genom exportförbud för wårke af de smärre dimensioner, som förut blifwit uppgifna?

Då starka rep af både ja och nej hördes blandade med hwarandra, anställdes emröstning, hwarvid befunns, att ja hade segrat.

Hr Schough anmälde reservation på den grund, att exportförbud icke allenast icke medförde den dermed ålystade nyttan, utan twärtom wore hinderligt för rationel skogshushållning, samt att lagstiftande makten iannelikt icke skulle göra något afseende på Sällskapet utlåtande.

Hr Glowson reserverade sig, emedan han uppfattade exportförbud såsom en olucka för befolkningen i midswärtar.

Hr Ennes, Rydstedt, S. Widmark, Bergman och Ekman m. fl. antecknade sig äfwen bland reseranterna.

Hr Ordföranden framställde derefter propositionen om den andra åtgärden: anser Sällskapet ett sådant lagstadgande onödigt, att skogsegare må åläggas att befordra skogens återwärt?

Äfwen nu hördes blandade ja och nej, men Hr Ordföranden förklarade sig anse frågan med ja beswarad, och, då intet utlåtande på votering afhöordes, bestämdes de med klubbslag.

§ 17.

Härefter förefom till öfwerläggning det af skogsförbuden till Sällskapet remitterade, af öfverjägarer C. Degerman wäcka förslag om stämpling utaf jernwål med laglig rätt å stattemark afverkad skog.

Hr Ennes förordade förslaget, sunne det mycket lämpligt, att det afverkad wårket lades i högar, innan det fördes från stället, och afstämplades; detta wore en stor lättnad både för skogsafverkaren och jägeribetjeningen och skulle förkomma mycken willrådighet för den jenare och mycket obehag för den förre; trodde icke heller att det skulle medföra stor kostnad, ty afstämplingen kunde ske på kontrollreserna.

Hr Hummel yttrade, att förslaget wore af esantligt ingripande natur och ansåg, att här icke wore tillfälle att ingå

i alla detaljer, som dermed wore förenade, men wille upptäcka den frågan, om förmanen för hvar en sådan i stämme kunde öfverwäga den skada som genom testnad och obehag skulle jordägaren tillståndas. Det wore naturligt, att de elägenheter, hvilka förslaget afsåg att förefinnas, endast kunde uppstå på sådana ställen, hvarst fälld, kronomark sköto in mellan enstilla eger. Dessa borde enklare kunna lösas, ty i öfrigt trodde icke talaren att med en så talrik och wälsam stogsbetjening som nu finnes, några åverkningar i stor skala numera kunde bedrivas. Något behof af ifrågasatt afstämpling förefinnas således icke, och det skulle bli alltför tungt för folket att bekosta den nämnda Sällskapet hade redan uttalat sig för förbud och fröjäd, och man borde stanna dermed.

Hr Bergman: innan Sällskapet afgäfwet något utlåtande, borde det afgöras, om förslaget är utförbart. Dett wille nu talaren undersöka. Om förslaget bifalles, blef det nödvändigt, att hemmansägare antingen inom wijs tiggjorde anmälan om hela afwertningens afstämpling, med uppgift om antalet trån; detta wore nödvändigt derföre att jägeritjenstemännen skulle kunna ställa sina förrättningar der efter. Men det är mycket troligt, att en stor del hemmansägare, såsom warande mindre skriftsmän, komma att försumma detta, och det wore äfwen swårt för honom att i förhand bestämma afwertningens storlek. En försummelse i ena eller andra fallet utsatte således hemmansägaren för faran att blifwa lagbrutare, ehuru han begagnade sin egen egendom. Skulle åter anmälan om afstämpling så göras, när som helst och för hvilket antal trån som helst, skulle icke jägeritjenstemännen hinna till på alla ställen, äfwen om deras antal wore flerdubbelt. Man behöfde blott t. uti ett att anmälan om utstämpling i dag enstades t. uti 20 i stället, 12 mil från Luleå, men innan jägeritjenstemännen utkom till denna del, har uti anmälan ingått en uti 100 trån i Engesbyn o. s. w. 2000 trån i enstades t. uti 1000 trån i ett medelst stort ställe. Men om flere tillstämplingar skulle blifwa tillåtna? Icke kunde man wal säga, att hemmansägaren att göra det; icke heller kunde wal säga, att de i afstämplingen stå ut med det, ty den är redan långt; att stället således stigen. Men om testnaderna i uti stället uti medelst statsanslag, hade man skal befråga, att numera uti debiterades på debiterad, hvarigenom icke blott hemmansägare, utan tjenstemän och alla andra fingo deltaga. De sådana uppeffringar wore inga motwarande fördelar. D

före påstode talaren, att förslaget wore utförbart, men icke blott denna utstämpling, utan hela stamplingsätgärden wor elämplig och föranledde lagbrett. Talaren wille bewisa det. Om man ginge genom stogsstrakterna skulle man finna många träd qwarstå med stämpel, men många utan stämpel wara borta. Detta wore helt naturligt. Stämpeln anbringas nemligen tum från roten, men då mycket snö fallit, såsom har wäntligen inträffat, och synnerligast wid urwäder blifwa stämplarne stylda och är mycket swårt för arbetaren att träffa på det utstämplade trädet; men om detta än lyckas, befinnes det ofta nog odugligt, och arbetaren föredrar att taga ett friskt träd, ehuru estämpladt, framför det stämplade, som han finner wara till ingen nytta.

Hr Ordföranden erinrar talaren att meningen med förslaget icke afser stämpling på rot.

Hr Bergman erkände riktigheten härpå, men hade welat framhålla elägenheterna af stämplingen, emedan han ansåg samma elägenheter uppkomma på stattemark som på kronomark. Den enda fördelen af stämplingen wore, att kontrollen för tjenstemännen blefwe lättare, men stogsbewakningen wore redan så wal organiserad, att några ytterligare åtgärder kunde anses obehöfliga.

Hr Per Nilsson wore å kommunens wägnar stiftad att protestera mot en sådan åtgärd som förslaget afsåg; trodde icke dubbel jägeripersonal tillräcklig, om det skulle utföras, och ansåg blefwe då erforderliga till aflöningar, hvilket skulle återfalla på de skattdragande.

Hr Finell instämde med hr Hummel och Bergman, som hade anfört goda skäl mot förslaget, och betraktade det som ett waldsammt ingrepp i eganderätten samt medförde onödiga testnader, hvarföre talaren protesterade deremot.

Hr C. D. Blomqvist från Boden sade äfwen uppmärksamheten derpå, att snön lade sig mycket högre än stämpeln hvarföre denna wore elämplig.

Hr H. Widmark trodde att diskussionen kommit på stället om ämnet, ty meningen wore wal att endast sådana hemmansägare, som wore tvungna att föra sina stogsprodukter öfwer kronomark, skulle wara förbundna att låta stämpla desamma. Under sådana förhållanden skulle icke stämplingen bli så swår eller testsam att utföra. Beträffande att många stattemäns stogar wore så belägna, att stämpling skulle behöfwas. Hvad en föregående talares anmärkning om samtidigt anmälan från flere håll beträffade, wore denna icke alldeles riktig, ty Engesbyn hade återopstått, men talaren wiste

icke att kronan hade några marker qwar i Neder-Eule seden hwarjore sadana reser jem af hr Bergman aberopats icke kunde komma ifråga. Den i förslaget förordade kontroll wore en hjälp för bewatningspersonalen, och till fördel för hemmansegaren, som derigenom undginge alla mistag och förvecklingar. Föreslår dertöre, att Sällskapet ger sitt utlåtande i den riktning, att sadana hemmansegares skogsprodukter, som måste föras öfver kronomark, borde stämpas och kronan betala stämpelkostnaden.

Hr Ekman funne en orättwisa deruti, att den ena hemmansegaren, som är olycklig nog att ha sina egor gränslande till kronans, skulle undertastas inskränkning i sin dispositionens rätt till skogen, men den andra skulle slipa.

Hr Per Nilsson aberopade äfwen de olägenheter som uppkomme wid djup snö, samt framhöll den skada, hinder och kostnad, som hemmansegare blefwe undertastade, ifall icke skogstjensteman insunne sig när han behöfdes.

Hr Ringius ifrade mot de toma talesätt, som framställde swarigheter mot tillämpningen af förslaget, ty sadana komme icke att finnas i praktiken, samt om ingrepp i eganderätten, ty något hinder mot den fria dispositionen af skogen lades icke genom förslagets utförande. Hvad kostnaden beträffade, borde den så mycket hellre utgöras af staten, som kronan genom den föreslagna åtgärden desto bättre kunde skydda sin egendom.

Hr Lundblad såg i förslaget ingenting annat än ett försök af öfverjägaren Degerman att trakassera allmänheten...

Hr Ordföranden uppmanade härwid talaren att hålla sig till ämnet.

Hr Lundblad ogillade förslaget; allmogem brukade föra de huggna träden lag för lag ur skogen ned till wattendragen, men om förslaget gick igenom, skulle han så wänta dermed tills det behagade skogsbetjeningen att utstämpla dem.

Hr Ringius funne sig föranlaten att wända sig mot den sista talaren, som offentligt hade anlagat öfverjägaren Degerman för trakasserier. Detta wore en högst obefogad tillwitelje; talaren skulle twärtom kunna bewisa, att hr Degerman wid flere tillfällen af egna tillgångar bisprungit arbetare, blott för att de icke skulle komma i frestelse att åverka skog, och sadana drag bewisade just motsatsen till hvad som sista talaren ansett tillständigt att yttra.

Hr Glowson funne betänkligheter wid förslagets antagande och framdrog exempel på swarigheten att tillämpa det.

Hr Asplund tyckte att man måste ha en jägmästare jemt till hands, om förslaget skulle tillämpas.

Hr Rydstedt framhöll, att förslaget ålystade skydd för kronoskogarne, men ingenting hindrade skatteman att gå in på kronans skogar och hugga samt sedan transportera träden till egen mark; härigenom blefwe winsten med stämplingen ingen, utan blott kostnad, hwarjore talaren icke kunde biträda förslaget.

Hr Schough wille i likhet med en föregående talare wäga fördelar och olägenheter mot hwarandra. De fördelar, som enligt förslagets motivering skulle winnas wore minskade besvär och obehag för bewatningspersonalen, hwaremot olägenheter wore förökade dylika för skogssegare, som utgjorde flertalet. Änåg olägenheterna stanna på de lednars sida, hwarjore han afstörkte förslaget, formenande att staten borde hålla sina tjenstemän skadeslöja för besvär och obehag som afstöljde tjensten.

Hr Hummel och Hedström från Wäddwitt funno det äfwen outförbart.

Sedan diskussionen nu war slutad, framställde hr Ordföranden den frågan, om Sällskapet anåg det wänta förslaget utförbart?

Frågan bevarades med öfwerwägande ja.

Hr Ringius, H. Widmark, Ennes och J. Grape wille i protokollet hapwa antecknad, att de tillhörde minoriteten.

Som klockan nu war 4,20 e. m. beslöts, att sluta för dagen och fortsätta förhandlingarne i morgon kl. 12

Ne och dag jem eswan.

In fidem

August Cajanus.

**Protokoll hållet wid Norrbottens
Läns Hushållnings-Sällskaps win-
termöte i Ule den 29 Januari 1869.**

Närvarande: Herr Ordföranden, Öfverstelöjtnanten m. m. B. von Mehausen, och af ledamöter ett flertal af de wid gårdagens sammanträde såsom närvarande antecknad samt undertecknad, som förde protokollet.

§ 1.

S. D. - Föredrogs Stuterikomiténs Cirkulär, som punktvist besvarades:

1:o. Om de åtgärder, som på senaste 30-40 åren inom Norrbottens län blifvit widtagne till Hästafvelns förbättrande, genom Hushållnings-Sällskaper, Föreningar se Hästafvelns befrämjande eller enstilla personer.

Svar: För omkring 13 år sedan inköpte Hushållnings-Sällskapet en hingst af Strömshelmsras och senare äfven en annan af samma ras, hvarjemte Sällskapet under två åren är understödt en person i Torne socken med bidrag för hållande af besfällare af Strömshelmsras;

2:o. Endast af den sistnämnde har afweln varit god;

3:o. Som från stuterierna ingen hingst för närvarande är stationerad i länet, wore önskligt, att en för hvarje sögderi kunde fås, och bör icke hwarighet förefinnas att så dem lämpligt placerade, men anses jemtlandsras företrädesvis böra användas;

4:o. Hästafveln inom länet icke fullt tillfredsställande; hästuppfödningen sker nästan uteslutande för arbete; i den norra delen af länet är afweln företrädesvis af blandad finsk, och i den södra delen ångermanländsk;

5:o. Länets hästafvel offer endast eget behof;

6:o. Inköp af föl har icke egt rum.

§ 2.

Kongl. Landtbruks-Akademien's cirkulärskrifvelse om årliga sammanträden af delegerade från rikets samtliga

Hushållnings-Sällskaper upplästes, och järfstilt om ett sammanträde den 22 nästkommande Februari, och beflöts, att Sällskapet genom skrifvelse skulle anmoda hr Landshöfding Bergman att wid detta sammanträde representera Sällskapet, hvarjemte Sällskapet uttalade sig för årliga sammanträden i Stockholm, såwidt de blefwe hållna under pågående riksdag, och hwarigenom Sällskapet till undwitanande af stora kostnader, forttrande kunde representeras af någon riksdagsman från länet.

§ 3.

Föredrogs samma Akademien's cirkulärskrifvelse angående tillfällen till undervisning i bebeslagsskusten, och beflöts, att 150 rdr skulle anslås till den perion, som af Rörvaltnings-Utskottet blefwe ansett såsom lämplig och som wid Veterinärinrättningen i Stockholm blefwe till Elev antagen, med wilket, att han efter genomgången kurs anställdes wid länets landtbruks-skola, och hwartill skolans föreståndare nu för sin del förklarade sig villig, samt under förutsättning att irrogafemna kurs finge under sommaren genomgås.

§ 4.

Upplästes samma Akademien's cirkulärskrifvelse om bewiljadt anslag för utställningar och prisbelöningar af slagtdjur och mejerialster m. m. och hwarå swar infördrats före den 15 nästkommande Februari, och blef Sällskapets beslut, att som tiden wore för fort att nu kunna fatta något beslut, kunde Sällskapet icke afgifwa något besked harem, förrän det kommunicerat sig med andra Hushållnings-Sällskap.

§ 5.

Förefom fråga om uttrande öfwer de af hr Ordföranden och hr Öfverstem framställda förslag till inhyssingarnes fästande wid jorden samt om fattigwårdens ordnande i länet, men ansågs denna fråga wara af

så stor betydelse och wiät för länet, att något uttalan de från Sällskapet sida nu icke borde göras, utan be-
slöts, att Förvaltnings-Utskottet till Kommunalskän-
derna i länet skulle afsluta en skrifvelse med anmodan
att inom den 1 nästkommande Juni infomma med för-
slag till frågans ordnande, hwarefter Förvaltnings-
Utskottet skulle bereda densamma till föredragning och
afgörande wid nästa winterjammanträde.

§ 6.

Härefter förekom till diskussion framställda frågan,
**om och hvilka åtgärder böra widdagas för att lifwa
hågen för trädgårdsodling i länet?**

Hr Ordföranden anförde, att obefantligheten med wan-
liga trädgårdsalsters skötsel hindrade på många ställen såda-
nas odling. Genom länets nödhjelpskomite hade frön af
fälrötter m. m. blifwit utdelade i sockarna, men hade de-
samma endast på få ställen lyckats och orsaken dertill måste
sökas i blifstande insigt att rätt sköta dem. Detta alstrade
emellertid obenägenhet för odling af många nyttiga frukter,
hwarefter det syntes nödigt, att på något sätt befrämja kun-
skapen om deras och öfriga kösträdgårdswexters odling,
skötsel och begagnande. En hushållsskola för qvinnor skulle
derför wara ett lämpligt medel att bibringa kännedom ej
blott häruti, utan också i andra för qvinnan nödvändiga, för
trefnaden, busfliten och det ekonomiska wälståndet wäsentliga
samt för en husmoder wiktiga hushållsbefyr, såsom spinna,
wäfwa, nödterftligen sy, sköta ladugård m. m.

Hr Ringius uppläste den af honom afgifna årsberät-
telse öfwer trädgårdsodlingen 1868 (Bil. B). Hwad den
nu framställda frågan beträffade, sönderföll den i 2:ne delar,
nemligen först om några åtgärder böra widdagas. Det wore
tydligt, att allt hwad som befordrar sedlig odling, borde be-
fordras; Eneroth isynnerhet hade framhållit nyttan af
trädgårdsodling, ty genom att isynnerhet sig dermed, blefwe
mängen afhållen från tidsfördrif af förnedrande bestaffenhet.
Men äfwen i ekonomiskt hänseende wore den fördelaktig.
Det kunde wäl synas, som skulle den häruppe icke löna sig,
men många trädgårdswexter äro mycket hårdade, till och
med mera hårdiga än sådeslagen. Man borde nemligen
betänka, att de frön wi begagna, till stor del komma från

andra länder. Wore dessa uppdragna häruppe och tillgång
på sådana funnes, skulle werten wara så mycket mera hårdig.
Man borde betänka trädgårdsskötjeln såsom ett landtbruk,
men trädgårdsskötjeln ger i wisja fall mer än dubbelt så
stor afkastning. Man slagade söderut, att den icke bure sig,
men ofta bestode orsaken deruti, att man hade en lurtad
gård, som uppate hwad kösträdgården aflästade; derför bor-
de man här ställa det så, att endast de för lifwet nödvän-
digaste alster blefwe frambringade; hellsma inbudsingen kunde
ha ett par sängar; det togo icke bort någon tid för honom,
utan hustru och barn kunde dermed sysselsättas. Allmogens
hushållsaktiga föda utgjordes af spanmål och mjölk, men
detta wore en misshushållning. Hwarje menniska behöfde
nemligen ett wist quantum kölbaltiga och ett wist quantum
gräsmehaltiga ämnen för sitt uppehälle, men om hen mera
utslutande äte en föda, som innehöll en öfwerwälgande
mängd af det ena ämnet, måste hen deraf äta så mycket
mera, för att iälunda kunna tillföra kroppen erforderlig
mängd äfwen af det andra ämnet, och detta wore ju en
misshushållning. Denna misshushållning wore gräsmehaltiga
grönaker, såsom kal och skidfrukter, synnerligen lämpliga att
förekomma. Bästa sättet att sprida kännedom om och håg
för trädgårdsodling wore att meddela praktisk undervisning
derom i folkskolan. Wid wisja folkskolor söderut finge barnet
wid sitt inträde i skolan några buskar att wårda och ta frukt
af samt taga dem med sig, när det lemnade skolan. Här
funes inga trädgårdsländ och icke heller duglige lärare; till
och med trädgårdsmästare söderifrån beginge mistag i bör-
jan af obefantstap med klimatets och jordmånenes fördringar.
Derför behöfdes en mönsterträdgård, der man kunde så lära
sig det nödvändiga. Men mönsterträdgården borde sam-
manflås med en hushållsskola, såsom hr Ordföranden anförde.
I ett fattigt land wore angeläget att så ändamålsenligt
som möjligt använda de knappa tillgångarne och se till att
med de minsta uppoffringar winna de största fördelar. Man
borde derför ej göra något ensidigt, utan hellre så omfat-
tande som möjligt. Om intåg af ett litet hemman kunde
åstadkommas, skulle på detta kunna förenas trädgårdsskötjel,
linskötsel, ullberedning, konservering och inläggning af wexter,
af kött och wildt i bloddelor, med ett ord af hwarje slags
hushållsarb. Sålunda ett exempel på huru äfwen en fattig
landsända kunde bereda sin befolkning nödterftig utkomst,
wille talaren anföra Halland, som består till stor del af flyg-
landsfalt, ehuru på senare åren planteringar börjat företagas.

men hwarest allmogem serwat af att bereda ull, och hwilt busflejd är så utbredd, att man nästan aldrig ens på landvägen ser quinnorna utan sin stidstrumpa. Genom en dan skolnärättning som förut blifwit antydd skulle elever bi das och kunna sprida kannedomen om flere nyttiga busfle der. Saken wore derföre wärd att beakta. Att föreslå plat för skolan wore swårt; Gaddwif wore icke olämpligt, men ekenemista skal wille talaren likwäl föreslå Pite; ty der ha nemligen redan för flere år sedan stadens och landets fru tantt sig en flejdstola, och en liten färd were äfwen bild uppgående till 1,677 idr 26 öre. Deputem hade Pite spar bank en reservfond af 9,094 idr 56 öre, som möjligen i na gen men kunde wara att påräkna. Talaren hade wisjerligen intet bemundigande att gifwa några löften i detta fall, men med kannedom af att andra sparbanker af reservfondens til gångar auslagit medel till allmännyttiga ändamål, be man kunna heppas att äfwen här något i den vägen blef gjordt. Om skolan förlades wid Pite, behöfdes ingen annan underwisa i trädgårdsskötjel, än en så kwalificerad trädgård dräng eller dalkuller, att de kunde följa gifna föreskrifter, ti den egentliga underwisingen erbjöd sig talaren att grah meddela. Det wore dock icke talarens mening att nu fram ställa något bestämdt förslag, utan blott att föreslå en komi tes tillstättande, hwilken till nästa sammanträde egde att in komma med förslag och tog sig talaren friheten att till i damöter i denna komité föreslå hr Ordföranden, samt hr Widmark, Sjöstedt, Degerman och Ringius, och kunde de Pite bojatte ledamöterna utarbete förslaget samt underställa det samma hr Widmarks och Sjösteds pröfning, hwarest det skulle öfwerlemnas till Förvaltnings-Utstottet.

Hr Ordföranden framställde då den frågan, om Säll skapet ansag, att en komité berde tillställas, hwilket beswaro des med ja, och godkändes äfwen det af hr Ringius före slagna walet till ledamöter i komitén.

Härefter afslutades mötet med några af hr Ordföranden framslagna afskedsord.

Ar och dag som ofwan

In fidem

August Cajanus.

Bil. A.

Till A. Landtbruks-Akademien's Förvaltnings-Komité.

Norrbottnens Väns Husallnings-Sällskaps Förvaltnings Utstottet far- harned äran afgifwa sin Berättelse för sistför slutna år 1868.

Efter 1867 års miswert, som ipidde ned och försäran öfwer en större del af landtbesökningen i landet, och hware swara följder endast kunde afwandas och formidras genom en ingripande kraft från regeringens sida och en outtrottlig wälgörenhet från lyckligare lottade medlemmar, motsag man med en längtan, hwaruti farbäger och förheppningar werelwis wore öfwerwägaende, resultatet af ett nytt år. Detta resultat war gånjammare än man wagat heppas. Ett snappt, dåligt och oförrikt utjåde war icke egnadt att lifwa till öfwerwägaende berakningar. Mången anwande det snarare med känslor liknande den drucknandes, som griper i balmstrået för att hålla sig uppe. Men det är att bemärka, att balmstrået denna gång icke gäckade de förtwiflade i deras kamp för sin existens. Iack ware den warma lemmaren kunde äfwen lydlöst utlädeskorn hinna till moanad. De jemförelseförjök som blifwit anställda mellan stånst 6-radigt och i Norrbotten uppdraget korn utwisa en gånsta obetydlig stilmad i tid både för deras gaende i ar och för deras moanad. Någon gång synes till och med det lydländsta hast försteget. Till och med 2-radigt korn, som äfwen i södra Sverige wauligen behöfwer 2 a 3 weckor langre megnings tid har i allmänhet kunnat fördaas fullmoget. Wextförhål landena ha så tillwida warit ewäntadt gånjamma, men bristen på regn har warit mycket kånbar. Till följd härat har stördens moenhet icke motswarat bestaffenheten, men likwäl warit helt nära medelmattig. Jemförelsen mellan det elika utjådet af korn, hwad afkastningens rymd och wigt angår, lemnar härdeles intressanta resultater. Sålunda synes det 2-radiga hafwa warit tyngst, eller ända till 14 Lisp., och det norrbottniska lättast, eller i allmänhet 11—12 Lisp., hwaremot det senare, der det icke warit fullt med ogräs.

lemnad största affastningen. Ehuru det fremmande utjädet hunnit full megnad, torde det dock så anses som afgjort att det skänsta kornet under vanliga år icke skulle vara lif. hårdigt som ortens. Man kan åtminstone icke draga några bestämda slutatser af de hittills gjorda försöken. Endast en under flere år fortsett jämförelse skulle dertill vara egnadt. Såsom synnerligen lyftlig får emellertid uppfattas den omständigheten, att fremmande sydlandst, äfwen danskt korn funnat med framgång inympas i vår jord. Med ett mindre parti norst korn har i wisja af de öfre bygderna äfwen försök blifwit anställda och med gynnansamt resultat. Norst korn har dock äfwen tilljörone härstädes varit användt.

Någon junes öfwerallt hafwa gifwit riklig affastning. Icke såsom undantagsfall torde man kunna antaga att den gifwit 20-30 kornet och deß wigt har uppgått ända till 15 Lisp. Äfwen af kornet har på ett och annat ställe affastningen varit utomordentlig.

Potatisförden har i några socknar varit riklig, i andra mindre tillfredsställande. Såsom exempel på en owanlig affastning af denna rotfrukt må nämnas, att enligt uppgift af egaren, ingenjören Sandström i Pite socken, 50:de kornet blifwit af honom förddadt. Det hade blifwit utjadt på en å gårdsplanen uppbruten jord i hwarannan fåra och wäl gödsladt med s. k. al (urin). Stålen lär sig slingrat sig efter marken nästan som en årtwert och uppnått flera alnars längd.

I nämnda socken har på chesbestället Gran försök blifwit gjordt med odling af **gräarter**, hwartill utjädet tagite från Helsingland, och hade de blifwit förddade samtidsigt med kornet, ehuru en del af halmen ännu stod grön och i blemma. Halmen war mycket frodig och bidrog till senare megnad. Emellertid förddades fullt megnad 9 fot efter 2 fot utjäd. Detta resultat är så mycket mera lofwande för framtida försök, som sådden icke kunde werkställas förrän den 6 Juni, då den rätteligen bort sse tidigast och till och med på kälén.

Ladugårdsskötjeln står ännu i allmänhet på en låg ståndpunkt i länet. Att emellertid äfwen härstädes hållas wackra ladugårdar sinner man deraf, att på Björksers egendom i Neder-Ralix socken mjölkaffastningen efter 43 ft. för uppgått till 30,980 kanner, eller i medeltal 720 $\frac{1}{2}$ kanna på hwarje te. Med tillägg af mjölken från 8 ft. qwigor, som under året burit första kalfwen, utgjorde hela affastningen 32,902 kanner. Ett ännu wackrare resultat har hr Sjösteds ladugård på Metderstein lemnat, i det 19 fot, hwaraf lifwä

tre under året burit första kalfwen, gifwit 15,674 kanner, eller nära 825 kanner på hwarje te, qwigorna inberäknade. På förra stället har högsta mjölkaffastningen af en te varit öfwer 1,100 kanner, och på senare stället 1,244 kanner. Den te som gifwit sistnämnda owanliga resultat är af ortens ras och född i Persön, Neder-Lule socken. I begge ladugårdarne användes endast kalfodring.

Att ortens binärningar intager fortjarande skogsafwerkningen första rummet och junes den ännu icke wara lampad efter det mått och den behandling, som nödig emtaute om länets framtida wälbefinnande berde förestriwa. Wid sidan af den lofliga afwerkningen fortgår också den demoraliserande striden mellan winningslystnaden, som icke afser medlen, och tjenstenitet, som icke alltid ur denna strid går segrande. En tillfredsställande lösning af denna fraga är sakertligen lika swår att ernå, som den skulle vara af betydelsefull lyftning för befolkningen både i sedligt och ekonomiskt hänseende. Såsom ett löfte för framtiden torde dock böra nämnas, att egarne af Gyljens Bruk i Öfwer-Ralix socken ännu, efter slutadt laga stifte, införa en fullständig Lerpindelning, för att derigenom göra det stora antalet brutsarbetare och inhyssingar mindre beroende af de nu mera än fört fallhynta vinterförtjensterna. Man bör så mycket hellre hoppas att emtänksamheten för underhållandes wälbefinnande skall winna mera allmant insteg äfwen i desla bygder, som ertarenheten nogsamt gifwit wid handen, att det hittills följda utjägningssystemet icke i allmänhet ländt någondera parten till batnad.

Att öfriga binärningar har fiffet detta år icke varit gifwande, och hwad särstildt larsiffet angår, har desamma warit långt under medelmåttan. Det försämrade larsiffet i Torneo elf har slutligen i orten framfallat en yttring af werksamhet för deß upphjelpande, i det en omsorgstull och ändamålsenlig inrättning för laredling i nämnde elf blifwit ordnad, och hwad fiffens insigtsfullare behandling widkommer, bör med beröm omnämnas den insättning af lax i iskallare, som hr Skapten Rutberg i Neder-Ralix på sista tiden börjat använda.

Det anslag af 500 rdr, som 1867 års landeting bewilljade för inköp af linfrö till afgiftsfri utdelning i länet, har under året blifwit för ändamålet användt, och har affastningen varit medelmåttig, ehuru werten lidit af den ihållande torkan och på många ställen blifwit utjäd på otjenlig jord.

Den uppmuntran till bymejeriers inrättande som i 1868 års landsting utgatt medelst dess anslag af 350 r. har redan burit frukt, i det att kontrakt blifwit af Hörwalnings-Utstøttet upprättadt med Nutwils byamän och st. mejeriets verksamhet taga sin början den 1 Februari invarande år.

Sällskapet har varit i tillfälle att utdela premier odlingsflit till ett värde af 142 rdr 25 öre, hvarjemte sommarföreläsningen i Lule gåla stad visar för utställningsföremål kunde tilldelas flere personer till ett sammanlagt belopp af 344 rdr.

Sällskapet har desutom för en summa af 355 rdr 3 öre under året inföpt och utdelat värdefulla böcker om landhushållningen, samt understödt Årwa landbrukskola med ett anslag af 1,000 rdr till premier åt lärningarne derstäde.

Sällskapets inkomster ha utgjort 4,320 rdr 97 öre och utgifterna hafwa uppgått till 4,242 rdr 69 öre, så att landhushållningen wid 1868 års slut utgjorde 78 rdr 28 öre rml Lule den 28 Januari 1869.

På Norrbottens Låns Hushållnings-Sällskaps
Hörwalnings-Utstøtts wagnar:

B. von Mehausen.

August Cajanus.

Såsom tillägg till denna skrifvelse torde vidare be-
anföras följande:

Wid Sällskapets förra wintersammanträde beslöts att 4 st. springgummar af järadlad ras skulle af Sällskapet i del inföpas, hvarjemte hr Hummel erbjöd sig bekosta in-
köpet af en samt, så att en springgumma skulle kunna uppstäl-
las i hvardera af länets fem elsdalar. Detta beslut har
idå Hörwalnings-Utstøttet funnat verkställas af orsaker, som
innehållas i skrifvelse från Intendenten Jublin-Daunfelt
till hwilken Hörwalnings-Utstøttet wändt sig med förfrå-
ningar i ämnet. Skrifvelsen lyder sålunda:

"Med anledning af den uti årade af den 14 dennee
framställda fråga tager jag mig friheten meddela, att, enligt
min åsigt, äro baggar af Cheviotras, de till förädling af
våra nordligaste prowinjers särraer tjenligaste. Nämnade
ras härstammar från de inom fjödra Skottland belägna i. f.
Cheviotbills, der de å de bara, ljungbeklädda bergen gå ute
under bar himmel sommar och vinter, vattadt sist anförde
årstid der ofta nog är rätt bister samt jnå faller till större

djur. De äga wäl slutna kroppar, tjock fall af till hushåll-
behof innerligen lamplig kardull, äro ej alltför sterwerta
lätt fjödda och i allmänhet lätt fjörnöjda. För några år se-
dan anställd jag, på anmodan af Halländska Hushållnings-
sällskapet, attstillaa djur af denna ras till nämnde lan, i
har Semtlands Hushållnings-sällskap i år uppgjort afstaf
de ungbaggar, som efter nämde djur för närwarande finna
disponibla. De Halländska Cheviot-djuren hafwa dock tem-
ligen wanwärdats, så att efter dem fallen afwel skall hafwa
ej obetydligt degenererat. Tillåta deröre Hushållnings-
sällskapet tillgångar sådant, tror jag att allt skal r. att
rette från Skottland införskaffa ersterdliga d. att
å desamma är der cirka Pund 5 för 1 ma a. att
pristjur, — och frakten från Edinburgh ell. att — att
hör ej öfwerstiga Pund 1 pr djur. Import ar. att
närwarande förbjuden, men torde redan i. att
nästa wår åter blifwa tillåten

De af Hörwalnings-Utstøttet utsedde delegerade i
samlade af och bestyr med artiklar till landbruksmötet i
Stockholm hafwa varit hr v. pastor Stedjén, löjtnant Wid-
mark och länsdjurläkaren Jacobsen, och tack ware dessa
delegerade måtte Norrbotten ha varit särdeles utmärkt repre-
senteradt, att döma af det fjörnående stera antalet belöning-
gar som tillföll desamma. Delegerades berättelse lyder så
lunda:

**Till Norrbottens Låns Kongl. Hushållnings Sällskaps
Hörwalnings Utstøtt!**

Undertecknade, som af Hörwalnings-Utstøttet erhållit
uppdrag att verka och ordna för länets representerande wid
den utställning af produkter från jordbruket och dess bind-
ningar, hwilken varit förenad med det fjörlidne sommar-
hållna allmänna Landbruksmötet uti Stockholm, så har med
åran afgifwa följande redogörelse för det satt, på hwilket
dessa uppdrag blifwit utfördt.

De felflagna fjördar, som en fjöld af ar hemfödt länet
och den miswärt, som under år 1867 inträffade, förenad
som den tillika war, med en stagnation i alla andra affärs-
grenar, kunde ej annat än menligt inwerta på länets del
tagande uti en utställning, egentligen afsedd för produkter
från jordbruket. Genom medverkan af hr Fjörande i
Hushålls-Gillena och benäget biträde af andie för utställ-
ningen och länets representerande wid den intresserade perio-
der, blefwe dock delegerade i tillfälle att till Bestyrelsen för

landtbruksmötet mända 35 anmälningssedlar, i enlighet med bilagde förteckning, å produkter dels af jordbruket dels af dess binnedingar. Större delen af de sålunda anmälda produkterna blefwo till Stockholm afstämde och derstädes exponerade. Genom oförutsedda omständigheter emintetgjordes några expositionsföremåls öfversändande, och bland dem äfwen de, enligt delegerades afstäm, värdefullaste, 2:ne för a fjellras från hr Sjöstedt i Nane.

Wid den prisutdelning, som i sammanhang med utställningen egde rum, tilldelades utställare från Norrbotten 22 priser, af hvilka 2:ne första, 6 andra, 4 tredje och 10 fjärde förutom andre tillkomne smärre belöningar uti penningar och en medalj, som blef tillerkänd delegerade. Bland dessa priser, hvilka alla delegerade icke anse sig nu behöfwa specificera, har första tilldelats hr Telegrafkommisarien Ringius och hr Kaptenen Rutberg, den förre för legghyrer den sednare för insattad lar, hvarjemte 4 af de öfriga äro för landtbruksredskap och 3 för jordbruksprodukter.

Äf det nu anförda framgår, att de bidrag, som härifrån till utställningen afstämde i allmänhet blifwit wälwilligt och långt bättre än man wägar beppas, bedömda. Det är fullt, som nu wunnits bör wara en drifkraft och en uppmuntran till fortliatt deltagande i kommande utställningar, hwilket mer än annat är eguadt att fästa uppmärksamheten på och utbreda kännedomen om länet i sydligare bygder, hvarjemte detta deltagande tillika fallar öf fram till en täflan, hwilken alltid måste blifwa för öf helhjertigt och låterif. Att länet wid dessa utställningar, sedan de sår, som de många elvskaren lemnat efter sig hunnit låsas, skall kunna intaga en wärdig plats, tro delegerade med wisshet framgår af det nu hallna. De sel uti anordningarne, som nu blifwit begångne kunna hädanefter undwiskas, och kunskapen om huru det tillgår wid dessa utställningar skall lända till nytta wid framtida.

Delegerade wäga påpeka nödwändigheten af att förberedandet till blifwande utställningar uppdrages åt personer från stiljda delar af länet, hvilka hwar på sin ort kunna verka för expositionsföremåls insamlande. Då swärighet wisat sig att, för produkter af renstötjel eller i allmänhet så kallade "lappwarer", kunna bereda rätta platser inom behöriga afdelningar, anhålla delegerade att Förvaltnings-Utstellet wille till den sig bildande Bestyrelsen för nästa Landtbruksmöte ingå med anhållan, att en särskild afdelning måtte anordnas för produkter af renstötjel och så kallade lappwarer.

Slutligen så delegerade anhålla att Förvaltnings-Utstellet wille för Hushållnings-Sällskapet anmäla det fallspordat nit med hwilket hr Telegrafkommisarien Ringius inem Piteå verkst för deltagandet uti utställningen, den oförtrutna och aldrig hwilande emwardnad, med hwilken han wid sjelfwa expositionen bewakat länets och dess utställares intressen.

Det anslag af 200 rdr, som blifwit stället till delegerades disposition, har warit fullt tillräckligt, och tro delegerade sig, sedan wisfa intöpta artiklar blifwit förjällda, kunna wid redowisningens aflemuande, hwilket snart skall ste, till Hushållnings-Sällskapet återställa en betydlig del af de anslagna medlen. Luleå den 24 Januari 1869.

A. A. Steffen. S. D. Jacobson. S. A. Widmark

Från Öfwer-Torneo och Pajala har länge flagan förworts öfwer någon sjuldem i deras återjord, hwilken warit i hög grad hinderlig för wertligheten derstädes. Fortlidn best ländes derföre ett prof på jerdarten till Kongl. Landtbruks-Akademiens Kemista Laboratorium för att derstädes undersökas, och för några dagar sedan ankem utlatandet, grundadt på den wertställda analysen. Det har denna lydelse:

"Analys af återjord från Öfwer-Torneo och Pajala socknar.

N: 1, den mest humushaltiga, morkaste jorden.

Hygroskopisk fuktighet = 9,79 %
Organiska ämnen (och kem. bundet watten) = 6,95

I watten lösliga bestandsdelar.

Riselsyra . . .	= 0,029 %
Terjord och Zernoxid . .	= 0,009 %
Kalk . . .	= -
Talk . . .	= 0,004 %
Alkalier . . .	= 0,016 %
Jesfersyra . . .	= 0,004 %

I saltsyra lösliga bestandsdelar.

Riselsyra . . .	= 0,162 %
Terjord och Zernoxid . .	= 4,004 %
Kalk . . .	= -
Talk . . .	= 0,148 %

Alkalier	0,094 %
Körsforsyra	0,114 %

I saltföra lösligt 83,4 %

N. 2, den ljusare, på humus fattigare jordmanen

Gygnestepist suftighet	2,31 "
Organiska ämnen (och kem. bundet watten)	3,68 %

I watten lösliga beståndsdelar

Kiselhyra	0,009 %
Verjord och Zernorid	0,004 %
Kalk	= 0,010 %
Tall	0,004 %
Alkalier	= 0,010 %
Körsforsyra	spår.

I saltföra lösliga beståndsdelar

Kiselhyra	0,105 %
Verjord och Zernorid	4,651 %
Kalk	0,206 %
Tall	0,469 %
Alkalier	0,108 %
Körsforsyra	0,169 %

I saltföra lösligt 90,4 %

Analyserna hafwa blifwit företagna och beräknade på jorden, sedan den genom saltning blifwit befriad från storr och mindre stenar, då endast de finare beståndsdelarne kunna anses för närvarande utefwa något inflytande på wärtnärningen.

Hwad **N. 1** beträffar, så kan med temlig säkerhet antagas, att bristen på kalk är orsaken till den oförmåga att i närvarande tillstånd underhålla wärtligheten. Den år 1866 påförda nyjorden har troligen innehållit kalk, som för någon tid varit tillräcklig att ersätta ifrågavarande jordmans egen brist härpå; men det sålunda tillförda förradet har sedan den blifwit förbrukadt och är jorden nu i största behof af kalkning i en eller annan form; för öfrigt är den kemiska sammansättningen sådan, att man med skäl kan wänta ett godt resultat af denna jords brukning. Kalkningen bör heldst

företagas om hesten; skulle jorden wara hestjadd, wore det skäl att på wägen gifwa den en öfvergådnings med superfosfet, kalkpudret, fint benmjöl, gips eller dylitt; till hestgådnings kan användas rik kalkmergel eller släkt kalk; af denna lednare dock ej för stor qwantitet på engång, utan bör kalkningen heldre upprepas under flera år.

Hwad **N. 2** beträffar, så torde orsaken till den mindre goda bestäffenhet så lösas, dels hos den fysikaliska, dels hos den kemiska sammansättningen. Å ena sidan kan man neml antaga, att den ringa humushalten har till följd jordens för hastiga uttorfning — ett antagande, som äfwen bestyrkes genom det hithemna jordprofwets owanligt låga wattenhalt, ej uppgående till $\frac{1}{4}$ af den i **N. 1** befintliga; å andra sidan torde återigen de i jorden tillstädeswarande wärtnäringsämnen wara mindre werksamma till följe af den swår lösliga form, hwari de sig befinna.

För denna jord kan en blandning af kalk och aska med myllrik jord och stallgödsel anses wara hellsam; härvid af ses hufwudsakligen kalkens upplöjande werkan på i jorden redan befintliga, swårlosta wärtnäringsämnen, hwilka sen derdelning deutom bör befördras genom jordens slitiga bearbetning. *Stockholm, Landtbruks-Akademiens Kemiska Laboratorium den 31. 12. 68*

Oscar Nylander,
t. f. Föreståndare."

Slutligen torde böra omnämnas att hr Telegiasskommisarien Ringius förärat Sällskapet 20 ex. af den utaf honom och hr Lindgren utgifna bok om trädgårdsodlingen i den höga norren.

Sällskapets kassaställning inhemtas närmare, än hwad redan uppgifwet blifwit, af följande:

Öfversigt af Sällskapets kassaställning för år 1868.

Inkomster:

Behållning från år 1867 9: 82.
Årsafgiften från Gillema:

från Wite socken	10:
" Witeploug	9:
" Wite stad	22:
" Wajala	15:
" Neder-Kalix	44: — 100: —

Transport 109: 82.

	Transport 109: 82
från Öfver-Kalix	21: —
" Haparanda och Neder-Torne	47: —
" Ule stad	59: — 127: —
Bränvinsmedel	2,527: 85
At landstinget anslagna medel	700: —
Årwa Landtbruksstela inbetalt	856: 30
	Summa 4,320: 97
Utgifter:	
Anslag till Årwa Landtbruksstela	1,000: —
Inköp af böcker, som blifvit utdelade	355: 35
Dryckningskostnad för Handlingarne, protokoller, uppsatier m. m.	597: 65
Häftning af dito	78: —
Statistiska uppgifters insamling	42: 10
Anslag för Landtbruksmötet i Stockholm	200: —
Indrifning af årsavgifter	3: —
För undervisning om lönodling	24: —
För dito om nödbrod	81: 19
Premier för odlingselit	142: 25
Telegrammer	12: 85
Dialter	37: 10
Postporto	57: 35
Anslag till mejerielever	100: —
Renhållningsarbete för komitérade	5: —
Uppkop af linfrö	497: 85
Premier för torvpauläggningar	10: —
Dito vid sammarmötet	344: —
Arvode till lönodjurlåtare	30: —
Dito till Sekreteraren och stammästaren	300: —
Skrifmaterialier och resor	35: —
Arvode till waktmästaren	20: —
Behållning till år 1869	78: 28
	Summa 4,320: 97

Bil. B.

Årsberättelse öfver Trädgårdsodlingen 1868.

(af hr Telegrafkommissarien P. A. Ringius.)

Sädden egde rum mellan 23—30 Maj.

Ynga wärfroster utöfwade något menligt inflytande på den till lif wäxta wärtligheten.

Pilarne blommade den 25:e Maj, Winbär och Hagg 30:e samma månad, Kirsbär 3:e Juni, Smultron 15, samt Rön och Äpel 18:e samma månad. — Hela sommaren, ewanligt torr och varm, war allmänneligen ganska gynnsam för trädgårdsodling.

Hägen för trädgårdsodling är stadd i märkbar tillväxt, tydligt stönjbar derigenom att flere enstilda arbeta upp och förbättra redan egda smätäppor och andra utwidga ja nyanlägg. Exemplet härpå äro wisierligen ej många och framtrada ännu endast hos ständesperjensklassen, men beteckna dock ett skridande framåt, och ätwen genom skridande kan ett mål hinnas. Ej mindre betecknande är att under hwarje af de sednare åren, liksom och under det sista, några nya på orten ej förr odlade, wärtarter ökat antalet af har försatta eller hit införda kultiwärter. Jag har mig bekant att åtminstone 8 i staden *) boende personer under året till plantering hemförskrifwit diverse träd samt frukt- och prydnadsbustar.

Från Landtbruks-Akademiens Experimentalfält har under året till försöksodling utdelats: till hr Apothekar Ekman 2:ne sorter potatis och till mig 47 stycken unga fruktträd samt 37 sorter smultron.

En kånbar brist har under wären ganska bjert framträd och ej warit utan sitt menliga influtande på trädgårdsodlingen såväl under sista som feregående år, nemligen bristen på en fröhandel, som kunnat eller på ett förtioendeswärdt sätt welat fylla ortens behof. Dastadt jag härtil uppmannat personer och erbjudit min handledning har nemligen ingen sådan kunnat åwägbringas, och de små frötillgångar, som förefunnits och thy wär mäst anlitas hafwa till stor om ej största del utgjorts af förlegad wara.

Från Hårbadsfriskwar Sandman på Framnäs har förewisats mig rotsfrukter af utmärkt bestaffenhet, ja sådana att de kunnat på hwilken utställning som helst intaga en betydande plats ätwen utan afseende på den uerdliga breddgrad, hwarunder de uppdragits. De utgjordes af Kalret, Nödbeta, Altringham och hwit Belgiff Merot.

I staden har köfswärdodlingen givit följande resultater: Bönor: (blett ringa quantitet utskedd). Tidiga gula, brefliga Telesburger samt Mazaganbönor gafs ged stord och moget frö. Små hwita Perlbönor ("1000 för en") megnade ej och satte endast få små skider, som aldrig kunne någon utbildning.

*) 3 Pite.

Arter: Daniel D'Neurke och wanliga Majarter gäfwes god skörd, liksom ortens Sederarter af Swenskt frö från Göteborgs trädgårdsförening (desse sednare woro dock 14 a 20 dagar sednare än de andra); Krypsederarter woro flena och jena samt wisade sig ej förtjenta att rekommenderas.

Gurkor: för dessa war semmaren särdeles gynnsam och de gäfwes rika samt förträffliga skördar; utom på bänk odlade, hade på fall jord — frött och utan all betäckning samt utan något slags underbädd — blifwit utsäddes från till Westeråsgrur som salunda konstlöst odlade i följe af gynn samma wäderleksförhållanden gäfwes rik skörd.

Kåltrabbi: gaf wacker och god skörd.

Kålrotter: dito dito.

Gronkål: stadades mycket af mast.

Blomkål: gaf wacker och god skörd.

Smitt Hufwudkål: (Tidig Engelsk midsommars) gaf ganska wackra hufwuden.

Ulmers Sawojkål: blef icke bra, gaf liten skörd och nådd ej någon utbildning. Jag är ej säker att det war rätta sorten jag odlade under detta namn.

Lot: mig weterligen odlades, utom den wanliga Echallotten-löken, endast hwit Holländsk Perl-, denna förstördes af mast.

Rodbetor: Här af odlades mörkröda Holländska, samt Bassano-betor, bägge gäfwes wacker och god skörd, särdeles den sednare sorten, som under denna heta och terra sommar wisade mindre benägenhet att blifwa trädaktiga och trädiga än den förra sorten. Dessa Bassano-betor utmärka sig för sin tidighet och godhet samt äro värda stor uppmärksamhet i Norden, der de i allo wisa sig förtjenta af det beröm som allestädes i sydligare delar af landet dem tilldelas; de äro wiserligen ljuwa till färgen och blifwa icke wackra om de enbart inläggas men denna olägenhet afhjelpes lätt derigenom att de kokas och inläggas tillsammans med någon mörkare sort; smaken är särdeles fin och behaglig.

Morötter: Långa Nersta, Altringhams och hwita Belgiska gäfwes god och wacker skörd, liksom Denwiler-karotter, men långa röda Surrey hunno fåga utveckling. Denwiler-karotterna äro små korta morötter som isynnerhet efter höstjudd utmärka sig för sin tidighet och äro att såväl för den som för godhet att rekommendera hos nordbon. Hwita Belgiska äro stora wackra rötter som nöja sig med sämre jordmån än de öfriga sorterna, men stå också efter dem i smaken.

Palstenackor: gäfwes god skörd.

Sallat: Stor gul Afrikiskt, Steinkopf, Brinne Gei Syrens eller jätte-sallat lemnade alla rik och wacker skörd liksom fröbladig gul och grön Endiwien.

Bil. C.

Om försöksodling af Quinoa eller så kallad Peruanisk Spenat (*Chenopodium Quinoa*.)

Uti Peru och Chilis bergländer odlas denna wäxt och förtäres i mängd af dessa länders innewånare, den wäres der ännu wid 13,000 fots höjd öfwer hafwet, der hwarken råg eller korn wilja mogna, fröet är särdeles närande och öfwerträffar till och med i näringswärdet våra wanliga sådeslag särdeles genom sin rikedom på wärtlim. Om wi jemföra mjöl af våra näringsrikaste sådeslag hafra och hwete med det af Quinoa, utfaller denna jemförelse sålunda:

	Hwetemjöl:	Hafremjöl:	Quinoamjöl:
Watten . . .	16.	14.	16.
Wärtlim . . .	10.	18.	19.
Fett	2.	6.	5.
Stärkelse m. m.	72.	62.	60.
	100.	100.	100.

Allt detta föranledde att man efter den miswärt, som under förra året så hårdt pröfwade Norden, lätt ledde på tanken att försöka om icke detta sådeslag, som i andra länder wisat sig hårdigare än råg och korn, och näringsrikare än bägge, skulle kunna fortkomma afwen i war nord och här blifwa som i sitt hemland en wälsignelse för orten. Wisserligen äro temperatur och wäderleksförhållandena här och i ifrågawarande wärt hemland ganska olika, enär den på hemlandets bergsplatåer wiserligen har en ganska sval men nästan hela året lika temperatur men här en kort men ganska warm sommar; men om wärten under war korta sommar kan erhålla ett ungefärligen lika mått värme som under en längre utsträckt vegetationstid i hemlandet, så blir endast fråga om huruvida den är i stånd att under war korta vegetationstid tillgodogöra sig den värmequantitet som samma sommar erbjuder eller om den nödwändigt kräfwer en längre vegetationstid. För att få dessa förhållanden genom försöksodling utrönte hade af Hushållnings-sällskapets ordförande jemte bref af den 11 Juni tillhånts mig några fröpaket af

denna värt, med uppmärksamhet att dels själf försöka deß odling och dels deraf till försöksodling utdela åt andra. Jag hade emedlertid redan förut den 28 Maj för försök utslätt frö af denna värt hwadän jag utdelat alla de mig tillsticade fröna. Semligstades blefwo af ofkunnighet de uppkomne plantorne alla uppryckta såsom ogräs men på några andra ställen wårdades de, singo fortwara och uppnådde utmärkt frodighet, utmärkande sig genom yppig wärtrast, men ingenstädes mögnade fröet. Wårten åts af korna och deß blad användas på samma sätt som wanlig spenat gäfwes söga efter denna i wälsmak men öfwertråffade den i bördighet mangdubbelt. I synnerhet hos Hushållnings-sällskapets vice ordförande på Gran samt hos undertecknad utmärkte sig wårten genom yppig wärthet och hos underteknad der den på en solig warm plats blifwit sadt minst 14 dagar tidigare nådde den en höjd söga under 8 fet. Af det nu gjorda försöket och deraf att wårten icke ens under en så warm sommar som denna lemnade meget frö är man emedlertid ej berättigad till någon beständ slutats att deß odling för fröets skull är i deessa bygder omöjlig, ty härmed kan man först efter upprepade och omsorgsfullt utförda försök döma. Vi weta ej hwarifrån det öf tillhända frö hade kommit kanske från wårtens hemland men troligen från England och man får ej fordra att en värt från så elisa orter skall i första generationen acclimatiseras. Hade wi utslätt fröerna från Egypten, så hade säkerligen ej heller detta, eastadt den warm sommar, mögnat här. Will man ytterligare försöka att acclimatisera ifrågavarande värt, så borde detta lämpligast böra ske på så sätt att man tillräckligt tidigt uppdrager plantor i kruker (1 planta i hwarje kruk) och sedan med klump utplanterar deessa och sålunda genom att konstmässigt förlänga vegetationstiden skaffar sig här mögnadt frö hwilket utslätt och på enahanda sätt behandladt generation efter generation torde komma att winna i tidighet och smärningom kunna acclimatiseras. Att det slumpwis infösta fröet icke ger nogen störd bewis tydligt af de under nuwarande förhållanden gjorda försöken, men i hwad fall som hållst är wårten wärd en plats i kötwärträdgården der den under en tid, då den verkliga spenaten är swår att erhålla nemligen högsommaren, lemnar rik störd af ganska förträffelig spenat.

Viteå i December 1868.

E. A. Ringinö.

Vil. D.

Till Norrbottens läns Hushållnings-sällskap, Uleå!

Utaf några uttranden, som med afseende på stogssteflingens inwerkkan på klimatet och landtbruket, talades wid Hushållnings-sällskapets sammanträde den 28 sifflidne Januari, föranledes jag att härmed till Hushållnings-sällskapet öfwerlemnua närlutne anteckningar, som blifwit mig benäget meddelade utaf Herr Inspektör Owen på Nesserby. Deessa anteckningar öfwer säningsstiderna wid Nesserby bruk allt ifrån år 1844, utwisa att saden under de 10 första af de 25 år anteckningarne omfatta kunde städse (med undantag af blott ett år då den egde rum den 3 Juni) ske i Maj månad, att den under de följande 7 åren endast 2:ne gånger kunnat ske i Maj månad, samt att den under de sista 8 åren aldrig stett i Maj, utan först i Juni månad. Under de 20 första åren har saden alltid stett före den 9 Juni (deraf endast 2 gånger så sent som den 7 Juni), men under de 5 sista åren har den aldrig stett före den 9 Juni. Indelar man de år anteckningen omfattar i grupper med 4 i hwarje grupp och tillser huru många dagar hwarje års säningsstid är afslagen från årets första dag, så finner man medeltiden utgöra:

för första gruppen	140 dagar,
för 2:a	149 "
för 3:je	152 "
för 4:de	153 "
för 5:te	154 "
för 6:te	164 "

Säningsstiden har således bestämdt och temmeligen regelbundet framflyttats allt närmare sommarselståndet, och, em man drager första gruppens medeltid 140 dagar från sista gruppens 164 dagar, så finner man denna framflyttning utgöra för 24 år jemt 24 dagar eller efter medelberäkning en dag för hwarje år. Genom ett sadant förhållande ådagaläggas en afgjerd försämring af ortens klimatsförhållanden, hwartill antagligen ingen annan orsak, än stogssteflingen kan uppletas.

Skada är emedlertid att anteckningarne icke omfatta afwen frostnätterna under sommaren samt andra dylika wäderleksförhållanden, hwilka kunnat gifwa at dem ett betydligt ökad värde. Sanneligt hafwa inom länet dylika anteck-

ningar förts på mer än ett ställe och i så fall were önskeligt att de i Hushållnings-sällskapets handlingar offentliggjordes, enär derigenom jäkrligen ganska intressanta upplysningar stulle läggas i dagen. De anteckningar jag fört öfver wisja trädslags blomningstid, frostnätter m. m. börja först 1862 och omfatta således ännu för kort tidrymd för att kunna tillmätas någon betydelse, men stola framdeles någon gång, då de blifwit mera tillökade, meddelas. Jag anhåller att öfwanstående tillika med öfversända anteckningarne uti Hushållnings-sällskapets handlingar intagas.

Piteå den 5 Febr. 1869.

E. M. Ringius.

Wårutskadet wid Rosfors bruk under åren

1844 d. 11 Maj	började wårutskadet af korn, hajsra och wicker.	1 3 1
1845 d. 19 "	" " " "	1 3 1
1846 d. 22 "	" " " "	1 3 1
1847 d. 26 "	" " " "	1 3 1
1848 d. 28 "	" " " "	1 3 1
1849 d. 3 Junn	" " " "	1 3 1
1850 d. 26 Maj	" " " "	1 3 1
1851 d. 3 "	" " " "	1 3 1
1852 d. 27 "	" " " "	1 3 1
1853 d. 30 "	" " " "	1 3 1
1854 d. 2 Junn	" " " "	1 3 1
1855 d. 5 "	" " " "	1 3 1
1856 d. 7 "	" " " "	1 3 1
1857 d. 3 "	" " " "	1 3 1
1858 d. 28 Maj	" " " "	1 3 1
1859 d. 1 Junn	" " " "	1 3 1
1860 d. 27 Maj	" " " "	1 3 1
1861 d. 2 Junn	" " " "	1 3 1
1862 d. 5 "	" " " "	1 3 1
1863 d. 7 "	" " " "	1 3 1
1864 d. 9 "	" " " "	1 3 1
1865 d. 11 "	" " " "	1 3 1
1866 d. 9 "	" " " "	1 3 1
1867 d. 21 "	" " " "	1 3 1
1868 d. 11 "	" " " "	1 3 1

Hushållsgillenas årsberättelser.

Från Lule stads Wille.

At hr J. M. Kinnell

Daftadt förliden winter i allmänhet war kall och omväxlande med stora snöfall, blef marken tidigt bar, hwari genom wårjadden kunde företagas i början af Juni månad så att man tryggt kan säga, att gynnsammare temperatur och wäderlek för saningsarbetet har man ej haft på flera år. Sommaren war warm och afwen mycket gynnsam för vegetationens fortgång och utveckling. De jordbrukare inom Gillet som innehade riadt korn af ortens såd hade tillfredsställelsen, att inom owanligt kort tid, se sitt utskade wackert och jemt uppkommet. Försöl gjordes afwen af en och annan att utjä 2-radigt i. f. jörlandskorn, hwilket skedde någon weda sednare, detta uppkom också jemt och frodigt, men hann ej till fullkomlig mognad, ehuru det ända lemnade någon lunda god skörd. Spanmåls- och foderasskaffningen inom Gillets territorium har utfallit ungefär sålunda, neml.:

Korn, som är huswudskadet har i allmänhet lemnat mycket god skörd, isynnerhet för dem som hade god och fröbar såd och efter hwad man funnat uträna gifwit 9:de och 10:de kornet af owanligt god quantitet, t. o. m. finnes exempel på att det skördats ända till 14:de kornet på wanlig areal.

Råg odlas ännu i så ringa mohn, att det knapt är nämnwärdt, ehuru detta sådeslag gifwer den jäkrafte och största affastningen, hwarem och wid flere tillfällen blifwit upplyst; såsom särdeles bemärkanswärdt erinrar jag mig de uppgifter, som afgåfwos, af 2:ne respektive ledamöter från Piteå sockens Hushållsgille, wid Hush.-sällskapets sista sommarmöte i Lule Wila stad, nemligen, att der (i Piteå) erhållits öfwer 25:te kornet. Det were derföre i hög grad önskwärdt, om hwar och en jordbrukare inom länet stulle företrädeswis egna sig åt Rågodlingen i st. i. Kornet, ty det är fullkomligt utrönt och konstateradt, att Rågen icke allenaast bättre står emot frostskador än kornet samt desutom ger betydligt större affastning.

Säfra odlas ej här i widsträcktare mehn än som kan behöfwas till gröntoder.

Potatis har såsom wanligt föregående år här odlats och har man i allmänhet funnat berätna 10:de kornet. Af öfrige rotfrukter odlas ringa.

Sofforden har i år utfallit rätt förmonligt på linderna men deremot på de naturliga ängarne något under medelmåttan och kan askafningen öfwer huswud taget anses fullt medelmåttig.

Vinodlingen hwarmed några få försök blifwit gjorda, synes icke omfattas med det intresse saten verkliga förtjenar.

Fiskerierna hafwa såsom wanligt bedrifwits äfwen förl. semmar och har strömmings- och silfisket lemnat ett resultat något öfwer medelmåttan, men larfisket har varit ewanligt flent och höres hafwa för flere fiskeriegare gifwit icke obetydlig förlust.

För att upphjelpa denna för orten wigtiga näringsgren wore det i hög grad önskligt, om laredningen med mera nit än hittills omfattades af resp. fiskeriegare.

Hwad jordbruket i allmänhet widkemmer, så kan man med tillfredställelse omnämna, att det samma under de sednare åren inom Gillets område, omfattats med allt högre intresse.

Från Neder-Torne sockens och Haparanda stads Hushållsgille.

(Af hr Kamrer G. D. Burman.)

Med afseende på de förhållanden, som kunna blifwa föremål för en årsberättelse, sådan som denna, företer året 1868 många egendomligheter, hwilka länge skola bewara minnet af det samma hos befolkningen på denna ort. Skatta wi bliden tillbata på ställningen wid arets början, så möter oss på många håll ett stadespel, der brist och nöd öfwer tagit huswudrolerna, der sjukdom och död stå färdiga att betrada städebanan för att göra slutscenen desto mera gripande. Befolkningen hade råtat i yttersta trangmål genom sista miswårten, men menniskofårleken war tillhands och utdelade sina hafwer, och utan dessa hade mången sannolikt aldrig upplefwat waren, utan fallit offer för sjukdomar, som uppstå af otillräcklig och osund föda. Att dieten detta waktadt varit knapp, ligger i sakens natur; det fordras stora förräder att lifnåra en hel menighet; men genom att sparjamt och flit

anwända de bidrag, som Nödhjelps-komitén sett sig i stand att utdela, har den fattiga befolkningen emellertid, em och så med försakelse, funnat uthärda öfwer wintren. Deras tack-jamhetsstuld blir under alla förhållanden sådan, att den ej kan afberdas.

Swanligt har året varit i anseende till wäderleksförhållandena. Wintren utmärkte sig för sträng köld och stor risedom på snö. Hwad som annars skulle inträffa, neml. snöyra och sträng köld wid mycket låg temperatur, hörde nu nästan till ordningen för dagen; under det thermometeren wifade några och trettio grader minus, upptornade stormen snödrifworna belstafligen i jemnhöjd med hustaken och gjorde wägarne för längre tider osarbara. Man waktade öfsta att så höra talas om eldeter som hungern, kelden och snön, denna hemsta treenighet, som lifligt paminna om de gamles Grynner, forenade skulle afstafkemma; men Jörhnen, som tanste ansåg måttet af lidanden förut nog rågadt, tillät ingen, atminstone här att omkomma omedelbart genom deras samwerkten. De waldiga snömassorna bortmalte emellertid som wanligt, och mot slutet af Maj hade jemmarens redan besattat sitt wälde. Om wintern varit kall, så war jemmarens deremot nästan tropisk; inga frestnätter, idel varme anda in i Oktober, men obetydligt regn. Sänningen wertsalldes på wanlig tid, d. w. j. i slutet af Maj och början af Juni. Som tillgången på utfäde, såväl här, som i öfriga kommunerna, war mycket knapp och qualiten dertill udel, hade Lanets Central-Nödhjelps-komité dragit försorg om austaffandet af Stånsti jerradigt korn, och häraf erhöll detta gille omkring 100 tunner. Det war med en tansta, snarlik nystreftan, som de flesta gingo att at jorden ansestro detta utfäde, hwilket wårt under Stanes jemförelsewis mildare klimat och längre semmar, och som man derför besarade ej skulle hinna mezna på de så wedor, som kornet haruppe har på sig att utwedlas till stord. Men resultatet öfwertrassade emellertid allas serwantan. Wid jemförelser, som blifwit gjorda emellan det Stånsta utfädet och ortens korn, har det wifat sig, att det förstnämnda war något senfardigare, men då wårmen och jemmarens rädte till, blet och så det fullnaget. Det waktadt är dock kornastfningen öfwerhuswud att anse endast såsom nära medelmåttig, enär högländtare atrar lidit af torra, och ortens utfäde varit dåligt; dock är qualiteen utmärkt. Wågen åter har på de så stallen, der den odlats, lemnat en ymnig åring. Rotfrukterna deremot hafwa lemnat mindre god stord; höastast-

ningen är något under den wäntliga; höets beståfvenhet god, allt werktningar af den terra wäderleken.

Lärstet, såväl i elswen, som i stargården har i år afwarit mindre gifwande. Berättelserna om det rikliga fiskt uppe wid Tornea hörer numera nästan till sagans omrad. Världighet har det dock varit engång, och werklighet kan det ännu blifwa, men dertill måste konstun otwifwelaktigt bidraga. Det är Laxodlingen, som nu fastat wid sig wara förhoppningar, och dessa äro denna gång ganska besogad. De afwetslarar, som på senhösten fangades, uppfyllde sin bestammelse, och i Juni manad nästa sommar torde, om allt går wäl, kausse ända till 100,000 laxungel få släppas ut i elswen. Sjelfwa laxodlingsanstalten befinner sig uti en järstildt för ändamålet uppförd byggnad, som är belägen på finsta sidan wid en gren af hufwudelswen. Inredningen är werkställd med särdeles omsorg. Rummet är försedt med eldstad, och på wäggen finnes uppställd en thermometer, som anger temperaturen, hwilken ej sår öfwerstiga + 10 gr. Cels. Under golwet befinner sig en brunn af 30 fots djup, som står i gemenstap med elswen och försör anstalten med nödigt watten. Detta arrangement har ansetts nödwändigt, emedan elswen wid denna punkt är mycket grund, ja understundom nästan uttorkad, hwarigenom wattenupphemtningen blef förenad med stort beswar, darest denna reservoir fattades. Stallet har dock den fördelen, att det ligger straxt inwi boningshus, hwarigenom en ständig tillsyn kan egnas det samma. Ifrån sagde brunn uppfördras watten genom en pump till en annan reservoir, som är belägen några alnar öfwer golwet och affedd att rymma det quantitet watten som åtgår under ett dygn. Derifrån ledes det samma vidare genom ett far, som är fylldt med kolslybbe, hwilket afför att afstadkomma en modererad ström, till den öfwersta af jer stycken på ett lutande plan bredwid hwarandra uppställda lador, och ifrån denna till hwar och en af de öfriga fem hwilka alla sålunda beständigt öfwerpolas af rinnande watten. Den nedersta ladan åter afbördras watten tillbaka i elswen. På botten af hwarje lada ligger ibland grus den befruktade rommen, bland hwilka åtskilliga korn redan nu äro så mycket utwedlade, att man med blotta ögat kan se huru den unga laxen arbetar på att genombryta sitt rängelse, hwilket har och der till en del lyckats. I Februari och Mars nästa år wäntar man, att alla romfornen skola wara utflackta, och då widtager omsorgen att försör ungdomen med lämplig föda, sedan den likwäl först blifwit förenad uti en gemensam basin.

företaget löfwar sålunda god framgång, och därför är man mycket tack skyldig de personer, hwilka gjort det till en hederdjaf att lyckas.

Från Pite sockens Gille

At hr Öfwerlöjtnanten m. m. W. von Mehamn.

Uti Åkerbruksfattat, redskaper och arbetsmethod har ingen förändring egt rum sedan förra årsberättelsen ingafs och de derwid gjorda anmärkningar qwarstå alltså till största delen. Wid jordens **afdikning** synes uppmärksamheten allt mera fästas, och de förut är med upmuntran af gånw medel påberjade dikningsarbeten fortfattas på ganska många ställen. Om dessa arbeten ed icke alltid utferas på anda målsenligaste sätt samt, såsom naturligt är i följd af inskränkta tillgångar, icke kunnat afstadkommas i större skala så wisar dock företagsheten härutinnan, att insigten om afdikningens nödwändighet och nytta blifwer mer och mer allmän. Likaså har den lösa **befolkningens** förseende med jord tagit, såsom det vill synas, en större fart. Frågan här om har varit föremål för öfwerläggningar så wäl inom Gillet som i Kommunalförsamling och derwid rent ett rättwist erkännande; men förhållandena inom socknen för närvarande hafwa förwärat eller omöjliggjort nägen mera genomgripande åtgärd i detta hänseende, i det att några beslut för ändamålet winnande icke ansetts kunna allmänneligen utferas, då många enskilda hemmansegares och i synnerhet ett större belags befinnande i skenkurstillstånd förlama alla åtgärder som afse gemensamma förbindelser. Denna angelägenhet har således egentligen öfwerlemnats till enskilda öfwerenskommeller, hwilka ed uti ett betydligt antal blifwit uppgjerda; men härwid är litwål att betlaga många hemmansegares ebenägenhet, att tillata lagtatt med upprättade afhandlingar om upplåtelse af jord. Uppenbart är att inbysingen härigenom har ringa sakerhet för besittningen af den jord, han upparbetar. At nyh anförde skäl eller i synnerhet ett större belags konturs, omfattande omkring 20 mantals skatt inom socknen, har frågan om ett förändradt ordnande af **fattigwården** äfwenledes för tillfället blifwit undanflykten.

Nyodlingar pågå nästan öfwerallt inom socknen, kausse mest af inbysingar som upptagit större eller mindre delar af erhållne lägenheter. Omöjligt är att angifwa widden deraf, men ofta skeende förfrågningar om understöd antyda, att odlingssliten under förflutne sommar icke varit obetydlig.

Den af Central Nödhjelps-Kommittéen, wid öfverlemnandet af den s. k. Reserfonden gifna bestämmeelse, att hälften af räntan skall användas till premier för odlingar, bör utgöra en mäktig uppmuntran. Säterligen hade desse medel icke funnat användas till ett bättre ändamål.

Årets skörd har varit ovanligt god i afseende på beståndsarten, men icke så till mängden. En tidig war medderas medgifwen sådd, en gynnsam semmar och höst befordrade wertligheten så wäl man någonsin kan heppas, men då den af gäwemedel erhållna frösad naturligtwis icke kunde wara tillräcklig, utan behöfvet måste fyllas med den högst swaga säd, som från förra året kunde finnas i Distrikts-Magasinet inköpt eller uti enstildas på duglig säd blottad förrad, blef följden, att grödan i allmänhet blef ovanligt tunn och aflastningen ringa. På åtskilliga ställen hade i ihallande terka någon del häri, ehuru icke i någon anmärkningsvärd grad. Detta förhållande gäller likwäl egentligen kornfådet. Mågen blef deremot i allmänhet wacker och gaf god åring; men detta såde begagnas i mindre omfång.

Äf de jemförelse-tabeller för ortens Korn och Skänstferradigt Korn, som till åtskillige personer utdelats, hafwa endast twenne återlemnats, hwilka härjemte bifogas, med desse torde tillräckligt ådagalägga, att det Skänstferradigt Kornet är fullt tjenligt till utjåde, åtminstone i denna del af länet. Den ena tabellen, förd af s. Riksdagsmannen Bäckström i Pertsnäs, utwisar en stillnad af endast 4 dygn lednare megnad för Skänst Kornet, samt en aflastning af 16 1/2 ton med en wigt af 13 LX pr gammal tunna, hwilket torde så raknas bland de wackraste resultat, som kunna erhållas. I öfrigt upptagas intressanta jemförelser om twaradigt Korn, sådt på olika slags jord, hwilka synas ådagalägga, att werttiden för detta såde varit ungefärligen lika som för det öfriga Kornet, aflastningen mindre (eller 6:te kornet), men wigten 14 LX pr gammal tunna. Äfwen dylikt Korn bör således här tunna med fördel användas till frö, särdeles om det blifwer naturaliseradt.

Ein har under året odlats mera än något föregående år, och dertill har utdelningen af linfrö wäsendtligt bidragit. Skörden deras har också blifwit temmeligen jemn och torde tunna anses såsom medelmåttig, så att den bör mana till fortjätt och widsträcktare odling af denna för husbehöfvet och husfliten så nyttiga wext. **Gampa:** samma förhållande. Som beredningen icke ännu försiggatt, kan det erhållna quantum icke uppgifwas.

Potatis har på de fleste ställen gifwit god och på många riklig skörd; men brist på utjåde förliden war instränkt afwen mängden af skörden. Såsom ett bewis på den rika wertlighet som denna rotfrukt kan antaga, får jag anföra enligt egarens, hr Ingeniören Sandströms uppgift, att efter ett stäl, utjadt på å gårdsplanen uppbruten jord i hwarannan fära och wäl gödsadt med s. k. M, skördats 6 tunnor och 2 stäl, hwilket gör 50:de kornet. Potatisstälén lär sig efter marken, nästan som en ärtwext och uppnått flere alnars längd. I följd af det ringa utjadet är dock Potatis-skörden i allmänhet långt under ortens behöf.

Godertillgangen är knappt medelmåttig. Halmen, mycket tunn på återn, gifwer knappast tredjedelen af ordentlig skörd, och höet blef så wäl på äldre lindor som på ångar mycket mindre än förliden år.

Kalrotter och **Roswor** hafwa wisierligen odlats med det frö, som blifwit utdeladt, men endast på några ställen lyckats. Drifaken härtil ligger utan twiswel uti obefantligheten med dessa rotfrukters skötsel och användande samt deras beroende obenägenhet dertill. Skola dessa winna någon allmännare utbredning, synes wara nödigt att på något sätt befrämja kunskapen om deras och öfrige leksträdgårdswexters odling, skötsel och begagnande. Måhända skulle inrättandet af en **hushållsskola för qwinnor** wara ett lämpligt medel att bringa kännedom ej blott häruti utan också i andre för qwinnan nödwändige, för hemtrefnaden, husfliten och det ekonomiska wälståndet wäsendtliga samt för en husmoder wiktiga hushållsbestyr. Såsom spinna, wäfwa, nödterstelingen sy, sköta ladugård m. m.

Med **Ladugårdsskötsel** och **Smörberedning** är förhållandet enabanda som förr. Den sednare tyckes dock wara i något stigande.

I afseende på **nya forsok** torde jag i korthet böra omnämna att **Graarter**, förstrifna från Helsingland, odlats och hunnit megnad, ehuru de icke kunde utjas förr än den 6 Juni, i stället för att de rätteligen böra jas tidigast samt till och med på kalen. De skördades samtidiigt med Kornet, ehuru en del af halmen ännu stod grön och i blomma, emedan det wisade sig att ingen synnerlig megnad war att påräkna sedan nätterna började bli för långa. Att halmen war mycket fredig bidrog afwen till sednare megnad. Emellertid skördades fullt mogna 9 fot, efter två fots utjåde. Ett ytterligare försök nästa år med tidigare sådd, synes all-

så löna mödan. Halmen är ett ypperligt och mjölkgifvande foder.

Med bitfända frön af **Quinoa** hafwa äfwen flött försök. Här på Gran nådde werten wiserligen en höjd och med 6 fet på gödselad jord och något mindre på egelad, men hann icke till full fröbildning, fastän säd emtän den 12 Juni. Samma resultat i afseende på uteblifwen fröbildning wijade sig på andra ställen, så att man torde kunna antaga att denna wert icke här eger någon framtid. Säd af **Potatisfro**, som erballits af hr. Kommisarien N. J. Gius, har deremot lyckats förträffligt. En stor del Potatis uppnådde en ägg-gulas storlek, och skörden war ganska ri-

Från Neder-Lule sockens Gille

(Af Diktoren hr. S. A. Fogelmark.)

Efter en jemn ibärdig vinter, som, beträffande feldgrad och rikedom på snö, torde bära till de mera sällsynda, inträffade under sista dagarne af April ett så hastigt waderlek embytte, att wårbruket temligen allmänt börjades den 14 Maj. Att den då slutade wintern varit en profwetid för hela den Norrbottenska befolkningen är allmänt kändt; men genom 1867 års swara mihwert betande nöden förefem af en sådan gismildhet från såväl statens som enskildas sid så att man i egentlig mening hwarken hos den rikaste eller arbetföre förefann. Waraktiga minneswändar äro och, litet hwar stans, inom Gillet resta öfwer denna gismildhet. Så hafwa nya skolhus uppstått och nya bilningsförelägg blifwit å skilda trakter inom Gillet uttröde. Dessa äro de mest framstående bland de för allmänna medel verkstälde arbeten. Bytningsarbetet af nya wågar hade utan twiwel beidit hanföras hit, men måste här förbigås med tystnad, tills i nets Centralkomité fallit sitt utlatande, burnwida de härtil anslagne medlen blifwit å rätta platser nedlagda!!

Som eswantör är nämnt, började wårbruket å de flesta ställen den 14 Maj och torde varit fullständigt avslutadt Pingsttördagen, den 30 i s. m. Således skedde wårjadden en hel månad tidigare 1868, än under det för landtmannen så olyckliga året 1867. En kunnbar brist på dugligt unåde gjorde dock detta år mindre spanmålsgifwande än det i motsatt fall kunnat blifwa. Behowet af eldrier winner allt mera erkännande.

Waderleken har under såväl wåren som högsommaren och hesten varit för sadeswarterna och rotfrukterna serdeles gynsam. Gredan blef tillhölje här af utmärkt beskaffenhet och skulle varit riktiga, om utsädet ej, mot mangens förmodan, varit felaktigt. Något mera regn hade varit önskwärdt, synnerligast för grasweten. Den 16 Januari öfwer-gick en waldsam bagelstur en liten del af Gillets område och gjorde stada. Den 3 September inträffade första frestnatten och den 29:e första snötallet. Snöwarande vinter har hittills, i motsats till den föregående, utmärkt sig för sin blida waderlek och ringa inömande.

Swad de skiftilda sadeslagen angå, så har

Hostragen, hwilken ännu högt obetydligt odlas, lemnat en god stord;

Warragen hwilken delar tornets ömtalighet för frest och wänligtvis lemnar ringare aflastning än detta, hwarföre den också ganska ringa odlas och framdeles torde till föga afkastnad förwinna — har dock detta år lemnat en tillfredsställande aflastning;

Kornet, som på wisla ställen lemnat en riklig men på andra en ganska ringa aflastning, beroende af utsädet beskaffenhet, har dock till natur varit öwanligt godt och wigtigt samt blifwit inbergadt eskadadt;

Hafren, som föga odlas, har lemnat en tillfredsställande och megen stord;

Trädgårdsarter och Bondbonor likaså;

Potaterna hafwa lemnat en både ymnig och god skörd;

Ralrotterna likaså, der wattningen ej försummats samt der de fatt wara efterda för skynnet;

Morotterna äro ännu en så föga känd wert, att derom är föga att säga. Hittills odlas de blott uti trädgårdar; men deras tid kommer nog, i den mån landbruket går framåt;

Vinodlingen har, genom bristen på annat utsäde, åtminstone för året wunnit en större utsträckning inom Gillet än någonsin tillföre, och har aflastningen till såväl myckenhet som beskaffenhet varit tillfredsställande;

Hoafkastningen har inom Gillet varit under medelmåttan — med all säkerhet $\frac{1}{2}$ del lägre än förlidet års.

Utem wid den inom Gillet belägna Landbruksskolan har grunddiskning blifwit utförd af Hemansegaren E. P. Sundström i Årwan å 12 quadratreswar åker, för hwilken afdiskning Hushållnings-Sällskapet lemnat en uppmuntran af 100 rdr rmt. — Under loppet af 1869 kommer att inom

Gillet anlågga det första bomejeri i Norrbotten, stationerat i Ruttwits by. Till denna anläggning erhålles understöd från länets landstingskassa.

Inom Gillet finnes ett enda industriellt företag i full gång nemligen Ångbränneriet wid Gaddwif. Af vinningen har larsfisket under förlidet år varit föga lönande.

Husflöjden idkas till husbehof. Att goda, ännu en vecklade **anlag** finnas för husflöjden, hade man under förlidet år ett utmärkt tillfälle att observera, dels wid de auktioner, som höllas förliden vår, å för nödhjälpsmedel införte alster, dels wid förlidet års, inom Gillet hållne Landtbruksmöte.

Fattigwården är lika tryckande som tillsörerne. Utgånder widtoges förliden vinter att, genom inbysingarnes bindande wid jorden, minska fattigwårdsbördan. Det af h. Förste Landtmätaren S. E. Nyström i och för detta ändamål upprättade wälwilliga förslag började och sattes i verkställighet; men denna verkställighet måste afbrytas emedan det snart wijade sig, att egennyttan, just från deras sida som skulle haft mesta nyttan af förslagens genomförande nemligen hemmansägarna sjelfwa, spelade en maktig, att icke säga skamlig roll. Genom mer eller mindre bedrägliga kontrakter, upprättade ej till förmån för inbysingar utan till förmån för egna oftast underåriga barn, lockades det afstilige medlemmar inom kommunen att tillstänka sig sin korn tunna, den utlofwade belöningen åt hemmansägaren för hwarje terparens antagande. En sådan handel torde tyda på ett moraliskt lidande, hwilket med den stigande folkskylningens terde, om ej försvinna, så åtminstone förmildras

Från Råne sockens Gillet

(Af Inspektoren hr A. Sjöstedt.)

Med werflig glädje kan man i år inge sin årsberättelse, emedan allt som inom Gillet är förordadt af såväl federwexter, som spannmål och rotfrukter är af utmärkt god beskaffenhet. Det är wisserligen sannt, att vårt huswudsåde, kornet, icke lemnat någon rik skörd, men om man tager i betraktande det dåliga utjåde som måste af flertalet begagnas, så är askastningen ganska tillfredsställande, ty wigten uppgår i allmänhet till 240 ek pr 63 kanner.

Det korn som från Skåne hit anlände och utlemnades åt allmogén till utjåde, war dels 6-radigt, dels 2-radigt

askastningen efter det 6-radiga kornet kan man med säkerhet antaga hafwa lemnat 7:de kornet, och deß wigt uppgår till 260 ek pr 63 kanner. Det 2-radiga kornet, som i födra Sverige wänligen behöfwer 2 a 3 weckers längre tid än det 6-radiga för att mogna, har äfwen här i år lemnat wacker askastning; deß wigt uppgår till öfwer 260 ek pr 63 kanner.

Råg, som twärr föga odlas inom Gillet, har lemnat omkring 12 tunnor pr tunnland, och deß wigt uppgår till 3 centner pr 63 kanner.

Potåter ha lemnat 10:de kornet, och äro af utmärkt god beskaffenhet.

Linodlingen, som de sednare ären betydligt tilltagit, hwilket bewisas deraf, att inom Gillet i år blifwit utjådt omkring 12 tunnor Linfrö, har lemnat ganska wacker askastning.

Höskörden har wisserligen blifwit betydligt mindre än förlidet år, men kreaturens antal är förståndigt nog betydligt minskadt, och tillsölje häraf torde den federbrist som är att befara bli mindre än annars blifwit fallet.

En redogörelse för ladugården wid Melderstein följer härmed:

Mjölkskastningen wid Melderstein för år 1868.

		Mjölkskastning per Månad												Summa Mjölks under året
Kornas		Okto	Novem	Decem	Janu	Febru	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	
Namn.	wigt åttip													
1. Helma	960	77	60	60	1	110	108	165	93	79	65	31	—	72
2. Marilla	1050	77	60	60	1	111	155	135	124	123	103	83	60	4
3. Rilla	915	19	—	—	—	111	155	134	103	93	90	—	—	8
4. Rilla	910	62	60	54	36	29	—	51	155	134	103	93	90	8
5. Bolla	850	31	30	16	83	117	108	95	108	105	78	55	45	8
6. Spatta	900	103	150	140	96	87	77	75	77	75	68	43	—	9
7. Stjerna	909	62	60	58	45	51	93	103	93	85	79	43	—	7
8. Peres	850	106	120	116	88	57	10	9	188	180	144	118	108	1
9. Krona	950	62	60	58	50	43	31	—	100	172	133	101	107	—
10. Rosa	800	62	60	58	27	54	128	130	114	105	82	78	75	3
11. Rilla	845	—	—	77	124	92	100	90	93	98	84	71	75	4
12. Krusa	755	62	60	51	46	24	—	150	165	135	124	106	93	1
13. Anna	800	120	102	108	86	88	90	75	66	54	31	—	—	7
14. Lofwa	845	52	55	39	44	31	31	5	88	109	99	83	7	7
15. Bella	910	—	—	—	—	—	—	27	124	115	96	69	—	3
16. Hjorta	885	—	—	—	—	—	—	44	108	101	93	69	68	4
17. Hjertrosin	850	31	22	23	17	—	—	57	124	108	99	82	7	6
18. Hjertsin	1000	46	45	46	31	—	—	14	124	122	111	84	75	8
19. Kullan	947	—	—	—	104	95	77	60	62	52	45	19	—	1

Jag får lemna den upplysning att Nr:is 15, 16 och 19 äro qvifver som endast falskvat en falsk. Uppgiften för Nr:is 13, 14, 17 och 18 är efter andra falskningen.

Som det kan vara af intresse för mangen att weta huru ferna här stillas, hynerligast som jag sjelf använt flera metoder, men ej kommit till det reultat som med denna stillning, får jag här meddela följande:

Klockan $\frac{1}{2}$ 6 på morgonen börjar fodringen och fortgå tillis kreaturen äro mätta, hwilket wauligen inträffar wid 8 tiden; ferna lemnas derefter i ro tillis klockan $\frac{1}{2}$ 12 då fodringen åter börjar och fortgår till kl. 1, hwarefter de lemnas i ro till kl. $\frac{1}{2}$ 6, då fodringen widtager som förut och fortgår till kl. 7 då de erhålla sista fodret. Fodret gifu i små portioner, och genast efter det kreaturen uppatit sitt foder, erhålla de pånytt, så att de icke behöfwa wanta.

Strift watten står alltid framför dem i ranner; något varmt användes aldrig. På detta sätt åtnjuta kreaturen en behörig mellantid, för att kunna idisla det foder de få tårt, och under samma tid hwila, hwilket är högst nöwendigt.

Fodret består af cirka $\frac{1}{3}$ myrbö, $\frac{1}{3}$ hårdwall samt 1 så kalladt trädesbö. Alla dessa gräsflag inbergas i god tid innan det hinner gå i frö, och tertas ej mer, än att det kunnas segt. För att hindra hvet att ej taga värme i 1 dan, användes en kubittum finmalet salt pr 20 \mathcal{R} . På detta sätt får man ett godt och närande samt mjölkgiswande foder.

Från Neder-Kalix Gille

(Af Bruckpatronen hr D. Hummel.)

Under nedskrifwandet af den wauliga årsberättelse, jag har att å härwarande Gille wägnar afgifwa, lifwas funnet af den uppmuntran, hwar och en, som haft beröring med jordbruket, fått röna under det förslutna året, då, efter flera föregående års klens flödar, en, om icke rik, dock till beska fenheten utsekt god aftastning erhållits af jordens produkter.

Dywar är jag ej i tillfalle att för närwarande erhålla sammandrag öfwer de noggranna meteorologiska observationer, som wid härwarande telegrafstation gjorts, men torde blifwa i tillfalle att framdeles sadant till Förwaltnings-Årsskottet öfwerlemnna.

Hänwijande till bilagde, af hr Inspektör C. Bergbom afslåtna skrifwelse, hwari waderleksförhållanderne under win-

tern, wären och sommaren på ett klart och sanningsenligt sätt stildras, får jag, efter samråd med Gille's ledamöter, uppgifwa resultatet af störden i allmänhet, inom kommunen sålunda:

Korn, aftastningen till mängden medelmättig, men till beska fenheten owanligt god.

Slag, såväl till mängd, som beska fenhets öfwer medelmattan.

Säfra, rik grönsoderstörd och på åtskilliga ställen, tidigt sad, megen larna.

Potatis, medelmättig aftastning af god beska fenhets. Med öfriga rotfrukter enahanda förhållande.

Sofangsten, något under medelmattan men wälbergad.

Vin, på tjentlig jerdman utbädd, har lemnat odlaren tillfredsställande reultat.

Smörproduktionen, större än tillförene. Det högre pris, som för denna vara stlidue hest erhållits, torde ed bidra- ga till ökade ansträngningar hos allmogen att än ytterligare winnlåga sig om ladugårdsstotjeln hwartill ed det reultat, som härutinnan å Björkfers egendom erhållits, krafftigt manar.

Verffiset, högst ebetodligt, men strömmings- och löjffiset medelmattigt.

Beträffande de elisa förhållanderne i afseende å det sydändsta kornets werttligbet och megnad, jemförd med ortens fern, så wisar sig af Inspektör Bergboms, samt 2:ne fromwärdiga allmogemäns observationer, att stildnaden utgör högt 8 dagar, ett i sanning ewäntadt reultat.

De för jerdbruket gynnjamna förhållanderne under förslutna året, hwilka ingitwit allmogen förbeppning och tillit för framtiden, hafwa erisat, att wredlingar samt disningor i större skala än under flera föregående ar, blifwit i allmänhet utförda och hynerligast i de buar, hwarest laga skiften blifwit avslutade; den blida waderleken under större delen af D:tober månad bidrog ed wajendtligt att underlätta dessa arbeten. Utan att vara sangwiniff, tror jag mig med wisbet kunna fömtjaga, att om lisa gynnjamna förhållanden auwe uppstå, kommer den gamla sejbeten hos allmogen härstädes att gifwa wila för krafftigt framåtstridande i jerdbrukswäg, hwarjemte en större spariambetsanda gifwit sig tillkanna efter det goda ar som nu tilländagätt.

Feltstolewajendet handhafwes med ordning och nit. Någon tillökning i läoningen wid smabarnsskolorne har åstad

femmits genom frivilligt bidrag åt en af allmogens sårdeles värderad smabarnslärarinna.

Ä barnhemmet värdas och uppfostras 14 fläkebarn. Under året hafwa 2:ne af de först intagne, wid 16 års ålder utgått. Från det husbondesell, som tagit dem i sin tjänst, hafwa hittills de bästa loford om deras uppförande och duglighet erhållits.

I sparbanken hafwa insättningarne öfverstigit uttagen, hwilket specifikt kommer att synas i årsredogörelsen som skall införas i Vänet's tidning.

Distriktsmagasinet har denna höst erhållit en af behovet påfallad och för framtiden fruktbärande fond af utmärkt sädskorn.

Tillägg: I afseende å Vinodlingen torde böra omnämnas, att en bonde i Nyssbelts by förswift prof på linfrö, hvaraf han skördat 10 kanner fullmoget, efter 2 kanners utläde. Wid Björksfors, har jemväl efter 55 kanners utläde erhållits 120 kanner fullmoget frö af utmärkt bestäffenhet.

Herr Apothekar Ström har i sin kryddgård i riklig mängd insamlat fullmoget frö af flera blomarter såsom Blattrioler (*Hesperis matronalis*), Verstneglifan (*Dianthus barbatus*). Balmo (*Papaver somniferum*).

Björksfors d. 6:e Jan. 1868.

Brufspatronen H. Hr D. Hummel,
Neder Calir.

Med anledning af H. H:s ärade af den 30 jiftl. Dec., får härmed lemna följande meddelande:

På förlidet års stränga vinter följde en tidig vår, och som jorden tillfölje af den rikliga snöbetäckning den haft under vintern var högst obetydligt kälad, så kunde vårbruket påbörjas redan i medio af Maj månad då jorden i de flesta fall war torr och tjenlig för emottagande af utjädet. Den derpå följande werittiden war mycket warm, med högst obetydligt regn, så att de högre belägna åkrarna delwis skadades af torkan; werltighetens utwedling gick dock mycket fort så att hösträgen gick i ar omkring den 20:de Juni, Kernet första dagarna i Juli, Någen skördades början af Augusti månad och Kernet medio af samma månad. Såsom exempel på huru gifwande Kernet kan wara, när det riktigt vill slå till kan jag nämna, att å ett fält hwarå utjatts 5 kubikfot, skördats 95 kubikfot Korn, utgörande 19:e kernet.

Kernet har i medeltal gifwit 6 1/2 korn. Någen hwilken warit utlädd å en odlad myra, har lemnat 20:e kernet Potatisen 16:e kernet.

Höstkastningen har å myrängar warit mera flen, men å lindor och hårdwallängar fullt medelmattig.

Vinodlingen tyckes winna allt mera spridning bland ortens jordbrukare; werten har äfwen i år lyckats mycket wäl, ehuru en och annan kan af okunnighet hafwa satt den å mera opasjande jord, hwarest den lemnat sämre resultat; efter hwarje kunnas utläde har erhållits 7 a 10 E Vin. En för Vänet's beredning passande Schättmachin är i år här upphuggd.

Ät här utjadt Skänst twäradigt Korn har, jemfördt med Korn af ortens utläde, wlat sig, att det twaradiga Kernet legat 4 dagar längre i jorden, innan det börjat skjuta bredd; att omkring en weda längre tid atgått innan det gick i ar, men att den egentliga mognaden eller kornbildningen gatt mycket fortare, ja att det twaradiga Kernet kunnat skördas efter trenne dagars fortare werittid, än Korn af ortens utläde.

Ladugården utgjordes förliden höst af 43 st. mjölkande kor och 6 st. qwiger. Qwigerna hwilka alla kallwat första gången i Mars och April månader, hafwa tillsammans lemnat 1,922 kanner mjölk, samt 43 st. kor 30,980 kanner mjölk, utgörande hela ladugårdens mjölkafkastning 32,902 kanner mjölk. Hwarje ko har i medeltal mjölkat 720 kanner, för gräddjättning har warit uppstaldt 31,812 kanner, hwaraf tjarnats 388 liep. 13 skalp. smör, till hwarje skalpund smör har således atgått 4,10 kanner mjölk. Efter hwarje full ko har tjarnats 8 liep. 7 skalp. smör samt efter hwarje qwiga ungefärligen 4 liepund.

Ät korna hafwa 1 mjölkat öfwer 1,100 kanner, 2 öfwer 1,000 kanner, 6 st. öfwer 900 kanner, 8 st. öfwer 800 kanner, 6 st. öfwer 700 kanner, 13 st. öfwer 600 kanner, 6 st. öfwer 500 kanner, 1 st. öfwer 300 kanner.

För ladugården användes uteslutaude kall utfordring och har under lednaste året icke användts hwarfen jäd eller mjöl utan hafwa kreaturen utfedrats endast med hö och halm, hwaraf de på bestämde fodertimmar erhålla ja mycket de wilja förtära, dock ej mera än att de fullkomligt wäl uppäta det som lägges framför dem.

Hittills har mjölken behandlats efter den finsta metoden, men är det tanken införa den Swarpska gräddjättning-metoden eller mjölkens afslutning med kallt watten, denna

metbed har en tid användts på försök; och tyckes den hafva så många fördelar att den bör bliwa allmänt antagen, af de anställda försöken har det wisat sig att af hwarje fanna mjölk kan erhållas 26 a 27 ert smör, hwilket är det högsta smörutbyte jag hittills sett uppgitt, desutom erhålles en utmärkt god stummjöl, samt fullkomligt föt tjärnmjöl, hwilken, jemte stummjölken bör kunna användas för tillverkning af tunnningst.

Högskattningsfullt
Carl Bergbom.

Från Carl Gustafs sockens Gille

Af hr storkherden J. Grape.

Såsom kändt är, war wäderleken under sistledne sommar gunnsam för årswårten så tillwida, att aflastningen af de säfskilda sädeslagen utföll serdeles god, om också ej ymnig, i följd af den langwariga torfan, som isynnerhet å högländare trakter föresakade ej så ringa skada. Årets åring af Kernet torde i medeltal tunna antagas till 3:e och 4:e, samt af Någen till 25:e och 30:e kernet, efter utlädd berättadt. Ålwen Rotsfrukter och Lin gafwe en nöjaktig aflastning, och heppas man, att linodlingen inom Gillet nu kommer sig i gång, sedan dugligt utsäde erhållits och besökningen blifwit öfwerfogad, att denna wårt mycket wäl triffwe och kan med framgång odlas här uppe. Höstafkastningen, ehuru knapp, torde dock, i anseende till dess goda bestaffenhet och minskningen af kreatur under miswårtaåren, i det närmaste wara tillräcklig. — Genom de riktiga gåswe-medlen efter 1867 års miswårt har ny semmarwäg funnat upp byttas emellan Lappträsk och Käräsjeft byar, och ehuru denna wäg ännu ej är i fullständigt stic, så kan man dock antaga, att den småningem, genom wederbörande byamäns tillgöranden, förbättras. Wagens längd utgör 1½ mil. — Taxiffet har slagit flent ut; dock torde det höga priset å waran till någon del jemna arrendatorernes förluster. — Fattigwården är ålwen nu — och sedan alla nödhjelpsföråder i det närmaste tagit slut — mycket tryckande, mest i följd af bristen på arbetsförtjenster.

Inga årsafgifter af ledamöterna hafwa inslutit.

Från Pajala sockens Gille

(Af Bruckpatronen hr E. J. Schllberg.)

Med bifogande af den inslutne årsafgiften af Ledamöter inom Pajala sockens Hushålls-Gille för 1868, utgörande enligt inkommen förteckning 17 Rdr, för undertecknad Ordförande inkomma med den årsberättelse, rörande Landthushållningen och dess binärningar jem denna sockens Hushålls-Gille har att afgifwa till Rörwållnings-Nisstottet.

Med tillfredsställelse går jag att meddela, det 1868 års skörd i spannmål utfallit serdeles god och i afskilliga byar riklig. Kernet, Hushålls-Gillet's hushållad ger ingenting efter det stänsta i wigt, då det i allmänhet inom socken wägar tiadt 12 a 13 liop. pr gammal tunna. Någ, å de så ställen denna odlas, har gifwit lika wacker skörd med fullmatade or och megnad lika fullständig, jem å jödra erterna. Någkärswarne maste warjamt handteras för att hindra jakallad drösning, d. w. s. Någens rinnande ur aren. Denna Någ uppnådde samma wigt jag i årsberättelse för flere år sedan uppgifwit, nemligen 14 liop. pr gammal tunna torr och riad. Dock är det under min wistelse på Renais endast 2:ne gånger under 12 år, så wacker resultat erhållits. Den förflutna wintern har såsom den föregående varit serdeles swår för fjörstors werkställe, till följe af oafbrutet yrwäder och följaktligen djup snö. Genom snö som föll tidigt om hösten, kunde telden, jem wäl under winterns lepp många gånger wisade öfwer 40 grader Celsii ej intränga serdeles djupt i marken, och i följd deraf bildades obetydlig käl Halfwa April månad och under leppet af Maj war wäderleken blid, och gunnades af de jydliga windar, med ett och annat regn, hwilket hade den påföljd, att jorden blef snart färdig för wårjadden. Sålunda werkställes saden emellan den 20 och 26 Maj, och på flere ställen, der åtrarna hunnit torra, ännu tidigare. Den wackra wäderleken fertsfor längre fram, wärme och regn emwerlande, utan skadlig inwerkkan af kalla windar, och wegetationen gjerde stora framsteg. I Juli månad intradde torfan, jem wisjerligen å ett och annat ställe gjerde skada, men i det hela af föga betydhet, då jag undantager skogseldarnes, jem dock ödelade mycken steg.

Beträffande det Skänsta 6-radiga Kernet, såsom utsäde i Norrbotten, så synes det samma wara fullt användbart, så widt seningen werkställes samtidigt med ertens Korn.

Foderwårter och Rotsfrukter. Bland de sednare är huf-

wudjastligast Potatis som odlas, och har denna gifwit god äring på tyngre jord, men mindre på sandjord.

Boafkastningen, som å wisja ställen tagit skada genom den ihallande tortan, anses dock fulla behofwet till nästa war med tillsats af löf och renmosa, utan att foderbrist befareas.

Ödlingsföretag af större omfang hafwa icke blifwit bearbetade, då jag undantager det myrutsdillningsarbete, som verkställdts i Kauniswara by af gåswemedel. Nyttan af jordens afdikning börjar alltmora inses, i det att afstilliga företag i denna riktning äro påbörjade.

Binäringar, skogsförtjenster, de förmänligaste, handläggning af planter, levererandet af sågtimmer till Sägwerken, tjära och pettasse-bränning. Till beredande af arbetsförtjenst åt den fattigare befolkningen har arbetet med allmänna landswägen emellan Kengis bruk och Sunnswando fortgått, hwilken nu är fullbordad och aflynad. Dessutom har arbete med en vägförbättring emellan Tärändö och Antis blifwit utförd, hwilken väg lättas i förbindelse med den förstnämnde. Vidare är väg uppbruten förbi Muoniamwara-forß, allt af detta årets gåswemedel.

Ladugårdsskottel. Hufsa allmogen har en icke obetydlig inkomst af bostafskottel. Den wärdas i allmänhet wäl och des produkter afsettes förmänligt på Norge.

Tjenstefolket. Under lednare ären da arbetsförtjenst, i följd af miswärt och inskränkning i allmänna rörelsen saknas, har tjenstfolk lättare och till någorlunda skäligh afslöning funnat erhållas. Sälunda betalas en piga med 40 och en dräng med 90 a 100 utom wanliga små kläder.

Till följd af Förwaltnings-Utskottets skrifselse, får jag widröra en omständighet som tillflyndar lustboerne skada, nemligen Sjell-lapparnas olofliga inslyttning och begagnande af renbete inom lustfiednarne. Sälunda har inom Pajala socken afstilliga Sjell-lappar inslyttadt med sina renhjordar och bosatt sig för hela året. Den skada som tillflyndas lustboerna genom renarnas betande i skogsängarne sommar och winter, är ganska kånubar. Författningen stadgar wisserligen att hwar och en skall hafwa wärd om sina djur, och betala skadan, men det blir swårt — ja en omöjlighet, bewisa hwilken ägare till dessa djur skall betala skadan i en ödemark, der tusentals renar äro spridda öfwerallt i skogen. En annan omständighet som werkar menligt, och blir ännu swårare om den ej förekommes, är den, att lustboerna antända skogen och afbränna renmosjan, för att derigenom kunna förmå lapparne att fly. Hwiska oerhörda förluster

sådant förfarande leder till, såwäl för det allmänna som den enskildta, är lätt att inse.

Hr Första Landtmätaren Nyströms förslag, rörande Inhyjeswäsendets ordnande inom länet är af stort wärde och hwarje kommun bör wara tacksam, att frågan blifwit wäckt och kommit under diskussion. Dock är det ej rådligt inköpa hemman och åsamka ytterligare skulder, heldre bör odlingsmark upplåtas på frihetsår och arbete anställas.

Från Öfwer-Kalix sockens Gille

(Af Inspektoren hr B. Krook.)

Resultatet af spannemål- och höfförden inom Gillet har, efter hwad jag funnat inhemta, warit följande:

Kornet, hwilket till följe af den warma wäderleken på wären fick utjäs i god tid, skulle, om ej en mera än wanligt långwarig torra warit rådande, hafwa lemnat den rikaste skörd man funnat önska sig; dock kan man säga att skörden utfallit medelmättig och till kvalitén i öfrigt utmärkt så att man kan antaga det tunnan lemnat i wigt cirka 11 1/2 lispund.

Ragen, hwilken utjäs i wida mindre skala än önsktligt wore, har lemnat den härstädes wanliga afkastningen 6:e, 7:e a 8:e kornet. Wid Gyljen har deremot af ett utjåde af 7 kubiffet skördats 242 kubiffet eller nära 35:e kornet wälgande 13 lisp. pr 6 kubiffet, hwilket är ett slående bewis på, att Råg är det för orten mest lönande utjådet; men tillika fordrar den emjergsfullaste dillning och lucring af jorden.

Hafre, har såsom grönseder lemnat en mera flen skörd. Wid Gyljen har af 28 kubiffets utjåde erhållits 67 kubiffet fullkomligt fröbar Hafre, samt 10 winterlag grönseder.

Potatis, hwaraf utjådet liksom förr om åren warit obetydligt, har lemnat medelmättig afkastning.

Höfförden har warit långt under medelmättan, synnerligast å myr- samt backängar. då deremot de lägsta elsångarne lemnat en temmeligen god afkastning.

Vinstörden. De 24 tanner Vinstro som genom Hushållnings-Sällskapets försorg kommit Gillet tillhanda hafwa fördelats emellan 10 personer; men som Vinet ännu af alla ej blifwit beredt, kan uppgift om skörden ej afgifwas i denna berättelse.

Brufningsfättet af jorden är desamma som i förlidet års berättelse uppgafs.

Fattigwården. Under året hafwa 21 personer åtnjutit fullt underhåll å s. k. rotar och desutom hafwa cirka 600 Ådr åtgått i tillfälliga bidrag; detta allt förutom de ritliga bidrag som Central Nödhjelps-Kommittén ställt till Fattigwårds-Styrelsens förfogande och förutom hvilka många af den fattigare klassen fått dö af swält.

Sedan laga stiftet i Wännäs by blifwit afflutadt, hwilket sannolikt kommer att ske nästa vår, kommer wid Gyljens bruk en fullständig **Torpindelning** att kompletteras, för att göra den stora mängden af brutsarbetare och inhyllingar mindre beroende af de numera sällsynta wintertörtjenserna.

Några jämförelseförsök mellan Stanskt 6-radigt och inom orten wuret Korn såsom utlåde, kan jag, ledsamt nog, ej uppgifwa, enär det Stanska Kornet, till följe af Nödhjelps-Kommitténs härstädes förhållande, uppkom så sent, att de flesta åkrar redan wero besädda. Wisserligen lära några aflägsset boende nybyggare begagnat detta som utlåde; men, efter hwad det berättas, med dåligt resultat.

Hwad nybyggeswäsendet widkommer är dock nytta inom denna socken oundersägligen stor; men hwad desamma inom den del af Gelliwaare lappmark som undertecknad haft tillfälle att besöka, widkommer, är förhållandet i det närmaste motsatt. Det finnes inom sistnämnde socken personer, hvilka inhynt 2, 3 a 4 nybyggen utan att å desamma hafwa verkställt den ringaste odling eller byggnad, utan inhynt desja endast för att hindra andra mera verkamma individer att tillgodogöra sig de oerhörda ångestligheter som finnas på många ställen inom socknen.

I flera byar af nämnda lappmark är åkerjorden den bästa och minst fullständiga man kan önska sig; men ändå inträffar derstädes nästan årlig misshärt, hwartill enligt min tanke orsaken ligger deruti, att ingen kommit på den idén att disa sin åker. Deremot äro på de sednare åren många större myrutsifningar derstädes verkställda.

Från Gelliware sockens Gille

(Af Kronolänsmannen hr Th. Siliwerbrand.)

Hwad i första rummet årswårten beträffar, har Kornet ortens enda utlåde, nemligen der utlådet varit dugligt, gifwit medelmåttig affastning, och är besaffenheten god och

migtig. Dock hafwa de fleste hemmansäboer de der varit i satsnad af medel till uppköp af fullt fröbart utlåde fätt underhållig och otillräcklig åring.

Rotatisaffastningen har utfallit ganska bra så att desamma öfwerhufwud lemnat 7:e a 8:e kornets åring.

Soaffastningen har a mörangar lemnat ringa, men deremot har elt- och bäck- samt öfwerflutnings-ångar lemnat någorlunda god affastning.

Stiftet har i allmänhet varit så föga gifwande att nödig husbehöfsförråd under sista sommartiden satsas för de flesta, som iofselt sig med denna näringsgren, och af willbråd finnes intet i wara widsträckt stegar.

Hwad nybyggesanläggningen widkommer, så måste erkännas att desamma besördrar landets uppedling, dock måste afwen medgifwas, att desamma ej bör sträcka sig, till andre delar af socknen än till Lina, Engesa och Skräfvelsdarne, som utgöra den fruktbaraste delen deras; — hela den öfrige delen är och förblifwer endast ett renbetesland — och föga duglig till odling.

Från Årjeplogs sockens Gille

(Af Årjeplogen hr P. Th. W. m. b.)

Med anledning af Förvaltnings-Utskottets cirkulär den 5 December 1868, får jag, å Årjeplogs Hushålls-Gilles wagnar, härmed inberätta:

Att genom vinterförets hastiga afstagaude och åkerjorden tinade besaffenheten man i Årjeplog under 1868 års vår redan den 20 Maj och således här på orten alldeles owanligt tidigt började så besä åkrarne med det, genom Central-Komiténs försorg, från Norrige erballna sådeskornet tie noriska tunner, som blifwit Årjeplogs lappmark tilldelte, och hwilket fernavantum Årjeplogs kommun sjelf från Sunfardahls by i Norge hithittade; samt något uerfft sådeskorn, hwilket ehells genom byte med Sedneds kommun, som i stället för Snipettern Mannberg i Öwer-Luleå fick hemta Årjeplogs andel af det sådeskorn, som Konungens Besallningshafwande inom länet uppköpt; hwilket allt war af Sändstyrelsen och Central-Komitén en för folkets wälsignelserit anordning, emedan i motsatt fall nära nog alla Årjeplogs kommuns åkrar blifwit obesädda, genom den då inom socken warande totala bristen på dugligt utlåde. Efter kornladden war genast i första hand en mild wäderlek till Pingstdagen

den 31 Maj, då det blef kyligare wader, som lifwål snott war öfvergående, så att man det oaktadt uti wefan efter Pingst öfwen fick sätta potatisen i jorden. Den 11 Juni började det dock åter att blåsa sjellwindar och wara wefan wader med kyliga nätter, som under denna tid ingafw åt mången bekymmer och farhågor för hwad hända kunde, intill den 20 Juni, då en qwäfwande warm waderlet inträdde med ihållande torra, och till med i Juli månad åtföljd af skogseldar, ända till den 25 Juli, då i Arjeplog något litet länge efterlångtadt regn föll första gången efter midsemnar och uppblötte den på så många ställen af torran remnade jorden. Följande dagen den 26 Juli regnade det och något, samt den 31 Juli kommo öfwen några regndroppar. Men med Augusti månads ingång inträdde åter en oafbrutet fortgående torra, så att redan den 5 Augusti en och annan, som hade högländta sandäkrar, nödgades för torrans skull skörda de samma ehuru brådmognade, på det att icke både korn och halm skulle alldeles bortwisna. Samtidigt började man öfwen slå hårdwallshöet, som och började blefna bort. Den korngröda, som växer å tungjord, deraf största åkerwidden inom socken består, hugnades dock än ytterligare med regn den 11 och 13 Augusti, hwaraf korngrödan i sin wärlighet mycket upplifwades, så att af kommunens flesta åkrar, hwilka skördades från och med den 17 till och med den 28 Augusti, afkastningen war, ehuru till quantitet ringa, dock till qualité utmärkt god och ofrujen, så att man i det hela taget, hwad ålern och mensklig föda deraf beträffar, med tacksamhet för Gud, all wälsignelses gifware, bör erkänna året 1868 för att wara ett werkligen godt år.

Potatisafkastningen blef dock något sämre, dels därför att sälen redan tidigt på sommaren af torra blef litajom wannäktig och började slafna utesfär sängarne eller bänkarne, särdeles hos dem som ej wärdade sig om att wattna potatislanden, dels och därför att man wand wid warmen alltför länge fördröjde potatisupptagningen, så att potatis-sälen redan natten mot den 4 September frös till någon del och än ytterligare af frost skadades nätterna mot den 11, 14 och 17 September, då man ändtligen i brådfande fart måste avsluta all potatisupptagning. Så att potatisen, som sålunda i sin utbildning hindrades af torra, och mot slutet före upptagningen skadades af nattfroster, har lemnat en afkastning under medelmåttan.

Swad åter ladugårdsfötjeln och husdjurens föda beträffar, så har årets höstörd varit ganska swag, särdeles af ste-

niga hårdwallar derå wallgräset för den ihållande torran bortbletnade och har ringa näring för kreaturen. Afrodnigar och myrängar war wäl höastkastningen något bättre, men dock icke som i wanliga år. Lifwål blef alltsammans under tjenligt bergningswader häfsadt och i lader infördt.

Årets halmkastning är af tungjord medelmåttig, men af sandäkrar genom torran blefwen lastlös.

Jordens brukningslätt är inom Arjeplogs Gilles område enahanda som förr.

En odlas icke, utan användes i det ställe bomullsgarn.

Allt nybyggeswäsendet inom Arjeplogs lappmark haft sin nytta med sig bewisat tydligen deraf, att dristige, arbetssamme, slitige och tilltagne nybyggare alltid berga sig vida bättre än de som lefwa inhyses. Wisserligen finnes härstädes några nybyggen, som blifwit lemnade i ödesmål, men detta beklagliga förhållande är mera att anse såsom förorsakadt af de äboernes egen lättja, matlighet och otilltagienhet, hwilket kan negsamt förmärkas af sadana wanliga föregifwande om orsaken till deras afflyttning från stället, hwilket föregifwande från deras läppar alltid lyder så: Det är så aflägsat från solket. Hwillet ju klart tillkännagifwer, att de icke en gång wilja wärda sig om, att hålla öppen wäg till sin närmaste granne, utan anse det beqwämre, att i den tatare byggen, wanligtwis träng kyrkan, så tiggas sig fram.

Beträffande binäringar är fisket här för närwarande den enda binäring, som lönar sig, och i afseende hwarå under året, sommarfisket varit flent, men deremot winterfisket har varit något bättre.

Swad slutligen sågtimmerhuggningen angår, så råder här öfwen i år en fortfarande öfersamhet, emedan dels för den långa flottningsleden till hafwet och dels öfhynerhet för fjelltimmerstogens fortwäxthet ingen inlednesbo, af fruktan för förlust, wägar i stubbörasafgift bjuda mera än 12 öre pr träd å kronans skogar, hwilket anbud å de twenne sågtimmerauktionerne under fisktidne sommaren ej blifwit af wederbörande antaget, hwarföre öfwen i denna winter olyckligtwis och lifsom till en stängsel från all biförtjenst ingen annan skogsafwerkning får försiggå än blett hos några få, som begärt utstämpling å sine hemstegar.

i hvilken ordning de bora folja på hvarandra, och huru de bora ändamålsenligt anordnas, så att de kunna billigt utföras

3 och med det samma vi tala om billiga jorder i stann-
gar, lemnas afide alla de dyra och sterartade algarna, samt
endast funna och bora företagas af den med store
kapital forsedde jordbrukaren. Erfäuna vi jauning u
gamla satsen att: "augen är återns moder", ja af den i
naturligt, att vi i första hand stola taga ängster i stann-
garne i betraktande, och hafva vi så mycket större stat der-
till, som augen är den mest vauwardade delen, kostar minst
att förbättra och deß uppbyggande laggar bästa grunden för
ett framåtgaende landbruk. De svåraste elägenheter, hvilka
på naturliga ängar oftast förekomma och minsta deras bör-
dighet, äro jumpighet, möglupenhet och tufvighet. Vi mena
med jumpiga ängar sadana, från hvilka wattenet satnar af-
lepp, ehuru ej affall, men stilla dem från mader, kan och
öfverwunnade ängar, hvilka dels tidtals stå under watten,
dels ständigt äro wattenuppsa. När affall finnes, och watt-
nets afledande ej medför alltför stora kostnader, bör aflepp
upptagas, dock icke djupare än 1 a 2 fet och bredden rättas
efter wattenmängden, som skall afsejas. Man bör, när me-
ningen ej är att uppbryta augen, afstå sig för att genom djup
ditning allt för hastigt uttömma ytan, emedan en stor del af
gräsblagen då genast dö ut och ersättas först efter någon tid.
d. w. i några ar af andra. Äro de jumpiga delarne af
mindre omfang, understedjes ditningens wettan genom på-
förande af jord, helst mergel, em påslande slag finnes i
grannskapet.

Sämla ångar, hvilka icke tunna afsläpas, förbättras genom inplantering af Wapwingel, Sättgrö och Mörmag, hvilka alla lättast inympas genom nedläggande em besten af senberdelade rotstodkar uti med spade gjorda öppningar, hvilka sedan tilltrampas. Mjöslupna ångar förbättras genom mesians bortstjaffande medelst stark hvarning, som verkstalles på våren just wid den tidpunkt, då talen nyss gått ur och mesian med lätthet lösripes. Skallhaltiga sempester, mergel eller trädasta är mycket nyttigt att påföra de bara slac-

karne, som sedermera insas med gräströn, hufvudsakligen af Dimotej, Alfite och Schwefelwer, hwarefter wältas ett par ganger med en eller annan dags mellauströf. Öfvergödnings med gödselwatten eller benmjöl är förträfflig, men så landtbrukare anse sig hafwa råd dertill och ännu mindre att lägga stallgödiel på ången. Ångar, beswärade af tufwor, jemnas på följande sätt: när tufwerna äro starrartade, böga med en smal hals, astagas de med slabadan eller tuffskaran och beplamlas i hëgar, hwilka antingen komposteras med salt eller brannas. Slackarne insas med gräströ på sätt förut nämnt. Egentliga jerdstufwor, breda i botten och innehållande god matjord, behandlas på annat sätt. De affskaras lifasem starrstufwerna, men med spade göres en grop der tufwan varit och äfwen tufwan urgröpes något och ned trampas sedan i gropen jemns med marken. Den upptagna jorden spredes jemnt rundt omkring med spaden.

Ett wida mindre och lättare arbete, än att borttaga tufwor, är att förkomma deras bildande, hwilket sker genom att om hösten efter betningens slut omsorgsfullt sprida fallen spilling och mullwadshëgar samt afjemna smärre upphöjningar. Betning bör icke tillatas, förrän en eller annan wecka efter slättern och aldrig sent på höstarna eller när marken är genomdränkt af regn. Ångswattning och ångare underdisting böra till de i allmänhet föstjamma förbättringarne och förbigas här.

Äfwen at beteshagar bör egnas nödig wård, så att de rödjäs efter behöf, utdittas på wattenjuka ställen och indelas i passande lotter, som hwar efter annan afbetas.

Efter att hafwa nämnt de hufvudsakliga åtgärderna, som erfordras för ången och betesmarken, öfvergå wi nu till åkern och skola såsta war uppmärksamhet wid dess distning, gödning och bearbetning. För åkerns ordentliga skötsel finnes ingen sak så mattpåliggande som en ändamålsenlig och wal utförd distning, och då erfarenheten lange sedan witeordat, dels att de flesta af wårt lands jerdmäner tärwa en förbättrad asdistning, dels att så kallad under- eller grunddistning är den som bäst uppfyller ändamålet, skola wi tillse, huru en dylik distning på ett billigt sätt förberedes och utföres. Planläggning för en fullständig asdistning är så att anföras af en agrenom eller landtbruksingeniör, helst der till fordras wana och erfarenhet, så widt enödig arbete och tidspillan skall förekommas. Några grundregler, såsom warande af allmän wigt, skola nämnas.

De öppna asleppen måste naturligtwis först ordnas och

upptagas till behörig storlek. Den i lag emtalade storleken på asleppsdiken är 9 fots bredd i dagen, 4 fots djup och 1 fots bottenbredd. Täckdikena göras wänligen en half fot grundare än asleppet och blifwer deras djup således $3\frac{1}{2}$ fot. De flesta fall användas de gamla återdikena till täckdiken och renjas ett eller annat år före täckdistingen på det sätt, att de endast fördjupas 3 a 4 tum i botten, men sidorna lemnas orörda. Har man beslutat sig för täckdisting, då är fördelaktigt att efterhand fördjupa de gamla återdikena, men tillika hålla dem så smala som möjligt. En dylik endast till botten sig insträtkande rensning är mycket billig, emedan en något wan dikare med stark spade utan swarighet hinne 100 samnar på dagen. Antaga wi ett gammalt återdike wara $1\frac{1}{2}$ fot djupt, så är det efter 3 rensningar, så werkställda som wi föreslagit, $2\frac{1}{2}$ fot djupt och användes för sista fotens fördjupning en ändamålsenlig smal slaspade blifwer kostnaden för denna gräfning icke synnerligt stor. Till fyllnadsmaterial begagnas tegelrör, småsten, gärdsel eller ris. Öfwerallt der passande och wälbranda tegelrör kunna erhållas till matligt pris, är detta material att föredraga. Småsten faller sig dyr, så framt den ej förekommer på sj. l. swa stället eller i dess omedelbara närhet. St. tra är utgårdiel bäst och enris kan med fördel brukas, men finnes sällan nära tillhånds i tillräcklig mangd. Annat ris är föga waraktigt och bör endast i nödfall användas. När deremot större öppna diken förwandlas till täckta, då är skäl i att öfwanpå täckdikematerialen fylla med ris, helst i snipper eller i. i fassiner, för att minsta jerdförning och planeringsarbete. Kan man ställa distningen så, att wid de öppna gräswarne upptagande difesbankarne samtidigt bortföras eller asplaneras, winnes derigenom både tid och arbete.

Hwad åkerns gödning beträffar, är största och allmänaste felet, att alltför liten gödning bestås och dertill öftast med långa mellauströf. Hwarefter mindre att säga, derest ej den tillgang, som finnes, på det oförswarligaste wardelades. Det är beklagligt att se, huru gödselwattnet, som skulle wara åkerns must och mærg, far ohejdadt borttrinnat utan nytta, och huru mångahanda gödningsämnen, hwaribland den wärdefulla latrinspillningen, antingen alldeles icke eller högst ofullkomligt tillwaratagas. — Man kan lifna landtbrukaren wid en stöjare, som ej aktar nödigt tillgedegöra sig de kapitaler, som finnas i hans närhet. Der att rätt och med största fördel använda befintliga gödseltillgångar, borde hwarje landtbrukare hafwa sitt lilla experimenta

sält med ruter, på t. ex. 100 quadrataltar i hvarje, och de göra sina försök för utrönande af de för hans jord mest vinst givande gödselmängder och bästa bigödningsämnen. Experimentalfältet ber ligga i närheten af bostaden och utgöra af på egendomen vanligast förekommande jord, som, med undantag af gödningen, i öfrigt dikas och skötes som den andra atern. Det ligger för öppen dag, att här ej är fråga om annat än enkla och praktiska rön, som något hvar kan utföra.

Aterns bearbetning bör wertställas i rättan tid och med omsorg. På en stuf jord måste rätta ögenblicket påpassa med långt större noggrannhet än på lätt jord. En husvud regel är att fersfalligt undvika för mycken körning tidigt på våtmarken och deraf härledd hästigt uttorkning, som inverkar menligt på den blifvande skörden. All jerdjörning af mat jorden måste göras smänigom och vid de tillsällen, d gödsling eger rum. I allmänhet är ganska skadligt att bearbeta jorden i för vätt tillstånd och vid all körning af jorden bör icke lemnas ur sigte ändamålet, som är att befria atern från ogräs, beförtra förvittring och de femista förändringar, som för wertnärningen äro nödvändiga och slutligen bereda markens yta så, att hon befinnes lämplig för det såde, som odlaren nedlägger i jordens sköte.

Sedan vi nu tagit i betraktande de viktigaste förbättringarne å den redan fruktbara eller odlade jorden, skola vi i korthet emnämna, huru viktigt det är för landbrukaren, att, så vidt det är förenligt med hans tillgångar och förmåga, bringa all sin egande jord, derest ej natur- eller andra hinder göra det omöjligt, uti bärande skick. Det kan icke vara meningen att lemna en beskifning öfver utförande af en nyodling, utan vi vilja i stället påpeka åtskilliga omständigheter derwid, hvilka tyvärr sällan tillbörligen skänsas och hvarigenom mången gång förluster och misbränningar uppkomma. Innan man företager en nyodling, är nödigt att kanna icke blott markens duglighet till odling utan wattenaflopp, areal och kostnad. Men det är icke nöd, härmed, ty är nyodlingen af något större omfang, måste arbetsstyrka och dragare ökas, så framt ej det öfriga jordbruket skall blifva lidande. Omtänksam beräkning och förmåga att riktigt uppskatta, hur i jordbruket det ena arbetet ingriper uti och är berende af ett annat, erfordras isynnerhet när man vill utvidga sin verksamhet, och det är alltid angeläget att se sig väl före och icke i förhoppning på enwila skördar gå längre, än man har rygg till. Jordbrukaren

måtte isynnerhet nog betänka, att hans handtering är underkastad många widrigheter, att en god tid efterträdes af en ond, på hwilken man bör vara beredd för att hålla ut, tills ett gynnsammare skede åter inträder.

Vi hafwa utgått ifrån en förbättrad skötjel af äng och betesmark såsom grundwal för återbrukets vidare utveckling, vi hafwa framställt de viktigaste förbättringarne wid aterns skötjel och antyd, att jordbrukaren bör, så långt remser och naturförhållanden medgifwa, göra all sin jord bärande. Öft. en betydelsam tid, som räckt omkring 10 år, skola vi hoppas, att för landbrukaren randas grönningen till en bättre dag. Måtte wi, om denna önskan går i fullbordan, första använda den goda dagen så, att wi fortsestansfullt kunna möta den enda! Skärleten till jordbrukets ädla yrke skall då ledas och stödjas af den kärlek, som kläder liljerna på maten och seder seglarne under himmelen

Norrbottens Väns Kongl. Hushållnings- Sällskaps

Matrikel i Februari 1869.

Ordförande.

S. P. Bergman, Landshövding, Öfverste i arméen, K. M. D.
M. S. D., M. B. D.

Vice Ordförande.

B. v. Rehanen, Öfverste-Löjtnant, M. S. D.

Sekreterare och Skattmästare.

August Cajanus, Telegrafkommisarie.

Förvaltnings-utskottet:

Ordföranden.

Vice Ordföranden.

Myström, J. G., Förste Landtmästare, Arwitrings-styresman

Widmark, P., Löjtnant, M. B. D.

Grape, J. S., Kapten, M. S. D.

Bergström, H. F., Hemmansegare.

Suppleanter:

Korhberg, B., Handlande.

Regelmark, S. A., Direktör

Hushållningsgillen.

Vule Stad.

Ordförande

Åm . J. M. Handland

Vedamoter

Amneus, H. L., Postinspektör
 Backman, G. J., Rector
 Bergman, S. P., Landshövding, Öfverste i arméen.
 R. N. D., H. S. D., H. B. D.
 Bergström, H. G., Handlande
 Bendert, H. A., v. Consul och Handland
 Brandt, S. G., Guldmed.
 Buch, A. G., Landskanslist
 Burman, D., Stadscommminister.
 Gajanus, A., Telegrafstämministrarie
 Dickman, G., Armakn
 Ötström, B. A., Landskamrera R N D
 Clewson, G., Lektor
 Ennes, G. A., Jägmästare.
 Forsberg, B., Handlande
 Genberg, H. A., Landssekreterare
 Gemenius, P., Handlande
 Hackzell, S. B., Ingeniör.
 Grape, A. Is., Kapten, H. S. D.
 Hammarén, A., Radman och Handlande
 Holm, P., Edelmakn
 Holm, B., Kollega.
 Holmgren, Postiljen.
 Huf, S. A., Radman.
 Johannefén, Retsalderman
 Lange, A., Handlande
 Lundblad, H. H., Disponent
 Nyström, S. G., Förste Landtmatare och Afvittrings
 styresman.
 Rydberg, G. A., Stads-Kassör
 Schough, H., Kapten, H. B. D.

Sundström, N., Handlande.
 Sundström, S. J., Handlande.
 Sundberg, D. D., Handlande.
 Trysén, A., Bergmästare.
 Waldenström, Frith., Landtränsmästare.
 Waldenström, E. M., Doktor, N. B. D.
 Widmark, G., Löjtnant, N. B. D.
 Widmark, P. A., v. Kollega.

Pite Stad.

Ordförande.

Rydstedt, G., Öfverjägare.

Ledamöter.

Dahl, G., Auditor, N. B. D.
 Ekman, G., Apothekare.
 Elfgrén, E., v. Consul och Handlande.
 Haggström, G., Tullupphyningsman.
 Lindberg, J., Kapten.
 Lundström, A., v. Rector.
 Nordström, J. G., Handlande.
 Nyman, E. G., Rådman.
 Ringius, E. A., Telegrafkommisarie.
 Ulander, A. P., Handlande.
 Ulander, E., Kollega.
 Wallmark, E., Byggmästare.

Haparanda Stad och Neder-Torneo Socken.

Ordförande.

Burman, G. D., Telegrafassistent.

Ledamöter.

Haparanda. Åsplund, G., Öfverhandlare, N. B. D.
 Bellman, G. B., Telegrafdirektör, Löjtnant,
 N. N. St. D. 3:dje kl.
 Burman, G. G., Kyrkoherde.
 Bostrom, J. D., Handlande.
 Forsberg, N. P., Handlande.
 Gellerstedt, G. B., Rector.
 Genberg, D., Provincialläkare.
 Grape, J., Kollega.

Haparanda. Grape, J., Löjtnant, N. B. D.
 Lindström, J. J., Postkommisarie.
 Hertzman, S., Handlande.
 Holmström, J., Garfware.
 Kroot, A., Tullförwaktare.
 Lindb, J. B., v. Consul.
 Lundström, G., Öfverupphyningsman.
 Lundgren, J., Telegrafkommisarie.
 Lön, J., Kollega.
 Pipon, G., Ingeniör.
 Mattila. Stenberg, E. G., Rådshöfdin, N. B. D.
 Haparanda. Strömberg, S., Färgerifabrik.
 Törnsten, A., Major, N. B. D.
 Wallin, A. J., Rönstegde och v. Rådshöfdin.
 Wennerström, N., v. Consul och Handlande.
 Westergren, G., Handlande.
 Zachrisson, Abr., Handlande.
 Zachrisson, A., Handlande.
 Haparanda. Öhrling, Handlande.

Pite Socken.

Ordförande.

Sjöbyn. Melander, W. v., Öfverstelöjtnant.

Ledamöter.

Blåmark. Andersson, J., Hemmansägare.
 Sjöbyn. Andersson, Brynolf, Postherare.
 Lillpite. Andersson, A., Rådshöfdin.
 Sjömark. Berg, J. B., Hemmansägare.
 Sjöbyn. Berglund, P. A., Rådmann.
 Årman. Berglund, J., Hemmansägare.
 Korparnäs. Berglund, And.,
 Sjömark. Bergwall, Ol.,
 Sjöbyn. Pehrström, G. P.
 Kofnäs. Bäckman, D.,
 Lillpite. Björkman, G.,
 Pitholm. Backström, A., f. Rådshöfdin.
 Sjöbyn. Clausen, A., Handlande.
 Blåmark. Dahlbäck, S., Hemmansägare.
 Långnäs. Danielsson, A.,
 Böhle. Danielsson, D. G., Rådmann.

Diöforande.
Regelmaass, S. A., Director.

Almqvist, H. M.
Andersen, N. P.

Swarthjörö- byn.	Gräson, J., Hemmansegare.
Wittjerf.	Korsberg, J.
Boden.	Gellerstedt, G. P., Kyrkoherde.
Bredåker.	Grimson, R. T., Hemmansegare.
Harads.	Harlin, H. J., "
Heden.	Holmström, H. P., "
Swarthå.	Hjertsberg, Inspektör.
Boden.	Hällgren, S., Landthandlande
Krokförs.	Johansson, A., Inspektör
Buddbyn.	Johansson, N., Tolfman.
	Johansson, S., (unga) Hemmansegare.
Boden.	Johansson, D. G., "
Ånbyn.	Johansson, A., "
Heden.	Jönsson, J., "
Boden.	Lindgren, G., "
Holmfors.	Lindgren, S., Inspektör.
Åhlträsk.	Lindgren, S., Hemmansegare.
	Lindgren, N., Skollärare.
Bredåker.	Matsson, N. P., Hemmansegare.
Hedensfors.	Müller, A., Inspektör.
Heden.	Milsien, S., Hemmansegare.
Wibbyn.	Milsien, N. P., "
Wittjerf.	Nordling, A., Tolfman.
Klusa.	Nordström, S., Hemmansegare
Harads.	Nordqvist, "
Swarthjörö- byn.	Nordlund, J. G., "
Ånbyn.	Nordström, P., "
Heden.	Nyberg, N. D., "
Buddbyn.	Nyberg, J., "
Wittjerf.	Nyberg, E., "
Swarthå.	Olsen, P. P., "
Ånbyn.	Olofsson, N., "
Swarthjörö- byn.	Olofsson, N. P., "
Boden.	Petterson, J. G., "
Swarthå.	Petterson, J. P., Kyrkoherde.
Wittjerf.	Petterson, H. P., Hemmansegare
Ånbyn.	Petterson, G. B., Inspektör.
Buddbyn.	Rantamäki, J. A., Hemmansegare.
Storå.	Schultze, R., Kommunifär
	Schlöten, G. D., Sägverksägare.

Swarthjörö- byn.	Strandberg, N. P., Hemmansegare
Boden.	Sundbaum, N., Herr
Statamark	Sundström, G. J., Handlare
Ånbyn.	Sundström, G. J., Handlare
Bredbyn.	Söderström, J., Hemmansegare
	Uthjelm, G., Kyrkoherde
Säpås.	Wallin, E., Hemmansegare
Ånbyn.	Wittström, G. B., Inspektör
Aminnet.	Westberg, P. G., Inspektör
Swarthå.	Zellberg, G., Inspektör
Boden.	Zerman, H., Kyrkoherde
Swarthå.	Zerman, H., Kyrkoherde
Swarthå.	Zerman, H., Kyrkoherde
Bredåker.	Zerman, H., Kyrkoherde
Boden.	Zerman, H., Kyrkoherde

Nåne Socken.

Ordförande

Nånbyn.	Zjöstedt, A., Landbrukar
---------	--------------------------

Besamoter

Nånbyn.	Berg, Mattar.
Nånbyn.	Bergmark, E. D., Landfiskal.
	Bergner, G. A., Andre Landtmätare
	Dahlberg, J., Kyrkoherde
	Edén, N., Kommunifär
	Östfeldt, J., Kyrkoherde
	Forsberg, J., Hemmansegare
	Gustafsson, E., Landtmätare
	Gustafsson, E., Landtmätare
	Gyllengård, J., Handlande
	Holmgren, G. J., Inspektör
	Holmquist, A., Kommunifär
	Hvitström, J., "
	Hvitström, N., Inspektör
	Hvitström, J., Hemmansegare
	Jatola, G.
	Johansson, A.
	Johansson, J.
	Kampa, P. G., Kommunifär
	Kjungsberg, G. J., Inspektör

Mjöfjorden	Lindström, E. G., Hemmansegare.
Böble.	Sundberg, E. G.
Orrbyn	Löfgren, J., "
Prestholm.	Löfgren, A., "
Rånbyn.	Löfgren, P., Handlande.
Orrbyn	Moosberg, E. E., Hemmansegare
	Moosberg, Em., "
Rånbyn.	Moosberg, Fr., Handlande.
Orrbyn.	Paulin, E. G., Hemmansegare.
Prestholm.	Paulin, Fr., "
Orrbyn.	Paulin, S. P., "
Switan.	Palsjö, P., "
Strömsjund.	Rianlund, C., Landstingsman
Rånbyn.	Salander, S., Handlande.
Jemtön.	Sundin, N. H., Hemmansegare.
Böble.	Strand, J., Råmdeman.
Sundnäs.	Sundwall, J., Hemmansegare.
Prestholm.	Sundqvist, G., "
Prestholm	Themtön, J. P:son, Hemmansegare
Jemtön.	Oström, N. H., "
Odn.	Oström, Anders,

Neder-Kalix Socken.

Ordförande.

Kyrkostaden.	Hummel, D., Brukspatron.
--------------	--------------------------

Vedamöter.

Kyrkostaden.	Andersson, N. G., Arrendator.
	Andersson, G., Lullförwaltare.
Näsbyn.	Bergmark, S., Handlande.
Kyrkostaden.	Bergsten, N. G., Håradshöfding.
	Bergbohm, G. E., Inspektör.
	Brattberg, Axel, Herr.
	Bäckman, W. D. A., Telegrafkommisarie.
	Bäckström, A., Handlande.
Björknäs.	Grape, J., Kapten, N. G. E.
Kyrkostaden.	Heinrichs, Landtbrukare.
Nelke.	Herney, G., Postmästare.
Kyrkostaden.	Häggström, G. N., Skollärare.
Siknäs.	Lindgren, Joh., Hemmansegare.
Gammelgård.	Rutberg, J., Kapten.
Kyrkostaden.	Ström, D. H., Apotekare.

Kyrkostaden	Ström, W., Notarie.
Otterbyn	Sjöström, G., Hemmansegare.
Nelke.	Stenström, J. W., Apotekare.
Kyrkostaden.	Svanberg, P. A., Herr.
	Sällström, J., Handlande
	Tjelius, Edw., Doktor.
Kyrkostaden.	Wallgren, A., Repslagare
	Wistlund, D., v. Kontraktsprest
	W. H. G., Sierdinasman.

Öfwer-Kalix Socken.

Ordförande

Gyljen.	Krook, B., Inspektör
---------	----------------------

Vedamöter.

Bränna	Björtingsjö, G., Handlande
	Braunwall, Hemmansegare.
Heden.	Brännwall, N. P., Hemmanse
Swedjan.	Enzström, E.
Swartbyn.	Ersjö, D.
	Granström, E., Råmdeman.
Redupp.	Grundén, G. E., Sägwerksega
Bränna.	Hansen, N. P., Hemmansegare.
Wannas	Hendritsen, Jacob, "
Landsjörf.	Jönsson, G., "
Marjerf.	Jönsson, Henr.
Wittajef.	Larsen, E.
Näbyn.	Larsen, Lars
Kelmjef.	Lindbäck, Fredr., "
Bränna.	Lundin, J. A., Handlande.
Gultet.	Milosen, E. G., Hemmansegare.
Jock.	Milosen, N. P., "
Wanna	Milosen, N. A., "
	Sandman, N., Kronolånsman
Bränna.	Stenberg, G. W., Handlande

Carl Gustafs Socken.

Ordförande.

Sodenstjerna, E., Öfwerjägare

Vedamöter.

Kuckola.	Anundi, J., Hemmansegare
Lappträff.	Bergman, Nisto J., Hemmansegare.
Karungi.	Buhl, J. P.

Kuokela.	Kranli, H., Grape, J., Kyrkoherde.
Karhuvaara.	Hendriksson, H., Hemmansegare.
Karungi.	Kynylä,
Kerpikylä.	Strand, J. H., Tuohela, J.,
Karesjoki.	Bällefsti, Pehr Nilsson, Hemmansegare.
Kerpikylä.	Nija, P.,

Öfwer-Torne Socken.

Ordförande.

Montell, A., Skollärare och Postexpediter.

Pedamöter.

Matarengi.	Asp, G., Handlande.
	Bergdahl, G. M., Landsfiskal.
Matarengi.	Bucht, J. W., Prest.
	Hackzell, H. W., Kronofogde.
	Hyman, P. A., Handlande.
	Sandqvist, H. P., Kyrkewård.
	Tornens, J., Håradsdemare.

Pajala Socken.

Ordförande.

Kengis.	Sohlberg, G. J., Brukspatron.
---------	-------------------------------

Pedamöter.

Kierikwaara.	Matalo, D. J:son, Hemmansegare.
Johopietti.	Arv, G. J:son, Gästgärdare.
Kengis.	Bergström, J., Hemmansegare.
Muonikwaara.	Korsström, B., Handlande.
Pajala.	Lassu, J. Hansson, Hemmansegare.
	Lidström, J., Kronolänsmän.
	Pajala, H. J:son, Hemmansegare.
	Pajala, H.,
	Pellisa, H., Gästgärdare.
	Stenberg, E., Pastor.
	Wickman, J. G., Öfverjägare.

Arjeplogs Socken.

Ordförande.

Winnberg, Th., Kyrkoherde.

Pedamöter.

Murthelm.	Burman, D., Krenobö.
-----------	----------------------

Vångnäs.	Carlberg, A. H., Kyrkewård.
Thorberg.	Kjellström, A. J., Handlande.
Bukt.	Helmström, A., Kronolänsmän.
Kackfjund.	Sundström, J., Nämndeman.
Båtsjaur.	Wallström, J., Krenobemmansäbo.

Arvidsjaur Socken.

Ordförande.

Skarin, J., Kronolänsmän.

Pedamöter.

Lappträsk.	Arvins, L., Krenobemmansäbo.
Glemmerträsk.	Engelmark, A. G.
Lappträsk.	Kjellström, G. H., Pastor.
Befsele.	Granberg, J. A., Hemmansegare.
Malå.	Holmjund, L., Handlande.
Båtsjaur.	Lingström, G. G., Krenobemmansäbo.
Brännträsk.	Lundmark, P. G.
Malå.	Mörtzell, J., Skollärare.
Kärträsk.	Renström, P. N:son, Krenobemmansäbo.
Lainejaur.	Sjöström, A. G., Hemmansegare.
Befsele.	Öström, A. J., Handlande.

Enontekiö Socken.

Ordförande.

Curtelinus, J. D., Kyrkoherde.

Pedamöter.

Karesuando.	Hackzell, G. J., Kronolänsmän.
Maunu.	Grape, J., Kleckare och Hemmansegare.
Sawisemutka.	Kaalamaa, J., Kateket.

Juokasjärvi Lappmark.

Sappero.	Västadius, H., Kronolänsmän.
	Stenberg, Pastor.

Jockmocks Socken.

Ordförande.

Allenius, J. G., f. d. Kronolänsmän.

Pedamöter.

Kerrvik.	Berlin, M. L., Kateket.
Pajerim.	Boqvist, E. A., Krenobemmansäbo.
	Grifsson, Gr. Ol., Nybyggare.

Pajerim.	Forsman, L. J., Landtbandlande.
	Lothigius, S., Öfverjägare.
	Mannberg, D. J., Dittningsförmän.
Öwidjod.	Mannberg, J. D., Klockare.
Öjemetis.	Nordlund, N. J., Nybyggare.
Öuellerim.	Sandqvist, J.,
	Westerlund, C. A., Kronelänsman.
Wattisudden.	Westerlund, J. C., Nybyggare.

Gellivara Socken.

Ördsförande.

Silfwerbrand, Th., Kronelänsman.

Öedamöter.

	Appelqvist, Skollärare.
	Engelmark, Skogsuppsyningsman.
	Landström, C., Nybyggare.
Ullatås.	Pehrsson, P., Nämndeman.
	Stenberg, Pastor.
	Söderberg, Klockare.
Hakkas.	Åström, J. J., Tingstoll.

Styrelsen öfver Ålwa Landtbruksskola.

Ördsförande:	Landshöfdingen m. m. S. P. Bergman.
Sekreterare och Skattmästare:	Tel.-Kommiss. A. Cajanus.
Öedamöter:	Förvaltnings-utskottet.
	Bruckspatronen D. Hummel.
	Großhandlanden m. m. C. Åsplund.
	Guldsmiden J. C. Brandt.
	Landtränsmästaren F. Waldenström.
	Löjtnant C. F. Espelund.
Inspektörer:	Förste Landtmätaren J. C. Nyström.
	Handlanden D. D. Sundberg.
	Länsdjurläkaren J. D. Jacobsson.
Suppleanter:	Ingeniören P. A. Brännström.
	Handlanden N. C. Bergström.
	v. Pastor A. A. Stedjén.
Skolans Föreståndare:	Herr S. A. Fogelmark.

